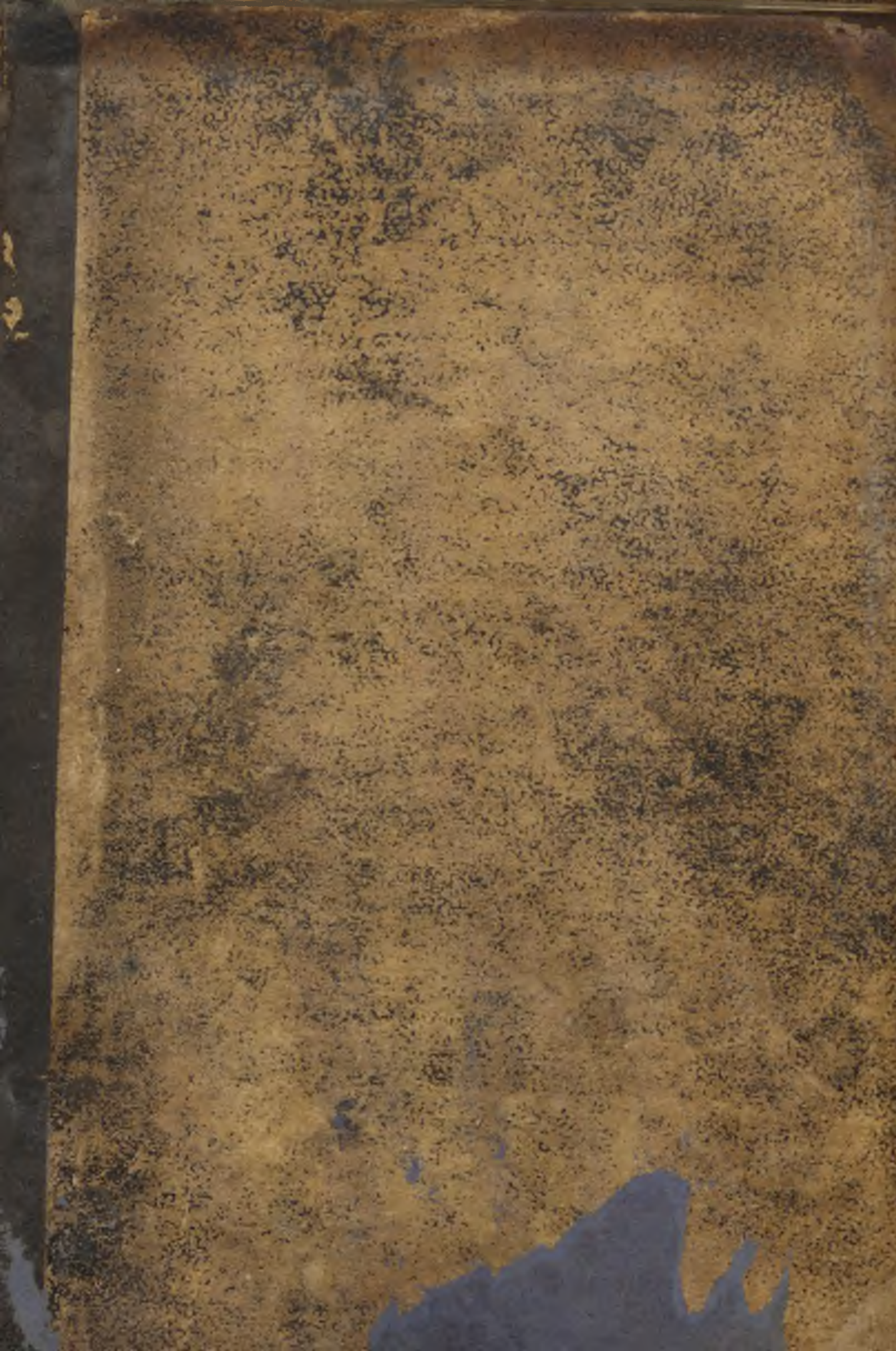

120/ei

CURSULŬ PRIMITIVŬ
DE
LIMBA RUMÂNÂ,

COMPUSŬ

pentru shólele elementare şi IV classe gimnasiale

de

Ioannŭ Doncevŭ.

НАЧАЛЬНЫЙ КУРСЪ
РУМИНСКАГО ЯЗЫКА,

СОСТАВЛЕННЫЙ

для низшихъ училищъ и IV классовъ гимназіи

И. Д.

KIŞINÊŬ.
Tipografie luĭ Akimŭ Popovŭ.
1865.

6453

ИR-5:373-67

K. 11.
5947

Nu se împrumută acasă.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

(Procuvîntare)

Румынскій (Валахо-Молдавскій) языкъ преподавался во всѣхъ семи классахъ Кишиневской Областной Гимназіи, со времени ея открытія въ 1833 г., обязательно только для тѣхъ учениковъ Гимназіи, которые не желали учиться Нѣмецкому языку.*

Какъ предметъ, имѣющій, во многихъ отношеніяхъ, свой мѣстный интересъ, Румынскій языкъ преподается еще въ нѣкоторыхъ уѣздныхъ училищахъ по Области: въ Кишиневскомъ Первомъ и Второмъ, Оргѣевскомъ, Бѣльцкомъ, Сорокскомъ и Хотинскомъ[1], въ Кишиневской Духовной Семинаріи, во многихъ сельскихъ школахъ и почти при каждомъ церковномъ причтѣ по Бессарабіи.

---

* Начальство Од. Уч. Округа постановило, въ тек. 1863 г., преподавать Молдавскій-яз. въ параллели съ Греческимъ, чтобы дать возможность ученикамъ Кишиневской Гимназіи изучать одновременно Молдавскій и Нѣмецкій языкъ, для безпрепятственнаго ихъ поступленія въ университетъ, по окончаніи гимназическаго курса.

[1] Въ этомъ училищѣ, на сколько мнѣ извѣстно, предположено закрыть кафедру Румынскаго языка, за неимѣніемъ слушателей; но многіе думаютъ, что скорѣе—за неимѣніемъ преподавателя и дѣльныхъ учебниковъ. Какъ бы-то-нибыло, а очень жаль! Намъ кажется, что мѣстному юношеству, во многихъ отношеніяхъ, гораздо полезнѣе имѣть возможность изучать языкъ страны, чѣмъ поверхностно—языки Французскій, или Нѣмецкій, и то, весьма часто, для того только, чтобы ихъ вскорости забыть, не имѣя ни возможности, ни случая примѣнить ихъ къ дѣлу. Тогда какъ мѣстный Румынскій языкъ на каждомъ шагу бываетъ, съ пользою, необходимъ и въ частности, и по администраціи.

BIBLIOTECA DOCUMENTARĂ ORAȘUL PIATRA NEAMȚ

Цѣль преподаванія Румынскаго языка въ мужскихъ[2] учебныхъ заведеніяхъ по Области состоитъ въ томъ, чтобы доставить учащимся возможность изучать его на столько, на сколько онъ необходимъ и полезенъ каждому—въ частности, или, въ видахъ мѣстной администраціи, приготовлять такихъ молодыхъ людей, изъ окончившихъ съ успѣхомъ полный курсъ гимназіи, которые бы могли замѣщать учительскія мѣста, по предмету Румынскаго языка, въ мѣстныхъ уѣздныхъ училищахъ, или должности штатныхъ переводчиковъ во многихъ присутственныхъ мѣстахъ по Области.

Какъ въ первомъ, такъ и во второмъ случаѣ, цѣль достигалась при большихъ затрудненіяхъ для самыхъ гг. преподавателей Румынскаго языка, а еще болѣе—для учащихся, за неимѣніемъ дѣльныхъ Румынскихъ учебниковъ[3], которые бы могли облегчать въ дѣлѣ преподаванія, соотвѣтственно современнымъ требованіямъ науки.

Вотъ одна изъ главнѣйшихъ причинъ, которая очень ясно убѣждала меня въ необходимости составить такое руководство, которое бы могло пособить дѣлу, на первыхъ порахъ, хотя въ нѣкоторыхъ его частяхъ; но душевно сожалѣлъ, что, при всѣхъ моихъ трудахъ, желаніе мое оставалось только недоконченною мыслію, по причинамъ и обстоятельствамъ, совершенно не отъ меня зависящимъ.

Въ настоящее же время, когда особенное вниманіе учебнаго начальства и пріятное желаніе общества[4] стали благопріят-

---

[2] Замѣчательно, что въ однѣхъ мужскихъ;—было бы весьма похвально и полезно, чтобы и дѣвицы—румынки изучали свой родной языкъ, на которомъ такъ много своего прекраснаго и задушевнаго для нихъ, и на которомъ, вѣроятно, такъ много чувствуютъ; потому-что, по самому естеству человѣка, лучшая родина нашего чувства и всего задушевнаго—это нашъ родной языкъ. Какъ близко бываетъ дитя къ лону нѣжной матери, такъ точно становится для него близкимъ душѣ все, что думаетъ, что говоритъ и что поетъ на своемъ родномъ языкѣ. Необъяснимые, но удивительно точные законы естества весьма трудно отмѣнить какимъ бы-то-нибыло искусствомъ.

[3] Нѣсколько заграничныхъ грамматикъ Румынскаго языка и учебниковъ, которые намъ случалось видѣть, слишкомъ неудовлетворительны и далеко не достигаютъ цѣли, какъ учебныя руководства.

[4] Послѣ нѣсколькихъ румынскихъ спектаклей (съ благотворительною цѣлью) на сценѣ Кишиневскаго театра, исполненныя, съ большимъ успѣхомъ, сначала воспитанниками Кишиневской Гимназіи, потомъ нѣкоторыми любителями изъ особъ высшаго мѣстнаго круга и наконецъ, при-

ствовать дѣлу, я, по мѣрѣ силъ моихъ, принялъ на себя трудъ составить „Начальный курсъ Румынскаго языка“, подраздѣливъ его на три главныхъ отдѣла: *въ I отд. помѣщены разныя статьи, въ прозѣ и стихахъ, стараго и новаго шрифта и каллиграфическіе образцы того и другаго шрифта; во II отд.—грамматика (этимологія и общій синтаксисъ) Ново-румынскаго языка, а въ III отд. помѣщенъ Русско-румынскій словарь, для перевода статей, помѣщенныхъ въ I отдѣлѣ.*

Пріятно мнѣ будетъ, если искренніе труды мои удовлетворятъ на сей разъ сколько нибудь благимъ видамъ учебнаго начальства и благосклонному вниманію любознательныхъ особъ.

Всякое дѣльное указаніе на недостатки „курса“ съ искреннею благодарностію приму къ свѣдѣнію и сочту за то пріятнѣйшее вниманіе къ моимъ трудамъ, которое, между прочимъ, поощритъ меня къ новымъ предстоящимъ мнѣ занятіямъ по предмету Румынскаго языка, для преподаванія коего нѣтъ почти никакихъ дѣльныхъ современныхъ учебниковъ.

Заявивъ въ предыдущихъ строкахъ всю невыгоду, которая проистекаетъ въ ущербъ занятій, а слѣдовательно,—и успѣховъ учащихся, за неимѣніемъ такихъ румынскихъ учебниковъ, которые бы могли сколько нибудь удовлетворить систематическому и отчетливому изученію Румынскаго языка, въ современномъ его развитіи, долгомъ считаю сказать, что нѣтъ ничего труднѣе, какъ предлагать методъ и руководство, къ изученію предмета, въ которомъ еще такъ много спорныхъ и неустановившихся правилъ грамматическихъ и филологическихъ.

Притомъ надо сознаться, что, какъ ошибочно и совершенно безполезно, если какія нибудь необдуманныя и посторонніи обстоятельства вторгаются иногда въ область науки и приводятъ ее въ такое хаотическое состояніе, что и самые благонамѣрен-

---

бывшею на время изъ Яссъ молдавскою труппою артистовъ, подъ управленіемъ Г-на Теодориди, убѣдило Бессарабцевъ, что и на румынскомъ языкѣ есть много своего національнаго и интересно-привлекательнаго; а потому, изученіе Румынскаго языка стало для многихъ весьма любознательнымъ предметомъ, а для самыхъ Румыновъ—даже необходимымъ; потому-что послѣдніе имѣли прекрасный случай убѣдиться, что для того, чтобы понимать и до тонкости плѣняться красотою и другими литературными достоинствами своего національнаго языка, необходимо изучать его отчетливо, со всѣми его современными измѣненіями и улучшеніями; иначе, какъ многіе изъ гг. Румыновъ сами сознавались, что нетолько съ трудомъ понимаютъ, но почти не узнаютъ своего роднаго языка, какъ прогрессивно измѣнившагося во многихъ филологическихъ и литературныхъ отношеніяхъ.

ные ея истолкователи не въ силахъ бываютъ очистить ее отъ неумѣстныхъ и невѣжественныхъ наростовъ, въ ущербъ чистоты и самобытности предмета.

Къ такой грустной категоріи должно отнести и Румынскій языкъ.

Румыне, какъ и всѣ латинскія племена, употребляли въ своей древнѣйшей письменности латинскія буквы, а въ XV ст. по Р. Х. Молдавскій Митрополитъ Ѳеоктистъ, родомъ изъ Болгаръ, для отклоненія паствы своей отъ соединенія съ Западною Церковью, убѣдилъ Молдавскаго господаря Александра Добраго замѣнить латинскія буквы славянскими[5], начавъ вводить ихъ въ употребленіе съ того, что церковно-служебныя книги, господарскія грамоты и другіе акты болѣе двухъ вѣковъ издавались на языкѣ дунайскихъ славянъ, совершая и самое Богослуженіе на славянскомъ же языкѣ.

Этотъ важный и успѣшный переворотъ, для достиженія предположенныхъ цѣлей, къ затрудненію науки, повелъ къ тому, что румынская письменность подраздѣлилась на два главныхъ шрифта: *церковно-славянскій*, господствующій болѣе въ нынѣшнихъ Соединенныхъ-Княжествахъ, и *латинскій*, оставшійся неприкосновеннымъ въ Трансильваніи и въ другихъ запредѣльныхъ мѣстахъ Румыновъ-Уніатовъ.

Современи печатанія румынскихъ газетъ и другихъ періодическихъ изданій, многіе румынскіе филологи и туземные ученые, стараясь очистить Румынскій языкъ отъ наплыва словъ и литеръ славянскихъ, ясно противорѣчащихъ основнымъ грамматическимъ правиламъ, начали сначала постепенно замѣнять только нѣкоторыя славянскія буквы латинскими, почему и образовался, такъ называемый, *старый шрифтъ* (славяно-латинскій), который, въ новѣйшее время, окончательно замѣненъ *новымъ шрифтомъ* (латинскимъ), оффиціально одобренный и введенный въ литературный и административный Ново-румынскій языкъ Соединенныхъ-Княжествъ, оставя только неприкосновеннымъ старый шрифтъ (славяно-латинскій) въ однѣхъ церковно-служебныхъ книгахъ.

Всѣ эти три главныя измѣненія шрифтовъ и наплывъ славянскихъ, турецкихъ, греческихъ и, непонятныхъ для народа, французскихъ словъ, во вредъ самобытности языка, повели къ тому коренному измѣненію грамматическихъ правилъ, которыя

---

5 Но могутъ ли какія нибудь условные знаки, какъ буквы, имѣть мѣсто и прямое значеніе тамъ, гдѣ такъ ясно оспариваютъ истину слова и живыя рѣчи? Дѣло—въ сущности предмета, а не—въ искусствѣ.

яснѣе и основательнѣе могутъ быть объяснены возобновленнымъ латинскимъ шрифтомъ, чѣмъ славянскимъ.

А потому, приступая къ составленію „Начальнаго курса Румынскаго языка“, я обязанъ былъ имѣть въ-виду всѣ измѣненія, которымъ подвергался Румынскій языкъ, прогрессивно прослѣдить ихъ и кончить такъ, въ какомъ видѣ онъ установился въ современномъ требованіи науки, чтобы учащійся могъ изучить его не односторонно, т. е. или только *Церковно-служебный румынскій языкъ*, или же только *Ново-румынскій*, но въ современномъ его употребленіи, а именно такъ, чтобы знанія ученика, посвятившаго труды и время на изученіе предмета, вполнѣ и отчетливо достигали цѣль ученія.

Вотъ тѣ начала, на основаніи которыхъ я долженъ былъ изложить предметъ въ такомъ постепенномъ порядкѣ измѣненія шрифтовъ, чтобы яснѣе убѣдиться и въ необходимости ихъ изученія, и ближе пояснить всѣ тѣ грамматическія и филологическія измѣненія, которыя разновременно, или по обстоятельствамъ, или по вѣковымъ недоразумѣніямъ, вкрались въ Румынскій языкъ.

Краткая грамматика Ново-румынскаго языка помѣщена во II отдѣлѣ книги, собственно для того, чтобы ученики, изучая языкъ (по методу практическаго преподаванія) по разнообразнымъ статьямъ, предлагаемымъ во всѣхъ трехъ курсахъ I отд., имѣли бы уже, такъ сказать, подготовленными всѣ тѣ грамматическія замѣтки, которыя такъ часто бываютъ необходимы при урочныхъ переводахъ извѣстной статьи. А такія безпрестанныя, а, можетъ быть, и ошибочныя классныя замѣтки, въ иномъ видѣ, отнимали бы, конечно, у учениковъ много времени и уклоняло бы ихъ отъ успѣшныхъ занятій, при постоянныхъ переводахъ, требующихъ весьма частыхъ грамматическихъ объясненій, которыхъ притомъ отдѣльно вести и заучивать—нѣтъ ни возможности, ни пользы.

Выборъ статей, помѣщенныхъ во всѣхъ трехъ курсахъ I отд. книги, указанъ мнѣ опытомъ, при ежедневныхъ классныхъ занятіяхъ въ первыхъ четырехъ классахъ гимназіи, соглашаясь очень часто съ желаніемъ учащихся, при назначеніи имъ той, или другой статьи. Такой мѣрой я старался воспользоваться на столько, чтобы, такъ сказать, уловивъ общее желаніе учениковъ въ выборѣ статей, подъ моимъ руководствомъ, заставить ихъ полюбить свои занятія, для достиженія всегда желаемыхъ удовлетворительныхъ успѣховъ. Не смотря на то, что, кромѣ приготовленія уроковъ, на насъ падалъ общій трудъ, за неимѣніемъ учебниковъ, постоянно вести свои классныя замѣтки, въ самой строгой аккуратности и вѣрности; но за то, при всѣхъ невыгодахъ, мы болѣе и болѣе

утверждались въ знаніи предмета, и тѣмъ успѣшнѣе, что всѣ объясненія недоразумѣній и исправленіе ошибокъ всегда дѣлалось общимъ участіемъ учениковъ извѣстнаго класса, анализируя сознательно и съ убѣжденіемъ все, что только встрѣчалось по части грамматическихъ формъ и филологіи.

Помѣщая статьи для чтенія и переводовъ, между прочимъ я имѣлъ еще постоянно и то въ виду, чтобы ученикъ, изучая Румынскій языкъ, знакомился и съ нѣкоторыми полезными свѣдѣніями о предметахъ изъ окружающей насъ природы. На этомъ основаніи, во всѣхъ трехъ курсахъ I отд. распредѣлены болѣе всего статьи изъ Ботаники, Зоологіи и Минералогіи, съ тою именно цѣлью, чтобы ученикъ, упражняясь и изучая переводы, вознаграждалъ бы въ тоже время труды свои пріобрѣтеніемъ, хотя въ нѣкоторыхъ частяхъ, познаній изъ Естественной исторіи, которая, безъ всякаго сомнѣнія, весьма любопытна и, вмѣстѣ съ тѣмъ, полезна для учениковъ. Кромѣ сего помѣщены и другіе отрывки лучшихъ румынскихъ писателей: и для того, чтобы разнообразить предметъ занятій, и для устраненія той монотонности въ преподаваніи, которая очень часто утомляетъ учениковъ и нерѣдко доводитъ ихъ до вреднаго бездѣйствія.

Вотъ-эти-то различныя статьи, въ прозѣ и стихахъ, грамматическія замѣтки и правила, выдаваемыя мною постепенно въ извѣстномъ порядкѣ уроковъ, преимущественно, въ первыхъ четырехъ классахъ Кишиневской Гимназіи, и совокуплены въ одно цѣлое, постоянно руководясь авторитетами старой и современной румынской литературы и журналистики.

На сколько выборъ статей, систематическое изложеніе главнѣйшихъ правилъ языка и прочее, изложенное въ „курсѣ“ можетъ удовлетворить современному требованію науки, при изученіи Румынскаго языка, намъ, по опыту, вполнѣ извѣстно; но не знаемъ на сколько все это можетъ услужить, съ пользою, другимъ по мнѣнію спеціалистовъ.

Какъ бы-то-нибыло, но мы позволяемъ себѣ думать, что предлагаемый „курсъ“ какъ результатъ многолѣтнихъ занятій, во многомъ сократитъ труды преподавателей, облегчитъ учениковъ въ изученіи предмета, и, вмѣстѣ съ тѣмъ, поведетъ къ однообразному преподаванію Румынскаго языка и на первыхъ порахъ устранитъ ту неуспѣшность въ изученіи предмета, которую мы не разъ замѣчали, экзаменуя ежегодно учениковъ, опредѣляющихся въ гимназію изъ тѣхъ разныхъ мѣстныхъ училищъ, въ которыхъ преподается Румынскій языкъ, безъ всякихъ

руководствъ[6], а потому,—безъ всякой системы и возможной полноты.

А такое преподаваніе, если не вредно, то положительно—недостаточно.

Высказавъ искренно наше мнѣніе, мы нисколько не думаемъ этимъ оскорбить, или винить ни гг. преподавателей Румынскаго языка, ни учениковъ; потому-что, при нынѣшнихъ средствахъ къ преподаванію предмета, и тѣ, и другіе правы и, вѣроятно бы, также и тѣ, и другіе достигали единства и въ дѣлѣ преподаванія, и въ успѣхахъ изученія языка, если бы у насъ были учебники, которые бы удовлетворяли и современнымъ требованіямъ науки, и однообразной системѣ къ ея преподаванію, а слѣдовательно—и общей програмѣ, по возможности, отчетливаго и полнаго изученія предмета въ извѣстныхъ классахъ.

Составляя предлагаемый „курсъ" я постоянно, между прочимъ, имѣлъ и то въ виду, чтобы упростить и сократить на столько, чтобы сдѣлать его по выгоднѣе во многихъ отношеніяхъ, а болѣе всего, чтобы ученикъ, имѣя у себя эту книгу, не нуждался бы ежегодно пріобрѣтать отдѣльныя учебники по каждому классу и въ связи продолжающихся занятій, а чтобы всякій изъ нихъ находилъ въ одной книгѣ все, что ему встрѣчается необходимымъ, при послѣдовательномъ изученіи предмета, а именно: *Практическій методъ первоначальнаго чтенія и письма, съ каллиграфическими образцами румынскаго письма, стараго и новаго шрифта; разныя статьи, въ прозѣ и стихахъ, тоже обоихъ шрифтовъ, для переводовъ и другихъ занятій; грамматику (этимологію и общій синт.) Ново-румынскаго языка, съ переводомъ на Русскій языкъ; Румыно-русскій словарь, новаго шрифта, съ указаніемъ правилъ—обращать старый шрифтъ на новый, при отыскиваніи неизвѣстныхъ словъ; наконецъ, собраніе употребительнѣйшихъ молитвъ и нѣкоторыхъ отрывковъ духовнаго содержанія* [7], съ тою цѣлью, чтобы каждый ученикъ, кромѣ извѣстнаго ихъ назначенія, при переводѣ ихъ на Русскій языкъ,

---

[6] Мы по опыту убѣждены, что успѣхъ дѣла зависитъ не отъ руководствъ, а отъ метода преподаванія; но надо согласиться, что соб ный съ поля хлѣбъ повыгоднѣе и ближе къ цѣли, чѣмъ тотъ, к по зерну собирается съ шароховатой и поврежденной нивы: тр потеря времени значительны, а пользы мало.

[7] Согласно предписанію Г. Попечителя Одесскаго Учебнаго Ок отъ 19 Іюня 1861 г., № 1463, о преподаваніи Молдавскаго язык учебныхъ заведеніяхъ, подвѣдомыхъ Бессарабской Дирек. уч. При имѣлись въ виду учеб. заведенія и лица духовнаго вѣдомства по Бесс

могъ бы лучше истолковать и понимать тотъ высокій текстъ св. отрывковъ и молитвъ, который не такъ доступенъ и не такъ понятенъ дла большинства учениковъ, какъ съ переводомъ и объясненіемъ то на одномъ, то на другомъ языкѣ, при классныхъ занятіяхъ, подъ руководствомъ преподавателя.

Всѣ молитвы и духовные отрывки помѣщены въ концѣ перваго курса собственно потому, чтобы учащіеся тогда уже стали бы ихъ читать и объяснять въ переводахъ, когда станутъ вполнѣ владѣть процессомъ чтенія, полагая какъ бы весьма неумѣстнымъ, чтобы по текстамъ священныхъ молитвъ и труднымъ, и далеко непонятнымъ для учениковъ, начинать учиться чтенію, письму и правиламъ языка.

Многіе, можетъ быть, найдутъ, что молитвы совершенно лишній отдѣлъ; но мнѣ кажется, что я долженъ былъ ихъ непремѣнно помѣстить, по двумъ главнымъ причинамъ: во-первыхъ, чтобы ученики, какъ я уже сказалъ, при чтеніи и переводѣ ихъ на русскій языкъ (гражданскій), лучше бы могли понимать текстъ слявянскихъ молитвъ, который гораздо труднѣе румынскаго, и во-вторыхъ, чтобы доставить возможность изучать ихъ тѣмъ изъ учениковъ (въ школахъ), которые, по обстоятельствамъ и средствамъ жизни, ограничиваютъ иногда всю свою грамотность изученіемъ однѣхъ только молитвъ; а между тѣмъ, имѣя, при ежедневномъ возношеніи ума и сердца къ Небесному Учителю, подъ рукою все, что необходимо для изученія предмета, въ гораздо полнѣйшемъ его составѣ, удобнѣе могутъ почерпнуть и больше знанія по предмету Румынскаго языка, если только пожелаютъ, при болѣе благопріятныхъ для нихъ условіяхъ жизни и по мѣрѣ большей надобности въ изученіи предмета.

Сообразивъ весь ходъ преподаванія Румынскаго языка, въ современномъ его требованіи, я никакъ не могъ ни совокупить всѣ эти отдѣлы въ одну книгу, болѣе потому, что, по сущности изложенія самыхъ правилъ въ постепенномъ измѣненіи трехъ главныхъ шрифтовъ и развитіи языка, необходимо было такое единство, чтобы, не раздробляя предмета, достигнуть, на сколько было возможно, систематической послѣдовательности въ изложеніи ...илъ Румынскаго языка, подраздѣлившагося, вслѣдствіе нововв..., на *Церковно-служебный молдавскій языкъ* (старый), на ...мъ говоритъ народъ и происходитъ Богослуженіе, и на ... *молдавскій*, образовавшійся, съ измѣненіемъ шрифта, замѣною ... и цѣлыхъ выраженій другими, новѣйшаго образованія. Про... господства перваго — извѣстны; послѣдній — нынѣ одобренъ ...ціально принятъ въ Соединенныхъ-Княжествахъ Молдавіи

и Валахіи; но, находясь въ переходномъ состояніи, многое еще въ языкѣ не установилось, и окончательное образованіе его принадлежитъ будущимъ просвѣщеннымъ филологамъ и трудолюбивымъ истолкователямъ науки.

Въ заключеніе, долгомъ считаю заявить, что на сколько все, изложенное въ предлагаемой книгѣ, будетъ и понятно, и полезно всѣмъ, кто встрѣтитъ въ этомъ надобность, для начальнаго изученія Румынскаго языка, въ возможно систематическомъ и округленномъ порядкѣ, видно будетъ, при самомъ примѣненіи его къ дѣлу; а время и опытъ, какъ лучшіе критики, укажутъ на тѣ его несовершенства, которыхъ трудно было избѣгнуть, какъ и во всякомъ новомъ предпріятіи, но которыя, вѣроятно, не останутся безъ должнаго исправленія, если только просвѣщенные истолкователи истинъ науки признаютъ это необходимымъ и для упрощенія, и для болѣе точнаго истолкованія правилъ еще далеко неустановившагося Румынскаго языка, на которомъ говоритъ народъ, числомъ — около 5 мил., испытывавшій, въ теченіе почти XVII столѣтій, самые грустные и рѣзскіе перевороты и удары судьбы, украшенный, впрочемъ, именами своихъ Добрыхъ, Храбрыхъ и Великихъ вѣнценосцевъ.

Ив. Дончев

и бѣдствія: но, находясь въ переходномъ состояніи, многое еще въ немъ не установилось, и окончательное образованіе его принадлежитъ будущимъ просвѣщеннымъ человѣкамъ и трудолюбивымъ изслѣдователямъ науки.

Въ заключеніе, [illegible] замѣтить, что по свойству [illegible] въ предлагаемой книгѣ будетъ и понятно и полезно тѣмъ, кто встрѣтитъ въ немъ подробности, для [illegible] изученія Русскаго языка, въ особенности грамматическаго и [illegible] порядка: [illegible] будетъ, при случаѣ приложенія его къ дѣлу, и время и опытъ, какъ лучшіе критики, укажутъ на тѣ или [illegible] несовершенства, которыхъ трудно было избѣгнуть, какъ и по основамъ вообще предпріятія, по которымъ, впрочемъ, не останутся безъ должнаго вниманія, если только просвѣщенные изслѣдователи истинныхъ наукъ признаютъ это необходимымъ и для [illegible], и для болѣе полнаго и [illegible] еще далеко неусовершенствованнаго Русскаго языка, на которомъ говоритъ [illegible], около [illegible], испытавшій, въ теченіе почти XVII столѣтій, самые [illegible] переворотъ и [illegible] [illegible], [illegible], имена своихъ Догматовъ, [illegible] и великихъ [illegible].

был.
ковъ в
однооб
пора
торуı
опре
лищъ,

CURSULŬ I.

ABECEDÂ RUMÂNÂ.

ПЕРВЫЙ КУРСЪ.

АЗБУКА РУМЫНСКАЯ.

CURSŬ PRIMITIVŬ

DE

LIMBA RUMÂNÂ.

НАЧАЛЬНЫЙ КУРСЪ

РУМЫНСКАГО ЯЗЫКА.

I.

Abecedâ Rumânâ.

(АЗБУКА).

27 *Litere slavo-rumâne, de tipŭ romanŭ.*

§ 1.

А а - *а*, Б б - *бе*, В в - *ве*, Г г - *ге*,

Д д - *де*, Е е - *е*, Ж ж - *же*, Z z - *зе*,

І і - *і*, К к - *ка*, Л л - *ле*, М м - *ме*,

Н н - *не*, О о - *о*, П п - *пе*, Р р - *ре*,

С с - *се*, Т т - *те*, Ȣ ȣ - *у*, Ф ф - *фе*,

Х х - *ха*, Ц ц - *це*, Ч ч - *че*, Ш ш - *ша*,

Ъ ъ - *ы*, Ѫ ѫ î - *ы, ынъ*, Џ џ - *дже.*

§ 2.

Unele litere chirillice, slavo-rumâne, ce se 'ntâmplâ în cârţele bisericeştĭ şi 'n multe manuscripturĭ vechĭ, valaho-moldave.

Ѕ ѕ, З з = Z z.	Й й = Ĭ i, ĭ.	Оу у = Ȣ ȣ.
Ѿ ѿ = Ot ot.	Щ щ = Шt шt.	Ы ы = Ꙟ ꙟ, Î î.
Ь ь' = Ȣ̆ ȣ̆.	Ѣ ѣ = EA ea, e.	Ю ю = IȢ̆ iȣ̆.
Ѫ ѫ = Î î.	О о = O o.	Ꙗ ꙗ = ÎA îa.
Ѧ ѧ = ÎA îa.	Ѡ ѡ = O o.	Ѯ ѯ = КС кс.
Ѱ ѱ = ПС пс.	Ѳ ѳ = Ф ф, T t.	Ѵ ѵ = I i, В в.

Nota. Aceste litere slavo-rumâne, fiindŭ de prisosŭ, nu se 'ntrebuinţazâ în limba neo-rumânâ; însâ se cade a le şti, pentru-a citi cârţele bisericeştĭ şi cele multe documinte valaho-moldave veche.

Прим: Эти славяно-румынскія буквы, какъ лишнія, не употребляются въ ново-румынскомъ языкѣ; но слѣдуетъ ихъ знать, для чтенія церковныхъ книгъ и многихъ старыхъ валахо-молдавскихъ документовъ.

§ 3.

ÎNCEPERELE

fundamentale de calligrafie

Основныя начала каллиграфіи

Unele litere chirilice, slavo-bulgare, ce se întâmplă în cărțile bisericești și în multe manuscripturi vechi, valaho-moldave.

Literele rumâne de şriftulu veche

Румынскія буквы стараго шрифта

§ 4.

METODŬ

PRACTICŬ DE CITIRE ȘI DE SCRIERE RUMÂNÂ.

ПРАКТИЧЕСКІЙ МЕТОДЪ

ЧТЕНІЯ И ПИСЬМА РУМЫНСКАГО.

Lecție 1. *a, A.*

А — А = АА.

А — Б = АБ, БА. *A-ба.*

А-БА, БА-БА.

Lecție 2.

А — В = АВ, ВА. *Ба-ва.*

БА-БА ВА.

Nota. La învățare acestorŭ lecțiĭ, se cade îndată a lămuri studențilorŭ (ucenicilorŭ) și semnele grammaticale.

Прим: При изученіи этихъ уроковъ, тотчасъ слѣдуетъ объяснять ученикамъ и грамматическіе знаки.

(vedĭ, смотри: §§ 88 — 89 — 90).

Lecție 3.

А — Г = АГ, ГА.

А-ГА ВА. *А—га.*

Lecție 4.

А — Д = АД, ДА. А ДА. *Да, а.*

БА-БА ВА ДА.

А-ГА ВА ДА. *Ва, да.*

Lecție 5.

А — Е = АЕ, ЕА (Я) (ѧ, ѣ). *Еа, еа.*

Е — Б = ЕБ, БЕ, БЕА (БЯ).

Е — В = ЕВ, ВЕ, ВЕА (ВЯ). *Веа, ве.*

Е — Г = ЕГ, ГЕ, ГЕА (ГЯ).

Е — Д = ЕД, ДЕ, ДЕА (ДЯ). *Деа, де.*

А БЕ. А БЕА (БЯ), ЕА (ѧ). *Беа, бе.*

А ВЕ-ДЕ. А ДА. А А-ВЕА.

ВА-ДЕ. ДЕ ВА-ДЕ. ВА ВЕ-ДЕ. *Ва, ве.*

Lecție 6.

БА-БА ВЕ-ДЕ. ЕА ВА А-ВЕ. ЕА ВА ДА. А-ГА

ВА ДА ВА-ДЕ. А-ГА ВА ВЕ-ДЕ. БА-БА ВА А-ВЕ ВА-ДЕ. ЕА ВА ВЕ-ДЕ. А-ГА ВА ДА. ЕА ВЕ-ДЕ. А-ГА ВА ДА ВА-ДЕ. ЕА ВА ВЕ-ДЕ. ЕА ВА А-ВЕА ВА-ДЕ.

Lecție 7.

А — Ж = АЖ, ЖА. *Жа, жа.*

А — Z = АZ, ZА.

Е — Ж = ЕЖ, ЖЕ.

Е — Z = ЕZ, ZЕ. *Ze, ze.*

ZА-БА-ВА, ZА-БА-ВЕ. ВА-ZА, ВА-ZЕ. ГАZ-ДА, ГАZ-ДЕ. БА-БЕ. БА-ДЕ. ВЕ-ДЕ. ВА ВЕ-ДЕ.

Lecție 8.

А-ГА ВА ВЕ-ДЕ ВА-ZА. ЕА ВА ВЕ-ДЕ. А-ГА ВЕ-ДЕ ГАZ-ДА. ЕА ВА ВЕ-ДЕ ВА-ZА. БА-БА ВА ВЕ-ДЕ ГАZ-ДА. ЕА ВЕ-ДЕ ВА-ZА. ЕА ВА ДА ВА-ZА. ЕА ВА ВЕ-ДЕ БА-БА. БА-БА Е ДЕ ZА-БА-ВЕ. Е ВА БЕА. А-ГА ВА БЕА. А-ГА ВЕ-ДЕ ВА-ZА. ЕА ВЕ-ДЕ ВА-ZА. БА-БА Е ГАZ-ДА.

Lecție 9.

A — İ = İA, AI.

A — Ĭ = ĬA (Ꙗ), AĬ.

E — İ = İE, EI.

E — Ĭ = ĬE, EĬ.

İ — Б = İБ, БI, БIĬ.

İ — B = İB, BI, BIĬ.

İ — Г = İГ, ГI, ГIĬ.

İ — Д = İД, ДI, ДIĬ.

İ — Ж = İЖ, ЖI, ЖIĬ.

İ — Z = İZ, ZI, ZIĬ.

Ai, ia.

Ie, ei.

Бi, бi.

Гi, гi.

Жi, жi.

AĬ. EĬ. ĬE. A ZI-ДI. BI-E. BI-EA. BI-EĬ.

EA E BI-E. EA BA ДA BI-EA. BEĬ BE-ДE BI-EA. EA BA BE-ДE BI-EA. БA-БA BA ДA BI-EA EĬ. EA BA ДA BI-EA EĬ. BA BE-ДE. BA ZI-ДI. BA ДA. EA BE-ДE BI-EA. BEĬ BE-ДE. EA BA ДA. EA BA ZI-ДI.

Lecție ***10.***

А — К = АК, КА.

Е — К = ЕК, КЕ.

İ — Z = İZ, ZI.

Ka, ka.

Ki, ki.

КА-ДА. КА-ДЕ. ВА-КА. ВЕ-КЕ. КЕ-Е.

ЕА ВА ДА КЕ-ЕА. КЕ-ЕА Е А ЕЇ. ВА-КА ВЕ-ДЕ. ВА-КА КА-ДЕ. КА-ДА Е ВЕ-КЕ. ВА-КА Е А ЕЇ. ЕА ВА ДА ВА-КА ЕЇ. ВЕЇ ВЕ-ДЕ. ЕА ВА ДА КЕА.

Lecție ***11.***

А — Л = АЛ, ЛА.

Е — Л = ЕЛ, ЛЕ, ЛЕА.

І — Л = ІЛ, ЛІ, ЛІІ.

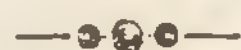
Ла, ла.

Лі, лі.

ВА-ЛЕ. ЛА-ДА. ZА-ЛА. ZІ-ЛЕ. АЛ-БЕ. КА-ЛЕ. ЛІ-ВА-ДЕ, ЛІ-ВА-ДЕ-ЛЕ. ЛА-ЛЕ, ЛА-ЛЕ-ЛЕ. Е-ЛЕ. ЛА Е-ЛЕ. ДЕ-ЛА Е-ЛЕ.

ЕА ВЕ-ДЕ ЛА ВА-ЛЕ ЛА-ЛЕ-ЛЕ АЛ-БЕ. ЛІ-

ВА-ДА Е ЛА ВА-ЛЕ. ЕА ВА ДА КЕ-Е-ЛЕ ДЕ-ЛА ЛІ-ВА-ДЕ ЕІ. ЕА ВА ВЕ-ДЕ ЛІ-ВА-ДЕ-ЛЕ ЕІ. ЕА ВА ДА КЕ-ЕА ДЕ-ЛА ЛА-ДЕ.

Lecție ***12.***

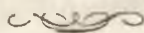
А — М = АМ, МА. *Ма, ма.*

Е — М = ЕМ, МЕ.

І — М = ІМ, МІ. *Мі, мі.*

А-МЕ, А-МЕ-ЛЕ. МА-МА, МА-МЕ-ЛЕ. ЛІМ-БА, ЛІМ-БЕ. ZА-МА, ZА-МЕ-ЛЕ.

МА-МА МЕА ВА ВЕ-ДЕ ЛІ-ВА-ДА ЕІ. КЕ-ЕА МЕА Е ЛА ЕА. Е ВА ДА КЕ-Е-ЛЕ МЕ-ЛЕ ЛА МА-МА МЕА. ЛА-ДА МЕА Е ЛА ВІ-Е.

Lecție ***13.***

А — Н = АН, НА. *На, на.*

Е — Н = ЕН, НЕ.

І — Н = ІН, НІ. *Ні, ні.*

АН-НА. КА-НА. ЛЕ-НЕ. НІ-МЕ. Е-ЛЕ-НА. НЕ-НЕА. ZІ-НА, ZІ-НЕ-ЛЕ, ВІ-НА.

АН-НА ВА ДА КА-НА ЛА МА-МА МЕА. Е-ЛЕ-НА ЛІ ВА ДА КЕ-ЕА ДЕ-ЛА ZА-ЛА ЕЇ. ZІ-НА ЛЕ ВА ВЕ-ДЕ. ЕА Е ВІ-НА ЕЇ. НА КА-НА. ЕА ВА ВЕ-ДЕ БІ-НЕ ZА-ЛА.

Lecție **14**.

А — О = АО, ОА.
Е — О = ЕО, ОЕ.
І — О = ІО, ОІ.
Ї — О = ЇО, ОЇ.
О — Б = ОБ, БО.
О — В = ОВ, ВО.
О — Г = ОГ, ГО.
О — Д = ОД, ДО.
О — Ж = ОЖ, ЖО.
О — Z = ОZ, ZО.
О — К = ОК, КО.

Оа. оа.
Ое. ое.
Го. го.
Во. во.
До. до.
Zо. zо.

О — Л = ОЛ, ЛО. Ло. ло.

О — М = ОМ, МО.

О — Н = ОН, НО. Но, но.

А-КО-ЛО. ОА-Е. ОА-ЕА. БО-Ї. ВО-ЕА. ОЇ. ВОЇ. НОЇ. ДОЇ. Ї-О-АН-НЕ. А ЛО-ВЇ. А О ВЕ-ДЕ. О-КЇЇ. ОА-МЕ-НЇЇ. КО-ЛО-НЇ-Е-ЛЕ. ZО-Е-ЛЕ. КОА-ЖА, КОА-ЖЕ-ЛЕ. БО-Е, БО-Е-ЛЕ. ДО-ВА-ДА, ДО-ВЕ-ZЕ-ЛЕ. О-ЛА-НЕ. ОА-ЛЕ-ЛЕ. А ВО-Ї. А БО-Ї.

Е-ЛЕ-НА ВА ВЕ-ДЕ А-КО-ЛО ОА-МЕ-НЇЇ. Ї-О-АН-НЕ, ВЕ-ZЇ ОА-ЛЕ-ЛЕ МЕ-ЛЕ. АН-НА ВА ДА ДОЇ ВОЇ ЛА ОА-МЕ-НЇЇ МЕЇ. БА-БА ВА ВЕ-ДЕ БЇ-НЕ, ДЕ ВА ВЇ-НЇ ЛА НОЇ. ЕА ВА ВЕ-НЇ ЛА НОЇ, ДЕ ВА БЇ-НЕ ВО-Ї. ВО-ЕА МЕА. О-КЇЇ МЕЇ. ДО-ВЕ-ZЕ-ЛЕ МЕ-ЛЕ.

Lecție 15. Па, па

А — П = АП, ПА.

Е — П = ЕП, ПЕ.

І — П = ІП, ПІ. *По, по.*

О — П = ОП, ПО.

А-ПА. ПІ-ПА. ПА-НА, ПЕ-НЕ, ПЕ-НЕ-ЛЕ. А-ПЕ-ЛЕ. ПЕ-ПЕ-НЕ, ПЕ-ПЕ-НІЇ. ПО-ЛО-НІ-ЕА. ПО-ЛО-НІЇ. ПЕ-ЛЕА. ПОА-МА. ПОА-МЕ-ЛЕ.

А-ПА Е ЛА ВА-ЛЕ ДЕ-ЛА ЛІ-ВА-ДА МЕА. ЕА ВА ДА ПЕ-НЕ-ЛЕ МЕ-ЛЕ ЛА АН-НА. Е-ЛЕ-НА ВА ВЕ-ДЕ ПОА-МЕ-ЛЕ МЕ-ЛЕ. ЕА ЛЕ ВА ДА ЛА МА-МА МЕА, ДЕ ВА ВО-І. Е ВІ-НЕ ЛА НОЇ; ДЕ ВА ВІ-НІ, Е БІ-НЕ.

Lecție ***16.*** *Ра, ра.*

А — Р = АР, РА.

Е — Р = ЕР, РЕ.

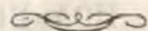
І — Р = ІР, РІ. *Ро, ро.*

О — Р = ОР, РО.

А-РЕ. А А-РА. РА-РЕ. ВА-РА. ZА-РЕ. РЕА, РЕ-ЛЕ. МЕ-РЕ. А-РІ-ПА, А-РІ-ПЕ-ЛЕ. МА-РЕ.

ПЕ-РІ-ЕА, ПЕ-РІ-Е-ЛЕ. ПЕ-РІ-НА, ПЕ-РІ-НЕ. А-ВЕ-РЕА, А-ВЕ-РЕ-ЛЕ. ZІ-ЛЕ. РЕ-ПЕ-ДЕ.

ЕА ВА А-РА, ДЕ ВА БІ-НЕ ВО-І, ЛА НОЇ. А-ВЕ-РЕ-ЛЕ МЕ-ЛЕ ЕА ЛЕ ВА ДА ЕЇ. ДЕ ВА ВІ-НІ ВА-РА, ЕА ВА А-РА. МА-МА МЕА ЛІ ВА ДА А-ВЕ-РЕА, ДЕ ВА БІ-НЕ ВО-І. ЕА ЛЕ ВА ВЕ-ДЕ, ДЕ ВА ВО-І.

Lecție 17.

А — С = АС, СА. *Ca, ca.*

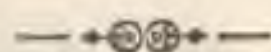
Е — С = ЕС, СЕ.

І — С = ІС, СІ.

О — С = ОС, СО. *Co. co.*

СА-РЕА. СО-РА. СО-БА, СО-БЕ-ЛЕ. МА-СА, МЕ-СЕ-ЛЕ. А СА, А СА-ЛЕ. СА-БІ-ЕА. КО-РА-БІ-Е, КО-РА-БІ-Е-ЛЕ. ПО-СЕ-СІ-ЕА. СОА-РЕ-ЛЕ. ВА-СЕ-ЛЕ. КА-СА, КА-СЕ-ЛЕ.

ЕА СЕ ВА МІ-РА, ДЕ ВА ВЕ-ДЕ ПО-СЕ-СІ-ЕА. КО-РА-БІ-ЕА МЕА Е МА-РЕ. ЕА ВА ZІ-ДІ О КО-РА-БІ-Е ДЕ МА-РЕ МІ-РА-РЕ. КА-СЕ-ЛЕ МЕ-ЛЕ ЛЕ ВА ДА ЕА ЛА СО-РА МЕА, ДЕ ВА БІ-НЕ ВО-І МА-МА. СА-БІ-ЕА МЕА Е ДЕ МА-РЕ МІ-РА-РЕ.

Lecție 18.

А — Т = АТ, ТА. *Ta, ta.*

Е — Т = ЕТ, ТЕ.

І — Т = ІТ, ТІ.

О — Т = ОТ, ТО. *To, to.*

ТА-ТА. А ТА, А ТА-ЛЕ. ГА-ТА, ГА-ТЕ. ЛА-ТЕ. РО-ТА, РО-ТЕ-ЛЕ. СА-ТЕ. СІ-ТА, СІ-ТЕ-ЛЕ. АН-ТО-НІ-ЕА.

КА-СА ТА Е ГА-ТА. ЕА ВА ВЕ-ДЕ КА-СЕ-ЛЕ ТА-ЛЕ. ЕА, ДЕ ВА ВЕ-ДЕ СА-ТЕ-ЛЕ, СЕ ВА МІ-РА. РО-ТА ЕЇ Е ГА-ТА. АН-ТО-НІ-ЕА

ВА ДА РО-ТА ЛА СО-РА ЕЇ, ДЕ ВА ВЕ-ДЕ О ЛА НОЇ.

Lecţie ***19.***

А — Ȣ, Ȣ̆ = АȢ, ȢА, АȢ̆.
Е — Ȣ, Ȣ̆ = ЕȢ, ȢЕ, ЕȢ̆.
І — Ȣ, Ȣ̆ = ІȢ̆, ȢІ, ІȢ (Ю).
О — Ȣ, Ȣ̆ = ОȢ, ȢО, ОȢ̆.
Ȣ, Ȣ̆ — Б = ȢБ, БȢ, ȢБȢ̆.
Ȣ, Ȣ̆ — В = ȢВ, ВȢ, ȢВȢ̆.
Ȣ, Ȣ̆ — Г = ȢГ, ГȢ, ȢГȢ̆.
Ȣ, Ȣ̆ — Д = ȢД, ДȢ, ȢДȢ̆.
Ȣ, Ȣ̆ — Ж = ȢЖ, ЖȢ, ȢЖȢ̆.
Ȣ, Ȣ̆ — Z = ȢZ, ZȢ, ȢZȢ̆.
Ȣ, Ȣ̆ — К = ȢК, КȢ, ȢКȢ̆.
Ȣ, Ȣ̆ — Л = ȢЛ, ЛȢ, ȢЛȢ̆.
Ȣ, Ȣ̆ — М = ȢМ, МȢ, ȢМȢ̆.
Ȣ, Ȣ̆ — Н = ȢН, НȢ, ȢНȢ̆.
Ȣ, Ȣ̆ — П = ȢП, ПȢ, ȢПȢ̆.
Ȣ, Ȣ̆ — Р = ȢР, РȢ, ȢРȢ̆.

(Ȣ̆ se numeşte, назыв. Ȣ finalŭ).

ȣ, ў — С = ȣС, Сȣ, ȣСў.

ȣ, ў — Т = ȣТ, Тȣ, ȣТў.

Lecţie **20.**

Аў. Еў. Оў. Кȣ. Тȣ. Нȣ. Дȣ. БА-Нȣ. Жȣ-Гȣ. Кȣ-Їȣ (Ю). Їȣ-ТЕ (Ю-ТЕ). Нȣ-МЕ. Лȣ-МЕА. ȣР-Сȣ. Лȣ-Пȣ. Лȣ-Тȣ. А-Нȣ, А-Нȣ-МЕ. А-Кȣ. СА-Кȣ. ЛА-Кȣ. МА-Кȣ. О-Мȣ. ПО-Мȣ. Пȣ-Їȣ, Пȣ-Їȣ-ЛЕ. О-Мȣ-ЛЕ. Бȣ-Кȣ-РІ-ЕА. Кȣ-Нȣ-НА, Кȣ-Нȣ-НІ-Е.

ЕЇ Аў А-Нȣ-МЕ Кȣ НОЇ О Бȣ-Кȣ-РІ-Е МА-РЕ. О-Мȣ-ЛЕ, Нȣ ТЕ Бȣ-Кȣ-РА ТА-РЕ ДЕ Лȣ-МЕ. Лȣ-МЕА Нȣ Е О Бȣ-Кȣ-РІ-Е МА-РЕ. Лȣ-МЕА Е Нȣ-МАЇ ДЕ МА-РЕ МІ-РА-РЕ. О-Мȣ-Лў Е Кȣ-Нȣ-НА ZІ-ДІ-РЕЇ. ЕА ВА А-ВЕ О МА-РЕ Бȣ-Кȣ-РІ-Е, ДЕ ВА ВІ-НІ Кȣ НОЇ. ЕА СЕ ВА Бȣ-Кȣ-РА Кȣ НОЇ, ДЕ ТЕ ВА ВЕ-ДЕ. ДЕ ВЕЇ ВЕ-ДЕ Тȣ ўР-Сȣ ЛА НОЇ, ТЕ ВЕЇ МІ-РА.

Lecție 21.

А — Ф = АФ, ФА.

Е — Ф = ЕФ, ФЕ.

І — Ф = ІФ, ФІ.

О — Ф = ОФ, ФО.

Ȣ — Ф = ȢФ, ФȢ.

ФА-ЛА. ЛЕА-ФА. ФА-ТА. ТȢ-ФА. ФІ-ЛА. ФȢ-ГА. ФО-КȢ. ФȢ-НІ-ЕА. ФȢ-ДȢ-ЛІ-Е. КА-ФЕА. КО-ФА. ФІ-РЕА. ФІІ-КА. ФІ-ІȢ. ФȢ-МȢ. ФȢ-НІ-ЕА. ФІ-ЛО-СО-ФІ-Е.

ФІ-ЛО-СО-ФІ-ЕА ЛȢ-МЕІ Е МА-РЕ. НȢ ФІ ФȢ-ДȢ-ЛȢ. О-МȢ-ЛȢ, КȢ МА-РЕ ФȢ-ДȢ-ЛІ-Е, НȢ Е ІȢ-БІ-ТȢ ДЕ НІ-МЕ. ЛЕА-ФА МЕА НȢ Е МА-РЕ; ЕȢ О ДАȢ ЛА МА-МА МЕА КȢ О МА-РЕ БȢ-КȢ-РІ-Е. БȢ-КȢ-РІ-ЕА ТА Е ДЕ ФА-ЛА ЛȢ-МЕІ. НȢ Е БІ-НЕ, ДЕ Е ФІ-РЕА О-МȢ-ЛȢІ КА ФО-КȢ. НȢ ФІІ КА ФО-КȢ, КА-РЕ АР-ДЕ ТОА-ТЕ.

Lecţie **22.**

А — Х = АХ, ХА.

Е — Х = ЕХ, ХЕ.

І — Х = ІХ, ХІ.

О — Х = ОХ, ХО.

Ȣ — Х = ȢХ, ХȢ.

Ха, ха. Хі, хі. Хх. хх.

ХА-СА, ХА-СА-ЛЕ. ХА-ПȢ, ХА-ПȢ-РІ. ХЕ-РȢ-ВІ-МІ. АР-ХІ-Е-РЕ-І. АР-ХІ-ДІ-А-КО-НІ. АР-ХІ-ВА. ХО-РА.

ЕА А-РЕ ХА-СА-ЛЕ АЛ-БЕ. ХА-СА-Ȣ̆А НȢ Е ДЕ ТО-ТȢ̆ ЛȢ-КРȢ. ХО-РА Е МА-РЕ ВЕ-СЕ-ЛІ-Е; ЕА СЕ ВЕ-ДЕ А ДЕ-СЕ ОРІ ПЕ ЛА МА-ХА-ЛА МА-РЕ, ȢН-ДЕ Е БІ-СЕ-РІ-КА КȢ ХРА-МȢ-ЛȢ АР-ХІ-ДІ-А-КО-НȢ-ЛȢІ СТЕ-ФАНȢ.

Lecţie **23.**

А — Ц = АЦ, ЦА.

Е — Ц = ЕЦ, ЦЕ.

Ца, ца.

І — Ц = ІЦ, ЦІ.

О — Ц = ОЦ, ЦО.

Ȣ — Ц = ȢЦ, ЦȢ.

Ці, ці.

Ȣц, цȣ.

А-ЦА. ВІ-ЦА. ГЕА-ЦА. ЦАР-РА. ФА-ЦА, ФЕ-ЦЕ-ЛЕ. ХО-ЦІ-ЕА. ЦІ-Е. ЦІ-НȢ-ТȢ. ЦȢ-ХА-ЛȢ. ПРЕ-ЦȢ-ЛȢ. ЦІ-ДȢ-ЛА. ЦІ-НЕ.

А-ЦА МЕА Е ЛА ТІ-НЕ. Е ЦІ-НЕ БІ-НЕ. НȢ ТЕ ДА ПЕ ГЕА-ЦА СȢБ-ЦІ-РЕ. Е НȢ ТЕ ВА ЦІ-НЕ БІ-НЕ. МОЛ-ДО-ВА Е ЦАР-РА МЕА. ЦЕР-РЕ-ЛЕ МЕ-ЛЕ НȢ ЛЕ ВА ПРЕ-ЦȢ-І НІ-МЕ. ТЕ КРЕ-ДȢ̆.

—∘⊙∘—

Lecţie **24.**

А — Ч = АЧ, ЧА.

Е — Ч = ЕЧ, ЧЕ.

І — Ч = ІЧ, ЧІ.

О — Ч = ОЧ, ЧО.

Ȣ — Ч = ȢЧ, ЧȢ.

Ча, ча.

Чі, чі.

Ȣч, чȣ.

ЧА-РА. ЧА-СОР-НІ-КЅ. ЧА-СОР-НІ-ЧЕ-ЛЕ. ЧІ-НА. ЧІ-НЕ-ZЅ̆. ЧОР-БА. ФІ-ЧО-РЅ. ПЕ-ЧО-РЅ. ЧЅ-ДА. ЧЅ-ДЕ-ЛЕ. А ЧЅН-ТІ. А-ЧІ.

ЧА-РА МЕА Е ДЕ ЛА-Ѕ-ДА ТЅ-ТЅ-РО-РА. ЧА-СОР-НІ-КЅ ЛЅЇ Е ДЕ МА-РЕ ПРЕ-ЦЅ. ЧІ-НЕ НЅ ФА-ЧЕ БІ-НЕ, А-ЧЕ-ЛА НЅ ВА ФІ МІ-ЛЅ-І-ТЅ̆. ЧІ-НЕ Е А ЧЕ-ЛА, КА-РЕ ВА ЧІ-НА А-ЧІ КЅ А-МІ-ЧІЇ МЕЇ?

Lecție **25.**

А — Ш = АШ, ША. *Ша, ша.*
Е — Ш = ЕШ, ШЕ.
І — Ш = ІШ, ШІ. *Ша, ша.*
О — Ш = ОШ, ШО.
Ѕ — Ш = ЅШ, ШЅ. *Ш, ш*

А-ША. ЅША, Ѕ-ШЕ-ЛЕ. ШЕ-СЕ. ШЕР-ПЕ, ШІ-ПЅ̆, ШІ-ПЅ-РЕ-ЛЕ. ШОЛ-ДЅ. ШЅ-БА,

BIBLIOTECA DOCUMENTARĂ

ШȢ-БЕ-ЛЕ. А Е-ШІ. Е-ШІ-РЕ. МО-ШȢ. МО-ШІ-Е.

ДЕС-КІ-ДЕ Ȣ-ША ТА ЛА ЧЕІ СЪ-РА-ЧІ. МО-ШȢ-ЛȢ̆ МЕȢ̆ ФА-ЧЕ МȢЛ-ТȢ̆ БІ-НЕ ЧЕ-ЛО-РȢ̆ СА-РА-ЧІ ДІН ВІ-НІ-ТȢ-РЕ-ЛЕ МО-ШІ-Е-ЛО-РȢ̆. ШȢ-БА МО-ШȢ-ЛȢІ МЕȢ̆ КА ШІ ПЕ А МЕА ЛӖ АȢ̆ А-ДȢ-СȢ̆ ДІН ІАШȢ̆.

Lecţie 26.

Ъ — І̂ — Б = БЪ — БІ̂.

Ъ — І̂ — Г = ГЪ — ГІ̂.

Ъ — І̂ — Z = ZЪ — ZІ̂.

Ъ — І̂ — Н = НЪ — НІ̂.

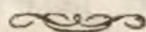
Ъ — І̂ — Ф = ФЪ — ФІ̂.

Ъ — І̂ — Џ = ЏЪ — ЏІ̂.

БА-БЪ. БȢ-БЪ. РОА-БЪ. БЪ-НȢ-І-РЕ. БЪР-БІ-Е. ГЪ-І-НЪ. ГЪ-ТІ-РЕ. ГЪ-ТȢ-ЛȢ̆. ZЪ-РА-ФȢ. ZІ. МЪ-НЪ. ЛЪ-НЪ. ВЪ-НЪ. КȢ-ВІН-

ТȢ-ЛȢ̆. ІН-КЪ. ФЪ-І-НЪ. ФЪ-НȢ̆. ФЪ-ЛІ-Е. А-ЦЪ. РА-ЦЪ, ЦІ-ЦЪ.

АС-КȢЛ-ТАЦІ БІ-НЕ КȢ-ВІН-ТЕ-ЛЕ ІН-ВЪ-ЦЪ-ТО-РІȢ-ЛȢІ, ЕЛȢ̆ ВЪ ДЪ БȢ-НЬ-СФЪ-ТȢ-І-РЕ. ДЕ ВО-ІЦІ СЪ ФІ-ЦІ ІН-ЦЕ-ЛЕПЦІ, СІ-ЛІ-ЦІ ВЪ СЪ НȢ ȢІ-ТАЦІ СФА-ТȢЛȢ̆ ІН-ВЪ-ЦЪ-ТО-РІȢ-ЛȢІ.

Lecție **27**.

А — Ц = АЦ, ЦА. *Ţa, ţa*

Е — Ц = ЕЦ, ЦЕ.

І — Ц = ІЦ, ЦІ. *Ţi, ţi.*

О — Ц = ОЦ, ЦО.

Ȣ — Ц = ȢЦ, ЦȢ. *Ţu, ţu.*

ЦА-БА, ДЕ-ЦА-БА. ЦЕА-НА. ЦЕ-НЕ-ЛЕ. ЦЕ-РȢ. ЦІ-НЕ-РЕ. МЕ-ЦІ-Е-ШȢ-ЛȢ̆. ІН-ЦЕ-РІІ. ЛЕ-ЦЕ. ЦО-СȢ̆, ПЕ-ЦО-СȢ̆, ІН-ЦО-СȢ̆, ІН-ЦО-СІ-РЕ. ЦȢ-БЕ.

ЧЕ МА-РЕ ЏЕ-РЪ̆ Е АС-ТЪ-ZІ. ЏЕ-РЪ̆-ЛЪ̆ МА-РЕ Е ПРІ-МЕЖ-ДІ-О-СЪ̆. МЕ-ЏІ-Е-ШІЇ МЕЇ СЕ ТЕМЪ̆ ДЕ ЏЕ-РЪ̆. ЇН-ЏЕ-РІЇ ПЪ-ZІ-ТО-РІЇ НЕ А-ПЪ-РЪ ДЕ МЪ̆Л-ТЕ ПРІ-МЕЖ-ДІЇ ЇН ВІ-ЕА-ЏЪ. ЛЕ-ЏЕА ОР-ТО-ДО-КСЪ ШІ ЛЕ-ЏЪ̆-І-РЕ-ЛЕ ЧІ-ВІ-ЛЕ СЇНТЪ̆ ДІ-ВІ-НЕ.

Nota. Tóte lecţiele aceste îndatâ se cade a le modifica şi pe şriftulŭ modernŭ dupre regulele, arâtate în cursulŭ

Прим. Всѣ эти урокн тотчасъ слѣдуетъ измѣнять и по новому шрифту по правиламъ, показаннымъ въ курсѣ

III, §§ 31, 34.

Lecție 28.

MODELŬ ОБРАЗЕЦЪ

DE MODIFICAȚIE ȘRIFTULUĬ. ИЗМѢНЕНІЯ ШРИФТА.

—

СТАРЫЙ ШРИФТЪ. **НОВЫЙ ШРИФТЪ.**

ȘRIFTŬ VECHE. **ȘRIFTŬ MODERNŬ.**

—

(Veḑi, см. curs. III, §§ 31, 34.)

Џецiї, Агатiрzii шi Скȣцiї аȣ̆ фостȣ̆ чеї маї векi локȣi-торї ін Прінчіпа-теле-Ȣнiте.

Џецiї ераȣ̆ ȣнȣ̆ попорȣ̆ кȣрацiосȣ̆, кредеа ін ȣнȣ̆ Zеȣ̆ шi ін немȣрiреа сȣфлетȣлȣї.

Агатiрzії ераȣ̆ апплекацї.ла лȣксȣ̆. Скȣцїї дȣчеа о вi-еацъ номадiкъ.

Geții, Agatirzii și Scuții aŭ fostŭ ceĭ maĭ vechĭ lo-cuitorĭ în Princi-patele-Unite.

Geții eraŭ unŭ poporŭ curagiosŭ, credé în unŭ Ḑeŭ și în nemuriré su-fletuluĭ.

Agatirziĭ eraŭ applecațĭ la lucsŭ. Scuțiĭ ducé uâ vie-ță nomadicâ.

§ 5.

DÂTORIELE SHOLERILORŬ
CÂTRÂ
DUMNEDEŬ.

ОБЯЗАННОСТИ УЧАЩИХСЯ.

---

1. Маї ꙟнтъю схолерїꙋлꙋ дъторю есте ꙟн тоатъ дїмїнеаца шї сеара съ се ꙟнкїне лꙋї Дꙋмнезеꙋ, ка Зїдїторїꙋлꙋї сеꙋ шї а тоатъ лꙋмеа; мꙋлцемїндꙋ 'Ї, ка Дътъторїꙋлꙋї тꙋтꙋрорꙋ де тоате бꙋнътъцеле лꙋмештї, шї рꙋгъндꙋ 'Лꙋ, ка пре ꙋнꙋ А-тотꙋ-пꙋтернїкꙋ, съ не фереаскъ пре тоцї де тотꙋ реꙋлꙋ.

2. Ꙟн тоате дꙋмїнїчеле шї сербътоареле челе марї дъторї сжнтꙋ тоцї схолерїї а мерце ла бїсерїкъ, а се рꙋга кꙋ кꙋчернїчїе, кꙋ евлавїе шї кꙋ маре лꙋаре-а-мїнте, аскꙋлтъндꙋ кꙋ съфлетеаскъ драгосте тоате кънтъреле шї рꙋгеле бїсерїчештї, шї маї де-осебїтꙋ сфжнта лїтꙋргїе.

3. Ꙟн тоате ажꙋнꙋреле (постꙋреле) шї маї алесꙋ ꙟн постꙋлꙋ челꙋ маре (паресїмеї) требꙋе а 'шї мъртꙋрїсї пърїнтелꙋї сеꙋ челꙋї сꙋфлетескꙋ тоате грешеалеле шї кꙋцетеле некꙋрате шї ꙟнвръжбїтоаре, фъгъдꙋїндꙋсе а се ферї шї а нꙋ ле маї фаче, ꙟнвреднїчїндꙋсе прїн аша евлавїоасъ пꙋртаре а се кꙋмꙋнїка кꙋ сфїнтеле таїне-де-евхарїстїе, пентрꙋ сънътатеа са чеа трꙋпеаскъ, Дꙋмнезееаска лїпїштїре кꙋцетꙋлꙋї шї ꙟндꙋлчїреа сꙋфлетꙋлꙋї.

§ 6.

DÂTORIELE

sholerilorŭ câtrâ sine însuși.

---

1. Фіе-каре схолерю требѹе ꙟн тоатъ дімінеаца съ 'ші спеле фаца ші мъннеле кѹ апъ рече; съ 'ші пептене капѹлѹ; съ 'ші ревізезе страеле; съ се поарте кѹратѹ ꙟн тоате зілеле: ка пріп аша пѹртаре, съ 'ші пъстрезе сънътатеа ші съ фіе де лаѹда тѹтѹрорѹ.

2. Челѹ, каре се ꙟвацъ, дъторю есте ꙟн тоате зілеле кѹ съргѹінцъ съ се ꙟнделетпічезе, пентрѹ-а 'ші прегъті лекціеле, сілíндѹ-се маі мѹлтѹ а се скѹла дімінеаца, пентрѹ къ тімпѹлѹ де-дімінеацъ есте челѹ маі плъкѹтѹ ші маі де фолосѹ пентрѹ орі-че лѹкрѹ стѹдіалѹ. Мѹлтѹ е маі біне а 'ші прегъті ла време тоате ꙟнделетнічіреле стѹдіале де фіеште-каре зі, декътѹ, лепевіндѹсе, а се ꙟнсърчіна кѹ маі мѹлтѹ лѹкрѹ дін тоате зілеле пердѹте.

3. Фіе-каре копілѹ, ка ѹнѹ схолерю, ꙟнвъцъндѹсе, се каде а фі кѹ політеце кътръ пърінці, кътръ ꙟнвъцъторі ші кътръ тоці чеі маі марі ші маі вреднічі де чінсте, ка пріп аша пѹртаре съ 'ші кълтіце юбіреа де кътръ тоці чеі, че 'лѹ штіѹ, ка пре ѹнѹ тѫнърѹ, че се ꙟвацъ ла тоате челе бѹне, нобіле ші філосітоаре.

4. Кътръ чеі де-асемене, кътръ консхолері, прекѹм ші кътръ чеі маі мічі се каде а се пѹрта кѹ бѹнътате ші кѹ

омепіе, недефъімъндȣ пре німе нічі кȣ кȣвжнтȣлȣ, нічі кȣ фапта, ші ціíндȣ-мінте кȣвінтеле челе сфінте а Мънтȣіторюлȣі ностру: „Че нȣ 'ці плаче ціе, нȣ фъ алтȣіа; прекȣм воіці съ ві факъ алціі, фачеці лі ші воі лорȣ асемене.“

5. Ꙟн тімпȣлȣ стȣдіалȣ, схолерiȣ се каде съ фіе кȣ маре атенціе (лȣаре-а-мінте) кътръ тоате, че се ворбескȣ де пречепторȣ, ка съ поатъ маі кȣ Ꙟлеснiре съ'ші Ꙟнвеце лекціеле, спорiндȣ дін зі Ꙟн зі Ꙟн тоате штіінцеле, кȣ каре се Ꙟнделетнічеште, спре десволтареа мінцеі сале ші Ꙟнбȣнътъціреа інімеі.

6. Дȣмінічеле ші сербътоареле съ се петреакъ, дȣпре сфінтеле ръгъчȣні, маі мȣлтȣ кȣ прегътіреа лекціелорȣ ші репетіціеа (повторіреа) челорȣ трекȣте ші де маі мȣлтȣ тімпȣ Ꙟнвъцате. Адȣнъндȣсе кȣ консколерii, се каде ші де маре фолосінцъ есте а петрече Ꙟнтр' о плъкȣтъ ші прiетенеаскъ конворбіре де тоате челе Ꙟнвъцате, ка прін ачеаста маі кȣ темеюȣ съ се Ꙟнтіпъреаскъ Ꙟн мінте.

7. Прегътіндȣ'ші лекціеле ші лȣъндȣ'ші вое а мерце ȣне-орі ла преȣмбларе (прімбларе) сеаȣ ла петречере Ꙟн адȣнърі пȣбліче кȣ пърінціі сеі, де маре лаȣдъ ші де чінсте ва фі а се пȣрта кȣ кȣвіінцъ ші кȣ ръндȣеалъ, сълȣтъндȣ кȣ політеце пре тоці кȣноскȣціі сеі.

8. Жȣкъндȣсе кȣ консхолерii, кȣ къмъразii, сеаȣ кȣ чіне-ва дін тінерii прiетенi, се каде а се фері де Ꙟнжȣрърі (сȣдълмі), прекȣм ші де кȣвінтеле некȣвіінчоасе: бре! мъі! тȣ! чі пȣрȣреа съ се адресезе кȣ кȣвінтеле де політеце ші де ȣнȣ тітлȣ де кȣвіінцъ ші нобілȣ, прекȣм: домнȣле! прiе-

тене! аміче! фрате! чінстіте мошъле! ші кѫ алте, ꙟн аша кіпѫ, пріетенешті політічірі ші кѫвінте дѫлче, фіїндѫ ꙟнкредінцатѫ, къ претѫтіндене сѫпѫнереа, аскѫлтареа, пѫртареа чеа бѫнъ, блъндеца ші бѫнътатеа сѫнтѫ віртѫцеле, че ꙟнфрѫмѫсецеазъ ші рекомъндѫ пре ѫнѫ тѫнърѫ, фъкѫндѫ 'лѫ юбітѫ нѫ нѫмаї пърінцілорѫ, кѫноскѫцілорѫ, чі ші ла орі-че фаміліе ші соціетате, пентрѫ ꙟнсѫші ферічіреа са ші чінстеа пърінцілорѫ.

Nota. Dupre citire şi traducere, îndată se cade a se 'ndeletnici şi cu modificare pe şriftulŭ noŭ (modernŭ), dupre modelulŭ lecţieĭ 28, pag. 29.

Прим. Послѣ чтенія и перевода, тотчасъ слѣдуетъ заняться и переложеніемъ на новый шрифтъ, по образцу 28 урока, стран. 29.

§ 7.

LĂMURIRE

titlelorŭ în unele cuvinte.

ПОЯСНЕНІЕ ТИТЛЪ.

Ап҃тол', Апостолŭ.

Дм҃н', Домнŭ.

Дм҃незе́ŭ, Дъмнезе́ŭ.

Дх҃ъ, Дъхŭ.

Дм҃не, До́амне.

Еп҃кшп', Епіскопŭ.

Ев҃геліе, Еванге́ліе.

Іи҃л, Ісраілŭ.

Іс҃, Исъс.

Іи҃се Хр҃се! Исъсе Хрісто́се!

Тр҃цъ, Тро́іцъ.

Нъкъ҃тоаре-де-Дм҃незеŭ, Нъскътоареа-де-Дъмнезеŭ.

Сф҃нт', Сфжнтŭ.

Сф҃цилшр', Сфінцілорŭ.

Сф҃ценіе, Сфінце́ніе.

Мр҃ Ѳ҃ŭ., Мітірŭ Ѳеŭ: Maïka Домнълъï.

Мч҃енік', Мъченікŭ.

Мр҃іа, Маріеа.

Пр҃рок', Пророкŭ.

Чт҃нтŭл', Чінстітълŭ.

şi altele, и др.

§ 8.

SENTENȚIĬ MORALE.

(NĂSTĂVIRĬ.)

НРАВОУЧИТЕЛЬНЫЯ ИЗРЕЧЕНІЯ.

---

1. Съ цінемȣ̆ мінте, къ Дȣмнезеȣ̆ штіе нȣ нȣмаї фаптеле; чі кȣцетеле, скопосȣреле ші тоате ꙟтрепріндереле ноастре.

2. Дȣмнезеȣ̆, дърȣіндȣ̆ ні віеацъ, о ші пъзеште; ші тоате бȣнътъцеле, кȣ каре не філосімȣ̆ ꙟ віеацъ, нȣмаї прін міла лȣї Дȣмнезеȣ̆ ле авемȣ̆;

3. Ші пентрȣ ачеаста съ мȣлцемімȣ̆ Домнȣлȣї пентрȣ тоате мілостівіреле Лȣї; съ 'Лȣ̆ юбімȣ̆ кȣ тоатъ ініма ноастръ; съ не сȣпȣнемȣ̆ Лȣї ші съ стрігъмȣ̆ кътръ Дѫнсȣлȣ̆ ꙟ тотȣ̆ часȣлȣ̆, ка съ ні фіе ꙟ ажȣторіȣ̆ ꙟ тоате ꙟтрепріндереле ноастре.

4. Пре ꙟмпъратȣлȣ̆ (Імператорȣлȣ̆) нострȣ съ 'Лȣ̆ чінстімȣ̆, ка пре о Пȣтере, де Дȣмнезеȣ̆ датъ ші орѫндȣітъ, ші съ не сȣпȣнемȣ̆ Лȣї, ꙟмплініндȣ̆ ші кȣ сфінценіе пъстрѫндȣ̆ тоате ашеземінтеле Мъріеї сале.

5. Пре пърінцїї дȣховнічешті, пре татълȣ̆ ші пре маіка, пре чеї маї марі (сȣзерепітате), пре чеї маї ꙟ върстъ ші пре чеї фъкъторі-де-біне съ 'ї чінстімȣ̆ ші съ 'ї аскȣлтъмȣ̆ кȣ лȣаре-а-мінте ꙟ тоате фолосітоареле сфътȣірі, пентрȣ ꙟнсȣші ферічіреа ноастръ.

6. Сѫ ціпемȣ тотȣ-де-ѹна мінте, кѫ ної сѫнтемȣ нѫскȣці пе лȣме, ка сѫ фачемȣ біне, кȣ кѫтȣ вомȣ фі ꙟн старе ші кȣ кѫтȣ пе ва лѫса ініма кȣратѫ ші ꙟндȣрареа сȣфлетȣлѹіپострȣ; пріп аше фапте сѫ лѫѹдѫмȣ пре Доммȣлȣ Дȣмнезеȣлȣ ностри, пентрȣ віеаца ші сȣфлетȣлȣ челȣ вечнікȣ, кȣ каре сѫнтемȣ ꙟнзестраці.

7. Сѫ ѩбімȣ нȣ нȣмаі пре апроапеле ші пре бінефѫкѫторії поштрії, чі ші пре врѫжмашії чеі кȣмпліці; кѫ нȣмаі пріп аша пȣртаре жі вомȣ пȣте бірѹі ші а'і фаче пріетені ші ѹамені ꙟмблѫнзіці ші кȣ бȣнѫтате.

8. Кȣ німе сѫ нȣ не чертѫмȣ ші сѫ нȣ не ꙟнврѫжбімȣ; чі, ші де не обіждȣеште чіпе-ва, сѫ не депѫртѫмȣ ші сѫ 'лȣ ертѫмȣ дін тоатѫ ініма ші кȣ мареніміе.

9. Сѫ мілȣімȣ ші пре добітоаче, пентрȣ кѫ ші добітоачеле, ка ші ноі, сѫнтȣ дела Дȣмнезеȣ, мȣлтȣ ші немѫрџінітȣ мілостівȣлȣ кѫтре тоці ші кѫтре тоате.

10. Сѫ не пѫзімȣ нȣ нȣмаі де фаптеле челе реле ші де кȣвінтеле челе, каре ні ꙟнтрістеазѫ інімеле ші ні скѫрбескȣ аѹзȣлȣ; чі — ші де кȣџетеле некȣрате ші віціоасе.

11. Сѫ нȣ дорімȣ німікѫ де а челе, че сѫнтȣ алтора; ші, маі вѫртосȣ, сѫ нȣ фȣрѫмȣ ші сѫ нȣ рѫпімȣ німікѫ дела німе: чі сѫ не мȣлџемімȣ нȣмаі кȣ тоате челе, че ле авемȣ ші че ле пȣтемȣ агонісі кȣ ꙟнсȣші остенелеле ноастре, ка сѫ ні фіе ші маі кȣ пріінцѫ, ші маі кȣ фолосȣ, бінекȣвѫнтатȣ ші прелȣнџітȣ дін неамȣ ші 'н неамȣ.

12. Де вомѹ ремъне сърачї шї орфанї, шї, де нѹ вомѹ нѹтеа агонісї кѹ ꙟнсѹшї остенелеле ноастре, съ черемѹ де ла алцїї, ꙟн нѹмеле Чедѹї, че нё аѹ зідітѹ; шї, де нї ворѹ да, съ прімімѹ шї съ мѹлцемімѹ; ïар, де нѹ не ворѹ мілѹї, съ нѹ не пердемѹ сперанца а фї хрънїцї: пентрѹ къ, де се хрънеще вермеле ꙟн фѹндѹлѹ адънчімеї мърей, фї ва оаре лъсатѹ съ пеардъ вре-ѹнѹ мѹрїторїѹ?

13. Съ нѹ дорімѹ тоате челе, че ле ведемѹ; пентрѹ къ лѹкрѹреле, ка шї доріnцеле ноастре, сѫнтѹ немърцїніте; ꙟнсъ ертатѹ нї есте съ дорімѹ тоате челе бѹне, че се потѹ кыштіга прін остенелеле ноастре челе чінстіте шї прін пѹртъреле лъѹдате шї кѹвїніте.

14. Съ фімѹ юбіторї-де-остенеалъ шї съ не депъртъмѹ де трѫндъвіе. Остенеала плаче лѹї Дѹмнезеѹ, шї нouе нї есте фоарте де фолосѹ; ïар трѫндъвіеа, ка ісворѹлѹ мѹлторѹ реле, есте о фоарте маре грешеалъ ші віціе неертатъ.

15. Нічї-де-кѹм съ нѹ мінцімѹ, чї съ спѹнемѹ тотѹ-де-ѹна адевърѹлѹ, пентрѹ къ мінчѹна шї амъцїреа сѫнтѹ челе маї дефъімате шї маї сѹрпътоаре ꙟнтре тоате віціеле. Шї нѹмаї одатъ де вомѹ спѹне вр' о мінчѹнъ, нѹ вомѹ аве кредзаре де німе шї ла челѹ маї мікѹ лѹкрѹ адевъратѹ.

16. Съ нѹ ворбімѹ шї съ нѹ спѹнемѹ ла тоцї де тоате, че ле штімѹ; чї, цінъндѹ ле мінте, съ ле історісімѹ кѹ времеа ла ꙟмпрежѹрърейе ꙟндемъначіче шї кѹвїніте, пентрѹ ꙟнсѹшї фолосѹлѹ ностръ шї пентрѹ фала шї ферічїреа фамілїеї шї соцїетъцеї, ïн каре віецѹімѹ.

17. Деспре тоате челе, че нѫ ле штімѫ віне, нічї съ нѫ ворбімѫ, нічї съ нѫ ле адеверімѫ прін кѫвінте сеаѫ фапте, пентрѫ ҭнсѫшї лініштіреа ші пачеа ноастръ, агонісіндѫ прін аша пъзітъ ші ҭнцелеантъ пѫртаре ѭбіреа ші пріетеніеа де-кътре тоцї.

18. Де ні ворбеште ші ні дъ сфътѫірї чіне-ва дін персоанеле челе маї марї (де сѫзерепітате), ка ші чеї де маї ҭн върстъ, дъторі сѫнтемѫ, маї віне, съ тъчемѫ ші съ'ї аскѫлтъмѫ кѫ мѫлцеміре ші кѫ політецъ, декътѫ съ не контрарісімѫ кѫ пеште ворбе капріціоасе ші дешерте.

19. Де воімѫ че-ва съ ворбімѫ, требѫе маї ҭнтъіѫ съ жѫдекъмѫ віне ші съ лѫъмѫ-а-мінте де тоате челе, че ле дорімѫ фаче кѫноскѫте кѫ ворба сеаѫ кѫ фаптѫіреа, ка съ нѫ не рѫшінъмѫ де кѫвінтеле ші де фаптеле ноастре.

20. Съ не сілімѫ а фі маї мѫлтѫ блънзї ші мілостіві, декътѫ аспрї ші нежндѫрърторї. Ші маї віне есте маї мѫлтѫ съ тъчемѫ, декътѫ съ ворбімѫ німікѫрї.

21 Съ нѫ фімѫ мъндрї ші сѫмецї, чї кѫ фіе-каре съ не пѫртъмѫ кѫ блъндеце, кѫ плъчере, кѫ сфътѫіре фръцеаскъ ші кѫ ҭндѫраре.

22. Де се ва ҭнтъмпла съ обіждѫімѫ пре чіне-ва кѫ ворба саѫ кѫ фапта, ҭндать се каде, дѫпре правілеле реліџіеї ші філонтропіеї (ібіреа-де-оамені), съ не черемѫ ертаре де-ла чеї, пре каре 'і амѫ ҭнтрістатѫ; іар, де се ворѫ депърта де ноі ші де кѫвінтеле ноастре, съ нѫ не ҭнвръжбімѫ, чі съ не мѫлцемімѫ кѫ пачеа сѫфлетѫлѫї ностру

ші кꙋ кꙋџетꙋлꙋ кꙋратꙋ кътръ сꙋмеціі неамічі.

23. Де вомꙋ фі ꙋвіторі-де-оамені (філонтропі), ші пре ної не ворꙋ іꙋбі алціі. Іꙋбіреа се къштігъ прін іꙋбіре ші мꙋлцеміреа — прін мꙋлцеміре.

24. Кътръ німе ші ла німікъ съ нꙋ фімꙋ ші съ нꙋ авемꙋ пърере-де-реꙋ, чі кътре тоці ші кътре тоате съ фімꙋ кꙋ іꙋбіре ші де біне-воіторі; пентрꙋ къ че вомꙋ дорі ші вомꙋ фаче алтора, ачееа ні ворꙋ дорі ші ні ворꙋ фаче ші ноꙋе алціі.

25. Съ не сілімꙋ а фі кꙋ ꙟндъторіре ші кꙋ плъкꙋта пꙋртаре кътръ тоці оамеиіі чеі бꙋні ші лъꙋдаці, ка съ ні къштігъмꙋ ші ної лаꙋда ші пріетеніеа лорꙋ. Ꙟндътореште пре алціі, де веі съ те ꙟндъторeаскъ ші пре тіне; лаꙋдъ пре алціі, де дорешті съ те лаꙋде ші пре тіне. Нꙋмаі кꙋ ꙟндъторіреа се къштігъ ꙟндъторіре, ші лаꙋда се добъндеште прін лаꙋдъ.

26. Де оаменіі бътржні ші чеі прошті (де-рындꙋ) съ нꙋ не фачемꙋ ржсꙋ ші бътжокꙋрі, чі съ 'і чінстімꙋ аша, прекꙋм амꙋ дорі съ не чінстеаскъ ші пре ної, кынд вомꙋ перде дін челе вреднічіі, каре ле авемꙋ ꙟн тінереце.

27. Кꙋ ꙟмбръкъмінте лꙋксоасе ші богате нічі кꙋм съ нꙋ не ꙟммъндрімꙋ, чі съ не сілімꙋ маі біне съ авемꙋ тоате челе маі требꙋінчоасе хаіне, маі мꙋлтꙋ кꙋрате ші пъстрате, декътꙋ скꙋмпе ші нежнгріжіте.

28. Де дорімꙋ съ не ферічімꙋ кꙋ о віеацъ пріінчоасъ ші ꙟнделꙋнгъ, требꙋе съ не сілімꙋ а фі кꙋраці кꙋ сꙋфлетꙋлꙋ ші кꙋ трꙋпꙋлꙋ. Сꙋфлетꙋ кꙋратꙋ се къштігъ прін рꙋгъ-

чѹні ші фапте бѹне; іар трѹпѹ кѹратѹ—прін пѹртърі чінстіте ші хаіне кѹрате.

29. Хаінеле скѹмпе ші лѹксоасе нѹ факѹ пре челѹ простѹ ші трѫндавѹ маі кѹ мінте ші маі ꙟнцелептѹ; чі—маі де рꙋсѹ ші маі де батжокѹ ꙟн окіі тѹтѹрорѹ оаменілорѹ, ꙟнцелепці ші іѹбіторі-де-остенеалъ.

30. Нѹ не ꙟвъцъмѹ, ка съ штімѹ мѹлтѹ, чі не ꙟвъцъмѹ, кѹм съ штімѹ съ не фолосімѹ ші съ не мѹлцемімѹ кѹ челе пѹціне ꙟнтр'о віеацъ чінстітъ ші лѹмінатъ.

(Veḑi, см. Nota. pag: стр. 33)

§ 9.

NEŞTE ANECDÓTE.

НЕКОТОРЫЕ АНЕКДОТЫ.

1. Fama.

Оаре-чіне аȣ ꙟнтребатȣ пре ȣнȣ філософȣ: „прін че кіпȣ ашȣ пѫте къштіга фамъ, адекъ, а ме фаче весітȣ?“ філософȣлȣ 'і аȣ respѫнсȣ: „де веі ворбі біне ші де веі фаче ші маї біне.“

2. Fâgâduinţa.

О тѫнъръ домнішоаръ зічеа кътре ȣна дін амічеле (пріетенеле) сале, каре фъгъдȣеа мȣлтȣ ші да пȣцінȣ: „тȣ аї фі чеа маї бȣнъ ші маї ꙟнцелеаптъ персоанъ ꙟн лȣме, де ц'арȣ фі пѫнга та тотȣ-де-ȣна дескісъ, ꙟн-локȣлȣ гȣреі тале.“

Nota. Dupre citire şi traducere fie-câruĭ anecdotŭ, îndatâ se cade a se essercita în alcâtuire felĭuritelorŭ frase, intâĭu de-rostŭ şi peurmâ—în-scrisŭ cu şriftulŭ modernŭ (§§ 31, 34, cursŭ III. şi pag. стр. 29.)

3. Vârsta de XXX de anĭ.

О персоанъ, акѹм ꙟн върстъ, зічеа, ꙟн фіінца лѹї Ціцеро, * къ арѹ авеа нѹмаї треї-зечї де анї. „Ачеаста есте адевъратѹ, ꙟнтрерѹпсе вестітѹлѹ ораторѹ, къчї сѫнтѹ маї мѹлтѹ де доі-спре-зече анї, де-кънд те амѹ аѹзітѹ тотѹ аша лъѹдъндѹ-те кѹ тінереҵеле тале, де-мѹлтѹ вестезіте."

---

4. Orbulŭ și Ghebosulŭ.

Ѹнѹ орбѹ, ꙟнтъмпінъндѹ-се ꙟнтр 'о дімінеаҵъ кѹ гебосѹлѹ, пре каре 'лѹ кѹноштеа, 'ї аѹ зісѹ: „пріетене, тѹ те аї мъпекатѹ преа де-дімінеаҵъ астъ-зі. — „Есте адевъратѹ, къ 'ї дімінеаҵъ, 'ї аѹ респѹнсѹ гебосѹлѹ, къчї тѹ н' аї дескісѹ ꙟнкъ декътѹ о фереастръ."

---

5. Furiĭ.

Ніште фѹрї се 'нделетнічеа кѹ стрікареа ѹшеї ѹнеї дѹгене, ѹнде дормеа доѹе (лоъ) калфе, каре, аѹзіндѹ ѹнѹ маре вѹетѹ, ѹнѹлѹ дінтре еї аѹ стрігатѹ ла фѹрї. „Домнілорѹ, ꙟнтѹрнаҵі въ пѹцінѹ маї тързіѹ; къчї ноі ꙟнкъ н' амѹ адормітѹ біне!"

---

6. Credere în visurĭ.

Ѹнѹ глѹмеҵѹ (гідішѹ), крезъндѹ а ꙟндемна пре ѹнѹ нобілѹ де-а 'ї да ѹнѹ страїѹ, 'ї аѹ зісѹ: „Домнѹле, еѹ амѹ

---

* Ḑicŭ și Cicerone, — unŭ oratorŭ romanŭ.

вісатȣ астъ ноапте, къ мі аї дърȣітȣ ȣнȣ страїȣ." Нобілȣлȣ ꙟнцелептȣ 'і аȣ зісȣ ꙟн глꙋмъ: „мерці, пріетенȣлȣ меȣ, ші пъзеште де-а маї креде ꙟн вісȣрі; кънї еȣ нȣ кредȣ нічі-де-кȣм."

---

7. Ţérra deşenţatâ.

Ȣнȣ Спаніолȣ, фіїндȣ ꙟн Свезіеа, трекȣ пріntр'ȣнȣ сатȣ ꙟн времеа ерней, ші се възȣ гонітȣ де о мȣлціме де кънї. Плекъндȣ-се а лȣа о пеатръ, ка съ 'ї алȣнце, еа се ціnеа аша де таре, къ нічі-де-кȣм н' аȣ фостȣ ꙟн старе с' о смȣлгъ. „А, дешенцатъ цеарръ, стрігъ елȣ, ȣнде се леагъ петреле ші лась съ алерце кънїї!"

---

8. Dormiré la vreme.

Ȣнȣ мілітарїȣ (осташȣ), перзънлȣ 'ші банії ꙟн жокȣ, аȣ мерсȣ съ афле пре ȣнȣлȣ дін къмъразії (товаръшії) лȣї, каре се одіхнеа пе ȣнȣ патȣ: „Пріетене, 'і аȣ зісȣ, дормі?" — „Пентрȣ че вреї съ штії?" л' аȣ ꙟнтребатȣ ачеста. „Ашȣ воі ка съ 'мі ꙟнпрȣмȣці ȣнȣ фіорінȣ (*15 парале*), пентрȣ-а жȣка съ ме деспъгȣбескȣ." — „Еȣ дормȣ," 'і аȣ респȣнсȣ пріетенȣлȣ.

---

9. Cunoscutoriulŭ.

Ȣнȣ церранȣ търгȣеа ȣнȣ часорнікȣ маре де-арцінтȣ, фъръ-а се пȣтеа ꙟнвоі дін преців кȣ часорнікарїȣлȣ; зъріндȣ

ꙋнꙋ алтꙋ часорнікꙋ фоарте мікꙋ, каре ера репетірꙋ, аꙋ зісꙋ, апꙋкънду 'лꙋ, вѫнзъторіꙋлꙋі: „лъ 'мі ші пре ачестꙋ мікꙋ пе-де-асꙋпра вѫнзъреі!“

---

10. Prevestiré.

Ꙋнꙋ четъцеанꙋ романꙋ, възъндꙋ кꙋ мірare, скꙋлъндꙋ-се, къ гꙋсганії ѫі росессе пъпꙋчії, ꙟндатъ с'аꙋ дꙋсꙋ ла Катонꙋ, ші 'лꙋ ꙟнтреабъ, ꙟн ꙟнспъімънтаре, че арꙋ пꙋтеа превесті ачеаста. „Прієтенꙋлꙋ меꙋ, зіче Катонꙋ, рѫзіндꙋ, ачеаста нꙋ 'і о мінꙋне, къ гꙋсганії 'ці аꙋ росꙋ пъпꙋчії; ꙟнсъ арꙋ фі ꙋна, дакъ пъпꙋчії теі арꙋ фі росꙋ пре гꙋсгані.“

---

11. Talanturele n' aŭ preţŭ.

Доамна Габріела, вестіта кънтъреацъ, черꙋсе чінчї мії де галбіні, пентрꙋ-а кънта доꙋе лꙋні ла Петерсбꙋргꙋ. Ꙟмпърътеаса ѫі респꙋнсе: „Еꙋ нꙋ плътескꙋ ꙟн ачестꙋ фелю нічї ꙋнꙋї ценералꙋ де брігадъ.“ Аша даръ, респꙋнсе доамна Габріела, Мъріеа Воастръ н'авеці де-кътꙋ а 'і порончі съ кънте.“ Аꙋзіндꙋ ꙋнꙋ аша фелю де кꙋріосꙋ респꙋнсꙋ, Ꙟмпърътеаса кꙋ мꙋлцеміре 'і аꙋ плътітꙋ ачеле чінчї мії де галбіні.

---

12. Tâceré îndemnaticâ.

Ꙟнтр 'о зі, ла о аꙋдіенціе къці-ва консіліері дормеа ші алції ворбеа пꙋцінꙋ кам таре. Домнꙋлꙋ де Харлеіꙋ, ꙟнтъіꙋлꙋ президентꙋ, аꙋ зісꙋ: „Дакъ ачешті домні, каре ворбескꙋ,

н' арѣ фаче нічі атъта вѫетѣ, кътѣ ачешті, каре дормѣ, атѫнчі ачеаст' арѣ ꙟндемна фоарте біне пре чеі, че аскѫлтъ."

13. Respunsŭ frumosŭ.

Ѹнѣ къпітанѣ, фъкъндѣ ревізіеа ѫнеі бътъліе, че се 'нтъмпласе декѫръндѣ, аѣ възѫтѣ, къ солдаціі ера маі тоці ръніці, ші, адресъндѫ 'ші ворба 'кътре джншіі, лі зіче: „че браві солдаці сънтеці, ꙟнсъ а-чеі, каре в' аѣ ꙟнсемнатѣ астѣ-феліѫ, ера ꙟнкъ ші маі браві."

„Черѣ ертаре, домнѫле къпітане, респѫнсе ѫнѫлѣ дін солдаці, кѫчі, дакъ чеі маі браві не аѣ ръмітѣ, ноі 'і амѣ ѫчісѣ."

14. Respunsŭ îngeniosŭ.

Се штіе, къ марка (пажѫра) Імперіеі Џермане есте ѫнѣ вѫлтѫрѣ кѫ доѣе (доъ) капіте, ші ачееа а фостеі Репѫбліче Венеціене — ѫнѣ леѣ сбѫрътopiѫ. Ѹнѣ Ꙟмпъратѣ а Џерманіеі аѣ ꙟнтребатѣ пре ѫнѣ солѣ де-а Венеціеі: „дін каре џеаррь вінѣ леіі сбѫрътopi?" Солѫлѣ фъръ прецетѣ 'і аѣ респѫнсѣ: „еі вінѣ дін џеарра, ѫнде вѫлтѫріі аѣ доѣе капіте."

15. Mobile preţiose.

Ѹнѣ кавалеріѫ, віїндѣ съ черчетезе пре ѫнѣ преѫтѣ, с' аѣ міратѣ де проста ꙟмподобіре одъелорѣ, ꙟн каре локѫеа кѫчернікѫлѣ пъріnте, ші л' аѣ ꙟнтребатѣ: „пентрѫ че, сфінціеа та, пъріnте, нѫ ці ꙟмподобешті къмъреле?" Атѫнчі преѫтѫлѣ, аръттъндѫ 'і доі орфані, де каре елѣ се 'н-

гріжеа, 'і аꙋ респꙋнсꙋ: „їꙋбескꙋ маї біне а ꙟмбръка пре ачештї орфанї копії, де-кътꙋ пърецїї меї."

---

16. Diamantulŭ.

Ꙋнꙋ прінцꙋ вінісе ла ꙋнꙋ жꙋваерціꙋ вестітꙋ, съ вадъ фелюріте жꙋваерꙋрі скꙋмпе. Ꙟндатъ, дꙋпре ешіреа са дін дꙋгеанъ, негоціторіꙋлꙋ аꙋ алергатꙋ дꙋпре елꙋ, ка съ 'і спꙋе, къ і с'аꙋ фꙋратꙋ ꙋнꙋлꙋ дін челе маї преціоасе діаманте. Прінцꙋлꙋ ꙟндатъ се ꙟнтꙋрнъ ла негоціторіꙋ кꙋ тоатъ сфіта са, ші порончеште, съ і се адꙋкъ ꙋнꙋ лігеанꙋ кꙋ апъ, зікъндꙋ фіе-кърꙋїа дін кꙋртезанї, каре вінісе кꙋ елꙋ, съ 'ші ласе мъна ꙟн лігеанꙋ ꙟнкісъ, ші с' о рідіче дескісъ. Елꙋ фꙋ челꙋ ꙟнтъю, че 'ші пꙋсе мъна. Фъкъндꙋ ачеаста, аꙋ порончітꙋ жꙋваеріꙋлꙋї съ версе апа дін лігеанꙋ, ꙋнде ші се гъсі діамантꙋлꙋ, фъръ-а фі компромітатъ оноареа лорꙋ.

---

17. Orbulŭ.

Ꙋнꙋ орбꙋ авеа о сомъ де банї, пре каре о ꙟнгропасе ꙟн гръдіна са. Ꙋнꙋ вечінꙋ ал сеꙋ, възъндꙋ 'лꙋ, фъкъндꙋ ачеаста, 'і о ръпі ꙟн кꙋрсꙋлꙋ нопцеї. Десператꙋлꙋ орбꙋ авеа препꙋсꙋ, къ елꙋ ера фꙋрът𝑜ріꙋлꙋ, ші кꙋ маре лініште се дꙋче ла джнсꙋлꙋ ші 'і зіче: „їꙋбіте ші чінстіте вечіне! воюꙋ съ 'мї даї ꙋнꙋ сфатꙋ: еꙋ амꙋ о міе де галбінї, дін каре пе жꙋмътате 'і амꙋ аскꙋнсꙋ ꙟнтр' ꙋнꙋ локꙋ сігꙋрꙋ, ші кꙋм сокоцї, ащꙋ фаче біне, ка съ пꙋнꙋ ші чеа-л-алтъ жꙋмътате де галбінї ꙟн ачелаші локꙋ?" —„Аша ꙟн-адевъръ, фоарте біне веї фаче, прієтене!" респꙋнсе фꙋрꙋлꙋ галбінілорꙋ.

Ші, авънд сперанцъ, де-а лѹа прін аша кіпѹ тоатъ сома, се гръбі а ле пѹне іаръші ла локѹ галбініі фѹраці.

Орбѹлѹ пътрѹнзеторіѹ, гъсіндѹ 'ші аша баніі пердѹці, нѹ 'і аѹ маі пѹсѹ ꙟн ачелѹ локѹ.

---

18. Soldatulŭ fricosŭ.

О чеатъ де осташі педестрі ера ꙟнтр' о бътъліе аттакатъ де о кавалеріе неамікъ. „Кѹражѹ, копіі, стрігъ къпітанѹлѹ, еі нѹ сѫнтѹ маі мѹлці, декътѹ ноі; лъсаці 'і съ віе нѹмаі, ші пеѹрмъ съ 'ші іеа фіе-каре къте ѹнѹлѹ дінтр' ѫншії асѹпра 'ші." —„Еѹ ашѹ лѹа доі асѹпра меа, зіче ѹнѹ вітеазѹ, пре ѹнѹлѹ кѹ пѹшка ші пре алтѹлѹ—кѹ сабіеа." —„Ші маі біне, аѹ стрігатѹ ѹнѹ солдатѹ фрікосѹ, еѹ даръ сѫнтѹ де прісосѹ ші фъръ требѹінцъ!"

Зікъндѹ ачеаста, ѫші арѹнкъ пѹшка ші фѹџе.

---

19. Câlâtorĭulŭ sgârcitŭ.

Ѹнѹ кълъторіѹ аѹ ꙟнтратѹ ꙟнтр' ѹнѹ віртѹ (отелѹ, лѹкантъ) ші, чітіндѹ ліста бѹкателорѹ, аѹ ꙟнтребатѹ пре слѹгъ, кътѹ се плътеште пънеа ла дѫнііі. —„Аічі, домнѹле, нѹ плътескѹ німік пентрѹ пъне, аѹ респѹнсѹ слѹга. —„ Даръ сосѹлѹ? —Ші ачеста се дъ пе-де-асѹпра." —Еі біне, де есте аша, адъ 'мі даръ пъне кѹ сосѹ!" —Ба, съ ме ерці, домнѹле, а ле да ꙟндатъ ші ꙟмпреѹнъ ꙟмбеле оспеце, веі плъті ꙟндоітѹ." Аѹзіндѹ ачеаста, сгърчітѹлѹ оаспе н' аѹ мънкатѹ німікъ, ші с' аѹ дѹсѹ флъмъндѹ дін отелѹ.

---

20. Damicela fricósâ.

О Дамічелъ (кѣконіцъ), фоарте фрікоасъ, ꙟтълнінѣсе кѣ оноравілѣлѣ сеѣ ꙟвъцъторіѣ, аша л' аѣ ꙟтребатѣ: „де чіне съ ме пъзескѣ ꙟн лѣме маі мѣлтѣ, ка съ 'мі пъстрезѣ нѣмеле челѣ бѣнѣ ші чінстеа?"

— „Їѣбіта меа стѣдентъ (ѣчеііцъ), ї аѣ респѣнсѣ нобілѣлѣ ші ꙟнцелентѣлѣ ꙟвъцъторіѣ, пъзеште-те де ꙟнсѣші ініма та, пентрѣ къ челѣ маі маре ші маі прімеждіосѣ връжмашѣ есте кіар ініма ноастръ."

---

21. Bâtrâna limbutâ.

Пре ѣнѣ докторѣ вестітѣ, че се прімбла ꙟн грѣдіна пѣблікъ, жлѣ опрі о доамнъ, бътрънъ ші фоарте ворбітоаре, ші ꙟнченѣ а 'і історісі десире боала еі, фъръ-а маі контіні. Докторѣлѣ, пречепъндѣ, къ нѣ се ва пѣте мънтѣі де аша бътрънъ лімбѣтъ, жі зіче, съ ї аръте лімба ші съ 'ші ꙟнкідъ окії. Бътръна ꙟнтокм' аѣ ꙟмилінітѣ поронка докторѣлѣі, каре ꙟндатъ с' аѣ ші депъртатѣ, лъсъндѣ беата бътрънъ, кѣ гѣра къскатъ, пе локѣлѣ прімблъреі пѣбліче.

---

22. Dorinţa.

О Домнішоаръ аѣ дорітѣ съ штіе де-ла профессорѣлѣ еі, пре чіне дін оамені л'арѣ сокоті елѣ де-а фі челѣ маі ꙟнцелентѣ ші маі нобілѣ ꙟн пъртъреле сале. Профессорѣлѣ кѣ маре плъчере 'ї аѣ лъмѣрітѣ, кѣ челѣ маі ꙟнцелентѣ омѣ

есте а-чела, каре нѹ се 'нкреде нічї ꙟн ідееле, нічї ꙟн фаптеле сале, пънъ нѹ 'шї еа сфатѹ де-ла чеї, пре каре 'ї креде а фі маї практісіцї шї маї ꙟнцелепцї, де-кътѹ джнсѹлѹ, шї каре маї мѹлтѹ жѹдекъ, кѹм ва сфършї орї-че лѹкрѹ, чі нѹ, кѹм съ 'лѹ ꙟнтрепріндъ. Шї челѹ маї нобілѹ омѹ ꙟн пѹртърі есте а-чела, каре се поартъ аша, ка съ нѹ адѹкъ пре німе ла чеа старе реа, ла каре н 'арѹ дорі съ фіе елѹ-ꙟнсѹшї."

---

23. Câlâtoriŭlŭ.

Ѹнѹ кълъторїѹ фаїмосѹ, че 'шї прелѹнцеа воїажѹлѹ зїѹа шї ноаптеа, сосі ла ѹнѹ отелѹ вестітѹ фоарте дімінеацъ, шї ꙟндатъ порончі, съ 'ї прегътеаскъ че-ва а прънзі. „Домнѹле, 'ї аѹ зісѹ слѹга, ꙟнкъ е преа дімінеацъ, ка съ оспетезе ѹнѹ аша нобілѹ, ка домніеа-воастръ." — „Че 'мї пасъ міе, къ ла воі е преа дімінеацъ, дакъ ла стомахѹлѹ меѹ е фоарте тързіѹ. Мерцї шї фъ, че 'цї поронческѹ!" Шї ꙟн одаеа-де-оспецѹ ꙟндатъ с'аѹ фостѹ прегътітѹ тоате, че лѣ аѹ пофтітѹ кълъторїѹлѹ флъмъндѹ.

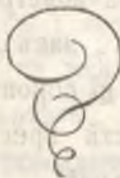
24. Copilulŭ.

Ѹнѹ копілѹ, перзъндѹ 'шї тоате жѹкъріеле, че ле авеа, ꙟнчепѹ съ плънгъ, сѹпъръндѹ пре маїкъ са кѹ ніште ръкнете престе мъсѹръ. Пентрѹ-а 'лѹ лінішті, маїкъ

са ꙟидатъ 'і аꙋ кꙋмпъратꙋ неште алте жꙋкърії ші маї фрꙋмоасе. Копілꙋлꙋ, възъндꙋ ле, аꙋ ꙟчепꙋтꙋ съ плънгъ ші маї таре.

— „Еі біне, копілꙋле, акꙋм де че плънці ші че нꙋ 'ці ажꙋнџе?“ — „Еꙋ плънгꙋ, мъікꙋліцо меа, пентрꙋ къ, де нꙋ мі ашꙋ фі пердꙋтꙋ жꙋкъріеле, че ле авеамꙋ, акꙋм ашꙋ фі авꙋтꙋ кꙋ ачесте ноꙋе о преа фрꙋмоасъ коллекціе де жꙋкърії.“

— „Ꙟвацъ-те, копіле, а фі мꙋлцемітꙋ ші кꙋ челе, къте ле аї, де вреі съ фії ꙟи паче ші ферічітꙋ,“ 'і аꙋ зісꙋ маікъ са.

§ 10.

CÂTE-VA FABULE.*

НѢСКОЛЬКО БАСЕНЪ.

I. Vulpé.

О вѫлпе, ꙟтрѫндꙋ ꙟн каса ꙋнꙋї фѫцарнікꙋ ші прекѫꙋтѫндꙋ 'ї тоате васеле лꙋї, аꙋ гѫсітꙋ ші ꙋнꙋ капꙋ де маскѫ (ларвѫ), кꙋ мештешꙋгꙋ фѫкꙋтꙋ. Лꙋѫндꙋ 'лꙋ ꙟн мѫнѫ, зіче: „О, че капꙋ фрꙋмосꙋ, ші креері н'аре!“

II. Cârbunarĭulŭ și Nâlbitorĭulŭ.

Ꙋнꙋ кѫрбꙋнаріꙋ, неавѫндꙋ локꙋ-де-віецꙋтꙋ, се рꙋга ꙋнꙋї нѫлбіторіꙋ, сѫ 'лꙋ прімеаскѫ а трѫі ꙟмпреꙋнѫ кꙋ елꙋ. „Сѫ ме ерџі, 'ї аꙋ зісꙋ нѫлбіторіꙋлꙋ, кѫ нꙋ потꙋ сѫ 'ці ꙟмплінескꙋ дорінца: ме темꙋ сѫ нꙋ 'мі ꙟмплї де фꙋмінџіне тоате челе, че еꙋ ле воіꙋ албі.“

III. Bróștele.

Доꙋе броаште, секѫндꙋ лі лакꙋлꙋ, ꙟн каре віецꙋеа, жші кѫꙋта алтꙋ локꙋ-де-трѫітꙋ. Гѫсіндꙋ о фѫнтѫнѫ адѫнкѫ,

* Prefăcute și correctate din pildele luĭ Ezopŭ.

зіче ꙋна кътръ алта: „арꙋ фі біне съ не коборжмꙋ ꙟн ачеастъ фънтънъ ші съ пе петречемꙋ віеаца." —„Дар, де ва сека ші аіче апа, респꙋнде чеа-л-алтъ, кꙋм вомꙋ еші дін аша адънчіме?"

IV. Boii.

Треі воі се пъштеа ꙟмпреꙋнъ, ші нічі о фіеаръ нꙋ кꙋтеза съ се атінгъ де боії ꙟнтовъръшіці. Іар, дела о време ꙟнвръжбіндꙋ-се, еі с' аꙋ деспърціtꙋ.

Атꙋнчі фіеареле, гъсіндꙋ'і деосебіці, 'і аꙋ ші мънкатꙋ къте-пе-ꙋнꙋлꙋ.

V. Muştele.

ꙟнтр'ꙋнꙋ фагꙋ-де-міере се грьмъдісе о мꙋлціме де мꙋште, ші, мънкъндꙋ, с' аꙋ ꙟмплънтатꙋ кꙋ пічоареле ші кꙋ аріпеле пънъ ла атътꙋ ꙟн міере, къ нꙋ пꙋтеа съ сбоаре, ші, ꙟнекъндꙋсе, зічеа: „ваі ноꙋе, ненорочітелорꙋ, каре перімꙋ кꙋ зіле ші фъръ-де време, нꙋмаі пентрꙋ аша пꙋцінъ дꙋлчеацъ!"

VI. Epurii şi Vulturii.

Епꙋрії с' аꙋ фостꙋ бътꙋтꙋ кꙋ вꙋлтꙋрії ші се рꙋга вꙋлпелорꙋ, съ лі деа ажꙋторіꙋ, іар вꙋлпії, фіїндꙋ маі кꙋ мінте ші кꙋ пазъ, лі аꙋ зісꙋ: „поі кꙋ маре бꙋкꙋріе в' амꙋ да ажꙋторіꙋ, де нꙋ в' амꙋ шті чіне сꙟнтеці ші кꙋ чіне ве батеці."

VII. Edulŭ și Lupulŭ.

Ȣнȣ едȣ ста сȣсȣ, ꙟтр' ȣнȣ чердакȣ-де-пеатрь, ші, възъндȣ пре ȣнȣ лȣпȣ, трекъндȣ пе-аколо, ꙟчепȣ а 'лȣ окърж, іар лȣпȣ се 'нтоарче ші 'і зіче: „маї біне аї тъче, мішелȣле, къ тоці штіȣ біне, къ нȣ ме окърешті тȣ, чі локȣлȣ, ȣнде стаї."

VIII. Omulŭ și Gâina.

Ȣнȣ омȣ авеа о гъінъ, каре і се оȣа тотȣ оȣе де-аȣрȣ, іар елȣ гъндеа, къ ꙟптр'жиса ва гъсі о мȣлціме де аȣрȣ, де ва спінтека о; ꙟнсъ, спінтекънд'о, кȣ маре пъререде-реȣ, аȣ афлат'о, къ ші еа ера, ка тоате гъінеле. Аша дар, вроіндȣ немȣлцеміторȣлȣ омȣ де-одатъ съ 'ші адȣне о маре авȣціе, аȣ пердȣтȣ ші пре чеа пȣцінъ, че о авеа.

IX. Cucoșii.

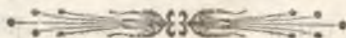
Доі кȣкоші, бътъндȣ-се фоарте кȣмплітȣ, ȣнȣлȣ дін еі аȣ ремасȣ кȣ бірȣінцъ, ші, фоарте бȣкȣръндȣ-се де ачеаста, с' аȣ сȣітȣ пе ȣнȣ локȣ ꙟналтȣ, ꙟнчепъндȣ а бате дін арііі ші а кънта. Атȣнче ȣнȣ ȣліȣ се слобозі ші 'лȣ апȣкъ аша де репеде, къ бетȣлȣ кȣкошȣ ꙟндатъ ш' аȣ пердȣтȣ ші бȣкȣріса, ші віеаца.

X. Viclénulŭ.

Ȣнȣ омȣ віклеанȣ, доріндȣ прін мінціре съ іспітеаскъ пре ȣнȣ преѹтȣ, фоарте евлавіосȣ ші чінстітȣ, с' аȣ дѹсȣ ла джнсѹлȣ, авъндȣ кѹ сіне ші о пасере ꙟн-аскѹнсȣ, ші 'лȣ ꙟнтреабъ, зікъндȣ: „сфінціеа та, пърінте, спѹне 'мі, ро-гѹ-те, чеea, че е ла міне ꙟн-аскѹнсȣ, есте віȣ сеаȣ мортȣ?" Ші, де арȣ фі зісȣ, къ е мортȣ, віклеанѹлȣ гъндеа съ'і аръте пасереа віе; іар, де арȣ фі зісȣ, къ е віȣ, ꙟндатъ гъндеа съ сѹгрѹме пасереа ші с' о скоатъ моартъ. Înсъ ꙟнцелептѹлȣ пресфітерȣ, прічепъндѹ 'і віклені-еа, зіче: „фъ, прекѹм вреі съ фачі, къ ꙟн пѹтереа та есте — аȣ віȣ, аȣ мортȣ съ фіе ачеea, че е ла тіне ꙟн-аскѹнсȣ!"

Віклеанѹлȣ, фііндȣ рѹшінатȣ прін аша респѹнсȣ, с' аȣ депъртатȣ, гъндіндȣ: „де мі аȣ фостȣ кѹ непѹтінцъ а ꙟншела пре ȣнȣ омȣ ꙟнцелептȣ, кѹм воіȣ пѹте тъінѹі че-ва ꙟнаінтеа луі Дѹмнезеȣ."

(veḑĭ, см. **Nota**, pag. стр. 33)

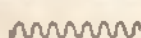

§ 11.

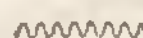
CIMILITURĬ.

ЗАГАДКИ.

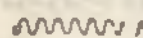
1. Че лꙋкрꙋ есте ꙟн тоате,
Шi фъръ елꙋ̆ нꙋ се поате?

2. Че подꙋ̆ кꙋ гꙋра се'поадъ,
Шi кꙋ мъпi нꙋ се леснoадъ?

3. Сжнтꙋ̆ албъ, сꙋлiменiтъ,
Шi ꙋржтъ, шi їꙋбiтъ;
Вара нꙋ ворꙋ̆ съ ме вазъ,
Шi еарна м'ꙟнбръцiшазъ?

4. Еꙋ̆ н'амꙋ̆ дiн пътꙋръ
Нiчï лiмбъ, нiчï гꙋръ,
Дар спꙋiꙋ ла орi-каре
Кꙋсꙋрꙋлꙋ̆, че 'лꙋ̆ аре,
Шi нꙋ се мънiе,
Чi ва съ ме цiе?

5. Еȣ ла орі-че касъ
Сѫнтȣ слѫгъ алеасъ ;
Еȣ пе орі-ші-чіне
Ѫнтъмпінȣ , кънд віне ;
Кънд плеакъ афаръ,
Еȣ ѫлȣ петрекȣ іаръ .

6. Чіне нȣ с' аȣ нъскȣтȣ ш' аȣ мȣрітȣ ?

7. Че е дȣлче ші маї дȣлче ,
Ші нȣ поате съ се мънънче ;
Дар дін елȣ гȣстъ тотȣ омȣлȣ:
Ші аргатȣлȣ, ка ші домнȣлȣ ?

8. Де іѵте че сѫнтȣ , треї авіе ме цінȣ :
Дін міне кȣрџе міере ші венінȣ :
Гласȣ н' амȣ, дар съ стрігȣ, кънд воїѫ
фі пȣсȣ ,
М' аȣдȣ ла ресърітȣ ші апȣсȣ :
Еȣ лȣмеа о 'мпъчȣескȣ ші о' ѫвръжбезȣ;
Еȣ пре тоці ѫї бȣкȣрȣ ші 'і ѫнтрістезȣ ,

9. Чіне с' аȣ нъскȣтȣ де доȣе орі ш' а мȣрітȣ
одатъ ?

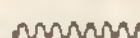
10. Чіне с' аѕ нъскѕтѕ одатъ ш' аѕ мѕрітѕ де доѕе орі?

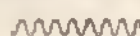
11. Чіне с' аѕ нъскѕкѕ ші ԓнкъ н' аѕ мѕрітѕ?

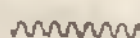
12. Чіне аѕ мѕрітѕ ші нѕ с' аѕ ԓнгропатѕ?

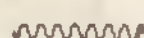
13. Че есте: доѕе стаѕ, доѕе алеаргъ, доѕе се скімбъ ші доѕе се сфъдескѕ?

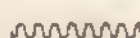
14. Каре есте ԓнтъіа порѕнкъ а лѕі Дѕмнезеѕ?

15. Чіне 'сѕ доі-спре-зече сечеръторі?

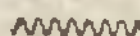

16. Чіне 'сѕ патрѕ тріеръторі?

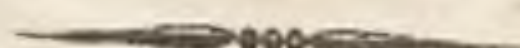

17. Шесе ера, доі ста ші ворбеа,

Ші доі-спре-зече се міра.

18. Че сфжнтѕ н' аѕ автѕ сѕфлетѕ, дар фъчеа мінѕні!

РЕСПЪНСЪРЕЛЕ.

Отвѣты.

1. — Нъмеле .

2. — Кънъніеа .

3. — Соба .

4. — Огліпда .

5. — Ѹша .

6. — Адамъ .

7. — Сомнълъ .

8. — Кондеіълъ .

9. — Іопа , пророкълъ .

10. — Лазаръ .

11. — Еъ *(ноі)* .

12. — Фемееа лъі Лотъ .

13.
— Черіълъ ші пъмъптълъ
— Соареле ші лъна .
— Зіъа ші ноаптеа .
— Віеаца кѫ моартеа .

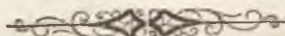
14. — Постълъ .

15. — Апостолії .

16. — Евангеліштії .

17. — Домнълъ Іісъсъ Хрістосъ кѫ Самаріпеанка ші Апостолії; шесе—часъреле зілеі .

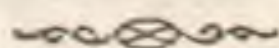
18. — Сф. кръче .

§ 12.

CÂTE-VA PROVERBE.

Нѣсколько пословицъ.

1. Невоеа 'ї маїка афлърелорȣ.

2. Авȣціеа, кȣ кредінцъ реа, нȣ продȣче нічі ȣнȣ фолосȣ.

3. Ꙟн ȣрма ресбоїȣлȣї мȣлці воінічі се афлъ.

4. Челȣ дін цеарра стреінъ поате спȣне къте 'ї плаче.

5. Чіне Ꙟмблъ кȣ мъна пін міере, Ꙟші лінце ші децетеле.

6. Кееа де-аврȣ дескіде тоате ȣшеле.

7. Рѫде върша де балтъ.

8. 'Ї аȣ луатȣ пеліца де-пе окі.

9. Де мȣлте орі мерце ȣлчорȣлȣ ла апъ, дар о-датъ се стрікъ.

10. Кѫте пѫсері сбоаръ, тоате нѹ се мѫнѫнкъ.

11. Сѹрчіка нѹ саре департе де трѹнкюѹ ші віцаде ла рѫдѫчінъ.

12. Ѫнвацъ-те ла тінереце, ка сѫ штіі ла бѫтрѫнеце.

13. Ѫндоае млѫдіца, кѫнд 'е тѫнѫръ.

14. О флоаре нѹ фаче прімѫ-вара.

15. Нѹ фіі талцерѹ кѹ доѹе феце.

16. Німікъ нѹ 'і фѫрѫ остенеалъ.

17. Тімпѹлѹ ѫнвацъ пре омѹ ла тоатъ.

18. Лесне 'і а фѫгѫдѹі, дар е греѹ а ѫмпліні.

19. Нѹ пѹне мѫна, ѹнде нѹ 'ці ферbe оала.

20. Дѫ ѹнѹ оѹ пентрѹ ѹнѹ боѹ.

21. Чіне вѫнеазѫ доі епѹрі, нѹ прінде нічі ѹнѹлѹ.

22. Пріетенѹлѹ се кѹноаште ла невое.

23. Нѹ фіі бате-лела (вѫнтѹратікѹ).

24. Фоамеа фаче бѹкателе бѹне.

25. Фапта лаѹдѫ пре омѹ.

26. Ѫі трекѹтѹ ші прін сітъ, ші прін чѹрѹ.

27. Чіне дъ кѣвжитѣ, —се леагъ.

28. Къиеле, че латръ, нѣ мѣшкъ.

29. Нѣ кѣм гъндеште омѣлѣ, дар кѣм греа Домнѣлѣ.

30. Діи доѣе реле алеџе пре челѣ маі мікѣ.

31. Пріи депъртаре аморіѣлѣ се ѣітъ.

32. Фіе-каре хаінъ нѣ поате прінде біне.

33. Маі біне тързіѣ, декътѣ пічі-о-датъ.

34. Лі къpбѣне акоперітѣ.

35. Аре інімъ, апроапе де гѣръ.

36. Паре, къ тотѣ жі пінџе ші 'і плоѣъ.

37. Л' аѣ ловітѣ, ѣнде 'лѣ доаре.

38. Кѣм ці веі аштерне, аша веі ші дормі.

39. Стрінџе пъpале албе пентрѣ зіле негре.

40. Ѣрма тоате алеџе.

41. Че 'і лии мънъ, нѣ 'і мінчѣнъ.

42. Маі біне астъ-зі ѣнѣ оѣ, декътѣ ла анѣлѣ ѣнѣ боѣ.

43. Пъціtѣлѣ е ші прічепѣтѣлѣ.

44. Кѣ време, кѣ време се фаче ші агѣріда міере.

45. Къте бордее, атъте ші обічее.

46. Бате ферꙋлꙋ, пънъ 'ї фербінте.

47. Ꙋнде нꙋ 'ї фокꙋ, фꙋмꙋ нꙋ есъ.

48. Слꙋжба ла доï домні нꙋ 'ї де німікъ.

49. Ръдъчіна мікъ пръвале карꙋлꙋ маре.

50. Дін пікътꙋрі се фаче лакꙋ.

51. Се прінде, ка нꙋка 'н пъреге.

52. Штіе ші 'н кърꙋцъ,—ші 'н телегꙋцъ.

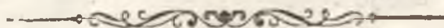
53. Нꙋ тꙋрна апъ ꙟн фънтънъ.

54. Чіне сапъ гроапъ алтꙋіа, сінгꙋрꙋ каде ꙟн еа.

55. Фаче дін ціндарїꙋ армасарїꙋ.

56. Нічї къне, нічї огарїꙋ.

57. Сфършітꙋлꙋ ꙟнкꙋнънъ лꙋкрꙋлꙋ (опꙋлꙋ).

Cimiliturele (similitudo) sîntŭ neşte frase-de-gâcitŭ, care se'ntrebuinţéză de poporŭ în locurĭ-de-petrecerĭ soţiale. (§ 11).

Proverbele (proverbium) sîntŭ neşte frase scurte, care cuprindŭ filosofiĕ poporală uneĭ naţie, despre lume (universŭ) şi viéţa umană. (§ 12).

§ 13.

Schimbaré unorŭ litere în alfavitulŭ rumânŭ.*

ИЗМѢНЕНІЕ НѢКОТОРЫХЪ БУКВЪ ВЪ РУМЫНСКОМЪ АЛФАВИТѢ.

Ꙣ ꙣ = D d.	Ꙗ ꙗ = ĬA ĭa, ea
Й й = Ĭ ĭ. (finale.)	Ю̆ ю̆ = ĬȢ ĭȣ (finale)
Є є = S s.	Ѫ ѫ = Î î,
Ѣ ѣ, є = Eᴀ ea, e.	И и = I i.
Ь ' = Ȣ̆ ȣ̆ (finale)	Н н = N n.
Ѕ ѕ = Z z.	Щ щ = Щt щt.
М м = M m.	Ю ю = ĬȢ ĭȣ.
Т т = T t.	Ꙟ ꙟ = În, în.

* Prin schimbaré acestorŭ litere, s' aŭ formatŭ în limba rumână şriftulŭ celŭ veche (slavo-lătinŭ).

Съ измѣненіемъ этихъ буквъ, образовался въ румынскомъ языкѣ старый шрифтъ (славяно-латинскій).

§ 14.

Lâmurire Schimbârei

ŞRIFTELORŬ.

ПОЯСНЕНІЕ ИЗМѢНЕНІЯ

ШРИФТОВЪ.

I.

ŞRIFTELE: celŭ bisericescŭ, (chirillicŭ).	celŭ veche, (slavo-lâtinŭ).	ŞRIFTELE: celŭ bisericescŭ, (chirillicŭ).	celŭ veche, (slavo-lâtinŭ).
Дȣмнезеȣ̆ =	Dȣmnezeȣ̆.	Щiинцѫ =	Щtiinцъ
Зинѫ =	Zinъ.	Лѣцѣ =	Лецеa.
Йнимѫ =	Inimъ.	Воѩ =	Boea.
Боери =	Боерĭ.	Сфiѧлѫ =	Sфiсaлъ
Мамѫ =	Mamъ.	Ю̆те =	Ю̆te.
Ѹме =	Nȣme.	Помь =	Помȣ̆.
Сат' =	Satȣ̆.	Ѫнцер' =	Înцерȣ̆.
Татѫ =	Tatъ.	Сфѫнт' =	Sфîntȣ̆.

II

Н8̀ те ꙟмпъртѫши к8 чей рей, ка сѫ н8 те отрѫвѣ́щй де вени-н8л' лор'.

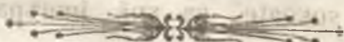
Фѫ, че ̀есте бине ши че 'цй ꙟнспѝрѫ к8́цет8л' к8ра̀т', ши н8̀ те тѣ́ме де нѝме.

Ꙟчеп8̀т8л' ꙟцелепч8-нѣй есте фрика л8й Д8мнез8̆8.

Nȣ te îmпъртъ-ші кȣ чеĭ реĭ, ка ѕъ nȣ te отръвешtĭ de венінȣлȣ̆ лорȣ̆.

Фъ, че este біne ші че 'цĭ însпіръ кȣцеtȣлȣ̆ кȣраtȣ̆, ші nȣ te teme de nime.

Înчепȣtȣлȣ̆ înцелепчȣнеĭ este фрі-ка лȣĭ Dȣmnezeȣ̆.

Differite

FRAGMENTE,

de șriftulŭ celŭ veche (slavo-lătinŭ.)

—

РАЗНЫЕ ОТРЫВКИ,

СТАРАГО (СЛАВЯНО-ЛАТИНСКАГО) ШРИФТА.

---

§ 15.

1. Universulŭ.

Dѕmnezeѹ este ziditopiѹлѹ a toatъ лѹmea (ѹniвepsѹлѹ), adeкъ, a пъmъntѹлѹi, a лѹnei, a soapeлѹi шi a toatei mѹлцime de steлe, че ni se înфъцiшeaзъ noantea, nenѹmepate шi nestpeвъtѹte de oкiѹлѹ шi mintea omineaскъ. Soapeлe, лѹna шi toate steлeлe se nѹmeскѹ tpѹnѹpi чepeшti шi sîntѹ глoвѹpi potѹnde, кa шi пъmъntѹлѹ nostpѹ, npimindѹ 'шi лѹmina лopѹ deлa soape, кape se soкoate, кa ѹnѹ împъpatѹ a ziлei шi a tѹtѹpopѹ лѹminiлopѹ чepeшti, кape плѹteскѹ în aepѹ шi în nemъpцinitѹлѹ aлвastpѹ, че se nѹmeшte tъpie чepeaскъ.

---

2. Timpulŭ.

Мъsꙋра eksistinцеĭ фiinцелорꙋ̆ este timпꙋлꙋ̆, каре аре фелꙋ̆рite нꙋmiрi: терцие, секꙋndъ, minꙋtъ, часꙋ̆, zi, zinoптime, sептemъnъ, лꙋnъ, нꙋmitъ din векime mezъ, anꙋ̆, anꙋ̆-бisektꙋ̆, sекꙋлꙋ̆ ші etepnitate.

Фелꙋ̆рiтеле феце а лꙋminеĭ лꙋnаре se нꙋmeskꙋ̆ фaze. Фaza лꙋnеĭ se нꙋmeште неолꙋnie, кънd se наште лꙋmina лꙋnеĭ, ші, крesкъndꙋ̆ прin патрꙋ пътраре, se фаче фаца еĭ плinъ, нꙋmitъ плinолꙋnie, апоĭ iap mikшꙋрънdꙋse, ni se арпаре în форmа ꙋnеĭ sечере, ші se нꙋmeште неолꙋnie.

Zілеле sептemънеĭ se нꙋmeskꙋ̆: лꙋнĭ, марцĭ, меркꙋрĭ, жоĭ, вiнерĭ, sъmбътъ, dꙋminiкъ.

Лꙋнеле, seaꙋ̆ mezеле анꙋлꙋĭ sîntꙋ̆ XII: iaнꙋapie, февpꙋapie, maptie, апрілie, maiꙋ, iꙋnie, iꙋлie, авгꙋstꙋ̆, sептemвpie, oktomвpie, ноеmвpie ші dекemвpie.

---

3. Anotimpuriĭ.

Anotimпꙋрĭ sîntꙋ̆ патрꙋ: 1. Прimъвара, че se începе dела maptie, кънd ziꙋa кꙋ nоптea 'ĭ de asemene, нꙋmite еквiноцiea de прimъваръ, цiне трeĭ лꙋнĭ, în каре оameniĭ seamънъ, пъmъntꙋлꙋ̆ înколцеште, iap копачiĭ îmбобочеskꙋ̆ ші înфлореskꙋ̆.

2. Вара, че se începе dела iꙋnie, кънd ziꙋa este чеа maĭ mape, iap nоптea este чеа maĭ mikъ; în ачестꙋ̆ timпꙋ̆ soapеле stъ de-а se maĭ sꙋi sпре нордꙋ̆, ші ачеаsta se нꙋmeште solstiцiea de варъ. Ачестꙋ̆ anotimпꙋ̆ цiне трeĭ лꙋнĭ;

sъmпъtsреле se кокs шi oamenii ле seчеръ.

3. Toamna, че se 'nчепе dела sentemврie, кънdъ 'i ziлa iap deasemene кs noaptea, nsmitъ еквinopцiea de toamnъ, цine trei лsni, în каре oamenii adsnъ toate-челе de-пin кътпs шi кsллегs viеле, пе sнde sîntъ.

4. Earna, че se 'nчепе dела dекемврie, кънdъ 'i ziлa чеа mікъ шi noaptea чеа mai mape шi кънd stъ soapеле a se mai depъpta de-кътръ meazъ-zi, каре stape se nsmeште solstiцiea de eapnъ. Aчеstъ anotimпs цine trei лsni, în каре oamenii se фолоsesкs de toate, че ле adsnъ de-кs-варъ. Прimъвара seamъпъ кs прsпчiea; вара — кs жsнiea; toamna — кs бърбъцiea, eapna — кs бътрънеце-ле шi moaptea.

4. Elementele.

Elementele (stixiеле) sîntъ patps: цeppina, че stъ dedesвtъ, ка чеа mai sшoаръ; апа stъ de-asспра пътъntsлsi; аерsлъ, шi mai sшорs фiindъ, stъ de-asспра апеi; фокsлъ, ка челъ mai sшорs, se афлъ шi mai sssъ de аерs. Din toate aчеste sîntъ алкътsite фiinцеле mатерiале, каре în aчеste шi se desфакъ. Înssшi пътъntsлъ кsпрinde în sine цeppinъ шi апъ, прекsm se вede isвsкnindъ din кратереле seaъ гspеле msнцiлорs фоко-върsътоpi, nsmiцi вsлкаni.

5. Pâmântulu.

Пътъntsлъ este potsndъ, ка sнъ mъръ domnesкъ; aчеastъ potsnzime se nsmeште sферъ шi глобъ; коada шi креasta

ачestѕї търѕ mape , adeкъ , a пъmъntѕлѕї , se nѕmeskѕ полѕpї: ѕnѕлѕ deлa meazъ-noanle — полѕлѕ nopdiкѕ, aлtѕ deлa meazъ-zi — полѕлѕ sѕdiкѕ ; їap naptea , dinkolpo pessape soapeлe, se nѕmeшte pessъpitѕ, seaѕ opientѕ, шї ѕnde annѕne, se nѕmeшte annѕsѕ, seaѕ окчidentѕ. Пѕntѕлѕ din лъѕntpѕлѕ inimeї пъmъntѕлѕї se nѕmeшte чentpѕ , în кape se кѕnpinde чea maї mape кълdѕpъ глобѕлѕї teppestpѕ (пъmъnteskѕ.) Пе sѕnpaфaца пъmъntѕлѕї se aфлъ чinчї însemnate пъpцї aлe лѕmeї: Еѕpопа, Asiea, Афpiкa, Amepiкa шї Полinisiea, seaѕ Аѕstpaлiea. Noї локѕimѕ în Еѕpопа .

---

6 Meteóre .

(ÎNLUCRĂRÏ AERICE.)

Полѕpeлe пъmъntѕлѕї sintѕ пѕpѕpea кѕnepite кѕ nee (omete) шї mѕnцї de геaцъ, кape împpeѕnъ кѕ океänѕлѕ sintѕ кѕnpinsѕлѕ pечeлeї, ѕmezeлeї шї еваnopaцieлopѕ, seaѕ абѕpiлopѕ. Мiжлокѕлѕ sѕnpaфeцeї пъmъntѕлѕї, nѕmitѕ екѕatopѕ шї bpъѕлѕ topidѕ (ѕskatѕ), este totѕ-de-ѕna ѕskatѕ шї вapatiкѕ, фiindѕ înкълzitѕ пѕpѕpea де pazeлe soapeлѕї, кape kadѕ de-adpentѕлѕ пeste aчeastъ zonъ шї nѕ se deпъpteazъ niчї-odatъ. Soapeлe, тonindѕ ometeлe шї гецѕpeлe полѕpeлopѕ, ле npiфaче în anъ, їap npe ane înкълzindѕ, ле npiфaче în aбѕpї, npin кape se astъmnъpъ atmosфepa (глобaбѕpѕлѕ), че pesѕфлъmѕ шї npin кape ne pекopimѕ . Din aчeste еваnopaцiї, sѕsѕ pediкate, se 'mфopmъ вънtѕpeлe шї noѕpiї, че, anoї pечiцї în aepѕ , se npiфaкѕ în ninsoape, în rpindinъ шї în nлoї, ла кape împpeжѕpape, aчeшtї noѕpї seцeteazъ

ѕne-ori din sine materiaлѕ arzъtorю-електrikѕ, пре каре 'лѕ nѕmimѕ фѕлџерѕ, ïар пре ѕѕetѕлѕ лѕï — tѕnetѕ, dаръ пре înлѕкрареа (фъnlѕiреа) sa — trъsnetѕ, de каре nѕ тrебѕе sъ ne tememѕ, фiindѕ-къ nѕ 'ï елѕ primeждiosѕ, чi фѕлџерѕлѕ, каре, de nimereшte пре bietate, o ѕvide, însъ, фъръ a 'ï mai da timпѕ sъ 'лѕ badъ .

---

§ 16.

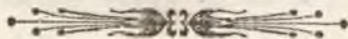
7. Treĭ împêrâţii a firei.

(DOMENURĬ NÂTURALE)

1. În sinѕлѕ пъmîntѕлѕï se афлъ metaлѕri: ферѕ, арамъ, арџintѕ, аѕрѕ шi фелюrile пetre, каре, кѕ totѕ kontinentѕлѕ (ѕskatѕлѕ) шi апа ла ѕnѕ локѕ sokotite, se nѕmeskѕ DOMENѕЛѕ (ÎMПЪРЪЏIEA) MINЕРАЛЕЛОРѕ.

2. Пе sѕпрафаца пъmъntѕлѕï se афлъ ербѕрï, копачï шi фелюrile веџеtале, каре împreѕnъ кѕ toale, къte креskѕ din пъmîntѕ, se nѕmeskѕ DOMENѕЛѕ ВЕЏЕТАЛЕЛОРѕ.

3. Toate челе, че вieazъ шi se mişкъ: аѕ пе sѕпрафаца пъmъntѕлѕï, прекѕm: оеле, воiï, каiï шi алte dobiloаче domestiче, nѕmite bite; лѕпiï, ѕршiï, леiï шi алte seлbatiче фiape, nѕmite bestiï; аѕ челе, че вieazъ пin пъmъntѕ, прекѕm sîntѕ: вермiï шi гъndaчiï, nѕmite insekte; аѕ вieazъ în апъ, прекѕm: крапѕлѕ, somnѕлѕ, карasѕлѕ, moronѕлѕ шi алte înnotъtoаре, nѕmite пешtï; аѕ вieazъ sѕsѕ în аерѕ, прекѕm: вѕлtѕрѕлѕ, корbѕлѕ, капарѕлѕ, порѕmbѕлѕ, врабiea шi алte sbѕрътоаре, nѕmite пъserï . Aчeste toate, împreѕnъ кѕ omѕлѕ шi кѕ totѕ, че вieazъ шi se mişкъ, ла ѕnѕ локѕ sokotite, se nѕmeskѕ DOMENѕЛѕ ANIMАЛЕЛОРѕ, ка челе, че аѕ inimъ шi sѕфларе .

DIN
ISTORIÉ MOLDOVEĬ.

(-de prof. Albineţŭ.)

—

ИЗЪ ИСТОРІИ МОЛДАВІИ.

—

§ 13.

I.

Despre cele maĭ vechĭ întâmplâri ale Dacieĭ, pânâ-la câderé eĭ sub Romanĭ.

1. Церреле, în каре локвеskв astъzĭ Рвтънiĭ, a нвme : Прinчiпateле-Вnite (Молдова шi Валахiea), Бessaрабiea, Бвковina, Трansiлваniea, Банatвлв, пaptea Внгapieĭ despре pesсъpitв, пънъ-ла piвлв Tissa шi цеаppa Рвтънеаskъ, se нвmeaв din векime Dачiea .

2. Xotapeле ачestеĭ церрĭ epaв ла pessъpitв Марea Neaгpъ, ла ameazъ-noaпte — o пaptе din твнцiĭ карпaцĭ шi piвлв Nisтpвлв. Локвitopiĭ eĭ чеĭ întъĭ aв фostв Aratipzii, внв попорв de opiцinъ челtiкъ, каре în timпврĭ неквnoskвte, трекъndв de-пpeste Двпъре, s'aв ашezatв în локвpeле ачeste. Întpе dînшiĭ aв венitв maĭ търziв шi o пaptе de Цецĭ, кв ачeштiĭ amestекъndвse, aв început a se нвmi de-кътpъ istopiчiĭ гpeчĭ шi pomanĭ, двпpe нвmeле челорв maĭ мвлтe четъцĭ, че se sфъpшeaв în «daва», Daвĭ seaв Dачĭ .

3. Toųi istopiчii, каре аѕ skpisѕ despe Daчi, se ѕneskѕ întpѕ ачеea, къ eї аѕ фоslѕ o паųie фoapte пѕtepnikъ, іѕбitoape de pesбоюѕ ші neatъpnape, înкъtѕ maї кѕ бѕкѕpie pіmeaѕ moaplea, dekъtѕ sъ поаpte жѕгѕлѕ ѕneї domnie stpeine. Din фpaųeda лopѕ въpstъ se кpeшteaѕ spe-a фi odiniopъ бpaвї апъpъtopї patpieї, ші pentpѕ ачeasta tpaiѕлѕ лopѕ îndeoбште epa фoapte simплѕ ші înвъptoшeatѕ pin mѕлte ostenеле.

Zamoлksisѕ, ѕnѕ skoлepiѕ a лѕї Пitагора, лї аѕ фоstѕ întъiѕлѕ леџѕitopiѕ, пpe каре anoї л' аѕ ші înzeitѕ.

4. Челе întъї întъmплъpї, че nomeneште Istopiea, къ s'apѕ фi фъкѕtѕ în лoкѕpeле aчeste, аѕ фоstѕ ekspediųiea лѕї Dapie-Istaspѕ, împъpatѕлѕ Пepsieї. Aчesta, пе-ла апѕлѕ 510 înnainte de D. Xpistosѕ, tpeкъndѕ Dѕпъpea пpeste ѕnѕ podѕ, фъкѕtѕ de eлѕ în-dpeptѕлѕ поліtieї Kaptaлѕ, аѕ афлatѕ лoкѕpї, пѕstii ші лipsite de лъкѕitopї. Asemene stpateџie (amъџipe miлitepъ), nekѕnoskъnd 'o Dapie, s' аѕ innъintitѕ кѕ apmiea sa în întpѕлѕ џеppeї, ші aiчe înкѕnжѕpъndѕ-se de-odatъ de лoкѕitopii askѕпші, aшa s'аѕ înвinsѕ, înкъtѕ, dѕпpe че pepdѕ o пapte mape a apmieї, пѕmaї кѕ фѕга аѕ пъtѕtѕ skъпа dintpe dînшii, tpeкъndѕ Dѕпъpea înnапoї, пе ѕnde венisъ.

5. Aлeksandpѕ aлѕ Macedonieї înкъ s'аѕ лѕptatѕ împpotiва aчestopѕ вapвapї; dapъ, възъndѕ epoismѕ лopѕ ші temъndѕ-se a пѕ къde în кѕpsa лѕї Dapie, s'аѕ гpъвitѕ a înкee пaчe кѕ eї. Лisimaxѕ aлѕ Tpaчieї, dekлъpъndѕ pesбоюѕ Daчiлopѕ, аѕ tpeкѕtѕ Dѕпъpea ші, înкъipъndѕ-se ла лѕпtъ кѕ Dpomixetѕ, s'аѕ лѕatѕ пpinsѕ. Dpomixetѕ пpimi пpe Лisimaxѕ кѕ toatъ пomпa împъpъteaskъ ші anoї îлѕ sлoбozi, înвiindѕ 'лѕ a лeгa кѕ eлѕ o пpietenie. Din aчeasta se веdepeazъ, къ Daчii пѕ epaѕ ѕпѕ по-

порꙋ ѕелбатікꙋ, ші totꙋ-o-datъ se osebeaꙋ de Траці, карії ераꙋ ꙋнꙋ попорꙋ кꙋ totꙋлꙋ варварꙋ, adeкъ, реї ші aspрї.

6. Dꙋпре sꙋпꙋпереа Маcedoniei de-кътрѣ Pomanї, хоtареле Imперіеї, ажꙋнгъndꙋ a se întinde пънъ în Трачіеа, se înкълка (пъвълі) a-dese-ори de Daчї, ка ꙋnii, че ераꙋ юбіtopi de-a пръda. Пentpꙋ ачеasta, konsꙋлꙋлꙋ Флакꙋsꙋ, ка џенералꙋ алꙋ Pomanілорꙋ, експedꙋindꙋ (a терџе кꙋ oastea) ла 132 ani înainte de D. X. asꙋпра лорꙋ, ії алꙋнгъ din Misiea ші stътоpnічі Dꙋнъреа de хоtарꙋ Imперіеї Pomane. De ла ачеasta епохъ se фъкꙋ кꙋnoskꙋtꙋ maї кꙋ samъ лꙋmeї pomane ші istopiче, dinкоаче de Dꙋнъре, statꙋлꙋ Dачіеі, сꙋб о формъ de piratꙋ, локꙋіtopii кърꙋїа, nekontenindꙋ a пъвълі ші a фаче пръdъчꙋnї în Imперіеа Pomanілорꙋ, se înкꙋркъ кꙋ eї a-dese în ресбоае, каре maї ла ꙋрмъ tpase dꙋпре sine nimічіpea statꙋлꙋї лорꙋ, adeкъ, Dачіеї.

7. Пела 56 înainte de D. X., Боербіstꙋ, ꙋнꙋ domnitopiꙋ алꙋ Dачілорꙋ, s'aꙋ пꙋsꙋ în фрꙋntea ꙋнеї apmie de 200,000 ші aꙋ кꙋчерitꙋ (біpꙋitꙋ) toate џерреле dела Mapea Neагръ пънъ ла Aꙋstpiea. Antonie, Проkonsꙋлꙋлꙋ Maчedoniei, înкъеpъndꙋ-se кꙋ елꙋ ла ресбоіꙋ, s'aꙋ înbinsꙋ, ші steaгꙋреле, апꙋкate dела Pomanї, лє aꙋ ашеzatꙋ în чetatea Генꙋкла. Dꙋпре moaptea лꙋї Боербіstꙋ, statꙋлꙋ Dачіеї se îmпърџі ла maї mꙋлџі Domnitopi, каpii, пеꙋniџi întpe sine, къzꙋръ în maї mꙋлte ресбоае intepne: atꙋnче Dечебалꙋ, ажꙋнгъndꙋ a ꙋni sꙋб a лꙋї singꙋpъ domnie пре toatъ Dачіеа, se фъкꙋ înфрікошatꙋ tꙋtꙋрорꙋ вечіnілорꙋ.

8. Ресбоеле Pomanілорꙋ кꙋ Dечебалꙋ s'aꙋ пꙋptatꙋ în чea maї mape napte кꙋ o крꙋzime кꙋmплitъ ші, sꙋб îmпъръџіеа лꙋї Domeџianꙋ, pira Dачілорꙋ, aꙋ înbinsꙋ пре komenдanџii pomanї, a-nꙋme, Апіꙋsꙋ Sабіnꙋsꙋ ші konsꙋлꙋлꙋ Фꙋskꙋsꙋ. Iꙋліanꙋ, pъndꙋindꙋ în локꙋлꙋ ачestopa пре алџії

komendanцĭ, aȣ învinsȣ пре Daчĭ лъngъ четатеа Тапа шi stръбътȣ пънъ апроапе de капiталiea Sapmisaretȣza. Însъ, кȣ toate aчeste вipȣinце, Pomanii nȣ s'aȣ фолоsitȣ кȣ nimiкъ, къчĭ Domeцianȣ, învinгъndȣse de-кътръ Квadi шi Mapкomanĭ, se възȣ nevoitȣ, пentpȣ-a пȣtе înкее пачea кȣ dînшiĭ, съ se îndъtopeaскъ а плъti ȣnȣ tpiбȣtȣ (dawdie) anȣалȣ. Aчeslȣ tpiбȣtȣ л' aȣ пpimitȣ Daчiĭ, пънъ ла sȣipea лȣĭ Tpaïanȣ пe tpoпȣлȣ îmпъpъцiei.

9. Tpaïanȣ, пentpȣ-a sкъпа пpe Pomanĭ de о аша pȣшinoasъ dape, екsпedȣi к'o пȣtepnікъ apmie de 60,000 asȣпpa лopȣ, шi în maĭ mȣлte ловipĭ, че авȣ кȣ eĭ, iĭ pesпinse пънъ dinколо de Mȣpeшȣ. Бътъліea цeнepaлъ deпе шеsȣлȣ de-лъngъ Tȣpda xotъpî soapta pesбoюлȣĭ. Pomaniĭ, dȣпpe о кpȣntъ лȣntъ, aȣ învinsȣ пpe Daчĭ; însъ пȣтеpȣлȣ mopцiлopȣ шi а pъniцiлopȣ epa аша de mape, înкъtȣ Tpaïanȣ aȣ pȣntȣ кiap mantiea sa, spe-a лега paneлe (плъцeлe) soлdaцiлopȣ. Daчiĭ, nевъзъndȣ акȣm алтъ mъntȣipe, se adъпostipъ întpe zidȣpeлe четъцeĭ Sapmisaretȣza. Tpaïanȣ, ȣpmъndȣ 'i, s'aȣ înфъцiшatȣ înaintea пopцeлopȣ aчesteĭ четъчĭ шi nevoi însфъpшitȣ пpe Decebaлȣ а înкее паче кȣ eлȣ, sȣб ȣpmъtopeлe kondiцiĭ: toate maшinеле-de-pesбoюȣ шi apmeлe съ se tpъdee Pomaniлopȣ; пpin четъцeлe Daчiлopȣ se îngъdȣeaскъ гapnizoane pomaпe; soлdaцi noĭ съ nȣ maĭ stpîngъ; фъръ воеа Pomaniлopȣ съ nȣ înчeапъ вp 'ȣnȣ pesбoiȣ; Daчiĭ съ плъteaскъ tpiбȣtȣлȣ anȣалȣ Dȣпpe aчeasta, s'aȣ întȣpnatȣ ла Poma, ȣnde, spe-mȣлцemipe пentpȣ asemene фавopitoape паче, s'aȣ пpimitȣ кȣ tpiȣmфȣ шi i s'aȣ datȣ titлȣ de « Daчiкȣ ».

10. Aчeastъ паче n'aȣ цinȣtȣ îndeлȣngȣ: Decebaлȣ, nепȣtъndȣ sȣфepi жȣгȣлȣ Pomaniлopȣ, aȣ înчeпȣtȣ, înкotpa

tpaktatѕлѕĭ , a întъpi dinnoѕ чetъцеле mapцinелорѕ, a 'шĭ фаче mашine-de-pесвоюѕ шi , maĭ ла ѕpmъ , a se înкъера ла вътълie кѕ Іaziцiĭ, алiaцii Pomaniлорѕ. Tpaïanѕ, înштiinцatѕ de aчeasta , nopni dinnoѕ asѕnpa Daчiлорѕ шi, ажѕnгъndѕ пе малѕpеле din-a-dpeanta Dѕnъpeĭ, пentpѕ-a кѕpma гpеѕtъцеле, че ле întimnina, кѕ tpечереа apmieĭ npeste aчеstѕ piѕ, opъndѕi a se zidi npin apхitektѕлѕ Аполоdopѕ ѕnѕ nodѕ-de-пeatpъ. Apmiea pomanъ, вьzъndѕ-se dinnoѕ în Daчiea, înчепѕ a se лѕnta кѕ челѕ maĭ înфокatѕ entѕsiasmѕ алѕ pесвѕnъpeĭ. Daчiĭ, înвinшĭ din toate пъpцеле, se вьzѕpъ невоiцi a къѕta adъnostѕ întpe zidiѕpеле чetъцеĭ лорѕ de къnitenie—Sapmisaretѕza. Aiчe Pomaniĭ, înфъцiшindѕ-se, aѕ înчепѕtѕ o кpѕntъ вътълie, în кape чetatea Sapmisaretѕza s'aѕ кѕчepitѕ шi i s'aѕ datѕ фокѕ. Чea maĭ mape napte a Daчiлорѕ, че epa aiчe, s'aѕ ѕчisѕ sinгѕpĭ; ръmъшiцa s'aѕ фъкѕtѕ npizoniеpъ; Dечеваліѕ, пentpѕ-a nѕ къde віѕ în mъnеле Pomaniлорѕ, s'aѕ inвeninatѕ sinгѕpѕ. Tpaïanѕ, neпѕtъndѕ ѕita кpѕzimеле, фъкѕte Pomaniлорѕ de-кътpъ Daчĭ, nѕ s'aѕ mѕлцemitѕ nѕmaĭ кѕ atъta, dap aѕ tpimisѕ apmiea în toate пъpцеле, кa npetѕtindene, пе ѕnde вopѕ афла Daчĭ, съ 'ĭ omoape. Ppin aша mъsѕpĭ, чea maĭ mape napte de Daчĭ s' aѕ stepnitѕ, o napte s' aѕ desцeppatѕ ла Poксолaniĭ, алta s' aѕ askѕnsѕ npin mѕnцĭ шi пъdѕpĭ , пе ѕnde s' aѕ stinsѕ înѕpmъ шi eksistenцa (înфiinцapea) лорѕ .

II.

Împoporare Dacieĭ prin coloniştĭ, aduşĭ din Italie.

1. Tpaïanѕ, sфъpшindѕ кѕ aша nopoчipe pесвоюлѕ în Daчiea, s'aѕ întѕpnatѕ ла Poma, ѕnde aѕ фostѕ npimitѕ кѕ

челе maĭ stpълвчite чinstipĭ. Пътъntвлв Daчieĭ, deшeptatв кв npiлежвлв pesбоювлвi de локвitopĭ, пentpв-а нв peмъne nефолоsitopiв Pomaniлopв, хotъpî Tpaïanв, ка sъ 'лв împonopeze кв колоnii din Italiea. Deчĭ, pezidindв мвлte din четъцеле Daчiлopв шi фъкъndв alteле dinnoв, tpimise în Daчiea nenвmъpatъ мвлцime de локвitopĭ din Italiea, каpe, stъtopniчindвse аколе, se пpeфъкв шi ачeastъ цеаppъ în пpoвinчie pomanъ.

2. Колоniштii, tpimiшi aiче, n' aв фostв oamenĭ фъpъ mesepie (meштeшвгв), dapъ napte epaв плвгapĭ, napte meштepĭ de totв феливлв, dintpe каpe вnii s' aв aшezatв npin кътnii, алцii npin четъцii, вnde s' aв tpimisв шi oaste, snpe апъpapea цеppeĭ шi s' aв înфiiнцatв maristpatвpĭ (жвdeкъtopiĭ), snpe гвверnapea (окъpмвipea) провinчieĭ.

3. Пpin колоniштiĭ italieni se întpodвse în Daчiea limба latinъ, peлiцiea шi datineле pomane, гвверnъndв-se în tpeбеле intepne (лъвntpiче) de лецеле Konstitвцieĭ pomane, iap în челе ekstepne (din-афаpъ) апъpъndв-se кв пвtepniчiea вълтвpiлopв Pomeĭ. de каpe пе-atвnче tpeмвpa лвmea. Întpe лецеоaneле, tpimise, snpe апъpapea Daчieĭ, se афла шi лецеопвлв алв XIII, пвmitв «цеаmъnв» seaв a Iasiепiлopв, каpe aв întemeetв четатea, пвmitъ Мвпiцiпiвmв Iasiopвmв, adeкъ, поlitiea Iasiiлopв. În ачestв кiпв Daчiea, пpeфъквtъ în пpoвinчie pomanъ, se împопоpъ ла anii 105, 106 шi 107 двпpe D. X., кв колоnii pomane. Din ачeste колоnii se tpaгв Pвmъnii, каpe, фiindв четъцепĭ întinseĭ Impepie pomane, поаptъ înкъ шi пъnъ astъzĭ пвмеле de «Pomanв, seaв Pвmъnв».

4. Шente-snpe-zече secвле (векврĭ) шi maĭ мвлtв sîntв de-atвnче, шi în diastima ачeasta mii шi svte de фвptвne, пpeфачepĭ шi stpвnчinъpĭ polltiче aв tpeкvtв пpeste svpa-

фаца ачестуї пъмънтѹ; însъ, кѹ toate ачесте, Рѹмънії, бірѹіndѹ nestъtopnічіеле ші віжіліеле timпѹрелорѹ, аѹ statѹ пънъ astъzї ші кѹ мъndpie потѹ съ zікъ: „Noї sîntemѹ Рѹмъnї.“

III.

Despre schimbaré numeluĭ Rumânilorŭ Dacieĭ în „Vlahĭ, séŭ Valahĭ.“

—

1. Naцiеле Sлавоane din векime da нѹмеле de «Влахї» локѹіtopілорѹ Italieї, ка челорѹ, че віецѹеа în o пapte a Italieї, че se нѹmea Лацiѹmѹ, ші de aiче — Лasiї ші maї пеѹpmъ — „Влахiї.“ Însъ, дѹпре че Бѹлгapiї ші Sлавiї аѹ întpatѹ în Dачіеа ші аѹ datѹ песte Колоnіштії pomanї, че ерaѹ tpiмimї din Italiea, аѹ începѹtѹ a 'ї нѹmi ші пре ачестії «Влахї, saѹ Валахї», ка пре ѹniї, че 'ї кѹноштеа de italienї. Цер-manії (Nemцiї) мѹлtѹ timпѹ аѹ нѹmitѹ пре локѹіtopiї Dачіеї ші a Italieї totѹ кѹ ѹnѹ нѹme, адекъ, Велiшенѹ, iap пре Italiea — Велiшiлandѹ; însъ astъzї пре чеї dintъї ïї нѹmeskѹ Валахенѹ, iap пре чеї de aлdoiле — Велisxeнѹ Ѹнгѹpiї (Венгpiї) нѹmeskѹ пре тoцї Italienії «Олахѹ», iap пре локѹіtopiї Dачіеї — «Оѹлахѹ, Влахѹ».

2. Dела ачесте нѹmipї, че аѹ începѹtѹ a лi da naцieле stpeine локѹіtopілорѹ Dачіеї, пентpѹ asemънapea, че ведеа, къ аѹ кѹ Italienії, кѹnoskъndѹ 'ї a фi adѹшї пе ачесте локѹpї din Italiea, аѹ лѹatѹ ші istopiчiї гpeчї a 'ї нѹmi în алорѹ skpiepї «Влахї», ка ѹniї, че, пismѹindѹ пре Рѹмънї, пѹ воеа a лi da нѹмеле de «Pomanї» пъstpъndѹ 'ші нѹмаї пентpѹ dînшії нѹмеле de «Pomeѹ», адекъ «Pomanѹ».

3. Рѕmънii, ворвindѕ între sine, нѕ zікѕ nічі-odatъ: „шtiї limba влахікъ?“ чі: „шtiї лімба рѕmънъ?“ Шi ворвindѕ înџенерalѕ despre toatъ naцiea sa, se нѕmeskѕ «Рѕmънi»; iap, de ворвeskѕ despre ѕнѕ четъцеанѕ рѕmънѕ, în deosebi, atѕнче zікѕ: Moldoванѕ, Mѕnteanѕ, Бънъцанѕ, &c.

§ 18.

РѸГЪЧѸНЕЛЕ ДЕ ДИМИНЕЦЪ.

УТРЕННІЯ МОЛИТВЫ.*

—

Фіе-каре de леџеа optodoksъ (правоsлавnікъ), skѸлъndѸ-se din somnѸ, dътopiѸ este кѸ евлавіе maĭ întъiѸ sъ 'шĭ факъ sфînta крѸче, înkinъndѸ-se шi zikъndѸ:

1. Ân nѸmeле TatълѸĭ, шi a ФіѸлѸĭ, шi a SфîntѸлѸĭ DѸхѸ. AminѸ. *(-de 3 opĭ.)*

I. РѸгъчѸнѣ ВамешѸлѸи.

2. DѸmnezeѸле, milostiвѸ фii mie, пъкъtosѸлѸĭ.

3. Sлавъ ѸnѸia DѸmnezeѸ, че este în Троiцъ Sфîntъ słъвitѸ, TatълѸĭ шi ФiiѸлѸĭ, шi SфîntѸлѸĭ DѸхѸ, акѸm, шi пѸрѸреа, шi în вечiĭ вечiлорѸ. AminѸ.

4. Doamne, IisѸse Xpistoase, ФiiѸлѸ лѸĭ DѸmnezeѸ, пentpѸ ръгъчѸnеле ПреакѸpateĭ Maĭчеĭ Тале шi a tѸtѸpopѸ SфinџiлорѸ, mілѸеште пе пре noĭ. AminѸ.

---

* Изъ молдавскаго молитвенника, печатаннаго въ Кишиневской духовной типографіи.

Sлавъ Ціе, Dꙋmnezeꙋлꙋ nostpꙋ, sлавъ Ціе.

5. Îmпъpate Череskꙋ, Мънгъitopiꙋле, Dꙋхꙋлꙋ adевъpꙋлꙋї, кареле пpetꙋtindenea ешtї шi toate ле плineштї; Bistieapiꙋлꙋ бꙋнътъцелорꙋ шi Dътъtopiꙋле de вieаць, вino шi Те sълъшлꙋеаште întpꙋ noї, шi не кꙋрецеште пpe noї de toatъ sпꙋркъчꙋнеа, шi mъntꙋеште, Бꙋнꙋле, sꙋфлеteле noastpe.

6. Sфinte Dꙋmnezeꙋле, Sфinte tape, Sфinte фъpъ-de moapte, mілꙋеште не пpe noї. (*3 орї*)

Sлавъ Tatълꙋї шi Фiюлꙋї, шi Sфîntꙋлꙋї Dꙋхꙋ; шi акꙋm, шi пꙋрꙋреа, шi în вечії вечілорꙋ. Aminꙋ.

7. Преаsфîntъ Tpoiцъ, mілꙋеште не пpe noї; Doamne, кꙋръцеште пъkateле noastpe; Stъпъне, еаptъ фъpъ-de-лецеле noastpe; Sфinte, черчеteazъ шi вindекъ непꙋtinцеле noastpe, пentpꙋ Nꙋmеле Теꙋ.

Doamne, mілꙋеште. (3 орї)
Sлава шi акꙋm:

II. Рꙋгъчю́нѣ До́мнꙋлꙋй но́стрꙋ Ісꙋс' Христос'.

8. Tatълꙋ nostpꙋ, кареле ешtї în Черiꙋpї! sфinцеаskъ se Nꙋmеле Теꙋ; вie îmпъръціea Ta; фie воеа Ta, прекꙋm în Черiꙋ шi пe пъmъntꙋ. Пънеа noastpъ, чеа de пꙋрꙋреа, dъ nї о поꙋе astъzї. Шi nї еаptъ поꙋе грешалеле noastpe, прекꙋm шi noї еpтъmꙋ грешіцілорꙋ noштpiї. Шi пꙋ не dꙋче пpe noї în isпitъ, чї не isбъвеште de челꙋ вiклеanꙋ.

Апої tропареле ачеste:

9. Skꙋлъndꙋ-не din somnꙋ, къdemꙋ кътpъ Tine, Бꙋнꙋле, шi кънtape înцереаskъ stpiгъmꙋ Ціе, Пꙋtepniче:

Sфîntš, Sфîntš, Sфîntš eшtĭ, Dšmnezešлe, пentpš Nъskъtoapea-de-Dšmnezeš, miлšeшte пe пpe noĭ.

Sлaвa:

10. Din пatš шi din somnš m' aĭ pъdikatš, Doamne, mintea mea o лšmineazъ, шi inima, шi вšzeлe meлe лe deskide, ka sъ Te лašdš пpe Tine, Sфîntъ Troiцъ: Sфîntš, Sфîntš, Sфîntš eшtĭ, Dšmnezešлe, пentpš Nъskъtopea-de-Dšmnezeš, miлšeшte пe пpe noĭ.

шi aкšm:

11. Фъръ de вeste Жšdeкъtopišлš вa вeni шi aлe фieшte къpšia фante se вopš deskoпepi; чi кš фpiкъ sъ stpiгъmš în mezšлš nonцeĭ: Sфîntš, Sфîntš, Sфîntš eшtĭ, Dšmnezešлe, пentpš Nъskъtoapea-de-Dšmnezeš, miлšeшte пe пpe noĭ.

Doamne, miлšeшte. (12 opĭ)

Sлaвa шi aкšm:

12. Din somnš skšлъndš-me, mšлцemeskš Цie, Sфîntъ Troiцъ, къ пentpš mšлtъ вšnъtatea ta шi îndeлšnгъ pъвdapea, пš te aĭ mъnieatš пpe mine, лeneшšлš шi пъкъtosšлš, nichĭ maĭ пepdštš кš фъръ-de-лeцeлe meлe, чi aĭ фъкštš ювipe de oamenĭ, dšпpe oвichew, шi întpš desпъdъждšipe zъкъndš eš, m' aĭ pъdikatš, ka sъ mъneкš шi sъ sлъвeskš stъпъnipea ta. Шi aкšm лšmineazъ 'mĭ okiĭ гъndšлšĭ, шi 'mĭ deskide гšpa, ka sъ m' înвъцš кšvinteлe taлe шi s' înцeлeгš пopšnчeлe taлe, шi sъ фaкš воea ta, шi sъ Цi къntš întpš mъptšpisipea inimeĭ, шi sъ лašdš пpeasфîntš пšmeлe teš, aлš Tatъtšлšĭ, шi aлš Фiišлšĭ, шi aлš Sфîntšлšĭ Dšxš, aкšm шi пšpšpea, шi în вechiĭ вechiлopš. Aminš.

13. Beniці, съ не înкinъmъ Îmпъраtълъї nostpъ, Dъmnezeъ.

Beniці, съ не înкinъmъ ші съ къdemъ ла Xpistosъ, Împъраtълъ nostpъ, Dъmnezeъ.

Beniці, съ не înкinъmъ ші съ къdemъ ла însъші Xpistosъ, Împъраtълъ ші Dъmnezeълъ nostpъ.

III. Псалмъл' 50.

14. Мілъеште-ме, Dъmnezeъле, dъпpe mila ta

Ші, dъпpe мълціmea îndъръреloръ tale, штерце фъръ-de-леџеа mea.

Maї въptosъ me sпалъ de фъръ-de-леџеа mea ші de пъкаtълъ meъ me къръцеште.

Къ фъръ-de-леџеа mea еъ o кънoskъ, ші пъкаtълъ meъ înaintea mea este totъ-de-ъna.

Ціе ънъіа amъ грешітъ, ші peъ înaintea ta amъ фъкътъ: ка съ te îndpentezi întpъ къвintele tale ші съ віръешті, кънd веї жъdeka Тъ.

Къ întpъ фъръ-de-леџі m' amъ zъmislitъ ші în пъкаte m' aъ пъскътъ maїka mea, къ

Іatъ adeвъpълъ aї іъbitъ челе neapъtate ші челе askъnse але înцелепчънеї tale mї aї apъtatъ mie.

Stponi me веї къ іssoпъ, ші me воїъ къръці, sпъла me веї, ші maї въptosъ dекътъ zъпada me воїъ алbi.

Аъzълъї meъ веї da бъкъріе ші beseліе, бъкъра se ворь oaseле челе smepite.

Întoapче фаца ta de-кътpe пъкателе меле ші штерце toate фъръ-de-леџеле меле.

Inimъ къpatъ zideште întpъ mine, Dъmnezeъле, ші Dъхъ dpentъ înnoеште întpъ челе din лъъntpъ але меле.

Нъ me лепъda npe mine deла фаца ta ші Dъхълъ teъ

челȣ Sфîntȣ пȣ 'лȣ лȣа dела mine .

Dъ 'mi mie бȣкȣріеа mъntȣіреї tале, ші кȣ dȣхȣ stъпъnіtорю m' întъреште .

Învъца-вою пре чеї фъръ-de-леџе къеле tале, ші чеї пекредinчоші ла tine se ворȣ întoарче .

Isбъвеште-me de sъпџюрї, Dȣmnezeȣле, Dȣmnezeȣлȣ mъntȣіреї меле; бȣкȣра se ва лімба mea de dреntatea ta .

Doamne , deskide бȣzеле меле , ші гȣра mea ва vesti лаȣdа ta .

Къ de aї фі voitȣ жертфъ, Џі ашȣ фі datȣ: ардереле detotȣ пȣ ле веї біне voi .

Жертфа луї Dȣmnezeȣ este dȣхȣлȣ ȣmilitȣ: inima înфрънtъ ші smeritъ Dȣmnezeȣ пȣ о ва ȣрџisi .

Фъ біне, Doamne, întрȣ бȣпъ-voіреа ta Sionȣлȣї, ші съ se zideaskъ zidȣреле Ерȣsалітȣлȣї .

Atȣпчеа біне веї voi жертфа dрептъцеї, приносȣлȣ ші ардереле de totȣ ;

Atȣпчеа ворȣ пȣпе пе алtарїȣлȣ teȣ віцеї.

IУ.

15 . Символꙋл' Кредінцеи.

1. Крезȣ întрȣ ȣпȣлȣ Dȣmnezeȣ Tatълȣ, A-totȣ-џіtоріȣлȣ, Фъкъtоріȣлȣ черіȣлȣї ші алȣ пъmъntȣлȣї, възȣtелорȣ tȣtȣрорȣ ші невъзȣtелорȣ ;

2. Ші întрȣ ȣпȣлȣ Domпȣлȣ Iisȣsȣ Хristosȣ . Фііȣлȣ луї Dȣmnnzeȣ, ȣпȣлȣ пъskȣtȣ , кареле din Tatȣлȣ s 'aȣ пъskȣtȣ maї nainte de toџі вечії . Лȣminъ din Лȣminъ, Dȣmnezeȣ adевъратȣ din Dȣmnezeȣ adевъратȣ, пъskȣtȣ, пȣ фъкȣtȣ , челȣ de о фііnцъ кȣ Tatълȣ , прin кареле toate s' aȣ фъкȣtȣ .

3. Кареле пentpȣ noĭ, oamenii, ши пentpȣ a noastpъ мъntȣipe s'aȣ погоpîtȣ din чеpюpĭ ши s'aȣ întpȣпatȣ din Dȣхȣлȣ Sфîntȣ ши din Маpiea Фечоаpa, ши s'aȣ фъкȣtȣ omȣ.

4. Ши s'aȣ pestirnitȣ пentpȣ noĭ, sȣвt Пiлatȣ din Пontȣ, ши aȣ пъtimitȣ, ши s'aȣ înгpопatȣ.

5. Ши aȣ înвieatȣ a tpeĭa-zi, dȣпpe skpiпtȣpĭ.

6. Ши s'aȣ sȣitȣ ла чеpiȣpĭ, ши шeade de-a dpeaпta Tatълȣĭ.

7. Ши ĭаpъ ва sъ вie кȣ mъpipe, sъ жȣdече вiiĭ ши моpцiĭ, a къpȣĭa Împъpъцie пȣ ва фi sфъpшitȣ.

8. Ши întpȣ Dȣхȣлȣ Sфîntȣ, Domnȣлȣ de вieaцъ Фъкъtopĭȣлȣ, кареле din Tatълȣ ese, чела, че împpeȣпъ кȣ Tatълȣ ши кȣ Фiĭȣлȣ este înкinatȣ ши sлъвitȣ, кареле aȣ гpъitȣ пpin пpopочĭ.

9. Întpȣ ȣna Sфîntъ Soвopпiчeaskъ ши Aпostoлeaskъ Biсepikъ.

10. Мъptȣpiseskȣ ȣпȣ Botezȣ, întpȣ eptapea пъkateлopȣ.

11. Aшteпtȣ înвiepea mopцiлopȣ

12. Ши вieaцa веакȣлȣĭ, че ва sъ фie. Aminȣ.

Y. Анкинъчѹнє Анцерълѹи кътръ Преасфжнта Нъскътоаре-де-Дъмнезеѹ.

16. Мъskъtoape-de-Dȣmnezeȣ, Фечоаpъ, вȣкȣpъ te, чеea, че ешtĭ плinъ de dapȣ, Маpie, Domnȣлȣ este кȣ tine; благоsловitъ ешtĭ Tȣ întpe mȣepĭ ши благоsловitȣ este Podȣлȣ пъntечелȣĭ teȣ, къ aȣ пъskȣt пpe Мъntȣitopĭȣлȣ sȣфлetelopȣ noastpe.

Sлава:

17. Botezъtopĭȣлȣ лȣĭ Хpistosȣ, пpe noĭ пpe toцĭ ne пomeneшte, ка sъ ne isбъвimȣ de фъpъ-de-леџеле noastpe

къ ціе s 'aȣ datȣ dapȣ a te pȣга пentpȣ noi.

ші акȣм:

18. Рȣгаці ве пentpȣ noĭ, Sфінцілорȣ Apostolĭ ші Sфінцілорȣ тоці, ка sъ ne isбъвімȣ din nevoĭ ші din пъкаzȣpĭ, къ пре voĭ, калzĭ фолоsitopĭ, кътpъ Мъntȣitopiȣлȣ в' amȣ къntiratȣ.

19. Sȣбt miлostivipea Та skъпътȣ, Nъskътoape-de-Dȣmnezeȣ, pȣгъчȣnеле noastpe nȣ ле treче кȣ vedepea, întpȣ пъкаzȣpĭ; чі din primeждii ne isбъвеште пре noĭ, ȣna Кȣpatъ, ȣna Благоsловitъ.

YI. Рȣгъчȣнѣ кътрѣ Сфжнтȣлȣ Ѧнџерȣ-Пъзиторю.

20. Ѧнџерȣлȣ лȣĭ Dȣmnezeȣ, пъzitopiȣлȣ meȣ челȣ sфîntȣ, кареле ешті datȣ mie, spre пъzipe deла Dȣmnezeȣ din чеpiȣ, porȣte пре tine кȣ de-adinsȣлȣ: tȣ me лȣmineazъ astъzĭ ші de totȣ peȣлȣ me пъzеште; кътpъ фаntа бȣнъ me повъцȣеште ші пре калеа mъntȣipeĭ m' îndpepteazъ. Aminȣ.

YII. Кънтарѣ кътрѣ Прѣсфжнта Нъскътоаре-де-Дȣмнезеȣ.

21. Преаблагоsловitъ ешті, Nъskътoape-de-Dȣmnezeȣ, Фечоаръ, къ пріn челȣ, че s' aȣ întpȣпаtȣ din Tine: iadȣлȣ s' aȣ poбitȣ, Adamȣ s' aȣ кеmatȣ, блеstemȣлȣ s' aȣ пepdȣtȣ, Ева s' aȣ sлoбoзitȣ, moptea s' aȣ omopîtȣ ші noĭ amȣ înвieatȣ. Пentpȣ ачеsta, кънtънdȣ, stpirъmȣ: віне

eшti кsвîntatš, Xpistoase, Dsmnezeвле, Челš, че віnе aï voitš aшa; тъpipe Цie.

YIII. Слава Цie, Челsи, че ни аи аръmатš nsoe лsмин.

22. Тъpipe întpš чеï de sssš лsï Dsmnezeš, шi пе пъmъntš паче, întpš oamenï вsnъ voipe.

a.) Лъsdъms-Te, віnе Te кsвîntъmš, înкinems-пе Цie, слъвims-Te, мsлцemimš Цie, pentps mape тъpipea ta.

б.) Doamne, Îmпъpate черeskš, Dsmnezeвле, Пъpinte A-totš-цiitopiвле, Doamne Фiiвле, sпsле пъsкstš, Iisэse Xpistoase шi Dsxsле Sфinte, Doamne, Dsmnezeвле, Мелsшелsлš лsï Dsmnezeš, Фiiвлš Taтълsï, Челš, че pedічï пъкatвлš лsmei, miлsешte пе пpe noï; Челš, че pedічï пъкateле лsmei, primeшte psгъчsпea noastpъ; Челš, че шeзï de-a dpeanta Taтълsï, miлsешte пе пpe noï.

в.) Къ Ts eшtï sпsлš Sфîntš, Ts eшtï sпsлš Domnš Iisэsš Xpistosš, întpš тъpipea лsï Dsmnezeš Taтълš. Aminš.

г.) În toate zілеле віnе Te вoiš кsвînta шi вoiš лъsda Nsмеле teš în веaкš шi în веaкsлš веaкsлsï.

d.) Înвpednічeшte-пе, Doamne, în ziвa aчeasta фъpъ de пъкatš sъ пе пъzimš noï. Віnе eшtï кsвîntatš, Doamne Dsmnezeвлš Пъpinцілорš noшtpiï, шi лъsdatš, шi пpoслaвitš este Nsмеле teš înвечï. Aminš.

e.) Фie, Doamne, miлa ta spe noï, пpeкsm amš пъdъждsitš întpš Tine.

ж.) Віnе eшtï кsвîntatš, Doamne, înваць-mе пpe mine îndpeптъpeле tale. *(3 орї).*

z.) Doamne, sкъпаре Тĕ aї фъкsтŏ noše în neamŏ шi'n neamŏ. Eŏ amŏ zisŏ: Doamne, miлsешte me, вindeкъ sŏ-флetsлŏ meŏ, къ amŏ грешitŏ Цie.

i.) Doamne, кътръ Tine amŏ sкъпatŏ, înвацъ me sъ факŏ воеа ta, къ Тŏ ешtї Dŏmnezeŏлŏ meŏ, къ ла Tine este isворŏлŏ вieцei, întpŏ лŏmina ta вomŏ веdea лŏminъ. Tinde miлa ta челорŏ, че Te кŏnosкŏ npe Tine.

Sфinte Dŏmnezeŏлe: (3 opї).

IX. Мъртŏрисиръ пъкателорŏ дин тоате зилеле.

23. Мъртŏpisesкŏ Цie, Domnŏлŏї Dŏmnezeŏлŏї meŏ, челŏї în Teoiцъ Sфîntъ sлъвitŏ шi înкinatŏ Tatълŏї шi Фiiŏ-лŏї, шi Sфîntŏлŏї Dŏхŏ, toate пъкateле meле, челе, че amŏ фъ-кŏtŏ în toate ziлеле вieцei meле шi întpŏ ачeastъ noanle: кŏ лŏ-крŏлŏ, кŏ кŏвîntŏлŏ, кŏ гъndŏлŏ, кŏ веdepea, кŏ аŏzŏлŏ, кŏ mipo-sŏлŏ, кŏ гŏstŏлŏ, кŏ пinъipea шi кŏ toate simцipеле meле, челе sŏ-флeteшtї шi tpeпŏшtї, кŏ каpe npe Tine, Dŏmnezeŏлŏ meŏ, Тĕ amŏ mъnieatŏ, шi npe anpoaneле meŏ nŏ л' amŏ îndpentatŏ: пen-tpŏ каpe шi къindŏ-me, вinoватŏ npe mine me nŏiŭ înain-tea ta, шi amŏ вoe sъ me покъesкŏ, кŏ smipenie me pогŏ: eартъ me шi me desлeaгъ dintp' înseле, ка ŏnŏ Бŏnŏ шi Iŏвitopiŭ-de-oamenї. Aminŏ.

X. Кънтаръ Нъскътоареи-де-Дŏмнезеŏ.

24. Kade-se, кŏ adeвъpatŏ, a Te фepiчi npe Tine, Nъsкъtoape-de-Dŏmnezeŏ, чea пŏpŏpea фepiчitъ шi кŏ totŏлŏ фъръ npiхanъ, шi Maiка Dŏmnezeŏлŏї nostpŏ. Чeea, че eшtї

mai чinstitъ, dekъtъ Sepaфimii, kape, фъpъ stpikъчъne, пpe Dъmnezeъ-Kъвîntълъ ai nъskъtъ, пpe tine, чea dъпpe adeвъpъ Nъskъtoape-de-Dъmnezeъ, Te mъpimъ. Sлaвъ: шi akъm:

Doamne miлъeшte! (3 opi)
Doamne влъгosлoвeшte!

25. Пentpъ pъгъчъneлe Пpeakъpatei Maiчei taлe шi a tъtъpopъ Sфinцiлopъ tei, Doamne Iisъse Xpistoase, Dъmnezeълъ nostpъ, miлъeшte ne пpe noi. Aminъ.

Шi îndatъ, kъ toatъ smipeniea шi kъ вънъ kъчepniчie înkinъndъ-ne, sъ ziчemъ:

26. Цie, Dъmnezeълъi шi Фъkъtopiълъi meъ, în Tpoiцъ Sфîntъ sлъвitъ, Tatълъi шi Фiiълъi, шi Sфîntълъi Dъxъ, m' înkinъ шi 'mi daъ sъфлetълъ шi tpъпълъ meъ, шi me pogъ: Tъ me влагosлoвeшte, Tъ me miлъeшte, шi de toatъ pestatea лъmeaskъ, diaвoлeaskъ шi tpъneaskъ me isвъвeшte. Шi dъ 'mi în пaчe, фъpъ-de пъkatъ, a tpeчe ziъa aчeasta, întpъ sлaвa ta шi întpъ mъntъipea sъфлetълъi meъ. Aminъ.

XI. Pъгъчъneлe înaintea пpъnzълъi.

Tatълъ nostpъ: Sлaвa шi akъm:
Doamne, miлъeшte! (3 opi)
Doamne, влъгosлoвeшte!

27. Doamne Iisъse Xpistoase, Dъmnezeълъ nostpъ, влъгosлoвeшte ni mъnkapea шi вeъtъpa aчeasta kъ pъгъчъneлe пpeakъpatei Maiчei taлe шi a tъtъpopъ Sфinцiлopъ tei, kъ вine eшti kъвîntatъ înвeчi. Aminъ.

XII. Мȣлцемитъ дȣпре прънз'.

28. Мȣлцемimȣ Ціе, Хрistoase, Дȣmnezeȣлȣ nostрȣ, къ не ai сътȣраtȣ пре noi de бȣнътъцеле tale пъмънtешti; нȣ не лiпsi пре noi шi de череаска ta Împъръціе, чi прекȣm în miжлокȣлȣ ȣченiчiлорȣ tei ai venitȣ, Мънтȣitорiȣле, паче dъndȣ лi лорȣ, vino шi ла noi шi не мънtȣеште пре noi. Славъ: шi акȣm:

Doamne, mілȣеште! (3 орі.)
Doamne, блъгословеште!

29. Пентрȣ рȣгъчȣнеле преакȣратеi Маічеi tale шi a tȣtȣрорȣ Sфінціlорȣ tei, Doamne Iisȣse Хрistoase, Дȣmnezeȣлȣ nostрȣ, miлȣеште не пре noi. Аminȣ.

XIII. Рȣгъчȣнеле ꙟнаинтѣ чинеи

30. Мънка ворȣ săрачiі шi se ворȣ сътȣра, шi ворȣ лъȣda пре Domnȣлȣ чеi, че 'Лȣ каȣтъ пре Dinsȣлȣ; viе ворȣ фi inimеле лорȣ în веакȣлȣ веакȣлȣi. Славъ: шi акȣm:

Doamne, шiлȣеште! (3 орі)
Doamne, блъгословеште!

31. Doamne, блъгословеште noȣе храна шi бeȣtȣра aчеasta, пентрȣ рȣгъчȣнеле преакȣратеi Маічеi tale шi a tȣtȣрорȣ Sфінціlорȣ tei. Аminȣ.

XIV. Мꙋлцемитъ дꙋпре чинъ.

32. Веселітꙋ нĕ аї пре ноï, Doamne, întpꙋ фъптꙋреле tале шï întpꙋ лꙋкрꙋреле тъпелорꙋ tале нĕ amꙋ бꙋкꙋpatꙋ. Însemnatꙋ s' аꙋ пресtе ноï лꙋміна феџеï tале, Doamne; dat' аї веселіе în inima mea; din podꙋлꙋ грълꙋї, алꙋ вінілꙋї шï алꙋ ꙋнtꙋлꙋї-de-лемпꙋ a лорꙋ s' аꙋ înmꙋлџітꙋ. Кꙋ паче împреꙋнъ me воꙋ кꙋлка шï me воꙋ odixni; къ Тꙋ, Doamne, deoseбї întpꙋ нъdеждe m' аї ашеzatꙋ. Slава: шï акꙋм:

Doamne, milꙋеште! (3 opï)
Doamne, блъгословеште!

33. Біне ешті кꙋвîntatꙋ, Xpistoase Dꙋmnezeꙋлꙋ nostpꙋ, кареле нї аї datꙋ ноꙋе храпъ ла бꙋнъ време, ꙋмпле пе пре ноï шï de Dꙋхꙋлꙋ теꙋ челꙋ Sфîntꙋ шï нетречї кꙋ ноï în toate zілеле віеџеï noastpe, пентpꙋ рꙋгъчꙋнеле преакꙋpateï Маïчеï tале шï a тꙋтꙋрорꙋ Sфінџілорꙋ teï. Amінꙋ.

§ 19.

РЪГЪЧЪНЕЛЕ ДЕ СЕРЪ.

ВЕЧЕРНІЯ МОЛИТВЫ.

1. Ꙟn nъmеле Tatълві, ші a Фіівлві, ші a Sфіntв-лві Dвхв. Aminв. (Фъкъndв 'ші кръче de 3 opі.)

(Апоі ръгъчвnеле dimineцеі: 2, 3.)

2. Пеntрв ръгъчвnеле преакврateі Maічеі tале ші a tв-tврорв Sфінцілорв tеі, Doamne Iisвse Xpistoase, Dвmnezeвлв nostpв, miлвeште ne пре noі. Aminв.

3. Sлавъ Цie, Dвmnezeвлв nostpв, Sлавъ Цie.

(Dвпре aчeste врmеазъ ръгъчвnеле dimineцеі: 5, 6, 7, 8, 13, 14, 15.)

4. Zіва tрекъndв, мълцеmimв Цie, Doamne, seapa porв mе кв noante, фъръ-de-пъкatв dъpвeште o mie, Мъn-tвitopівле, ші me mъntвeште.

Sлава:

5. Zіва tрекъndв, sлъвeskв Te пре Tine, Stъпъne, seapa porв me кв noante, фъръ-de-sminteaлъ dъpвeште o mie, Мъntвitopівле, ші me mъntвeште.

ші aкvm:

6. Zіва tрекъndв, кв къntape Te sлъвeskв пре tine,

Sфînte, seapa porъ me къ noapte, фъръ de ispitъ, дъръе-щё о mie, Мъntuitoriъле, ши me мъntueщte.

7. Дъmnezeъле вечniче ши Împъrate a-toatъ фъптъра, чела, че m' ai învredniчitъ пънъ întrъ ачестъ часъ a ажъпце, eartъ 'mi пъкателе челе, че amъ фъкътъ întrъ ачеаsta zi: къ лъкръль, къ къвîntъль ши къ гъndirea; ши къръцеще, Doamne, smeritъль meъ sъфлетъ de toatъ spъркъчъпеа трупълъї ши a sъфлетълъї, ши 'mi дъ, Doamne, întrъ ачеаstъ noapte a тreче somnъль în паче, ка, skълъндъ me din smeritъль meъ аштерпътъ, віne se плакъ преаsфîntълъї теъ пъme în toatъ zілеле віецеї меле ши sъ калкъ пре връжмашії, че me лъптъ, пре чеї тръпещї ши пре чеї фъръ-de тръпърї; ши me isбъвеще, Doamne, de гъndъреле челе deшеаpte, каре me spъркъ, ши de пофтеле челе віклеапе. Къ a ta este îmпъръціea, пътереа ши slавa a Tatълъї, ши a Фіїълъї, ши a Sфîntълъї Дъхъ, акъм ши пъръреа, ши în вечії вечілоръ. Аminъ.

I. Ръгъчъне кътръ Маика Домнълъи.

Преаslъвitъ, пъръреа Фечоаръ, Maiка лъї Xristosъ Дъmnezeъ, дъ ръгъчъпеа noastръ ла Фіїлъ теъ ши Дъmnezeъль nostръ, ка sъ мъntъeaskъ, пеntru Tine, sъфлетеле noastre.

II. Ръгъчъне кътръ Сфжнтълъ Анцеръ-Пъзиторіъ

Анцеръль лъї Xristosъ, пъzitoriъль meъ челъ Sфîntъ, пъ te дъпърта dela mine, пеntru фаптеле меле челе реле,

чi te poarъ пentpȣ mine, пъкъtosȣлȣ, ка sъ 'mi epte mie Zidиtopiȣлȣ шi Dȣmnezeȣлȣ meȣ toate, къte amȣ грешitȣ înaintea Лȣi, шi sъ m' întъpeaskъ пpe mine чеа-л-алтъ вpeme a вieцeї meлe, фъpъ пpixaпъ, a o netpeчe. Iap tȣ, o Пъzitopiȣлe, întpȣ ачеastъ noante кȣ пȣtepea ta me пъzeшte de totȣ peȣлȣ; ка, фiindȣ neвъtъmatȣ de isuiteлe diaвoлeшtї, sкȣлъndȣ me din smepitȣлȣ meȣ aшtepnȣtȣ, кȣ вpedniчie sъ лaȣdȣ пȣmeлe Dȣmnezeȣлȣї meȣ, aлȣ Taтълȣї, шi aлȣ Фiiȣлȣї, шi aлȣ Sфîntȣлȣї Dȣxȣ: къ вine este кȣвîntatȣ aкȣm, шi пȣpȣpea, шi în вeчiї вeчiлopȣ. Aminȣ.

Sфinцiлopȣ Aпostoлi, Пpopoчiлopȣ, Mȣчeпiчiлopȣ, Apxiepeiлopȣ, Пpeaкȣвioшiлopȣ, Dpenцiлopȣ шi toцi Sфînцiї, pȣгaцi пpe Dȣmnezeȣ пentpȣ mine, пъкъtosȣлȣ. Sлaвa: шi aкȣm:

Doamne, miлȣeшte! (3 opї)
Doamne, влъгоsлoвeшte!

8. Пentpȣ pȣгъчѫneлe пpeaкȣpatei Maїчeї taлe шi a tȣtȣpopȣ Sфinцiлopȣ teї, Doamne Iisȣse Xpistoase, Dȣmnezeȣлȣ nostpȣ, miлȣeшte ne пpe noї. Aminȣ.

Фъкъndȣ 'шї кpȣчe шi кȣлкъndȣ ne,
sъ ziчemȣ:

9. Înгpъdeшte me, Doamne, кȣ пȣtepea чinstitei шi de вieaцъ фъкъtoapeї taлe кpȣчї шi кȣ ачeea me пъzeшte de totȣ peȣлȣ.

10. Întpȣ пȣmeлe teȣ, Doamne Iisȣse Xpistoase, Dȣmnezeȣлȣ nostpȣ, чeлa, чe te aї pestiгnitȣ кȣ tpȣпȣлȣ, кȣ пaчe me вoiȣ кȣлкa, вoiȣ adopmї шi me вoiȣ odixni: къ Tȣ însȣ 'цi sиpe пъdeжde m' aї aшeзatȣ.

11. În mъneлe taлe, Doamne Iisȣse Xpistoase, Dȣmnezeȣлȣ meȣ, daȣ sȣфлetȣлȣ meȣ, ïap Tȣ me влaгоsлoвeшte, Tȣ me miлȣeшte шi вieaцъ вeчпiкъ îmї dъpȣeшte. Aminȣ.

§ 20.

РȢГЪЧȢНЕЛЕ: *

I.

Ынаинтѣ ынвъцъреи.

Преабȣнале Doamne! Тpimite ni noȣe dapȣлȣ Dȣхȣлȣї Тeȣ челȣ Sфîntȣ, dъpȣitopiȣлȣ шi întъpitopiȣлȣ пȣtepeлopȣ noastpe челе sȣфлeteшtї, ка, лъundȣ-a-minte ла челе, че ne înвaцъ пpe noї, sъ 'Цї крешtemȣ Цie, Ziditopiȣлȣї nostpȣ, întpȣ sлавъ, iap пъpinцiлopȣ noшtpiї —întpȣ тъпгъере, Бisepiчeї шi Пatpieї—întpȣ фолосȣ.

II.

Дȣпре ынвъцаре.

Мȣлцemimȣ Цie, Ziditopiȣле, къ нё aї înвpednicitȣ пpe noї кȣ dapȣлȣ Тeȣ, ка sъ лъmȣ-a-minte ла челе, че ле înвъцътȣ. Благоsловеште пpe окъpmȣitopiї, пъpinцiї шi înвъцътopiї noшtpiї, каре ne înвацъ пpe noї, sъ кȣnoaштемȣ toтȣ вinеле, шi ni dъ noȣe пȣtinцъ, шi тъpie, пentpȣ пpeлȣnцipea înвъцъpeї aчeste.

---

* Переведены изъ славянскаго букваря: стр. 44. Кіевъ. 1861.

§ 21.

Зече порѹ́нчй Дѹмнезеештй, че ни с' аѹ́ датѹ̆ ноѹ́е прин Моиси.

ДЕСЯТЬ ЗАПОВѢДЕЙ.

I.

Eѹ sînlѹ Domnѹлѹ Dѹmnezeѹлѹ leѹ, sъ nѹ 'ці фіе ціе алці Dѹmnezeĭ, афаръ de Mine.

II.

Nѹ 'ці фаче ціе кіпѹ-чоплitѹ, nічі toatъ asemъnapea a-къte sînlѹ ла черіѹ, sѹsѹ, ші a-къte sînlѹ пе пътъnlѹ, жоsѹ, a-къte sînlѹ în ane ші sѹвt пъmînlѹ, ші sъ nѹ te înкіnі лорѹ, nічі sъ nѹ sлѹжешti лорѹ.

III.

Nѹ лѹa Nѹmeле Domnѹлѹі Dѹmnezeѹлѹі leѹ în deшepiѹ.

IV.

Adъ 'ці a-minte de ziѹa Sъmвeteĭ, ка sъ o sфinцешti пре dînsa; în шese ziле лѹкреazъ ші 'ці isпръвеште intp' înseле lotѹ лѹкрѹлѹ, іар ziѹa a-шentea, Sъmвъta, Domnѹлѹі Dѹmnezeѹлѹі leѹ este.

V.

Чinsteште пре tatълѹ leѹ ші пре maĭка ta, ка sъ 'ці фіе ціе віne ші sъ tръешti anі mѹлці пе пъmînlѹ.

VI.

Nȣ ȣчide!

VII.

Nȣ прекȣрвi!

VIII.

Nȣ фȣра!

IX.

Nȣ mъртȣрisi împotiва апроапелȣĭ teȣ mъртȣрie minчiноаsъ!

X.

Nȣ пофti mȣереа апроапелȣĭ teȣ, niчĭ пофti каsа апроапелȣĭ teȣ, niчĭ џаpina лȣĭ, niчĭ sлȣга лȣĭ, niчĭ sлȣжnika лȣĭ, niчĭ боȣлȣ лȣĭ, niчĭ asinȣлȣ лȣĭ, niчĭ орi-че dobitокȣ а лȣĭ, niчĭ totȣ, че este алȣ апроапелȣĭ teȣ.

§ 22.

ДИН ПСАЛТИРЕ.

Псалмѕлъ 102.

Біне-кѕвінтеазъ, sѕфлете алѕ меѕ, пре Domnѕлѕ, ші тоате челе din лъѕнтрѕлѕ меѕ Nѕмеле челѕ Sфінтѕ алѕ Лѕі.

Біне-кѕвінтеазъ, sѕфлете алѕ меѕ, пре Domnѕлѕ ші нѕ ѕіта тоате резплътіреле Лѕі;

Пре челѕ, че кѕръцеште тоате фъръ-de-леџеле тале, пре челѕ, че віndекъ тоате боалеле тале;

Пре челѕ, че ізбъвеште din стрікъчѕне віеаца та; пре челѕ, че те інкѕнѕнеазъ кѕ мілъ ші кѕ індѕрърі;

Пре челѕ, че ѕмпле de бѕнътъцї пофта та: іnnoise-ворѕ, ка але вѕлтѕрѕлѕї тінереџеле тале;

Пре Domnѕлѕ челѕ, че фаче мілостеніе ші жѕdекатъ тѕтѕрорѕ, челорѕ, че лі se фаче стрѣмбътате.

Кѕноскѕте аѕ фъкѕтѕ къеле sале лѕї Moisi, фіілорѕ лѕї Ispaілѕ — воеле sале.

Індѕратѕ ші мілостівѕ есте Domnѕлѕ, іnделѕнгѕ рѣбdъторіѕ ші мѕлтѕ мілостівѕ.

Nѕ пънъ іnсфършітѕ se ва ізгі, нічї ін веакѕ se ва мъніеа.

Nѕ dѕпре фъръ-de-леџеле ноастре аѕ фъкѕтѕ нoѕе, нічї dѕпре пъкателе ноастре ні аѕ резплътітѕ нoѕе.

Къ dѕпре іnnълцімеа черіѕлѕї dела пъмінтѕ аѕ інтърітѕ Domnѕлѕ міла sа спре чеї, че se темѕ de Елѕ.

Пре кътѕ sінтѕ deпарте резъріtѕреле dела апѕсѕрі, deпъртат' аѕ dела ноі фъръ-de-леџеле ноастре.

În че кinȣ miлȣeште татълȣ пре фiї, аȣ miлȣitȣ Domnȣлȣ пре чеї, че se temȣ de Dînsȣлȣ.

Къ Елȣ аȣ кȣnoskȣtȣ zidepea noastpъ: adȣsȣ ш' аȣ aminte, къ цъpъnъ sîntemȣ.

Omȣлȣ ка еарба, ziлеле лȣї ка флоареа къmпȣлȣї, аша ва înфлорi.

Къ dȣхȣ аȣ трекȣtȣ întp' însȣлȣ шi nȣ ва фi, шi nȣ 'шi ва maї кȣnoaште înкъ локȣлȣ seȣ.

Iap miла Domnȣлȣї din веакȣ шi пънъ în веакȣ спре чеї, че se temȣ de Dînsȣлȣ.

Шi dpeptatea Лȣї спре фiiї фiiлорȣ, спре чеї, че пъzeskȣ aшezъmîntȣлȣ de леџе алȣ Лȣї, шi 'шi adȣкȣ-aminte de порȣнчеле Лȣї, ка съ ле факъ пре еле.

Domnȣлȣ în черю аȣ гътitȣ skaȣnȣлȣ seȣ шi împъръцiea Лȣї пре тоцї stъпънеште.

Біne-кȣвîntaцї пре Domnȣлȣ тоцї înџерiї Лȣї, чеї пȣтерnічї ла вътtȣte, каре фачецї кȣвîntȣлȣ Лȣї, шi askȣлtaцї гласȣлȣ кȣвinteлорȣ Лȣї.

Біne-кȣвîntaцї пре Domnȣлȣ toate пȣтереле Лȣї, слȣџеле Лȣї, каре фачецї воеа Лȣї.

Біne-кȣвîntaцї пре Domnȣлȣ toate лȣкръpeле Лȣї, în totȣ локȣлȣ stъпъnipeї Лȣї; біne кȣвinteazъ, сȣфлетȣлȣ алȣ meȣ, пре Domnȣлȣ.

Псалмȣлȣ 142.

Doamne, aȣzi pȣгъчȣnea mea, askȣлtъ черерeа mea întpȣ adeвъpȣлȣ teȣ; aȣzi me întpȣ dpeptatea ta.

Шi съ nȣ întpi ла жȣdeкаtъ кȣ pobȣлȣ teȣ, къ nȣ se ва îndpepta înaintea ta totȣ челȣ вiȣ.

Кѣ аꙋ гonitꙋ врѫжmашꙋлꙋ sꙋфлеtꙋлꙋ meꙋ; îmnilaт' аꙋ ла пѫmîntꙋ віеаца mea; ашezatꙋ-m' аꙋ întpꙋ întꙋнерече, ка пре морцii веакꙋлꙋi.

Шi s' аꙋ mѫхnitꙋ întpꙋ mine dꙋхꙋлꙋ meꙋ; întpꙋ mine s' аꙋ tꙋлбꙋpatꙋ inima mea.

Adꙋsꙋ 'mî amꙋ a-minte de zілеле чеде din înчепꙋtꙋ; кꙋцetat' amꙋ ла toate лꙋкрѫреле tале, ла фапtеле mѫпелорꙋ tале amꙋ гѫnditꙋ.

Întins' amꙋ кѫtpѫ Tine mѫnеле mеле; sꙋфлеtꙋлꙋ meꙋ ка niшte пѫmîntꙋ фѫрѫ-de апѫ, Ціе.

Degрaбѫ аꙋzi me, Doamne, sлѫбit' аꙋ dꙋхꙋлꙋ meꙋ, sѫ nꙋ întорчі фаца ta dела mine, шi me воiꙋ asѫmѫna челорꙋ, че se погоарѫ în гроапѫ.

Аꙋzitѫ фѫ mie diminеаца miла ta, кѫ spre Tine amꙋ пѫdeждꙋitꙋ; арatѫ 'mî mie, Doamne, калеа, în каре воiꙋ merце, кѫ ла Tine amꙋ рѫdікatꙋ sꙋфлеtꙋлꙋ meꙋ.

Skoate me dела врѫжmашii meî, Doamne, кѫ ла Tine amꙋ sкѫпatꙋ.

Învацѫ me sѫ факꙋ воеa ta, кѫ tꙋ ешtî Dꙋmnezeꙋлꙋ meꙋ. Dꙋхꙋлꙋ teꙋ челꙋ бꙋнꙋ me ва повѫцꙋі ла пѫmîntꙋлꙋ челꙋ dpeптꙋ.

Пentpꙋ Nꙋmеле teꙋ, Doamne, me веî віеa, întpꙋ dpeп-tatea ta веî skoate din пѫкazꙋ sꙋфлеtꙋлꙋ meꙋ;

Шi, întpꙋ miла ta, веî sфѫрші пре врѫжmашii meî.

Шi веî пepde пре тоцî чеî, че пѫкѫжеskꙋ sꙋфлеtꙋлꙋ meꙋ: кѫ eꙋ sîntꙋ робꙋлꙋ teꙋ.

Аꙋzi me, Doamne, întpꙋ dpeptatea ta, шi sѫ nꙋ întpî ла жꙋdeкatѫ кꙋ робꙋлꙋ teꙋ.

Dꙋхꙋлꙋ teꙋ челꙋ бꙋнꙋ me ва повѫцꙋі ла пѫmîntꙋлꙋ челꙋ dpeптꙋ.

—

Псалмȣлȣ 69.

Dȣmnezeȣле, sпре ажȣtoрїȣлȣ meȣ, ea-a-minte; Doamne, ка sъ 'mї ажȣцї mie, гръбеште.

Sъ se рȣшineze шi sъ se înфрȣnteze чeї, че каȣtъ sȣфлetȣлȣ meȣ.

Sъ se întoаркъ înапoї шi sъ se рȣшineze чeї, че 'mї воеskȣ mie реле.

Întoаркъ se, îndatъ шi рȣшinъndȣ-se чeї, че 'mї гръеskȣ mie: віне, віне.

Sъ se вȣкȣре шi sъ se веселеаskъ de Tine toцї чeї, че Te каȣtъ пре Tine, Dȣmnezeȣле, шi чeї, че їȣвеskȣ mъntȣipea ta, sъ zікъ totȣ-de-ȣna: mъреаskъ-se Domnȣлȣ.

Їар еȣ sъракȣ sîntȣ шi mішелȣ, Dȣmnezeȣле, ажȣtъ 'mї.

Ажȣtoрїȣлȣ meȣ шi Їsвъвitoрїȣлȣ meȣ eшtї Tȣ:

Doamne, пȣ zъвъві.

КА́РТЕА

Сфжнтълъи Апостолъ Павелъ кътръ Титъ.

Din Noвлъ Testamentъ a D. Iisъsъ Xpistosъ.

Sanktпetepвъргъ. 1819. авг. 15 zile.

КАПЪ I.

1. Павелъ, робълъ лъї Dъmnezeъ, їар Аnostolълъ лъї Iisъsъ Xpistosъ, dъпре кредinца алешilоръ лъї Dъmnezeъ шi dъпре кънощinца адевърълъї, каре este întpъ бъна крешinътate:

2. Întpъ надеждеа віецеї de вечі, каре о аъ фъгъдuitъ neminчinosълъ Dъmnezeъ maї înainte de anii вечilоръ,

3. Шi аъ аpътatъ în времеле sale къвîntълъ seъ пpin пpoповедъipea, каре mi s' аъ înкpedinцatъ, dъпре поръnка Мъntъitopiълъї nostpъ, Dъmnezeъ:

4. Лъї Titъ, пpea їъbitълъї фiiъ, dъпре кредinца чеа de обще, dapъ, milъ, паче dела Dъmnezeъ, Tatълъ, шi dела Domnълъ Iisъsъ Xpistosъ, Мъntъitopiълъ nostpъ.

5. Пentpъ ачеasta тe amъ лъsatъ пpe tine în Кpitъ, ка челе, че лipseskъ, sъ ле îndpentezi шi sъ ашezi пpin четъцi пpeoцi, пpeкъm eъ ц' amъ порънчitъ:

6. De este чine-ва фъp-de пpiхanъ, бърбatъ а ъnei mъepe, авъndъ фii кpedinчоші, nъ întpъ окаръ de къpвie seaъ neaskълtъtopi:

7. Къ sъ къвine Episkonълъї sъ фie фъръ-de пpiхanъ, ка ъnъ isпpaвnikъ (лъкpътopiъ) алъї Dъmnezeъ: neфъкъndъ

spre плъчерea sa, nв sвmeцв, nв iвte, nemъniosв, nesфadnikв, neпoфtitopiв de aronisipe snвpkatъ,

8. Чi iвsitopiв de stpeinĭ, iвsitopiв de sine, tpeazв ла minte, dpeniв, квpatв, înфpînatв:

9. Цiindв-se de квsîntвлв kpedinчosв, челв dвпpe însъpцъtвpъ, ка пвtepnikв sъ фie ши а ĭ îndemna întpв însъцътвpa чea sъnъtoasъ, ши пpe чеĭ, че гpъeskв împotiвъ, а ĭ чepta;

10. Къ sîntв мвлцĭ neплeкaцĭ, гpъitopĭ-îndeшeptв ши amъцitopĭ-de-minte, maĭ въptosв, каpe sîntв din тъepea-împpeжвpв,

11. Къpopa se квsine a лĭ astвпa гвpa, каpe pesвpъteskв toate kaseлe, învъцъndв челe, чe nв se kadв, nentpв dosînda чea неквsioasъ.

12. Zis' aв oape-чine dintp' înшiĭ пpopoкв aлв лopв: Kpitenii пвpвpea minчinoшĭ, фiepĭ pеле, пъnteче ленеше.

13. Мъpтвpiea ачeasta adeвъpatъ este: nentpв каpe npiчinъ чеaptъ ĭ npe eĭ фъpъ-de milъ, ка sъ фie sъnъtoшĭ în kpedinцъ.

14. Nesîtъndв-se ла sasneлe жidoвeшtĭ ши ла поpвнчеле oamenilopв, каpe se întopкв de-кътpъ adeвъpв.

15. Toate sîntв квpate челopв квpaцĭ, ĭap челopв неквpaцĭ ши nekpedinчoшилopв nimika nв este квpatв, чi s' aв snвpкatв лopв ши mintea, ши квnoшtinцa.

16. Мъpтвpiseskв eĭ, къ шtiв пpe Dвmnezeв, ĭap кв фantele Îлв тъгъdвeskв, вpîцĭ фiindв ши nekpedinчoшĭ, ши, spe totв лвкpвлв свнв, — netpeвnічĭ.

КАПЪ II.

1. Іар tꙋ грѣеште челе, че se кꙋвінꙋ ѕънътoasеі înвъцътꙋрі:

2. Бътрънii sъ фіе трeжі, кꙋ чinste, întреџі ла minte, sънътoші în крedinцъ, în dpаrоste, în ръбdаре.

3. Ашіждереа ші бътрънеле — întрꙋ îмбръкъminte кꙋвіоasъ, negръitоаре-de-рeꙋ, нꙋ de вінꙋ мꙋлтꙋ робіtе, înвъцътоаре-de-біne,

4. Ка sъ înцелеnцеаskъ пре челе tinepe sъ 'ші іꙋбeаskъ пре бърваціі sеі, sъ 'ші іꙋбeаskъ фііі;

5. Sъ фіе кꙋ mintea întреагъ, кꙋрате а ръмъne акаsъ, бꙋne, плекate бърваціlорꙋ sеі, ка sъ нꙋ se хꙋлеаskъ кꙋвîntꙋлꙋ лꙋі Dꙋmnezeꙋ.

6. Пре чеі tinepі аші꙼ждереа îі îndeamnъ, sъ фіе кꙋ кꙋръцеnіе.

7. Întрꙋ toate dъndꙋ te пре tine пілdъ de фапtе бꙋne, întрꙋ înвъцътꙋръ, întреџіme, чinste, nestрікъчꙋne,

8. Кꙋвîntꙋ sънътоsꙋ фър-de пріхапъ, ка челꙋ протівnікꙋ sъ se рꙋшіnеze, неавъndꙋ nimіка а гръі de хꙋлъ.

9. Sлꙋџеле sъ se плече stъпъnілорꙋ sеі, întрꙋ toate sъ фіе лорꙋ біне плъкꙋџі, nepesпꙋnzіndꙋ лі îмпротівъ, невікленіndꙋ 'і,

10. Чі кредінцъ бꙋnъ аръtъndꙋ лі întрꙋ toate, ка sъ înфрꙋmosецeze înвъцътꙋра Мъntꙋitоріꙋлꙋі nostрꙋ, Dꙋmnezeꙋ, întрꙋ toate.

11. Къ s' аꙋ аръtatꙋ dарꙋлꙋ лꙋі Dꙋmnezeꙋ челꙋ мъntꙋitоріꙋ tꙋtꙋрорꙋ оаmеnілорꙋ,

12. Каре пе înвацъ пре noі, ка, лепъdъndꙋ некꙋръціеа ші пофtеле лꙋmешtі, кꙋ trezвіе ші кꙋ dрeptate, ші кꙋ бꙋnъ кредінцъ sъ віецꙋітꙋ în веакꙋлꙋ de акꙋm,

13. Аштептъndъ ферічіta пъdежde ші аръtареа търіреї
тарелвї Dвmnezeв ші Мъntвitоріввлвї nоstрв, Іiсвсв Хрistоsв,
14. Кареле s' ав datв пре Sine pentрв noї, ка sъ не
ісбъвеаskъ de tоatъ фъръ-de-лецеа, ші sъ 'ші кvръцеаskъ
Лвї 'ші nъроdв алеsв, вртъtоріv de фапtе вvне.
15. Ачеstea гръеште ші іndeamnъ, ші чеаrtъ, кв tоatъ
порвнка: nіmе sъ nв te dефаіme.

КАПВ III.

1. Ad 'о а-minte ачелора sъ se sвпвве domnieлорв
ші stъпъніелорв, ші sъ askвлte, ка sъ фіе гata spre tоtв
лвкрвлв вvнв:
2. Пре nimene sъ nв хвлеаskъ, sъ nв фіе sфаdnічї,
чі лінї, аръtъndв tоatъ влъndеаца кътръ tоці оаmеniї;
3. Къ ераmв ші noї оаре-кънd фъръ-de minte, не-
askвлtъtорї, amъціці, slвжindв пофtелорв ші mвлtорв фе-
лівpі de desфъtърі, іntрв реstate ші nizmъ віецвindв, врїці
фіindв, ші врїndв вnвлв пре алtвлв.
4. Іар кънd s'ав аръtatв вvнъtatea ші ізвіреа-de-оаmeni
а Мъntвitоріввлвї nоstрв Dвmnezeв,
5. Nв din фаntеле челе іntрв dрепtate, каре ле amв
фъквtв noї, чі, dвпре а-Лвї milъ, не ав mъntвitв пре noї
прin ваеа наштереї de а-dова ші а іnnoіpeї Dвхвлвї Sфіntв,
6. Пре кареле л' ав върsatв пресtе noї de прisоsitв
прin Iiсвсв Хрistоsв, Мъntвitоріввлв nоstрв.
7. Ка, іndрептъndв не прin dарвлв Лвї, моштеапї sъ
фіmв dвпре пъdеждеа віецеї de вечї.
8. (Фііввле Тіte) кredinчоsв este кввіntвлв, ші de ачеаsta
вoiв sъ te іntъреskв, ка sъ поарtе гріже, ла фапtе вvне

sъ se певоеaskъ чeĭ, чe aȣ krezȣtȣ лȣĭ Dȣmnezeȣ: къ aчes-tea sînlȣ бȣne oamenilорȣ шi de фoлosȣ.

9. Ĭap de întpeбъpeлe чeлe пeбȣne шi de пȣтepiĭ пea-тȣpeлopȣ, шi de пpiгonipĭ, шi de sфezeлe чeлe пentpȣ лeџe te фepeшte: къ sînlȣ пeфoлositoape шi deшapte.

10. De omȣлȣ epetikȣ, dȣпpe ȣna шi a-doȣa mȣstpape, te фepeшte,

11. Шtiindȣ, къ s' aȣ ръsвpъtitȣ ȣпȣлȣ ka aчesta, шi пъкътȣeшte, фiindȣ sinгȣpȣ пpin sine osъnditȣ.

12. Кънd вoiȣ tpimite пpe Aptemonȣ лa tine seaȣ пpe Tixikȣ, гръбeшte sъ вii лa mine în Nikoпoлi, пentpȣ къ akoлo amȣ sokotitȣ sъ epnezȣ.

13. Пpe Zina, шtiȣtopiȣлȣ лeџeĭ, шi пpe Aпoллosȣ deгpaбъ sъ 'i tpimiџi maĭ înainte, nimika лopȣ sъ пȣ лi лipseaskъ.

14. Шi sъ se înveџe aĭ noшtpiĭ a пȣpta гpiжe de фante бȣne, spe tpeбeлe чeлe de фoлosȣ, ka sъ пȣ фie фъpъ-de poadъ.

15. Înkinъ se џie toџi чeĭ, чe sînlȣ kȣ mine. Sпȣne înkinъчȣne чeлopȣ, чe пe iȣбeskȣ пpe noĭ în kpedinџъ. Dapȣлȣ kȣ voĭ toџi. Aminȣ.

Kaptea kъtpъ Titȣ, чeлȣ întъiȣ xipotonisitȣ Eпiskoпȣ aлȣ Kpiteaniлopȣ, s' aȣ skpisȣ din Nikoпoлi Makedonieĭ.

сѫ се пеБоскъ чеі, че аѕ кредзѕт лѕі Дѕмнезеѕ: съ авеѕ-
теа сінтѕ бѕне оамеnілорѕ ші де фолосѕ.

9. Iар де ïнтребърile челе небѕне ші де неамѕрі ші пре-
кѕрѕшіrѕ, ші де прічеліrі, ші де сфъдзеліле чеlе пенtрѕ
леџе те ферешtе: къ сïнтѕ нефолоsітоаре ші дешарте.

10. Де омѕлѕ еретікѕ, дѕпъ ѕна ші а-доѕа ïнфрѕнtаре
те ферешtе.

11. Шtіindѕ, къ с'аѕ ръсврътіtѕ ѕнѕлѕ ка'ачеsta, ші
пъкътѕеште, фіindѕ сінгѕрѕ прin sine осъндіtѕ.

12. Кѫнд воіѕ трімiте пре Артемонѕ ла tine саѕ пре
Tixікѕ, гръбеште-те съ віі ла mine ïн Nікополі, пенtрѕ къ
аколо амѕ сокотіtѕ съ еrnezѕ.

13. Пре Zіна ïнвъцъторіѕлѕ леџеі, ші пре Аполлосѕ degrabъ
съ'ï trimiші маі ïнаinte, nimika ка съ нѕ ле лiпсеаскъ.

14. Ші съ се ïнвеце аі ноштріі а стѫ ïнаinte de
фапtе бѕне, спре требѕінцеле челе de невоіе, ка съ нѕ фіе
фъръ-де роадъ.

15. Ïнкінъ-се ціе тоці чеі, че сïнtѕ кѕ mine. Ïнкіне
ïнкінъчѕне челорѕ, че не ïѕбескѕ пре ноі ïн кредінцъ.
Дарѕлѕ кѕ воі тоці. Амінѕ.

Картеа кътре Titѕ, челѕ ïнtïiѕ хіротонісіtѕ Епіскопѕ
алѕ Кріtеанілорѕ, с'аѕ скрісѕ din Nікополі Македоніеі.

CURSULŬ II.

FABULE, VERSE și PROZÂ.

ВТОРОЙ КУРСЪ.

БАСНИ, СТИХИ И ПРОЗА.

I.

DIN FABULELE

lui

ALECSANDRU DONIÇǓ.

(SRIFTULǓ VECHE, SLAVO-LǍTINǓ).

Изъ басенъ Александра Донича.

§ 25.

1. Galbinulǔ.

Цеppanȣлȣ aȣ гъsitȣ ȣнȣ галбînȣ pȣцinitȣ,
Пе каpe 'i da destȣлi бanĭ de apцintȣ,
Dap елȣ aȣ zisȣ în sine:
„Sъ 'лȣ skimбȣ aша, нȣ 'i бine;
Акȣm m 'amъ npiчeпȣtȣ, къ tpeбȣi кȣpъцitȣ."
Ши, întȣpnъndȣ-se акаsъ, aȣ лȣatȣ
Nъsinȣ ши къpъmidъ,

Nota: Dupre citire şi trâducere fie-careĭ fabule, neapâratŭ este a se esercita: în analisulŭ gram (§§ 61, 62), în alcâtuire fraselorŭ, prin rostŭ şi 'nscrisŭ, în istorisire tecstuluĭ şi în modificare şriftuluĭ, dupre modelulŭ lecţ.28 pag. 33, c. I.

Прим: Послѣ чтенія и перевода каждой басни, необходимо упражняться: въ грам. разборѣ, (§§ 61, 62) въ составленіи фразъ, изустно и письменно, въ разсказѣ текста и въ измѣненіи шрифта, по образцу 28 ур. стр. 33. к. I.

Кѕ каре галбіnѕлѣ atъta л 'аѣ фрекаtѣ,
Înкъtѣ л 'аѣ шi фъкѕtѣ кѕраtѣ, ка о оглindъ,
Dар nѕmaï 'i аѣ skъzѕtѣ din греѕtate mѕлtѣ,
Шi прецѕлѣ челѣ dintъiѣ
Ла галбінѣ аѣ перdѕtѣ.

2. Grierulŭ și Furnica.

Гріерѕлѣ, în desфъtаре,
Трекъndѣ вара кѕ кънtаре,
De-odatъ se tpezeшte,
Къ афаръ віколешtе;
Іар елѣ de mънкаtѣ nѕ аре.
Ла вечіna sa, фѕрnікъ,
Алергъndѣ, кѕ лакрimï nікъ
Шi se роагъ sъ 'лѣ ажѕtе,
Шi кѕ храпъ sъ 'лѣ прѕmѕtе,
Ка de фоаmе sъ nѕ mоаръ,
Nѕmaï пъп-ла приmъваръ.
Фѕрnіка л' аѣ askѕлtatѣ,
Dар аша л' аѣ întpeбatѣ:
„Вара, кънd еѣ adѕnamѣ,
Тѕ че фъчеї?" —Еѣ кънtаmѣ,
În petpeчере кѕ toцi."
—„Аї кънtatѣ? îmï паре біnе!
Акѕm жоакъ, dакъ поцi;
Іар ла варъ фъ, ка mіnе!"

3. Stiglețulŭ și Çocârlanulŭ.

Stiглецѕлѣ s' аѣ фоstѣ пpinsѣ în лацѣ, кѕm е maï греѣ,
Шi desпераtѣ de moapte se бъtеа,

Іар чокърлапълȣ реȣ
De елȣ інкъ pidea,
Zікъndȣ:„ че пъtъреȣ!
Se поаte, ziȣa маре
Sъ казі în лацȣ аша de tape,
Кънd еȣ n' амȣ фрікъ
De nimікъ!"
Dар, înвъptindȣ-se пе-лъngъ stirлецелȣ,
S' аȣ prinsȣ în лацȣ ші елȣ.
—„Bezі, dȣпре фаntъ—
Платъ,
Sъ нȣмаі pizі de nime nічі-оdatъ!"

4. Vulpе în Livadă.

О вȣлпе аȣ întpatȣ odatъ
Флъmъndъ în лівадъ,
Ші, поамеле възъndȣ фрȣmoase, коаnte віne,
S' аȣ вȣкȣратȣ преа мȣлtȣ în sine;
Dар вȣкȣріеа еі аȣ фостȣ în мъnі stpeine,
Къ прȣпеле пе крепці кат sȣsȣшорȣ ера
Ші нȣ se skȣtȣра.
Ȣтвлъndȣ еа înzъdар маі віne de ȣnȣ часȣ,
Аȣ zisȣ ачеste кътръ прȣне:
„Кȣм в' амȣ гъsitȣ, аша въ ласȣ;
Мъкар къ ла прівітȣ въ аръtаці преа вȣне,
Dар верzі: în локȣ sъ фолоsіці,
Воі dinції stpeneziці!"

*
* *

Ші сȣ аȣdȣ пре мȣлці, zікъndȣ:
„Ла че 'мі е вȣnъ богъціе!"
Кънd tокма еі ачеі ші sintȣ,
Че врорȣ богаці sъ фіе.

5. Vulpé pedepsită.

О вȣлпе ла церранȣ se înпъdis' odatъ
Ла пъsepĭ, în поеатъ.
Кȣ чеа deпpindepe, шi еарпа, пе омътȣ,
Еа поаntea аȣ вinitȣ, флъмъndъ, ла osпътȣ.
Шi în гъinĭ s' аȣ desфътatȣ;
Ĭар, dȣпре че s' аȣ sътȣpatȣ,
Аȣ zisȣ: „destȣлȣ, ме dȣкȣ degpaв а-касъ,
Ка пȣ кȣm-ва sъ daȣ пелчіка пentpȣ masъ.“
Dap îпгріжіpea еĭ кȣpъnd s' аȣ îmплinitȣ:
Къчĭ ȣpma se веdea, пе-ȣnde аȣ вinitȣ.
Церранȣлȣ, въпъtopiȣ, s' аȣ шi лȣatȣ пе ȣpmъ,
Шi вȣлпеа аȣ emitȣ de контамȣ фоаpte вȣпъ.

* * *

Че dак' арȣ фi шi 'n лȣmea mape
Възȣtъ ȣpma ла tълхарĭ?
Atȣпчĭ, ме жȣpȣ фъpъ mȣstpape,
Nȣ s' арȣ въdi шi 'n кȣpцĭ mapĭ.

---

6. Teiulŭ și Stejariulŭ.

Ȣпȣ teiшорȣ, кpeskȣtȣ sȣв deaлȣ, în-deпъptape,
Odatъ влestema порокȣлȣ de ȣitape,
Аша zікъndȣ:
„Че феріч̆іці stежарiĭ sintȣ!
Din фipe înzestpaці —
Пȣtepнічĭ еĭ шi налцĭ:
Bedȣ лȣmea чеа фpȣmoasъ;
Aпpoane staȣ de soape.
Ĭар еȣ, о, soaptъ tікълоasъ!
Aічĭ, în-deпъptale,
Віеаца mi amȣ ȣpitȣ!“
Елȣ віne п' аȣ sфъpшitȣ.

Ші s' aȣ slъpnilȣ фȣplȣнъ, вънlȣ,
Ші черіȣлȣ s' aȣ întȣneкalȣ,
Ші фълџерȣлȣ aȣ sкъпъpalȣ,
Пin ноȣрі tȣnelȣ se pesltȣpna, tpesnindȣ
Ші pesinindȣ
Ачеї maї mapі stежapі;
Іap teїȣлȣ de-sȣв deaлȣ epa невъlъmalȣ.
Atȣнчї eлȣ s' aȣ tpezilȣ, къ esle вiновalȣ,
Ші, мълџemindȣ, aȣ zisȣ awa кълpъ пopoкȣ:
„Ainъpъlopiȣлȣ meȣ! eȣ de-акȣm le porȣ,
Ка naplea лiniшleї съ 'мї dъpȣeшlї lȣ mie,
Ші lpaїȣлȣ denъplalȣ dpenlȣ npaвiлъ съ 'мї фie;
Пenlpȣ къ amȣ възȣlȣ npea вine,
Къ чеї, че slaȣ ла înнълџime,
De sinlȣ ші mapі,
Ші lapі
Dap nікъ ла пъмъnlȣ
De вънlȣ!"

7. Vulpè și Màgarulŭ.

—„Minlĕosȣлe, de ȣnde вiї?"
O вȣлпе, npe мъгapiȣ възъndȣ, л' aȣ întpeвalȣ.
—„Dpenlȣ de-ла леȣ, de вpeї съ шlії:
Amȣ фoslȣ съ 'лȣ вълȣ ші м' amȣ mipalȣ.
Кȣm aȣ slъвilȣ de lape:
Бъlpъnȣ, neпȣlinчosȣ: îџї пape
O фїеаръ, фoaple de nimiкъ.
Ачелȣ-че, кънd ȣвepa,
Tolȣ кodpȣ lpemȣpa:
Іap eȣ mȣpeamȣ de фpiкъ.
Акȣm înсъ maї loџї
Кȣ кoapne saȣ кȣ колџї
Кȣm nolȣ ілȣ doжeneskȣ

Ші фріка 'ї резпльtеsкъ."
—„Dар tѫ, еѫ sокоtеsкѫ, къ н' аї фі іndреsnіtѫ
Dе леѫ sъ tе аtіnџі?" лѫї вѫлпеа 'ї аѫ ворвіtѫ.
—„Аша! тъгаріѫлѫ 'ї аѫ резпѫnsѫ,
Ба креdѫ, къ л' аѫ пъtрѫnsѫ
Пърекеа dе коnіtе,
Dе mіnе лѫї sфърліtе."

* * *

Ші sѫфлеtеле mічї аsеmеnе ѫрmеазъ,
Кънd, пре чеї къzѫџі dіn славъ, 'ї іmпілеазъ.

---

8. Leulŭ și Epurele.

Ѫпѫ леѫ кѫ 'нѫ епѫре пріеtеnї s' аѫ фъкѫtѫ.
Еѫ въdѫ, къ въ mіраџі.
Ші nічї е dе креzѫtѫ!
Dар кънd веџі stа sъ къѫtаџі
Ла аdѫпъреле лѫmешtї,
Апоï mаï греле лѫкрѫрї веџі креdе пефірешtї.
Аша оdаtъ s' аѫ порnіtѫ еї іmпреѫnъ ла прітвларе,
Ші епѫреле аѫ stърпіtѫ ачеаstъ іntреваре:
—„Пріеtепе іѫвіtѫ!
Ме mірѫ еѫ mі tе порѫ sъ 'mї sпѫї
Прічіnа: пепtрѫ че кѫкошѫлѫ nіmічіtѫ,
Пе каре поџі пе-локѫ к' о sфърлъ mорtѫ sъ 'лѫ пѫї,
Те sпаріе аша кѫmпліtѫ,
Інкътѫ tѫ фѫџі dе гласѫлѫ лѫї?"
—„Ачеаstа пѫ е вр 'о mіраре mаре,
Лѫї леѫлѫ 'ї аѫ резпѫпsѫ,
Ші поï, чеї mарї, sіnteмѫ кѫ слъвъчѫпї пъскѫџі:
Прекѫm ѫпѫ елефапtѫ, кътѫ еstе елѫ dе mаре,
Dе шоарічї іар sе tеmе tаре."
—„Апоï пепtрѫ ачееа dар
Ші еѫ, пѫ іnzъdар,

Respunse epurelĕ, ka voĭ, cheĭ mapĭ,
Me temĕ de kъnĭ, kopoĭ шi varvapiĭ огарĭ!“

*
* *

Шi noĭ adese-opĭ пре natimi ne silimĕ
Кĕ але челорĕ mapĭ sъ ле sъmълвimĕ,
Dар nĕ преа nimepimĕ.

---

9. Gânştele.

Кĕ о пръжinъ mape
Церрапĕлĕ гъпшtе de vînzape
Мъna ла tъргĕ,
Шi dрепtĕ sъ zikĕ:
În кърdĕлĕ гъпшtелорĕ, sнpe вĕna îndemnape,
Гръвindĕ ла zi de tъргĕ, вътеа adesĕ кат tape.
(Dар ĕnde de къшtirĕ seaĕ пагĕвъ s' atinце,
Nĕ nĕmaĭ гъпшtеле, шi omenipea плъnце.)
Eĕ nĕ vinовъцеskĕ церрапĕ niчĭ-de-кĕm;
Іар гъпшtеле алtĕ фелiĕ ачеаstа жĕdeка,
Шi, întълnindĕ-se кĕ 'nĕ tрекъtopiĕ пе dрĕmĕ,
Аша stpiга:
„А, че пъкazĕ, че osъndipe!
Asĕпра гъпшtелорĕ че крĕdъ npiгonipe!
Пріveшtе, ĕnĕ церрапĕ кĕm вate жокĕ de noĭ:
De astъ noapte елĕ пе mъnъ dinnanoĭ.
Лĕĭ, пъtъpeĕлĕĭ, nĕ 'ĭ tpeче niчĭ nin minte,
Къ аре dъtopie а ni аръtа чinste:
Къчĭ noĭ не tрацемĕ dрепtĕ din neamĕлĕ челĕ sлъвitĕ,
Че Капitoлiĕ din Pom 'aĕ isвъvitĕ!
Pomaniĭ, mĕлцemiшĭ, aĕ пĕsĕ шi serвъtoape,
Пentpĕ аша а лорĕ преа vrednikъ ĕpmape.“
—„ Шi voĭ totĕ кĕ ачеаstа vрецĭ
А лĕmeĭ sлавъ sъ авецĭ?“
Аĕ zisĕ ачелĕ dрĕmeцĕ.

—„Sіpъmoшiĭ noшtpiĭ!"— „шiĭ...
Dap eŭ ла ворба mea sъ віŭ:
Че фantъ вpednікъ воĭ aцi фъкуtŭ în лumе?"
„Nimікъ, însъ noĭ......"
—„Къ numaĭ de фpiniupъ воĭ
Sînteцĭ шi вunе.
Лъsaцĭ dap пpe sіpъmoшĭ în паче:
Кŭ фanta e чinstitŭ a челŭ, каpe o фаче."

*
* *

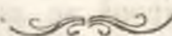
Ачeastъ фабулъ a лъmиpi se noate,
Дap numaĭ гъпшiле sъ nu se 'ntapte.

---

10. Vulpé şi Bursuculŭ.

—„Da dinkolpo шi unde
Алеpцĭ tu aшa ĭute?"
Буpsукŭ, întъlnindŭ пpe вулпе, aŭ întpeбatŭ.
—„Ох, dpaгъ кumъtpъ, amŭ datŭ nesie 'пшeлatŭ:
Sîntŭ ĭatъ suprunitъ!
Tu шtiĭ, къ eŭ amŭ фostŭ în службъ pъndsitъ
Ла o гъinъpie.
Кŭ tpeбеле, че авemŭ odixna mĭ amŭ лъsatŭ,
Шi sъnъtatea mĭ amŭ sіpikatŭ:
Dap totŭ eŭ amŭ къzutŭ în гpoznікъ upџie.
Ipi niшte пъpi nedoвedite,
Пpeкum къ лuamŭ mite.
Tu singupŭ maptupŭ eшtĭ, în adeвъpŭ sъ sпuĭ,
De m' aĭ въzutŭ кum-ва, пъкар ку вpe-unŭ пuĭu!"
—„Nu, dpaгъ кumъtpъ, dap кънd ne întълneamŭ,
Eŭ кam adesŭ вedeamŭ:
Къ tu пe вoтiцopŭ
Aвeĭ шi пуфuшopŭ!"

Se 'ntъmплъ шi ла noi, de вezĭ,
Кȣm aлtȣлȣ, aвъndȣ лoкȣ; aшa se tъпгȣеште,
Înкъtȣ îцĭ вine maĭ sъ 'лȣ кpezĭ,
Къ aбea din леафъ se хpъпеште.
Dap astȣzĭ — бȣtкъ, mъne — кaĭ,
De ȣnde oape 'ĭ вinȣ? шi къnd aĭ вpe sъ staĭ,
Sъ 'ĭ фачĭ кȣpatъ sokoteaлъ
Пentpȣ вinitȣ шi кeлtȣeaлъ,
N' aĭ ziче, кa бȣpsȣкȣлȣ, къ apе пȣфȣшopȣ
Пe бotiшopȣ?"

11. Raculŭ, Brósca şi Ştiuca.

Paкȣлȣ, бpoaska шi o штiȣкъ
Întp' o zi s' aȣ aпȣкatȣ,
De-пe maлȣ în eazȣ s' adȣкъ
Saкȣлȣ, кȣ гpъȣ înкъpкatȣ.
Шi ла eлȣ кȣ toцi se 'нхamъ:
Tpaгȣ, întindȣ, dap eȣ de samъ, —
Saкȣлȣ totȣ stъ neклintitȣ,
Къчĭ se tpaцe neȣnitȣ:
Paкȣлȣ înanoĭ se da,
Бpoaska totȣ în sȣsȣ sълta,
Штiȣкa фoapte se isбea
Шi nimiкȣ nȣ isпpъвea.
Nȣ штiȣ чine 'ĭ вinoвatȣ;
Iap пe-къtȣ eȣ amȣ aфлatȣ,
Saкȣлȣ în eazȣ nȣ s' aȣ datȣ.

*
* *

Aшa 'ĭ шi ла omenipe:
Къnd în oбште nȣ 'ĭ ȣnipe;
Nichĭ o фaпtъ nȣ se фaче —
Кȣ isбъndъ шi кȣ пaче.

12. Doüe Polobóce

Ȣнȣ̆ полобокȣ̆, кȣ вінȣ̆,
Мерџеа în карȣ̆, пе dрȣmȣ̆, înчetȣ̆ ші лінȣ̆,
Îар алtȣ, кȣ deшeptȣ̆, ласȣ̆ къ вінеа maĭ tape,
Dар ші хоdороџеа,
Фъкъndȣ̆ ȣнȣ̆ вȣetȣ̆ mape,
Înкъtȣ̆ чеĭ tрекъ tорĭ în латȣрĭ tоџĭ фȣџеа,
Atȣнчĭ кънd елȣ̆ фолосȣ̆ nimікȣ̆ нȣ adȣчеа.

*
* *

Asemene în лȣme:
Ачелȣ̆, че tȣtȣрорȣ̆ se лаȣdъ ші spȣне,
În tреві пȣџінȣ̆ spореште;
Îар челȣ̆, че tаче
Ші лȣкрȣ 'ші фаче,
Ачела пȣрȣре maĭ sігȣрȣ̆ ispръвеште.

---

13. Doĭ Racĭ.

„Îа везі, me рогȣ̆, че пъtрeȣ̆!
Totȣ înnъпоĭ se dъ.“
Аша ȣнȣ̆ ракȣ̆ пре фіїȣлȣ̆ seȣ̆
Odatъ окрî.
—„O, вȣнȣлȣ̆ meȣ̆ пъріnte!
Respȣнsъ ракȣлȣ̆, фіȣ̆,
—Кȣm merџĭ tȣ înnъinte,
Me eартъ, къ нȣ штіȣ:
Ші dар te рогȣ̆ m' înваџъ;
Dъ 'mĭ пілdъ, dreptȣ̆ поваџъ,
Ш' апоĭ eȣ̆ dȣпре tine
Воїȣ merџe фоарte віне.“

*
* *

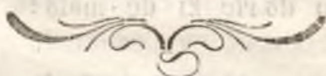
Îĭ грe pretenџіеа, фъръ esemплȣрĭ вȣне,
Sъ фіе чіне-ва desъвершітȣ̆ în лȣme.

---

14. Doüe Spicurĭ.

Кȣ ’пълцаtъ, тъndръ фрȣnte
Ȣnȣ̆ deшeptȣ̆ sпikȣ̆ deфъĭma
Пре ȣnȣ̆ sпikȣ̆, плinȣ̆ de гръȣnte,
Че în жosȣ̆ se atъpna.
Ziче deчĭ л’ a лȣĭ вeчinȣ̆:
—„De pisȣ̆ лȣкрȣ ’ĭ, кȣpiosȣ̆,
Къ џiĭ кaпȣлȣ̆ aшa жosȣ̆!“
Îns’ atȣnче sпikȣлȣ̆ плinȣ̆
Aȣ̆ pesпȣnsȣ̆ л’ aчeastъ чaptъ:
—„Nȣ dopeskȣ̆ a me skimбa:
A mea фрȣnte aшȣ̆ pedika,
Кънd de-totȣ̆ apȣ̆ фi deшapтъ.

(—din Dačica Лiтepaлъ.)

II.

CÂTE-VA VERSIFICATIĬ RUMÂNE. *

—

(ŞRIFTULŬ VECHE, SLAVO-LĂTINŬ).

—

Нѣсколько Румынскихъ стихосложенiй.

§ 26.

1. Adio Moldovei.

Sкѕтпъ царръ шi фрѕmoasъ,
O, Молdово, dpага mea!
Чine плеакъ шi teласъ,
E пътрѕnsѕ de жалеа греа;
Къ плѕtindѕ în вiвѕpi лine
Пѣ алѕ teѕ sinѕ, ка întp' ѕnѕ paiѕ,
Dѕлче 'i вieaца de-ла tine,
Ка o dѕлче zi de maiѕ!

Eѕ te ласѕ, царръ iѕвitъ,
De алѕ teѕ черiѕ me denъptezѕ;
Dap, кѕ inima чepnitъ,
Плъпгѕ amapѕ, amapѕ oфtezѕ.
Tpistѕ акѕm ла desпърцipe,
De фiopi me simtѕ tpezitѕ,

* Vedĭ Nota. pag. 108. Смотри Прим: стр. 108.

Ш' орї-че драгъ пълвчіре
Пеntрв mine акът s' аѣ stinsѣ!

Чіne щtie, чіne щtie,
Dакъ 'mninsѣ dѣ а soaptеї вънtѣ,
М' оїв întoaрче 'n веселіе,
Sъ sърѣtѣ алѣ tеѣ пъmîntѣ!
De воїв веdеа înкъ вр' о dаtъ
Мѣnџiї tеї реsѣпъtорї,
Че к' о фрѣntе înпълцatъ
Se пердѣ фалnікѣ пintре норї.

Щi аї tеї кодрї de верdеаџъ,
Ѣnde кѣргѣ, щоntеsкѣ ѣщорѣ
Речї isвоаре, че даѣ вїеаџъ,
Doїna, каре zікѣ de dорѣ.
Щ' алѣ tеѣ черїв, каре zімбещtе
Sѣфлеtвлвї рѣmъnеskѣ,
Щi орї-каре mе їѣбещtе,
Щ' орї пе каре еѣ їѣбеskѣ.

Іаtъ часвлѣ de порnіре,
Іаtъ часвлѣ mѣлtѣ аmарѣ
Веселіе, феріčіре
Еѣ ле ласѣ пе алѣ tеѣ хоtарѣ.
Щ' аmеа іnіmъ їџі zіче:
„О, Молдово, че желеskѣ,
Adio, ръmъї феріче,
Феріче sъ tе гъseskѣ.!"

—Алеksandri.

---

2. La Mormintulii.

Інкъ о разъ, каре se stinџе,
Din черївлѣ nostрв înтѣnекаtѣ!

Inima noastpъ amapȣ te плъnџe,
O, dȣлче фpate, înstpeinatȣ!

Maptipȣ iȣвite a лiвeptъцeĭ,
Tȣ mopĭ denapte de-aлȣ teȣ пъmîntȣ;
Mopĭ, ка о флоаре, în флоаpea вieцeĭ,
Шi noĭ te dȣчemȣ лa 'лȣ teȣ mopmîntȣ.

O, dopmĭ în паче п' aчeste maлȣpĭ,
Înгъnatȣ dȣлче, кa 'nвisȣ ȣшopȣ,
De глasȣлȣ mъpeĭ, пȣptatȣ de вaлȣpĭ,
De глasȣлȣ nostpȣ, ȣimitȣ de dopȣ.

O, sвopĭ din лȣme, sвopĭ фъpъ жaлe,
Sȣфлeтe влъnde, sȣфлeтȣ seninȣ!
Къчĭ noĭ вomȣ sпȣne naтpieĭ taлe
Кътȣ aĭ жaлiт' o пe цepmȣ stpeinȣ!

Кътȣ вomȣ фi înкъ пȣpтaцi пpin лȣme
De вaлȣлȣ вieцeĭ, de-a soaptei вънтȣ,
Вomȣ шonti жaлnікȣ sкȣmпȣлȣ teȣ nȣme,
Кa ȣnȣ adio лa 'лȣ teȣ mopmîntȣ.

— Алeкsandri.

---

3. Frunza.

Sepmanъ фpȣnзъ, nenopoчitъ!
Ĭa sпȣne 'mĭ, dpaгъ, ȣnde te dȣчĭ?
Smȣлsъ de eapnъ шi doвopitъ,
Фъpъ npotektopȣ ȣndĕ aĭ s' ажȣnџĭ?

— Nѹ шtiѹ nimikъ! — ѹiтъ, прiвеште
Коло stежарiѹлѹ, каре кѫzѹ,
Asta фѹрtѹнъ tolѹ пръпъdеште:
Sinгѹрѹ 'mi pazimѹ mi 'лѹ stрънъtѹ.

D' atѹnчi îпкоаче sîntѹ жѹкърie,
Ш' amea dѹрере n' amѹ кѹi s' o sпѹiѹ.
Вънtѹлѹ пѹ аре stълорпiчie,
Ши sîntѹ silitъ sъ mе sѹпѹiѹ.

Дintр' o пъdѹре пе o кътпie
Крiвецѹлѹ astъ-zi me asфърлi;
Прin mѹпцi, прin кръпгѹрi — a лѹi mъпie;
Акѹm zефiрѹлѹ me околi.

Dар фър de фрiкъ, фър d' amѹцiре,
Фър a me плъпце seaѹ sпъimъпta,
Фър de-a чере adъsnostiре,
Фър de-a цеme seaѹ рекlama,
Me dѹкѹ орi-ѹnde вine воеште
Вънtѹлѹ de astъ-zi a m' арѹпка.
Dакъ odatъ tрѹпкiѹ 'mi лipseште,
Пѹцinѹ îmi пасъ, ѹndе оiѹ пiка.

Me dѹкѹ аколо, ѹnde штiѹ вine,
Къ toatъ фрѹnza mi ва ѹрma,
Маре ши mikъ кѹ 'пчеtѹлѹ вine
Пentрѹ вечie a s' ашеza.
Me dѹкѹ аколо, ѹnde se dѹче
Орi ши че лѹкрѹ de-пе пъmъntѹ
Sлъвitѹлѹ daфinѹ, роzа чеа dѹлче —
Пе-рънdѹ, dар toate se dѹкѹ în вънtѹ.

— Алеksandреsкѹ.

4. Kânele Soldatului.

Рънitȣ în бътае, soлdatȣлȣ къzȣse
Шi 'n пȣцine ziле кinȣitȣ mȣpi
Depapte d' o maтъ, каре 'лȣ креskȣse
Шi каре 'лȣ їȣбі.

Sepmanȣ, фъръ рȣde, пе цертȣрі stpeine,
N' авеа nічї приеtenї, nічї ȣnȣ ажȣtopiȣ;
Nȣ ера фiiнцъ, каре sъ sȣsnine
Пentp' ȣnȣ tрекъtopiȣ.

Sinгȣрȣлȣ tоваръшȣ, de nепорочipe,
Sinгȣра 'i авере—ȣnȣ къne їȣбitȣ
Шedea лъnгъ dъnsȣлȣ шi 'n mаре mъхnipe
Пъреа adъnчitȣ.

Акȣm toate 'sȣ гata пentpȣ înгропаре;
Акȣm ръdiкȣ tрȣнȣлȣ пе mъnї de soлdaцi:
Чinste xotъpitъ ачелора, каре
Морȣ пentpȣ 'mпъраці.

În фрȣntea пърadъ къnеле порnеште,
Din окiї лȣї пiкъ лакpimї пе пъmîntȣ;
Ка ȣnȣ їȣбitȣ фpate елȣ îлȣ însoцеште
Пънъ ла mормîntȣ.

Ачi se порnеште, ачi se ашazъ,
Nimiкъ nȣ 'лȣ фаче а se depъpta;
Аштеantъ sъ 'лȣ stpiцe, креde, къ sъ 'лȣ badъ,
Кънd s' а deштеnta.

Къte odatъ чеаркъ пеatpa s' o ръdiче;
Къte odatъ лаtpъ dȣпр 'ȣnȣ tрекъtopiȣ;
Кȣпpinsȣ de dȣpepe, вino, пар' к' арȣ ziче,
Sъ 'mi dai ажȣtopiȣ.

Apoĭ kъnd stpeinȣлȣ, de milъ, voeште
A' лȣ tpaџe d' o papte шi xpanъ a 'ĭ da,
Eлȣ îmĭ плeакъ капȣлȣ, în пъmъntȣ pîveште
Шi nimikȣ nȣ va!

De doȣe-opĭ noaptea kȣ ȣmбpeлe saлe
Emisфepȣлȣ nostpȣ л' aȣ înвълitȣ,
Шi sepmanȣлȣ kъne din лoкȣлȣ de жaлe
A фostȣ neлinsitȣ!

Dap în dimineaџa чea viitoape,
Пe-kънd se deшteaptъ omȣлȣ mȣpitopiȣ,
Zъчea лъпгъ гpoaпъ, mopt de întpistape,
Kъneлe, — Azopȣ!

—Aлeksandpeskȣ.

---

5. La ună frunză uscată.

(Sonetŭ)

Пaлidъ фpȣnzъ, din apбopĭ pȣptъ,
Ȣnde mepџĭ tpistъ, ȣnde totȣ sбopĭ?
Tȣ n' aĭ voinџъ: de вънtȣ бътȣtъ,
Mepџĭ kънd în вaлe шi kънd snpe nopĭ.

O, ka шi tine, фoae къzȣtъ,
Tpekȣ n' aлȣ vieџeĭ кътпȣ de плъnsopĭ;
Inima 'mĭ џeme, џeme, dap mȣtъ,
Къчĭ nȣ 'ntълneшte în кaлe 'ĭ флopĭ.

Aлepгȣ în ȣpma 'џi, sepmanъ фoae,
Пpekȣm mepџĭ însъ' џi пe вънtȣ шi плoae:
Astȣ-фeлȣ dȣpepea 'mĭ o maĭ aлinȣ,
Astȣ-фeлȣ ȣitȣ nȣmaĭ d' amapȣлȣ kinȣ!

—Kpeџianȣ.

---

6. Cântecul streinătăţeĭ.

I.

Pътъческ în къĭ streine,
De кътin 'mĭ depъrtat;
Îmĭ трек вiеаца în suspine,
Пънеа 'n лакрimĭ mĭ am udat:
Фie пънеа кът de rea,
Tot maĭ вine 'n цаpра mea.

II.

Ах, în цаpра mea фрumoasъ
Am лъsat tatъ iuвit,
Am лъsat maĭкъ duĭoasъ,
Че de плънsuрĭ aŭ алвit:
Фie пънеа кът de rea,
Tot maĭ вine 'n цаpра mea.

III.

Vezĭ o кulme munteneaskъ
Шĭ o къsуцъ de-desuвt?—
Este vatra пъrinteaskъ,
Unde лаптеле am suвt:
Фie пънеа кът de rea,
Tot maĭ вine 'n цаpра mea.

IV.

În dumвrава verde, deasъ
O фечоаpъ vezĭ трекънд?—
Îmĭ este a inimeĭ mireasъ,
Че mъ кeamъ suspinънd:
Фie пънеа кът de rea,
Tot maĭ вine 'n цаpра mea.

V.

Ла streinĭ amŭ statŭ ла masъ
Шi кŭ eĭ m' amŭ ospъtatŭ;
Dар гъndindŭ ла mine акasъ,
Лакрimĭ рŭрĭ amŭ върsatŭ:
Фie пъnea кътŭ de реа,
Totŭ maĭ вine 'n цара mea.

VI.

Чine цара ĭшĭ ĭŭвеще,
Nŭ dъ лŭmea pentrŭ еа:
O, atŭnчĭ inima 'mĭ креште,
Кънd гъndeskŭ a o веdea:
Фie пъnea кътŭ de реа,
Totŭ maĭ вine 'n цара mea.

VII.

Ферiчiцĭ, къцĭ sîntŭ апроапе
De къminŭлŭ пъrinteskŭ!
D' oiŭ mŭрĭ, воiŭ sъ m' înгроапе
În пъmъntŭлŭ рŭmъneskŭ:
Фie пeatra кътŭ de греа,
Totŭ maĭ вine 'n цара mea!

—Крецiанŭ.

---

7. La Teodorŭ Amanŭ.

(pictorŭ rumânŭ.)

Sакра skъntee, ĭŭвite фрate,
A-noastre inimĭ se фак' a вate:
Артеле noastre sîntŭ sŭрорĭ вŭne:

Ѹna ші алta sînlѹ фiічi черешtі;
Кълtълѹ лорѹ sакрѣ, sъ ne 'mпресне
Іѣбіtѹ de mine, sъ me іѣбешtі.
Пепелълѹ, ліра, џiindѹ în mънъ,
Sъ ne însuipe apta ръtънъ.
Трекѣtълѹ џеррeі, плinѹ de sплendoapе,
Ші віitоріълѹ, че іі dоріmѹ,
Еѹ прin sілабе, tѣ прin колоаре
Sъ ле deskpimѹ.

—Креціанѣ.

---

8. Cântecullŭ Soldatuluĭ.

—

Ĭn ачеа вале фръmoasъ,
Лънг' ачелѹ плеопѹ mъestosѹ,
Аџі възѣtѹ оаре о касъ,
Ѹnѹ локашѹ deліciosѹ?

Аколо възѣiѹ лѣminъ,
Аколо еѹ m' amѹ пъskѣtѹ,
Лънг' а плеопѣлѣі tѣлпinъ
Маі mѣлџі ani amѹ petрекѣtѹ.

Da 'ntр 'o zi de веселіе,
Фъръ veste фѣiѹ лѣatѹ,
Ка sъ mергѹ ла бътъліе,
Кѣ пеmічii sъ me батѹ.

Azi me simџѹ în феріcіре,
Къчі акѣm me воiѣ лѣnta
Пentpѣ-а Domnѣлѣі mъріре,
Пentpѣ skѣmпа џаррa mea.

Авzѣ корнѣлѣ de depapte,
Фраціорѣ, sъ пе гръбітѣ
Пепірѣ sакра лівертate
Noї кѣ тоції sъ мѣрітѣ.

Воiѣ maї віпе 'n бътълие
S' авzѣ ѕлітмѣ 'mї sѣsпiнѣ,
Dекътѣ sъ ціешѣ їn склъвіе
Sѣб ѕпѣ жѣгѣ варварѣ, sірeiпѣ.

Dакъ вр' о пеферічіре
Anії meї ва skѣtѣpa,
Фраціорѣ, sъ daції de штіре,
Ка sъ віе mama mea.

Sъ me еа ші sъ m' їпгроапе,
Ѹnde віеаца mї а zімвітѣ,
Їn ціпѣтѣлѣ meѣ, апроапе
De копачѣлѣ челѣ їѣвітѣ.

—Zamфірескѣ.

—⁂—

9. Imnulŭ Moldovenilorŭ.

la intronare principelui Grigorie Ghica, V. V.

—

—1849.

Тѣ, че верші din черіѣ лѣмінъ
Песte лѣme тѣтѣрорѣ,
Фъ о soaptъ maї sепінъ
Ла алѣ Молdовеї попорѣ.

Dреапта Та de skѣтѣ о ціпe
Несtѣ алѣ патріеї алtapiѣ,
Ші пре Пріпціѣлѣ, че пі віпe,
Doamne! їпшле' лѣ d' алѣ Теѣ харѣ.

Дъ ni паче ші їѕвіре,
Întpe toці кѕцetѕ кѕpatѕ!
Дъ ni церреї феріčіре
De-ла tponѕлѕ teѕ вогаtѕ

Azї Молdова se deшteaнtъ
Пentpѕ Пpінцѕлѕ doбъnditѕ,
Їар Тѕ, Doamne, ne îndpeaнtъ
Пē алѕ Теѕ dpѕmѕ, че ni aї soptitѕ!

D. Гѕsti.

---

10. Urare
princepelui Gr. A. Ghica. V. V.

— 1853.

Пpіиeшte astъ-zї din inimї кѕpate
Pespektѕ ші їѕвіреа, че лē aї mepitatѕ,
Фії пътpѕnsѕ ші кpede, къ, de mi denapte,
În sѕфлеtѕлѕ nostpѕ aї фоstѕ ne 'nчetatѕ.

Nѕ te 'ngpiжi, Doamne, de opї-че 'nтъmплаpe,
Къ оаpвеле natimї de sinē aѕ nepitѕ,
Ші n' aѕ фъкѕtѕ alta, de-кътѕ, ка ѕnѕ soape,
Sъ eшї dintpe noѕpї ші maї stpълѕчitѕ.

Dopita 'ці фііnцъ npe toці ne 'nвieazъ,
Ші nonopѕ 'ці este npin simцipї sѕnnѕsѕ,
Кънd віptѕtea sakpъ ne tponѕ лѕmineazъ,
Їі dъ ші пѕtepea, че віne de Sѕsѕ.

Noвілѕлѕ teѕ sѕфлеtѕ ші фаntеле tале
Ni asigѕpeazъ seninѕ віitopiѕ:
Мерці dap кѕ tъpie nē ata dpeaнtъ кале,
Adѕnъndѕ кpedinцъ ші кѕnѕnї de флоpї!

D. P.

11. Imnŭ

la re 'nturnaré lui Grigorie Ghica, V. V.

—

—1854.

Din-noѹ черiѕлѹ se реѕѕпъ,
Azĭ tolѹ плаiѕлѹ аѹ sълtatѹ,
Къ 'n Молdова, џарра ѕпъ,
Domnѕлѹ eĭ s' аѹ ре 'ntѹpnatѹ.

Dѹлче patpie! azĭ sалtъ,
Кънĭ фѹpiѹna аѹ tpекѹtѹ,
Шi пе sфера че înnалtъ
Noĭ лѹчеферĭ amѹ въzѹtѹ . .

O, tѹ, Молdовъ, џаррь iѹbitъ,
Stpînџe ла sinѹ 'џi пре Domnitopiѹ.
Patpie skѹmпъ! фiĭ фepiчitъ
Кѹ алѹ teѹ Пъpinte, кѹ алѹ teѹ попорѹ!

D. Гѹsti.

—

12. Imnŭ rumânŭ.

—

O, Рѹmъnie, фрѹmoasъ џаррь!
Те прегъteште de sерѕъtopĭ:
În алѕѹ te 'mѕракъ, ка о фечоаръ;
Пе капѹ 'џi пѹне кѹпѹнĭ de флорĭ;
Арѹнкъ xaina tpistъ, amаръ,
Че џ' аѹ фostѹ dat о dѹшmanii teĭ,
Къ azĭ пе tponѹ џi фii 'џi кemаръ
Пре АЛЕКSАНDРѹ IОАННѹ ÎNTЪIѹ.

Тронѹлѹ, пе каре Stефанѹ челѹ Маре
Шеzѹt аѹ, astъzĭ s' о 'ncemenatѹ

Кѕ tronѕлѕ, ѕnde odinioape
Міхаїѕ Biteazѕлѕ фалnікѕ аѕ slatѕ!
Ш' о insnipape sфъntъ, череаskъ
Шоntit' аѕ taїnікѕ фііnорѕ teї:
Ла елѕ sъ кеme, ка sъ domneaskъ
Пре АЛЕКSANDPѢ IOANNѢ ÎNTЪЇѢ.

Ѕitъ, о, царръ! релеле tpeкѕte,
Deaкѕm пъшеште spre ѕnѕ biitopiѕ,
Мърецѕ ші фалnікѕ, пе къї плъкѕte,
Че прегъti-ва 'ці istѕ Domnitopiѕ.
Векеа 'ці dopinцъ sъ se 'ntpѕneaskъ
Тоці фііі Pomeї, копііі teї,
Чеpiѕлѕ вроit-аѕ sъ se 'mnлineaskъ
Прin АЛЕКSANDPѢ IOANNѢ ÎNTЪЇѢ.

Pѕmъni de шesѕpi, Pѕmъni de mѕnte,
Ла Міловѕ astъzi въ adѕnaці!
Гірлъnzi de poze пѕptъndѕ пе фрѕnte,
Жѕкаці ла хоръ, в' înбръцошаці!
Жѕкаці кѕ тоції хора фръцеаskъ,
Апої кѕ воаче рѕгаці пе Черіѕ:
Ani de феріче sъ 'ї dъpѕeaskъ
Лѕї АЛЕКSANDPѢ IOANNѢ ÎNTЪЇѢ.

În ѕpmъ însъ кѕ фрѕnці воіоase
Sѕб tpoпѕлѕ церреї sъ пе грѕпъmѕ
Ші кѕ але noastpe браце вънжоase
De nenpieteni sъ 'Лѕ апъpъmѕ!
Sъ пе комбаtemѕ кѕ totѕ stpeinѕлѕ,
Чѣ арѕ вреа пе фаче de sклавіі seї:
Sъ se maї вazъ чіne 'ї Pѕmъnѕлѕ,
Sѕб АЛЕКSANDPѢ IOANNѢ ÎNTЪЇѢ.

О, Рꙋмънie, фрꙋмоасъ царръ!
Те прегътеште de serбътopĭ:
În албꙋ te 'мбракъ, ка о фечоаръ,
Пе капꙋ 'цĭ пꙋне кꙋнꙋнĭ de флорĭ;
Арꙋнкъ хаïна tristъ, амаръ,
Че 'цĭ аꙋ фостꙋ dat' о dꙋшmanii teĭ,
Къ azĭ пе tronꙋ 'цĭ фii 'цĭ кетаръ
Пре АЛЕКSANDPꙊ IOANNꙊ ÎNTЪÏꙊ.

Г. Тъꙋtꙋ.

—•❀•—

13. Primâvara.

Еарna se dꙋче, шi npimъвapa
Кꙋ верzĭ dꙋмбраве, кꙋ албе флорĭ
Împodoбеште întpеагъ царра,
Ка о mipeasъ în serбъtopĭ;
S' аꙋdꙋ mii пъserĭ, кънtъndꙋ d' odatъ;
Binꙋ dꙋлчĭ парфꙋme а ne 'mбъta;
Кꙋрце din mꙋnte апа кꙋpatъ:
Ах! daцi 'mĭ ліра, воïꙋ а кънta!
Е ка пътꙋра inima 'mĭ жꙋnъ;
Simцꙋ віеацъ 'n mine ш' ꙋnꙋ mape amopꙋ;
Îmĭ ïꙋбеskꙋ царра; царра stpeбꙋnъ
Este фiinца, че еꙋ adopꙋ.
Воеskꙋ epoïi s' арътꙋ ла лꙋme;
Фапte iлꙋstpe а desгropa;
S' înskpiꙋ кꙋ аꙋрꙋ алꙋ nostpꙋ nꙋme:
Ах! daцi 'mĭ ліра, воïꙋ а кънta!
Че? npimъвapa nꙋ въ înвie?
Nꙋ ві sꙋpîde а sале zopĭ?

. . . .

. . . .

. . . .

Ах! daцi 'mĭ ліра, воïꙋ а кънta!

—Крецianꙋ.

14. Nebunié luĭ Tasso.

Кȣлкatȣ пе пае, ла înkisoape,
Stъ Торкȣato tpistȣ, nemъnkatȣ;
D' о tpemȣpъndъ pazъ de soape
Капȣлȣ seȣ палidȣ е лȣminatȣ.

Прin кръпътȣpa ȣшеї stpeбate
Ачeastъ pazъ, бȣnȣ пpeциosȣ,
Пentpȣ poetȣлȣ, de лiбeptate
Лinsitȣ d' ȣnȣ dȣче капpициosȣ.

Кȣлкatȣ, nȣ doapme, чi apomeazъ;
Къчї ȣnȣ фокȣ apde în алȣ seȣ pentȣ;
Къчї а sa minte mepeȣ лȣкpeazъ;
Џenїȣ 'i zi, noante e totȣ dementȣ.

Елеопора,* кpȣda amantъ,
Binĕ алȣ seȣ sȣфлetȣ а апъsa;
Epȣsалema чea лiбepatъ
Poetȣлȣ къntъ în mintea sa.

Însъ 'n minȣte de лetapџie
(E tpistȣ sъ te афлї п' întpe neбȣnї!)
Ape акчeзȣpї de neбȣnie,
Ape deлipȣpї шi biziȣnї.

Прin кръпътȣpa ȣшеї її пape,
Къ mii de oamenї întpъ ла елȣ,
Шi miчї sîntȣ ast-фелȣ, къ челȣ maї mape
Apȣ пȣtea tpeче пpintp' ȣnȣ inелȣ.

. . . .

Іap înkisoapea 'i stpîmtъ шi mikъ,
Її пape mape, кътȣ ȣnȣ палatȣ,

* Sora luĭ Alfonso II, Ducele Ferareĭ.

Ȣnde, къларе пе о фȣрnікъ,
Тречё алȣ sеȣ Dȣче înкоронatȣ.

Шi кȣртizanii îлȣ înкȣнжоаръ,
Пе mічї insекte înкълекаці,
Апої ла sкаръ еї se ковоаръ
Шi 'n salъ înтръ, adънкȣ плекаці.

Тревеле церреї акȣm îi кеатъ;
Dȣка презidъ, шi еї ворвеsкȣ;
De ministерiȣлȣ лорȣ îшi daȣ seamъ;
Проекте ноȣе алкътȣesкȣ.

Че такtȣ, че ценiȣ, че armonie!
Întр' ачешtї оamenї, оamenї нітічї;
Кȣ че фінецъ факȣ о хоціе!
Марї парȣ аtȣнчеа еї, къ sîntȣ преа mічї.

Întр' а лȣї Tasso tpistъ 'nкisoape
Ачеastъ sченъ se петречеа;
Пе кȣртezanii л' а лȣї нічоаре,
Цesъnd комплоtȣрї, елȣ îi прiвеа.

Шi челȣ mаї mаре, ка челȣ din ȣртъ,
Ераȣ кȣ тоції mічї mititeї;
Шi în пантофȣ 'ї întpeaга tȣртъ
Цinea konsiлiȣ, ворбеа 'ntpe еї.

Тревеле церреї пȣindȣ ла кале,
Плекȣ, реверенце adънчї фъкъndȣ;
Tasso întinde mъnеле sale
Пе ȣнȣ ръdікъ, ш' апої рîzindȣ,

Кȣ а sale ȣнгії елȣ îлȣ diseaкъ,
Връndȣ sъ пътрȣnzъ пътȣра лȣї:

Шi че гръеште? къ mintea е seакъ,
Къ seкȣ е локȣлȣ sȣфлеtȣлȣi.

Апоi пре алtȣлȣ вреа sъ diseче;
Îнsъ ачела, îнџенȣкеаtȣ,
„Sъ 'i dea, îлȣ роагъ, dрȣmȣлȣ sъ плече,
„Къчi е d' о stофъ кȣ чела-л-алtȣ.

„Къчi sîntȣ кȣ tоџii d' о пъtȣръ,
„Креерi шi sȣфлеtȣ deлокȣ n' аȣ еi;
„Къtȣ поtȣ tръdеазъ шi къtȣ поtȣ фȣръ:
„Ачеаsta е леџе n' intре пiгмеi."

Пъtрȣнsȣ поеtȣлȣ de esплiкаре,
Арȣнк' афаръ п' ачештi пiтiчi,
Шi ziче 'n sine: „Пе къtȣ sîntȣ маре,
Персекȣtорi 'мi n' аtъtȣ sîntȣ мiчi."

D' о tремȣрънdъ разъ de soаре
Кiпȣлȣ лȣi Tasso е лȣмiнаtȣ;
Îар елȣ е sінгȣрȣ în înкisoаре;
Ка небȣнȣ este în ланџȣ легаtȣ.

—Креџiанȣ.

---

15. Limba Rumână.

Мȣлtȣ е dȣлче шi фрȣmоаsъ
Лiмба, че ворбiмȣ;
Алtъ лiмб' арmонiоаsъ,
Ка еа, нȣ гъsiмȣ!

Sалtъ iнiма 'n плъчере,
Кънd о аsкȣлtъмȣ,
Шi пе бȣзе dȣче мiере,
Кънd о кȣвîntъмȣ!

Глѫтеле ’ĭ sîntŭ maĭ богате,
Аŭ tonŭ maĭ фіреskŭ,
Рѫтъпеште кѫвîntate:
Аша sъ tръeskŭ!

Пе о глѫтъ рѫтъпеаskъ
Sѫфлеtѫлŭ mĭ ашŭ da,
Їар пе ѫпа францѫzeaskъ,
Zeŭ! — nічĭ о пара!

Че ’ĭ stpeinŭ, нѫ se ліпеште
De sѫфлеtѫлŭ meŭ;
Глѫтіці dap totŭ рѫтъпеште,
Пентрѫ Dѫmnezeŭ,

Фраці! че ’n dѫлчеа Рѫтъnie
Nашtеці ші тѫрiці,
Ші ’n лѫтеа еĭ чеа віе
Dѫлче віецѫіці!

Воĭ, пре къці natpiea ’ĭ кеатъ,
Їѫвіці копііі seĭ,
Фъръ ка sъ череці seamъ
Ла враві seaŭ mішеĭ.

Арътаці, кѫm-къ tръеште
Елементѫлŭ seŭ:
Ші ворвіці, skpiці рѫтъпеште,
Пентрѫ Dѫmnezeŭ!

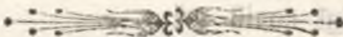
Рѫтъпашѫлŭ о іѫбеште,
Ка sѫфлеtѫлŭ seŭ . . .
О! ворвіці, skpiці рѫтъпеште,
Пентрѫ Dѫmnezeŭ!

De че лімба stрътошеаskъ
Noї s' о ȣітътȣ?
Аȣ воітȣ ка sъ рошеаskъ
Шї царра, 'n каре не афлътȣ?

„Лімбъ", *„цеарръ"* ворбе sфinte
Ла stрътошї ера;
Еї арȣ плъnце în морmînte,
Кънd нȣ арȣ askȣлta.

Алȣ лорȣ ценіȣ ni шопtеште
Din mормînтȣ mереȣ:
„O, ворбіцї, skріцї рȣтъnеште,
Пеntрȣ Dȣmnezeȣ!"

Пелimonȣ.

III.

PROZÂ.

FRAGMENTE DIN BOTANICA.*

(-de Beleze.)

(ŞRIFTULŬ VECHE, SLAVO-LĂTINŬ).

Отрывки изъ Ботаники.

§ 27.

1. Botanica.

Botanika, фiindȣ щiinцa плantелорȣ seaȣ a perпȣлȣї веџetалȣ, ne învaць a кȣnoaщte плanteле, a ле deosebi npin пропpietъцеле шi nȣmеле лорȣ шi a ne фолоsi de кȣnoщtinцa лорȣ. Din кътe tpeле пърцеле istopiei nъtȣpaле, Botanika este ачea, кape înфъцiшeазъ totȣ d' o datъ

***Nota:** Citire; modificare pe şriftulŭ modernŭ (C. I. pag. 29, lec. 28); trăducere şi analisulŭ cuvintelorŭ deosebite şi propoziţielorŭ; deplina trăducere lecţieĭ pe limba ruséscă, cu îndărăpta eĭ trăducere pe limba rumână şi esplicare unelorŭ idei capitale din lecţie în diferite întorcerĭ de vorbă, îndreptândŭ la tóte aceste greşelele cu părtăşie

Прим: Чтеніе; переложеніе на новый шрифтъ (К. I. стр. 29, ур. 28); переводъ и разборъ отдѣльныхъ словъ и предложеній, полный переводъ урока на русскій, съ обратнымъ переводомъ на рум. яз. и наконецъ, разсказъ и письменное изложеніе нѣкоторыхъ глав. мыслей изъ урока, въ разныхъ оборотахъ рѣчи, исправляя при этомъ

челе maĭ нѹmeроase обiekte фолоsitoaре шi плъчереле челе maĭ вариate. Шi în прiвinца аппліkaцiеĭ saле, Botaniкa окѹпъ ѹнѹлѫ din регнѹреле челе dintъе întре штiinцеле челе maĭ impoртante пentрѹ esistinца ѹmanъ; апоĭ, прin легътѹра кѹ штiinцеле фisiче, împреѹнъ kontрiбѹeskѫ mѹлtѫ ла îmбѹнътъцiреа агрiкѹлtѹреĭ, ла ekonomieа кътпѹлѹĭ, ла mediчinъ, înфine, ла nenѹmeрaбiле репортѹрĭ, în каре omѹлѫ se афлъ în toate zileле кѹ лѹmea esteрioaръ.

---

2. Planta.

Planta наште шi креште dintр' ѹnѫ гръѹnte, каре кѹпрinde în sine прinчinѹлѫ ѹнеĭ планte noѹъ. Кънd semънътѫ ѹnѫ греѹnte în пътънtѫ шi ѹртътѫ кѹ обserвaцiеa maĭ de апроапе a skimбърелорѫ, че se факѫ întр' însѹлѫ, ле гъsimѫ în kinѹлѫ ѹрmътоriѹ. Întъe-шi datъ гръѹnteле, пѹsѫ în пътънtѫ, se înфлъ шi рѹmпe пeлiца, каре 'лѫ înвълеште; прin кълъtъiѹлѫ seѫ sѹnерioрѫ ese ѹnѫ tрѹnкiѹлeцѫ фоapte mikѫ *(tigette)*, пе-кънd прin кълъtъiѹлѫ de-жosѫ алѫ гръѹnteлѹĭ ese o ѹртъ de ръdiчinъ фоapte mikъ *(radicule)*; totѫ în aчestѫ timпѫ se desфакѫ kotiledoaneле, фъкъndѹse фоĭ, каре рemъnѫ пе пeчорѹлѫ tрѹnкiѹлѹĭ, че se desвoaлtъ кѹ репeziчѹne.

---

generală elevilorŭ clasului, trebue să între în programma ocupăreloiŭ, la cursulŭ şi învăţaré acestorŭ lecţiĭ.

ошибки общимъ участіемъ учениковъ въ классѣ, должно входить въ программу занятій, при прохожденіи и изученіи этихъ уроковъ.

3. (— Prelungire.)

Кънd планta este o еарбъ, dъпре ѹпѹ апѹ еа ажѹпџе ла desволтареа sa чеа maĭ перфектъ шi, dъпре че skoate în ачеstѹ timпѹ флорĭ шi поаме, se вestezеште шi moаре. Dаръ кънd планta este ѹпѹ арбѹstѹ (тѹфъ), atѹnчĭ trѹnкiѹлецѹлѹ seaѹ плѹтѹла prinde o konsistinџъ maĭ solidъ шi пѹ se перde în еарпа вiitoаре, din kontra, în primъвара вiitoаре înчепе а креште din-поѹ. Апоĭ, кънd планta este ѹпѹ арворе (копачѹ), atѹnчĭ плѹтѹла se desвоалтъ din че în че maĭ mѹлtѹ, фъкъndѹse ѹпѹ trѹпкiѹ палtѹ шi mъеstosѹ, каре esistъ пънъ-ла sѹte шi miĭ de anĭ, шi se diвide în кръчĭ шi ръmѹрĭ, продѹкъndѹ în фie-каре апѹ miĭ de флорĭ шi фрѹkte. Ачеste metamорфоze (skimбърĭ) dintр' ѹпѹ simвѹре mikѹ пънъ-ла о плantъ mаре шi desвоltatъ sintѹ фепоmепеле kommѹпе în esistinџа тѹтѹрорѹ плантелорѹ. Планta, пеавъndѹ simџire, пiчĭ mішкаре, тoate фъкѹлтъцеле esistinџеĭ sале se mърџinesкѹ în а se пѹtрi, а креште шi а se îmmѹлџi; ачеste фепоmепе se продѹкѹ прin diверse органе але плantеĭ. Органеле пѹtрireĭ плantелор sintѹ: ръdічіna, trѹпкiѹлѹ шi фоеле; органеле, прin каре плantеле аѹ de skопѹ а 'шi пъstра џепѹлѹ seѹ, прin îmmѹлџireа indiвidѹлѹĭ, se пѹmeskѹ органеле репродѹчереĭ, каре sintѹ: флоареа, поаmа, гръѹntеле, simвѹреле. Ачеste din ѹрmъ sintѹ principiѹлѹ шi оріџіпеа тѹтѹрорѹ плantелорѹ.

---

4. Râdîcina.

Ръdічіna este партеа веџеталѹлѹĭ, каре креште în жosѹ, a.d.,

кътре sinꙋлꙋ пъмънtꙋлꙋї. Maї toate плаntеле аꙋ ръdічinъ, прin каре se nꙋtpeskꙋ din пъмънtꙋ; ꙋnеле din вецеtале, s. e, трꙋфеле, ꙋnꙋ фелїꙋ de чꙋперчї, каре sîntꙋ кꙋ totꙋлꙋ бъгate în пъмънtꙋ, n' аꙋ nічї трꙋnкїꙋ, nічї фої шi konsistъ nꙋmaї întр' o sinгꙋръ ръdічinъ; алtе плаntе, s. e, възкꙋлꙋ *(gui blanc)* îшї аффꙋndъ ръdîчіnеле лорꙋ în коажа арборілорꙋ шi аша sꙋџе nꙋtрітъntꙋлꙋ din алtе плаntе, în-локꙋ de-а 'лꙋ sꙋџе d' adpeнtꙋлꙋ din пъмънtꙋ. Ачеste плаntе se nꙋmeskꙋ парasite; înфine, ꙋnеле din плаntеле аквatіче înnoatъ кꙋ ръdічіnеле лорꙋ пе sꙋпрафаца апеї.

Локꙋлꙋ seaꙋ лініеа, каре deoseбеште în плаntъ ръdічіna de трꙋnкїꙋ, este ꙋnꙋ пꙋnktꙋ фоарtе însemnatꙋ, фіindꙋ-къ despapte плаntа în doꙋе реџіоане: ꙋna, каре креште sꙋб пъмънtꙋ de sꙋsꙋ în жосꙋ, шi алtа, каре креште d' asꙋпра пъмънtꙋлꙋї de жосꙋ în sꙋsꙋ.

Ачеаstъ лініе se nꙋmeште n o d ꙋ л ꙋ в і t а л ꙋ seaꙋ колꙋ.

Локꙋлꙋ, чева maї sꙋsꙋ de nodꙋлꙋ віtалꙋ, se nꙋmeште корпꙋ; їар плаntа, чева maї жосꙋ de nodꙋлꙋ ръdîчіnеї, se despapte în раdічелле seaꙋ фібре (мꙋstъцеле ръdîчіnеї). Фꙋnкціеа раdічеллорꙋ este фоарtе imпорtаntъ, фіindꙋ-къ еле прin къпъtъеле лорꙋ періферіче sꙋгꙋ zемꙋреле din пъмънtꙋ, шi кънd întълnеskꙋ în пъмънtꙋ вр' ꙋnꙋ isворꙋ de апъ, se 'ntindꙋ totꙋ кътре dînsꙋлꙋ. Прin еsперімънtꙋлꙋ ꙋрмъторіꙋ, пе пꙋtemꙋ înkpedinца, къ întр' adеверꙋ ръdічелле прin къпъtъеле лорꙋ sꙋгꙋ zемꙋреле din пъмънtꙋ; adeкъ: кънd ле пꙋnemꙋ întр' о апъ колоратъ, atꙋnчї пеste къtе-ва minꙋte веdemꙋ, къ stрꙋкtꙋра плаntеї din че în че maї мꙋлtꙋ îшї skimбъ колоареа, кꙋ кътꙋ ръdічеллеле ретъпꙋ maї мꙋлtꙋ timпꙋ лъsatе în апа колоратъ. Însъ sîntꙋ ꙋnеле din плаntе, nꙋmitе грase, s. e. каktꙋsꙋ din Перꙋ, каре n' аꙋ ръdічелле; ачеste плаntе sꙋгꙋ nꙋtрімъnтꙋлꙋ лорꙋ nꙋmaї din

аерꙋ; кꙋ toate aчestea, креskꙋ мꙋлтꙋ, формъndꙋ неште веџetaле d’ о гроsime ekstраордinаръ.

Ръdiчеллеле аꙋ simцiреа ꙋmezeлeї, че este atътꙋ de tребꙋinчoasъ пеntрꙋ еле шi пеntрꙋ плаntеле, пе каре ле нꙋtреskꙋ; аше къ, de пътрꙋndе о ръdiчinъ întр’ о профꙋnditate de къцi-ва stънжinї шi simte о ꙋmezeaлъ, каре este шi маї adънкъ, нꙋ se ласъ, de-a нꙋ пътрꙋndе пънъ аколо шi, de гъseште вр’ о пеdекъ, se dъ ла о парte, îndoindꙋse шi їар îndреntъndꙋse пън ажꙋнџе ла локꙋлꙋ черꙋtꙋ. Ꙋнеорї se siлеште а пътрꙋndе шi прin пърецї, шi прin крепътꙋреле петрелорꙋ, sпре-а ’шi кꙋta нꙋtрimъntꙋлꙋ. Че вредnikꙋ esemплꙋ de imitaцie пеntрꙋ oameniї фъръ de îngrijire!

Sîntꙋ ꙋнеле ръdiчinї, каре trъеskꙋ нꙋмаї ꙋнꙋ аnꙋ (аnꙋале) s. е. грълꙋ; алtеле doї аnї (вisаnꙋале) s. е. морковiї; шi de маї мꙋлцї аnї *(vivaces)* — арворiї шi ꙋнеле din ервꙋрi. În прivinца формеї, deoseвimꙋ патрꙋ грꙋпе прinчiпале:

1, Ръdîчinеле папiформе *(pivotantes)*, ка ла ръdiкї; 2, фiвроаse *(fibreuses)*, каре se deспартꙋ în маї мꙋлте фiре (мꙋsteцї), ка ла пъпъdie; 3, tꙋверкꙋлоаse *(tuberculeuses)*, ка ла картофї; шi 4, вꙋлвоаse *(bulbeuses)* прекꙋм ла чеапъ, крinꙋ, лале. Фолосꙋлꙋ ръdîчinелорꙋ е фоарте маре: мꙋлте sîntꙋ пеntрꙋ мънкаре (s. е. картофiї, чеапа, морковiї); din ръdîчinеле ꙋнꙋї фелїꙋ de sфеклъ se skoate zахарꙋ; їар din алtеле se skotꙋ фелїꙋрimї de колорї пеntрꙋ пiktꙋръ; шi че маї маре парte а ремеzieлорꙋ (doktорieлорꙋ) se факꙋ din ръdîчinеле плаntелорꙋ.

---

5. Trunchĭulŭ.

Sȣб нȣmipe de трȣнкiȣ (*tronc*) înцелецемȣ партеа ве-цеталȣлȣї, каре se афлъ афаръ din пъmънтȣ шi еsпȣsъ тоtȣ-de-ȣна ла înфлȣiнцеле аерȣлȣ шi але лȣminеї. Трȣнкiȣлȣ se афлъ mai тоtȣ-de-ȣна înфрȣmȣsецатȣ de рътȣрї, фоi, флорі шi поаmе. Елȣ поаtе sъ фie орi лемnosȣ, adeкъ, тape шi de diферitе колорі, прекȣm îлȣ гъsimȣ ла арборі (копачі) шi ла арбрiчеле (тȣфе), saȣ къ este ербosȣ, adeкъ, mоале шi верde, прекȣm îлȣ гъsimȣ ла tоаtе ербȣреле. Трȣнкiȣлȣ adевъратȣ, adeкъ, ачела алȣ арборiлорȣ din пъdȣреле клiмелорȣ калde, каре este комnȣsȣ de коажъ, de корпȣлȣ лемnosȣ шi dinтр' ȣнȣ чiлiнdрȣ кȣ mъdȣва în miжлокȣ, обsервънdȣ 'лȣ mai de апроапе, вомȣ гъsi înтр' însȣлȣ ȣрmътоареле împрежȣръpї: sistемȣлȣ кортiкалȣ (sкорцosȣ), seaȣ коажа este комnȣsъ de mai mȣлте пърцi deлiкаte, adeкъ, de епiderмъ, каре este о пелiцъ sȣбцiре, че înвълеште tоаtъ планtа, шi каре ремъне персistанtъ (stълорnікъ) ла mai mȣлцi арборі, кръпънdȣ ла ȣнii, sпре-а se лърцi (прекȣm ла ȣлmȣ), пе-кънd ла алцi арборi еа каde în бъкъцi шi se преноеште (ла платанȣ), seaȣ, къ se desлiнеште în формъ de inеле шi каde (ла чiрешȣ).

---

6. (— Prelungire.)

Епiderма (коажа) împedeкъ, ка sъ нȣ se пеарзъ преа mȣлte флȣide прin о преа mȣлтъ транспiрацie (sȣdoаре) шi ка sъ нȣ se ȣsȣче планtа. Dedesȣбtȣлȣ епiderмеi гъsimȣ ȣнȣ алtȣ înвълiшȣ de цесеtȣръ mоале шi de колоаре

верde ка еарба (învълішѕ ербоsѕ) ші каре înкѕnжѕръ stрateле skорцоase, каре învъleskѕ ліврѕлѕ, че este komпѕsѕ de фоіце фоарte sѕбцірі. Аше-dаръ sistemѕлѕ kортікалѕ se komпѕne, începъndѕ dела періферіе кътре чеnтрѕ: de епіdерmъ, învъlішѕ ербоsѕ, de stрateле skорцоase ші de лібрѕ. Sistemѕлѕ de kорпѕлѕ лemnosѕ, кѕпrinde dоѕе пърці, adекъ, лemпѕлѕ ші албѕрпѕлѕ, seaѕ лemпѕлѕ imперфектѕ. Аше-dаръ албѕрпѕлѕ se афлъ în miжлокѕ întре stрateле skорцоase ші întре stрateле лemnoase. Stрateле лemnoase, кънd sînt тінере, sînt ші еле кam moi, dаръ кѕ-време se întъреskѕ. Албѕрпѕлѕ este totѕ ка ші лemпѕлѕ, dаръ mai фрацеtѕ ші de о колоаре албъ, de ші stрateле interіоаре але трѕнкіѕлѕї sînt de о колоаре înкisъ, adекъ, рошѕ saѕ negрѕ (прекѕm ла ѕnѕ арборе din America, nѕmitѕ Абаnosѕ). În фіе-каре прімъваръ se формеазъ о stратъ nоѕъ de лemnѕ, каре este чеа esterioаръ, ші totѕ d' о datъ se формеазъ ші stрata nоѕъ, interioаръ de албѕрпѕ. Аше-dаръ къці ani трѕеште ѕnѕ арборе, atъte stрate лemnoase se афлъ în трѕнкіѕлѕ seѕ; аnoi, тъindѕ трѕнкіѕлѕ în dірекціе оріzonталъ, ачеste stрate ni se înфъцішеазъ ка niште inеле koncentріче, а кърора nѕмерѕ este notрibitѕ кѕ nѕмерѕлѕ anілорѕ, че аѕ esistatѕ арбѕріі. Întр' ачеstѕ kinѕ s' аѕ афлатѕ върsta мѕлторѕ арборі, фоарte бътрънi, înкътѕ s' а възѕtѕ, къ ѕnii аѕ тръitѕ ка ла о mie, dоѕе, трei ші пънъ ла чінчі mii de ani.

---

7. Vârsta unorŭ arborĭ.

În прівінца върstеі ші мъріmеі estраорdinаре а ѕnора din арборі вomѕ sпѕne челе ѕрmътоаре: лъnгъ лакѕлѕ

Џепева, în Елвеџіеа, se афлъ ꙋнꙋ ꙋлтꙋ de o върstъ de 337 anї, авъndꙋ o чіркопферінџъ de 24 пічоаре. În орашꙋлꙋ Гіганꙋ лънгъ, Montпеліерꙋ, în Франџіеа, este o edeръ *(lierre)* de 433 anї. În kantonꙋлꙋ Гріsonꙋ, în Елвеџіеа, este ꙋнꙋ teiꙋ de 500 de anї. Лънгъ Пестлі, în Брitaniea, este ꙋнꙋ stежаріꙋ de 600 de anї. În Indiea este ꙋнꙋ smoкінꙋ *(ficus)* d' o върstъ de 3500 de anї. În Італіеа este ꙋнꙋ олеіꙋ (maslinꙋ) d' o върstъ de 700 de anї.

În insꙋла Тенеріфа, în орашꙋлꙋ Орлꙋва, se афлъ ꙋнꙋ арборе Dракаенꙋ-Dрако, каре а фостꙋ bestitꙋ пentpꙋ търimea sa чеа estpaopdinapъ, înкъ maї dinainte кꙋ 450 de anї, апоі фіindꙋ къ креште фоарte înчetꙋ, кътꙋ de бътрънꙋ tребꙋе sъ фіе! Арбореле челꙋ maї бътрънꙋ este ꙋнꙋ Боабабꙋ, че se афлъ în Senегамбіеа, în Афріка, авъndꙋ о върstъ песте 5150 de anї.

---

8. Mĕduva.

Мъdꙋва se афлъ în чеntpꙋлꙋ tpꙋпкіꙋлꙋі, кꙋпрinsъ întp' ꙋнꙋ капалꙋ, пꙋmitꙋ капалꙋлꙋ мъdꙋвеі; în арборіі чеі tinepі мъdꙋва este преа мꙋлtъ, ꙋmedъ ші верde, пе-кънd în арборіі бътрънї este албъ ші ꙋsкаtъ. Din мъdꙋвъ мергꙋ кътре коажъ пiште paze, че se пꙋmesкꙋ pазеле мъdꙋвеі. Мъdꙋва жоакъ ꙋнꙋ ролꙋ маре in пꙋtpipea арборелꙋі. Арборіі esoџепї (din клімеле калde) креsкꙋ регълаtꙋ în înълџіme ші гросime. Крештереа лорꙋ în dірекџіеа înълџіmеі se фаче прinтp' ꙋнꙋ adaosꙋ поꙋ, каре este пе фіе-каре анꙋ пе върфꙋлꙋ арборелꙋі; dаръ крештереа tpꙋпкіꙋлꙋі în гросime

se фаче прin adaoцire d' o stpatъ поȣъ de алвȣрпȣ̆ шi de о алtъ stpatь de лiврȣ, каре къштiгъ арвореле пе фiе-каре апȣ̆.

Фолосȣлȣ̆ tpȣпкiлорȣ̆ пȣ esle maĭ пȣцinȣ̆ însemnatȣ̆, декъtȣ̆ алȣ̆ ръdĭчinелорȣ̆, фiindȣ̆-къ tpȣпкiĭ арворiлорȣ̆ пi daȣ̆ лemne пentpȣ клъdipea kaselорȣ̆ шi а пaвелорȣ̆, пentpȣ фабрiкaцiea mовiлелорȣ̆, dьndȣ пi шi челȣ̆ maĭ вȣпȣ̆ ma-tepiaлȣ̆ комвȣstiвiлȣ̆, sпpe-a apdе пе веtpеле шi soвеле noastpe; dаpъ skoapџеле ȣпopa din арворĭ sъntȣ̆ ка pemezii пpечioase în medĭчinъ; алtе кожĭ potȣ̆ фi întpeвȣinцate în пiktȣpъ, ĭap din фiвpеле, каре se афлȣ̆ în învълiшȣлȣ̆ in-tepiopȣ̆ алȣ̆ коажеĭ ȣпopȣ̆ арворĭ, se факȣ̆ шtpеanгȣpĭ шi фрътm-вiĭ, шi dintp' o matepie eлastikъ шi пopoasъ, че se афлъ sȣв коажа ȣпȣĭ фелiȣ de stежарȣ̆, че крешtе în Italiea, se факȣ̆ dопȣpĭ de stiклe.

---

9. Sucurele.

Sȣкȣ̆ seaȣ̆ seвъ se пȣmeшte ȣпȣ̆ фелiȣ de лiквidȣ̆ фъpъ odoape шi фъpъ гȣstȣ̆, каре чiркȣлъ (îmвлъ) пpin веџetaле, пpeкȣm sъпџеле чiркȣлъ пpin animaле; aпоĭ пpeкȣm sъпџеле чiркȣлъ în deoseвite вase (вine шi aptepii) în кopпȣлȣ̆ ani-maлелорȣ̆, aшe шi seвa чiркȣлъ în deoseвite вase, афлъп-dȣse în кopпȣлȣ̆ веџetaлȣлȣĭ, шi ĭаръшĭ пpeкȣm sъпџеле se пpiфаче în кopпȣлȣ̆ animaлȣлȣĭ în пъpцĭ къpnoase, каре пȣtpeskȣ̆ кopпȣлȣ̆ animaлȣлȣĭ, aшe шi seвa se пpiфаче în sȣкȣpĭ paptiкȣлapе шi în пъpцĭ soлide, каре пȣtpeskȣ̆ кopпȣлȣ̆ веџetaлȣлȣĭ; înфine, пpeкȣm sъпџеле tpевȣе sъ вie în коп-atinџipe кȣ aepȣлȣ̆, пpin плъmъпĭ, ка sъ poatъ пȣtpi ani-maлȣлȣ̆ (фenomenȣлȣ̆ pesпipaцieĭ), aшe шi seвa tpевȣе sъ

віе în kontaktȣ кȣ аерȣлȣ, прin фоі, ка sъ поатъ нȣtpi веџеtaлȣлȣ. Desпpe aдевърȣлȣ чіркȣлаціеі sевеі în плante, ne poate înкpedinџa ȣnȣ esпepimъntȣ simплȣ, aдекъ: кънd пȣnemȣ o pamȣръ de вр' o планtъ, tъeatъ декȣрънdȣ, întp' ȣnȣ флȣіdȣ колораtȣ, atȣnчі веdemȣ, къ флȣіdȣлȣ колораtȣ se ва sȣі împрежȣрȣлȣ mъdȣвеі, колоръndȣ o, пе кънd коажа ші алвȣрнȣлȣ нȣ se ворȣ колора.

---

10 . (— Prelungire.)

Кълdȣра, лȣmina ші електрісitatea аȣ o mape înфлȣinцъ asȣпра sȣіpеі sевеі. Прімъвара sева înчепе а se mішка кȣ o mape пȣtepe ші чіркȣлъ пънъ ла фінitȣлȣ toamneі în клimеле челе калdе; чіркȣлаціеа sевеі еарна slъвеште фоарte mȣлtȣ, dаръ нȣ este întpерȣntъ кȣ totȣлȣ. Кънd tъеamȣ прimъвара o віцъ, ведemȣ, къ o кътime mape de sевъ кȣрџе dintp' însa; ші iатъ de ȣnde zікȣ гръdinapiі ші віеріі, къ віџа прimъвара плънџе. Din sева ȣnȣі фелiȣ de арџаріȣ *(érable)* din Америка se къштiгъ zахаръ; ші mȣлцi din палmіері продȣкȣ прin sева лорȣ ȣnȣ фелiȣ de вinȣ, фоарte плъкȣtȣ.

O napte din апа de прisosȣ, че кȣпrinde sева вре-ȣнȣі арборе, se перde прintp' ȣnȣ фелiȣ de tpansпiраціе (sȣdoape). Ачеasta se фаче opі прin niште абȣрі (еванораці), seаȣ къ se фоpmeaзъ пе sȣпрафаца веџеtaлȣлȣі niште пікъtȣрі, пар' к' арȣ asȣda: ачеasta se арatъ maі кȣ seamъ ла варzъ (кърекiȣ). Sîntȣ niште планte stpeine *(essotice)*, але кърора фоі sîntȣ фъкȣte ка niште лъdiџе. În toate dimineцеле ачесте лъdiџе se împлȣ кȣ апъ limпede. Планta, нȣmitъ флоарea soареллȣі *(soleil)* tpansпіръ o mape кътime de апъ. Аша-dаръ

кънd веdemȣ dimineaца пе фоеле ачеstеї плантe niште пікъ-tȣpі мічї de апъ, съ штimȣ, къ sîntȣ продȣsse прin tpanspiраціеа плantеї, нȣ прin роȣъ. Este ȣнȣ фелiȣ de макȣ, каре, ремъindȣ аконерitȣ toatъ noaптеа кȣ ȣнȣ клопоtȣ de stеклъ, а doȣа zi dimineaца, ва фі înкъркаtȣ d' о маре кътime de апъ. Планта esotікъ *(distillatoria)* аре пе връфȣреле фоелорȣ ка niште лъdiце, пліне de апъ dȣлче. Ачеste лъdiце în toate diminецеле se deskidȣ de sine 'шї, апої кънd віне о мȣскъ, съ se ашеze пе лъdiце, ка съ sȣгъ din ачеа zeamъ dȣлче, лъdiца de sine 'шї se înкidе песте мȣскъ, арȣнкънd' о în лъdiцъ, шi аша о înнеакъ!

---

11. (— Prelungire.)

Sȣкȣреле вецеtале sîntȣ: лікide, ȣнtȣpъ, решinъ, гȣmі, маtеріе віskoasъ seaȣ мȣкоasъ *(mucilago)* шi zaхарȣ. Toate ачеste маtерії sîntȣ продȣsse шi se skȣргȣ întр' о мȣлцime de планtе. Este s. e. ȣнȣ арборе, каре креште în Амеріка шi se нȣмеште *(ceroxilon)* арборе de чеаръ, din каре se skoate о мȣлцime de чеаръ; фелȣрimі de моліфії *(mélèze)* daȣ ȣнȣ фелiȣ de решinъ; în Калабріеа *(Italiea)* креште ȣнȣ фелiȣ de фрasînȣ, din каре ese ȣнȣ флȣidȣ dȣлче ка zахарȣ шi каре dȣпре че s' аȣ înгрошаtȣ, este întребȣinцаtȣ ка о къръценіе бȣнъ în medічinъ.

Sîntȣ мȣлtе плантe, каре нȣ se sȣферȣ ȣна пе аltа шi вечinъtаtеа лорȣ este въtъмъtoape ȣна алtеїа; шi dinконtръ, гъsimȣ алtе плантe, каре аȣ о simпаtie ȣна кȣ аltа, adeкъ креskȣ маї біне, кънd se афлъ în вечinъtаte: ачеаsta іаръ, поаtе, къ е продȣsъ прin eskpeцiеле партікȣларе але рȣdічinелорȣ.

Nȣ e parȣ a bedea чine-ва жosȣ пe tȣлпina ȣпорȣ арбоpі mȣлte пȣеле, че креskȣ îȣte; кънd desпърцimȣ ачeste пȣеле de арбоpі, еі креskȣ înкъ ші maі біne, продȣкъndȣ арбоpі noȣі. Omȣлȣ, възъndȣ ачeasta, s' a siлitȣ a imita пътȣра, adeкъ: гръdіnарii tae ръmȣреле чеде sȣбцiрі але ȣnȣі арборе, s. е. але ȣnȣі плопȣ seaȣ але ȣnеі sълчіе, ші ле пȣnȣ întp' ȣnȣ пътъnіȣ фаворабiлȣ пentpȣ крешtереа лорȣ; ачeastъ операціе se пȣmешtе бȣtашȣ *(bouture)*, dapъ кънd nȣ пȣпemȣ ramȣра tъeatъ în пътъntȣ, чі întp' ȣnȣ алtȣ арборе, ка sъ se îmбȣпътъцеаskъ soiȣлȣ (pasa) ачеȣі арворе, atȣnчe фачemȣ o аltopie *(greffe)*. Аltopiea npinde пȣmaі, кънd se фаче întpe doȣe snеце de арбоpі, фоарtе апалоаце, s. е. кънd altoimȣ o ramȣpъ de пepsікȣ seaȣ de пърȣ în tpȣnкіȣлȣ ȣnȣі алtȣ пomȣ. Altoipea este de фоарtе mape фолоsȣ în apta гръdіnаpiлорȣ, фііndȣ-къ sepвешtе a îmmȣлці în пȣцiпȣ timpȣ арборі de фелiȣpimі de noame ші totȣ-de-odatъ a îmбȣпътъці фрȣktеле: în гȣstȣ, mъpimе ші фортъ.

---

12. Foele.

Фоеле жоакъ o mape ролъ în esistinцa планteлорȣ, (прекȣm плътъпіі жоакъ ролъ mape în вieaцa animaлелорȣ); кьчі ші фоеле, ка плътъпіі, deskompȣnȣ аерȣлȣ, skoтъndȣ dintp' însȣлȣ gazeле, tpeбȣінчoase пentpȣ пȣtpipea плаnтеі. În фіе-каре фоае se афлъ doȣe феце diфepite în înфъцішареа лорȣ ші în фȣпкціі, adeкъ, фаца sȣперіоаръ prівешtе кътpе черіȣ ші фаца inфepioаръ кътpе пътъпіȣ; чеа dintъіȣ este în цепере de колоаре верde, кam înкisъ, netedъ, stpeлȣчitoаре, пар' к' арȣ фі лȣstpatъ ші îndesatъ: пе-аічі se

еванореазъ газеле, че есѕ din плание; даръ партеа інферіоаръ а фоаеі еsle de колоаре маі deskisъ, нічі neledъ, нічі stpелучitoape, чі акоперitъ кѕ пърѕ, фоарle mikѕ ші фоарle sѕвціре, ка вѕтвакѕлѕ. Прinlp' ачеаstъ фаціъ фоеле авsорвѕ din аерѕ флѕidеле, tpевѕinчоase пentpѕ плаntъ.

S' аѕ însemnatѕ, къ фоеле факѕ фелѕрimі de mішкърі кѕріоase. De îndoimѕ рамѕра ѕнеі планtе, înторкъndѕ сѕпрафаца інферіоаръ în сѕсѕ кътре черіѕ, веdemѕ, къ рамѕра sinгѕръ se îndpeпtеazъ, лѕъndѕ іаръші позиціеа че пътѕрал de маі nainle.

Înфлѕinца лѕmіnеі асѕпра mішкърeі фоелорѕ плаntale е фоарle маре; ші nѕ nѕmaі лѕmina sinгѕръ, чі ші о svѕknitѕръ, ѕnѕ аерѕ іѕte, о skъnteе електрікъ еste destѕлъ а ръdiка фоаеле ѕнеі планtе. Ла о плантъ фоарle кѕріоасъ, nѕmitъ рѕшіноасъ sеаѕ simціtoape *(sensitive)*, кънd ва чіне-ва съ 'ші пѕе mъна пе dînsa, еа îndatъ 'ші трацe фоеле înапоі. Ла валsaminee фоеле поаntеа se апплеакъ кътре пъmъntѕ, формъndѕ ка о волtъ împрежѕрѕлѕ флоpелорѕ, sпре а ле апъра; însъ npinlp' о лѕmіnъ арtіфічіалъ (npin лѕмінърі) пѕtemѕ skimва timпѕлѕ (ореле) планtелорѕ de кѕлкаре ші de sкѕларе.

О фоае фоарle еstpaopdinаръ еstе а ѕнеі планtе, пѕmitъ фелламфоръ *(phellamphora, destilatoria)* din insѕла Madaraskapѕ, în Афріка. Фоеа ачеstеі планtе se sфъpшeште npinlp' ѕnѕ фірѕ ервосѕ, каре аре în върфѕлѕ seѕ ѕnѕ васѕ, în форма ѕнѕі оѕ.

Ачеstѕ васѕ аре ѕnѕ къпъчелѕ, каре se поаtе deskide ші înkide, ка ла о кѕtie. Ачеstѕ васѕ dimineaца stъ deskisѕ ші еste împлѕtѕ кѕ ѕnѕ лікѕidѕ dѕлче, ла каре tpaгѕ inseklеле, че тръеskѕ în ачеste локѕрі; ші îndatъ че insekta se пѕне пе къпъчелѕ, елѕ каde пе кѕtie; о înkide, арѕн-

кънdꙋ insekta în лiквidꙋлꙋ, че se афлъ пе фꙋndꙋлꙋ basꙋлꙋi, шi о înneакъ. Шi, dꙋпре че basꙋлꙋ se îmnле кꙋ insekte moapte, kade жosꙋ ла tꙋлпina плantei шi формеazъ о хꙋmъ, че фолоseшte ла крештереа плantei. În Америка креште о плantъ, че se нꙋmeшte npinzъtoape de mꙋшte *(attrape-mouches)*, каре 'шi аре фоеле seале, desпърџite în doꙋе клапе (лабе) moбiле. De se пꙋне о insektъ пе ꙋna dintp' ачeste фоае, amîndoꙋе клапеле se 'nkidꙋ d' asꙋпра ачелеi insekte шi о npindꙋ. Ачeste плante simџiбiле se афлъ mai кꙋ seamъ în клiмеле калde, ꙋnde în-џенере toate mipaкꙋлеле плantелорꙋ ni se apatъ în toatъ фрꙋmꙋseaџa лорꙋ.

Феномепꙋлꙋ simџipei плantелорꙋ este фоapte греꙋ de esплiкatꙋ, ка шi алте mꙋлте феномене în пъtꙋръ, каре пꙋ ле пꙋtemꙋ înџелеџе. Înџелеџереа omꙋлꙋi este фоapte търџinitъ, пе-кънd а лꙋi Dꙋmnezeꙋ este infinitъ.

Фоеле sîntꙋ de фолоsꙋ пentpꙋ noi, ка шi ръdîчiнеле шi tpꙋnкiі веџetaлелорꙋ: ꙋнеле sîntꙋ de nꙋtpimъntꙋ пentpꙋ omꙋ шi animaле; алtеле продꙋкꙋ о бeꙋtꙋръ, плъкꙋtъ шi sъnъtoasъ; алtеле іаръшi sîntꙋ întpeбꙋinџate ка matepie de înгръшереа пъmъntꙋлꙋi.

---

13. Floré.

Флоареа *(fleur)* пꙋ însemneazъ în Botaniкъ а-чеа, че însemneazъ în лiмба вꙋлгаръ, къчi omꙋлꙋ вꙋлгарꙋ (de ръndꙋ) пꙋmeшte флоаре partea stpълꙋчitoape de фелiꙋpimi de колорi, каре о гъsimꙋ mai totꙋ-de-ꙋna ла ербꙋрi шi ла флорi, пе-кънd ачеastъ parte este пꙋmai înвълiшꙋлꙋ флореi шi konsistъ în niшte фоiџе колорate, пꙋmite petaле *(pétales)*,

каре toate împreѹнъ se нѹmeskѹ королъ *(corolle)*; însъ ачestѹ învълішѹ (королъ) поate sъ лinseaskъ ші флоаре totѹ sъ фie, прекѹm bedemѹ: ла нѹкѹ, ла stежарiѹ, ла брadѹ ла saлчie ші maĭ ла toцĭ арборii din пъdѹреле noastpe. Adeвърata флоаре se нѹmеште în botanікъ органеле плантелорѹ, каре contpiбѹeskѹ ла îmmѹлцipea лорѹ.

О флоаре комплектъ *(fleur complête)*, inzestpatъ кѹ toate органеле, tребѹinчoase nentpѹ dînsa, кѹprinde ѹpmъtoapеле patpѹ пърцĭ, adeкъ: каліч ѹлѹ, корола, stъmінеле ші пistiлѹлѹ. De лinseште ѹnѹлѹ din нѹmiteле фелюрĭ de органе, флоарea este imперфектъ seaѹ некомплектъ. Кънd stъ, se нѹmеште флоарea sesiлъ, dapъ, кънd se афлъ пе върфѹлѹ ѹnѹĭ sѹпорtѹ (коadъ), нѹmitѹ пedѹнкѹлѹ *(pédoncule)*, atѹnчĭ флоарea se ziче кodatъ (педѹнкѹлатъ), прекѹm о гъsimѹ ла флореле: indpiшainѹ *(géranium)*, ѹnѹ фелiѹ de лалеа *(tulipa)*, ліліакѹ *(seringat)*.

Amîndoѹе învъліsheле флореĭ se нѹmeskѹ каліч ѹ *(calice)* ші королъ *(corolle)*: каліч ѹ, каре este maĭ totѹ-de-ѹna верde, este învълішѹлѹ de din афаръ *(extern)*; ĭap корола, каре este maĭ totѹ-de-ѹna de фелюpite колорĭ, este învълішѹлѹ пе-din-întpѹ *(intern)*. Кънd se афлъ нѹmaĭ ѹnѹ învълішѹ îmпрежѹрѹлѹ органелорѹ îmmѹлцipeĭ (stamineле ші пistiлѹлѹ), ачestѹ învълішѹ se нѹmеште пepiantѹ seaѹ пepikapпѹ *(périanthe)*, прекѹm ла kpinѹ *(lis)*.

Însemnapea короleлорѹ este de-а пъzi органеле челе deликate але îmmѹлцipeĭ, че se афлъ întp' însa. Stamineле împreѹнъ кѹ пistiлѹлѹ sîntѹ adeвъpateле пърцĭ џenitале але плантелорѹ. О плантъ, din каре amѹ tъetѹ stamineле seaѹ пistiлѹлѹ, пънъ нѹ s' aѹ împreѹnatѹ, нѹ ва продѹче фрѹктѹлѹ.

Stamineле sîntѹ компѹse din tpeĭ пърцĭ: antepe, *(anthère)*, полепѹ *(pollen)* ші філетѹ *(filet)*.

Antepa ape форma snsi sъкsлeцs mікs, плins кs sns фeлis de пsлвepe фoapte фinъ шi кsnpinde naptea чea sspepioapъ (mai de sss) a staminei. Пsлвepea чea галбinъ, кapе se флъ în mіжлокsлs (чentps) antepei, se nsmeшte полеns. Toate плantеле aš полеns (пsлвepe, прафs), кapе se înфъцішеazъ, кънd ne sitъms кs mikposкonsлs, în форma гръsnцeлоps mічі шi галбinе. Ка sъ 'лs bedems віne, tpeбse sъ psmnems antepeле snei флорі гроase, s. e. але кpinsлsi, шi atsnчі полеnsлs ва къde афapъ. Фiлetsлs seaš фiлamentsлs este коada antepei, adeкъ sns фeлis de nedsnкsлs, кapе noaptъ antepa: de mslte opi фiлetsлs лinseшte кstotsлs

---

14. (— Prelungire.)

Флоapea пъnъ ns s' aš deskiss, se nsmeшte вobочeлs seaš bstons. În ачeastъ nedesвoлtatъ stape флоapea peтъne mslts timns. Кънd o datъ se deskide, desфъкънds 'шi фоеле seале челе stpълsчitoape ла лsmina ziлеi, ssbt inфлsinцa aepsлsi шi a кълdspei, ачeastъ deskidepe a флоpeлоps se nsmeшte înфлopipe. Toate плantеле ns înфлopesкs ла ачeaші върstъ, чі чea mai mape napte a плanteлоps epвoase înфлopesкs în ansлs dintъis аль върstелоps; apвsstii (tsфeле) înфлopesкs ла аль tpeiлea ans, dap apвopii (копачii) înфлopesкs mai tъpzis. Кs кътs o кліmъ este mai фpigspoasъ, кs atъts timnsлs înфлopipei плanteлоps віne mai tъpzis. Фie-кapе snецъ (фeлs) de плante 'шi apе ne ans timnsлs seš, în кapе înфлopesкs: snеле înфлopesкs npimъвapa, алтеле вapa, алтеле toamna шi înфine, snеле плante înфлopesкs ліap în mіжлокsлs epnei. O кълdspъ

ѫmedъ фавореазъ înфлорірea плantелорѣ. Фіе-каре лѫпъ îші аре флореле sале.

Прекѫm фоеле, аша ші флореле se deskidѣ ші se înkidѣ ла хотърііle оре (часѫрі) але zілеі seaѣ але нопцеі; ачеаstъ împрежѫраре аѣ dat o idee sпре-a конпѫне ѫнѣ часорнікѣ de флорі, каре îші аре пе фіе-каре часѣ ші флореле, каре înфлорeskѣ. Флореле, ка ші трѫнкіѫлѣ seaѣ рѫdâчіна, не slѫжeskѣ ла мѫлte фолоase; s. e. în medічінъ, în арта колореі; еле ні daѣ міере; odoреле челе маі плъкѫте ші ні înkъntъ окії ноштрії прін фрѫмѫsеаца колорілорѣ ші а формелорѣ лорѣ. Флореле sintѣ орнаmентеле (împodoбірea) гръdінелорѣ noastre ші ѫнеле din челе маі фрѫмоase ші admіраbіле продѫкції але нътѫреі.

---

15. Fructulŭ.

Фрѫктѫлѣ seaѣ роdѫлѣ *(fruit)* în лімба botanікъ este оварієлѣ, ажѫnsѣ în stареа перфектъ. Кънd оѣеле (оъле), кѫпрінse în оварієлѣ, s' аѣ desволtatѣ, atѫnчі оварієлѣ se skімбъ în фрѫктѣ (роаdъ), пе-кънd stаміnеле ші корола se ѫsѫкъ ші каdѣ; dаръ de мѫлte орі ші stілѫлѣ пістілѫлѫі прекѫm ші калічѫлѣ se ѫsѫкъ ші каdѣ. Орі-че фрѫктѣ este компѫsѣ din doѣe (доъ) пърці: de înвълішѫлѣ грѫѫнтелѫі, каре este орі sѫкуіре, ка о пеліцъ ѫskatъ, seaѣ ка о пеліцъ моале ші кърпоаsъ. Ачеstѣ înвъліш se нѫмеште перікарпѣ *(péricarpe)* ші de semînца, каре se афлъ în înтрѫлѣ фрѫктѫлѫі *(graine)*. Ла перѣ, мерѣ, персічі ші пепені (мелоні) перікарпѫлѣ este біне deosebітѣ de грѫѫнте, пе-кънd ла грѫѣ, орзѣ ші овъзѣ перікарпѫлѣ este

аtыѣ de мѣлtѣ крескѣtѣ ші ѣнitѣ кѣ гръѣнtеле, înкътѣ мѣлці botanistî ш' аѣ înкінѣitѣ, къ ачеste гръѣнце н' аѣ înвълішѣ, însъ ачеаsta а фоstѣ о грешеалъ.

Botanistiî deosebeskѣ шеапtе sпеце de фрѣкtе: капsѣлъ, siлiкѣъ, легѣminъ, dрѣпъ, поамъ, бобъ ші копѣ.

Капsѣла *(capsule)* еste ѣпѣ фрѣкtѣ, каре аре ѣпѣ перiкарпѣ sѣбціре, ка о пеліцъ ѣskatъ, în каре se афлъ мѣлtе seminце, s. e. ла макѣ.

Siлiкѣа *(silicule)* еste ѣпѣ фрѣкtѣ, компѣsѣ din доѣе жѣмътъці, каре 'лѣ гъsimѣ ла toate крѣчефереле, s. e. ла мiкшѣпеле, ла ръdiкі, ла кѣрекі (варzе) ла мѣштаріѣ, ш. а.

Легѣmina *(gousse)*, ка ші siлiкѣа konsistъ din доѣе жѣмътъці ші, кънd se sпарце în лѣпціmea îмпреѣпъреі sале, seminцеле se вѣdѣ ші ѣпе-орі кadѣ афаръ, ка ла маzъре, фаsоле, ш. а.

Dрѣпа *(fruit annuel)*, феліѣлѣ фрѣкtелорѣ, în каре перiкарпѣлѣ еste моале, кърпоsѣ ші гроsѣ, ші înкѣпжѣръ ѣпѣ sîmбѣре tape, în каре se афлъ ѣпѣ гръѣпtе маре, ка ла прѣпе, чіреше, перsече, zapzъре, ш. а.

Поама *(romum, pepins)*, în каре фрѣкtѣ перiкарпѣлѣ еste іаръші кърпоsѣ ші моале, ашеzatѣ sѣбt о пеліцъ deѕtѣлѣ de tape; în міклoжѣлѣ фрѣкtѣлѣі se афлъ ніште късѣце (челѣле), în каре se афлъ гръѣпцеле, deoseбitѣ ѣпѣ de алtѣ, ка ла мере, пере, порtокале, ш. а.

Бака saѣ боба *(bacca, baie)* еste ѣпѣ фрѣкtѣ моале ші кърпоsѣ, însъ н' аре sîmбѣре, нічі diферitе челѣле пепtрѣ seminце, ка агрешеле, мѣреле, пепеніі, фраџеле, ш. а.

Копѣлѣ *(conne)* еste фрѣкtѣлѣ, че аре форма ѣпеі пірамide ші еste компѣsѣ de ніште solzî, пѣші ѣпіі пеste

алції, ка олапеле (оалеле) каселорȣ. Ла арборії, кȣ фоеле ка ла брадȣ ші ла тоате фелȣреле de толіфті (*sappinus, pinus*) гъsimȣ ачестȣ феліȣ de фрȣктȣ.

Îн лімба вȣлгаръ, sȣб нȣміреа de фрȣкте seaȣ поаме se înцелегȣ фрȣктеле арборілорȣ; іаръ гръȣлȣ ші челе алте se нȣmeskȣ семінце, легȣме т. а. Кȣлтȣра поамелорȣ konstitȣеште о штіінцъ партікȣларъ, нȣмітъ п о т і к ȣ л т ȣ р ъ, каре аре de skonȣ a îмбȣнътъці поамеле (de арборі).

Чеа таї маре парте din поамеле ноастре ні аȣ вінітȣ dела Asiea: zapzъреле (*abricot*) — dела Артеніеа; чіреше ле — (*cerise*) dела Понтȣ; smokineле — dела Месопотаміеа; персічеле—dела Персіеа; прȣнеле (*prune*)— dела Sipiea.

---

16. Semînța.

Г р ъ ȣ н т е л е, seaȣ с е м і н ц а (*semen*) есте нȣмаї о парте а фрȣктȣлȣї, че se афлъ în întpȣ перікарпȣлȣї. În гръȣнте deosевітȣ ȣнȣ înвълішȣ sȣбціре (*tegumen*) ші ȣнȣ sîмбȣре, каре кȣпрinde емвріонȣлȣ (*embryon*); аше-dap în семінцеле плантелорȣ гъsimȣ тоате ачелеаші пърці, че ле гъsimȣ ші în оȣеле пъсерелорȣ. În емвріонȣ гъsimȣ, în міnіатȣръ, ȣртеле плантеї віітоаре, adекъ: р а d і к ȣ л ȣ, din каре se desвоалтъ пе-ȣртъ ръdъчіна, п л ȣ т ȣ л а, din каре аре съ se факъ трȣнкіȣлȣ, ші к о т і л е d о а н е л е, din каре se desвоалтъ фоеле прімітіве. De тȣлте орі se афлъ în гръȣнте, лънгъ емвріонȣ, ші о парте фъіноасъ, хотърітъ а нȣтрі (хръні) тінъра плантъ în тітпȣлȣ челȣ dintъїȣ алȣ desволтъреї еї, прекȣт în оȣеле пъсерелорȣ, албȣшȣлȣ sep-

веше (слѹжеще) а нѹtрі пѹії în timпѹлѹ primitivѹ, кънd se desвоалтъ în oѹ.

Тimпѹлѹ, че întреввinцеазъ seminца, sпре-а deпліні акtѹлѹ џерmінацієі este osевitѹ ла мѹлte пlanteле; s. e. гръѹлѹ, орzѹлѹ, фasолеле ші алtе din партеа граміnееlорѹ îші dепліnеsкѹ џерmінаціеа, лорѹ în пѹціnе zile, пе-кънd перsікa о sфършеще авіе întр' ѹnѹ anѹ, їар tранdафірѹлѹ—în doї anї. Ла џерmінаціе tревѹеsкѹ treї лѹкрѹрї: кълdѹра, аерѹлѹ ші апа. Кълdѹра фавореазъ înфлареа гръѹnteлѹї ші ціnе прінчіпѹлѹ вitaлѹ întр' însѹлѹ; аерѹлѹ ші апа sîntѹ alіmenteле пlanteлорѹ: о пlantъ, фъръ апъ seaѹ фъръ аерѹ, пѹ поате esista; апа пътрѹnde maї кѹ seamъ în seminце, dѹпре че аѹ мѹеатѹ înвълішѹлѹ, еї skimвъ ші пътѹра kotiledoaпелорѹ, прin каре skimваре ле фаче вѹне (капавіле) а нѹtрі емвріопѹлѹ în періоdѹлѹ џерmінацієї.

Кънd esaminъмѹ modѹлѹ, че а întреввinцatѹ Проніеа (провеdinца), sпре-а фаворіza pisinipea seminцелорѹ пе пъмънtѹ, ка sъ роdеаskъ ші sъ îmmѹлцеаskъ пlanteле, реmъпеmѹ în miраре ші întр' о адънкъ adораре divinъ. Se афлъ мѹлte фрѹkte, каре dѹпре мътѹрitaтеа (коачереа) seminцелорѹ, че se афлъ întр' înseле, se deskidѹ sінгѹре de sine ші 'ші арѹнкъ афаръ seminцеле; ѹне-орї, ачесте seminце аѹ арінї, ѹшоаре ка фѹлгѹлѹ, прin каре se sѹе în аерѹ, sвѹрънdѹ dепарte ші къzънdѹ ѹnde лі este datѹ de фіре. Între арворї: ѹлмѹлѹ ші арцарїѹлѹ *(ulmus, acer)*; între ервѹрї—пъпъdіеа *(taraxacum)* пі арatъ asemenї seminце.

Sîntѹ înкъ seminце, каре аѹ ніште кърліцеле, кѹ каре se прindѹ de алtе корпѹрї; їар ѹnеле seminце sîntѹ ѹnse кѹ ѹnѹ феліѹ de ѹntѹ, ка sъ пѹ se моае de плоï, пъnъ че лі віnе времеа de креskѹtѹ. Апеле рїѹрелорѹ ші мърелорѹ sîntѹ de мѹлte орї însърчінате de Проніе а dѹче semin-

целе în церреле челе deпъptate, ȣnde sîntȣ de tpeбȣinцъ, dȣпpe însemnapea лорȣ.

Мȣлцimea seminцелорȣ, пpodȣsъ de ȣнеле din планte, este кȣ totȣлȣ estpaopdinapъ: ȣнȣ ȣлmȣ пpodȣче tpeĭ sȣte de miĭ de гръȣнце, dap ȣнȣ taбакȣ (планta de tȣtiȣнȣ) пpodȣче шese sȣte de miĭ de гръȣнце!

---

17. (— Prelungire.)

Oseбitȣ de локȣpеле пъsinoase din zoneле кълdȣpoase шi de кътпȣpеле челе акопеpite кȣ геацъ etepnъ în церреле поларе, нȣ este niчĭ ȣнȣ пȣнktȣ пе пътънtȣ, каpe sъ фie desпoeatȣ кȣ totȣлȣ de веџetaле. Веџetaцiea diвepsъ о гъsimȣ пе toate фелȣpеле de tеppene шi пе toate înълцimeле mȣнцелорȣ.

Фie-каpe zonъ îшĭ ape веџetaцiea sa, каpakтepisatъ кȣ о deoseбitъ înфъцiшapе; о вepdeaцъ neîntpepȣmntъ domneшte în пъdȣpеле zoneлорȣ екȣatopiaле шi tpoпiче. Аколо пътȣpa 'ĭ кȣ toatъ mъestatea пȣtepeĭ sале кpeatoape. Аколо se гъseskȣ о mȣлцime de пъdȣpĭ, о mȣлцime шi о mъpime în întindepea лорȣ, пpекȣm шi în înълцimea џigantikъ а apбopiлорȣ; аколо staȣ înалцĭ палmiepĭ seaȣ фiнiчĭ. Фepeцеле *(fougères)* џigantiче, каpe ла noĭ aбiea se tъpeskȣ пе пътънtȣ, аколо se фakȣ mapĭ ка плoпiĭ. În климеле modepate гъsimȣ steжapĭ mъestoшĭ, молiфtĭ шi плoпĭ de о mъpime însemnatъ шi de о вързtъ de mȣлte sȣte de anĭ. Înфiне, deла eapбa чea maĭ mikъ, каpe aбie înфлopeшte пе цepтȣpеле mъpeĭ înгeцate, пънъ ла apбopĭ чеĭ џigantiчĭ шi алte кpeaцiĭ mipakȣлoase, че se афлъ în церреле tpoпiче, пътȣpa se apatъ аше de

фрȣmoasъ, варіatъ ші admiрaбілъ (de minȣme) în продȣкціеле sале, înкътȣ noї sîntemȣ siліці a лъȣda ші a adoрa înaлta тъпъ a Omnіnotinteлȣї Креаtoрiȣ, каре a resпъndіtȣ кȣ atъta ліберaлitate богъціеле плantелорȣ пе sȣпрафаца пътъntȣлȣї.

Фрȣкtеле, прекȣm' ші гръȣнцеле плantелорȣ, ni sîntȣ de че maї mаре tребȣінцъ ші de фолосȣ, къчї еле формеазъ (факȣ) чеа maї mаре парtе a нȣtрimъntȣлȣї (хранеї) nostрȣ.

Din гръȣнце фачемȣ пънеа noastръ de toate zілеле; кȣ еле нȣtрimȣ animaлеле noastре (пъсереле ші добitoaчеле) domestiче (kasniче).

Пomiї не рекореsкȣ în zілеле челе кълдȣроase de варъ ші sîntȣ фoaрte фолоsitoрї пеntрȣ sънътаtea omȣлȣї, maї deoseбітȣ, — în церрeле кълдȣроase. Din пoame ші din гръȣнце фачемȣ ші беȣtȣрї sпірtȣoase, фолоsitoaре omȣлȣї, кънd ле întребȣінцеазъ кȣ штiінцъ ші кȣ înцелепчȣне seaȣ, ка ȣнȣ фелiȣ de беȣtȣръ, seaȣ, ка ȣнȣ фелiȣ de doфtoрie.

Înфine, ла фелiȣрimї de aрtе tребȣеskȣ o mȣлціme de гръȣнце пеntрȣ ȣntȣреле, каре esȣ dintр' înseле ші каре ni фолоseskȣ a лȣmina каsеле ші oрашеле noastре.

---

18. Despre folosulŭ și calitățele planteloru.

Din плante, seaȣ вецеtале se нȣtреште omȣлȣ ші aniмалеле sале челе domestiче. Фібреле (фіреле) челе sȣбцірі

але ѕнорѕ планtе (кънепа, інѕлѕ, бѕмбакѕлѕ) омѕлѕ ле întребѕinцеазъ, sпре-а 'шї цесе dintр' înселе вestimintеле сеале; totѕ din materiеле вецetале омѕлѕ аѕ шtiѕtѕ înвента реmеziеле челе маї прецioase, каре 'ї sкапъ віеаца de воліре ші de moartea чea фър-de време. În прівінца ачеаstа, омѕлѕ în stѕdiѕлѕ плантелорѕ лё аѕ îмпърціtѕ în патрѕ прінчіпале грѕппе; în планtе а л і м е н t а р е (нѕtрitoаре) s. e. (sпре еsemплѕ) грѫѕлѕ, орzѕлѕ, орезѕлѕ, картофії, фасолеа, ші toаte легѕмеле; în планtе м е d і ч і н а л е (ремеzії, seaѕ dоfторії) s. e. палба, пъпъdiea, izma, ш. а.; în планtе і н d ѕ s t р і а л е (пенtрѕ dіферіtе арте ші indѕstрії) s. e. кънепа, інѕлѕ, планtе de dіферіtе колорі, stежарії ші алці арборї, каре даѕ ѕнѕ лемнѕ бѕнѕ de клъdіреа каselорѕ; ші în планtе de о р н а м е н t ѕ (de подоабъ): ачеstе sîntѕ întребѕinцаtе пенtрѕ фрѕмѕсецеа флорелорѕ seaѕ але фоелорѕ плъкѕtе, кѕ каре не апъръ în-котра кълdѕреї soареляї, seaѕ пенtрѕ къ факѕ о верdеацъ плъкѕtъ în гръdiнї, s. e. роzа (траndафірѕлѕ), кріnѕлѕ, tѕліпа, гароафа, мікшѕнеба ш. а. О мѕлціме нenѕмероасъ de планtе indіцене (еѕропеене) ші esoцене (din клімеле калde) sîntѕ кѕлtіваtе (лѕкраtе) ка планtе de орнаменtѕ în гръdiні de лѕксѕ; însъ пенtрѕ ачеле esoцене, каре нѕ потѕ съ сѕфере фрігѕлѕ ерпеї (іерпеї) ноаstре, sîntѕ фъкѕtе гръdiнї adinse (întр' adinsѕ) în касе, înкіsе ші біне înкълziтe, нѕміtе флоръриї *(serres)*.

---

19. (— Prelungire.)

Афаръ de ачеstе калітъцї (însѕшірї) цeнерале, че ні аратъ планtеле, кѕпріnsе în нѕміtеле патрѕ deспърцірї,

sîntŭ ші алте калітъці, прорріе фіе-кърора din плante. În прівінца ачеаста, s' аŭ însemnatŭ, къ, кŭ пŭціne нŭмаї esenції, плantеле, каре seамънъ în odoape (mіposŭ) ші în гŭstŭ, se asamънъ ші în челе-л-алте калітъці partікŭларе, че ле аŭ. Asemene s' аŭ însemnatŭ, къ чеа маї маре parte а плantелорŭ medікале енерціче аŭ ŭнŭ mіposŭ partікŭларŭ бŭнŭ (аpomatікŭ) seaŭ реŭ, пікantŭ *(foetide)* ші оаре-каре гŭstŭ. Локŭреле ŭскate ші stерпе продŭкŭ плante аpomatіче: мŭшеџелŭ, жалішŭ, іsмъ, posмаpінŭ, левандъ ш. а. не-кънd пъмъntŭлŭ бълtosŭ ші грasŭ продŭче плante selбatіче, акре ші de мŭлте орї веninate (s. e: чŭрперчеле веninate), каре креskŭ în локŭрї іntŭнекоаse ші грase. Лаŭра *(stramonium)*, кŭкŭta, seaŭ чікŭta, беладона ші мŭлте алте otраве веџеtале креskŭ în локŭреле грase ші în клімеле, ŭnde пъмъntŭлŭ е преа грasŭ ші podіtорїŭ.

Дŭпре ачеste însŭшірї џенерале а веџеtалелорŭ, sъ прівімŭ че-ва ші ла фолоаsŭлŭ лорŭ, кŭ каре slŭжеskŭ омінірeї.

Чŭперчеле sîntŭ фоарte нŭtрітоаре, însъ ŭнеле din еле sîntŭ otрънite; ші їатъ de че тревŭе sъ не феримŭ de чŭперчеле, каре креskŭ în локŭреле ŭmede ші întŭнекоаse ші каре аŭ о odoape непlъкŭtъ, къчї sîntŭ бънŭite кŭ dpentŭ кŭвîntŭ а фі веninate. Ŭнŭ фелŭ de чŭперчї, нŭміte трŭфе *(truffes)*, каре креskŭ în ŭнеле локŭрї în Франціеа, sîntŭ о мънкаре прецїоаsъ; їар din чŭперчеле de sпеца болеtŭ *(bolet)* se фаче еаskъ. Мŭшкїŭ de Корsіка ші de Іsланда ші каре креште în алте церрї нордіче (ліхенŭ, *lichen)* se 'нtребŭінцеазъ în medічінъ ка ŭнŭ маре фолосŭ пенtрŭ віndікареа воалелорŭ пеnтŭале ш. а. Капіларіеа ші філіхmasŭ *(jougere mâle)*, ачеstŭ ŭлtімŭ este, ка о ремеzіе пŭтерnікъ în контра лімбрічілорŭ.

Грънцеле seaŭ граmineeле sîntŭ плantеле челе maĭ фолоsitoape. Omʋлŭ îшĭ прегътеште пънеа de toate zilele: viteле se nutpeskŭ кŭ фрunzеле плantелорŭ череале; пъsереле se хрънеskŭ dîn грънцеле къzute seaŭ skutupate. Грʋлŭ din клimеле modepate шi орezʋлŭ din клimеле кълdupoase sîntŭ челе maĭ nutpitoape грънце пentpu toate zileле a miлioane de oamenĭ. În клimеле челе maĭ фрigupoase oamenii se фолоseskŭ maĭ mʋлtŭ кŭ sекаpа. Орzʋлŭ шi овъsʋлŭ se întребuinцеazъ maĭ mʋлtŭ пentpu храна каiлорŭ. **Пopumбuлŭ** (кукурuzʋлŭ, пъпушоiʋлŭ) креште шi se 'ntребuinцеazъ maĭ de osebitŭ în цеppеле mepidionaле але Еupопеĭ. Din фъina de поpumбŭ se прегътеште ʋnŭ фелiʋ de mънкаpе, преа кŭ гustŭ шi de фолоsŭ, каpе se nʋmeште **mъmъligъ** (în Italiеа—polentъ) шi mълаiʋлŭ, saŭ mъmъligъ, amestекаtъ кŭ фъinъ de гpъŭ, шi коаntъ. **Tpestiea de zaxapŭ** *(canne à sucre)* îшĭ аpе opiцinеа sa din Indiea шi tpansплantatъ акum în Ameрiка шi în mʋлte insʋле, s' aŭ фъкutŭ ʋnŭ isвopŭ de богъцie, фiindŭ къ din еа se skoate zaxapʋлŭ, o mъtepie dʋлче шi de tребuinцъ пentpu miлioane de oamenĭ, maĭ ка шi пънеа, maĭ asemene пentpu попоpлii (пъpoadеле) чiviлizaцĭ, каpе konsʋmъ пе anŭ miлioane de окъ de zaxapŭ.

---

20. Palmierii.

Nu e niчĭ o плantъ аша de богатъ în пpodʋkte шi фолоsitoape ка **пaлmiepii**; eĭ sîntŭ dapʋлŭ челŭ maĭ прецiosŭ, кŭ каpе Пponiеа aŭ înzestpatŭ цеppеле кълdupoase. Sîntŭ кʋnoskʋte акum sʋte de sпеце de пaлmiepĭ, însъ noĭ вomŭ nʋmi aiчĭ nʋmaĭ пе ʋnеле dintp' înseле:

Кsртаlsлs, seaѕ **фiniksлs** *(dattier)* креште ĭn Indiea, Арабiea, Sipiea шi Афрiка. Аchestѕ арборе поартъ фрsкte (кsртале) nsmaĭ in клiтеле фоарte кълdsроase шi nsmaĭ аколо, sndе soapeле арdе кs о кълdspъ nesпssъ, шi пътънtsлs, фiindѕ акоперitѕ кs пъsinѕ фервinte, формъndѕ о psstie (desepтъ) грозавъ, tokmaĭ аколо пътsра аѕ плаntatѕ аchеste admipабiле плаnte, каре sinгspĭ sîntѕ în stape а îndestsла toate тpeбsinцеле omsлsĭ. Sîntѕ msлцĭ попоlĭ în Asiea шi în Афрiка, каре se хръnesкѕ din кsртале, ка noĭ din пъnе; eĭ факѕ аколо din кsртале: фъinъ, vinѕ, ракiѕ, sntѕ, dsлчеацъ ш. а. шi pri-sossлs îлs ssskъ ла кълdspъ шi 'лѕ tpimitѕ ла noĭ pentpѕ коmmерцiе ла toate бъкълiеле.

Kokotiepisлs *(cocotier)*, каре prodsче niшte пsчĭ mape, че ksпrindѕ о мъnкаре dsлче ка лаптеле, пе-кънd tpsnкisлs, кънd îлs крestъmѕ, dъ о zeamъ dsлче ка za-харisлs, шi кънd е проаspъtъ, este о бестspъ maĭ dsлче de-кътѕ mssтsлs; апоĭ фiindѕ espssѕ ла аерѕ кътe-ва zile, ферbe ка шi msstsлs de vinѕ шi dъ о бестspъ фоарte плъ-кsтъ, че se nsmeшte vinѕ de палмiерѕ *(vin du palmier)*. Трsnкisлs kokotiepisлsĭ ksпrinde ssб коажъ niшte фiре mлъ-doase (фiбре флеsiбiле), каре sîntѕ întpeбsinцate pentpѕ фачереа коарdелорѕ (stpеапгspiлорѕ, фsniелорѕ) solide, каре цinѕ фоарte msлtѕ. Фоеле sîntѕ tape, ка de пеле шi ns nstpezeskѕ шi ле întpeбsinцеаzъ sspе-а 'шi фаче акоперeminte de касе, dap din фoiцеле челе miчĭ факѕ къпеле (пълъpiĭ) pentpѕ dame, maĭ solide шi maĭ sшoape, deкътѕ къпелеле de пае. Чеntpsлs kokotiepsлsĭ nsmaĭ, кънd este tînъpѕ шi moale, фоарte 'i бsnѕ de мъnкаре, шi апоĭ întъpindѕ-se, se фаче о mъtepie tape ка ossлs de фildeшѕ (елефаntѕ), din каре факѕ фелisрite base de касъ. Sпѕ фелiѕ de kokotiepiѕ

dъ ші ȣnȣ osъbilȣ ȣnlȣ dȣлче ші пълкȣtȣ. Din фamiлiea палmiepiлopȣ este ші sarotiepȣлȣ *(sagoutier)*, каpe dъ o mъtepie фъinoasъ ші фoapte nȣtpitoape, nȣmitъ saro *(sagou)*.

Napчisseле *(narcisse)* ni daȣ плante, din каpe пpoвinȣ niшte фpȣkte фoapte пpeцȣite, nȣmite пoame de ananasȣ, че se кȣлtiвъ în ȣneлe цeppĭ mepidionaлe, în opanжepeĭ (гpъdineлe de eapnъ).

Бananiepiĭ, aлe кърopa пoame фopmeazъ o nȣtpipe пȣблiкъ лa Indienĭ ші лa diфepite naцiĭ, че лoкȣeskȣ în Aфpiкa ші în Oчeaniea. Фoeлe лopȣ, лȣnцĭ de къte ȣnȣ stъnжinȣ (2 metpe), se 'ntpeбȣinцazъ пentpȣ акoпepiшe de каse, ка ші фoeлe de кoкotiepĭ.

Бaлsamiepiĭ daȣ imбipȣлȣ *(gingembre)*, întpeбȣinцatȣ пpin pъdъчina sa чea apomatiкъ.

Лaȣpienіĭ ni daȣ maĭ mȣлte sȣбstanцe apomatiчe: skopцiшoapa, кamфopa ші пȣкȣшoapa *(muscade)*.

Плanta saлsoлa ni dъ soda *(soude, natron)*.

Sфekлa, фiindȣ pъdîчinъ фoapte къpnoasъ, пpin diфepite oпepaцiĭ, пpodȣчe zaхapȣлȣ.

---

21. Carlofiĭ.

Кapтoфiĭ sinlȣ opiцinapĭ din Пepȣ. Ȣnȣ Enглeзȣ 'ĭ aȣ tpansпoptatȣ în Eȣpoпa; în seкoлȣлȣ XVI-лea aȣ фostȣ кȣлtiвaцĭ în Itaлiea, кa плante de opnъmentȣ în гpъdine. Чeлȣ întъiȣ, каpe aȣ însemnatȣ, къ tȣбepкȣлeлe, че se aфлъ пe pъdîчineлe aчesteĭ плante, sinlȣ nȣtpitoape, aȣ фostȣ Гaspapȣ Taȣхenȣ; insъ o пpeжȣdeкatъ, каpe domnea пe-atȣnчĭ asȣпpa кapтoфiлopȣ, къ sînlȣ otpъвiцĭ, n' aȣ лъsatȣ ideeлe лȣĭ Баȣцenȣ sъ se întъpeaskъ în пъpodȣ

tokmaĭ ла фinitѕлѕ sеколѕлѕĭ tрекѕtѕ аѕ înчепѕtѕ, лѕmеа а simцi къ ideea este грешitъ, къ картофiĭ sîntѕ otръвiцi; шi d'atѕнчĭ întревѕinцареа картофiлорѕ s'аѕ решipatѕ astѕ-фелѕ în Еѕропа, къ кѕ mаре фолосѕ s' аѕ фъкѕtѕ о нѕtpipe плъкѕtъ пentрѕ milliоane de oameni, skъпъndѕ de-atѕнчĭ Еѕропа de фomete, прекѕm se întъmпла maĭ nainte, фiindѕ къ кѕлtѕра картофiлорѕ este mѕлtѕ maĭ ѕшоаръ, декъtѕ а гръѕлѕĭ. Însъ de къцi-ва anĭ înкоаче s'аѕ аръtatѕ ѕnѕ фелiѕ de воале шi ла картофi, къчĭ пѕtрezeskѕ еарпа în гропĭ, ѕnde аѕ фostѕ adѕnaцi de-toamnъ.

---

22. Tabaculŭ.

Табакѕлѕ este орiцiнарiѕ din Амеріка, din insѕла Табако, de ѕnde аѕ фostѕ tpansnoptatѕ în Еѕропа npin Портѕrezĭ, пеѕртъ кѕлtiватѕ npin Italieni, Енглеzĭ, dap în anѕлѕ 1560, solѕлѕ (ambasadoрѕлѕ) Nikotѕ л' аѕ adѕsѕ în Францiea, de-ачеа tiѕtiѕnѕлѕ în botanikъ se нѕmеште „Nikoцiana табакѕmѕ" *(Nicotiana tabacum)*. În sеколѕлѕ dintъiѕ, dѕпре întроdѕчереа sa în Еѕропа, гѕверпеле аѕ datѕ пoронкъ, sъ нѕ se фѕmeze табакѕлѕ niчĭ-de-кѕm, фiindѕ къ este вътъmъtopiѕ sънътъцеĭ; însъ пе-ѕртъ, афлъndѕ 'лѕ de-фолосѕ шi mѕлцеmipe, л' аѕ ръsпъnditѕ фоарtе mѕлtѕ, înкъtѕ акѕm konsѕmaцiea табакѕлѕĭ este фоарtе mаре, къ а debinitѕ ѕnѕ isворѕ însemnatѕ алѕ вiнitѕрелорѕ ѕнорѕ state, але кърора гѕверне аѕ фъкѕtѕ о монополiе dintp'însѕлѕ, adeкъ, ш' аѕ пъstpatѕ neatърнареа шi totѕ dpitѕлѕ de-а 'лѕ винde.

---

23. Despre unele vegetale.

а.) **Олівії** ni daѕ тъѕліnеле, din каре ese ѕntѕлѕ-de лemnѕ, ѕnѕ aptікѕлѕ, фoapte пpeцiosѕ пentpѕ omѕ шi intpeвѕinцatѕ îнкъ шi în antikitatea чea adънкъ. Ѕnѕ фелiѕ de фpasinѕ din Itaлiea dъ mana, întpeвѕinцatъ ка pemezie (доф.iopie) de кѕpeцenie.

—

б.) **Плantеле аpomatiче** шi фолоsitoape sîntѕ: чimбpѕлѕ, isma *(mentha)*, meлisa, жалешѕлѕ *(soude)*, леванда *(lavande)* ш. а. Чікоаpea шi лъптѕчеле *(laitue)*, плanle че ле тънкътѕ ка saлata. Anгinapa *(artichaut)*, чentaѕpѕлѕ шi пелinѕлѕ *(absinth)*, плante amape, întpeвѕinцate ка pemezie înкontpa фpiгѕpeлорѕ. Мѕшецелѕлѕ *(camomille)*, коada шоpечелѕі *(mille feuille)*, флоаpea soapeлѕі, окiѕлѕ-боѕлѕі *(aster)* sîntѕ плante asemene de фолоsѕ, ка флорі шi ка pemezii medікале.

—

с.) **Кафеаѕа** *(café)* este о плantъ de фoaple mape tpeвѕinцъ пentpѕ пopoлії чiвiлizaцi шi s' aѕ фъкѕtѕ ѕnѕ isвopѕ de вогъціе пentpѕ локѕpeле, ѕnde este лѕкpatъ (кѕлtiвatъ). Плanta de кафеа este opiцinapъ din Etioлiea (Афpiка). Eцinтenii, Пepsienii, Тѕpчії, Олandezii шi Italienii aѕ кѕлtiвatѕ кафеаѕа, însъ, пънъ-ла фinitѕлѕ sекѕлѕлѕі XVII-леа, кафеаѕа, ка о плantъ papъ, aѕ fostѕ фoaple sкѕmпъ. Лѕdoвiкѕ алѕ XIV-леа aѕ tpansпоptatѕ în insѕла Maptiniка tpeі копачі de кафеа, че se пpimi, ка ѕnѕ dapѕ din Eцinetѕ; шi aчestі tpeі копъчеі de кафеа s' aѕ îmmѕлцitѕ atъtѕ, къ акѕm пѕ nѕmai Maptiniка, чi шi toate чеlе алe insѕле Antiле пpodѕкѕ mi-

лioane de окъ de кафеа пе анȣ; înкътȣ maĭ toatъ кафеаѫа, че se беа акȣm în Еȣропа, провine din insȣлеле Antiле.

---

d) **Папароана неагръ**, saȣ макȣлȣ *(pavot noir)* ni dъ афionȣлȣ *(opium)*, о pemezie фоарte пречioasъ ла ȣнеле боале кȣ dȣрерĭ, къчĭ афionȣлȣ пoтoлеште dȣререа. Орientaлiĭ, шi maĭ кȣ seamъ Кinezii, фак абȣsȣ (intребȣinцаре реа) кȣ тъпкареа de афionȣ, пръпъdindȣ 'шĭ sъпъtatea лорȣ. Din папароана чеа албъ *(pavot blanc)* se skoate ȣнȣ фелĭȣ de ȣntȣ, пȣmitȣ ȣntȣ de папароанъ *(huile d' oeillette)* шi se 'nтребȣinцеазъ, ка о pemezie medikaлъ.

е.) **Чaiȣлȣ** нȣ este алтъ че-ва, de-кътȣ ноште фоiце, шi флорĭ ȣskate, че провinȣ dела о плantъ, каре креште în Кina шi în Indiea. Konsȣmaцiea чaiȣлȣi în Еȣропа шi în Амеріка-de-нордȣ se sȣе ла мȣлte miллioane de фȣнцĭ пе анȣ шi формеазъ акȣm ȣнȣ артiкȣлȣ de коммерціе, фоарte însemnatъ.

Чaiȣлȣ кinezeskȣ, пȣmitȣ рȣssеskȣ, фiindȣ-къ maĭ nainte венеа прin Рȣsiea dела Кina пе ȣskatȣ în Еȣропа. Аchestȣ фелĭȣ de чaiȣ este шi акȣm maĭ мȣлtȣ пречȣitȣ, dекътȣ челȣ, каре вine пе маре, (къчĭ чaiȣлȣ îшĭ пердe арома sa чеа dеликатъ, de вine пе маре) шi н' аȣ пȣтȣтȣ înкъ пънъ акȣm isвȣti ла алтȣ локȣ, афаръ de Кina. Шi iатъ de-ȣнde Кinezii se îмбогъцеskȣ пе фie каре анȣ прin miллioane фȣнцĭ de чaiȣ, каре se transпортеазъ maĭ în тoатъ лȣмеа прin мъне.e Енглезiлорȣ шi Росieniлорȣ. Чaiȣлȣ челȣ негрȣ шi челȣ вердe провinȣ toтȣ din ачееашĭ плantъ, шi пȣmaĭ deosebita претътiре фоелорȣ продȣче о deosebire în колоареа, dеликата аромъ шi пречioasa лȣĭ бȣпътate.

---

f.) **Портокалеле.** Патріеа лорѕ este Кіна, de ѕnde прin Indienі аѕ вinitѕ în мъпеле Портоџезілорѕ, каре лѐ аѕ транспортатѕ în Порторалiеа, ѕnde аѕ ші прimitѕ нѕмеле de портокале. Din Порторалiеа аѕ фостѕ întродѕѕе în Галiеа ші пеѕртъ în Амеріка меріdioналъ. În челе тѕлте флоръріi артіфіче ачеsle планте sîntѕ кѕлтівате (лѕкрате, креsкѕте) ші еарна, пентрѕ флоареа лорѕ чеа ароматікъ, însъ фрѕктѕлѕ, фіindѕ акрѕ, нѕ 'і преа бѕнѕ de мънкатѕ, пе-кънd портокалеле, че креsкѕ нътѕралѕ în тоате џерреле меріdioнале, sîntѕ поаме фоарте плъкѕте. Прin dістілареа коажелорѕ de портокале, se скоате о апъ ароматікъ, нѕмітъ апъ de флорі de портокале, каре se 'нтреввінџеазъ în парфѕтѕрі ші înконтра спасмелорѕ.

---

g.) **Лъмъiѕлѕ** (алъмъiѕлѕ) esle оріџінарѕ din Indiea, de ѕnde s' аѕ adѕѕѕ în Asiea ші маі în тоатъ Еѕропа меріdioналъ. Isѕѕtindѕ нѕмаі în кліmеле челе калdе, креште кѕ маре înбелшѕгаре în Порторалiеа, Франџiеа, Гречiеа, Italiеа ші Тѕрчiеа; іар în флоръріеле артіфічe поате креште în орі-че џеррі de dіферіте кліmе.

Din zама чеа акръ de алъмъе se прегътеште, амеsтекъndѕ zахарѕ, о преа плъкѕтъ беѕтѕръ, нѕмітъ лімонаdъ каре se 'нтреввінџеазъ ѕне-орі în локѕ de вінѕ, ші маі de осъбітѕ, кънd е времеа фоарте калdъ. Din коажа de алъмъе se скоате ѕнѕ фелѕ de ѕнтѕ ароматікѕ, каре se нѕмеште ѕнтѕ de бергамотѕ, întреввінџатѕ, ка ремеzіе меdікалъ ші ка ѕнѕ лѕкрѕ ароматікѕ, пентрѕ фелѕріте спеџе.

---

h.) **Віџа-de-віе** нi dъ о преџіоасъ плантъ; еа продѕче ніште zъмоасе поаме în стрѕгѕрі, каре нi dъ фелѕріте ші фоарте прііnчоасе бінеџе, ѕнѕ обіектѕ de коммерџіе, ін-

tiasъ прin toatъ лвmea. Desnpe вie se ziче în Sъnta skpiiтвpъ, къ Noe aв фostв чeлв dintъiв omв, каpe aв плъntatв чea dintье вie, кapе npin Asiea ші Eлada s' aв pesпъnditв în Siчiлiea, Itaлiea, Фpanцiea ші чeлe mвлte цeppі din клimeлe кaлde. Вinвлв este чea mai плъквtъ ші sъnъtoasъ вевtвpъ, de нв este amestekatв кв nimikъ ші de нв 'лв întpeввinцeazъ чine-ва npeste mъsвpъ.

---

j.) **Kakao** este o плantъ, din каpe se фаче чоколata, фoaptъ npiiнчoasъ ші фолоsitoape вевtвpъ, npeгътitъ, ка ші кафеоа.

---

k.) **Бвmбaквлв** este o плantъ, каpe кpеште în Eцiптв, Indiea opientaлъ, Amepiка mepidionaлъ ші în aлte чeлe mai кълdвpoase клime. Toate цеppeлe, каpe квлtiвъ бвmбaквлв, se îmбoгъцeskв npea mвлtв, фъкъndв o фoapte întinsъ kommepцie mai пe totв глобвлв tеppestpв.

---

l.) **Inвлв** este o плantъ, каpe npodвче niште фipe, întpeввinцate лa diфepite пънzе ші цeseтвpі deлiкate ші sквmпe.

Din semînцa-de-inв se sкoate вnв фeлiв de вntв, каpe se 'ntpeввinцeazъ лa mъnкape, de este npoaspътв, ші лa склepaцвлв opaшeлopв, лa pictвpъ ші în mediчinъ, фъкъndв din фъina semînцeлopв-de-inв фeлiвpite kataплasme.

m.) **Легвminoaseлe плante** sîntв: бoбвлв, mazъpea, фasoлeлe, лintea ші aлteлe în aчestв фeлiв, каpe кв mape фoлosв se 'ntpeввinцeazъ în npeгътipea mъnкъpeлopв ші aлte фoлositoape sпeцe. Aчeste лeгвme нotв кpеште în климeлe кaлde.

Din Mineralogie.

(de Beleze).

Изъ минералогіи.

---

§ 28.

1. Mineralogié.

Мiнералоџiе а кȣпrinde штiinца сȣбstanцелорȣ, din каре 'ĭ компȣсȣ коажа глобȣлȣĭ tеррestрȣ. Газеле, апа, комбȣstiбiлеле, metaлеле, sȣрȣреле, tеррaнеле, продȣкtеле вȣлканiче шi органismеле îмпetрite (фosiлеле) sîntȣ de доmенiȣлȣ mineрaлоџiеĭ. Фолосȣлȣ stȣdiȣлȣĭ minерaлоџiеĭ se simte în toate артеле: еа не învaцъ а кȣноаште tеррanȣлȣ, фаворабiлȣ пентрȣ агрiкȣлtȣръ; еа нĭ deskoперe mъtepiеле, din каре клъdimȣ kaseле noastре, прекȣт шi сȣбstanцеле архitektoniче, din каре фачетȣ stiклъ шi порцеланȣ; еа не învaцъ кȣm съ skoatemȣ din пъмънtȣ шi кȣm съ кȣръцimȣ metaлеле, каре sîntȣ de чеа întîia тrебȣinцъ пентрȣ omȣлȣ чiвiлizatȣ. Шi iatъ пентрȣ че ачеаstъ штiinцъ аȣ фоstȣ кȣлtiватъ шi stimатъ în toate timпȣреле. Еџiптенiĭ, Indienii шi Kinezii авȣръ кȣноштinџе întinse în mineraлоџiе, каре este doveditȣ dȣпре клъdiреле лорȣ челе грandioase, че ле гъsimȣ în temпле, în обелiшtiĭ шi în пiрамiделе лорȣ челе de miрарe.

---

2. Petrârié.

Sѕbstanцеле minepaле se 'mпaptѕ în tpeї кlasse: пetpe, metaлe шi комбѕstiбiле. De aчeste tpeї клasse atъpпъ aлte tpeї dibizii seкѕndape: teppaпe, aцide шi sъpѕpї. Лoкѕлѕ, de ѕnde se skotѕ пetpe de клъdipї, se пѕmeшte пetpъpie (кapїepъ). Aчeste лoкѕpї sîntѕ mъгѕpъ natѕpaлъ de пetpe шi къte-odatъ ese aфapъ пeste sѕпpaфaцa пъmъntѕлѕї, фopmъndѕ mѕпцї, фoapte înaлцї, ажѕпгъndѕ лa ѕпeлe лoкѕpї пeste 2,000 de stъпжeпї în înълцime. Ka sъ se skoatъ пetpe din пъmъntѕ, se sапъ пeшцe гpoaпe, кape пътpѕndѕ de sѕsѕ în жosѕ toate stpateлe пetpъpieлopѕ; пеѕpmъ se sапъ пeшte гaлepii sѕbteppaпe, кape sîntѕ addѕse кътpe dipeкцiea stpateлopѕ; însъ ѕпeлe пъpцї din aчeлe stpate pemъпѕ пesъпate, spe-a фi кa пiшte stълпї de sпpiжinipe, кa sъ пѕ кazъ mѕnteлe, чe se aфлъ de-asѕпpa гaлepieї. O кapiepъ, біne лѕкpatъ, îmфъцiшeazъ кa ѕпѕ фeлюѕ de satѕ, ѕnde se гъseskѕ o mѕлцime de oameпї лѕкpъпzї, îndeлetпiчiцї (окѕпaцї) a tъea пetpe, în mapї бoлoвaпї (блочї), кape se skotѕ din adъпчimea пetpъpieлopѕ пpintp' o maшinъ mekaпiкъ, фъкѕtъ кa o poatъ de фontъпъ.

---

3. (— Prelungire.)

Mineраleле se skotѕ din sinѕлѕ пъmъntѕлѕї пpin ѕpmъtoapea oпepaцie: de se aфлъ вp' o вîпъ de metaлѕ, atѕпчї se фaкѕ sъпътѕpї în dipeкцiea aчesteї вine, кape sъпътѕpї seпѕmeskѕ mine (miniepe). Лѕкpъtopii miniepeлopѕ пetpeкѕ aчї o вieaцъ tpistъ, пeвъzъndѕ лѕmina soapeлѕї шi sѕпѕшi лa фeлюpimї de боaлe шi лa mapї пpimeждii (пepiкoлe). Kъte o datъ kade бoлta miniepeї, пeфiindѕ біne sпpiжinitъ

прin stълпї de пътъntȣ, каре о цinȣ, atȣnчї se sdpoвeskȣ шi se ’нгроапъ о mȣлцime de лȣкрътоpї sȣв рȣineлe (sȣрпъріеле) miniерелорȣ; алтъ datъ, кънd miniepa е sъпatъ фoapte adънкȣ, atȣnчї se ’ntъmплъ, къ îndatъ ese апъ din ȣnȣ isвopȣ пе фȣndȣлȣ miniepeї, îннекънd ’о кȣ toцї лȣкрътоpiї, че se афлъ аколе. Dаръ челȣ maї mape periкȣлȣ pentpȣ лȣкрътоpiї miniерелорȣ este ȣnȣ фелю de razȣ, каре îmпле miniepa шi se aпpinde фoapte desȣ прin фъклiеле шi лȣminъреле челе aпpinse, пе каре лȣкрътоpiї ле цinȣ în mъnъ, spре-а лȣmina întȣnepeкȣлȣ miniepeї. De s’aпpinde ачestȣ razȣ, фаче о detȣnaцie mȣлtȣ maї tape, декътȣ прафȣлȣ (еарва-de-пȣшкъ) шi nimічеште пре toцї лȣкрътоpiї пепорочiцi. Înкontpa ачestȣї din ȣpmъ periкȣлȣ, în timпȣреле noastpe, aȣ гъsitȣ о апъраре прin лampa лȣї Davi. Întp ’ачеste лamпе фъклiеа este înкȣнжȣpaтъ de о sȣчitȣpъ de sîpmъ de феpȣ, în фopmъ de пънzъ, каре îmпedeкъ кълdȣpa фъклiєї a se кȣmȣnіка кȣ razȣлȣ, pesпъnditȣ în miniepъ, ка sъ nȣ se aпpindъ.

Minepaлȣлȣ, dȣпре че se skoate din пъmъntȣ, se sпaлъ віne în maї mȣлte pъndȣpї кȣ апъ, ка sъ se кȣръце de пъmъntȣ seaȣ de пȣsinȣлȣ, че ’ї лinitȣ de dînsȣлȣ; ачеastъ операцie se nȣmeште sпъларе *(lavaje)*; апоі se пȣне къte în niште кȣпtoape, apse к’ о кълdȣръ фoapte mape, în каре se пȣне къte о datъ шi aлte sȣвstanцe minepaлe; în ачеastъ кълdȣръ minepaлȣлȣ se desпapte de sȣвstanцeлe, кȣ каре aȣ фostȣ amesteкatȣ (maї a-dese opї —кȣ пȣчоаsъ) шi se sкȣрце кȣpatȣ, în stape de metaлȣ кȣръцitȣ лiквidȣ; ачеsta se пȣне în neште ваse, че aȣ deoseвite фopme, шi кънd metaлȣлȣ se речеште, se фаче вȣкъцi tape (solide) de metaлȣ кȣpatȣ, каре se поate întpeвȣinцa ла opi-че лȣкрȣ.

---

4. Апа.

Апа, ка ші metaлsлš, este din domensлš minepaлоџiei ші, dsпре аерsлš atmosферiкš, este sѣбstanџa чеа maĭ pesпъndilъ пе sѣпрафаџа глобsлsĭ nostpš. Апа din piѣpeле кѣргътоаре е maĭ кѣратъ (neamestekatъ кѣ minepaле), dекътš апеле din фъntъnĭ. Апа este o комбinaџie de gazeле оksiџenš ші idpoџenš. Toate фелюрimeле de апе, adeкъ, апеле кѣргътоаре, апеле stътътоаре, апеле stътътоаре din лакѣрĭ, апеле din фъntъnĭ, каре кѣпріndšварš topitš, toate ачеste апе se пѣmeskš апе dѣлчĭ; dapъ апеле de mape ші din ѣпеле лакѣрĭ sîntš sъpate ші кѣпріndš sapš, magnezie ші варš (калкарюš). Апеле, каре кѣпріndš алtš фелюš de minepaле (ферš, iodš), se пѣmeskš апе minepaле, dintpe каре ѣпеле esš din пътъntš фербinџĭ, spre pildъ (esemплѣ)-în Карлsбadš ші Islandica, ѣnde ачеste апе фербinte (tepmaле) esš din пътъntš, фiindš înкѣпџѣрate de гръmezĭ de геаџъ. Апеле tepmaле sîntš de mape фолоsš пentpš mѣлte боале греле, înpъdîчinate ші înвекite în tpѣпѣлš omineskš.

---

5. Saré.

Sъpѣpeле, seaѣ sѣбstanџeле saлine aѣ пропpietatea (însѣшimea) џeneраль de-a se topi (solва) în апъ ші maĭ totѣ-de-ѣna kpistaлizatъ.

Toate sѣбstanџeле, komпѣse de оksiџenš ші de ѣnš metaлš, комбinate кѣ ѣпѣлš seaѣ кѣ maĭ mѣлte ачide, продѣкš o mѣлџime de sъpѣpĭ; însъ toate ачеste продѣкte nѣ esistъ în stapea пътѣраль, чĭ sîntš în че maĭ mape napte nishte продѣкte ximiче. Noĭ вomš ворбi аічĭ че-ва despre ѣпеле

din челе maї importante sъpвpї, adeкъ, despre sapea opdiпаpъ, despre nitpв (silitpъ, salнelpв), despre аламnв (пeatpa акpъ) ші despre вораче.

Sapea se гъseште în sinвлв пъmъntвлвї în неште minipе seaв saline (окне), dintpe кape вnеле aв mape întindepe. Salina din Гaлiцiea (Велічка) ші чea din Dieze, în Фpanчіea, sîntв de лвapе-a-minte пentpв întindepea лорв. Sapea, кънd e skoasъ din saлinъ, este свпssъ ла diфepite опepaцiї, кape aв de skopв a o кypъцi. Ші нв нвmaї în stapea solidъ, кa пeatpa, чі ші 'n stapea флвidъ, кa апа sъpatъ, sapea se skoate din неште фontъnї sъpate ші din апа de mape, кape 'ї sъpatъ din фipe; че din вpmъ e adвnatъ în niште шanцвpї пeadъnчї, вnde лвкpapea (акцiвnea) soapeлвї ле фaчe, кa sъ se evaпopeze кypъndв.

---

6. (— Prelungire.)

Sapea пвpiфiкatъ (кypъцitъ) este вnв obieктв de întъe nеvesitate, къчї întpъ în toate alimentеле noastpe, întpeввinцindв-se ші кa нвtpimentв (пъtpeцв) aлв bitеlopв ші sпpe îngpъшepea къmпвpелopв ші ла alte mвлte tpeвviнце.

Bestita salinъ din Велічка este вna din челе maї фpвmoase ші mъpeце saline; ea înфъцiшeaзъ вnв sпектaквлв admipaвiлв ші сввлimв. Întpъndв în ea, vezї nouшte вliцe лвнцї ші destвлв de лapцї, împлвte кв sape stpълвчitoape, кape, ла лвminа фъклiелopв, лвчеште кa diamante ші alte пetpe пpeцioase. Гaлepeеле (кaвepnеле), фiindв фoapte mape ші лвкpate пpin агonisipea sъpeї, întpъ вna în alta, în кiпвлв odъeлopв внвї лaвipintв. În mвлte лoквpї se aфлъ aкoло ші лaквpї sъpate, кape se tpeкв кв лвntpe seaв кв пodв лвntpitв (moвiлв). Adъnчimea oвsкypъ acestei saline ажвнце

пънъ ла 150 de stънжinĭ, ĭар лъnціmеа tъtърорŭ гангъреларŭ, seaŭ галереелорŭ saline se пътъръ ка de вр' о 80 de miле (160 de пошtе, 560 de верste).

---

7. Nitrulŭ.

Nitрълŭ seaŭ silitpa (saлпеtрŭ) este de колоаре албъ, ші, de пъnemŭ о бъкъцікъ пе лімбъ, îndatъ simцimŭ ъnŭ гъstŭ amapŭ; se продъче пе пъреціле векелорŭ клъdipĭ, în граждіърĭ ші 'n алte локърĭ, къпрinse de аерŭ molinsitŭ ші пъtpedŭ. Dаръ nitpъ se поаte агоnisi ші прin ъnŭ metodŭ aptiфічіалŭ, de вomŭ amesteka кърпърĭ de animaле seaŭ mъtepii веџetaле къ гinsŭ (ъnŭ фелŭ de варŭ). Silitpa înтръ în фабрікаціеа пълберeĭ-de-пъшкъ, каре 'ĭ dъ пъtере de-a isбъкni. Totŭ din silitръ skoatemŭ ші апа tape seaŭ avidълŭ nitpікŭ, каре, фiindŭ sъбціеаtŭ къ апъ, este de о mape tреbъinцъ în apte.

---

8. Pétra acrâ.

Алаъnълŭ, seaŭ пеаtра акръ este о sape албъ ші tpansпаpintъ, ка nitpълŭ; se гъseште în mape кътime împpeжърълŭ вълканілорŭ, dаръ о пъtemŭ продъче ші 'ntр' ъnŭ modŭ aptiфічіалŭ. Кънd върsъmŭ апа, în каре 'ĭ tonitŭ алаъnълŭ, neste о хърtie, atъnчĭ хърtica nъ вà maĭ înгiцi алtе апе. Ачеаstъ întъpipe *(solidité)* este de-а ціnе (фiksа) колоареле, къ каре se zъгръвеskŭ diфеpitе пънzе, ка sъ nъ se штеаргъ, sпълъndъ ле къ апъ. Борачеле *(borax)* este sape албъ ші kam dълче, каре, фiindŭ пълберizатъ, se 'mфъцішеазъ

ка о пълбере албъ. Se гъseште în пътѕръ în ѕнеле din лакѕреле indiene, însъ акѕm se продѕче ші кѕ 'нѕ modѕ артіфічіалѕ (хімікѕ). Борачеле se 'нтребѕінцеазъ în medічінъ ші este пентрѕ-а ліпі бѕкъці de ферѕ ші de алте метале ѕнеле кѕ алтеле.

---

9. Gazele.

Газеле sънtѕ asemene din domenѕлѕ мінералоціеі. Între челе maї прінчіпале флѕіde гъzoase, каре ле гъsimѕ пе пъмънtѕ în stареа пътѕралъ, аерѕлѕ atmosферікѕ este челѕ maї респънditѕ, къчі ілѕ гъsimѕ пе toтѕ пъмънtѕлѕ, прекѕm ші în toate кръпътѕреле ші каверnеле лѕї; елѕ este компѕsѕ din доѕе газе: нітроценѕ (azotѕ) ші газѕ оксіценѕ. În 100 de пърці аерѕ se афлъ 79 de пърці de azotѕ ші 21 de пърці de оксіценѕ. Газѕлѕ оксіценѕ împле мініереле de кърбѕні фоssілі (корпѕрі, че провінѕ din вецетале комбѕstibile), ѕнde фаче къte о datъ неште детѕнації, кѕноskѕte sѕб нѕміреа de Бріssonѕ. Оксіценѕлѕ se афлъ asemene în toate мінералеле, нѕміte окside, ші 'н ѕнеле din авіde.

Газѕлѕ іdроценѕ, amestекatѕ кѕ sѕлфѕ ші кѕ фосфорѕ, se къштігъ din ѕнеле каверне sѕбtеррапе ші din ѕнеле фоntъні, каре ардѕ.

Газѕлѕ авіdо-карбонікѕ este maї греѕ, ші іatъ пентрѕ че se ціне în локѕреле maї de жосѕ, прекѕm în фѕндѕлѕ фоntъnелорѕ ші а ѕпорѕ din каверне, че se афлъ maї кѕ seamъ în Неаполѕ, нѕміte гроапеле къпелѕї (*grottes du chien*). Ачеstѕ газѕ se desвоалтъ, кънd ферbe береа seаѕ мѕstѕлѕ ші în ѕнеле din апеле мінерале, нѕміte борвіsѕ,

прекꙋm шi în кꙋntoapеле, ꙋnde se apde варꙋлꙋ. Гazеле ачеste, oseбitꙋ de aepꙋлꙋ atmosфepiкꙋ, toate sîntꙋ пepiкꙋлoase пentpꙋ omꙋ шi animaле, кънd ле pesпipъ. Шi ïatъ пentpꙋ че este фoapte пpimeждiosꙋ, кa sъ întpe чine-вa în sꙋpпъpii векï, adънчï шi în кавеpne întꙋneкoase, în пiвniцe, ꙋnde феpбe вinꙋлꙋ, шi în aлte asemene локꙋpï пъpъsitъ, къчï пoatъ sъ moapъ de aфiksie. Aчeste întъmплъpï de moapte, se веde, къ aꙋ пъskoчitꙋ пpeжꙋdeкata пoпopeaлъ, zikъndꙋ, къ în asemene локꙋpï пꙋstii шi пъpъsite se aфлъ staфie, кape omoapъ пpe oamenï. Asemene staфie essistъ întp 'adeвъpꙋ, însъ nꙋ 'ï dꙋxꙋ, чi ꙋnꙋ gazꙋ вътъmъtopiꙋ, кape пoate sъ se apъte шi în kaseле, ꙋnde лoкꙋeskꙋ oamenii, maï aлesꙋ, eapna, лъsъndꙋ ꙋn manгaлꙋ кꙋ къpбꙋnï apiпшï пoaптea în odaea (кamepa) de dopmitꙋ: шi în adeвъpꙋ, mꙋлцï oamenï aꙋ mꙋpitꙋ de aчeasta staфie-de-soбъ seaꙋ de manгaлꙋ.

---

10. Ferulŭ.

Фepꙋлꙋ este metaлꙋлꙋ чeлꙋ maï de фoлosꙋ пentpꙋ omꙋ шi este o фaчepe-de-бine a înnaлteï Пponie, к'aꙋ пꙋsꙋ aчestꙋ metaлꙋ în sinꙋлꙋ пъmъntꙋлꙋï maï în toate клimeлe шi în toate лoкꙋpeлe. În пъmъntꙋ фepꙋлꙋ nꙋ se aфлъ кꙋpъцitꙋ, чi amestekatꙋ кꙋ aлte sꙋбstanцe, din кape 'лꙋ de oseбeskꙋ пpin speцiaлe опepaцiï ximiчe. Фepꙋлꙋ e metaлꙋ фoapte tape, dap înкълzitꙋ пънъ-a se фaчe poшꙋ, se îmmoae шi пpiimeшte opi-че фopmъ 'ï вa da чine-вa, бътъndꙋ 'лꙋ кꙋ iлъꙋлꙋ, шi фъкъndꙋ 'лꙋ пънъ шi sipme, фoapte sꙋбцipe,

De topimꙋ фepꙋлꙋ шi 'лꙋ amestekъmꙋ кꙋ кapбonꙋ, atꙋn-

че продѕчетѕ ѕнѕ фелѕ de ферѕ deosebitѕ, нѕmitѕ фонтъ *(fonte)*; мѕлte обiekte domestiче (оале de ферѕ, пъхаре, кѕпе, sобе ш. а.) sîntѕ фъкѕte de astѕ фелѕ de ферѕ. Dаръ кънd skoatemѕ прin афinажѕ карбонѕлѕ, кѕпрinsѕ în ферѕ, atѕнчi авемѕ ферѕ кѕратѕ de ферарi, каре нѕ se рѕмпе, бътънdѕ 'лѕ кѕ чоканѕлѕ, de este înкълzitѕ рошѕ. Ачеstѕ ферѕ se' ntребѕinцеазъ ла лѕкрѕрi, че черѕ о еlastiчitate, ка sъ нѕ se sпаргъ кѕрънd, sпре еsемплѕ: шiнеле dела poate, черкѕреле de ферѕ, îмферарea подѕрелорѕ шi dрѕмѕрелорѕ de ферѕ шi алt.

11. Oțelulŭ.

Оцелѕлѕ se фаче, кънd амestекъмѕ ферѕ de ферарi кѕ челѕ кѕ карбонѕ, dаръ нѕ atъtѕ ка ла ферѕлѕ, нѕmitѕ фонтъ. Din оцелѕлѕ, înкълzitѕ рошѕ, кънd îлѕ арѕнкъмѕ îndatъ în апъ рече, se фаче фоарte tаре шi еlastiкѕ; ачеstѕ оцелѕ este stimatѕ ка челѕ маi бѕнѕ пеntрѕ sъбii, пѕмпале шi алte instрѕменte de tъетѕ. Ферѕлѕ пъtѕралѕ, skosѕ din пъмънtѕ, este орi рошiорѕ, орi негрѕ формоsѕ. Маsеле de ферѕ, че ѕне-орi каdѕ din аерѕ, нѕmite аеролiте, кѕпрindѕ ферѕ кѕръцitѕ, аdекъ, ѕнѕ фелѕ de ферѕ, каре нѕ se гъsеште în sinѕлѕ пъмънtѕлѕi; шi прin ачеasta пѕтемѕ deosебi ачеstѕ ферѕ din ферѕлѕ пъtѕралѕ пъмънteskѕ. În Еѕропа ферѕлѕ челѕ маi stimatѕ este ачела, каре se skoate din miнiереле Sвецiei шi а Норвецiei.

12. Platina.

Платина este metалѕлѕ челѕ маi греѕ. Колоареа ei șea-

тъпъ maĭ мȣлтȣ кȣ-а арȣлȣĭ, декътȣ кȣ-а арџintȣлȣĭ. În sinȣлȣ пъмъntȣлȣĭ платina se гъseшte în формъ de гръȣnџĭ, pesinџĭ în пъsinȣ, каре кȣпrindȣ, osебitȣ de платinъ, аȣрȣ шi diamantȣ. Ачestȣ metaлȣ nȣ se tопеште în фокȣ шi nȣ se stрікъ nічĭ prin ȣnȣ ачidȣ хimікȣ; шi ĭatъ пentrȣ че se 'ntrебȣinцeazъ пentrȣ фабрікареа ȣnȣĭ mape пȣтерȣ de instrȣmente хimіче.

Платina e maĭ skȣmпъ декътȣ арџintȣлȣ шi maĭ eфtinъ декътȣ аȣрȣлȣ. Ea s'aȣ deskoпepitȣ în anȣлȣ **1735**-în Amepiка. Se гъseшte în Meksiка, în нордȣлȣ Amepiчеĭ, în Siберiea шi în мȣнцiĭ Ȣралȣлȣĭ.

---

13. Argintulŭ.

Арџintȣлȣ este ȣnȣ metaлȣ албȣ шi фоаpte sonopȣ. Se гъseшte în пъмъntȣ, кȣръцitȣ seaȣ amestekatȣ кȣ аȣрȣ, antimoniȣ, apseniкȣ шi sȣлфȣ; къte o datъ este amestekatȣ шi кȣ ȣnȣ фелiȣ de газȣ, nȣmitȣ хлорȣ, шi формеазъ o mъterie moaлe de колоаре верzȣе. Basеле шi monetеле, каре se zікȣ de арџintȣ, nȣ 'sȣ фъкȣte de арџintȣ кȣратȣ, чi de арџintȣ, amestekatȣ кȣ 10 ла sȣтъ арамъ. Арџintȣлȣ este dȣktiлȣ шi tenaче, adeкъ, nȣ se рȣmne лesne: ȣnȣ dрамȣ (3 граме) de арџintȣ noate sъ se întindъ a фаче фоае, de ȣnȣ stъnжinȣ лȣngъ шi ка doȣe шi жȣmъtate deцete de ларгъ. Фоĭ seaȣ base de кȣпрȣ (арамъ), akoпepite кȣ o фоiцъ (фiлъ) фоаpte sȣбцipe de арџintȣ плакатȣ *(argent plaqué)*. Челе maĭ însemnate miniepe de арџintȣ sîntȣ челе din Amepiка, dела Перȣ шi dела Meksiка; dapъ шi 'n Eȣрoпа în ȣneле din провінчiеле Aȣstpieĭ шi în къteва цeppĭ din Џepmaniea гъsimȣ miniepe de арџintȣ шi din-

tpe еле преа пъцinъ арџintъ se къштiгъ. Toate mi-ла
niepeле de арџintъ daъ пе anъ къштiгъ, апроапе de 250
miллioane de леї.

---

14. Aurulŭ.

Aурулъ se гъсеште în пъmъntъ, în ганrурi, ші 'n уnелеvine каре 'sъ în miжлокулъ petрелоръ, куръцitъ ші în форma фiрелоръ, ка niште гръунцi desпърцiцi, seaъ a pape-opi—în букъцi mapi. Aурулъ este фоарте греъ ші фоарте întinzetopiъ, întp' atъta—, къ 10 dpamypi de аурь поате аурi o sipmъ de арџintъ, лунqitъ ка 30,000 de коцi. Dintp' унъ галбînъ пуtemъ фаче фоае atътъ de субцiре, ка se поатъ акопepi унъ omъ кълаpe, atътъ пре елъ, кътъ ші пре курsiepiулъ seъ. Din аурь куpatъ нъ se поate фаче nічi унъ обiektъ, фiindъ къ este преа moaле; ші iatъ пentpъ че toate лукрурелe de аурь sîntъ фъкуte de аурь, amestekatъ ку арamъ. Aурiрea se фаче npin miжлокулъ фоелоръ de аурь, фоарте субцiрi ші каре se пунъ пе обiекte, amestekъndу ле mai nainte ку арџintъ-вiъ (меркурie). Челе mai богате miniepe de аурь sîntъ челе din Meksiкъ ші din Пеpу, în Amepiка; însъ ші Aфрiка, ші Asiea купрindъ asemene miniepe богате de аурь. În Eурона, прекум în Трansilвaniea, Румъniсa, asemene ші 'n Aфрiка se гъseskъ piуpi, пуpтътоаpe de пулбepe de аурь.

Aчestъ metaлъ se dобъndeште, пе anъ пънъ ла 70 miллioane de рубле, din toate miniepeле глобулуi tеppestpъ.

15. Arama.

Арата, seaѕ кѕпрѕлѕ este ѕпѕ metalѕ рошѕ, фоарte комѕпѕ; se гъseште кѕраtѕ, dар maї totѕ-de-ѕna amestekatѕ, кѕ алte minерале. Ачеstѕ metалѕ este молеавілѕ ші dѕкtілѕ, însъ ачеste пропіеtъцї нѕ 'sѕ ла dînsѕлѕ atъta de însemnate, ка ла metaлеле челе maї преціоase. Кѕпрѕлѕ, espѕsѕ ла aерѕ, seaѕ пѕsѕ în kontaktѕ кѕ ачіde, se stрікъ, adeкъ, se акопере кѕ mъterie верdе, нѕmitъ коклеалъ *(vert de gris)*, каре este ѕna din otrъвеле челе maї іѕte: ші іatъ пентрѕ че васеле de арамъ, кѕ каре не servimѕ în вѕкътъріеле noastre, trевѕе sъ фіе spoite.

Аліацеле (amestекъtѕреле) челе maї комѕне, каре se 'ntреввінцеазъ кѕ арата, sintѕ вронzѕлѕ ші алата галвінъ. Вронzѕлѕ este ѕпѕ аліацѕ de кѕпрѕ ші de stanѕ (арамъ ші kositopiѕ) ші se întреввінцеазъ ла фачереа tѕпѕрелорѕ, ла клопоте, ла statѕе, ла колоaнеле пѕвліче, ла васе ш. а. Алата галвінъ este аліацiѕ de кѕпрѕ ші de цінкѕ ші sѕлѕжеште ла фачереа instрѕmentелорѕ фізіче, ла роtiцеле de чаsорніче ш. а.

Întрe minepaiѕлѕ de кѕпрѕ вомѕ atinце че-ва ші despрe maлахitѕ, каре se гъseште maї кѕ seamъ în Siверіеа. Вѕкъцї mapї de maлахitѕ se віndѕ кѕ ѕпѕ прецѕ фоарte mapе ші servesкѕ ла акоперіше de mовіле ші ла челе mѕлtе oвіекte de лѕксѕ. Кѕпрѕлѕ se афлъ прetѕtindene, dар maї кѕ seamъ în Рѕssіа, Sвеціеа ші Noрвеціеа. Istoріеа націелорѕ din векіme adeвереазъ, къ ачеstѕ metалѕ аѕ фostѕ кѕnoskѕtѕ ші întреввінцаtѕ, înкъ de кѫndѕ essistъ omѕлѕ, ла фелісріті de oвіекte, maї кѕ seamъ, ла фачереа артелорѕ. Кѕ mѕлtѕ maї пе ѕрmъ, ферѕлѕ аѕ începѕtѕ a лѕа локѕлѕ,

кѹпрѹлѹї în maї mѹлte instpѹmente de але касеї шї ла фачереа артелорѹ.

---

16. Argintŭ-viŭ.

Арџintѹлѹ-віѹ, seaѹ меркѹріѹлѹ аре о пропріetate deoseбitъ, adeкъ, къ ретъне în stapea лікbidъ, кіар шї ла temпepatѹpa opdinapie шї se întъреште нѹмаї ла ѹнѹ џерѹ грozавѹ de mape (ла 40° гpade sѹб zepo), фъкъndѹ se atѹnчї флеsibiлѹ (вънжоsѹ), ка kositopiѹлѹ. Арџintѹлѹ-віѹ se гъseште în пътънtѹ, în stapea кѹpatъ, seaѹ amestekatѹ кѹ арџintѹ seaѹ кѹ sѹлфѹ (пѹчоasъ). Меркѹріѹлѹ кѹръџitѹ sлѹжеште ла mѹлte ѹneлte фiziче: ла бapometpe, tepmometpe шї ла акоперішеле dosѹлѹї огліnzелорѹ; dap чеа maї mape konsѹmaџie (келтѹеалъ) меркѹріѹлѹї se фаче în miniepеле de аѹрѹ шї de арџintѹ, къчї елѹ se леагъ кѹ ачеste doѹе metале побіле шї фаче ѹнѹ феліѹ de amaлїгamѹ албѹ, de ачееа se skoatе, de ѹnde se афлъ. Dаръ кънd boimѹ sъ deoseбimѹ меркѹріѹлѹ de аѹрѹ seaѹ de арџintѹ, esпѹnemѹ ачеste metале ла акџіѹnea ѹнеї кълdѹpї tape; atѹnчї меркѹріѹлѹї перdе (se болеtiлizъ), ка ѹнѹ фѹmѹ, пекънd аѹрѹлѹ seaѹ арџintѹлѹ ретъне în локѹ. Меркѹріѹлѹ, kompѹsѹ кѹ sѹлфѹ, продѹче о sѹбstanџъ pomie ка sъnџеле, пѹmitѹ kinoварїѹ, каре se 'ntpeбѹinџeazъ ла piktѹpъ (zѹгръвеалъ). Minіереле челе maї însemnate de меркѹріе sîntѹ ла Мекsiка, Triestѹ шї ла Алmandenѹ — în Sпaniea.

---

17. Petrificaţiĭ.

Орiџiнеа шi фiгꙋра mineралелорꙋ, нꙋmite петрiфiкаџiĭ, sîntꙋ фоарte кꙋрioase. Se 'нtъmплъ, къ вре-ꙋнꙋ mineралꙋ аратъ форmа органiкъ а ꙋнеĭ планte. În ачеstꙋ казꙋ, mineралꙋлꙋ поаte фi îнкрꙋstaџie seaꙋ петрiфiкаџie.

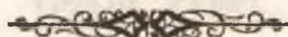
Кънd апа, фiindꙋ îнкъркатъ кꙋ пърticelele петроase (варꙋ, гiпsꙋ), ле депꙋне пе sꙋпрафаџа корпꙋрелорꙋ, кꙋ каре este în контанкtꙋ, însъ фъръ ка sъ лi skimбе џеseтꙋра інтернъ шi аша ле акопере кꙋ 'нꙋ îнвълiшꙋ петроsꙋ (крꙋstе), прін каре авеmꙋ îнкрꙋstaџie. Sпре esemплꙋ, кънd арꙋнкъmꙋ о флоаре în isворꙋ din Карлsбаtꙋ, нꙋmitꙋ Sпрꙋделꙋ, atꙋнчĭ îndatъ флоареа se 'нкрꙋstъ, adeкъ, se акопере кꙋ 'нꙋ îнвълiшꙋ гiпsоsꙋ шi таре, îнкътꙋ, възъndꙋ чiнева флоареа, îшi îнкiпꙋеште, къ е фъкꙋтъ de пеатръ; însъ, рꙋпъndꙋ флоареа, ва вedea, къ еа фiindꙋ sꙋв крꙋstъ, нꙋ'ш аꙋ skimбатꙋ strꙋкtꙋра de maĭ nainte. Asemene апе, каре факꙋ îнкрꙋstaџiĭ, se афлъ mꙋлte în Еꙋропа. În Франчiеа, лънгъ Sън-Алiрꙋ *(St. Alyre)*, se афлъ ꙋнꙋ аша фелю de апъ îнкрꙋstъtoape: лъsъndꙋ ꙋнꙋ арборе seaꙋ о рamꙋръ, о флоаре în ачеastъ апъ, îndatъ s' акопере к' о крꙋstъ калкаріе (коажъ въроаsъ), пъstрънdꙋ 'шi прін аша кiпꙋ формеле органiче пе mꙋлtꙋ timпꙋ.

---

18. Acide.

Ачiделе (акрimеле) în mineралоџiе sîntꙋ пꙋџine, adeкъ, рарꙋ se 'нtъmплъ în пъmънtꙋ ачide лiбере, нелегате кꙋ 'нꙋ алtꙋ mineралꙋ. Къ toate ачеste, în ꙋнеле рiꙋрi din Перꙋ se

гъseште ачidъ sълфiкъ (*vitriol*) шi ачidъ nitpiкъ (апъ-tape). În mineраiълъ de плътвъ se гъseште adese-opi ачidъ фосфоpiкъ, dapъ ачidълъ карбопiкъ se гъseште în мълte ane, къpopa лi dъ пропpietate de-a ферве, кънd ле amestекътъ къ алte ачide, a. d. къ oцetъ, къ sape de алътъе seaъ къ вiнъ акръшоръ.

гъсеште авидѣ сулфурикѣ (витриол) ши авидѣ нитрикѣ (апъ-таре).
În минераiуri de плумбѣ се гъсеште адесе-орi авидѣ фосфорикѣ, дарѫ авидула карбоникѣ се гъсеште în мулте апе, кърора лi дъ проприетате де-а ферbе, кънд ле аместекъмѣ кѣ алте авиде, н. d. кѣ оцетѣ, ши каре de аceastъ скоате кѣ пинѣ ампе-морѣ.

CURSULŬ III.

LIMBA NEO-RUMÂNÂ.

ТРЕТІЙ КУРСЪ.

НОВО-РУМЫНСКІЙ ЯЗЫКЪ.

LIMBA NEO-RUMÂNÂ.

НОВО - РУМЫНСКІЙ ЯЗЫКЪ.

§ 29.

Literele capitale *(majescule)*.

A Â *-а*, B *-бе*, Ç *-це*, D *-де*, E *-е*, F *-фе*,

Gh *-ге*, H *-ха*, J *-же*, Î I *-і*, K *-ка*, L *-ле*, M *-ме*,

N *-не*, O *-о*, P *-пе*, R *-ре*. S *-се*, Ş *-ша*, T *-те*,

Ţ *-це*, U *-у*, V *-ве*, X *-иксъ*, Z *-зе*.

Â Ê Î (micsle). Ĕ Ĭ Ŭ IU (finale).

Ç Ḑ Ş Ţ (modifice.) É Ó (bivocale.)

Literele liniale *(miniscule)*.

a â, b, ç, d, e, f, gh, h, j, î i, k, l,

m, n, o, p, r, s, ş, t, ţ, u, v, x, z.

â ê î (micsle). ĕ ĭ ŭ iu (finale). ç ḑ ş ţ (modifice).

é ó (bivocale).

CÂTE-VA REGULE GENERALE DE ARTA CALLIGRAFICÂ.

НѢСКОЛЬКО ОБЩИХЪ КАЛЛИГРАФИЧЕСКИХЪ ПРАВИЛЪ.

În classulŭ, pentru lecţiele calligrafice, este neapăratŭ (afară de modelele propuse) să se aşede ş'uă tablă, cu abeceda calligrafică, scrisă pe parte eĭ cé de susŭ, ca, în curgeré lecţieĭ, studienţiĭ (ucenicii) perându, să scrie cu creta: litere, cuvinte seŭ frase pe aceéşĭ tablă, cu câtŭ se póte maĭ potrivitŭ cu modelŭ.

Între altele, şi ochiĭ studienţilorŭ, deprinḑendu-se a vedé pe tabla classuluĭ modele de scriptura regulată, li vorŭ silĭ şi mâna lorŭ a possedă arta calligrafică.

Ceĭ, ce scriŭ puţinŭ (câte-va litere, cuvinte saŭ frase) şi potrivitŭ cu modelele calligrafice şi regulele, propuse de învăţătoriŭ, vorŭ spori în calligrafie; ĭar ceĭ, ce vorŭ scrie multŭ (doue, treĭ, patru file pe ḑi) şi fară modele, şi fară regule, şi fără de necontenitele correctiĭ învăţătoriuluĭ, vorŭ spori în cacografie, care nu 'ĭ niciĭ de folosŭ, nicĭ de laudă.

Multŭ vorŭ îndatori pre studienţĭ la isbutiré lorŭ în arta calligrafică şi ceĭ vrednici preceptori de ştiinţĭ, care vorŭ lua-a-minte, ca tóte, ce se vorŭ cere inscrisŭ curatŭ, şi din parte lorŭ, să se copieze, nu numai dupre regulele grammaticeĭ şi elocvenţieĭ, dar şi dupre regulele calligrafice: pe celŭ temeiŭ, că şi arta calligrafică, ca şi artele elocventiĭce, pictorale, architectale şi alt. desvoltéză şi înbunătăţescŭ gustulŭ, dela care adese-orĭ derază cé iconomisire înţeléptă, care face pre omŭ a fi şi mulţemitŭ, şi fericitŭ.

Въ классѣ, для каллиграф. уроковъ, необходимо (кромѣ предлагаемыхъ образцовъ) устроить и доску, съ каллиграф. азбукою, написанною на верхней ея части, чтобы, во время урока, нѣкоторые ученики поочереди писали мѣломъ: буквы, слова и цѣлыя фразы на той же доскѣ, на сколько возможно согласнѣе съ образцомъ.

Между проч., и глаза учениковъ, привыкнувъ видѣть на класс. доскѣ образцы правильнаго письма, заставятъ и руку ихъ владѣть каллиграфическимъ искусствомъ.

Тѣ, которые пишутъ мало (нѣсколько буквъ, словъ или фразъ) и сообразно съ каллиграф. образцами и правилами, предлагаемыми учителемъ, будутъ успѣвать въ каллиграфіи; а тѣ, котор. станутъ писать много (двѣ, три, четыре страницы въ день) и безъ образцовъ, и безъ правилъ, и безъ постоянныхъ учительскихъ поправокъ, будутъ успѣвать въ какографіи, которая и безполезна, и непохвальна.

Много обяжутъ учениковъ въ успѣхахъ каллиграф. искусства и тѣ достойные преподаватели наукъ, которые будуть обращать вниманіе, чтобы все, что потребуется, и съ ихъ стороны, переписывать на чисто, было написано, не только по правил. грамматики и краснорѣчія, но и по правиламъ каллиграфіи: на томъ основаніи, что и искуство каллиграфіи, какъ и искусства краснорѣчія, живописи, архитектуры и др. развиваютъ и улучшаютъ вкусъ, отъ котораго часто зависитъ та благоразумная экономія, которая дѣлаетъ человѣка и довольнымъ, и счастливымъ.

LITERELE RUMÂNE. DE ŞRIFTULŬ MODERNŬ

Румынскія буквы, новаго шрифта

a ă b c d e f g h i j î k

l m n o p r s ş t ţ u v x z

A Ă B C D E F G H

I Î J K L M N O P

R S Ş T Ţ U V X Z

MODELE

De calligrafie neo-rumână (modernă)

Образцы ново румынской каллиграфіи

Învățătur

este bogăți

omuluĭ.

Îndeletnicește te cu l

crulŭ, de nu vrei să

fie urîtu.

Numai omulu mulțemitŭ póte cunóște fericire.

Numai virtuté înfrumusețéză viéța omului și îĭ face să păśéscă măreţŭ și veselŭ spre mórte, de care nu se teme, ci o doreşte, ca unŭ mijlocŭ de a întra în limanulŭ adevĕrateĭ fericire

---

Nota. Cuvinitŭ este a se sili, ca din regulele propuse şi din modele a ţine-minte conturulŭ calligraficŭ fie careĭ litere, ca, essersindu-se cu scriptura, a spori în arta calligrafică, şi fără-de ajutorĭulŭ modelelorŭ calligrafice.

Прим. Должно стараться, чтобы изъ предлагаемыхъ правилъ и образцовъ помнить каллиграфическій очеркъ каждой буквы, чтобы, упражняясь въ писаніи, успѣвать въ искусствѣ каллиграфіи, и безъ пособія каллиграфическихъ образцовъ.

§ 31.

MODIFICAȚIE

parallelâ literelorŭ rumâne.

—

ПАРАЛЛЕЛЬНОЕ ИЗМѢНЕНІЕ РУМЫНСКИХЪ БУКВЪ.*

LITERELE veche. стар.		LITERELE noŭe. нов.	Pronunție. произнош:	LITERELE veche. стар.		LITERELE noŭe. нов.	Pronunție. произнош:
А а	=	A a	- *а.*	Р р	=	R r	- *ре.*
Б б	=	B b	- *бе.*	С с	=	S s	- *се.*
В в, ѵ	=	V v	- *ве.*	Т т	=	T t	- *те.*
Г г	=	Gh gh	- *ге.*	Ȣ ȣ	=	U ŭ	У - послѣ гласн. / ъ - послѣ соглас.
Д д	=	D d	- *де.*	Ф ф, ѳ	=	F f, ph	- *фе.*
Е е	=	E e	- *е.*	Х х	=	H h	- *ха.*
Ж ж	=	J j	- *же.*			X x	- *иксъ.*
З з	=	Z z, Ḑ ḑ	- *зе.*	Ц ц	=	Ț ț	- *це.*
И и, й / І і, ѵ	=	I i, ĭ	*й* - пос. глас. / *ь* - пос. согл.	Ч ч	=	Ç ç (qu)	- *че.*
К к	=	Ch ch (qu)	- *ка.*	Ш ш	=	Ș ș (sz)	- *ша.*
Л л	=	L l	- *ле.*	Щ щ	=	Șt șt (sc)	- *шта.*
М м	=	M m	- *ме.*	Ъ ъ	=	Â â, Ê ê	- *ы, э.*
Н н	=	N n	- *не.*	Ѫ ѫ	=	Î î	- *ы.*
О о	=	O o	- *о.*	Ѧ ѧ	=	În în	- *ынъ.*
П п	=	P p	- *пе.*	Џ џ	=	G g	- *чж, дже.*

* Vedĭ Procuvîntare, см. Предисловіе: pag. стр: IV — V.

§ 32.

ÎMPÀRŢIRÉ LITERELORŬ.

РАЗДѢЛЕНІЕ БУКВЪ.

Literele alfavitulu̇ĭ neo-rumânŭ se 'mpartŭ în :

Буквы ново-румынскаго алфавита раздѣляются на :

I. Literele *vocale* (гласныя):

a) Cele simple, простыя:

a â, e ê, ĭ î, o u.

b) Cele compuse, сложныя:

a*, é (ea, ѣ); ĭa (ꙗ, ꙗ); ĭu (ю, ю); ó (oa, ŏa).

c) Cele finale, краткія:

ĕ, ĭ, ŭ, ĭu.

II. Literele *consune* (согласныя):

a) Cele simple, простыя:

b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v, x, z.

b) Cele compuse, сложныя:

ch (qu, к); ç (qu, ч); gh (г); ş (sh, sz, ш); şt (sc, щ); ţ (tz, ц); ḑ (dz, z, з); cs (кс, ѯ); ps (пс, ѱ); th (т, ѳ).

---

* **Nota.** Litera *a* pote fi une-orĭ bivocală elliptică, fiindŭ că se schimbă în *e* : faţă (féţă) feţe ; masă (mésă) mese ş. a.

§ 33.

TERMINOLOGIÉ

UNELORŬ LITERE RUMÂNE, DE ȘRIFTULŬ MODERNŬ.

ТЕРМИНОЛОГІЯ

НѢКОТОРЫХЪ РУМЫНСКИХЪ БУКВЪ, НОВАГО ШРИФТА.

Pentru-a înlesni numiré unelorŭ litere la citiré și scrieré neo-rumână, se' ntrebuințéză acéstă următóre terminologie:

Чтобы облегчить названіе нѣкоторыхъ буквъ въ ново-румынскомъ чтеніи и письмѣ, употребляется слѣдующая терминологія:

a) Literele:

а) Буквы:

a. e. i.

modificate prin accentulŭ *micstŭ* (ˆ) în

измѣненныя знакомъ *микстъ* (ˆ) въ

â. ê, î,

se numescŭ:

называются:

â *micstŭ*, **ê** *micstŭ*. **î** *micstŭ*:

facŭ: fâ, дѣлай; vede: vêdŭ, вижу; cuvîntŭ: cuvînte, слова și alt. и др.

b) Literele,

b) Буквы:

ĕ, ĭ. ŭ. ĭu.

întrebuințate cu semnulŭ *finalŭ* (˘), se numescŭ:

употребленныя со знакомъ краткимъ (˘), называются:

ĕ *finalŭ*, **ĭ** *finalŭ*, **ŭ** *finalŭ*, **ĭu** *finalŭ*:

lĕ, ихъ; vedĭ, видишь; doĭ, два; omŭ, человѣкъ; puĭu, цыпленокъ.

Nota: Literele ĕ, ĭ se combinâ cu litera succesâ **a** în aşa feliŭ: **Прим:** Буквы ĕ, ĭ соединяются съ послѣдующею букв. **а** такимъ образ:

lĕ amŭ vĕḑutŭ (лямъ вэзутъ): ихъ видѣлъ; 'ĭ amŭ datŭ (ямъ датъ): ему далъ.

c) Literele: c) Буквы:

e şi ***o***,

întrebuiţ̦ate cu accentulŭ (´), se numescŭ *bivocale (diftonge):* употребленныя съ удареніемъ (´), назыв. *бивокале (двоегласныя)* :

***é** bivocalŭ*, ***ó** bivocalŭ:*

*e*rbe: *é*rbâ (ярбы), трава; *o*sŭ: *ó*se (оасе), кости. и др.

d) Literele: d) Буквы:

c, ***d***, ***s***, ***t***,

întrebuinţ̦ate cu semnulŭ modificŭ (cedilŭ) (̧), se numescŭ *modifice*: употребленныя со знакомъ модификъ (̧) назыв. *модифиче (измѣняемыя)*:

ç (ч) *modificŭ*, ḑ (z) *modificŭ*, ş (ш) *modificŭ* ţ (ц) *modificŭ*,

rece: reçalâ, простуда; vĕdŭ: veḑĭ, видишь; muscâ: muşte, мухи; frate: fraţĭ, братья şi alt. и др

Nota Ç, precedândŭ e, i; ĕ, ĭ, îşĭ pâstrezâ pronunţié, şi fârâ semnulŭ (̧); **Прим:** Ç, предшествуя e, i; ĕ, ĭ, сохраняетъ свое произношеніе ч, и безъ знака (̧):

ceĭ, тѣ; cincĭ, пять; ci nu, a nu: çeĭ, çinçĭ şi alt. и др.

e) Literele: e) Буквы:

u, ***ŭ***,

fiindŭ-câ indeplinescŭ cuvintele, la pronunţié lorŭ, такъ какъ дополняютъ слова, при ихъ произношеніи

se numescŭ *effonice:* наз: *еффониче* (*благозвучныя*):

rogu-te, (рогу-те) прошу тебя; doйe (доы), двѣ; noйe (ноы) намъ; noйa (ноы), новая; noйe (ноы), новыя și alt. и др.

f.) Partițele: f.) Частицы:

a, ***de***, ***-l-***,

fiindŭ-că sîntŭ spre-a uni cuvintele simple în celle compuse, se numescŭ *particule combinâtive*:

служащія для соединенія простыхъ словъ въ сложныя, назыв. *партикуле комбинытиве* (*соединяющія*):

luare-**a**-minte, вниманіе; facere-**de**-bine, благодѣяніе; celŭ-**l**-altŭ, другой și alt. и др.

§ 34.

REGULELE
CITIREI ŞI SCRIEREI NEO-RUMÂNE.

ПРАВИЛА
НОВО-РУМЫНСКАГО ЧТЕНІЯ И ПИСЬМА.

I

â, î	se pronun., ca liter. mold. vechi	= Ъ, Ж и русск. Ы :
ê,	произ., какъ буквы стар. молд.	= Ъ и русск. Э :

Dâ (ды), *дай*; apâ (áпы), *вода*; mêrŭ, (мэръ), *яблоко*; vêdŭ (вэдъ), *вижу*; vîndŭ (вындъ), *продаю*; vîna (выны), *жила* şi alt. и др.

II

ca, co, cu, câ, cê, che, ché, chi; ac, cl | c=к :

Capŭ (капъ), *голова*; cortŭ (кóртъ), *зонтъ, беседка*; curte (кýрте), *дворецъ, барскій домъ*; câpelâ (кыпéлы) *дамская шляпа*; ḑicêndŭ (зикындъ), *говоря*; cârmâ (кырмы), *корма*; chee (кée), *ключъ отъ замка*; mê chémâ (мэ кя́мы), *меня зовутъ*; chipŭ (кипъ), *ликъ, образъ*; ochiĭ (óкій), *глаза*; acru (áкру), *кислый*; clacâ (кла́кы), *толока* şi alt. и др.

III.

ça, ço, çu; cé, ce, ci. . | ç = ч:

Çasŭ (часъ), *часъ*; çotŭ (чотъ), *сукъ*; çuntŭ (чунтъ) *уродливый*; cercŭ (черкъ), *обручъ, пробую*; cincĭ (чи́нчь) *пять*; çapâ (ча́лы), *лукъ, луковица*; çafâ (ча́фы), *затылокъ*; piçorŭ (пичо́ръ), *нога*; çudâ (чу́ды), *досада, злость* şi alt. и др.

IV

ḑ (dz) . . . . . . | ḑ = z, з:

Vindĭ (винзь), *продаешь*; ḑi, zi (зи); *день*; ḑece, zece (зе́че), *десять*; ḑicŭ (зи́къ), *говорю* şi alt. и др.

V

ga, go, gu; gâ, gê; ghe, ghi | g = г:

Gardŭ (гардъ), *плетень*; gonescŭ (гоне́скъ), *гоню*; gurâ (гу́ры), *ротъ*; gâtire (гытире), *приготовленіе*; frigêndŭ (фригындъ), *жаря*; gândŭ (гындъ), *дума, мысль*; ghemŭ (гемъ), *клубокъ*; ghimpŭ (гимпъ), *терніе* şi alt. и др.

VI

ge, gi, gé; gea, gĭo, gĭu | g = џ (чж, дже):

Genŭ (дженъ), *родъ*; ginere (джи́нере), *зять*; génâ, (джа́ны), *ръсница*; frigê o (фриджъо), *жарь ее*; gĭubé (джюбя), *родъ кафтана* şi alt. и др.

VII

ş (sh), şt (sc) . . . . . } = ш, шт:

Şedŭ (шедъ), *сижу*; ştiŭ (штіў) *знаю*; şi (ші), *и*; şefŭ (шефъ) *шефъ, начальникъ* şi alt. и др.

VIII

ţ (tz) . . . . } = ц:

Ţarrâ şi ţérrâ (ца́рры и царры), *страна*; pârinţĭ (пырі́нць), *родители*; aţintire (аці́нтире) *цѣль, стремленіе*; ţinutŭ (цинутъ), *уѣздъ* şi alt. и др.

IX

ŭ -finalŭ-	dupre literele vocale, послѣ гл. бук. —, какъ рус. ў;	
	dupre cele consune, nu se pron. послѣ согл. бук. не произ.:	
послѣ гласныхъ:	Viŭ (віў), *живой;* ştiŭ (штіў), *знаю;* scriŭ (скріў), *пишу;*	
послѣ согласныхъ:	Facŭ (факъ), *дѣлаю;* ḑicŭ, (зикъ), *говорю* şi alt. и др.	

X

ĭu	въ концѣ словъ —, какъ la fin. cuvintel: —, ca	ю̆, ю:
	la încep. şi la mijl. —, ca а въ началѣ и въ срединѣ —, какъ	ю, ю:

Ochĭu (окю), *глазъ*; scriitorĭu (скріито́рю), *писецъ*; puĭu (пую), *цыпленокъ*; ĭubescŭ (юбескъ), *люблю*; ĭuţêlâ (юцалы), *быстрота*; felĭurĭ (фелюрь), *сорты* şi alt. и др.

XI

ia (desunitŭ, раздѣльно) . . . . . } = ia:

Diametru (діáметру), *діаметръ*; fiacrŭ (фіáкръ), *фіякръ*; diaconie (діаконіе), *діяконство*; dialogŭ (діалóгъ), *разговоръ*; specialŭ (спечіáлъ), *частный* şi alt. и др.

XII

ĭa (unitŭ, слитно) . . . . | = ꙗ, я;

Ĭatâ (яты), *вотъ*; ĭar (яръ), *но*; chĭar (кяръ), *точно*; ĭarâ (яры), *опять* şi alt. и др.

XIII

ea (desunitŭ, раздѣльно) . . . . | = ëa:

Teatrŭ (теáтру), *театръ*; neaflândŭ (неафлындъ), *не находя*; neavêndŭ (неавындъ), *не имѣя* şi alt. и др.

XIV

é . . . . |= (ĕa), я:

Érbâ, ĕarbâ (ярбы), *трава*; érnâ (ярны), *зима*; verdéţâ (вердяцы), *зелень*; vié, viĕa (вія), *виноградникъ*; viéţâ, viĕaţâ (віяцы), *жизнь* şi alt. и др.

XV

ó (oa, ŭa) | se pronunţâ, ca / произнос., какъ | = ўa, уa:

Órbâ (ўáрбы), *слѣпая;* ḑiŭa (зiўа), *день, днемъ* ómenĭ (ўáмень), *люди;* apósâ (апўáсы), *водянистая* şi alt. и др.

XVI

e | se pronunţâ, ca / произнос., какъ | (unitŭ, слитно) ie:

Eŭ (iеў), *я;* elŭ (iелў), *онъ;* ştie (штiie), *знаетъ* şi alt. и др.

XVII

ĭ - finalŭ | dupre literele vocale —, ca / послѣ гласныхъ буквъ —, какъ | и, й:

| dupre literele consune —, ca / послѣ согласн. буквъ —, какъ | ь, ъ:

Fraţiĭ (фрацiй), *братья;* fraţĭ (фраць), *братья* şi alt. и др.

---

qu* = | cu literele / съ буквами | e, i | se pronun., ca / произнос., какъ | ç, ч:

Quele (чéле), *тѣ;* quine (чiне), *кто;* înquetŭ (ынчéтъ), *тихо* şi alt. и др.

— | şi cu literele / и съ буквами | a, o, u, â, ê, î | se pron., ca / произ., какъ | c, к:

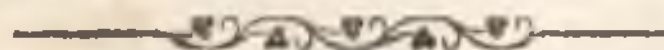
Quare (каре), *кто, который;* înquontro (ынконтро), *куда;* quâtŭ (кытъ) *сколько?* şi alt. и др.

---

* **Nota.** Aceste litere (qu), fiindŭ de prisosŭ, rarŭ se 'ntrebuinţézâ de scriitoriĭ şi filologiĭ contimp., avêndŭ pentru acésta literele rum:

Прим: Эти буквы (qu), будучи лишнія, рѣдко употребляются соврем. рум. писателями и филологами, имѣя для этого буквы:

ç (ч) şi и *c (к).*

DIN ZOOLOGIE.

(de Beleze).

(ŞRIFTŬ MODERNŬ, RUMÂNO-LĂTINŬ).

ИЗЪ ЗООЛОГІИ.

(*Новый шрифтъ, румыно-латынскій*).

§ 35.

1. Despre omŭ.

Omulŭ este regele năturei, adecă, prin inţeleginţa sa superiórâ şi prin organizaţié perfectâ a corpului seŭ, s'aŭ fâcutŭ domnitoriu tuturorŭ fiinţelorŭ pâmânteştĭ.

Omulŭ are uâ organizaţie multŭ maĭ perfectâ, decâtŭ a altorŭ fiinţe însufleţite, avêndŭ şi avantajulŭ vorbireĭ, adecâ putêndŭ a esprima prin cuvîntŭ ideele şi simtimentele sale.

Omulŭ póte locui în tóte climele pâmântuluĭ: dela maré îngheţatâ, pânâ la câldura arḑetóre a zoneĭ toride, în Africa, gâsimŭ ómenĭ, pe-când animalele nu potŭ trâi în alte clime, diferite de-a patrieĭ lorŭ; s. e. uâ momiţâ móre în climele frigurόse.

Omulŭ este omnivorŭ, adecâ, póte sâ se hrânéscâ cu vegetale şi cu animale, crude séŭ pregâtite, dupre osebite

modurĭ. Afarâ de raţiuné sə, omulŭ se deosebeşte de tóte cele-l-alte animale şi prin creaţié sa fisicâ.

Omulŭ are unŭ âmbletŭ* mâestosŭ, ḑice Bĭufonŭ, care dovedeşte nobilitaté sa şi gradulŭ seŭ superiorŭ în trépta fiinţelorŭ; omulŭ stâ dreptŭ; acéstâ poziţie êĭ este nâturalâ, pe-când cele-l-alte animale potŭ sâ stee numaĭ unŭ minutŭ dreptŭ, în doŭe piçóre, şi cu mare dificultate.

Orangutanulŭ, care este uâ fiinţâ maĭ înţeléptâ ître tóte animalele selbatice, totŭ nu póte sâ stee multŭ timpŭ dreptŭ, fiindŭ câ muşchiĭ sêĭ nu sîntŭ destulŭ tarĭ, ca sâ pótâ imita multŭ âmbletulŭ* dreptŭ alŭ omuluĭ; şi ĭatâ pentru ce orangutanulŭ séŭ câ saltâ, séŭ câ se sprijineşte pe vre-uâ ramurâ a unuĭ arbore, mergêndŭ fórte încetŭ şi cu uâ mare ostinélâ.

Construcţié omuluĭ, de şi este atâtŭ de perfectâ şi superiórâ, însâ este maĭ slabâ (debilâ), decâtŭ a altorŭ animale.

Omulŭ n'are repeḑiré cerbuluĭ, puteré (forţa) leuluĭ, vederé cé ascuţitâ a vulturuluĭ, şi adese-orĭ arŭ fi fostŭ jertvâ (victimâ) férelorŭ sângeróse, dacâ Dumneḑeŭ nu l' arŭ fi, înzestratŭ cu înţelepçuné, prin care urmézâ puteré şi domnié sa asupra tuturorŭ animalelorŭ.

Câtŭ de recunoscutorĭu trebue sâ fie dar omulŭ câtre Creatorulŭ seŭ, pentru acestŭ darŭ preciosŭ, cu care A-totŭputerniculŭ aŭ bine-voitŭ sâ 'lŭ decoreze.

Omulŭ, ḑice vestitulŭ (celebrulŭ) Kiuvĭe, aŭ ajunsŭ sâ desvólte ştiinţele şi artele, când aŭ eşitŭ în lume agricultura şi împarţiré pâmântuluĭ între multe familiĭ în pârţĭ micĭ, pe care fie-care familie le cultivâ, remâindŭ moştenire dela pârinţĭ la copiĭ.

Climele îngheţate din nordulŭ amîndurorŭ continente, unde cu greŭ crescŭ vegetalele, sîntŭ locuite numaĭ de nişte

* Dela cuv. lat. **ambulo**, âmblŭ, хожу, прохаживаюсь.

popoli selbaticĭ, vânâtorĭ séŭ pescuitorĭ; pe-de altâ parte, şi climele tropice, din Africa, unde domneşte uâ câldurâ ferbinte, prin urmaré cârei, omulŭ nu e în stare a munci pe câmpŭ şi a se espune la radele sórelui ardétóre de acolo, sîntŭ locuite numaĭ de nişte popoli necivilizaţĭ, care nicĭ-uâ-datâ n' aŭ jucatŭ vr' uâ rolâ, însemnatâ în descoperirele omeneştĭ, din-contra, aŭ fostŭ şi biçulŭ naţielorŭ civilizate.

---

2. Despre rasele umane.

Genulŭ umanŭ înfâţişazâ óre-care varietâţi séŭ rase (soĭurĭ); urmâtórele rase sîntŭ cele maĭ principale:

I Rasa albâ séŭ caŭcasicâ. Légânulŭ acesteĭ rase este muntele Caŭcasŭ; deaicĭ s'aŭ respânditŭ acéstâ rasâ într 'uâ parte a Asieĭ occedentale (Arabié, Persié, Tartarié şi în Egiptŭ — în Africa), dar maĭ cu sémâ — Európa, deunde aŭ întratŭ şi în Americâ. În Cercasié şi în Georgié, provinciele caŭcasice, şi acum se gâsescŭ nişte soĭurĭ de ómenĭ, fórte frumoşi. Aceste rase aŭ uâ faţâ albâ, unŭ nasŭ lungŭ potrivitŭ, pêrulŭ mlâdiosŭ (flesibilŭ) şi pelé albâ. Acésta este rasa cé maĭ însemnatâ (importantâ) prin civilizaţié, descoperirele cele maĭ geniale şi folositóre, ce lĕ aŭ produsŭ.

II Rasa galbînâ séŭ mongolicâ: originé 'ĭ este în Asié centralâ; şi este uâ rasâ, în tóte chipurele, maĭ inferiorâ, decâtŭ cé caŭcasicâ. Popoliĭ, care locuescŭ în Siamŭ, în Kina, în Ĭaponié, Malaeniĭ şi locuitoriĭ dela Aŭstralié sîntŭ din rasa mongolicâ: caracterulŭ acesteĭ rase este uâ faţâ rotundâ, de uâ colóre galbînâ, cu uâ barbâ subţire, pêrulŭ negru şi lungŭ,

nasulŭ lorŭ este cam turtitŭ, fâlcele eşite afară, buzele gróse, ochiĭ micĭ şi oblicĭ.

III. Rasa négră seŭ Etiopică locueşte uâ mare parte a Africeĭ centrale şi meridionale. Poporulŭ Kafriĭ şi Ottentoţiĭ sîntŭ din acéstă rasă, asemene şi multe insule din oceanulŭ celŭ mare, în-dreptulŭ Asieĭ, sîntŭ locuite de ómenĭ de acéstă rasă; caracterulŭ eĭ este: pelé négră, fruntė mică, nasulŭ latŭ, buzele gróse, pêrulŭ negru şi creţŭ, ochiĭ rotundĭ şi eşiţĭ afară, dinţiĭ fórte albĭ. Ómeniĭ negrĭ sîntŭ maĭ toţĭ vânătorĭ, numaĭ Kafriĭ se 'ndeletnicescŭ (se ocupă) şi cu agricultură. Uniĭ dintre aceştĭ popolĭ pórtă uă viéţă nomadă (nestătornică), ticălósă şi plină de ignoranţă (neştiinţă), fiindŭ că mulţĭ dintr' ênşiĭ n' aŭ nicĭ religie, nicĭ legĭ.

IV. Rasa Iperboréná locueşte în ţerrele frigurósе, învecinate cu ţerrele polare. Eschimoşiĭ, Samoedĭĭ, Ostiaciĭ şi alţiĭ asemene, ce locuescŭ în Labradorŭ, pe ţermurele golfuluĭ Hudsonŭ, într' uă parte din Russié şi din Nordvegié, compunŭ rasa iperboréná, care se póte descrie în acestŭ următoriu feliu: ómenĭ cu talie (statŭ) mică, membre (mădulărĭ) scurte, dar cărnóse, capulŭ rotundŭ, nasulŭ micŭ şi pêrulŭ negru şi neîncreţitŭ.

V. Rasa americaná se perde din ce în ce maĭ multŭ; de acéstă rasă aŭ fostŭ locuitoriĭ primitivĭ aĭ Americeĭ şi din Indié occidentală, până nu s' aŭ aşedatŭ acolo coloniĭ Europeene; dar aŭ remasŭ uă parte de acéstă rasă în Peru şi în Brazilié. Caracterulŭ raseĭ este: uă pele de colóré (flóré) arămeĭ, uă talie mare şi bine făcută; între ómeniĭ aceĭ se află şi antropofagĭ (mâncătorĭ de ómenĭ) de robĭ, prinşĭ în resbelŭ.

Omenii, ori de ce rasâ arŭ fi, aŭ cinci speciale simţuri: *tactulŭ* (pipâitulŭ), *gustulŭ*, *odoré* (mirosulŭ), *vederé* şi *audulŭ*.

3. Despre simţuri.

I. Tactulŭ se aflâ (rezidâ) pe tótâ suprafaţa trupuluĭ (corpuluĭ); pelé omuluĭ simte pretutindené impresiĭ (întipâririĭ), ce primeşte de atingeré corpurelorŭ streine. Mâna, maĭ cu sémâ, este unŭ instrumentŭ de atingere fórte perfectŭ, fiindŭ câ, cu ajutoriulŭ degetelorŭ, omulŭ póte prinde şi a pipâi tóte obiectele; mâna este de multe orĭ celŭ maĭ adevêratŭ aflâtoriu ochilorŭ, câcĭ cele, ce n'amŭ cunoscutŭ bine cu vederé, le cunóştemŭ bine prin tactŭ, şi acestŭ simţŭ nu greşeşte aşa lesne, ca cele-l-alte; însâ une-orĭ şi tactulŭ, fiindŭ amâgitŭ, nu póte fi apêratŭ de greşelĭ.

II. Gustulŭ este uâ simţire specialâ a tactuluĭ, care ne încunoştiinţézâ cu gustulŭ hranelorŭ (alimentelorŭ), care sîntŭ pentru nutriré nóstrâ. Rezidenţa gustuluĭ este pe vêrfulŭ limbeĭ, pe ceriulŭ şi în fundulŭ gureĭ. Multe animale aŭ unŭ gustŭ maĭ desvoltatŭ, decâtŭ omulŭ, câcĭ nu mânâncâ nicĭ-uâ-datâ plante otrâvite, şi, când aŭ trebuinţâ de curâţenie, mânâncâ plante, ce aŭ acéstâ calitate (însuşime); însâ acéstâ alegere animalele o facŭ prin instinctŭ.

III. Odóré simte tóte materiele odorante, ce se respêndescŭ în atmosferâ, prin apropiere seŭ prin atingeré cé maĭ uşórâ. La omŭ, ca şi la cele multe animale, organulŭ mirosuluĭ este nasulŭ, adecâ, canalulŭ, pe unde aerulŭ întrâ în plâmânĭ. La unele din animalele-mamifere simţulŭ odóreĭ este maĭ desvoltatŭ, decâtŭ la omŭ. Tótâ lumé ştie, câtŭ de

delicată şi puternică este odóré câneluĭ, care găseşte drumulŭ, pe unde aŭ trecutŭ stăpânŭ-seŭ, numaĭ prin odóré, ce aŭ rĕmasŭ acolo de-la acestŭ omŭ. La unele din insecte (s. e. muştele) găsimŭ simţulŭ odóreĭ, pecând altele din insecte şi moluşte n'aŭ odóre. Aerulŭ este pré trebuinçosŭ pentru odóre; la vêrfulŭ munţelorŭ, unde aerulŭ este maĭ rarŭ, şi odóré este maĭ slabă.

IV. Audulŭ este uă facultate delicată, prin care sîntemŭ în stare a deosebi diferitele sunete. Fără acestŭ simţŭ, în tótă lumé arŭ fi domnitŭ uă tăcere spăimântătóre: numaĭ prin acestŭ simţŭ putemŭ noĭ, ómeniĭ, să ne înţelegemŭ unulŭ pe altulŭ, comunicându ni ideele prin vorbire. Simţiré plăcută a muziceĭ ni este dăruită prin simţulŭ auduluĭ; însă, ca să putemŭ audi, trebue să ne aflămŭ încunjuraţĭ de aerŭ, că aerulŭ este purtătoriulŭ sunetelorŭ; adecă, fie-care corpŭ sunătoriu produce nişte tremurăturĭ (vibraţiĭ) în aerŭ, care se respêndescŭ prin aerulŭ, de unde aŭ eşitŭ, până-la urechele nóstre. Organele audireĭ animalelorŭ sîntŭ urechele, a cărora construcţie la omŭ şi la animalele-mamifere este fórte complectă; păserele audŭ maĭ puţinŭ; audulŭ peştilorŭ e maĭ slabŭ, decâtŭ alŭ păserelorŭ; dar insectele şi alte asemene animale inferióre n'audŭ nicĭ decum.

V. Vederé este facultaté cé maĭ admirabilă a omuluĭ, fiindŭ că prin acéstă unéltă omulŭ pare, că cuprinde în sine tótă lumé (universulŭ), cu tóte infinitele obiecte, care le vede cu ochiĭ, unde se desémnă (zugrăvescŭ) imaginele (chipurele) în miniatură, ca într'uă cameră-obscură. Vederé este mizlocită prin eterŭ (aerŭ subţire), care pórtă radele lumineĭ în ochiĭ noştriĭ prin vibraţiĭ (tremuraré aeruluĭ) totŭ în aşa feliu, dupre cum aerulŭ pórtă vibraţiele sunetelorŭ

la urechele nóstre. Iuțéla radelorŭ luminei este fórte estraordinară (neobicĭnuită): într'uâ secundâ facŭ uâ cale de 40,000 mile geografice. Vederé nóstrâ urmésâ aşa de iute, ca şi gândurele nóstre, şi tote colórele (vâpsele), care le vedemŭ în cuprinsulŭ lumeĭ, sîntŭ numaĭ modificaţiele (schimbârele) lumineĭ albe ale sóreluĭ.

---

4. Epohele vieţeĭ.

Omulŭ, în cursulŭ vieţeĭ sale, are patru epohe, care sîntŭ: *copilârie, tînereţele, bârbâţie* şi *bâtrâneţele.*

Vestitulŭ Biuffonŭ descrie aceste epohe ale vieţeĭ omuluĭ în aceste urmâtóre cuvinte: „De este în lume unŭ lucru de-a ni da uâ idee de slâbâçuné nóstrâ, este staré, în care ne aflâmŭ în copilârié nóstrâ, îndatâ dupre naşteré (nasceré) nóstrâ. Copilulŭ nâscutŭ are trebuinţâ de-a fi îngrijitŭ în tóte chipurele, fiindŭ-câ elŭ înfâţişazâ atuncĭ în persóna sa ticâloşie şi durere. Nu e nicĭ unŭ puiu de animalŭ, care tótâ puteré sa sâ nu'şĭ mârginéscâ în-a geme.“

Copilulŭ sânâtosŭ, la cincĭ-spre-dece lunĭ, începe a âmbla; la doĭ séŭ la treĭ anĭ — a vorbi bine, întârindu 'şĭ simţirele treptatŭ dupre doĭ anĭ a vieţeĭ. Din facultâţele simţurelorŭ, gustulŭ se'ntâreşte maĭ ântêiu şi tactulŭ (pipâitulŭ) — maĭ pe urmâ; de aceé unŭ copilŭ micŭ tóte lucrurele, care le prinde cu mânâşuţele, le pune în gurâ, ca sâ le simtâ maĭ bine. Ideele copiluluĭ sîntŭ încâ şi maĭ slabe: dela treĭ-spre-dece pân la cincĭ-spre-dece anĭ este uâ periódâ mare a desvoltâreĭ copiluluĭ. În acestŭ cursŭ de vieţâ ideele şi cererele noŭe începŭ a se naşte în inimele copiilorŭ de âmbele secse, fiindŭ-câ şi sistema muscularâ a trupuluĭ (cor-

pulul) totŭ se maĭ întâreşte. Pânâ la 24 de anĭ, înţelegeré şi firé (nâtura) moralâ creşte din di în di (zi) maĭ multŭ; ĭar desvoltaré moralâ a omuluĭ şi temeĭnica înţelegere urmézâ a creşte maĭ pân-la 50 de anĭ. Dupre acésta, trupulŭ omuluĭ începe calé decadenţeĭ sale, mergêndŭ maĭ repede séŭ maĭ încetŭ spre desoluţié sa, dupre constituţié omuluĭ şi traĭulŭ, ce l' aŭ avutŭ în tinereţe. Aşa ajunge omulŭ la bâtrâneţe şi de aicĭ (acĭ) la mórté nâturalâ. Însâ omulŭ nu móre cu totulŭ, fiindŭ câ póriâ în sine unŭ sufletŭ nemuritoriu, care începe uâ altâ viéţâ vecĭnicâ (eternâ), dincolo de mormîntŭ. Aşa-dar viéţa acéstâ pâmântéscâ, plinâ de suferinţe, este numaĭ uâ trecere la uâ altâ viéţâ, curatâ, eternâ şi plinâ de bucurie cerescâ.

---

5. Despre mamifere.

Mamiferele sîntŭ animale cu ţiţe, din care puiĭ lorŭ sugŭ lapte, spre-a se hrâni (nutri) în timpulŭ celŭ dintêiu alŭ vieţeĭ lorŭ. Acéstâ însuşime este cé maĭ de mirare în tótâ organizaţié lorŭ şi celŭ ântêiu isvorŭ alŭ simpatieĭ lorŭ cu puiĭ. Balena, sub gheţa mârelorŭ polare, êşĭ creşte progenitura sa cu atâta grijâ şi tandreţâ, ca şi leóĭca puiĭ seĭ-, în fundulŭ pâdurelorŭ africane. Mamifere´se numescŭ şi cuadrupedele (cu patru peçore); dar acéstâ numire nu este esactâ, fiindŭ-câ sîntŭ unele din mamifere, care nu'sŭ cuadrupede, ci cuadrumane, ca momiţele. Mamiferele alcâtuescŭ rangulŭ celŭ dintêiu în domenulŭ animalŭ, fiindŭ-câ aŭ fâcultâţele cele maĭ desvoltate şi sîntŭ în stare a essercita şi mişcârele cele maĭ complecte. Unele din animale sbórâ în

aerŭ, ca liliecii; altele plutescŭ în mare, ca balena, şi sîntŭ animale mamifere, pentru câ 'şi hrânescŭ puii cu laptele ţiţelorŭ sale.

---

6. Momiţele (maĭmuţele).

Unele dintre mamifere aŭ câte uâ mânâ la câte patru estremitâţele lorŭ şi se numescŭ cuadrumane (cu patru mâne). În familié acésta se cuprindŭ momiţele, care trâescŭ în mijloculŭ pâdurelorŭ, în ţerrele meridionale din amîndoŭe continentele. Momiţele se acaţâ (se ţinŭ) pe copacŭ, saltâ din ramurâ în ramurâ (crangâ, cracâ), prindŭ însecte şi oŭe d'ale pâserelorŭ, care li placŭ pré multŭ; însâ hrana lorŭ cé maĭ principalâ consistâ în râdicinĭ fragede, în póme şi în plante de zaharŭ; dar fiindŭ-câ sîntŭ fórte lacome şi furâ totŭ, ce li place, de aceé şi facŭ multâ stricâçune în grâdinĭ şi pe câmpurele cultivate. Mişcârele lorŭ sîntŭ ĭute şi jestele lorŭ cu grimase; sîntŭ capricióse şi se nâcâjescŭ lesne. Unele din momiţe (maĭmuţe) aŭ códâ lungâ şi flesibilâ (vânjósâ), care prinde orĭ-şi-ce lucrurĭ (obiecte), învâlindu-se pe-dupre dênsele; altele aŭ unghiĭ, ca cârligele, prin care rumpŭ cója copacilorŭ şi se sprijinescŭ pe dênşiĭ. Maĭmuţele sîntŭ ascultâtóre în vârsta lorŭ cé tînêrâ si potŭ fi învâţate a face multe lucrurĭ; dar, când îmbâtrânescŭ, nu maĭ învaţâ, din contra, cele maĭ înţelepte, chĭar când îmbâtrânescŭ, êşĭ uĭtâ învâţâtura lorŭ şi se facŭ câte uâ datâ selbatice şi primejdióse (periculóse) pentru omŭ.

Maĭmuţele sîntŭ pline de viclenie şi, când nu 'sŭ mulţemite, plângŭ, gemŭ şi suspinâ, ca şi omulŭ, pre care 'lŭ imitézâ la tóte, ce 'lŭ vêdŭ, câ face. Obiceĭulŭ mo-

miţelorŭ a imita pe omŭ serveşte Indienilorŭ spre-a pute aduna piperiĭ şi cacao, care crescŭ pe arboriĭ fórte nalţi, de-pe care cu mare ostenélă se potŭ aduna. De aceé mergŭ Indieniĭ în pâdurele de cacao, unde se ţinŭ momiţele, se sue pe unŭ arbore şi dâ josŭ tóte bóbele de cacao, aruncându le la peçorulŭ arboreluĭ; dupre acésta, eĭ se înturnâ acasâ. Atuncĭ momiţele din pâdure, dupre ce plécâ ómeniĭ, se sue pe toţi arboriĭ de cacao şi de piperŭ şi daŭ josŭ bóbele, pe care ómeniĭ vinŭ nóptê şi le adunâ.

7. Liliecii.

Liliecii sbórâ, ca pâserele, dar într'adevĕrŭ nu 'sŭ pâserĭ, ci sîntŭ mamifere (hiroptere, *cheiroptères*) nopturne, pentru câ ele numaĭ nóptê ese din locurele întunerice, unde 'sŭ ascunse diŭa, şi începŭ a sbura, pentru a'şĭ câuta hranâ între insecte şi vegetale. Genurele cele maĭ însemnate (importante) în acéstâ familie sîntŭ: Vespertilio (liliacŭ orbinariu), cu ochiĭ micĭ şi urechele fórte mare, de aceé este simţitoriŭ la cé maĭ delicatâ impresie (întipârire) a aeruluĭ. Liliaculŭ prinde insecte în sborŭ, precum face şi rândurica; diŭa se ascunde în locurĭ întunecóse si în peşterĭ, atârnându-se prin unghiele sale cele ascuţite, care'sŭ acoperite de membrane lunge, ca uâ mânta. În climele rece cadŭ érna într'unŭ somnŭ adâncŭ, în care remânŭ pânâ primâvara. Vampirulŭ este unŭ feliu de liliacŭ, care trâeşte în America şi care suge sângele animalelorŭ şi une-orĭ alŭ ómenilorŭ dormindi.

8. Ariçulŭ.

Ariçulŭ are uâ viéţâ nopturnâ şi subterranâ, câcĭ locuesle în gangurĭ pâmânteşlĭ, unde dórme lótâ érna. Vederé luĭ esle fórte slabâ, de aceé âmblâ cu nasulŭ redicatŭ câtre vêntŭ şi simte neamiciĭ seĭ de-departe. Corpulŭ luĭ este acoperitŭ cu nişte perĭ tarĭ, ca acele, şi când ariçulŭ se vede în pericolŭ, se stringe şi se formézâ, ca unŭ glonţŭ, acoperitŭ cu ace, de care nime nu póte sâ se atingê, fârâ sâ nu se rânéscâ de dênsele. Puiĭ de ariçŭ sîntŭ albĭ şi n'aŭ ghimpĭ pe pele. Ariçulŭ nu bé nicĭ uâ datâ; este lenéşŭ; mânâncâ multŭ; dórme diŭa; âmblâ nóple şi numaĭ în climele temperate póle sâ trâéscâ.

---

9. Cârtiţa.

Talpa, séŭ cârtiţa, are mânele, séŭ, maĭ bine dice, peçórele, armate cu unghiĭ ascuţite, şi botulŭ fórte lungŭ; ochiĭ seĭ sîntŭ fórte micĭ; cu tóte aceste, cârtiţa nu'ĭ órbâ, precum êşĭ închipué nâturâliştiĭ anticĭ (vechĭ). É sapâ gangure (galeriĭ) lunge, subterrane. aruncândŭ pâmântulŭ, care 'lŭ sapâ cu botulŭ. Astŭ-feliŭ êşĭ pregâteşte uâ locuinţâ, unde 'şi adunâ şi hranâ (nutrimîntŭ). ca sâ n'aĭbâ trebuinţâ a eşi; aşa urmézâ é într'unŭ pâmântŭ umedŭ şi móle, unde se gâsescŭ râdicine umede şi maĭ cu sémâ—vermĭ şi insecte. Cârtiţa rarŭ se 'ntâmplâ sâ ésâ din locuinţa sa; însâ é sapâ, şi când nu maĭ are trebuinţâ de locuinţâ, numaĭ de plâcere, precum şi rândunelele de multe orĭ sbórâ numaĭ de plâcere. Cârtiţa trâeşte singuraticâ sub terrenŭ, şi

cu câtŭ vederé sa e slabâ, cu atâtŭ audiré eĭ este fórte tare. Locuinţa cârtiţeĭ este fâcutâ cu uâ mare artâ, fiindŭ boltitâ şi întâritâ în aşa chipŭ, câ nicĭ apa nu póte pâtrunde. Acolo femela aduce érbâ şi frunzâ, din care face unŭ patŭ móle pentru puiĭ eĭ. Locuinţa cârtiţeĭ se desparte în câte-va camere, care se comunicâ cu maĭ multe drumurĭ de eşire la vre-unŭ pericolŭ. Cârtiţa nu dórme érna, ca ariculŭ, ci se slobóde maĭ adâncŭ sub pâmântŭ şi, de se aratâ primâvara, este pré adevêratŭ sêmnŭ, câ nu va maĭ fi gerŭ.

---

10. Ursulŭ.

Ursulŭ este unŭ animalŭ, cu unŭ corpŭ grosŭ şi scurtŭ, cu membre robuste; trâeşte singuraticŭ pin pâdurĭ dese şi pin munţĭ înnalţĭ. Speţa cé maĭ ordinarâ în climele nóstre este ursulŭ negru. Acestŭ animalŭ, sfiindu-se de omŭ, de şi are uâ forţâ (putere) mare, se teme şi se pâzeşte; însâ, de este întâritatŭ, sdrobeşte pre neamiculŭ seŭ sub peçorele sale cele large, seŭ câ lŭ omóra, stringêndu 'lŭ în braţele sale. Ursulŭ albŭ locueşte în regiónele polare, unde se nutreşte şi cu alte animale mârine; elŭ înnótâ bine şi esŭ câte uâ data cete întregĭ de aceştĭ urşĭ, care se ascundŭ érna prin câverne şi în mijloculŭ petrelorŭ de gheţâ. Urşiĭ îngenere nu numaĭ câ sîntŭ curagioşĭ, dar se pâzescŭ de omŭ; însâ vânâtóre urşilorŭ e fórte gré şi periculósâ; cu tóte acestе, urşiĭ potŭ sâ se prindâ lesne, când vânâtoriĭ li daŭ miere, amesticatâ cu râchiŭ. Urşiĭ se nutrescŭ cu bucate, vegetale şi cu carne. Din tóte animalele carnivore numaĭ ursulŭ maĭ multŭ samenâ cu omulŭ şi póte âmbla în doue peçóre. Sîntŭ urşĭ terrestri

şi urşi mârini (albĭ); ceĭ terrestrĭ sîntŭ maĭ feroce şi sân-geroşi, pecând alţii, de ceĭ negrĭ, mânâncâ póme, lapte şi miere. Ursulŭ saltâ, jócâ şi înnótâ fórte bine. Carné ursu-luĭ, maĭ cu samâ, a celuĭ tînĕrŭ este fórte bunâ de mân-care. Ursulŭ negru nu'i sfiiçosŭ: de întâlneşte vre-unŭ omŭ, nu fuge, nicĭ nu se abbate din cale; de aude fluerândŭ, stâ în locŭ, êşĭ redicâ peçórele, şi tocmaĭ atuncĭ este bunŭ de ucisŭ. Şi, de l'aŭ rânitŭ cu glonţulŭ, dar nu l'aŭ omoritŭ, se face furiosŭ, se aruncâ asupra vânâtoriuluĭ, êlŭ apucâ în labele sale şi, în furié sa, êĭ rumpe çafa şi'ĭ jepóe pe-lé obrazuluĭ. Îndeşertŭ vânâtoriulŭ dâ fuga atuncĭ pe-câte unŭ arbore, câcĭ ursulŭ se acaţâ maĭ bine, decâtŭ ori-ce vânâtoriu pe arbore. Unŭ mijlocŭ maĭ bunŭ de scâpatŭ de ursŭ este a arunca, fugindŭ, înnainté luĭ, pecând goneşte pre cine-va, uâ pétrâ séŭ uâ pâlârie, câcĭ atuncĭ ursulŭ fu-rietŭ, uĭtându-se la acestŭ obiectŭ, êşĭ domoleşte furié. A-semene, de se aruncâ omulŭ josŭ si se face mortŭ, fârâ mişcare şi fârâ suflale, ĭar scapâ de ursŭ.

---

11. Iena.

Iena samenâ pe-dinafarâ maĭ multŭ cu lupulŭ, şi se gâseşte maĭ în tóte climele calde ale Asieĭ şi ale Africeĭ.

Peçorele ieneĭ cele de dinderêtŭ îsŭ maĭ scurte, decâtŭ cele dinnâinte.

Iena este unŭ animalŭ cu mare putere (forţâ), dar cu puţinŭ curajŭ, de aceé este de uâ nâturâ feroce, ré şi sel-baticâ, locuindŭ singurâ în cavernele de-nrin munţi şi 'n crâpâturele petrelorŭ. Ê omórâ maĭ multe obiecte viĭ, de-câtŭ are trebuinţâ pentru nutrimântulŭ séŭ şi numaĭ pentru

plâcere de-a omorî, şi nu cutéză a attaca vre-unŭ animalŭ puternicŭ şi curagiosŭ, ci urméză turmele celorŭ şi rumpe nóptea grilele curţelorŭ séŭ porţele cóşerelorŭ, intră şi face unŭ macelarŭ în vitele, ce se află acolo. De nu găsesce pradă vie, sapă cu peçórele pămentŭ şi trage de-acolo bucăţi de cadavere de animale, şi chiar de ómeni îngropaţi, şi le mânâncă.

12. Leulŭ.

Leulŭ, regele animalelorŭ, este cu pěrulŭ de colóre galbină şi monotonă; are uă cómă, care atîrnă pe gâtŭ şi pe spate. Leulŭ este celŭ mai tare dintre animale carnivore, se află în Africa şi între unele provincii asiatice. Leóica, de s'aŭ făcutŭ mumă, eşi desvóltă tótă energie forţei sale, spre a'şi apăra puiĭ seĭ. De s'aŭ rănitŭ de cine-va puii leóĭceĭ, é êĭ e (ĭa) în dinţi, eĭ depune la unŭ locŭ sigurŭ, mătură cu códa urmele, pe unde aŭ mersŭ, ca să nu afle vânătoriulŭ, unde ş'aŭ ascunsŭ puii eĭ, şi se întórce a se lupta cu inemicii progeniturei eĭ cu uă furie grozavă, scoţendŭ şi neşte urlete înfioratóre. Gura leuluĭ este fórte largă; are 14 dinţi grozavi, care sîntŭ în stare a rumpe ósele cele maĭ tare; amblet̶ulŭ leuluĭ este încetŭ şi măestosŭ, dar când goneşte vr'uă pradă, atuncĭ alérgă cu uă iuţélă estraordinară. Leulŭ trăeşte 20-30 de anĭ şi, fiindŭ prinsŭ de tînerŭ, se póte cu uşorŭ a'lŭ îmblăndi. Leulŭ, netemênduse de nime, fuge de focŭ. Arapiĭ, de voescŭ să prindă câte unŭ leŭ viŭ, sapă câte uă grópă, o acoperŭ cu ramurĭ subţirĭ şi slabe, preste care, de trece leulŭ, se rumpŭ, atuncĭ elŭ cade josŭ, în grópă, şi aşa e prinsŭ, simţindŭ în acelŭ

minutŭ uâ spaimâ pânâ-la atâtŭ, câ póte cine-va sâ facâ cu dênsulŭ, ce va vré. Marcŭ-Antonie, triumvirulŭ, aŭ intratŭ în Roma cu leĭ, puşĭ la unŭ carŭ de triumfŭ.

---

13. Tigrulŭ.

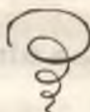
Tigrulŭ este cam d'uâ mârime cu leulŭ; pelĕ sa e vârgatâ, în forma de arcurĭ albe şi negre alternâtive. Diversele ţerrĭ câldurose din Asie şi Africa, sîntŭ patrie tigrului. Din tóte ferele sângerose tigrulŭ este celŭ maĭ grozavŭ; câcĭ elŭ este inemicŭ neîmpâcatŭ alŭ tuturorŭ ffinţelorŭ insufleţite; elŭ nu se satură nicĭ uâ datâ, şi, de nu 'i e fóme, omórâ numaĭ pentru plâcere de-a omorî; elŭ şi chiar e (tigra) èşĭ omórâ piiĭ lorŭ. Ferocitate sa ce nemârginitâ s'aratâ în tóta fisionomie sa: prin ochiĭ seĭ, ardênde ca foculŭ, prin limba luĭ ce roşie ca sângele şi scósâ, prin scârşnire sa cu dinţiĭ, acestŭ animalŭ viŭ èşĭ apprinde (escitâ) furie. Ţinêndu-se la malurele rîurelorŭ şi'n tufe dese, unde gâseşte prada maĭ sigurŭ, cu uâ sâritură se aruncâ în turma de vite şi chiar pe ómenĭ trecêtorĭ, eĭ restórna, eĭ rumpe în bucâţĭ şi lĭ be sângele. Se ntâmplâ une-orĭ, câ tigrulŭ s' aruncâ dintr' unŭ locŭ ascunsŭ cu uâ iuţelâ nespusâ şi neprevêḑutâ peste orĭ-ce câlâreţŭ, trâgêndu 'lŭ viŭ în fundulŭ pâdureĭ cu aşa putere estraordinarâ, câ nimĕ nu e în stare sâ 'lŭ scape din ghiarele tigrulul infuriétŭ. Tigra e ce-va maĭ micâ, decâtŭ tigrulŭ şi, avêndŭ 4-5 puĭ, èĭ ascunde maĭ cu samâ şi de tigrŭ, tatâlŭ lorŭ, care, vedêndu 'ĭ, adese-orĭ èĭ şi mânâncâ.

14. Castorulŭ.

Castorulŭ se cunósçe dupre códa sa cé turtită, fórte puternică şi cu care tae şi lemnele copacilorŭ celorŭ maĭ tarĭ. Acestŭ animalŭ este vestitŭ prin locuinţa sa, care 'şi o face, adecă unŭ felĭu de bordeĭu, séŭ colibă, pe unde castoriĭ locuescŭ în societăţĭ. Bordeele castorilorŭ, clădite cu peçórele şi cu códele lorŭ, sîntŭ ovale séŭ rotunde, fórte solide, curate şi comode. Uă colonie (cétă) de castorĭ este compusă de 20-30 de bordeĭ lângă malulŭ unuĭ lacŭ. Fie-care bordeĭu are doŭe eşirĭ, una, mergêndă la apă, şi ceé-l-altă către câmpŭ. Lângă bordeele lorŭ facŭ şi magaziĭ, unde depunŭ proviziĭ: neşte cóje próspete, rădicinĭ de plante apatice şi de ramurĭ subţirĭ şi fragede. Fie-care familie are magazié eĭ, proporţionată cu numêrulŭ membrilorŭ familieĭ; uă familie nicĭ uă dată nu se atinge de magazié familieĭ vecinate. De vêdŭ unŭ inemicŭ, se 'nştiinţéză unulŭ pre altulŭ, bătêndŭ cu códa în apă, producêndŭ unŭ sgomotŭ, care s'aude departe în tóte bordeele colonieĭ: atuncĭ unu se aruncă în apă, pecând alţiĭ intră în bordee, care nu potŭ fi attăcate de câtŭ de trăsnetŭ séŭ de mâna omuluĭ, căcĭ nicĭ uă féră selbatică nu póte strica bordeĭulŭ unuĭ castorŭ séŭ a intra acolo cu sîla.

Blana de castorŭ este maĭ pêrósă érna, decâtŭ vara şi este căutată tocmaĭ atuncĭ pentru fabricaré capelelorŭ. În timpiĭ anticĭ aŭ trăitŭ mulţĭ castorĭ la gura Dunăreĭ, în maré Négră şi în alte locurĭ împrejurulŭ acesteĭ mărĭ. În seculŭlŭ trecutŭ aŭ trăitŭ castoriĭ în Norvegié şi în alte ţerrĭ frigurόse ale Europeĭ, şi acum castoriĭ se găsescŭ, în societăţĭ marĭ numaĭ în ţerrele, nelocuite şi frigurόse în

nordulŭ Americeĭ. Castoriĭ aŭ uâ blanâ cu pêrulŭ subţire şi cu uâ colóre cam castanie, uâ códâ grósâ şi turtitâ, la peçórele dinderêtŭ, între degete, neşte membrane, cu care înnótâ în apâ; sub şedutŭ aŭ glandulâ, care secretézâ unŭ fluidŭ aromaticŭ, numitŭ castoriumŭ, care este întrebuinţatŭ în medicinâ şi este fórte scumpŭ, aşa câ uâ ocâ (treĭ funturĭ) costâ (preţueşte) câte uâ datâ 100 séŭ 150 de galbinĭ, ad. (300 séŭ 450 ruble de argintŭ).

pecórele și cu códele lorŭ, atunŭ ovale séŭ rotunde, fórte solide, curate și comode. Uă colonie (cétă) de castorŭ este compusă de 20-30 de bordeie lângă malulŭ unui lacŭ. Fie-care bordeiŭ are doue eșiri, una mergêndŭ la apă, și cea-l-altă către câmpŭ. Lângă bordeele lorŭ facŭ și magazii, unde depunŭ provisii: neste sălcie próspete, rădăcini de plante apatice și de ramuri subțiri și fragede. Fie-care famillie are magazie ei, proporționată cu numérulŭ membrilorŭ familiei; uă familie nici uă dată nu se atinge de magazie familiei vecinale. De vedŭ unŭ inemicŭ, se înștiințéză unulŭ pre altulŭ, bătêndŭ cu códa în apă, producêndŭ unŭ sgomotŭ, care s'aude departe în tóte bordeele coloniei: atunci unii se aruncă în apă, pecând alții intră în bordee, care nu potŭ fi atacate de câtŭ de trăsnetŭ séŭ de mâna omului, căci nici uă féră sălbatică nu póte strica bordeiulŭ unui castorŭ séŭ a intra acolo cu sila.

Blana de castorŭ este mai părósă ërna, decâtŭ vara și este căutată tocmai atunci pentru fabricarea capelelorŭ. In timpii antici aŭ trăitŭ mulți castori la gura Dunărei, în marea Négră și la alte locuri împrejurulŭ acestei mări. În secolulŭ trecutŭ aŭ trăitŭ castorŭ în Norvegia și în alte țeri friguróse din Europa, și acum castorii se găsescŭ, în societăți mari numai în țerrele nelocuite și friguróse în

§ 36.

CÀTE-VA VERSIFICAȚII RUMÂNE.

(Șriftŭ modernŭ).

НѢСКОЛЬКО РУМЫНСКИХЪ СТИХОСЛОЖЕНІЙ.

(Новый шрифтъ).

I. BÂLLADE.*

---

1. Pâunașulŭ codrilorŭ.

Pe celŭ délŭ, pe celŭ colnicŭ
Trece uâ pruncâ ș'unŭ voĭnicŭ
Prunculițâ bâlâĭórâ,
Cu cosița gâlbiórâ;
Voĭnicelŭ, trasŭ pin inelŭ....
Multŭ e mândru, tinerelŭ!
Și totŭ ḑice voĭniculŭ:
„—Cântâ 'ți, mândro, cânteculŭ,
„Câ 'mĭ e dragŭ, ca sufletulŭ!
„—Eŭ, bâdițo, 'l oĭu cânta,
„Dar codriĭ s' orŭ rêsuna,
„Și pe noĭ nĕ a 'ntimpina
„Pâunașulŭ codrilorŭ,

---

* Bâlladele sîntŭ niște cântece vechĭ despre cele maĭ vestite eroice fapte din viéța istoricâ vre-unuĭ poporŭ.

„ Voĭniculŭ voĭnicilorŭ!...
„ — Aurică, drăgulică,
„ Nicĭ n' aĭ grijă, nicĭ n' aĭ frică!
„ Să n' aĭ grijă pentru mine,
„ Câtŭ oĭu fi eŭ lângă tine
„ Să n' aĭ frică pentru tine,
„ Câtŭ ĭĭ fi tu lângă mine!"
Puse prunca a cânta,
Codriĭ puseră a suna.
Ĭată că 'ĭ întimpina
Păunaşulŭ codrilorŭ,
Voĭniculŭ voĭnicilorŭ!

„ — Măĭ băete, băeţele,
„ Măĭ voĭnice, voĭnicele!
„ Dă ni noŭe mândra ta,
„ Ca să scapĭ cu viéţa ta.
„ — Ba! eŭ mândra nu 'ţĭ oĭu da,
„ Pân' ce capulŭ susŭ 'mĭ a sta
„ Că, de când o amŭ luatŭ,
„ În cosiţe 'ĭ amŭ juratŭ,
„ Să n' o lasŭ de lângă mine
„ Şi s' o apărŭ de orĭ cine!"
Eĭ de brăe s' apuca
Şi la luptă se lua.
Când în locŭ mi se 'nvêrte,
Când la vale s' aducé.....
Nicĭ unulŭ nu dovedé.
Ĭar celŭ voĭnicelŭ slăbé....
Brâulŭ i se descingé!
Păunaşulŭ mi 'lŭ strîngé
Şi de mijlocŭ mi 'lŭ frângé;
Ĭar mândruţa mi 'ĭ privé....
Ochişori 'ĭ strêlucé,
Inimióra 'ĭ se bâté.
„ — Mândro, mândruliţa mé

„ Vinŭ, de 'mĭ strînge brâulŭ meŭ,
„ Apâra-té-arŭ Dumnedeŭ!
„ Câ 'mĭ slabescŭ puterele,
„ Mi se ducŭ averele!
„ — Ba nu, nu, bâdiţâ-frate!
„ Câ vi e lupta pe dreptate,
„ Şi ori-care a birui,
„ De bârbatŭ eŭ 'l oĭu prinđi."
Voiniceiĭ se isbé,
Şi maĭ tare se smuncé,
Şi maĭ tare se 'nvêrté,
Şi mai tare se trânté!
Din doĭ unulŭ dovedé;
Din doĭ unulŭ josŭ câdé!...
Cine, câ mi 'şĭ dovedé
Şi cu mândra purcedé?
Pâunaşulŭ [1] codrilorŭ,
Voĭniculŭ voĭnicilorŭ!
Cine 'n luptâ mi 'şi câdé
Si 'n urmâ li rêmâné?
Voĭnicelŭ, trasŭ pin inelŭ......
Móre 'n codru singurelŭ!

B. Alecsandri.

---

2. Inelulŭ şi Nâframa.

(Din Ardélŭ).

I.

Fost' aŭ, fostŭ unŭ Crâişorŭ,
Tinerelŭ, mândru feçorŭ,
Cum e bradulŭ codrilorŭ,
Susŭ, pe vêrfulŭ munţelorŭ!

[1] богъ лѣсовъ.

De soţie 'şĭ aŭ luatŭ
Uâ copilâ din celŭ satŭ:
Copiliţâ, rumâncuţâ,
Toţĭ vecinilorŭ drâguţâ,
Cum e flóre câmpuluĭ
La lumina sóreluĭ!
Ĭatâ luĭ, câ 'ĭ aŭ vinitŭ,
Carte mare 'ĭ aŭ sositŭ
În tabârâ de pornitŭ,
Şi elŭ jalnicŭ aŭ grâitŭ:
„ — Draga mé, sufletulŭ meŭ!
„ Ţine tu inelulŭ meŭ;
„ Pune 'lŭ în degetulŭ têŭ.
„ Când inelu a rugini,
„ Sâ ştiĭ, dragâ, c'oĭu murĭ!
E din gurâ aşa 'ĭ grâi:
„ — Na 'ţĭ nâframa de mâtasâ,
„ Pe marginĭ cu aurŭ trasâ.
„ Când aurulŭ s 'a topi,
„ Sâ ştiĭ, dragâ, c' oĭu muri!
Elŭ pe calŭ s'aŭ aruncatŭ
Şi pe drumŭ lungŭ s' aŭ luatŭ;
Mers' aŭ elŭ pân la unŭ locŭ,
S' aŭ aprinsŭ unŭ mare focŭ,
În mijloculŭ codruluĭ,
La fontâna Corbuluĭ.
Mâna 'n sînŭ elŭ êmĭ bâga,
La nâframâ se uĭta.....
Inima 'ĭ se despica!
„ — Dragiĭ meĭ, ostaşiĭ meĭ,
„ Puişorĭ vitejĭ de zmeĭ!
„ Staţĭ pe locŭ şi ospêtaţĭ,
„ Şi la umbrâ vê culcaţĭ.
„ Eŭ acasâ 'mĭ amŭ uĭtatŭ
„ Paloşulŭ celŭ rotilatŭ,

„Pĕ uâ masâ verde aruncatŭ".
Înapoĭ elŭ aŭ pornitŭ,
C' unŭ voĭnicŭ s' aŭ întâlnitŭ,
C' unŭ voĭnicŭ, cu calulŭ micŭ:
„ —Norocŭ bunŭ, tînĕrŭ voĭnicŭ!
„ Ce veste, de unde viĭ?
„ Dacâ vreĭ, Dómne, s' o ştiĭ?
„ De altulŭ totŭ arŭ fi bunâ;
„ De tine nicĭ cum nu 'ĭ bunâ!...
„ Tatâlŭ tĕŭ ţérr' aŭ prădatŭ
„ Şi mândra 'ţĭ aŭ aruncatŭ
„ Într 'unŭ tâŭ, adâncŭ şi latŭ!
Crâişoru aŭ lâcrîmatŭ
Şi din gurâ aŭ cuvîntatŭ:
„ —Na, voĭnice, calulŭ meŭ
„ Şi sâ 'lŭ ducĭ la tatâlŭ meŭ.
„ De-a 'ntreba unde sîntŭ eŭ,
„ Sâ 'ĭ spuĭ tu, câ eŭ m' amŭ dusŭ
„ Pe malulŭ apeĭ, în susŭ,
„ Şi câ 'n apâ m' amŭ sfârlitŭ
„ La copila, cĕ amŭ iubitŭ!

II.

Tatulŭ sĕŭ ţérr' aŭ sculatŭ!
Întregŭ tâulŭ aŭ sâpatŭ,
L' aŭ sâpatŭ şi l' aŭ secatŭ,
Si copiiĭ 'şĭ aŭ aflatŭ...
Amîndoĭ îmbrâţişaţĭ,
Pe nâsipŭ luciŭ culcaţĭ,
Cu cosiţe gâlbióre
Şi cu feţe rosióre....
La bisericâ 'ĭ aŭ dusŭ,
În racle mândre 'ĭ aŭ pusŭ,
Şi pre dênsu l' aŭ ziditŭ
În altariŭ, la rĕsâritŭ;

Pre é 'n tindă, l' asfințitŭ!
Și din elŭ, frate, aŭ eșitŭ
Unŭ bradŭ mândru, câtinatŭ, [1]
Pe biserică plecatŭ;
Și din é uă viișóră —
Tinerică, mlădióră,
Ce din diori și până 'n séră
Pe biserică s' o 'ntinsŭ
Și cu bradulŭ s' o cuprinsŭ.
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

B. Alecsandri.

---

3. Năluca. [2]

Frunză-verde-alunică!
Mircé sue pe potică
Și 'ntâlneşte uă fetică,
Cu cofița într 'uă mână,
Cu apă dela fontână:
— „Copiliţo, stăĭ, să béŭ.
— „Ba, bădiță, ba, nu vreŭ,
„Că mĕ temŭ de dragulŭ meŭ".
— „Nu te teme, fata mé,
„Că dacă s 'a mânié,
„Cu băltagulŭ l' oiu lovi,
„Cu pământŭ l' oiu învăli".
— „Mergi în vale, la fontână,
„Că 'i găsi uă cofă plină,
„Scósă chiar cu mâna mé;

---

[1]) câtinatŭ, колючій. [2]) Nălucă, духъ, видѣніе.

„Descalecâ, şi o bé!
„Da 'ţi fâ cruce şi o suflâ,
„Sâ nu fie vr' uâ Nâlucâ;
„Sâ nu fie descântatâ
„De baba cé blestematâ".
Mircé feteĭ mulţemé;
La fontânâ se ducé;
Cofa plinâ o gâsé;
Dar elŭ cruce nu 'şi fâcé,
Pe-dĕ-asupra nu sufla:
Ci câ é nâvalâ da!
Şi 'nghiţe numaĭ uâ datâ,
Şi simţe dorulŭ de fatâ;
Şi 'nghiţé de doŭe orĭ,
Şi 'lŭ apucâ recĭ fiorĭ;
Şi 'nghiţe a treĭa óre,
Şi cade mortŭ la isvóre,
Câ 'nghiţisse uâ Nâlucâ.....
În pustiĭ ducê s 'arŭ, ducê!

B. Alecsandri.

---

4. Nópté luĭ Mihaïu celŭ mare.

Ca unŭ globŭ de aurŭ luna strélucé,
Şi pĕ uâ vale verde oştele dormé;
Dar pe unŭ vêrfŭ de munte stâ Mihaïu la masâ,
Şi pe dalba 'ĭ mânâ frunté luĭ se lasâ;
Stâ în capulŭ meseĭ, între câpitanĭ,
Şi rechémâ dulce tineriĭ seĭ anĭ.
Viéţa nóstrâ trece, ca suava roŭâ,
Când speranţa dulce ni suride noŭe.
Astŭ-feliu astâ datâ viéţa lorŭ cura;
Cugetele triste nu 'ĭ maĭ tulbura.
Luna varsâ raḑe dulcĭ şi argintóse;
Aŭstrulŭ li suflâ buclele pletóse;

Câpitanii tórnâ pin pâhare vinŭ
Şi, în sânâtaté luĭ Mihaĭu, închinŭ.
Dar Mihaĭu se scólâ şi li mulţemeşte
Şi, luândŭ pâharulŭ, asfelĭu li vorbeşte:

„Nu vi urezŭ viéţâ, câpitaniĭ meĭ!
Dinprotivâ,-mórte, ĭatâ ce vi ceĭu!
Ce e viéţa nóstrâ în sclâvie óre?
Nópte — fârâ stele, ḑiuâ — fârâ sóre.
Ceĭ, ce rabdâ jugulŭ, ş'a trâi maĭ vorŭ,
Meritâ sâ 'lŭ pórte, spre ruşiné lorŭ!
Sufletulŭ lorŭ nu e maĭ presusŭ de ferulŭ,
Ce li 'ncinge braţulŭ, éŭ de marturŭ ceriulŭ!
Dar Rumânulŭ nu va câmpurĭ, fârâ florĭ;
Ḑile lungĭ şi triste, farâ serbâtorĭ.
Asfelĭu e vulturulŭ, ce pe piscurĭ sbórâ;
Aripele tae 'ĭ, câ arŭ vré sâ mórâ!
Asfelĭu e Rumânulŭ, şi Rumânŭ sîntŭ eŭ,
Şi sub jugulŭ barbarŭ nu plecŭ capulŭ meŭ!“

1846.

---

5. Muma luĭ Stefanŭ celŭ mare.

I.

Pe uâ stâncâ négrâ, într' unŭ vechĭu castelŭ,
Unde curge 'n vale unŭ riŭ mititelŭ,
Plânge şi suspinâ tînêra Domniţâ,
Dulce şi suavâ, ca uâ garofiţâ;
Câcĭ în bâtâlie soţulŭ eĭ doritŭ
A plecatŭ cu óste şi n' a maĭ venitŭ.
Ochiĭ seĭ albastri ardŭ în lâcrimele,
Cum lucescŭ în roŭâ doŭe viorele;
Buclele 'ĭ de aurŭ cadŭ pe albu 'ĭ sînŭ;
Rozele şi criniĭ pe faţâ 'ĭ se 'ngânŭ.
Însâ Dómna, sócrâ, lângâ é veghézâ,
Şi cu dulcĭ cuvinte o îmbârbâtézâ.

II.

Pe-când se vesteşte nópté jumatate,
În castelŭ, în portâ óre-cine bate.
—„Eŭ sîntŭ, bunâ maicâ, fiulŭ teŭ doritŭ;
Eŭ, — şi dela óste mê întorcŭ rânitŭ:
Sórta nóstrâ fusse crudâ astâ datâ:
Mica mé oştire fuge sfârâmatâ.
Dar deschideţi pórta... Turcii mê 'nconjorŭ....
Vêntulŭ suflâ rece..... ranele mê dorŭ!"

Tînera Domniţâ la ferêstrâ sare.
—Ce facĭ tu, copila? dice Dómna mare,
Apoĭ é la pórtâ atuncĭ a eşitŭ
Şi 'n tâceré nopţeĭ asfelŭ 'ĭ a vorbitŭ:
„Ce spuĭ tu, streine? Stefanŭ e departe;
Braţulŭ seŭ pin taberĭ miĭ de morţĭ împarte.
Eŭ sîntŭ a sa mumâ; elŭ e fiulŭ meŭ;
De eştĭ tu acela, nu 'ţĭ sîntŭ mumâ eŭ!
Însâ, dacâ Cerulŭ, vrêndŭ sâ 'ngreueze,
Aniĭ vieţeĭ mele şi sâ m' întristeze,
Nobilulŭ seŭ sufletŭ asfelŭ l' a schimbatŭ;
Dacâ tu eşţi Stefanŭ, cu adevêratŭ;
Apoĭ tu aicĭ, fârâ biruinţâ,
Nu pocĭ ca sâ întrĭ, cu a mé voinţâ.
Du te la oştire! pentru ţerrâ morĭ!
Şi 'ţĭ va fi mormîntulŭ coronatŭ cu florĭ!"

III.

Stefanŭ se întórce, şi din cornu 'ĭ sunâ:
Osté luĭ sdrobitâ de-pin vâĭ s' adunâ:
Lupta iar începe.... duşmaniĭ sdrobiţĭ
Cadŭ, ca nişte spice, de securĭ loviţĭ.

---

6. Mihaĭu şi călăulŭ.

Este óra ceé, când unŭ fluturelŭ
Scuturâ de rouâ capu 'ĭ tinerelŭ,
Şi lâsându 'şĭ patulŭ celŭ de florişóre,
Pe uâ radâ dulce sbórâ câtrâ sóre.

Dar Mihaĭu Vitézulŭ şede 'ngenunchélŭ
Şi êşi plécâ capulŭ, spre-a fi tâélŭ.
Lângâ elŭ se vede tînera Domniţâ,
Tremurândŭ de spaĭmâ, ca uâ porumbiţâ;
Pintre géna 'ĭ négrâ aĭ eĭ ochişorĭ
Ardŭ, ca doŭe stele, ce lucescŭ sub norĭ.

— „De ce plângĭ? întrébâ bravulŭ cu mirare,
Eŭ morŭ pentru ţérrâ şi neatârnare:
De-aceé, dragâ, sâ te veseleştĭ,
Şi cu florĭ cosiţa sâ 'ţĭ o împleteştĭ.
Celŭ ce pentru lege, pentru ţérrâ móre,
Êşĭ priveşte mórte, ca uâ sêrbâtóre!"

— Plécâ capulŭ! strigâ palidulŭ câlâŭ.
Iar Mihaĭu întórce spre elŭ capulŭ seŭ:
Ferulŭ se rêdicâ..... nârodulŭ şopteşte:
„Vê uĭtaţĭ! câlâulŭ se împleteceşte;
Ferulŭ seŭ aruncâ;..... cade fermecatŭ
Sub câutâtura mândruluĭ bârbatŭ."

Cine êĭ sfârâmâ lanţurele sale
Şi cu falâ 'lŭ duce pe'nflorita cale?
Junele 'ncununâ pêrulŭ lorŭ cu florĭ,
Totŭ Rumânulŭ strigâ de maĭ multe orĭ:
„Celŭ, ce pentru lege, pentru ţérrâ móre,
Êşĭ priveşte mórte, ca uâ sêrbâtóre!"

1852

---

7. Stindardulŭ.

Nopté se întinde, şi din géna sa
Argintóse lacrimĭ peste florĭ vârsa.
Dar setosŭ de lupte, în vâi depârtate,
Unŭ eroŭ în nópte încâ se maĭ bate.
Singurŭ elŭ se luptâ în a cele vâi,
Unde mâna morţeĭ a calcatŭ prĕ aĭ seĭ,
Dar sub miĭ de braţe trebué sâ cadê.
Trece pintre Ungurĭ, fârâ ca sâ 'lŭ vaḑâ.
Şi stindardulŭ ţerreĭ elŭ înfâşurândŭ,
Câtre sinŭ êlŭ stringe, înnapoĭ câtândŭ.
Şi în umbra morţeĭ armâsaru 'ĭ sbórâ,
Ca uâ 'nchipuire, albâ şi uşórâ.
Spre uâ apâ latâ calulŭ s' a 'ndreptatŭ;
De Magĭarĭ resboĭnicĭ fuge 'nconjuratŭ;
Luna, dupre delurĭ mergêndŭ sâ se culce,
Êĭ aratâ calé şi 'ĭ suride dulce.

Ceĭ, ce êlŭ preurmâ, se opruscŭ pe malurĭ;
Dar Mihaiu cu calulŭ se aruncâ 'n valurĭ,
Şi de ceé parte, singurŭ ajungêndŭ,
Elŭ îmbrâţişézâ calu 'ĭ spumegândŭ:

Apoĭ scóte frîulŭ, încâ albŭ de spume,
Şi êĭ ḑice: „Liberŭ mergĭ d'acum în lume!"

---

8. Mâriòra.

„Mândrulŭ dulcĕ alŭ vieţeĭ mele
La óste s' a dusŭ,
Şi dĕ atunce, sóre, stele,
Tóte aŭ appusŭ!

Mâna mé l' a luĭ plecare
Calu 'ĭ a 'nfrînatŭ,

Şi 'ntr' uâ dulce sârutare
Inima mĭ a datŭ."

Astfelŭ cântâ Mârióra
Dupr'alŭ eĭ ĭubitŭ.
Şi pe faţa 'ĭ lâcrimióra
Dulce a 'nfloritŭ.

Însâ ĭatâ, câ soseşte
Mândrulŭ eĭ amorŭ,
Şi în nópté, ce domneşte,
Spune alŭ seŭ dorŭ:

—„În câmpié sângerósâ
Fraţiĭ mĭ amŭ lâsatŭ,
Şi la tine, a mé frumósâ,
Ĭatâ c' amŭ sburatŭ;

Câcĭ vedi tu, o, dulce nnme,
Ângerŭ, ce ĭubescŭ!
Fârâ tine 'n asta lume
Nu potŭ sâ trâescŭ."

—„Ce dicĭ tu, o, neferice,
Mândrulŭ meŭ ĭubitŭ!
Aşa-dar eŭ nu 'ţi voĭu dice:
Bine aĭ venitŭ!

Dar, de nu poţi, fârâ mine,
În lume a trâi,
La bâtae eŭ cu tine,
Haide, voĭu veni!"

Amîndoĭ pe caĭ s' aruncâ
Şi prin nópte sborŭ,
Şi, trecêndŭ prin verdé luncâ,
Cântâ cu amorŭ:

„ Dacă nu poţĭ, fără mine,
În lume a trăi,
Pentru ţérră, eŭ cu tine,
Dulce voĭu muri.“

§ 37.

II. ELEGIĬ.*

1. Proscrisulŭ.

„O, văi încântătóre, dumbravă înverḑită,
Cĕ aţi desfătatŭ atâta copilărié mé!
Şi tu, o, dulce ângerŭ, o, scumpa mé amică!
Uă sărutare încă — şi nu mĕ veţĭ vedé!

În ţarra mé ce dragă eŭ nu mĕ voĭu întórce,
Şi ochii meĭ, în lacrimĭ, va 'nchide unŭ ştreinŭ;
Dar către voĭ adese gândire voĭu întórce,
Şoptindŭ alŭ vostru nume în ultimulŭ suspinŭ.

Uă flóre, deslipită de ramura sa verde,
Îngălbineşte 'ndată, nu póte esista;
Asemene proscrisulŭ, ce patrié êşĭ perde,
Pe sinulŭ întristărei înclină frunté sa.

Ah! anii tinereţeĭ, ce frunté mé încinge,
Să sbóre acum îndată! eŭ nu simţŭ nicĭ unŭ dorŭ;
Căcĭ inima 'mĭ sdrobită nimica n' o atinge!
Departe de a mé ţarră, nu voĭu decâtŭ să morŭ.“

---

*) Versificaţie lirică despre amărita şi întristata stare sufletuluĭ umanŭ.

2. Învocare.

O, Dómne alŭ bunătăţeĭ, Esenţă creatóre,
De care nicĭ-uă-dată eŭ nu m' amŭ îndoitŭ,
Tu, care 'ĭ pusŭ amorulŭ în inimĭ simţitóre,
Şi florele câmpieĭ cu rouă lĕ aĭ învălitŭ;

Tu, cĕ aĭ sădilŭ în inimĭ speranţa şi credinţa,
Căcĭ una fără alta nu potŭ esista,
Ce daĭ, dupre durere, surisulŭ şi dorinţa
Şi, dupre vijelie, unŭ sóre a lumina;

Ce fără încetare daĭ ḑilelorŭ lumine,
Şi câmpuluĭ verdéţă, şi pasereĭ — cântărĭ,
Şi frunzelorŭ şoptire, şi apelorŭ suspine,
Şi pe virgine buze — suave sărutărĭ,

Aruncă uă cătare asupra ţerreĭ mele!
E este, ca uă barcă pe oceanŭ plutindŭ —
Când vênturele urlă în nopţi, fără-de stele...
Uă resăltare încă — ş'o vomŭ vedé perindŭ!

Trimite nĭ, o, Dómne, lumina ta cerescă;
Căcĭ lungă fusse nóple, în care noĭ amŭ fostŭ,
Ca să vedemŭ furtuna, ce vré să ne răpéscă,
Şi sub unŭ malŭ ferice să afle adăpostŭ!

1847

---

3. Plângerele Poetuluĭ.

O, pentru ce, poete, în cânturele tale
Tu plângĭ aceste locurĭ, în care lĕ aĭ formatŭ,
Şi florelorŭ, ce crescŭ în astă verde vale,
Li spuĭ, cu ochi 'n lacrimĭ, că éra 'aŭ naintatŭ?

Dar ce lipseşte óre acestorŭ ţerrĭ frumóse?
Nu vedĭ locuitoriĭ câtŭ sîntŭ de mulţemiţi?
Câ nime nu se plânge de dile dureróse,
Ş'acésta dovedeşte, câ eĭ sîntŭ fericiţĭ.

Când plângĭ acéstâ térrâ, tu eştĭ în amâgire:
Legĭ, arte, instituţiĭ în sinu 'ĭ înflorescŭ;
Totŭ, ce chezeşlueşte uâ dulce fericire,
Uâ dulce 'ndestulare, nimica nu lipsescŭ.

Tu poţĭ cânta, poete, dumbrava recurósâ,
Tu poţĭ cânta, ca bardulŭ, sub tronŭ adâpostitŭ;
Îar altŭ-feliu — pentru tine e viéţa durerósâ,
Şi ómeniĭ vorŭ dice, câ nu eştĭ fericitŭ!

---

4. La uâ amicâ.

„Eŭ trecŭ, ca frunza, ce 'ngâlbineşte
Şi cade tristâ sub arborŭ, josŭ!
Eŭ trecŭ, ca valulŭ, ce murmueşte;
Eŭ trecŭ, ca cântulŭ melodiosŭ.“

Aşa drumaşulŭ cântândŭ se duce
Şi varsâ lacrimĭ pe calé sa;
Eho alŭ vâcĭ, cu şoptâ dulce
Trecêndŭ, ni spune, câ elŭ ofta.

„Eŭ sîntŭ, ca flóré primâvârósâ,
Ce vêntulŭ sereĭ o va usca...
O, tu, amicâ junâ, frumósâ,
Atuncĭ pre mine nu mê uĭta!

Însâ se uĭtâ acelŭ, ce móre!
Astŭ-feliu de tine voiu fi uĭtatŭ:
Feçora pune pe sinŭ uâ flore,
Dar o aruncâ, când s' a uscatŭ!“

---

5. Tinêra pe patulŭ morţeĭ.

Ca robulŭ, ce cântâ amarnĭŭ în robie,
Cu lanţulŭ de braţe, unŭ aerŭ duĭosŭ,
Ca riulŭ, ce geme de ré vijilie,
Pe patu 'mĭ de mórte eŭ cântŭ durerosŭ.

Unŭ crinŭ se usucâ şi 'n lâturĭ s' abate,
Când ḑiŭa trece, şi cerĭulŭ —în norĭ,
Când sórele 'lŭ arde, când vêntulŭ êlŭ bate,
Când grindina cade torente pe florĭ;

Aşa, fâr-de veste, pe ḑilele mele
Uâ sórtâ amarâ amarŭ a bâtutŭ,
Şi astfelŭ, ca crinulŭ, de vicole rele
Pe patulŭ dureref d' uâ-dat' amŭ câḑutŭ.

Abé 'n primavara dorinţelorŭ mele,
Plâpândâ ca roŭa, abé amŭ ajunsŭ;
Atunce, când cântâ prin florĭ filomele,
Ş' uâ crudâ durere adâncŭ m' a pâtrunsŭ.

Amarâ e mórte, când omulŭ e june,
Când ḑiŭa 'i frumósâ, când traiulŭ e linŭ;
Când paseré cântâ, când cerĭulŭ spune,
Câ vieţa e dulce şi n' are suspinŭ!

Sâ mórâ bâtrânulŭ, ce frunte înclinâ,
Ce plânge trecutulŭ, de anĭ obositŭ;
Sâ mórâ şi robulŭ, ce 'n lanţurĭ suspinâ;
Sâ mórâ totŭ omulŭ, cu sufletŭ sdrobitŭ!

Iar eŭ, ca uâ flóre, ce naşte, când ploŭe,
Crescemŭ în de pâserĭ suave cântârĭ;
Şi mie amarulŭ cu buze de rouâ,
Cu inimâ dulce êmĭ da sârutârĭ.

Ca frunza, ce cade pe tómnâ, când ninge,
Suflatâ de vênturĭ aicĭ, pe pâmîntŭ,
Ah! juna mé viéţâ acuma se stinge,
Şi aniĭ meĭ tinerĭ appunŭ în mormîntŭ!

---

6. Inimâ întristatâ.

O, inimâ 'ntristatâ, ce dorŭ adâncŭ te 'ncinge,
Regreţi tu vr' uâ dorinţâ, ce nu s' a împlinitŭ?
Fâclie tinereţeĭ de lacrime se stinge
Cu alŭ viselorŭ de aurŭ horŭ veselŭ şi 'nfloritŭ?

Regreţi acele bunurĭ deşerte, peritóre,
Ce plânge aice 'n lume totŭ sufletulŭ de josŭ?
Uâ tînĕrâ fâpturâ, uâ inim' arḑetóre,
Ce s' aŭ uitatŭ în sinulŭ mormîntuluĭ umbrosŭ?

—Orĭ-ce dorinţĭ frumóse nu furâ împlinite,
Şi dulcé tinereţe cu viselĕ aŭ sburatŭ;
Nimicŭ din cele bunurĭ, de muritorĭ dorite,
Acelŭ, ce dâ viéţâ, nu, noŭe nu nĭ aŭ datŭ!

Dar nu 'mĭ plângŭ tinereţé, în suferinţĭ trecutâ,
Nicĭ bunurele vieţeĭ, ce ómeniĭ dorescŭ;
Durere, ce portŭ, este amarâ şi tâcutâ:
Câcĭ êmĭ respundŭ prin urâ aceĭ, ce eŭ iubescŭ!

D. Bolintinénu.

DOÏNE și CÂNTECE.

I. DOÏNE *

1. Craiu-noŭ. **

Pecând la cuïbu 'ĭ paseré sbóră
Cu 'nŭ ţipetŭ jalnicŭ, ca unŭ suspinŭ,
Şi plecândŭ capulŭ sub aripióră,
Pe crénga micâ adórme linŭ.

Zamfira tristâ din cortŭ eşisse
Şi cu ochĭ umedĭ lungŭ se uita
La cornulŭ luneĭ, ce se ivisse,
Vârsândŭ pe frunte 'ĭ lumina sa.

Decând în lume gingaşa fatâ
Zimbé, ca flóré de-pe câmpiĭ,
Numaĭ de sóre fu sârutatâ
Pe sinu 'ĭ fragedŭ, pĕ-aĭ seĭ ochĭ viĭ.

Pêrulŭ seŭ negru, ca norĭ de plóe
De-alungŭ pe trupu 'ĭ netedŭ cădé.
Adesŭ copila mândrâ, vióe
De sóre 'n pêru 'ĭ se ascundé.

Ĭar când pe punte ducé cofiţâ,
Cu apâ rece dela isvorŭ;
Beŭ multâ apâ, câlândŭ la faţâ,
Şi urmaŭ drumulŭ, offândŭ de dorŭ.

E cântâ dulce, ca çocârlié,
Ce ciripeşte veselŭ în diorĭ,
Şi suna gingaşŭ atuncĭ câmpié,
Ca de unŭ frémetŭ de sburâtorĭ.

---

* **Doïnele** sîntĭ unĭ felĭu de cântece, care aratâ staré sufletuluĭ ominescŭ, pâtrunsŭ de dorŭ, de ĭubire, de tristeţâ şi alt.
** Серпообразная луна.

Adesĕ bătrânii stândŭ împreună,
Şi ascultând' o pe-lângă focŭ,
Trăgéŭ cu sorţii nóptĕ, la lună,
Şi vestéŭ fetei mare norocŭ.

Dar într' uă séră susŭ, pe movilă,
Uă babă-clonţă din bogĭ trăgêndŭ,
'Ĭ aŭ disŭ cu spaimă. „să fugĭ, copilă,
De streinŭ mândru, cu glasulŭ blândŭ! "

De-atuncĭ Zamfira, în multe rândurĭ,
Vedé uă umbră, sburândŭ pin norĭ,
Şi tótă nóptĕ sta é pe gândurĭ,
În dorurĭ tainicĭ, în dulcĭ fiorĭ.

Acum é, tristă, din cortŭ eşisse,
Şi cu ochĭ umedĭ lungŭ se uĭta
La cornulŭ luneĭ, ce se ivisse,
Ĭar glasulŭ jalnicŭ aşa cânta:

„Craĭu-noŭ strelucite!
Plânsă m' aĭ găsitŭ,
Cu gândurĭ mâhnite,
Cu chipulŭ cernitŭ;

Inima 'mĭ jaleşte,
Dar nu ştiŭ, ce vré;
Nu ştiŭ, ce doreşte
Inimióra mé;

Căcĭ aude nóptĕ
Fremete de sborŭ
Ş' apoĭ blânde şópte,
Ce 'ĭ şoptescŭ din norŭ.

Ĭar a ḑileĭ radă,
Când luceşte susŭ,
Multŭ apoĭ viséză
Visulŭ, ce s' aŭ dusŭ.

„Craĭu-noŭ! vinŭ cu bine,
Cu bine te du,
Dar jalé din mine
Să nu 'mĭ o laşĭ, nu!

Să mĕ laşĭ cu salbă
De galbinĭ frumoşĭ,
Cu năframă albă
Şi cu păpucĭ roşĭ;

Să mĕ laşĭ ferice
Cu doru 'mplinitŭ,
Sburândŭ tu de-aice,
Craĭu-noŭ multŭ ĭubitŭ!"

Ĭată că 'n valé cé 'ntunecată,
Unŭ streinŭ mândru atuncĭ trecu;
Audi glasulŭ, veni îndată
Şi 'n calé feteĭ pe-locŭ stătu.

Blânḑi eraŭ ochiĭ, blândă era faţa,
Blândŭ era glasulŭ celuĭ streinŭ,
Căcĭ trecu nóptĕ şi diminéţa
Găsi copila, fără suspinŭ.

Treĭ ḑile 'n urmă é avé salbă,
Salbă de galbinĭ pe-alŭ seŭ grumazŭ;
Avé pe frunte năframă albă,
Ĭar florĭ nicĭ una pe-a seŭ obrazŭ!

Treĭ dile 'n urmâ Craĭu-noŭ se duse,
Şi cu elŭ mândrulŭ streinŭ peri,
Sârmana fatâ în drumŭ se puse
Şi multŭ êlŭ plânsâ, multŭ êlŭ dori!

Treĭ dile 'n urmâ colo, pe vale,
Remase singurŭ unŭ belŭ mormîntŭ,
Ş' adesŭ de-atunce unŭ glasŭ-de-jale,
Şoptindŭ s' aude astfeliŭ prin vêntŭ:

„Tu, ce spuĭ veselŭ, susŭ pe movilâ,
La cornulŭ luneĭ tainicu 'ţĭ gândŭ,
Când vine nóptê, fugĭ, fugĭ, copilâ,
De streinŭ mândru, cu glasulŭ blândŭ.“

Sora şi Hoţulŭ.

Susŭ în délŭ, la monâstire,
Plânge sora 'ntr' uâ grâdinâ,
Plânge nóptê şi suspinâ
Dupr' a lumeĭ fericire:

„Decând eŭ eramŭ copilâ,
Sîntŭ de toţĭ aĭ meĭ uĭtatâ,
Şi de rude, fârâ milâ,
În pustiurĭ lepâdatâ!

Fârâ vinâ, din nâscare,
Mê vêduĭu eŭ pedepsitâ,
Şi dĕ a lumeĭ desmĭerdare
Mê simţiŭ în-vecĭ lipsitâ!

În amorŭ trâindu de micâ,
Ochĭ 'mĭ plângŭ, sufletu 'mĭ geme,

Şi ca pomulŭ, ce josŭ picâ,
Viéța 'mĭ cade fârâ vreme.

Ah! sfêrşéscâ-se îndatâ
Astâ viéțâ de durere;
Vie mórté aşteptatâ,
Ca uâ dulce mângâere!"

—Ce spuĭ, dragâ surióra?
Dise hoțulŭ din pâdure,
Cŭ a têĭ ochĭ, ca doue mure,
Tu, frumósâ lâcrimióra,

Tu sâ morĭ, dulce minute!....
Şi de Domnulŭ nu 'țĭ e fricâ?
Dragâ sorâ, tinericâ,
Fâ treĭ crucĭ ş' uâ rugâçune,

De vreĭ ochiĭ sâ 'țĭ lucéscâ,
Ca unŭ raĭu de veselie,
Şi, ca flóré din câmpie,
În peptŭ inima sâ 'țĭ créscâ!

— „Haĭ cu mine 'n codru verde,
S' audĭ doina cé de jale,
Când plâeşiĭ trecŭ în vale
Pe cârare, ce se perde;

Sâ vedĭ şoĭmulŭ de-pe stâncâ
Cum se 'nalțâ, se isbeşte
Peste corbulŭ, ce zâreşte
În prâpastie adâncâ.

Iar cocoĭulŭ cum se plécâ,
Când mê vede la policâ;

Cum smerită în genunchĭ pică
Şi de pală se desbracă!

Amŭ doĭ zmeĭ de bună-cale,
Doĭ.... nicĭ vêntulŭ nu 'ĭ întrece!
Amŭ tovarăşĭ, doĭ-spre-ḑece,
Şi la brâŭ — patru pistóle;

Amŭ la peptŭ uă crucilițâ,
Cu lemnŭ sfântŭ, cu móşte sfinte,
Şi 'n peptŭ inimă ferbinte,
Ca ferbinte a ta gurițâ;

Amŭ uă pétră nestimată,
Care nópte viŭ luceşte,
Precum ochĭu 'țĭ, ce păndeşte
Fericiré depărtată.

Lasă totŭ: négra chilie,
Camonacŭ, metanii, resă:
Şi de vreĭ să fiĭ voĭósă,
Ca uă di de-voĭnicie,

Vină 'n lumé fericită
Cu voĭniculŭ, ce te chémă;
Căcĭ cu dênsulŭ nu e témă,
Dĕ-a maĭ fi călugăriță!"....

Dĕ aŭ mersŭ sora, nu e ştire,
Ĭar de atunce pin grădină
Nicĭ plânge, nicĭ suspină
Nime 'n délŭ, la monăstire.

Alecsandri.

III. CÂNTECE.

1. Cântecŭ hăĭducescŭ.

Érna vine, vara trece,
Şi pâduré s' aŭ râritŭ;
Ḑiŭa 'ĭ viscolŭ, nóplé 'ĭ rece;
Greulŭ vieţeĭ aŭ sositŭ.

Câtŭ mĭ a fostŭ érna de mare,
Cĕ o sâ facemŭ, vaĭ de noĭ!
Fârâ codru, fârâ sóre,
Fâr de banĭ, fâr de çocoĭ?

Saĭ pe crénga cé uscatâ,
Dragâ corbe, corbeşorŭ!
Veḑĭ, în calé depârtatâ
Nu 'ĭ zârĭ vr 'unŭ câlâtoriŭ?

Câlâtoriŭ, cu punga plinâ
Şi cu şalŭ la capŭ legatŭ,
Sâ 'mĭ maĭ cercŭ astâ ruginâ
Şi sâ 'mĭ facŭ banĭ de ernatŭ.

Daleŭ! codre, frâţióre,
Ce 'ţĭ fâcu 'şĭ frunzişulŭ desŭ,
Unde 'n pândâ, la recóre,
Stamŭ, sunândŭ din frunzĭ adesŭ?

Vara trece, érna vine,
Şi tu, codre, tĕ aĭ uscatŭ;
Trece vara, şi, ca tine,
Florele mĭ amŭ scuturatŭ!

Nĕ aŭ ajunsŭ vremé de muncâ,
De scosŭ arma dela brâŭ,

De lâsatŭ polica 'n luncâ
Şi de datŭ capulŭ sub frâŭ.

Daleŭ! dragâ primâvarâ,
Dĕ aĭ vini, când aşŭ vré eŭ,
Sâ maĭ esŭ voinicŭ pin ţérrâ,
Sâ fiŭ ĭar pe largulŭ meŭ!

Sâ 'mĭ puĭu cuşma pĕ uâ ureche
Şi sâ 'mĭ lasŭ pletele 'n vêntŭ,
Şi 'n polica mé cé veche
Sâ m' întindŭ ĭar la pâmîntŭ.

Sâ 'mĭ simtŭ ĭar durda pe spate
Şi sâ 'mĭ vêdŭ ici, câ sucescŭ
Cincĭ pistóle ferecate,
Cu hâmgerĭulŭ hâĭducescŭ.

Şi pe córda 'i cé pletósâ
Sâ 'mĭ desmerdŭ murgulŭ voĭnicŭ;
Şi pe zaré luminósâ
Elŭ sâ sbóre, eŭ sâ 'i dicŭ:

Fugi, ca vêntulŭ, fugĭ, ca gândulŭ,
Mâĭ, copile nâsdrâvanŭ!
Cacĭ acum ni aŭ vinitŭ rândulŭ,
Aŭ sositŭ vremé de annŭ,

Sâ ţinemŭ codriĭ şi valé
Mâĭ, voĭnice, amîndoĭ!
La neferĭ s' închidemŭ calé,
Sâ dâmŭ gróza pin çocoĭ!"

---

2. Cântecŭ ostăşescŭ.

Rumânŭ, verde, ca stejariulŭ,
Ridŭ de duşmanĭ şi mórte;
Să 'mĭ trăéscă armasariulŭ
Şi prin glonţĭ să mĕ totŭ pórte!

Saĭ, voĭnice, şi nechéză,
Agerŭ, falnicŭ, ca unŭ zmĕŭ,
Căcĭ amŭ inimă vitéză
Şi credinţă 'n Dumnedeŭ!

Câtŭ 'mĭ a sta inima voĭnică
Pĕ a mé pală ostăşéscă,
N' aĭbă grijă de nimică
Ţérra mé cé Rumânéscă!

Saĭ, voinice, şi necheză
Agerŭ, falnicŭ, ca unŭ zmĕŭ,
Căcĭ amŭ inimă vitéză
Şi credinţă 'n Dumnedeŭ!

Cu alŭ meŭ sufletŭ, cu a mé pală,
Cu alŭ meŭ şoĭmŭ, albitŭ de spume,
În duşmanĭ vomŭ da năvală,
De s' a duce vestĕ 'n lume!

Saĭ, voĭnice, şi nechéză
Agerŭ, falnicŭ, ca unŭ zmĕŭ,
Căcĭ amŭ inimă vitéză
Şi credinţă 'n Dumnedeŭ!

---

3. Harpa.

E (ia) harpa de aurŭ, poetulĕ june,
Şi cântă, căcĭ ochi 'mĭ de lacrimi sîntŭ plinĭ:

Eŭ, pentru acésta, pe frunte 'ţĭ voĭu pune
Girlande de crinĭ!

— În zădarŭ tu veĭ pune, copilă curată,
Pe frunte 'mĭ cunune: eŭ totŭ voĭu muri;
Căcĭ roŭa nu póte pre flóré uscată
A o 'ntinerĭ!"

— È harpa 'ţĭ de aurŭ şi fă să resune
Palatulŭ acesta de blânde cântărĭ;
Eŭ, pentru acésta pe frunte 'ţĭ voĭu pune,
Girlandă 'nflorită de dulcĭ sărutărĭ!"

Atunce să tacĕ copila 'lŭ ruga,
Dar mândrulŭ el dulce neîncetatŭ cânta.

D. Bolintinénu.

---

4. Tătarulŭ.

(Cântecŭ vechĭu)

Măĭ tătare, ţine 'ţĭ calulŭ!
Măĭ tătare, strînge 'ĭ frîulŭ!
Măĭ tătare, lasă malulŭ,
Nu cerca a trece rîulŭ,
Că, pe crucĕ sfinteĭ lege!
De veĭ doĭ peste hotare
Nimicŭ, ḑeŭ, nu s'a alege,
Măĭ tătare, măĭ tătare!

Măĭ tătare, dă ni pace!
Măĭ tătare, stăĭ, nu trece!
Măĭ tătare, nu mĕ face,
Să 'ţĭ fărâmŭ capulŭ în ḑece!
Că de susŭ, de-pe movilă,

Dĕ oiu sfârli ghiuléŭa mare,
Ḑeŭ, ţ' oiu plânge, chiar de milâ,
Mâĭ tâtare, mâĭ tâtare!

Mâĭ tâtare, unde ţi 'ĭ pala?
Mâĭ tâtare, unde ţi 'ĭ capulŭ?
Mâĭ tâtare, unde ţi 'ĭ fala?
Nu spuseiu, sâ nu treci malulŭ!
Nu ştiei tu, mâĭ vecine,
Ce 'ĭ rumânulŭ, în turbare?
Corbii muşcâ acum din tine,
Mâĭ tâtare, mâĭ tâtare!

Alecsandri.

---

5. Valé-Albâ.

(Cântecŭ pâstorescŭ.)

PÂSTORIULŬ.

„Vale-Albâ, D'albâ-Vale!
Dela munte riurelŭ,
Orĭ de ce în a ta cale,
Trecêndŭ lângâ alŭ meŭ muncelŭ,
De e nourŭ, de 'ĭ seninŭ,
Tu rêsunĭ unŭ tristŭ suspinŭ?

A ta ripâ 'ĭ înverḑitâ,
Cununatâ de miĭ florĭ;
A ta undâ 'ĭ limpeḑitâ
De mânuntŭ prundŭ la isvorŭ;
A ta dulce apâ bé
Paseré şi turma mé?"

RIULŬ.

A mé apâ 'i limpeḑióră,
Din é bé aḑi turma ta,
Şi cé pasere, ce sbórâ;
Dar adesŭ é adâpa
Turme dela ressâritŭ,
Ce aicĕ aŭ tâbâritŭ.

Sântulŭ Stefanŭ, când aice
Pentru ţerră s' aŭ luptatŭ,
Când în ḑiŭa neferice
Ferulŭ cruntŭ aŭ seceratŭ
Pre boerĭ şi pre oştenĭ,
Pre pâstorĭ şi pre sâtenĭ,

D' atuncĭ tristâ é totŭ plânge
Şi învecĭ va suspina,
Câ aŭ cursŭ, cu nobilŭ sânge,
Ce rumânulŭ reversa,
Şi cu óse 'ndelungatŭ
Aistŭ' câmpŭ aŭ presuratŭ.

Eŭ a cé ḑi-de-furtunâ
Amintind' o, plângŭ mereŭ;
Frémetulŭ pâdureĭ sunâ,
Unitŭ cu suspinulŭ meŭ,
Câ aproḑĭ acuma nu 'sŭ,
Cum a ceĭ, ce aŭ repusŭ!

Sórta lorŭ şi a lorŭ vântâ
Aḑĭ rumânii aŭ uitatŭ!
Pâstorele! tu totŭ cântâ,
S' aibâ cugetŭ deşteptatŭ,
Şâ li ḑicâ alŭ teŭ cântŭ:
Cum aŭ fostŭ, şi cum aḑĭ sîntŭ!

(Kal. 1861).

6. Oița.

(Cânt. de danțŭ)

Frunză verde pelinițâ!
Băr, oiță, băr!

Dragă 'mĭ e oé plăviță,
Băr, oiță, băr!

Cu florĭ roşe la guriță,
Băr, oiță, băr!

Şi cu trupŭ de copiliță,
Băr, oiță, băr!

Oițică bălănae,
Băr, oiță, băr!

Drăguliță mé bălae,
Băr, oiță, băr!

Haĭ degrabă în poeniță,
Băr, oiță, băr!

Ca să 'țĭ cântŭ „doina-doiniță"
Băr, oiță, băr!

---

7. Eho.

Munțiĭ falnicĭ éşĭ înalță
Frunté lorŭ pănă la norĭ,
Şi de bradiĭ lorŭ s'acață
Vulturiĭ sfăşiitorĭ.

Se strecóră în plăcere
Pintre stânce unŭ isvorŭ,
Unde adapă cu plăcere
Turma sa unŭ belŭ păstorŭ.

Pe verdéţâ se aşédâ
Şi începe a cânta;
Iarâ eho repetézâ
Peste munţĭ cântaré sa:

„Amŭ uâ turmâ fórte micâ,
Chĭar cu dênsa 'sŭ mulţemitŭ;
N' amŭ nevoe de nimicâ,
Mê potŭ dice fericitŭ.

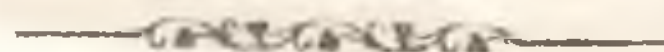
„Nu gândescŭ la avuţie,
Nicĭ la nume sunâtorŭ;
Numaĭ cerulŭ sâ mê ţie,
Linişţitŭ voescŭ sâ morŭ.

„În acéstâ vale mutâ
De nimicŭ nu sîntŭ lipsitŭ;
Vieţa mé fiindŭ plâcutâ,
Eŭ sîntŭ fórte mulţemitŭ.

„O, voĭ! care cu mânie
Sórta vóstrâ blestemaţĭ,
De vreţĭ bine sâ vĭ fie,
În aceste vâĭ intraţĭ.

„Câ 'n oraşŭ, dacâ vr' uâ datâ
Vre-unŭ bine voĭ simţiţĭ;
Vine timpulŭ altâ-datâ,
Când cu plânsŭ elŭ resplâtiţĭ!"

M. Zamfirescu.

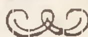
GRAMMATICA.

ГРАММАТИКА.

I.

ETIMOLOGIÉ.

СЛОВОПРОИЗВЕДЕНІЕ.

GRAMMATICA *RUMÂNĂ.

(ELEMENTARĂ.)

ГРАММАТИКА РУМЫНСКАЯ.

(НАЧАЛЬНАЯ.)

Partê întâe.

ETIMOLOGIÊ.

Часть первая.

СЛОВОПРОИЗВЕДЕНІЕ.

CAPITULŬ I.

ГЛАВА I.

§ 1.

Literele.

În alfavitulŭ rumânŭ se aflâ 27 de litere, care, du-pre feliuritele regule gram-maticale, se scriŭ şi se'ntre-buinţézâ feliuritŭ în doŭe şrifte principale: în celŭ veche *(slavo-lâtinŭ)* şi în celŭ noŭ (modernŭ) *(lâtinŭ)*.

Буквы.

Въ румынской азбукѣ на-ходится 27 буквъ, которыя, по различнымъ грамматичес-кимъ правиламъ, пишутся и употребляются различно въ двухъ главныхъ шрифтахъ: въ старомъ *(славяно-латин-скій)* и въ новомъ *(латинскій)*.

(veḑi, см: §§ 1, 13, cursŭ I şi §§ 29, 31, cursŭ III.)

§ 2.

Împârţirê literelorŭ.

Раздѣленіе буквъ.

(§ 32, cursŭ III.)

---

*Sistematica adunare regulelorŭ, pentru-a învâţa limba rumânâ.

Систематическое собраніе правилъ, для изученія румынскаго языка.

CAPITULŬ II. ГЛАВА II.

§ 3.

Silavele. **Слоги.**

Literele vocale, saŭ unire lorŭ cu cele alte feliurite litere, alcâtuescŭ *silavele*.

Гласныя буквы, или соединеніе ихъ съ другими разными буквами, составляютъ *слоги*.

(§ 4, cursŭ I.)

—

§ 4.

Cuvintele. **Слова.**

Din silave se compunŭ *cuvintele etimologice*, care se deducŭ şi se modificâ dupre regulele parteĭ grammaticale, care se numeşte *Etimologie*.

Изъ слоговъ составляются *слова этимологическія*, которыя производятся и измѣняются по правиламъ той части грамматики, которая называется *словопроизведеніемъ*.

(Cap. Гл. IV, § 14: a, b, c, d.)

—

§ 5.

Feliurime cuvintelorŭ. **Разряды словъ.**

În limba rumânâ sîntŭ dece feliurĭ de cuvinte etimologice:

1. Articulŭ.
2. Numele substantivŭ.
3. Numele adjectivŭ.
4. Numele numeralŭ.
5. Pronumele.
6. Verbulŭ.
7. Adverbulŭ.
8. Prepoziţie.
9. Conjuncţie şi
10. Interjecţie.

Въ румынскомъ языкѣ находится 10 разрядовъ словъ этимологическихъ:

1. Членъ.
2. Имя существительное.
3. Имя прилагательное.
4. Имя числительное.
5. Мѣстоименіе.
6. Глаголъ.
7 Нарѣчіе.
8. Предлогъ.
9. Союзъ и
10. Междометіе.

CAPITULŬ III.

*ARTICULŬ.

ГЛАВА III.

ЧЛЕНЪ.

§ 6.

Cuvintele declinâtive se'ntrebuinţazâ la rumânĭ în doŭe forme primitive:

a) în forma *indefinitâ*

b) şi 'n forma *definitâ*.

Склоняемыя слова употребляются у румыновъ въ двухъ первоначальныхъ формахъ:

a) въ формѣ *неопредѣленной*

b) и въ формѣ *опредѣленной*.

§ 7.

Cuvintele declinâtive de genulŭ mâsculinŭ, în forma *indefinitâ*, se 'ntrebuinţazâ cu articulŭ indefinitŭ:

unŭ – (în singularŭ) şi

unĭĭ, *nişte*- (în pliuralŭ).

Склоняемыя слова мужескаго рода, въ формѣ *неопредѣленной*, употребляются съ членомъ неопредѣленнымъ:

unŭ-, *нѣкоторый*, (въ ед.ч.) и

unĭĭ, *nişte*-, *нѣкоторые*, (во множественномъ числѣ.)

Esemple:

În num. sing. въ един. числѣ.

unŭ omŭ, нѣкоторый человѣкъ.

unŭ pârinte, нѣкоторый родитель.

unŭ frate, нѣкоторый братъ.

Примѣры:

În num. pliur. во мн. числѣ.

unĭĭ, *nişte* ómenĭ, нѣкоторые люди.

unĭĭ, *nişte* pârinţĭ, нѣкоторые родители.

unĭĭ, *nişte* fraţĭ, нѣкоторые братья.

и т. д.

§ 8.

Cuvintele declinâtive de genulŭ femininŭ, în *forma indefinitâ*, se 'ntrebuinţazâ

Слова склоняемыя женскаго рода, *въ формѣ неопредѣленной*, употребляются съ

---

* Articulĭĭ aratâ genulŭ, numerulŭ şi caḑulŭ numelorŭ

Члены показываютъ родъ, число и падежъ именъ.

cu articulŭ indefinitŭ: *uâ*–, (în singularŭ) şi *unele*, *neşte* (în pliuralŭ).

членомъ неопредѣленнымъ: *uâ*, *нѣкоторая* (въ ед. ч.) и *unele*, *neşte*, *нѣкоторыя* (во мн. ч.).

Esemple: Примѣры:

În num. sing. въ един. чис.

uâ femee, нѣкоторая женщина;
uâ maĭcâ, нѣкоторая мать;
uâ fiicâ, нѣкоторая дочь;
uâ di, нѣкоторый день;

În num. pliur. во мн. чис.

unele, neşte femee, нѣкоторыя женщины.
unele, neşte maĭce, нѣк. матери.
unele, neşte fiice, нѣк. дочери.
unele, neşte dile, нѣк. дни.

и т. д.

§ 9.

Cuvintele declinâtive de genulŭ mâsculinŭ şi eterogenŭ, în *forma definitâ*, primescŭ articulŭ definitŭ *l*, care se deplinâ cu finalulŭ cuvîntuluĭ *-ŭ*, saŭ *-e* (*-ulŭ*, *-ele*) în num. sing., şi se schimbâ în num. pl. în cuvintele mâsculine în *-iĭ*, ïar în cele eterogene în *-ele*, *-rele*.

Слова склоняемыя рода муж. и обшаго, въ *формѣ опредѣленной*, принимаютъ опредѣленный членъ *l*, который дополняется окончаніемъ слова *-ŭ*, или *-e* (*-ulŭ*, *-ele*) въ един. чис., и измѣняется во множ. чис. въ словахъ мужеск. рода на *-iĭ*, а общаго рода на *-ele*, *-rele*.

Esemple: Примѣры:

În num. sing. въ ед. числѣ.

amic*ŭ*, amic*ulŭ*, другъ;
dint*e*, dint*ele*, зубъ;
cuvînt*ŭ*, cuvînt*ulŭ*, слово;
prag*ŭ*, prag*ulŭ*, порогъ;
fel*iu*, feli*ulŭ*, сортъ;

În num. pliur. во мн. числѣ.

amic*iĭ*, друзья.
dinţ*iĭ*, зубы.
cuvint*ele*, слова.
prag*urele*, пороги.
feli*urele*, сорты.

и т. д.

(Сар. Гл: IV. §§ 17 (3) 23.)

Abbaterĭ: Уклоненія:

om*ŭ*, om*ulŭ*, человѣкъ;
cap*ŭ*, cap*ulŭ*, голова;

ômen*iĭ*, люди.
cap*etele*, головы.

§ 10.

Cuvintele declinâtive de genulŭ femininŭ, în *forma definitâ*, primescŭ articulŭ definitŭ: *-é*, *-a (-ĭa)* (în singularŭ), *-le* (în plĭuralŭ).

Слова склоняемыя, рода женскаго, въ *формѣ опредѣленной,* принимаютъ членъ опредѣленный: *-é*, *-a (-ĭa)* (въ ед. чис) *-le* (во множ. числѣ).

Esemple:

Примѣры:

În num. sing. въ ед. числѣ.	*În num. plĭur. во мн. числѣ.*
pân*é*, хлѣбъ (о которомъ идётъ рѣчь).	pân*ele*, хлѣба (о которыхъ идётъ рѣчь).
ap*a*, вода;	ap*ele*, во́ды.
ḑiŭ*a*, (ziŭa) день;	dil*ele*, дни.
cas*a*, домъ;	cas*ele*, дома́.
ĥârti*é*, бумага;	ĥârti*ele*, бумаги.

и т. д.

§ 11.

Felĭuritele schimbârĭ de caḑurĭ se esplicâ în limba rumânâ prin finalele articuluĭ *indefinitŭ*, *definitŭ* şi prin *prepoziţiele*, conrespunḑetive regulelorŭ grammaticale.

Различныя измѣненія падежей въ румынскомъ языкѣ выражаются окончаніями члена *неопредѣленнаго*, *опредѣленнаго* и *предлогами*, соотвѣтствующими грамматическимъ правиламъ.

(Сар. Гл. III, §§ 12, 13, Гл. X, § 55, i, ii.)

---

§ 12.

Schimbaré articuluĭ indefinitŭ.

Измѣненіе члена неопредѣленнаго.

a) de genulŭ mâsculinŭ ***unŭ.*** *мужескаго рода.*

Num. sing. един. число.		Num. plĭur. множ. число.	
Nom.	unŭ- (нѣкоторый, нѣкій.)	Nom.	uniĭ- (nişte-) (нѣкіе).
Gen.	—	Gen.	—
Dat.	unuĭ-	Dat.	unorŭ-
Ac.	unŭ-(pre, cu, de, despre-).	Ac.	uniĭ-(nişte-) (pre, cu, de, despre-)
Voc.	—	Voc.	—

b) de genulŭ femininŭ ***uâ****, женскаго рода.*

Num. sing. единств. число.		Num. pliur. множ. число.	
Nom.	uâ- (нѣкая).	Nom.	unele (neşte-) (нѣкія-)
Gen.	—	Gen.	—
Dat.	uneĭ-	Dat.	unorŭ-
Ac.	uâ-(pre, cu, de, despre-)	Ac.	unele (neşte-) (pre, cu, de, despre-)
Voc.	—	Voc.	—

§ 13.

Schimbaré articului definitŭ. — **Измѣненіе члена опредѣленнаго.**

a) de genulŭ mâsculinŭ ***-lŭ, -le****, мужескаго рода.*

Num. sing. единств. число.		Num. pliur. множ. число.	
Nom.	-lŭ, -le.	Nom.	-iĭ,
Gen.	—	Gen.	—
Dat.	-luĭ.	Dat.	-lorŭ.
Ac.	-lŭ, -le. (pre, cu, de, despre-)	Ac.	-iĭ (pre, cu, de, despre-).
Voc.	-le!	Voc.	-iĭ, -lorŭ! (Nom. Dat.)

b) de genulŭ femininŭ ***-é, -a (-ŭa)****, женскаго рода.*

Num. sing. единств. число.		Num. pliur множ. число.	
Nom.	-é, -a (-ŭa).	Nom.	-le, -ele(-é,-a=e).
Gen.	—	Gen.	—
Dat.	-eĭ, -leĭ.	Dat.	-lorŭ.
Ac.	-é, -a (-ŭa) (pre, cu, de, despre-)	Ac.	-le (pre, cu, de, despre-).
Voc.	-o!	Voc.	-le! -lorŭ! (Nom. Dat.)

(§ 23.)

Notâ. Articulŭ ***uâ*** se compune din litera râdîcinalâ ***u*** şi finalulŭ g. fem. ***â***, pentru-a'lŭ deosebi de adverbulŭ ***o*** (ah!) şi pronum. ***o*** (pre é, dînsa).

Прим: Членъ ***uâ*** образуется изъ коренной буквы ***u*** и окончанія ж. р. ***â***, чтобы отличить его отъ нарѣчія ***o*** (ахъ!) и мѣст. ***o*** (pre é, dînsa, ее).

CAPITULŬ IV. / ГЛАВА IV.

NUMELE *SUBSTANTIVŬ. / ИМЯ СУЩЕСТВИТЕЛЬНОЕ.

§ 14.

Numele substantivŭ, în privinţa *substanţeĭ*, se'm-parte în | Имя существительное, въ отношеніи *предмета*, раз-дѣляется на

a.) simţualŭ: / *a.) одушевленное:*

sorâ, сестра,
frate, братъ,
ginere, зять,
и т. д.

b.) nesimţualŭ: / *b.) неодушевленное:*

inimâ, сердце,
vînâ, жила,
faţâ, лицо,
и т. д.

c.) idealŭ: / *c.) умственное:*

cugetŭ, мысль, совѣсть,
fricâ, страхъ,
minte, умъ,
и т. д.

ĭar, în privinţa *însuşireĭ* (sfereĭ), se'mparte în | а, въ отношеніи *сущности* (круга дѣйствій), раздѣл. на

d.) comunŭ: / *d.) нарицательное:*

munte, гора,
câmpŭ, поле,
grâdinâ, садъ, огородъ,
и т. д.

---

* Numire substanţelorŭ, dupre diferita lorŭ insemnanţâ şi întrebuinţare. | Названіе предметовъ, по ихъ различному значенію и употребленію.

e.) proprĭŭ: | *е.) собственное:*
Ioannŭ, Иванъ,
Kişinêŭ, Кишиневъ,
Bucureştĭ, Бухарестъ,
и т. д.

f) collectivŭ: | *f.) собирательное:*
turmâ, стадо,
codru, дремучій лѣсъ,
óste, войско,
и т. д.

§ 15.

Arâtaré substantivelorŭ (de cadulŭ nomenativŭ numeruluĭ singularŭ) în forma *indefinitâ* şi *definitâ* se numeşte *forma primitivâ* (râdìcinalâ) *numelorŭ.*

Показаніе существительныхъ (именительнаго падежа един. числа) въ формѣ *неопредѣленной* и *опредѣленной* называется *первоначальною* (коренною) *формою именъ*.

(Сар. Гл. III, §§ 6, 7, 8, 9, 10.)

§ 16.

Prin formele primitive se hotârescŭ genulŭ şi numerulŭ plĭuralŭ cuvintelorŭ declinâtive.

Первоначальными формами опредѣляются родъ и множественное число склоняемыхъ именъ.

Esemple | Примѣры

în formele primitive: | ***въ формахъ коренныхъ:***

num. sing. един. чис. | *num. plĭur. множест. чис.*

unŭ bârbatŭ, bârbatu*lŭ*, мужъ; | *nişte* bârbaţĭ, bârbaţ*iĭ*, мужья.
unŭ copilŭ, copilu*lŭ*, дитя; | *nişte* copiĭ, copi*iĭ*, дѣти.
unŭ cuvîntŭ, cuvîntu*lŭ*, слово; | *neşte* cuvinte, cuvinte*le*, слова.
unŭ câmpŭ, câmpu*lŭ*, поле; | *neşte* câmpurĭ, câmpure*le*, поля.

uă ste, sté (ste*йa*), звѣзда; — *neşte* stele, stel*ele*, звѣзды.
uă grădină, grădin*a*, огородъ; — *neşte* grădine, grădin*ele*, огороды.
uă albină, albin*a*, пчела; — *neşte* albine, albin*ele*, пчелы.
uă masă, mas*a*, столъ; — *neşte* mese, mes*ele*, столы.

и т. д.

—

Genulŭ. — **Родъ.**

§ 17.

În limba rumână sîntŭ *treĭ genurĭ:* — Въ румынскомъ языкѣ *три рода:*

1. mâsculinŭ, — мужескій,
2. femininŭ — женскій
3. şi eterogenŭ (micstŭ). — и общій.

1. Finalele numelorŭ de *genulŭ mâsculinŭ* sîntŭ: — Окончанія именъ *мужескаго рода* суть:

a.) ***-u, -ŭ; -ĭu -e, (-le):***

unŭ socr*u*, — тесть,
unŭ foc*ŭ*, — огонь,
unŭ pu*ĭu*, — цыпленокъ,
unŭ dint*e*, — зубъ,

и т. д.

b.) cu feliurite finale tóte numirele de secsulŭ mâsculinŭ: — съ различными окончаніями всѣ имена мужескаго пола:

unŭ tată, — отецъ,
unŭ frate, — братъ,
unŭ Moisi, — Мойсей,
unŭ Cicerone, — Цицеронъ,
unŭ Gheorghie, — Георгій,
unŭ Iulie, — Юлій,

и т. д.

2. Finalele numelorŭ de *genulŭ femininŭ* sîntŭ: — Окончанія именъ *женскаго рода* суть:

a.) ***-e. -é; -ă, -a:***

ua carte, — книга,
curé, — ремень,
apă, — вода,
basma, — платокъ,
и т. д.

b.) Cuvintele: — Слова:
ḑi (zi), — день,
a-meza-ḑi, — полдень,
ḑi-noptime, — сутки

şi numire ḑilelorŭ septemânei: luni, marţi, mercuri, joi, vineri, sâmbâtă, duminică. — и названіе дней недѣльныхъ: понедѣльникъ, вторникъ, среда, четвертокъ, пятница, суббота, воскресеніе.

c.) Tóte numirele *de secsulŭ femininŭ*, *cu feliurite finale:* Iudifŭ, Esfirŭ, Calipso, — Имена *женскаго пола. разныхъ окончаній:* Іудифъ, Эсфирь, Калипсо. и т. д.

3. Cuvintele *eterogene* se numescŭ a-cele, care a.) aŭ *unŭ finalŭ* pentru îmbele genuri: *mâsculinŭ* şi *femininŭ;* şi b.) care, *schimbându* şi *numerulŭ*, *işi schimbă* şi *genulŭ*. — Слова *общаго рода* называются тѣ, которыя а) имѣютъ *одно окончаніе* для обоихъ родовъ: *мужескаго* и *женскаго*; и b.) которыя, *перемѣнивъ число*, *измѣняютъ* и *родъ*.

Ĭată unele: — Вотъ нѣкоторыя:

a.) eŭ, я; tu, ты; sine, se, себя, ся; care-va, кто-либо; care, который, -ая; ce, что; fie-ce, что бы ни было; ce-va, что-либо; nime, никто; cine, кто; óre-cine, нѣкто, кто-то; óre-ce, нѣчто, и д.

b.) Cuvîntŭ (gen. mâsc. муж. род.) слово; cuvinte, слова

(gen. fem., жен. род.); dâmb*ŭ*, холмъ (g. m., р. м.) dâm*burĭ*, холмы (g. f., р. ж.); hrisov*ŭ*, жалованная граммота (g. m, р. м.) hrisóv*e*, жалованныя грамоты (g. f., р. ж.) tetrapod*ŭ*, налой (g. m., р. м.) tetrapod*urĭ*, налои (g. f., р. ж.) и мн. друг.

—

Numerulŭ. — **Число.**

§ 18.

Numere grammaticale la rumânĭ sîntŭ *doñe:*

Чиселъ грамматическихъ у румыновъ *два:*

1. *Numerulŭ singularŭ:*	1. *Число единственное:*
pod*ŭ*, pod*ulŭ*,	мостъ,
màr*ŭ*, mâr*ulŭ*,	яблоко; яблонь,
brad*ŭ*, brad*ulŭ*,	ель, сосна,
codr*u*, codr*ulŭ*,	дремучій лѣсъ,
cân*e*, cân*ele*,	собака,
vam*â*, vam*a*,	пошлина; таможня,
scam*â*, scam*a*,	корпія,
sam*â*, sam*a*,	отчётъ,
sgard*â*, sgard*a*,	ошейникъ,
mânt*a*, mânt*aña*,	плащъ, и т. д.
2. *Numerulŭ plŭralŭ:*	2. *Число множественное:*
polit*iĭ*, polit*iele*,	города,
num*e*, num*ĭ*, nomin*ele*.	имена,
amic*ĭ*, amic*iĭ*,	друзья,
tovarâş*ĭ*, tovarâş*iĭ*,	товарищи,
taţ*ĭ*, taţ*iĭ*,	отцы,
maïc*e*, maïc*ele*,	матери, матушки,
nuror*ĭ*, nuror*ele* (norâ),	невѣстки (невѣстка),
suror*ĭ*, suror*ele* (sorâ),	сéстры (сестра),
lemn*e*, lemn*ele*,	дрова, полѣнья,
fiar*e*, fiar*ele*,	звѣри,

и т. д.

§ 19.

Genulŭ neutru, care se 'n-trebuinţazâ în unele limbe streine, se traduce la ru-mânĭ: a.) cuvintele neutre *de numerulŭ singularŭ* — cu *genulŭ mâsculinŭ*; b.) cele *de numerulŭ plŭuralŭ* — cu *genulŭ femininŭ*.

Средній родъ, который употребляется въ иныхъ иностранныхъ языкахъ, переводится у румыновъ: а.) слова ср. рода *единственнаго* числа — *мужескимъ родомъ*; b.) *множественнаго* числа — *женскимъ родомъ*.

Esemple:

a.) *Totŭ* este de *laudă*, ce 'ĭ bine.

b.) *Tóte cuvintele* luĭ sîntŭ sincere.

a.) *Totŭ* este bine pentru celŭ mulţemitŭ.

b.) *Multe fapte* sîntŭ vrednice de mirare în istorié umanitâţeĭ.

Примѣры:

a.) *Всё похвально*, что хорошо.

b.) *Всѣ слова* его чистосердечны.

a.) *Всё хорошо* для благодарнаго.

b.) *Многія дѣла* достойны удивленія въ исторіи человѣчества.

§ 20.

Unele cuvinte se 'ntrebuinţazâ numaĭ *în numerulŭ singularŭ*, altele — numaĭ *în numerulŭ plŭuralŭ*; aşa feliu de cuvinte se potŭ învâţa multŭ maĭ bine şi maĭ lesne din practica lorŭ întrebuinţare, decâtŭ prin regule grammaticale, care nu potŭ fi puntualŭ arâtate.

Иныя слова употребляются только *въ единственномъ*, другія — только *во множественномъ числѣ*; такія слова могутъ изучаться гораздо лучше и легче изъ практическаго ихъ употребленія, нежели по грамматическимъ правиламъ, которыя не могутъ быть точно показаны.

Esemple:

a.) de numer. singularŭ:

lene, *-é*,

Примѣры:

а.) единственнаго числа:

лѣность,

lapte , – *le* ,	молоко,
untŭ , – *lŭ* ,	масло,
aurŭ , – *lŭ* ,	золото,
Ioannŭ (Ioan) ,	Иванъ,
Petru ,	Петръ,
Daniilŭ ,	Даніилъ ,
Kişinêŭ ,	Кишинёвъ,
Dâmbâviţa ,	Дымбывица,
и т.	д.

b.) de numerulŭ pluralŭ :	*b.) множественнаго числа:*
tinereţe , – *le* ,	молодость,
bâtrâneţe , – *le* ,	старость,
frigurĭ , – *le* ,	лихорадка,
şele , şele*le* ,	поясница,
fórfece , – *le* ,	ножницы,
icre , – *le* ,	икра ,
lâpţĭ , – *le* ,	молоки,
bucate , – *le* ,	кушанье , яства,
ogrinjĭ , – *le* ,	труха,
Bucureştĭ , – iĭ ,	Бухарестъ ,
Ĭassi (Eşŭ, Iaşiĭ),	Яссы,
Bâlţĭ (bâlciŭ) ,	* Бѣльцы (ярмарка),
nişte ,	нѣкоторые, какіе-то ,
neşte ,	нѣкоторыя, какія-то,
doĭ, doŭe; triĭ, treĭ,	два, двѣ; три,
pentru g. m. ceĭ patru ,	для -р. м. четыре ,
pentru g. f. cele patru,	для -р. ж. четыре ,
pentru g. m. ceĭ cincĭ, dece,	для -р. м. пять, десять......
pentru g. f. cele cincĭ, ḑece,	для -р. ж. пять, десять......
и т.	д.

—

* Слѣдовало бы писать: Бельцы, а не—Бѣльцы: (ѣ = е).

Caḑulŭ.

Падежъ.

§ 21.

Caḑurĭ (formele lorŭ) la rumânĭ sînlŭ *cincĭ:*

1. *nominativŭ*—(cine? ce?),
2. *genetivŭ*—(de cine? de ce?),
3. *dativŭ*—(cuĭ?),
4. *accuzativŭ*—(cine? ce?),
5. *vocativŭ* — (la adressa către subiectŭ).

Падежей (формы ихъ) у румыновъ *пять*:

именительный—(кто? что?)
родительный-(кого? чего?),
дательный – (кому? чему?),
винительный – (кого? что?,)
звательный — (при обращеніи къ предмету).

Nota 1. Caḑurele russeştĭ: ablativulŭ şi prepozitivulŭ se esplică în limba rumână cu caḑulŭ accuzativŭ, ocârmuitŭ cu felĭurite prepozişiĭ:

Прим: 1. Русскіе падежи: творительный и предложный выражаются на румынскомъ языкѣ падежемъ винительнымъ, управляемымъ различными предлогами:

***cu**, *cъ;* **de**, **despre**, *о, объ*, и др.*

Eŭ vorbescŭ ***cu ei*** (cad. ac.):
Eŭ vorbescŭ ***despre ei*** (caḑ.ac.):

cad. { Ac. — cu mine :
Ac. — despre mine :
Ac. — cu omulŭ :
Ac. — despre, de omŭ:

Я говорю ***съ ними*** (твор. пад.)
Я говорю ***объ нихъ*** (пред. пад.)
— со мною, — твор.
— обо мнѣ, — пред.
— съ человѣкомъ, — твор.
— о человѣкѣ, — пред.

2. Caḑulŭ genetivŭ rumânŭ maĭ bine şi maĭ regulatŭ se pôte esplica prin celŭ dativŭ, celŭ accuzativŭ, saŭ prin prepoziţie **de**, în forma adjectivuluĭ possessivŭ.

2. Румынскій родительный падежъ лучше и правильнѣе выражается дательнымъ, винительнымъ, или предлогомъ ***de***, въ-видѣ прилагательнаго притяжательнаго.

Esemple:

Gen. ĭubire ***de frate***:
Dat. ĭubire ***fratelui***:
Gen. mustrare ***de cugetŭ***:
Dat. mustrare ***cugetului***:
Gen. casa ***de omŭ***:
Dat. casa ***omuluĭ***:

Примѣры:

любовь ***брата*** и ***братская***,
любовь ***брата*** и ***брату***,
угрызеніе ***совѣсти*** и ***совѣстное***,
угрызеніе ***совѣсти***,
домъ ***человѣка*** и ***человѣческій***,
домъ ***человѣка*** и ***человѣку***.

de frate (de cine?) брата, братскій; ***de cugetŭ*** (de ce?) совѣсти совѣстное; ***de omŭ*** (de cine?) человѣка, человѣческій —

potŭ sâ fie şi de caḑulŭ accuzativŭ, saŭ maĭ regulatŭ, adjective possesive.; — могутъ быть и винительные падежи, или правильнѣе, прилагательныя притяжательныя;

fratelui (cuĭ?) брату; ***cugetului*** (cuĭ?) совѣсти; ***omului*** (cuĭ?) человѣку-

sîntŭ de caḑulŭ dativŭ, în loculŭ celuĭ genetivŭ, care, precum se vede, este de prisosŭ în limba rumânâ. — суть дательные падежи, вмѣсто родительнаго, который, какъ видно, излишенъ въ румынскомъ языкѣ

—

Declinare. — **Склоненіе.**

§ 22.

Nominele substantive, în privinţa declinâreĭ, se 'mpartŭ în cuvintele de-declinare, în *forma indefinitâ* şi 'n cele de-declinare, în *forma definitâ*.

Имена существительныя, по склоненію, раздѣляются на слова, склоняемыя въ *неопредѣленной. формѣ*, и на слова, склоняемыя въ *опредѣлен. формѣ*.

(Сар. Гл. III. §§ 12 и 13.)

§ 23.

De primescŭ cuvintele variabile finalele:

Если измѣняемыя слова принимаютъ окончанія:

-ĭ, -i, -e;

unele lorŭ, litere vocale şi consune, se modificâ în acestŭ urmâtoriu chipŭ:

нѣкоторыя ихъ буквы, гласныя и согласныя, измѣняются слѣдующимъ образомъ:

a.) modificaţie literelorŭ vocale:

а.) измѣненіе буквъ согласныхъ:

a în ***â*** : carte; cârţi: книга; книги.

a (ea) în ***e*** : panâ (peanâ); pene: перо; перья.

ê	în	*e*	:	m*ê*rŭ; mere: яблоко; яблоки.
é	în	*e*	:	st*é*; st*e*le: звѣзда; звѣзды.
î	în	*i*	:	cuv*î*ntŭ; cuv*i*nte: слово; слова.
o	în	*u*	:	s*o*râ; s*u*rorĭ: сестра; сéстры.
o	în	*ó*	:	*o*sŭ; *ó*se: кость; кости.

b.) modificatie literelorŭ consune. — *b.) измѣненіе буквъ согласныхъ.*

c	în	*ç*	:	va*c*â; va*ç*ĭ: корова; коровы.
d	în	*ḑ*	:	la*d*â; lâ*ḑ*ĭ; сундукъ; сундуки.
gh	în	*g*	:	slu*g*â; slu*g*i: слуга; слуги.
h }	în	*j*	:	pu*h*â; pu*j*ĭ: плеть; плети.
z }	în	*j*	:	vit*é*zŭ; vite*j*ĭ: храбрый; храбрые.
s	în	*ş*	:	ur*s*ŭ; ur*ş*i: медвѣдь; медвѣди.
sc	în	*şt*	:	mu*sc*a; mu*şt*e: муха; мухи.
t	în	*ţ*	:	fra*t*e; fra*ţ*ĭ: братъ; братья.
ţ	în	*ç*	:	uli*ţ*â; uli*ç*ôrâ: улица; уличка.
(în cuvintele deduse)			:	(въ словахъ производныхъ).

Nota. Litera l în unele cuvinte de num. plĭur. se lasâ:

Прим: Буква l въ иныхъ словахъ множ. чис. опускается:

cale,	caĭ	:	путь; пути.
vale,	vaĭ	:	долина; долины
viţelŭ,	viţeĭ	:	телёнокъ; телята
frumuşelŭ,	-şeĭ	:	красивенькій; красивенькіе.
mititelŭ,	-teĭ	:	маленькій; маленькіе.
clopoţelŭ,	-ţeĭ	:	колокольчикъ; колокольчики.
purcelŭ,	-ceĭ	:	поросёнокъ; поросята.
cercelŭ	-ceĭ	:	серьга; серьги,

и др.

—

Cacofonié. — Какофонія.

§ 24.

Înconlra regulelorŭ grammaticale şi filologice, unele

Противно правиламъ грамматическимъ и филологичес-

litere, consune şi vocale, în convorbiré rumână cé vie de mulţi se 'ntrebuinţază u-nele în loculŭ altora, lâ-sândŭ şi litera ***v***, *ce nu s' arŭ câde*, fiindŭ câ preste mâsurâ vatâmâ auḑulŭ şi vrednicié conversaţieĭ prin aşa-feliu de *cacofo-nie*.

кимъ, иныя буквы, согласныя и гласныя, въ живой румын-ской рѣчи (разговоръ) многими употребляются однѣ буквы вмѣсто другихъ, о-пуская и букву ***v***, *чего бы не слѣдовало*, такъ какъ не-помѣрно искажаютъ слухъ и достоинство разговора такою *какофоніею* (неблагозву-чіемъ).

În locŭ de literele, вмѣсто буквъ:	întrebuinţază, употребляютъ:	
— ***b***	***gh***	*b*ine, *gh*ine: хорошо, благо.
— ***ç***	***ş***	*ç*apâ, *ş*apâ: лукъ, луковица.
— ***z***	***dz***	frun*z*â, frun*dz*â: листъ (древ.)
— ***e***	***i***	e*ĭ*, *ĭĭ*: они; bal*e*, bat*i*: бьетъ.
— ***f***	***ş***	a *f*i, a *ş*i: быть; ferbe, şerbe кипитъ.
— ***g***	***j***	*g*eme, *j*eme: стонетъ.
— ***m***	***n***	*m*ie, *n*ie: мнѣ.
— ***p***	***ch***	*p*eptŭ, *ch*eptŭ: грудь.
— ***v***	***g***	*v*inŭ, *g*inŭ: вино.
— ***v*** [se lasâ, опускается]		*v*oiu, oiu; *v*a, a (a voi) желать
— ***aŭ***	***o***	*aŭ* ḑisŭ, *o* ḑisŭ: сказалъ.

Esemple: Примѣры:

Aŭ ḑisŭ, câ 'mĭ va face bine; ĭar nu, a ne: o ḑisŭ, câ mĭ a faşe ghine: сказалъ, что сдѣлаетъ мнѣ добро.

Dâ 'mĭ apâ ferbinte; ĭar nu, a ne: dâ 'nĭ apâ şerbinte: дай мнѣ горячей воды.

Ce maĭ facĭ? ĭar nu, a ne: şi maĭ faşĭ? Что подѣлываешь?

§ 25.

Declinaré substantiveloru indefinite:

Склоненіе существительныхъ неопредѣленныхъ:

a.) de genulŭ masculinŭ,

a.) мужескаго рода.

Num. sing., единств. число

Nom. *unŭ* omŭ, человѣкъ.
Gen. — —
Dat. *unuĭ* omŭ.
Acc. *unŭ* omŭ (pre, cu, despre-)
Voc. — —

Num. pliur., множ. число.

Nom. *uniĭ (niște)*ómenĭ, люди.
Gen. — —
Dat. *unorŭ* ómenĭ.
Acc. *uniĭ* ómenĭ (pre, cu, despre-)
Voc. — —

Esemple de declinare:

unŭ vulturŭ, ginere, câne, merŭ, carŭ, copilŭ, ursŭ și alt.

Примѣры для склоненія:

какой, ая, ое-то орелъ. зять. собака. яблоко. возъ. дитя. медвѣдь и др.

b.) de genulŭ femininŭ,

b.) женскаго рода.

Num. sing., единств. число.

Nom. *uă* femee, женщина.
Gen. — —
Dat. *uneĭ* femee.
Acc. *uă* femee (pre, cu, despre-).
Voc. — —

Num. pliur., множ. число.

Nom. *unele*(neşte) femee, -eĭ; женщины.
Gen. — —
Dat. *unorŭ* femee.
Acc. *unele* femee (pre, cu, despre-).
Voc. — —

Esemple de declinare:		Примѣры для склоненія:	
ud	érbâ,	какой, ая, ое - то	трава.
	lunâ,		луна.
	ḑi (zi),		день.
	flore,		цвѣтокъ.
	idee,		мысль.
	frunzâ,		древесный листъ.
	hârtie,		бумага.
	carte,		книга, письмо.
	ţerrâ, (ţarâ)		страна, земля

и др.

§ 26.

Declinare substantivelorŭ definite. — **Склоненіе существительныхъ опредѣленныхъ.**

a.) de genulŭ mâsculinŭ. — *а) мужескаго рода.*

Num. sing., един. число.	Num. plur., множ. число.
Nom. omu-*lŭ*, человѣкъ.	Nom. ómen-*iĭ*, люди.
Gen. — —	Gen. — —
Dat. omu-*luĭ*.	Dat. ómeni-*lorŭ*.
Acc. omu-*lŭ* (pre, cu, de, despre-)	Acc. ómen-*iĭ* (pre, cu, de despre-)
Voc. omu-*le*!	Voc. = (Nom. Dat.)

Esemple de declinare:		Примѣры для склоненія:	
bou-*lŭ*,	волъ.	dinte-*le*,	зубъ,
tauru-*lŭ*,	быкъ.	epure-*le*,	заяцъ.
leu-*lŭ*,	левъ.	şerpe-*le*,	змѣя.
amicu-*lŭ*,	другъ.	mire-*le*,	женихъ.
pomu-*lŭ*,	дерево (фрук.)	pârinte-*le*,	родитель

şi alt. и др.

b.) de genulŭ femininŭ. / *b.) женскаго рода.*

Numer. sing., Единств. число.		Numer. plur., Множеств. число.	
Nom. feme-*é*,	женщина.	Nom. femee-*le*,	женщины.
Gen. —	—	Gen. —	—
Dat. feme-*eĭ*.		Dat. femee-*lorŭ*.	
Acc. feme-*é* (pre, cu, de, despre-).		Acc. femee-*le* (pre, cu, de, despre-)	
Voc. feme-*é*,	*– o!*	Voc. = (Nom. Dat.)	

Примѣры для склоненія: / Esemple de declinare:

corabié,	корабль.	vîna,	жила.
frâmbié,	вервь.	lâna,	шерсть.
albié,	корыто.	*şeйa, şé,	сѣдло.
jucârié,	игрушка.	steйa, sté,	звѣзда.
apa,	вода.	cureйa, curé,	ремень
mâna,	рука.	şi alt.	и др.

Declinaré substantivelorŭ propre. (Însuşitive) § 27. Склоненіе именъ собственныхъ.

a) *de genulŭ mâsculinŭ, мужескаго рода.* / b) *de genulŭ femininŭ, женскаго рода.*

Num. sing., Единс. число.

Nom. Ioannŭ, Иванъ.	Nom. Marié, Марія.
Gen. — —	Gen. — —
Dat. luĭ Ioannŭ.	Dat. Mari-eĭ.
Acc. Ioannŭ (pre, cu, de, despre-)	Acc. Marié (pre, cu, de, despre-)
Voc. Ioanne!	Voc. Mario!

---

* **Nota**. Substantivele, cu finalulŭ *-йa*, primescŭ litera *l*: steйa, steleĭ; stelele, stelelorŭ şi maĭ departe.

Прим: Существительныя имена, кончащ. на *-йa*, принимаютъ и букву *l*: steйa (звѣзда) stelei; stelele (звѣзды), stelelorŭ (звѣздамъ.) и т. д.

(Сар. Гл. III, § 13.)

Nom. Petru , Петръ .	Nom. Iulié , Юлія .
Gen. — —	Gen. —
Dat. lui Petru	Dat. Iuliei .
Acc. Petru (pre, cu, de, despre-)	Acc. Iulié (pre, cu, de, despre-)
Voc. Petre !	Voc. Iulio!

Esemple: Примѣры:

g. m., р. м.		g. f., р. ж.	
Michaiu ,	Михаилъ .	Domnichié,	Доминикія .
Alecsandru,	Александръ.	Natalié ,	Наталія .
Scârlatŭ ,	Карлъ .	Elena ,	Елена .
Savva ,	Савва	Vasilisa ,	Василиса

şi alt. и др.

§ 28.

Pentru-a arăta numirele familice în numerulŭ pliu - ralŭ, se 'ntrebuinţéză prepo- ziţié

Чтобы показать фамиль - ныя имена во множественномъ числѣ, употребляется пред - логъ

alŭ-de —
(предв именами)

saŭ finalele : или окончанія :

***-eştiĭ* , *-uleştiĭ* ,**

alŭ-de Kazimirŭ , Kazimir-*eştiĭ* .	Казимировы .
alŭ-de Katarji, Katarj-*eştiĭ* .	Катаржіевы .
alŭ-de Ghica , Ghic-*uleştiĭ*	Гиковы

şi alt. и др.

Pre *alŭ-de* Kazimirŭ şi *alŭ-de* Alecsandri, ca şi pre Donic*eştiĭ* şi Baliş*eştiĭ* , ĕĭ ştiŭ de familiĭ, fórte nobile şi vrednice între rumânĭ .

CAPITULŬ V. | ГЛАВА V.

*** NUMELE ADJECTIVŬ.** | **ИМЯ ПРИЛАГАТЕЛЬНОЕ.**

§ 29.

Numele adjective se 'mpartŭ (în privinţa sfereĭ) în

Имена прилагательныя раздѣляются (по кругу дѣйствія) на

a.) calitâtive: | *а.) качественныя :*

cinstit*ŭ*, *â*;	честный, ая.
vrednic*ŭ*, *â*;	достойный, ая.
modestŭ, *â*;	скромный, ая.
blând*u*, *â*	кроткій, ая

şi alt. и др.

b.) possessive: | *b.) притяжательныя :*

ominesc*ŭ*,	человѣческій,
ominésc*â*,	человѣческая,
de-omŭ,	человѣческій, ая; іе, ія.
fraţesc*ŭ*,	братскій,
frâţésc*â*,	братская,
de-frate,	братскій, ая; іе, ія.
boeresc*ŭ*,	боярскій, барскій,
boerésc*â*,	боярская, барская,
de-boeriu,	боярскій, ая; іе, ія

şi alt. и др.

c.) numerale: | *с.) числительныя :*

un*u*, un*a*;	одинъ, одна.
întâ*ĭu*, -*âe*;	первый, ая.
do*ĭ*, do*ŭe*;	два, двѣ.
tr*iĭ*, tr*eĭ*, tr*ele*;	три.
patru, dece.....	четыре, десять....

şi alt. и др.

---

* Arată calitate şi însuşire substanţelorŭ.

Показываютъ качество и свойство предметовъ.

d.) verbale :

scriitoriu, -tóre;

apărătoriu, -tóre;

lăudatŭ, -tă;
cititŭ, -tă;
poftitŭ, -tă;
şi alt.

d.) отглагольныя:

пишущій, ая;
писатель, писательница.
защищающій, ая.
защитникъ, защитница.
хвалимый, ая; (хваленіе.)
читаемый, ая; (чтеніе.)
просимый, ая; (просьба.)
и др.

§ 30.

În privinţa *finalelorŭ*, adjectivele se 'mpartŭ în adjectivele *de doue finale* şi adjectivele *de unŭ finalŭ*.

1. Adjectivele de *doue finale* (bifinale) se numescŭ a-cele, care în genulŭ *mâsculinŭ de numerulŭ singularŭ* se terminéză în:

-ŭ, -u, -iu (-lŭ),

în *num. plŭuralŭ* în:

-ĭ, - - (-iĭ);

iar în *genulŭ femininŭ* de *num. sing.* în:

-ă, -a, -e, (-é)

şi 'n *num. plŭur.* în:

-e, - - (-le).

2. Adjectivele *de unŭ finalŭ* (monofinale) sîntŭ:

a.) a-cele, care se terminéză *în numerulŭ singu-*

Въ отношеніи къ *окончаніямъ*, прилагательныя разд. на прил. *двухъ окончаній* и на прил. *одного окончанія*.

1. Прилагательныя *двухъ окончаній* называются тѣ, которыя въ *мужескомъ родѣ числа единственнаго* оканчиваются на:

множественнаго числа на:

а *въ женскомъ родѣ единственнаго числа* на

и *множеств. числа* на

2. Прилагательныя *одного окончанія* суть:

а.) тѣ, которыя оканчиваются *въ единственномъ чис.*

larŭ de genulŭ mâsculinŭ şi *femininŭ* în — *мужескаго рода и женскаго* на

-e ;

ĭar în *numêrulŭ pliuralŭ de genulŭ mâsculinŭ* în — а *во множественномъ чис. мужескаго рода* на —

– ĭ

şi cele de *genulŭ femininŭ* în — *и женскаго рода* на —

– e.

b.) şi adjectivele possessive cu *prepoziţie* — b.) и прилагательныя притяжательныя *съ предлогомъ*

de –

Esemple:	Примѣры:
1 Adjectivele bifinale:	***Прил. 2-хъ окончаній:***
albŭ , â ; ĭ , e :	бѣлый , ая ; ые , ыя .
vînâtŭ , â ; ĭ ; e :	синій , яя ; іе , ія .
vorbitoriu, e; ĭ, e.	говорящій , ая ; іе , ія .
dormitoriu, e; ĭ, e:	спящій , ая ; іе , ія
şi alt.	и др.
2 Adjectiv. monofinale:	***Прил. 1-го окончанія:***
a. móle , e ; ĭ , e :	a. мягкій , ая ; іе , ія .
a. dulce, e ; ĭ , e :	a. сладкій . ая ; іе , ія .
a. verde, e ; ĭ , e :	a. зеленый, ая; ые, ыя.
a. mare, e ; ĭ , e :	a. большой, ая; іе, ія .
b. de-omŭ (s. şi pl.)	b. человѣческій, ая; іе, ія.
b. de-frate (s. şi pl.)	b. братскій, ая; іе, ія
şi alt.	и др.

Nota. Forma primitivâ (râdìcinalâ) numeloru adjective este de-a li arâta finalele în cadulŭ nom. num. singularĭu.

Прим. Первоначальная (коренная) форма им. прилагательныхъ состоитъ въ томъ, чтобы показать ихъ окончанія въ имен. пад. числа единственнаго.

(§§ 29 и 30.)

§ 31.

În privinţa *gradeficatielorŭ* — Относительно степеней срав-

adjectivele calitâtive şi unele verbale se 'mpartŭ în cele
a.) *pozitive*,
b.) *compârâtive* şi
c.) *superlâtive*,

иенія, прилагател. качествен. и нѣкот. отглагольныя разд. на
a) *положительныя*,
b) *сравнительныя и*
c) *превосходныя*.

1.) *De gradulŭ* (trépta) *pozitivŭ* sîntŭ fie-care adjective calitâtive şi unele dintre cele verbale:
nobilŭ,
onorabtlŭ,
tristŭ,
luminatŭ

şi alt.

Положительной степени суть всякія прилагательныя качественныя и нѣкоторыя отглагольныя (дѣйственныя):
благородный.
почтенный.
печальный.
свѣтлый

и др.

2.) *Gradulŭ compârâtivŭ* se compune din adjectivele pozitive şi adverbulŭ

Сравнительная степень составляется изъ прилагател. положительной степени и нарѣчія

maĭ, болѣе:

maĭ isteţŭ, — способнѣе (*болѣе* способенъ)
maĭ frumosŭ, — красивѣе (*болѣе* красивъ.)
maĭ vrednicŭ, — достойнѣе (*болѣе* достоинъ.)
maĭ uşorŭ, — легче (*болѣе* легокъ.)

şi alt. — и др.

3.) *Gradulŭ superlativŭ* se compune:

a.) din celŭ *pozitivŭ* şi *adverbele*:

Степень превосходная составляется:

a.) изъ *положительной степени* и *нарѣчій*:

pré (pre), *пре (очень)*; ***fórte***, *весьма*; ***detotŭ***, *вовсе*; ***cutotŭ***, *совсѣмъ*:

pré acru, — *пре*кислый, очень кислый.
fórte amarŭ, — *очень* горькій.

detotŭ putredŭ, *вовсе* гнилой.
cutotŭ bine, *совсѣмъ* хорошо
și alt. и др.

b.) saŭ din celŭ *compârâtivŭ* și *pronumele*: или изъ *сравнительной степени* и *мѣстоимѣній*:

celŭ, cé; ceĭ, cele:

celŭ maĭ tînĕrŭ, (тотъ) *самый* молодой.
cé maĭ umedâ, (та) *самая* влажная.
ceĭ maĭ scumpĭ, (тѣ) *самые* дорогіе.
cele maĭ nobile, (тѣ) *самыя (наи-)* благородныя
și alt. и др.

§ 32.

Numele adjective se declinézâ, ca și cele substantive, saŭ nu se declinézâ, de li se postpunŭ celorŭ ultime.

Имена прилагательныя склоняются, какъ и существительныя, или не склоняются, если слѣдуютъ за послѣдними.

(Сар. Гл. III, §§ 22, 25, 26.)

—

§ 33.

Declinaré numelorŭ adjective:

Склоненіе именъ прилагательныхъ:

a.) de genulŭ mâsculinŭ, *a.) мужескаго рода.*

NUM. SING., ЕДИНСТВ. ЧИСЛО	NUM. PLIUR., МНОЖ. ЧИСЛО.
Nom. vitézŭ, храбрый.	Nom. vitej-iĭ, храбрые.
Gen. — —	Gen. — —
Dat. vitézu-luĭ.	Dat. viteji-lorŭ.
Acc. vitézŭ (pre, cu, despre-)	Acc. vitej-iĭ (pre, cu, despre-)
Voc. vitézu-le!	Voc. = (Nom. Dat.)

ESEMPLE DE DECLINARE: petrosŭ,

ПРИМѢРЫ ДЛЯ СКЛОНЕНІЯ: каменистый.

zâmosŭ ,	сочный (дыня.)
apaticŭ ,	водяной .
învâţatŭ ,	ученый .
crescutŭ ,	воспитанный , взращенный .
primejdiosŭ ,	опасный .
cuviinçosŭ ,	приличный .
evlaviosŭ ,	благоговѣйный

şi alt. и др.

b.) de genulŭ femininŭ , *b.) женскаго рода :*

Num. sing., еднств. число.	Num. pliur., множ. число.
Nom. onestâ , a ; честная ,	Nom. oneste, ĭ; -ele, честныя.
Gen. — —	Gen. — —
Dat . onest-eĭ .	Dat . oneste-lorŭ .
Acc. onestâ , a (pre, cu, la , în-).	Acc. oneste , ĭ ; -ele (pre, cu, la , în-)
Voc. onest-o !	Voc. = (Nom . Dat .)

Nota. Lit. ***i*** se 'ntrebuinţézâ în locŭ de ***e***: onest***e*** şi onest***i***; vech***e*** şi vechĭ; însâ îndatâ se modificâ ĭar în ***e***, de urmézâ art: ***-le***, ***-lorŭ***: vechĭ, vech***ele***, vech***elorŭ***; onest***i***, onest***ele***, onest***elorŭ*** ş. a.

Esemple de declinare: Примѣры для склоненія:

tînêrâ ,	юная, молодая .	înţeléptâ,	благоразумная .
palidâ ,	блѣдная .	învâţatâ ,	ученая .
suméţâ ,	надмѣнная .	simplâ ,	простая .
fodulâ ,	хвастливая .	ignorantâ,	невѣжливая .
politicitâ ,	вѣжливая .	mulţemitâ,	благодарная .
îndâtoritâ ,	обязательная .	nesâţiósâ,	ненасытная

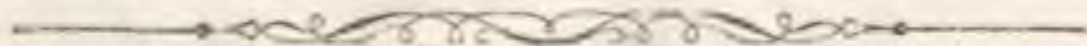
şi alt. и др.

§ 34.

Declinaré adjectivelorŭ cu cele substantive:	**Склоненіе прилагательныхъ съ существительными:**
a.) de genulŭ mâsculinŭ,	*a) мужескаго рода*.
NUM. SING., един. число.	NUM. PLÏUR., множ. число.
Nom. timpŭ frumosŭ.	Nom. timpĭ frumoşĭ (§ 23, 6.)
Gen. — —	Gen. — —
Dat. timpu-luĭ frumosŭ.	Dat. timpi-lorŭ frumoşĭ.
Acc. timpŭ frumosŭ (pre, cu, de-.)	Acc. timpĭ frumoşĭ (pre, de, cu-)
Voc. timpŭ frumosŭ !	Voc. = (Nom. Dat.)
b.) de genulŭ femininŭ,	*b.) женскаго рода*.
Numer. sing., единств. число.	Numer. plïur., множеств. число.
Nom. inimâ curatâ.	Nom. inime curate.
Gen. — —	Gen. — —
Dat. inim-eĭ curatâ.	Dat. ineme-lorŭ curate.
Acc. inimâ curatâ (pre, cu, de-).	Acc. inime curate (pre, cu, de -)
Voc. inimo curatâ !	Voc. = (Nom. Dat.)

ESEMPLE DE DECLINARE:	ПРИМѢРЫ ДЛЯ СКЛОНЕНІЯ
omŭ cinstitŭ,	честный человѣкъ.
frate ĭubitŭ,	любимый братъ.
mârŭ dulce,	сладкое яблоко.
pâne fragedâ,	свѣжій хлѣбъ.
apâ curatâ,	чистая вода
şi alt.	и др.

(v. § 23.)

CAPITULŬ VI.

* NUMELE NUMERALŬ.

ГЛАВА VI.

* ИМЯ ЧИСЛИТЕЛЬНОЕ.

§ 35.

Numele numerale se 'mpartŭ în
a.) cardinale şi
b.) ordinale.

Имена числительныя раздѣляются на
а.) количественныя и
b.) порядочныя.

1. Numele *numerale cardinale* se cunoscŭ prin întrebârele:

1. Имена *числительныя количественныя* узнаются по вопросамъ:

câtŭ, câtâ; câţĭ, câte? сколько?

Numeratiele		arabice, арабс.	biseric. церк.	romane, римскіе.
unu, una	одинъ, одна,	1	А҃	I.
doĭ, doue amîndoĭ, amîndoue; îmbiĭ, îmbele	два, двѣ, оба, обѣ,	2	В҃	II.
triĭ, treĭ, trele tustriĭ, -eĭ, -ele	три, всѣ трое, три	3	Г҃	III.
patru tuspatru	четыре, всѣ четверо,	4	Д҃	IV.
cincĭ	: пять	, 5	Е҃	V.
şese şi şése	: шесть	, 6	Ѕ҃	VI.
şepte şi şépte	: семь	, 7	З҃	VII.

* Aratâ numeraţie şi câtime substanţelorŭ.

Показываетъ счётъ и количество предметовъ.

optŭ	: восемь	, 8	И҃	VIII.
noŭe,	: девять	, 9	Ѳ҃	IX.
ḑece (zece)	: десять	, 10	І҃	X.
unŭ-spre-ḑece*	: одинадцать	, 11	А҃І	XI.
doĭ, doŭe-spre-ḑece:	двѣнадцать	, 12	В҃І	XII.
triĭ, treĭ-spre-ḑece	: тринадцать	, 13	Г҃І	XIII.
patru (paĭ)-spre-ḑece:	четырнадцать	, 14	Д҃І	XIV.
cincĭ-spre-ḑece	: пятнадцать	, 15	Е҃І	XV.
şese (şeĭ)-spre-ḑece	: шестнадцать	, 16	Ѕ҃І	XVI.
şepte-spre-ḑece	: семнадцать	, 17	З҃І	XVII.
optŭ-spre-ḑece	: восемнадцать	, 18	Н҃І	XVIII.
noŭe-spre-ḑece	: девятнадцать	, 19	Ѳ҃І	XIX.
doŭe-ḑecĭ	: двадцать	, 20	К҃	XX.
doŭe-ḑecĭ şi unu, a	: двадцать одинъ, а,	21	К҃А	XXI.
triĭ-ḑecĭ, treĭ-ḑecĭ	: тридцать	, 30	Л҃	XXX.
patru-ḑecĭ	: сорокъ	, 40	М҃	XL.
cincĭ-ḑecĭ	; пятьдесятъ	, 50	Н҃	L.
şese (şeĭ)-ḑecĭ*	: шестьдесятъ	, 60	Ѯ҃	LX.
şepte-ḑecĭ	: семьдесятъ	, 70	О҃	LXX.
optŭ-ḑecĭ	: восемьдесятъ	, 80	П҃	LXXX.
noŭe-ḑecĭ	: девяносто	, 90	Ц҃	XC.

* În limba poporală se ḑice : unŭ-spre-ce (ḑece=ce.) (şese=şeĭ.)

uâ sutâ	: сто (сотня) ,	100	р҃	C.
doũe sute	: двѣсти ,	200	с҃	CC.
triĭ, treĭ sute	: триста, ,	300	т҃	CCC.
patru sute	: четыреста ,	400	у҃	CD.
cincĭ sute	: пятьсотъ ,	500	ф҃	D.
şese sute	: шестьсотъ ,	600	х҃	DC.
şepte sute	: семьсотъ ,	700	ѱ҃	DCC.
optŭ sute	: восемьсотъ ,	800	ѡ҃	DCCC.
noũe sute	: девятьсотъ ,	900	ц҃	CM.
uâ mie	: тысяча ,	1000	҂а҃	M.
cincĭ miĭ	: пять тысячъ ,	5000	҂е҃	IƆƆ·
ḑece miĭ	: десять тысячъ,	10,000	҂і҃	CCIƆƆ.
aniĭ dela Adamŭ,	годы отъ Адама:	7371	҂зтоа҃	CIƆƆCCCLXXI.
aniĭ dela I. X.,	годы отъ I. X. :	1864	҂аѡѯд҃	MDCCCLXIV.

2. Numele (adjectivŭ) *numeralŭ ordinalŭ* se cunóşte prin întrebârele:

Имя (прилагательное) *числительное порядочное* узнается по вопросамъ:

a câtelé? коликій, который, какой? **a câta? (care?)** коликая, которая, какая?

întâiu { celŭ întâiu	первый;
ceĭ întâĭ	первые.
întâe { cé întâe	первая;
cele întâe	первыя.
aldoile; ceĭ aldoile	: второй; вторые.
a-doũa; cele a-doũe	: вторая; вторыя.
îndoitŭ, â; -iţĭ, -ite	: двойной, ая; ые, ыя.

a-doña órâ : вторичный, во второй разъ.
altreele, ceĭ altreelé : третій; третіе.
a-treé, cele a-treé : третяя; третія.
întreitŭ, -â; -iţĭ, -ite : тройной, я; ые, ыя.
a-treé órâ : третичный, третій разъ.
alpatrule; ceĭ alpatrulé : четвертый; четвертые.
a-patra; cele a patra : четвертая; четвертыя.
înpâtratŭ, â; -ţĭ, -te : четверной, я; ые, ыя.
a-patra órâ (datâ) : четвертый разъ.
alcincele; ceĭ alcincelé : пятый; пятые.
a-cincé; cele a-cincé : пятая; пятыя.
încincitŭ, â; ţĭ, te : упятеренный, я; ые, ыя.
a-cince órâ (datâ) : пятый разъ.
în a-cince órâ : въ пятый разъ

şi alt. и др.

Note:

1. Vorbindŭ despre ḑilele (datele) luneĭ, numele numerale se 'ntre-buinţézâ cu prepoziţiele

Примѣчанія:

1. Говоря о дняхъ (числахъ) мѣсяца, имена числительныя употребляются съ предлогами

***în*, *la*:**

Astâḑĭ avemŭ ***în*** şese ḑile : сегодня (имѣемъ) 6-е число.
La şepte ḑile aŭ ninsŭ : 7-го числа шелъ снѣгъ.
Ḑiua sf. Savva e ***la*** cincĭ dechemvrie. : День св. Саввы — пятаго декабря.
La şepte ianuarie — e ḑiŭa sf. Ioannŭ-Botezâtorĭu. : 7-го января — день св. Іоанна-Крестителя.

2. Numeralele fracţionale se esplicâ prin prepoziţié

2. Числительныя дробныя выражаются предлогомъ

- a -

treĭ ***a***-patra, : три четверти ($^3/_4$).
cincĭ ***a***-ḑece, : пять десятыхъ ($^5/_{10}$)
unŭ-spre-ḑece ***a***-şesé, : одиннадцать шестыхъ ($^{11}/_6$).

şi alt. и друг.

3. Numele substantivo-numerale (collective):

3. Имена существительно-числительныя (собирательныя):

uâ unime, единица, единство.
unŭ asŭ, тузъ (—въ картахъ)
uâ datâ, разъ, число (мѣс.)
uâ jumâtate, половина ($^1/_2$)
uâ treime, троица, тройка.

uâ pâreche, пара.
unŭ pâtrarĭu, четверть.
unŭ semestrŭ, 6-ти мѣсяч. срокъ.
unŭ şfertŭ, cuartŭ, четверть (о час.)
uâ sutâ, сотня, сто.

unŭ trierĭu, треть.
uâ duzenâ / uâ teste — дюжина.

uâ mie, тысяча.
unŭ milionŭ, милліонъ
şi alt. и другіе

se 'ntrebuinţéză dupre toate regulele numeloru substantive.

употребляются по всѣмъ правиламъ именъ существительныхъ.

(Сар. Гл. IV, §§ 14 — 26.)

—

§ 36.

Declinaré numeloru numerale:

Склоненіе именъ числительныхъ:

a) de genulŭ mâsculinŭ,

а) мужескаго рода.

I.

Num. sing., единств. число

Nom. celŭ întâiu, первый.
Gen. — —
Dat. celuĭ întâiu.
Acc. celŭ întâiu (pre, cu, de, despre-).
Voc. — —

Num. plĭur., множ. число.

Nom. ceĭ întâĭ, первые.
Gen. — —
Dat. celorŭ întâĭ.
Acc. ceĭ întâĭ (pre, cu, de, despre-).
Voc. = (Nom. Dat.)

II.

Numer. plĭur., множеств. число.

Nom. ceĭ patru, optŭ, ḑece...
Gen. — —
Dat. celorŭ patru, optŭ, ḑece..
Acc. ceĭ patru, optŭ, ḑece.... (pre, cu, de, despre-).
Voc. — —

III.

Nom. amîndoĭ, îmbiĭ. оба.
Gen. — —
Dat. amîndurorŭ, îmbilorŭ.
Acc. amîndoĭ, îmbiĭ (pre, cu, de, despre-).
Voc. = (Nom. Dat.)

Esemple de declinare:

celŭ întâiu omŭ,
ceĭ patru fraţĭ,
amîndoĭ óspeţiĭ,
îmbiĭ veciniĭ,
patru-ḑecĭ şi patru,

Примѣры для склоненія:

первый человѣкъ.
четыре брата.
оба гостя.
оба сосѣда.
сорокъ четыре

şi alt. и др.

b.) de genulŭ femininŭ, *b.) женскаго рода*.

IV.

Num. sing., единств. число.	Num. plĭur, множ. число.
Nom. cé întâe, первая.	Nom. cele întâe, первыя.
Gen. — —	Gen. — —
Dat. celeĭ întâe.	Dat. celorŭ întâe.
Acc. cé întâe (pre, cu, de–)	Acc. cele întâe. (pre, cu, de–)
Voc. — —	Voc. = (Nom. Dat.)

V. **VI.**

Num. plĭur., множес. числа.

V.	VI.
Nom. cele patru, optŭ, ḑece...	Nom amîndoŭe, îmbele, обѣ.
Gen. — —	Gen. — —
Dat. celorŭ patru, optŭ, ḑece...	Dat. amîndurorŭ, îmbelorŭ.
Acc. cele patru, optŭ, ḑece... (pre, cu, de–.)	Acc. amîndoŭe, îmbele (pre, cu, de–)
Voc. — —	Voc. = (Nom. Dat.)

Esemple de declinare:	Примѣры для склоненія:
întâé parte (secţie),	первая часть (отдѣленіе).
cele ḑece poroncĭ,	десять заповѣдей.
treĭ ḑile şi doŭe nopţĭ,	три дня и двѣ ночи.
doŭe-ḑecĭ şi doŭe de mere	двадцать два яблока.
patru-ḑecĭ şi una de file,	сорокъ одна страница.
doŭe-ḑecĭ şi treĭ de ḑile,	двадцать три дня.
cincĭ leĭ şi jumâtate,	пять левовъ съ половиною.
uâ mie optŭ sute şese-ḑecĭ şi patru	тысяча восемь сотъ шесть-десятъ четыре
şi alt.	и др.

CAPITULŬ VII. / ГЛАВА VII.

*PRONUMELE. / МѢСТОИМЕНІЕ.

§ 37.

Pronumele se 'mpartŭ în — Мѣстоименія раздѣляются на

a.) personale : — *a.) личныя :*

1 eŭ : я.
2 tu (domnié-ta, dumneta) : ты (вы)
3 elŭ (domnié-luĭ, dumneluĭ) : онъ (они).
é (domnié-eĭ, dumnéeĭ) : она (онѣ).
1 noĭ : мы.
2 voĭ (domnié-vóstrâ, dumnevóstrâ, dumevòstrâ) : вы.
3 eĭ (domnié-lorŭ, dumnélorŭ, ele lorŭ, dumelorŭ.) : они, онѣ.

DECLINARE. — СКЛОНЕНІЕ.

Num. sing., чис. единст.

Nom.	eŭ.	tu.	elŭ,	é.
Gen.	—	—	—	—
Dat.	mie.	tie.	luĭ,	eĭ.
Acc.	mine.	tine.	elŭ,	é (pre, cu, de–).
Voc.	= (Nom. Dat.)			

Num. plur., чис. множ.

Nom.	noĭ.	voĭ.	eĭ,	ele.
Gen.	—	—	—	—
Dat.	noŭe.	voŭe.	lorŭ.	
Acc.	noĭ.	voĭ.	eĭ,	ele. (pre, cu, de–)
Voc.	= (Nom. Dat.)			

Nota
eŭ, tu; noĭ, voĭ — eterogene, общаго рода.
elŭ; eĭ — masculine, мужескаго рода.
é, ele — feminine, женскаго рода.

—

b.) întorcâtive : — *b.) возвратныя :*

sine : себя.
–se : –ся, –сь.

---

* Se 'ntrebuinţézâ în-locŭ de nume, spre-a 'ĭ pârâsi reḑicere. — Употребляется вмѣсто имени, чтобы избѣжать его повторенія.

DECLINARÉ.		СКЛОНЕНІЕ.	
num. sing., един. чис.		num. plĭur., множ. чис.	
Nom. —	—	Nom.	n' are,
Gen. —	—	Gen.	
Dat. şie,	себѣ.	Dat.	
Acc. sine,	(pre, cu, de, despre-)	Acc.	не имѣетъ.
Voc. —	—	Voc.	

c.) possessive: / c.) притяжательныя:

a meŭ; a meĭ (alŭ meŭ; aĭ meĭ) : мой; мои.
a mé; a mele (ale mele) : моя; мои.
a têŭ; a têĭ (alŭ têŭ, aĭ têĭ) : твой; твои.
a ta; a tale (ale tale) : твоя; твои.
a sêŭ; a sêĭ (alŭ sêŭ; aĭ sêĭ) : его; ихъ.
a sa; a sale (ale sale) : ея; ихъ.
a nostru, a nòstrâ : нашъ, наша.
a noştriĭ, a nóstre : наши.
a vostru, a vòstrâ, : вашъ, ваша.
a voştriĭ, a vóstre : ваши.
a luĭ, a eĭ; a lorŭ : его, ея; ихъ.

Nota: Prepoziţielc ***alŭ***, ***aĭ*** (masculine) şi ***a***, ***ale*** (feminine) se lasâ, de se postpunŭ substanti-velorŭ:

Прим: Предлоги ***alŭ***, ***aĭ*** (муж. рода) и ***a***, ***ale*** (женскаго рода) опускаются, если слѣдуютъ послѣ существительныхъ:

În locŭ de	вмѣсто:	se ḑice,	говорится:
alŭ meŭ frate	мой братъ.	frate-meŭ	братъ мой.
aĭ meĭ fraţĭ	мои братья.	fraţiĭ-meĭ	братья мои.
a mé sorâ	моя сестра.	sorâ-mé	сестра моя.
ale mele surorĭ	мои сестры.	surorele-mele	сестры мои.

Nota: Pronumele possessive:

Прим. Мѣстоименія притяжательныя:

sing.	единств.	plĭur.	множ.
meŭ, mé	мой, моя.	meĭ, mele	мои.
têŭ, ta	твой, твоя.	têĭ, tale	твои.
sêŭ, sa	свой, своя.	seĭ, sale	свои.

se unescŭ cu cele personale în

соединяются съ личными такимъ

așa feliu: образомъ:

în singularŭ:		*въ единств. чис.*
eŭ alŭ meŭ	:	я свой (мой).
tu alŭ teŭ	:	ты свой (твой).
elŭ, é alŭ seŭ	:	онъ, она свой (свой).
eŭ a mé	:	я свою (мою).
tu a ta	:	ты свою (твою).
elŭ a sa	:	онъ, она свою (свою).

în pliuralŭ:		*во множес. чис.*
noĭ a nostriĭ	:	мы наши.
voĭ a vostriĭ	:	вы ваши.
eĭ, ele aĭ lorŭ (seĭ)	:	они, онѣ, ихъ (свои).
noĭ ale nóstre	:	мы наши.
voĭ ale vóstre	:	вы ваши.
eĭ, ele ale lorŭ (sale)	:	они, онѣ, ихъ (свои).

—

d.) arâtâtive:		*d.) указательныя:*
acestŭ; aceștiĭ (pre, cu, de, în-)	:	сей, этотъ; сіи, эти.
acéstâ; aceste (pre, cu, de, în-)	:	сія, эта; сіи.
aistŭ, istŭ; aiștĭ, iștĭ	:	этотъ; эти.
asta; aste (astâ érna, astâ-ḑĭ)	:	(прошлой зимой, сегодня).
acelŭ; aceĭ (êlŭ, êla, *валах.*)	:	тотъ, оный; тѣ, оные.
aceé; acele	:	та, оная; тѣ, оныя.
atâtŭ; atâțĭ	:	таковъ; таковы (столь).
atâta; atâte	:	такова; таковы.

—

e.) reducâtive:		*e.) относительныя:*
care (pre, cu, despre, de-)	:	который, аго; ую, ой; ые, ыя.
cine (pre, la, cu, de, despre-)	:	кто, кого, кому, кѣмъ, о комъ.
ce (pre, la, cu, despre-)	:	что, чего, чѣмъ, чемъ.
câtŭ, câțĭ (pre, cu, despre-)	:	сколько; сколькими, о сколькихъ
câtâ; câte (pre, cu, despre-)	:	— — —

—

f.) interrogâtive:		*f.) вопросительныя:*
care? (pre, cu, de, despre-)	:	который? -ую, ою, ой; ые, ыя?
cine? (pre, cu, de, despre-)	:	кто? кого? кѣмъ? о комъ?

ce?	:	что?
ce felīu?	:	какой? какого роду.
câtŭ? (în câtŭ?)	:	сколько? (во сколько?)

g.) definite: — *g.) опредѣленныя:*

totŭ; toţĭ (pre, cu, despre-)	:	весь, всѣ; всѣмъ, о всемъ; всѣми, о всѣхъ.
tótâ; tóte (pre, cu, despre-)	:	вся; всѣ: всю, всей, о всѣй; всѣми, о всѣхъ.
singurŭ; singurĭ (pre, cu, de-)	:	самъ; сами: самаго, самимъ; самими, о самихъ.
singurâ; singure (pre, cu, de-)	:	сама; сами.
eŭ însumĭ; noĭ înşine	:	я самъ; мы сами.
tu însuţĭ; voĭ înşivê	:	ты самъ; вы сами.
elŭ însuşĭ; eĭ înşişĭ	:	онъ самъ; они сами.
é însuşĭ; ele înseşĭ	:	она сама; онѣ сами.
eŭ însamĭ; noĭ însene	:	я сама; мы сами.
tu însaţĭ; voĭ însevê	:	ты сама; вы сами.

h.) indefinite — *h.) неопредѣленныя:*

unŭ; uniĭ (pre, cu, de-)	:	нѣкоторый; нѣкоторые.
una; unele (pre, cu, de-)	:	нѣкоторая; нѣкоторыя.
vre-unŭ; vre-uniĭ (pre, cu, de-)	:	какой-нибудь, какіе-нибудь.
vre-uâ; vre-unele (pre, cu, de-)	:	какая-нибудь, какія-нибудь.
orĭ-care, óre-care (pre, cu, de-)	:	нѣкоторый, нѣкоторая; ые, ыя.
fie-care (pre, cu, de-)	:	каждый, ая; ые, ыя.
orĭ-cine (pre, cu, despre-)	:	всякій, ая; іе, ія; кто бы нибылъ.
fieşte-cine (pre, cu, despre-)	:	каждый.
óre-ce (pre, cu, despre-)	:	нѣчто, что-то.
fie-ce (pre, cu, despre-)	:	что бы нибыло.
care-va (pre, cu, despre-)	:	который нибудь.
cine-va (pre, cu, despre-)	:	кто нибудь.
ce-va (pre, cu, despre-)	:	что нибудь.
câtŭ-va, câţĭ-va (pre, cu, de-)	:	сколько нибудь.
câtâ-va; câte-va (pre, cu, de-)	:	сколько нибудь.
cutare (pre, cu, de-)	:	такой-то.
nişte, neşte, niscaĭ-va (pre, cu, de-)	:	нѣкоторые, ыя.
nime (pre, cu, despre-)	:	никто.
nimicâ (pre, cu, despre-)	:	ничто.

unulŭ altuĭa; uniĭ altora : другъ другу; одни другимъ.
una alteĭa; unele altora : другъ другу: однѣ другимъ.

—

i.) pronum. converbale: — *i.) м. сопрягательныя.*

Pronumele converbale se prescurtézâ din cad. a) dative şi b) accuzative pronumelorŭ personale şi reflessive (întor-câtive), conjugânduse maĭ multŭ cu verbele, în chipulŭ de pleonasme pronumenale, pentru maĭ deplina hotârire vorbeĭ.

Сопрягательныя мѣстоименія сокращаются изъ пад. а) дательныхъ и b) винительныхъ мѣстоименій личныхъ и возвратныхъ, сопрягаясь болѣе съ глаголами, въ видѣ плеоназмовъ мѣстоименныхъ, для болѣе полнаго опредѣленія рѣчи.

—

§ 36.

Prescurtaré pronumelorŭ converbale. — Сокращеніе сопрягател. мѣстоим.

a) cadurele dative: (cuĭ?) — *a.) падежи дательные:* (кому?)

Num. sing., единств. число.

Dat.	**mie**:	êmĭ,	'mĭ,	mi (мнѣ).
	ţie:	êţĭ,	'ţĭ,	ţi, ţ' (тебѣ)
	luĭ / **eĭ**	êĭ,	'ĭ,	i (ему, ей)
	şie:	êşĭ,	'şĭ,	'ş (себѣ).

Num. plur, множ. число.

noŭe:	ni,	nĭ	(намъ).
voŭe:	vi,	vĭ	(вамъ).
lorŭ:	li,	lĭ	(имъ).
—	—		

b.) cadurele accuzative: (pre cine?) — *b.) падежи винительные:* (кого?)

Num. sing., единств. число

Ac.	**mine**:	mê,	m'	(меня).
	tine:	te,	tĕ	(тебя).
	elŭ:	êlŭ,	'lŭ, l'	(его).
	é:	o,		(ее).
	sine:	se,	s'	(-ся, -сь).

Num. plur., множ. число.

noĭ:	ne,	nĕ	(насъ).
voĭ:	vê,	v'	(васъ).
eĭ:	êĭ,	'ĭ	их.
ele:	le,	lĕ	их.
—	—	—	

CAPITULŬ VIII.	ГЛАВА VIII.
*** VERBULŬ.**	**ГЛАГОЛЪ.**

§ 39.

Verbele se 'mparlŭ în	Глаголы раздѣляются на
a.) active:	*a.) дѣйствительные:*
laudŭ (pre cine? ce?) :	хвалю (кого? что?)
vîndŭ (a vinde, vîndutŭ) :	продаю.
ducŭ (a duce, dusŭ) :	несу.
numescŭ (a numi, numitŭ) :	называю.
vêdŭ (a vede, vêḑutŭ) :	вижу
şi alt.	и др.
b.) passive (a fi-, быть)	*b.) страдательные:*
a fi lâudatŭ, â; ţĭ, te :	быть хвалиму.
a fi vîndutŭ, â; ţĭ, te :	быть продану.
a fi numitŭ, â; ţĭ, te :	быть названу.
a fi vêḑutŭ, â; ţĭ, te :	быть видиму.
şi alt.	и др.
c.) pronumenale:	*c.) мѣстоименные:*
mê laudŭ (a se lâuda, -tŭ) :	хвалюсь.
mê bucurŭ (a se bucura, -tŭ) :	радуюсь.
mê ducŭ (a se duce, dusŭ) :	отправляюсь, иду.
mê numescŭ (a se numi, -tŭ) :	именуюсь, называюсь
şi alt.	и др.

Nota. La conjugare verbelorŭ pronumenale, pronumele se 'ntrebuinţézâ în aşa felĭu:	**Прим.** При спряженіи глаголовъ мѣстоименныхъ, мѣстоименія употребляются такимъ образомъ:
n. s. eŭ mê — :	ч. е. я (меня) — ся, -сь.
tu te — :	ты (тебя) — ся.
elŭ, e se — :	онъ, она (себя) — ся.
n. p. noĭ ne — :	ч. м. мы (насъ) — ся.
voĭ vê — :	вы (васъ) — сь.
eĭ, ele se — :	они, онѣ (себя) -ся.

(veḑĭ § 47. conj. C.)

* Arată lucrare substanţelorŭ: transitivâ (v. active), passivâ (v. pass. şi pron.) şi netransitivâ (v. neutre).	Показываетъ дѣйствіе предметовъ: переходящее (гл. дѣйств.) страдательное (гл. страд. и мѣст.) и непереходящее (гл. средніе)

d.) şi *neutre*, care nu poţĭ fi pronu-menale şi la care nu li se cuvinŭ întrebârele:

d.) и *средніе*, которые не могутъ быть мѣстоименными и которымъ не подлежатъ вопросы:

cine? *кто?* **ce?** *что?*

mergŭ (a merge, mersŭ)	иду.
trâescŭ (a trâi, trâitŭ)	живу.
crescŭ (a creşte, crescutŭ)	росту.

şi alt. и др.

—

§ 40.

Tóte verbele rumâne se 'mparţŭ în verbe *regulate*, care 'şi păstréză tóte modificaţiele cuvinite, şi 'n verbe *neregulate*, care une-orĭ nu se suppunŭ regulelorŭ generale.

Всѣ румынскіе глаголы раздѣляются на глаголы *правильные*, которые сохраняютъ всѣ должныя измѣненія, и на глаголы *неправильные*, которые иногда не подчиняются общимъ правиламъ.

La aceste ultime se repórtă:

Къ послѣднимъ относятся:

1.) verbele ajutâtive: — *1) глаголы вспомогательные:*

a fi, *быть*; ***a voi***, *желать*; ***a ave***, *имѣть*.

(vedĭ, см. § § 45 şi 46.)

2.) verbele uno-personale: — *2.) глаголы одноличные:*

ploŭă, дождь идетъ.	se lumineză, свѣтлѣетъ.
tună, гремитъ.	se resbună, проясняется.
spulberă, мятетъ.	de mirare 'ĭ, удивительно.
ninge, снѣгъ идетъ.	de laudă 'ĭ, похвально.

şi alt. и др.

3.) v. abundâtive: — *3.) гл. изобилующіе:*

mâiu şi mânŭ	ночую.
câştigŭ şi câstigŭ	пріобрѣтаю, выигриваю.
împarţŭ şi împârţescŭ	дѣлю.

inviezŭ şi înviŭ		оживляю, воскресаю.
vreŭ şi vroescŭ, voĭu	:	хочу, желаю.
cadŭ şi caḑŭ	:	падаю.
credŭ şi creḑŭ	:	вѣрю.
potŭ şi poçŭ	:	могу.
ţinŭ şi ţiŭ	:	держу.
ucigŭ şi ucidŭ	:	убиваю.
punŭ şi puĭu	:	ставлю.
spunŭ şi spuĭu	:	говорю, сказываю.
cerŭ şi ceĭu	:	требую, желаю.
înghitŭ şi înghiţŭ	:	глотаю.
sarŭ şi saĭu	:	прыгаю, скачу.

şi alt. и др.

—

4.) v. defective: — *4.) г. недостаточные*

haĭ, haĭde; haĭdemŭ	:	пошелъ; идемъ!
mergemŭ, sâ mergemŭ	:	пойдемъ!
-na, poftimŭ	:	на, бери, извольте!

şi alt. и др.

—

§ 41.

Modificaţiele verbelorŭ. — Измѣненія глаголовъ.

Tóte verbele rumâne se modificâ prin timpurĭ, modurĭ, numerĭ, persóne, genurĭ şi conjugârĭ.

Всѣ румынскіе глаголы измѣняются по временамъ, наклоненіямъ, числамъ, лицамъ, родамъ и спряженіямъ.

1. Timpurele: — *1 Времена:*

Timpurĭ temeĭnice în limba rumânâ sîntŭ treĭ: *celŭ prezentŭ* (de-faţâ), *celŭ trecutŭ* şi *celŭ fitorĭu*.

Основныхъ временъ въ румынскомъ языкѣ три: *настоящее* (на-лицо), *прошедшее* и *будущее*.

Timpulŭ trecutŭ este de patru feliurĭ:

Прошедшее время бываетъ четырехъ видовъ:

a.) trecutŭ simplu (indefinitŭ),

а) прошедшее простое (неопредѣленное),

b.) trecutŭ compusŭ 1 (imperfectŭ),
c.) trecutŭ compusŭ 2 (perfectŭ) şi
d.) maĭ multŭ-ca-trecutŭ.

b) прошед. составное 1 (несовершенное),
c) прошед. составное 2 (совершенное) и
d) давнопрошедшее.

(veḑĭ, см: § 44)

2. *Modurele.*

Modurĭ sîntŭ *cincĭ :*

I) modulŭ indefinitŭ, la care se prepune una din conjuncţiele:

2. *Наклоненія*.

Наклоненій *пять :*

I.) наклоненіе неопредѣленное, которому предшедствуетъ одинъ изъ союзовъ:

a *—	—(не переводится).
de-a—	что бы—
pentru-a—	для того, чтобы—
întru-a—	въ томъ, чтобы—
spre-a—	къ тому, чтобы—
pânâ-a—	до, пока—
fârâ-a—	безъ того, чтобы—
farâ-de-a—	(или дѣепричастіе).

şi se terminézâ în:

и оканчиваются на:

a, é, e, i saŭ ***î*** *(-ть)*,

dupre care verbele rumâne şi se 'mpartŭ în IV conjugârĭ:

по которымъ румынскіе глаголы и разд. на IV спряж.

I.	***-a***	accentatŭ, съ удар.	a rug*a*, просить.
II.	***-é***	accentatŭ, съ удар.	a şed*é*, сидѣть.
III.	***-e***	neaccent. безъ уд.	a vind*e*, продавать.
IV.	***-i***	accentatŭ	a vorb*i*, говорить.
	-î	съ удар.	a ocâr*î*, бранить.

II.) modulŭ indicâtivŭ, care se esplicâ prin finalele

II.) наклоненіе изъявительное, которое выражает-

* Aceste prepoziţiĭ, precedândŭ verbele, primescŭ însemnanţa conjuncţielorŭ arâtândŭ şi scopulŭ lucrâreĭ.

* Эти предлоги, предшедствуя глаг., приним. значеніе союзовъ, показывая и цѣль дѣйствія.

personale timpurelorŭ temeinice acelui verbŭ, care se conjugâ :

ся окончаніями лицъ основныхъ временъ того глагола, который спрягается:

eŭ scriŭ , — я пишу .
noĭ fâcémŭ , — мы дѣлали .
noĭ vomŭ gândi , — мы подумаемъ .

şi alt. и др.

—

III.) modulŭ conjunctivŭ se compune din verbulŭ, care se conjugâ, şi conjuncţiele:

III.) наклоненіе сослагательное составляется изъ глагола, который спрягается, и союзовъ :

ca sâ-, sâ-, *чтобы:*

ca ***sâ*** ştii : *чтобы* зналъ.
ca ***sâ*** lucrezi : *чтобы* работалъ.
sâ laudi : *чтобы* хвалилъ (хвали)
sâ ascultaţi : *чтобы* слушали (слушайте)

Noţa. În verbele de forma negâtiva, adverbulŭ ***nu*** se postpune conjuncţielorŭ

Прим. Въ глаголахъ отрицательной формы, нарѣчіе ***nu*** ставится послѣ союзовъ

ca sâ, sâ:

sâ ***nu*** ştiĭ, чтобы не зналъ; sâ ***nu*** mânâncĭ, чтобы не ѣлъ.

—

IV.) modulŭ condicionelŭ, care se compune din verbulŭ, ce se conjugâ, şi formele ajutâtive :

IV.) наклоненіе условное, которое составляется изъ спрягаемаго глагола и вспомогательныхъ формъ :

aşŭ-, aĭ-, arŭ-; amŭ-, aţĭ-, arŭ- *(бы).*

eŭ *aşŭ* lucra — я работалъ *бы.*
tu *aĭ* vorbi — ты говорилъ *бы.*
elŭ *arŭ* face — онъ дѣлалъ *бы.*

şi alt. и др.

Nota. În verbele active şi neutre de forma negâtiva, particula ***nu*** precedâ formele ajutâtive, apostrofândŭ litera ***u*** :

Прим. Въ глаголахъ дѣйствительныхъ и среднихъ, формы отрицательной, частица ***nu*** предшествуетъ формамъ вспомогательнымъ, замѣняя букву ***u*** апострофомъ:

n' aşŭ vorbi, не говорилъ бы; ***n'*** arŭ gândi, не думалъ бы; ***n'*** amŭ dori, не желали бы. и др.

—

V.) modulŭ imperativŭ, care se esplicâ în verbe prin finalele:

V.) наклоненіе повелительное, которое выражается въ глаголахъ окончаніями:

în sing. въ единств.

pentru pers: / для 2 лица. — 2 : *-â, -ĭ, -e, -î (-eşte).*

pentru pers: / для 3 лица. — 3 : *-e, -ă, -e*

în plĭuralŭ, во множеств.

pentru pers: / для 2 лица. — 2 : *-aţĭ, -eţĭ -iţĭ, -îţĭ.*

pentru pers: / для 3 лица. — 3 : *-e, -ă -e.*

sing. ед.	*plĭur. мн.*
laudâ, хвали!	lucr*aţĭ*, работайте!
laud*e*, пусть хвалитъ!	fac*eţĭ*, дѣлайте!
ved*ĭ*, смотри!	scr*iţĭ*, пишите!
vorbe*şte*, говори!	nu ocăr*îţĭ*, не браните!

şi alt. и др.

Nota. Une-orĭ se 'ntrebuinţezâ modulŭ conjunctivŭ în loculŭ celuĭ imperativŭ:

sâ cumperĭ : купи — (чтобы купилъ).
sâ vorbeştĭ : говори — (чтобы говорилъ)
sâ mulţemeştĭ : благодари — (ч. благодарилъ).

Прим. Иногда употребляется наклоненіе сослагательное вмѣсто повелительнаго:

—

§ 42.

3. *Numerele, Persónele, Genurele şi Conjugârele.*

Tóte verbele rumâne, la conjugaré lorŭ, se modificâ prin numerĭ, persóne, genurĭ, şi tóte modificaţiele conjugale (participié, gerundié şi supina).

3. *Числа, Лица, Роды и Спряженія.*

Всѣ румынскіе глаголы, при ихъ спряженіи, измѣняются по числамъ, лицамъ, родамъ и всѣмъ спрягательнымъ формамъ (причастіе, дѣепричастіе и супинъ).

(vedĭ, см: §§ 44 и 45).

§ 43.

Pentru deduceré timpurelorŭ şi pentru-a hotârî *forma de conjugare* fie-cărui verbŭ, neapăratŭ este a 'ĭ arâta formele primitive (râdîcinale), care sîntŭ treĭ:

a) timpulŭ prezentŭ modulul indicativŭ,
b) modulŭ indefinitŭ
c) şi *supina*.

Для производства временъ и опредѣленія *формы спряженія* всякаго глагола, необходимо знать первоначальныя его (коренныя) формы, которыхъ три:

a) настоящее время изъявит. наклоненія,
b) неопред. наклоненіе
c) и *супинъ*.

(vedĭ, см, § 44).

Nota. Verbele se potŭ conjuga în treĭ forme temeĭnice:
a) activa,
b) passiva şi
c) pronumenală

Прим. Глаголы могуть спрягаться въ трехъ основныхъ формахъ:
a) дѣйствительной,
b) страдательной и
c) мѣстоименной.

(§ 47 A, B, C).

Aceste forme se maĭ potŭ esplica: interogâtivŭ, postpuindu li verbulŭ ajutâtivŭ şi pronumele personale saŭ prin conjuncţiele: ***óre***, ***aŭ?*** şi negâtivŭ — prin adverbulŭ negâtivŭ ***nu***, care, uninduse cu modificaţiele conjugale (participie, gerundie şi supina), se schimbă în *ne-*

Эти формы могутъ еще выражаться: вопросительно, ставя послѣ нихъ вспомогательный гл. и мѣстоименіе или союзы: ***óre***, ***aŭ?*** *(ли?)* и отрицательно — посредствомъ отрицательнаго нарѣчія ***nu*** *(не)*, которое, соединяясь со спрягательными измѣненіями (причастіе, дѣепричастіе и супинъ) измѣняется въ *(не)*

Esemple:

eŭ voiŭ vede: я увижу.
vede voiu eŭ? увижу ли я?
nu vedŭ : не вижу.
nevedêndŭ : не видя,
evedutŭ невидимый.

Примѣры:

eŭ me mirŭ: удивляюсь.
elŭ óre se miră? удивляется ли онъ?
miratu s' aŭ elŭ? удивлялся ли онъ?
nu s' aŭ miratŭ: не удивился.
nemirânduse, не удивляясь.

§ 45.

Conjugaré verbelorŭ ajutàtive.	Спряженіе вспомогат. глаголовъ.

1.

a fi, *быть.*

—

Formele primitive:

sîntŭ, a fi, fostŭ.

I. Modulŭ indefinitŭ:

a fi.

II. Modulŭ indicâtivŭ:

Timpulŭ prezentŭ:

s.	Eŭ	sîntŭ (îsŭ, -'sŭ).	pl.	Noĭ	sîntemŭ.
	Tu	eştĭ.		Voĭ	sînteţĭ.
	Elŭ, é	este (e, éĭ, -'ĭ).		Eĭ, ele	sîntŭ (îsŭ, -'sŭ).

—

Timpulŭ trecutŭ simplu
(indefinitŭ).

		I.	II.			I.	II.
s	Eŭ	eramŭ	Fusseĭu (fuĭu).	pl.	Noĭ	eramŭ.	Fusserâmŭ (furâmŭ)
	Tu	eraĭ.	Fusseşĭ (fuşĭ)		Voĭ	eraţĭ.	Fusserâţĭ (furâţĭ).
	Elŭ, é	era.	Fusse (fu).		Eĭ, ele	eraŭ.	Fusserâ (furâ).

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 1
(imperfectŭ).

s.	Eŭ	amŭ	fostŭ.	pl.	Noĭ	amŭ	fostŭ.
	Tu	aĭ			Voĭ	aţĭ	
	Elŭ, é	aŭ, a			Eĭ, ele	aŭ, a	

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 2
(perfectŭ).

	Eŭ amŭ				Noĭ amŭ		
s.	Tu aĭ	fi fostŭ.		pl.	Voĭ aţĭ	fi fostŭ.	
	Elŭ, é aŭ, a				Eĭ, ele aŭ, a		

—

Timpulŭ maĭ multŭ-ca-trecutŭ.

	Eŭ fusessemŭ.		Noĭ fusessemŭ.
s.	Tu fusesseşĭ.	pl.	Voĭ fusesseţĭ.
	Elŭ, é fusesse.		Eĭ, ele fusesse.

—

Timpulŭ fiitorĭu.

(imperfectŭ)				*(perfectŭ)*			
s.	I.	pl.		s.	II.	pl.	
Eŭ voĭu		Noĭ vomŭ		Eŭ voĭu	fi	Noĭ vomŭ	fi
Tu veĭ	fi.	Voĭ veţĭ	fi.	Tu veĭ	fostŭ.	Voĭ veţĭ	fostŭ.
Elŭ va		Eĭ, ele vorŭ		Elŭ, é va		Eĭ, ele vorŭ	

—

III. Modulŭ conjunctivŭ:

Timpulŭ prezentŭ şi fiitorĭu.

	Eŭ sâ fiŭ.		Noĭ sâ fimŭ.
s.	Tu sâ fiĭ.	pl.	Voĭ sâ fiţĭ.
	Elŭ, é sâ fie.		Eĭ, ele sâ fie.

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 2
(perfectŭ).

	Eŭ sâ			Noĭ sâ	
s.	Tu sâ	fi fostŭ.	pl.	Voĭ sâ	fi fostŭ.
	Elŭ, é sâ			Eĭ, ele sâ	

—

IV. Modulŭ condicionelŭ:

Timpulŭ prezentŭ şi fiitorĭu.

	Eŭ aşŭ			Noĭ amŭ	
s.	Tu aĭ	fi.	pl.	Voĭ aţĭ	fi.
	Elŭ, é arŭ			Eĭ, ele arŭ	

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 2
(perfectŭ).

s.	Eŭ așŭ Tu ai Elŭ, é arŭ	fi fostŭ.	pl.	Noĭ amŭ Voĭ ațĭ Eĭ, ele arŭ	fi fostŭ.	

—

V. Modulŭ imperativŭ:

	f. simplâ I.	*f. conjunctivâ.* II.		*f. simplâ.* I.	*f. conjunctivâ.* II.
s.	Fiĭ tu. Fie elŭ, é.	(Sâ fiĭ tu) (Sâ fie elŭ, é)	pl.	Fițĭ voĭ. Fie eĭ, ele.	(Sâ fițĭ voĭ.) (Sâ fie eĭ, ele.)

Nota. Forma II, conjunctivâ, rarĭ-orĭ se 'ntrebuințazâ.

Прим. Вторая форма, сослагательная, рѣдко употребляется

—

Modificațiele conjugale:

1. *Participié.*

	m.	f.		m.	f.
s.	Fiitorĭu,	fiitóre,	pl.	Fiitorĭ,	fiitóre.

2. *Gerundié.*

	m.	f.		m.	f.
s.	Fiindŭ,	fiindâ.	pl.	Fiindĭ,	fiinde.

3. *Supina*
(participié timpuluĭ trecutŭ).

	m.	f.		m.	f.
s.	Fostŭ,	fostâ.	pl.	Foștĭ,	foste.

—

§ 46.

Verbele (formele) ajutâtive:

2. ***a ave*** și :
3. ***a voi*** :

se 'ntrebuințézâ pentru alcâtuire

Глаголы (формы) вспомогательные:

имѣть и
желать

употребляются для составленія

timpurelorŭ compuse, la conjugaré verbelorŭ, în acestŭ urmâtoriu chipŭ:	сложныхъ временъ, при спряженіи глаголовъ, слѣдующимъ образомъ:

2.

a avé, *имѣть*.

—

a.) pentru modulŭ indicâtivŭ:

	I. *f. activa.*	II. *f. pronumen.*		I. *f. activa.*	II. *f. pronumen.*
s.	1 amŭ-	m' amŭ-	pl.	1 amŭ-	nĕ amŭ-
	2 aĭ-	tĕ aĭ-		2 aţĭ-	v' aţĭ-
	3 aŭ, a (o-)*	s' aŭ, s' a- (s' o)*		3 aŭ, a- (o-)*	s' aŭ, s'a- (s'o)*

—

b.) pentru modulŭ condicionelŭ:

	I. *f. activa.*	II. *f. pronumen.*		I. *f. activa.*	II. *f. pronumen.*
s.	1 aşŭ-	m' aşŭ-	pl.	1 amŭ-	nĕ amŭ-
	2 aĭ-	tĕ aĭ-		2 aţĭ-	v' aţĭ-
	3 arŭ-	s' arŭ-		3 arŭ-	s' arŭ-

—

3.

a voi, *желать*.

—

Pentru modulŭ indicâtivŭ:

	I. *forma activa.*		II. *forma pronumenalâ.*
s.	1 voiu = *oiu -	s.	mê voiu = *m' oiu -
	2 veĭ = êĭ -		te veĭ = te 'ĭ -
	3 va = a -		se va = s' a -
pl.	1. vomŭ = omŭ.	pl.	ne vomŭ = nĕ omŭ -
	2. veţĭ = êţĭ.		vê veţĭ = v' êţĭ -
	3. vorŭ = orŭ.		se vorŭ = s' orŭ -

Nota. Pentru-a compune forma	**Прим.** Для образованія

* În limba poporalâ.

negâtivâ, se 'ntrebuinţézâ adverbulŭ negâtivŭ ***nu***, apostrofândŭ litera *u*. de se 'ncepe verbulŭ subcesŭ cu vr' uâ literâ vocalâ:

отрицательн. формы, употребляется нарѣчіе отрицанія ***nu*** *(не)*, замѣняя букву *u* апострофомъ, если глаголъ послѣдующій начинается гласною буквою:

nu amŭ = n' amŭ; nu aĭ = n' aĭ; nu aŭ = n' aŭ;
nu aţĭ = n' aţĭ; nu aşŭ = n' aşŭ; nu oiu = n' oĭu;

nu êi = nu' ĭ; nu êţĭ = nu 'ţĭ:

Aceste douê ultime forme se abbatŭ de regula generalâ.

Эти двѣ послѣднія формы уклоняются отъ общаго правила.

—

§ 47.

Formele conjugârei verbelorŭ regulate.

A.)

Forma conjugârei verbelorŭ active şi neutre.

Образецъ спряженія дѣйст. и среднихъ глаголовъ.

CONJUGARÉ VERBULUĬ ACTIVŬ:

a lâuda, *хвалить.*

—

Formele primitive:

laudŭ, a lâuda, lâudatŭ.

I. Modulŭ indefinitŭ:

a lâuda.

II. Modulŭ indicâtivŭ:

Timpulŭ prezentŭ:

s.	Eŭ	laudŭ.	pl.	Noi	lâudâmŭ.
	Tu	lauţĭ.		Voi	lâudaţĭ.
	Elŭ, é	laudâ.		Ei, ele	laudâ.

Timpulŭ trecutŭ simplu.
(indefinitŭ)

	I.	II.		I.	II.
s. Eŭ	lâudamŭ,	lâudaĭu.	pl. Noĭ	lâudamŭ,	lâudarâmŭ
Tu	lâudaĭ,	lâudaşi.	Voĭ	lâudaţi,	lâudarâţi.
Elŭ, é	lâuda,	lâudâ.	Eĭ, ele	lâuda,	lâudarâ.

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 1.
(imperfectŭ)

s. Eŭ	amŭ	lâudatŭ.	pl. Noĭ	amŭ	lâudatŭ.
Tu	aĭ		Voĭ	aţĭ	
Elŭ, é	aŭ, a		Eĭ, ele	aŭ, a	

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 2.
(perfectŭ)

s. Eŭ	amŭ	fostŭ lâudatŭ.	pl. Noĭ	amŭ	fostŭ lâudatŭ.
Tu	aĭ		Voĭ	aţĭ	
Elŭ, é	aŭ, a		Eĭ, ele	aŭ, a	

—

Timpulŭ maĭ multŭ-ca-trecutŭ.

s. Eŭ	lâudassemŭ,	pl. Noĭ	lâudassemŭ,
Tu	lâudasseĭ	Voĭ	lâudasseţĭ
Elŭ, é	lâudasse.	Eĭ, ele	lâudasse.

—

Timpulŭ fiitorĭu 1.
(imperfectŭ)

s. Eŭ	voĭu	lâuda.	pl. Noĭ	vomŭ	lâuda.
Tu	veĭ		Voĭ	veţĭ	
Elŭ, é	va		Eĭ, ele	vorŭ	

—

Timpulŭ fiitorĭu 2.
(perfectŭ)

s. Eŭ	voĭu	fi lâudatŭ,	pl. Noĭ	vomŭ	fi lâudatŭ.
Tu	veĭ		Voĭ	veţĭ	
Elŭ é	va		Eĭ ele	vorŭ	

III. Modulŭ conjunctivŭ.

Timpulŭ prezentŭ şi fitorĭu.

s.	Eŭ sâ laudŭ.	pl.	Noĭ sâ lâudâmŭ.
	Tu sâ laudĭ.		Voĭ sâ lâudaţĭ.
	Elŭ, é sâ laude.		Eĭ, ele sâ laude.

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 1.
(imperfectŭ).

s.	Eŭ sâ	fi lâudatŭ.	pl.	Noĭ sâ	fi lâudatŭ.
	Tu sâ			Voĭ sâ	
	Elŭ, é sâ			Eĭ, ele sâ	

—

Timpulŭ trecutŭ ccmpusŭ 2.
(perfectŭ).

s.	Eŭ sâ	fi fostŭ laudatŭ.	pl.	Noĭ sâ	fi fostŭ lâudatŭ.
	Tu sâ			Voĭ sâ	
	Elŭ, é sâ			Eĭ, ele sâ	

—

IV. Modulŭ condicionelŭ.

Timpulŭ prezentŭ şi fitorĭu.

s.	Eu aşŭ lâuda.	pl.	Noĭ amŭ lâuda.
	Tu aĭ lâuda.		Voĭ aţĭ lâuda.
	Elŭ, é arŭ lâuda.		Eĭ, ele arŭ lâuda.

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 1.
(imperfectŭ).

s.	Eŭ aşŭ	fi lâudatŭ,	pl	Noĭ amŭ	fi lâudatŭ.
	Tu aĭ			Voi aţĭ	
	Elŭ, é. arŭ			Ei, ele arŭ	

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 2.
(perfectŭ).

s.	Eŭ aşŭ	fi fostŭ lâudatŭ.	pl.	Noĭ amŭ	fi fostŭ lâudatŭ.
	Tu aĭ			Voi aţĭ	
	Elŭ, é arŭ			Eĭ, ele arŭ	

V. Modulŭ imperativŭ:

s. {Laudâ tu, / Laude elŭ, é.} (lasŭ sâ laŭde). pl. {Lâudaţĭ voĭ / Laude eĭ, ele} (lasŭ sâ laŭde)

—

Modificaţiele conjugale:

1. Participié:

Lâudâtorĭu, lâudâtóre; lâudâtorĭ, lâudâtóre.

—

2. Gerundié:

Lâudândŭ, lâudândâ; lâudândĭ, lâudânde.

—

3 Supina:

Lâudatŭ, lâudatâ; lâudaţĭ, lâudate.

B.)

Forma conjugareĭ verbelorŭ passive: Образецъ спряженія страдательныхъ глаголовъ.

CONJUGARÉ VERBULUĬ PASSIVŬ

a fi cinstitŭ, *быть почитаемъ.*

—

Formele primitive:

a fi cinstitŭ, cinstitâ; cinstiţĭ, cinstite.

(şi formele verbelorŭ ajutâtive)

I. Modulŭ indefinitŭ:

a fi cinstitŭ.

II. Modulŭ indicâtivŭ:

Timpulŭ prezentŭ.

s. {Eŭ sîntŭ, îsŭ / Tu eştĭ / Elŭ, é este, e, eĭ} cinstitŭ, â. pl. {Noĭ sîntemŭ / Voĭ sînteţĭ / Eĭ, ele sîntu, îsŭ} cinstiţĭ, e.

Timpulŭ trecutŭ simplu
(indefinitŭ).

s.	Eŭ eramŭ, fuĭu Tu eraĭ, fuşĭ Elŭ, é era, fu	cinstitŭ, â.	pl.	Noĭ eramŭ, furâmŭ Voĭ eraţĭ, furâţĭ Eĭ, ele eraŭ, fura	cinstiţĭ, e.

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 1.
(imperfectŭ)

s.	Eŭ amŭ Tu aĭ Elŭ, é aŭ, a	fostŭ cinstitŭ, â.	pl.	Noĭ amŭ Voĭ aţĭ Eĭ, ele aŭ, a	fostŭ cinstiţĭ, e.

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 2.
(perfectŭ)

s.	Eŭ amŭ Tu aĭ Elŭ, é aŭ, a	fi fostŭ cinstitŭ, â.	pl.	Noĭ amŭ Voĭ aţĭ Eĭ, ele aŭ, a	fi fostŭ cinstiţi, e.

—

Timpulŭ maĭ multŭ-ca-trecutŭ.

s.	Eŭ fusessemŭ Tu fusesseşĭ Elŭ, é fusesse	cinstitŭ, â.	pl.	Noĭ fusessemŭ Voĭ fusesseţĭ Eĭ, ele fusesse	cinstiţĭ, e.

—

Timpulŭ futorĭu 1.
(imperfectŭ)

s.	Eŭ voĭu (oĭu) fi Tu veĭ (êĭ) fi Elŭ va (a) fi	cinstitŭ, â.	pl.	Noĭ vomŭ (omŭ) fi Voĭ veţĭ (êţĭ) fi Eĭ, ele vorŭ (orŭ) fi	cinstiţĭ, e.

—

Timpulŭ futorĭu 2.
(perfectŭ)

s.	Eŭ voĭu (oĭu) Tu veĭ (êĭ) Elŭ, é va (a)	fi fostŭ cinstiţŭ, â.	pl.	Noĭ vomŭ (omŭ) Voĭ veţĭ (êţĭ) Eĭ, ele vorŭ (orŭ)	fi fostŭ cinstiţĭ, e.

III. Modulŭ conjunctivŭ:

Timpulŭ prezentŭ şi fiitorĭu.

s.	Eŭ sâ fiŭ Tu sâ fiĭ Elŭ, é sâ fie	cinstitŭ, â.	pl.	Noĭ sâ fimŭ Voĭ sâ fiţĭ Eĭ, ele sâ fie	cinstiţĭ, te.

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ
(perfectŭ).

s.	Eŭ sâ Tu sâ Elŭ, é sâ	fi fostŭ cinstitŭ, â.	pl.	Noĭ sâ Voĭ sâ Eĭ, ele sâ	fi fostŭ cinstiţĭ, te.

—

IV. Modulŭ condicionelŭ:

Timpulŭ prezentŭ şi fiitorĭu.

s.	Eŭ aşŭ Tu aĭ Elŭ, é arŭ	fi cinstitŭ, â.	pl.	Noĭ amŭ Voĭ aţĭ Eĭ, ele arŭ	fi cinstiţĭ, te.

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ
(perfectŭ).

s.	Eŭ aşŭ Tu aĭ Elŭ, é arŭ	fi fostŭ cinstitŭ, â.	pl.	Noĭ amŭ Voĭ aţĭ Eĭ, ele arŭ	fi fostŭ cinstiţĭ, te.

—

V. Modulŭ imperativŭ:

s.	Fiĭ tu, fie elŭ, é cinstitŭ, á.	pl.	Fiţĭ voĭ, fie eĭ, ele cinstiţĭ, e.

—

Modificaţiele conjugale:

1. Participié:

Nota. Verbele passive n'aŭ participié, şi o renlócâ cu forma perifrasticâ, în aşa feliŭ:

Прим. Глаголы страдательные не имѣютъ причастія и замѣняютъ его описательною формою, такимъ обр:

—

s.	Celŭ, ce este cinstitŭ. Ceé, ce este cinstitâ.	pl.	Ceĭ, ce sîntŭ cinstiţĭ. Cele, ce sîntŭ cinstite.

—

2. Gerundié:

s. Fiindŭ cinstitŭ, â. pl. Fiindŭ cinstiţĭ, te.

—

3. Supina:

s. Cinstitŭ, â. pl. Cinstiţĭ, te.

—

C.)

Forma conjugâreĭ verbelorŭ pronumenale.

Образецъ спряженія мѣстоименныхъ глаголовъ.

CONJUGARÉ VERBULUÎ PRONUMENALŬ

a se bucura, *радоваться.*

—

Formele primitive:

mê bucurŭ, a se bucura, (bucuratŭ)

I. Modulŭ indefinitŭ:

a se bucura.

II. Modulŭ indicâtivŭ:

Timpulŭ prezentŭ.

s.	Eŭ	mê bucurŭ.	pl.	Noĭ	ne bucurâmŭ.
	Tu	te bucurĭ.		Voĭ	vê bucuraţĭ.
	Elŭ, é	se bucurâ.		Eĭ, ele	se bucurâ.

—

Timpulŭ trecutŭ simplu.
(indefinitŭ)

s. Eŭ mê bucuramŭ. | Tu te bucuraĭ. | Elŭ, é se bucura.

pl. Noĭ ne bucuramŭ. | Voĭ vê bucuraţĭ. | Eĭ, ele se bucura, -aŭ.

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 1.
(imperfectŭ).

s. Eŭ m'amŭ | Tu tē aĭ | Elŭ, é s' aŭ, a — bucuratŭ.

pl. Noĭ nē amŭ | Voĭ v' aţĭ | Eĭ, ele s' aŭ, a — bucuratŭ.

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 2.
(perfectŭ).

s. Eŭ m'amŭ | Tu tē aĭ | Elŭ, é s' aŭ, a — fostŭ bucuratŭ.

pl. Noĭ nē amŭ | Voĭ v'aţĭ | Eĭ, ele s'aŭ, a — fostŭ bucuratŭ.

—

Timpulŭ maĭ multŭ-ca-trecutŭ.

s. Eŭ mê bucurassemŭ. | Tu te bucurasseşĭ,-seĭ. | Elŭ, é se bucurasse.

pl. Noĭ ne bucurassemŭ. | Voĭ vê bucurasseţĭ. | Eĭ, ele se bucurasse.

—

Timpulŭ fiitorĭu 1.
(imperfectŭ)

s. Eŭ mê voĭu | Tu te veĭ | Elŭ, é se va — bucura.

pl. Noĭ ne vomŭ | Voĭ vê veţĭ | Eĭ, ele se vorŭ — bucura

—

Timpulŭ fiitorĭu 2.
(perfectŭ)

s. Eŭ mê voĭu | Tu te veĭ | Elŭ, é se va — fi bucuratŭ.

pl. Noĭ ne vomŭ | Voĭ vê veţĭ | Eĭ, ele se vorŭ — fi bucuratŭ.

—

III. Modulŭ conjunctivŭ:

Timpulŭ prezentŭ şi fiitoriu.

s.	Eŭ sâ mê bucurŭ.	pl.	Noĭ sâ ne bucurâmŭ.
	Tu sâ te bucurĭ.		Voĭ sâ vê bucuraţĭ.
	Elŭ, é sâ se bucure.		Eĭ, ele sâ se bucure.

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 1.
(imperfectŭ)

s.	Eŭ sâ mê	fi bucuratŭ.	pl.	Noĭ sâ ne	fi bucuratŭ.
	Tu sâ te			Voĭ sâ vê	
	Elŭ, é sâ se			Eĭ, ele sâ se	

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 2.
(perfectŭ)

s.	Eŭ sâ mê	fi fostŭ bucuratŭ.	pl.	Noĭ sâ ne	fi fostŭ bucuratŭ.
	Tu sâ te			Voĭ sâ vê	
	Elŭ, é sâ se			Eĭ, ele sâ se	

—

IV. Modulŭ condicionelŭ:

Timpulŭ prezentŭ şi fiitoriu.

s.	Eŭ m'aşŭ	bucura.	pl.	Noĭ nĕ amŭ	bucura.
	Tu tĕ aĭ			Voĭ v' aţĭ	
	Elŭ, é s' arŭ			Eĭ, ele s' arŭ	

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 1.
(imperfectŭ).

s.	Eŭ m' aşŭ	fi bucuratŭ.	pl.	Noĭ nĕ amŭ	fi bucuratŭ.
	Tu tĕ aĭ			Voĭ v' aţĭ	
	Elŭ, é s' arŭ			Eĭ, ele s' arŭ	

—

Timpulŭ trecutŭ compusŭ 2
(perfectŭ).

s.	Eŭ m'aşŭ	fi fostŭ bucuratŭ.	pl.	Noĭ nĕ amŭ	fi fostŭ bucuratŭ.
	Tu tĕ aĭ			Voĭ v' aţĭ	
	Elŭ, é s' arŭ			Eĭ, ele s' arŭ	

V. Modulŭ imperativŭ:

s. Bucură te tu. / Bucure se elŭ. é. | pl. Bucuraţi vê voĭ. / Bucure se eĭ, ele.

saŭ, или: lasă să se bucure elŭ, é; eĭ, ele.

—

Modificaţiele conjugale:

Nota. Verbele pronumenale nu se' ntrebuinteză în modificaţiele participieĭ şi supineĭ.

Прим. Мѣстоименные глаголы не употребляются въ измѣненіяхъ причастія и супина.

—

Gerundié.

s.	1. Bucurându-mê.	pl.	1. Bucurându-ne
	2. Bucurându-te.		2. Bucurându-vê
	3. Bucurându-se.		3. Bucurându-se.

§ 48.

Verbele neregulate.

Неправильные глаголы.

—

În limba rumână se află fórte multe verbe neregulate (§40), din care cele maĭ de întrebuinţare sîntŭ aceste următóre, arătate în formele primitive:

Въ румынскомъ языкѣ находится очень много неправильныхъ глаголовъ (§40), изъ нихъ употребительнѣйшіе суть слѣдующіе, показанные въ коренныхъ формахъ:

De conjugare, *спряженія*

I.

Daŭ, a da, datŭ : даю.
Staŭ, a sta, statŭ (statutŭ) : стою.

Laŭ, a la, lâutŭ	:	мою голову.
Eŭ (ĭaŭ), a lua, luatŭ	:	беру.
Lucrezŭ, a lucra, lucratŭ	:	работаю.
Mânŭ, a mâna, mânatŭ	:	погоняю.
Usucŭ, a usca, uscatŭ	:	сушу.
Sdrumecŭ, a sdrumeca, sdrumecatŭ	}	раздробляю.
Spumegŭ,-ezŭ, a spumega spumegatŭ (spumatŭ):	}	пѣню.
Înşirŭ, a înşira, înşiratŭ	:	становлю въ рядъ.
Înfirŭ, a înfira, înfiratŭ	:	нижу, униэываю.
Îngropŭ, a îngropa, îngropatŭ	:	закапываю: хороню.
Dârâmŭ, a dârâma, dârâmatŭ	:	обваливаю.
Întârâtŭ, a întârâtâ, întârâtatŭ	:	озлобляю; травлю.
Îngrelezŭ, a îngrela, îngrelatŭ	:	отягощаю.

De conjugaré, **II.** *спряженія*

Amŭ, a avé, avutŭ	:	имѣю.
Vreŭ, a vré, vrutŭ (vroitŭ)	:	хочу.
Beŭ, a bé, bĕutŭ	:	пью.
Cadŭ, a câdé, câdutŭ	.	падаю.
Sâniŭ (sâniezŭ), a sânié sânietŭ; mê — :	}	катаю, катаюсь на саняхъ.
Scadŭ, a scâdé, scâdutŭ	:	убавляю.
Şedŭ, a şedé, şedutŭ	:	сижу.
Tacŭ, a tâcé, tâcutŭ	:	молчу.
Mânŭ, a mâne, masŭ	:	ночую.
Ţinŭ (ţiŭ), a ţiné, ţinutŭ	:	держу.
Sfâşiŭ, a sfâşié, sfâsiétŭ	:	уничтожаю.

De conjugaré, **III.** *спряженія*

Cocŭ, a cóce, coptŭ	:	пеку.
Dregŭ, a drege, dresŭ	:	чиню.
Ţesŭ, a ţese, ţesutŭ	:	тку.

Curgŭ, a curge, cursŭ	:	теку.
Mergŭ, a merge, mersŭ	:	иду.
Dicŭ, a dice, disŭ	:	говорю.
Facŭ, á face, fâcutŭ	:	дѣлаю.
Trimitŭ, a trimite, trimisŭ	:	посылаю.
Ducŭ, a duce, dusŭ	:	вожу; несу.
Ucidŭ, a ucide, ucisŭ	:	убиваю.
Tragŭ, a trage, trasŭ	:	везу; влеку.
Vîndŭ, a vinde, vîndutŭ	:	продаю.
Punŭ (puiŭ), a pune, pusŭ	:	ставлю.
Ferbŭ, a ferbe, fertŭ	:	варю.
Rumpŭ, a rumpe, rumptŭ	:	рву.
Sugŭ, a suge, suptŭ	:	сосу.
Cosŭ, a cóse, cusutŭ	:	шью.

De conjugaré, *спряженія*

IV.

Sîntŭ, a fi, fostŭ	:	есмь.
Voescŭ (voiŭ), a voi, voitŭ	:	желаю.
Citescŭ, a citi, cititŭ	:	читаю.
Oborŭ, a oborî, oborîtŭ	:	опрокидываю.
Omorŭ, a omorî, omorîtŭ	:	убиваю.
Înghitŭ (înghiţŭ), a înghiţi, înghiţitŭ		глотаю.
Mirosŭ, a mirosi, mirositŭ	:	нюхаю.
Umbrezŭ, a umbri, umbritŭ	:	осеняю.
Linişlezŭ, a linişti, liniştitŭ	:	утихаю.
Biruescŭ, a birui, biruitŭ	:	побѣждаю.
Obosescŭ, a obosi, obositŭ	:	изнуряю.

§ 49.

Conjugare unelorŭ verbe neregulate şi óre-care unopersonale.

Спряженіе нѣкоторыхъ неправильныхъ и одноличныхъ глаголовъ.

—

a) Cele neregulate. неправильные.

în formele primitîve, въ коренныхъ формахъ:

conjug. спряж.				
I.	Daŭ,	a da,	datŭ	: даю.
	Eŭ (ĭaŭ),	a lua,	luatŭ	: беру.
	Staŭ,	a sta,	statŭ (stătutŭ)	: стою.
	Laŭ,	a la,	lâutŭ	: мою голову.
II.	Amŭ,	a avé,	avutŭ	: имѣю.
	Beŭ,	a bé,	bĕutŭ	: пью.
III.	Cocŭ,	a cóce,	coptŭ	: пеку.
	Facŭ,	a face,	făcutŭ	: дѣлаю.
IV.	Voescŭ,	a voi,	voitŭ	: желаю, хочу.
	Oborŭ,	a oborî,	oborîtŭ	: обрушиваю.

şi alt. и др.

—

b) Cele uno-personale. одноличные.

în a-3 persónă: въ 3 лицѣ:

a). În forma activă şi neutră.	Plouă,	дождитъ, дождь идетъ.
	Tună,	гремитъ, громъ гремитъ.
	Ninge,	снѣжитъ, снѣгъ идетъ (падаетъ.)
	Spulberă,	мететъ.
b). În forma pronumenală	(Mie 'mĭ) pare,	(мнѣ) кажется.
	(Mi) se cade,	(мнѣ) слѣдуетъ.
	(Mĕ) dóre,	(меня) болитъ.
	(Mĕ) bucură,	(меня) радуетъ.

şi alt. и др.

I. Indefinitŭ.	*a lua.* брать.	Timpulŭ prezentŭ. *(de față).*	Timpulŭ trecutŭ simplu. *(indefinitŭ).*	Timpulŭ trecutŭ compusŭ I. *(imperfectŭ).*
II. Indicativŭ.	Singul.	eŭ eŭ (ĭaŭ). tu eĭ (ĭaĭ). elŭ, é e (ĭa).	luamŭ. luaĭ. lua.	amŭ aĭ aŭ luatŭ.
	Plural.	noĭ luâmŭ. voĭ luațĭ. eĭ, ele eŭ (ĭaŭ).	luamŭ. luațĭ. lua, luaŭ.	amŭ ațĭ aŭ luatŭ.
III. Conjunctivŭ.	Singul.	eŭ sâ eŭ (ĭaŭ). tu sâ eĭ (ĭaĭ). elŭ, é sâ ee (iae).	n' are, не имѣетъ.	sâ sâ sâ fi luatŭ.
	Plural.	noĭ sâ luâmŭ. voĭ sâ luațĭ. eĭ, ele sâ ee (ĭae).		sâ sâ sâ fi luatŭ.
IV. Condicionelŭ.	Singul.	eŭ așŭ tu aĭ elŭ, é arŭ lua.	n' are, не имѣетъ.	așŭ ai arŭ fi luatŭ.
	Plural.	noĭ amŭ voĭ ațĭ eĭ, ele arŭ lua.		amŭ ațĭ arŭ fi luatŭ.
V. Imperativŭ.	Singul.	e, (ĭa) tu. ee (ĭae) elŭ, é.	"	"
	Plural.	luațĭ voĭ. ee (ĭae) eĭ, ele.		

Timpulŭ trecutŭ compusŭ II. (*perfectŭ*).	Timpulŭ mai multŭ-ca-perfectŭ.	Timpulŭ viitorĭu I. imperf.	Timpulŭ viitorĭu II. perf.	Modificaţiele conjugale: 1. Participié.	2. Gerundié.	3. Supina.
amŭ aĭ aŭ amŭ aţi aŭ fostŭ luatŭ.	luassemŭ. luasseşi. luasse. luassemŭ. luasseţĭ. luasse.	I. voĭu veĭ va vomŭ veţĭ vorŭ lua.	II. voĭu veĭ va vomŭ veţĭ vorŭ fi luatŭ.	s. luâtoriu, -tóre. pl. luâtorĭ, -tóre.	s. luândŭ, -â. pl. luândĭ, -de.	s. luatŭ, -â. pl. luaţĭ, -te.
sâ sâ sâ sâ sâ sâ fi fostŭ luatŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.		”	”	”
aşŭ aĭ arŭ amŭ ati arŭ fi fostŭ luatŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.		”	”	”
”	”	”		”	”	”

I. Indefinitŭ.	*a sta.* стоять.	Timpulŭ prezentŭ. *(de faţă).*	Timpulŭ trecutŭ simplu. *(indefinitŭ).*	Timpulŭ trecutŭ compusŭ I. *(imperfectŭ).*
II. Indicativŭ.	Singul.	eŭ staŭ tu staĭ elŭ, é stâ.	stamŭ. staĭ. sta.	amŭ ai aŭ } statŭ.
	Plural.	noĭ stâmŭ. voĭ staţĭ. eĭ, ele staŭ.	stamŭ. staţĭ. sta.	amŭ aţi aŭ
III. Conjunctivŭ.	Singul.	eŭ sâ staŭ. tu sâ staĭ. elŭ,é sâ stee.	n' are, не имѣетъ.	sâ sâ sâ } fi statŭ.
	Plural.	noĭ sâ stâmŭ. voĭ sâ staţĭ. eĭ,ele sâ stee.		sâ sâ sâ
IV. Condiţionelŭ.	Singul.	eŭ aşŭ tu aĭ elŭ, é arŭ } sta.	n' are, не имѣетъ.	aşŭ ai arŭ } fi statŭ.
	Plural.	noĭ amŭ voĭ aţĭ eĭ,ele arŭ		amŭ aţi arŭ
V. Imperativŭ.	Singul.	stâ tu. stee elŭ, é.	”	”
	Plural.	staţĭ voĭ. stee eĭ, ele.		

Timpulŭ trecutŭ compusŭ II. *(perfectŭ).*	Timpulŭ maĭ multŭ-ca-perfectŭ.	Timpulŭ fiitoriu: I. imperf.	II. perf.	Modificaţiele conjugale: 1. Participié.	2. Gerundié.	3. Supina.
amŭ aĭ aŭ amŭ aţĭ aŭ fostŭ statŭ.	stassemŭ. stasseşĭ. stasse. stassemŭ. stasseţĭ. stasse.	I. voiu veĭ va vomŭ veţĭ vorŭ sta.	II. voiŭ veĭ va vomŭ veţĭ vorŭ fi statŭ.	s. stâtâtoriu, -tore pl. stâtâtorĭ, -re.	s. stândŭ, -â. pl. stândĭ, -de.	s. Statŭ (stâtutŭ)-â. pl. Statĭ (stâtuţĭ), -te.
sâ sâ sâ sâ sâ sâ fi fostŭ statŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.		"	"	"
asŭ aĭ arŭ amŭ aţĭ arŭ fi fostŭ statŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.		"	"	"
"	"	"		"	"	"

I. Indefinitŭ.	*a ave.* имѣть.	Timpulŭ prezentŭ. (*de faţâ*).	Timpulŭ trecutŭ simplu. (*indefinitŭ*).	Timpulŭ trecutŭ compusŭ I. (*imperfectŭ*).
II. Indicâtivŭ.	Singul.	eŭ amŭ. tu aĭ. elŭ, é are.	avémŭ, -emŭ. avéĭ , -eĭ. avé , -e.	amŭ aĭ aŭ } avutŭ.
	Plŭral.	noĭ avemŭ. voĭ aveţĭ. eĭ, ele aŭ.	avémŭ, -emŭ. avéţĭ , -eţĭ. avéŭ , -e.	amŭ aţĭ aŭ
III. Conjunctivŭ.	Singul.	eŭ sâ amŭ. tu sâ aĭ. elŭ, é sâ aĭbâ.	n' are, не имѣетъ.	sâ sâ sâ } fi avutŭ.
	Plŭral.	noĭ sâ avemŭ. voĭ sâ aveţĭ. eĭ, ele sâ aĭbâ.		sâ sâ sâ
IV. Condicionelŭ.	Singul.	eŭ aşŭ tu aĭ elŭ, é arŭ } avè	n' are, не имѣетъ.	aşŭ aĭ arŭ } fi avutŭ.
	Plŭral.	noĭ amŭ voĭ aţĭ eĭ, ele arŭ		amŭ aţĭ arŭ
V. Imperâtivŭ.	Singul.	aĭbĭ tu. aĭbâ elŭ, é.	"	"
	Plŭral.	aveţĭ voĭ. aĭbâ eĭ, ele.		

Timpulŭ trecutŭ compusŭ II. *(perfectu)*.	Timpulŭ maĭ multŭ-ca-perfectŭ.	Timpulŭ fiitoriu: I. imperf.	II. perf.	Modificaţiele conjugale: 1. Participie.	2. Gerundie.	3. Supinu.
amŭ aĭ aŭ amŭ aţĭ aŭ fostŭ avutŭ.	avussemŭ. avusseşĭ. avusse. avussemŭ. avusseţĭ. avusse.	I. voiu veĭ va vomŭ veţĭ vorŭ avé.	II. voiŭ veĭ va vomŭ veţi vorŭ fi avutŭ.	s. avutoriu, -tóre. pl. avutorĭ, -tóre.	s. avêndŭ, -â; pl. avêndĭ, -e.	s. avutŭ, -â. pl. avutĭ, -le.
sâ sâ sâ sâ sâ sâ fi fostŭ avutŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время		"	"	"
asŭ aĭ arŭ amŭ aţĭ arŭ fi fostŭ avutŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.		"	"	"
"	"	"		"	"	"

I. Indefinitŭ.	***a cóce.*** печь.	Timpulŭ prezentŭ. *(de faţâ).*	Timpulŭ trecutŭ simplu. *(indefinitŭ).*	Timpulŭ trecutŭ compusŭ I. *(imperfectŭ).*
II. Indicativŭ.	Singul. Plŭral.	eŭ coců. tu cocĭ. elŭ, é cóce. noĭ cocemŭ. voĭ coceţĭ. eĭ, ele coců.	cocémŭ. cocéĭ. cocé. cocémŭ. cocéţĭ. cocé, cocéŭ.	amŭ aĭ aŭ amŭ aţĭ aŭ } coptŭ.
III. Conjunctivŭ.	Singul. Plŭral.	eŭ sâ coců. tu sâ cocĭ elŭ, é sâ cocé. noĭ sâ cócemŭ voĭ sâ cóceţĭ. eĭ, ele sâ cócé.	n' are, не имѣетъ.	sâ sâ sâ sâ sâ sâ } fi coptŭ.
IV. Condicionelŭ.	Singul. Plŭral.	eŭ aşŭ tu aĭ elŭ, é arŭ noĭ amŭ voĭ aţĭ eĭ, ele arŭ } cóce.	n' are, не имѣетъ.	aşŭ aĭ arŭ amŭ aţĭ arŭ } fi coptŭ.
V. Imperativŭ.	Singul. Plŭral.	cóce tu. cócé elŭ, é. coceţĭ voĭ. cócé eĭ, ele	"	"

Timpulŭ trecutŭ compusŭ II. (*perfectŭ*).	Timpulŭ maĭ multŭ-ca-perfectŭ.	Timpulŭ fitoriu I. imperf.	Timpulŭ fitoriu II. perf.	Modificaţiele conjugale: 1. Participié.	2. Gerundié.	3. Supina.
amŭ aĭ aŭ amŭ aţi aŭ } fostŭ coptŭ.	copsessemŭ. copsesseşi. copsesse. copsessemŭ. copsesseţĭ. copsesse.	I. voĭu veĭ va vomŭ veţĭ vorŭ } cóce	II. voĭu veĭ va vomŭ veţĭ vorŭ } fi coptŭ.	s. cocĕtoriu, -tóre. pl. cocĕtori, -tóre.	s. cocĕndŭ, -ă. pl. cocĕndi, -de.	s. coptŭ, -ă. pl. copţi, -te.
sâ sâ sâ sâ sâ sâ } fi fostŭ coptŭ.	n' are. не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.		„	„	„
aşŭ aĭ arŭ amŭ aţi arŭ } fi fostŭ coptŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.		„	„	„
„	„	„		„	„	„

I. Indefinitŭ.	*a voi.* желать.	Timpulŭ prezentŭ. *(de faţâ).*	Timpulŭ trecutŭ simplu. *(indefinitŭ).*	Timpulŭ trecut compusŭ I. *(imperfectŭ).*
II. Indicâtivŭ.	Singul.	eŭ voescŭ. tu voeştĭ. elŭ, é voeşte.	voémŭ. voeĭ. voé.	amŭ aĭ aŭ } voitŭ.
	Plural.	noĭ voimŭ. voĭ voiţĭ. eĭ, ele voescŭ.	voémŭ. voeţĭ. voeŭ.	amŭ aţi aŭ } voitŭ.
III. Conjunctivŭ.	Singul.	eŭ sâ voescŭ. tu sâ voeştĭ. elŭ, é sâ voéscâ.	n' are, не имѣетъ.	sâ sâ sâ } fi voitŭ.
	Plural.	noĭ sâ voimŭ. voĭ sâ voiţĭ. eĭ,ele sâ voéscâ.		sâ sâ sâ } fi voitŭ.
IV. Condicionelŭ.	Singul.	eŭ aşŭ tu aĭ elŭ, é arŭ } voi.	n' are, не имѣетъ.	aşŭ aĭ arŭ } fi voitŭ.
	Plural.	noĭ amŭ voĭ aţĭ eĭ, ele arŭ } voi.		amŭ aţi arŭ } fi voitŭ.
V. Imperâtivŭ.	Singul.	voeşte tu. voéscâ elŭ, é.	”	”
	Plural.	voiţĭ voĭ. voéscâ eĭ, ele.		

Timpulŭ trecutŭ compusŭ II. (*perfectŭ*).	Timpulŭ mai multŭ-ca-perfectŭ.	Timpulŭ fiitoriu I. imperf.	 II. perf.	Modificaţiele conjugale: 1. Participié.	 2. Gerundié.	 3. Supina.
amŭ aĭ aŭ amŭ aţi aŭ fostŭ voitŭ.	voissemŭ. voisseşĭ. voisse. voissemŭ. voisseţĭ. voisse.	I. voiu veĭ va vomŭ veţĭ vorŭ voi.	II. voiŭ veĭ va vomŭ veţĭ vorŭ fi voitŭ.	s. voitoriu, -tóre. pl. voitorĭ, -tóre.	s. voindŭ, -â. pl. voindĭ, -de.	s. voitŭ, -â. pl. voiţĭ, -te.
sâ sâ sâ sâ sâ sâ fi fostŭ voitŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.		”	”	”
asŭ aĭ arŭ amŭ aţĭ arŭ fi fostŭ voitŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.		”	”	”
”	”	”		”	”	”

I. Indefinitŭ. ***a ploŭa a tuna. a ninge a spulbera.***	Timpulŭ prezentŭ. *(de faţă).*	Timpulŭ trecutŭ simplu. *(indefinitŭ).*	Timpulŭ trecutŭ compusŭ I. *(imperfectŭ).*
II. Indicativŭ. Singul. Plŭral.	pers. 3. ploŭă. 3. tună. 3. ninge. 3. spulberă.	ploŭa. tuna. ningé. spulbera.	aŭ ploŭatŭ. tunatŭ. ninsŭ. spulberatŭ.
III. Conjunctivŭ. Singul. Plŭral.	pers. 3. sâ ploŭae. 3. sâ tune. 3. sâ ningé. 3. sâ spulbere.	n' are, не имѣетъ.	sâ fi ploŭatŭ. sâ fi tunatŭ. sâ fi ninsŭ. sâ fi spulberatŭ.
IV. Condicionelŭ. Singul. Plŭral.	pers. 3. arŭ ploŭa. 3. arŭ tuna. 3 arŭ ninge. 3. arŭ spulbera.	n' are, не имѣетъ.	arŭ fi ploŭatŭ. arŭ fi tunatŭ. arŭ fi ninsŭ. arŭ fi spulberatŭ.
V. Imperativŭ. Singul. Plŭral.	pers. 3. ploŭae. 3. tune. 3. ningê. 3. spulbere.	"	"

Timpulŭ trecutŭ compusŭ II. *(perfectŭ).*	Timpulŭ mai multŭ-ca-perfectŭ.	Timpulŭ fiitoriu: I. imperf.	Timpulŭ fiitoriu: II. perf.	Modificaţiele conjugale: 1. Participie.	2. Gerundie.	3. Supina.
aŭ fostŭ ploŭatŭ. tunatŭ. ninsŭ. spulberatŭ.	ploŭasse. tunasse. ninsesse. spulberasse.	I. va ploŭa. tuna. ninge spulbera	II. va fi ploŭatŭ tunatŭ. ninsŭ. spulberatŭ.	”	”	”
sâ sâ sâ sâ fi fostŭ ploŭatŭ. tunatŭ. ninsŭ. spulberatŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.		”	”	”
arŭ arŭ arŭ arŭ fi fostŭ ploŭatŭ. tunatŭ. ninsŭ. spulberatŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.		”	”	”
”	”	”		”	”	”

I. Indefinitŭ. *mie'mi pare.* мнѣ кажется.		Timpulŭ prezentŭ. *(de faţâ).*	Timpulŭ trecutŭ simplu. *(indefinitŭ).*	Timpulŭ trecutŭ compusŭ I. *(imperfectŭ).*
II. Indicativŭ.	Singul.	1. mie 'mĭ 2. ţie 'ţĭ 3. luĭ, eĭ ĕĭ	êmĭ êţĭ ĕĭ	mĭ aŭ ţĭ aŭ 'ĭ aŭ
	Plural.	1. noŭe nĭ 2. voŭe vĭ 3. lorŭ lĭ pare.	nĭ vĭ lĭ pâré.	nĭ aŭ vĭ aŭ lĭ aŭ pârutŭ.
III. Conjunctivŭ.	Singul.	1. mie sâ 'mĭ 2. ţie sâ 'ţĭ 3. luĭ sâ 'ĭ	n' are, не имѣетъ.	mie sâ 'mĭ ţie sâ 'ţĭ luĭ,eĭ sâ 'ĭ
	Plural.	1. noŭe sâ nĭ 2. voŭe sâ vĭ 3. lorŭ sâ lĭ pare.		noŭe sâ nĭ voŭe sâ vĭ lorŭ sâ lĭ fi pârutŭ.
IV. Condicioneiŭ.	Singul.	1. mie mĭ arŭ 2. ţie ţĭ arŭ 3. luĭ 'ĭ arŭ	n' are, не имѣетъ.	mie mĭ arŭ ţie ţĭ arŭ luĭ 'ĭ arŭ
	Plural.	1. noŭe nĭ arŭ 2. voŭe vĭ arŭ 3. lorŭ lĭ arŭ pâre.		noŭe nĭ arŭ voŭe vĭ arŭ lorŭ lĭ arŭ fi pârutŭ.
V. Imperativŭ.	Singul.	1. pare 'mĭ mie 2. pare 'ţĭ ţie 3. pare 'ĭ luĭ	„	„
	Plural.	1. pare nĭ noŭe 2. pare vĭ voŭe 3. pare lĭ lorŭ.		

Timpulŭ trecutŭ compusŭ II. *(perfectŭ)*.	Timpulŭ mai multŭ-ca-perfectŭ	Timpulŭ fitorĭu: I. imperf. / II. perf.	Modificaţiele conjugale: 1. Participie.	2. Gerundié.	3. Supina.
mĭ aŭ ţĭ aŭ 'ĭ aŭ nĭ aŭ vĭ aŭ lĭ aŭ fostŭ părutŭ.	mie 'mĭ ţie 'ţĭ luĭ eĭ ĕĭ noŭe ni voŭe vi lorŭ li părusse.	mie 'mĭ ţie 'ţĭ luĭ, ei ĕĭ noue ni voue vi lorŭ li I. va păre. II. va fi părutŭ.	"	s. 1. părĕndu 'mĭ mie. 2. părĕndu ţĭ ţie. 3. părĕndu 'ĭ luĭ. pl. 1. părĕndu ni noŭe. 2. părĕndu vi voŭe. 3. părĕndu li lorŭ.	"
mie sâ 'mĭ ţie sâ 'ţĭ luĭ eĭ sâ 'ĭ noŭe sâ ni voŭe sâ vi lorŭ sâ li fi fostŭ părutŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время	"	"	"
mie mĭ arŭ ţie ţĭ arŭ luĭ 'ĭ arŭ noŭe nĭ arŭ voŭe vĭ arŭ lorŭ li arŭ fi fostŭ părutŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.	"	"	"
"	"	"	"	"	"

I. Indefinitŭ. *mi se cade.* мнѣ слѣдуетъ.		Timpulŭ prezentŭ. *(de față).*	Timpulŭ trecutŭ simplu. *(indefinitŭ).*	Timpulŭ trecutŭ compusŭ I. *(imperfectŭ).*
II. Indicativŭ.	Singul.	mi se ți se i se cade.	mi se ți se i se cădé.	mi ți i s'aŭ cădutŭ.
	Plural.	ni se vi se li se	ni se vi se li se	ni vi li
III. Conjunctivŭ.	Singul.	sâ mi se sâ ți se sâ i se cadê.	n' are, не имѣетъ.	sâ mi se sâ ți se sâ i se fi cădutŭ.
	Plural.	sâ ni se sâ vi se sâ li se		sâ ni se sâ vi se sâ li se
IV. Condicionelŭ.	Singul.	mi s'arŭ ți s'arŭ i s'arŭ cădê.	n' are. не имѣетъ.	mi s'arŭ ți s'arŭ i s'arŭ fi cădutŭ.
	Plural.	ni s'arŭ vi s'arŭ li s'arŭ		ni s'arŭ vi s'arŭ li s'arŭ
V. Imperativŭ.	Singul.	cadê se mie. cadê se ție. cadê se luĭ.	„	„
	Plural.	cadê se nouê. cadê se vouê. cadê se lorŭ.		

Timpulŭ trecutŭ compusŭ II. *(perfectŭ)*.	Timpulŭ maĭ multŭ-ca-perfectŭ	Timpulŭ fiitorĭu: I. imperf. II. perf.	Modificaţiele conjugale: 1. Participie.	2. Gerundie.	3. Supina
mi ţi i ni vi li } s'aŭ fostŭ cădutŭ.	mi ţi i ni vi li } se căduse.	mi ţi i ni vi li } I. se va cădé. II. se va fi cădutŭ.	„	s. 1. cădêndu mi se. 2. cădêndu ţi se. 3. cădêndu i se. pl. 1. cădêndu ni se. 2. cădêndu vi se. 3. cădêndu li se.	„
să mi se să ţi se să i se să ni se să vi se să li se } fi fostŭ cădutŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время	„	„	„
mi s' arŭ ţi s' arŭ i s' arŭ ni s' arŭ vi s' arŭ li s' arŭ } fi fostŭ cădutŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.	„	„	„
„	„	„	„	„	„

I. Indefinitŭ. ***me dóre.*** (меня) болитъ.	Timpulŭ prezentŭ. *(de fațâ).*	Timpulŭ trecutŭ simplu. *(indefinitŭ).*	Timpulŭ trecutŭ compusŭ I. *(imperfectŭ).*
II. Indicativŭ. Singul. Plural.	1. mê 2. te 3. êlŭ, o 1. ne 2. vê 3. ĕĭ, le dóre.	mê te êlŭ, o ne vê ĕĭ, le duré.	m' aŭ tĕ aŭ l' aŭ nĕ aŭ v' aŭ 'ĭ aŭ, lĕ aŭ durutŭ.
III. Conjunctivŭ. Singul. Plural.	1. sâ mê 2. sâ te 3. sâ 'lŭ, s' o 1. sâ ne 2. sâ ve 3. sâ 'ĭ, le dóre.	n' are, не имѣетъ.	sâ mê sâ te sâ 'lŭ, s' o sâ ne sâ vê sâ 'ĭ, le fi durutŭ.
IV. Condicionelŭ. Singul. Plural.	1. m' arŭ 2. tĕ arŭ 3. l' arŭ 1. nĕ arŭ 2. v' arŭ 3. 'ĭ arŭ, lĕ arŭ duré	n' are, не имѣетъ.	m' arŭ tĕ arŭ l' arŭ nĕ arŭ v' arŭ 'ĭ arŭ, lĕ arŭ fi durutŭ.
V. Imperativŭ. Singul. Plural.	dóre mê. dóre te. dóre 'lŭ, o. dóre ne. dóre vê dóre 'ĭ, le.	"	"

Timpulŭ trecutŭ compusŭ II. (*perfectŭ*).	Timpulŭ maĭ multŭ-ca-trecutŭ.	Timpulŭ fiitoriu I. imperf. II. perf.	Modificaţiele conjugale: 1. Participié.	2. Gerundié.	3. Supina.
n' aŭ, ĕ aŭ, ' aŭ, nĕ aŭ, v' aŭ, ĭ aŭ — fostŭ durutŭ.	mê, te, êlŭ, o, ne, vê, ĕĭ, le — durusse.	mê, te, êlŭ, ne, vê, ĕĭ, le — I. va dure. II. va fi durutŭ.	»	s. 1. durêndu mê. 2. durêndu te 3. durêndu 'lŭ, o. pl. 1. durêndu ne. 2. durêndu vê. 3. durêndu 'i, le.	»
sâ mê, sâ te, sâ 'lŭ s' o, sâ ne, sâ vê, sâ 'i, le — fi fostŭ durutŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. (N. B.) Какъ и настоящее время.	»	»	»
m' arŭ, tĕ arŭ, l' arŭ, nĕ arŭ, v' arŭ, 'i arŭ — fi fostŭ durutŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca şi timpulŭ prezentŭ. (N. B.) Какъ и настоящее время.	»	»	»
»	»	»	»	»	»

I. Indefinitŭ. *mê bucurâ.* (меня) радуетъ.		Timpulŭ prezentŭ. *(de faţâ).*	Timpulŭ trecutŭ simplu. *(indefinitŭ).*	Timpulŭ trecutŭ compusŭ I. *(imperfectŭ).*
II. Indicativŭ.	Singul.	mê te èlŭ, o } bucurâ.	mê te èlŭ, o } bucura.	m' aŭ tê aŭ l' aŭ } bucuratŭ.
	Plŭral.	ne vê èĭ, le	ne vê èĭ, le	nê aŭ v' aŭ 'ĭ aŭ, lê aŭ
III. Conjunctivŭ.	Singul.	sâ mê sâ te sâ 'lŭ, s' o } bucure.	n' are, не имѣетъ.	sâ mê sâ te sâ 'lŭ, s' o } fi bucuratŭ.
	Plŭral.	sâ ne sâ vê sâ 'ĭ, le		sâ ne sâ vê sâ 'ĭ, le
IV. Condicionelŭ.	Singul.	m' arŭ tê arŭ l' arŭ } bucura.	n' are, не имѣетъ.	m' arŭ tê arŭ l' arŭ } fi bucuratŭ.
	Plŭral.	nê arŭ v' arŭ 'ĭ arŭ, lê arŭ		nê arŭ v' arŭ 'ĭ arŭ, lê arŭ
V. Imperâtivŭ.	Singul.	bucure mê. bucure te. bucure 'lŭ, o.	„	„
	Plŭral.	bucure ne. bucure vê. bucure 'ĭ, le.		

Timpulŭ trecutŭ compusŭ II. (*perfectŭ*).	Timpulŭ maĭ multŭ-ca-perfectŭ	Timpulŭ viitoriŭ I. imperf. — II. perf.	Modificaţiele conjugale: 1. Participié.	2. Gerundié.	3. Supina.
m' aŭ lĕ aŭ l' aŭ nĕ aŭ v' aŭ 'ĭ aŭ, lĕ aŭ — fostŭ bucuratŭ.	mĕ te èlŭ, o ne vè ĕĭ, le — bucurasse.	me le èlu ne vê ĕĭ, le — I. va bucura. II. va fi bucuratŭ.	;	s. 1. bucurându mĕ. 2. bucurându te. 3. bucurându 'lŭ, o. pl. 1. bucurându ne. 2. bucurându vĕ. 3. bucurându 'ĭ, le.	
sâ mĕ sâ le sâ 'lŭ, s' o sâ ne sâ vĕ sâ 'ĭ, le — fi fostŭ bucuratŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca și timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.	”	”	”
m' arŭ lĕ arŭ l' arŭ nĕ arŭ v' arŭ 'ĭ arŭ — fi fostŭ bucuratŭ.	n' are, не имѣетъ.	Ca și timpulŭ prezentŭ. Какъ и настоящее время.	”	”	”
”	”	”	”	”	”

§ 50.

Modificaţiele conjugale şi deducere lorŭ.

Спрягательныя измѣненія и производство ихъ.

—

Participie, *Gerundie* şi *Supina* se numescŭ *modificaţiele conjugale*, fiindŭ-câ se forméză din verbele conjugabile, pentru-a li modifica lucrare, la compunere propoziţielroŭ secundare (fraselorŭ şi judecâţelorŭ) şi altorŭ întórceri de vorbâ.

Причастіе, *Дѣепричастіе* и *Супинъ* называются *спрягательными измѣненіями*, такъ какъ образуются изъ спрягаемыхъ глаголовъ, для видоизмѣненія ихъ дѣйствія, при составленіи второстепенныхъ предложеній (фразъ и сужденій) и другихъ оборотовъ рѣчи.

Participie şi *gerundie* se forméză din verbe, modificândŭ finalele modului indefinitŭ:

Причастіе и *дѣепричастіе* образуются изъ глаголовъ, измѣняя окончанія неопредѣл. наклоненія:

I. **-a**, II. **-é**, III. **-e**, IV. **-i** saŭ ***i*** *(-ть.)*

pentru formare / для образованія

a) Participieĭ, în:

a) Причастія, на:

I. *-âtorĭu*, *-âtóre*

II. *-e* / *-u* *torĭu*, *-tóre*

III. *-é* / *-e* *torĭu*, *-tóre*

IV. *-i* / *-i* *torĭu*, *-tóre*

(-щій, -щая.)

Esemple: / Примѣры:

I. *a intreba*: intrebâtoriu, -tóre; спрашивающій, -щая;

II	*a câdé* :	câdetoriŭ, -tóre,	падающій, -щая.
	a bé :	bêutoriŭ, -tóre,	пьющій, -щая.
III.	*a vinde* :	vîndêtoriŭ, -tóre,	продающій, -щая.
	a scrie :	scrietoriŭ, -tóre,	пишущій, -щая.
IV.	*a vorbi* :	vorbitoriŭ, -tóre,	говорящій, -щая.
	a ocârî :	ocârîtoriŭ, -tóre,	бранящій, -щая.

şi alt. и др.

Abbateri: Уклоненія:

I.	*a da* :	dâtâtoriŭ, -tóre,	дающій, -щая.
	a sta :	stâtâtoriŭ, -tóre,	стоящій, -щая.
	a la :	làutoriŭ, -tóre,	моющій, -щая голову.
II.	*a avé* :	avutoriŭ, -tóre,	имѣющій, -щая.
	a ţiné :	ţietoriŭ, -tóre,	держащій, -щая.
III.	*a spune* :	spuetoriŭ, -tóre,	сказывающій, -щая.
	a ucide :	ucigâtoriŭ, -tóre,	убивающій, -щая
	a purcede :	purcegâtoriŭ, -tóre,	выѣзжающій, -щая.
IV.	*a fugi* :	fugâtoriŭ, -tóre,	бѣгающій, -щая.
	a câlâtori :	câlâtoriŭ, -tóre,	путешествующій, -щая.
	a vinî :	viitoriŭ, -tóre,	приходящій, -щая

şi altele, care se potŭ maĭ bine învăţa din traducerĭ şi practică, decâtŭ prin regulele etimologice.

и другія, которыя могутъ лучше изучаться изъ переводовъ и упражненія, чѣмъ по правиламъ этимологіи.

—

Nota. Participiele se'ntrebuintéză une-orĭ în forma num. substantive:

Прим. Причастія употребляются иногда въ видѣ именъ существительныхъ:

vîndêtoriŭ -lŭ, продавецъ; scrietoriŭ, -lŭ, писатель, писецъ; ucigâtore, -é, убійца; aparâtóre, -é, защитница и др.

—

pentru formaré — для образованія

b) Gerundieĭ — *b) Дѣепричастія*

toṭĭ aceléşi finale modului indefinitŭ: — все тѣже окончанія неопредѣленнаго наклоненія:

I. **-a**, II. **-é**, III. **-e**, IV. **-i** saŭ **-î** (*-ть.*)

se modificâ in: — измѣняются на:

I. *-ândŭ.*
II. *-êndŭ.*
III. *-ê* / *-i* *ndŭ.*
IV. *-i* / *-î* *ndŭ.*
(*-а, -ая; -я, -яя; -учи, -ючи.*)

ESEMPLE: — ПРИМѢРЫ:

I.	a tremur*a*	: tremur*ândŭ*,	дрожа.
II.	a ved*é*	: ved*êndŭ*,	видя.
III.	a vind*e*	: vind*êndŭ*,	продавая.
	a scri*e*	: scri*indŭ*,	пиша.
IV.	a dorm*i*	: dorm*indŭ*,	спя.
	a ur*î*	: ur*îndŭ*,	скучая.

şi alt. — и др.

Nota. 1. Gerundiele se 'ntrebuinṭeza une-orĭ in forma participieĭ, modificându-se in genŭ, numerŭ si cadŭ:

Прим. 1. Дѣепричастія употребляются иногда въ формѣ причастія, измѣняясь въ родѣ, числѣ и надежѣ:

tremurândŭ, ă; dĭ, e: — дрожа (-щій, ая; іе, ія.)
plângêndŭ, ă; dĭ, e: — плача (-щій, ая; іе, ія.)

şi alt. — и др.

Eĭ s'aŭ cuprinsŭ cu mânele tremurânde si cu ochiĭ plângêndĭ: они обнялись дражащими руками и плачущими глазами.

2. Gerundiele, de forma pronumenalâ, se 'ntrebuinţézâ în aşa feliŭ:

2. Дѣепричастія, формы мѣстоименной, употребляются такимъ образомъ:

s.	1. lâudându mĕ	pl.	lâudându ne	хвалясь.
	2. lâudându te		lâudându vĕ	
	3. lâudându se		lâudându se	

şi alt. и др.

—

c) Supina.

Supina, fiindŭ uâ modificaţie conjugalâ primitivâ a verbuluĭ, nu se deduce, ci se esplicâ prin finalele principale:

c) Супинъ.*

Супинъ, будучи коренное спрягательное измѣненіе глагола, не производится, но выражается основными окончаніями:

-atŭ, -tŭ, -utŭ, -sŭ *(-ный, -мый; -нъ, -мъ)*

şi se 'ntrebuinţézâ la conjugare verbelorŭ, ĭar uneorĭ în forma numelorŭ substantive şi adjective, dupre tóte regulele etimologice:

и употребляется при спряженіи глаголовъ, а иногда въ видѣ именъ существительныхъ и прилагательныхъ, по всѣмъ правиламъ этимологіи:

a lucra: lucr*atŭ*, â; ţĭ, e : обработанный, -ая; -ые, -ыя.
a da : d*atŭ* , â; ţĭ, e : данный , -ая; -ые, -ыя.
a vedé: vĕḑ*utŭ*, â; ţĭ, e : видимый , -ая; -ые, -ыя.
a spune: spu*sŭ* , â; şĭ, e : сказанный , -ая; -ые, -ыя

şi alt. и др.

---

* Супинъ соотвѣтствуетъ русскому причастію страд. глаг. и существ. отглагольному: cititŭ, â: читанный, -ая; cititŭ, -lŭ, чтеніе; vîndutŭ, â, проданный, -ая; vîndutŭ, -lŭ, продажа. и др.

CAPITULŬ IX. / ГЛАВА IX.

ADVERBULŬ. / НАРѢЧІЕ.

§ 51

* Adverbele, în privința semnânței și întrebuințărei în vorbâ, se 'mpartŭ în:

* Нарѣчія, по значенію и употребленію въ рѣчи, раздѣляются на:

I. Timpurale, *нар. времени:*

Astâḑĭ, aḑĭ, сегодня, нынѣ; mâne, завтра; poĭmâne, послѣ завтра; acum, теперь; atunce, тогда; érna, зимою; tómna, осенью; vara, лѣтомъ; ḑiŭa, днемъ; câtre zorĭ, -ziorĭ, къ разсвѣту; séra и sara; вечеромъ; în-spre-sérâ, къ-вечеру; de-cu-sérâ, съ-вечера, diminéța, утромъ. și al. и др.

—

II. Locale, *нар. мѣста:*

Aice, acі, здѣсь; colo,-acolo, тамъ; de-dincolo, оттуда, încolo, colo, туда; de-acolo, оттолѣ; pe-acolo, туда, тамъ, înnapoĭ, позади, назадъ; afarâ, вонъ, внѣ; pretutindene, вездѣ, всюду, повсюду; încóce, сюда; pe-dincóce, по сю сторону, pe-dincolo, по ту сторону, туда; pe-astâ-parte, по этой сторонѣ; pe-cé-parte, по той сторонѣ; unde, куда; de-unde, откуда; alocure, въ иныхъ мѣстахъ; și al. и др.

—

III. Negâtive, *нар. отрицанія:*

Ba, nu, ne—: нѣтъ, не, ни; nicĭ-cum, никакъ; nicĭ-de-cum, никакимъ образомъ, нисколько; nicĭ-nicĭ, ни-ни; și al. и др.

—

IV. Afirmâtive, *утвердительныя:*

Da, darâ, да, точно; adevêratŭ, справедливо, воистинно; ei-bine, ну-хорошо; așa, такъ; negreșitŭ, непремѣнно; de sine se 'nțellege, само по себѣ разумѣется; și al. и др.

---

* Cuvintele, care sîntŭ, spre-a hotârî verbele la felĭurita lorŭ întrebuințare în vorbâ.

Слова, служащія для опредѣленія глаголовъ, при различномъ ихъ употребленіи въ рѣчи.

V. Interrogâtive, *вопросительныя:*

Cum? какъ? какимъ образомъ? unde? куда? de-unde? откуда? pe-unde? куда? съ которой стороны? când? когда? de-când? съ какихъ поръ? съ котораго времени? şi al. и др.

—

VI. De câtime, *количественныя:*

Multŭ, много; puţinŭ, мало; indoitŭ, вдвойнѣ; înḑecitŭ, вдесятеро; de-totŭ, совсѣмъ; preste-totŭ, вовсе; şi a. и др.

—

VII. Modale, *качественныя:*

Aşa, такъ, такимъ образомъ; bine, хорошо; rĕŭ, худо; frumosŭ и formosŭ, красиво; cinstitŭ, честно; mereŭ, всплошь; cum-va, какъ нибудь; lâudatŭ, похвально; şi al. и др.

—

§ 52.

Tóte classificatele adverbe se 'mpartŭ încâ, in privinţa deducereĭ, în

Всѣ подраздѣленныя нарѣчія раздѣляются еще, по производству, на

a) râdâcinale, коренныя:

Aşa, такъ; unde? куда? nu, не, нѣтъ; şi al. и др.

b) deduse, производныя:

Érna, зимою; acasâ, домой; ḑiŭa, днемъ; cinstitŭ, честно; luminatŭ, свѣтло; şi al. и др.

c) cercuscrise, описательныя:

Nici-de-cum, нисколько; de-cu-sérâ, съ-вечера; pe-astâ-parte,

по-сю-сторону; de-sine-se 'nţellege, само-собою-разумѣется; cu-adevĕratŭ, воистинно; şi al. и др.

—

Nota. Unele adverbe: a) se potŭ scâri şi b) a se arâta în chipulŭ micşuratŭ:

Прим. Иныя нарѣчія: a) могутъ имѣть степени сравненія и b) могутъ быть показаны въ уменьшенномъ видѣ:

a) — maĭ bine, лучше; pré lâudatŭ, очень похвально; de totŭ sincerŭ, совсѣмъ искренно; b) — bineşorŭ, хорошенько; frumuşelŭ, красивенько; puţintelŭ, немножечко; friguşorŭ, холодненько; greuşorŭ, тяжеленько; şi al. и др.

CAPITULŬ X. PREPOZIŢIÉ.

ГЛАВА X. ПРЕДЛОГЪ.

§ 53.

* Prepoziţiele, dupre întrebuinţaré lorŭ, se 'mpatrŭ în *despârţitive* şi *împreunâtive*.

* Предлоги, по употребленію, раздѣляются на *отдѣльные* и *слитные*.

I. Prepoziţiele despârţitive sîntŭ:

Отдѣльные предлоги суть:

a) Cele, care ocârmuescŭ cu caƒulŭ dativŭ:

a) Управляющіе дательн. падежемъ:

(cuĭ? кому?)

a —, supra, asupra, d' asupra, de-asupra: надъ, надо; сверхъ; pe-de-subt, pe-de-desubtulŭ: подъ, изъ-подъ; în-urma, pe-urma, послѣ; împrejma, окрестъ, около; contra, încontra, противъ, наперекоръ, şi al. и др.

---

* Prepoziţiele arată felĭurite referinţe cuvintelorŭ declinabile, schimbândŭ une-orĭ forma şi însemnanţa verbelorŭ, cu care se 'mpreunâ.

* Предлоги показываютъ различныя отношенія склоняемыхъ словъ, измѣняя иногда форму и значеніе глаголовъ, съ которыми сливаются.

b) Cele, care ocârmuiescŭ cu cadulŭ accuzativŭ: *b) Управляющіе винит. падежемъ.*

(cine? ce? кого? что?)

Afarâ-de, внѣ, извнѣ, кромѣ; aprópe-de, близъ; din, изъ; de, d', за; de-la, dela, отъ; de, despre: о, объ, про, за; dintre, dintru, dintr': изъ, изъ-за, изъ среди; dupre, pe-dupre, по, послѣ; de-pe, со, съ (-поверхность;) din, изъ, изо; pin, чрезъ; dincolo-de, по ту сторону; dincóce-de, по сю сторону; afarâ-de, кромѣ; de-prin, изъ; în., in-, въ, во; între, întru, среди, посреди, между, внутри; cu, con-, съ, со (совокупность); câtre,-â; spre, къ, ко (стремленіе), предъ; de-câtre,-â, отъ, со стороны; la; у, къ, ко; lângâ, около; pân, pânâ, до; pentru, для, ради, за; pe, pâ, p', на (поверхность;) prin, чрезъ, посредствомъ; pintre, сквозь, чрезъ; preste, чрезъ, на; pe-dupre, по-за; fârâ, fârâ-de, fâr-de, безъ, безо. și al. и др.

—

§ 54.

II. Prepozițiele împreunâtive sîntŭ: *Предлоги слитные суть:*

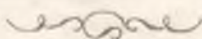
a- : **a**ducŭ, приношу (при, у-)-
ad- : **ad**mirŭ, удивляю (у-)
de- : **de**prindŭ, пріучаю (при-)
des, dis- : **des**batŭ, **dis**facŭ, отбиваю, вычитаю, раздѣлываю (от-,вы-,раз-)
din- : **din**tâezŭ, первенствую (изъ первыхъ) (изъ-, изо-)
în, îm- : **în**torcŭ, **îm**partŭ, возвращаю, оборачиваю, раздѣляю (воз-, раз-)
pro- : **pro**ducŭ, произвожу (про-,произ.-)
pre- : **pre**punŭ, предполагаю, подозрѣваю (пред-, под-)
pri- : **pri**facŭ, передѣлываю (пере-)
re- : **re**vinŭ, возвращаюсь (воз-, обратно-)
res- rês- : **res**facŭ, **rês**tornŭ, раздѣлываю, опрокидываю (раз-, опро-)
sub-, **su-** (b = p) **sup**punŭ, **su**scriŭ, подчиняю, подписываю (под-)
stre, strê : **stre**batŭ, **strê**pungŭ, проникаю, прокалываю (про-)
tra- : **tra**ducŭ, перевожу (пере-)
trans- : **tra**nsportŭ, переношу, перевожу (пере-)

cu-	:	**cu**prindŭ, **cu**legŭ, обнимаю, собираю (об-,со-)
con-		**con**sholerĭu, **con**vorbescŭ, соученикъ, собесѣдую
com-		**com**punŭ, сочиняю. (со-)
ex-	:	**ex**ternŭ, **ex**portaţie, извнѣ (внѣшній), вывозъ (из-)
in-	:	**in**ternŭ, **in**portaţie, внутренній, ввозъ, (въ-,в-)
inter-	:	**inter**rogŭ, **inter**ḑicŭ, вопрошаю, противорѣчу (во-,противо-.)
		şi al. и др.

ESEMPLU.

Putemŭ ḑice *către* (ce?) tótă lume, că *in* (ce?) cugetele nóstre se tăinuescŭ treĭ dorinţe nobile: să nu fimŭ *incontra* (cuĭ?) religieĭ, ştiinţeĭ şi umanitateĭ, *pentru* (ce?) însaşi fericire iubiteĭ nóstre patrie.

Noĭ **pre**punemŭ, că adevĕraţiĭ patrioţĭ nu se vorŭ **ad**mira ideelorŭ nóstre, ci li se vorŭ **sup**pune lorŭ.

CAPITULŬ XI. — ГЛАВА XI.

CONJUNCŢIE. — СОЮЗЪ.

§ 55.

* Conjuncţiele se 'mpartŭ in: — Союзы раздѣляются на:

I. Împreunătive, *соединительные:*

şi,-şi, и,-же; asemene, также; încă, еще; încă-şi, еще-и; afară-de-aceé, кромѣ того; pe-lânga-acéstă-şi, къ-тому-и; şi al. и др.

—

II. Despreunătive, *раздѣлительные:*

saŭ, séŭ, или, orĭ...orĭ,-или...или; aĭ...aĭ,-ли, или; nicĭ...nicĭ,-ни...ни; verĭ, либо; şi al. и др.

—

* Conjuncţiele sîntŭ spre-a arăta feliuritele referinţe între cuvinte şi idee. — Союзы служатъ для показанія различныхъ соотношеній между именами и мыслями.

III. Esplicàtive, *изъяснительные*:

că, что, чтобы, дабы; cum-că, въ томъ, что; ca-cum, precum-că, будто бы; adecâ=(a. d.), то есть=(т. е.); şi al. и др.

—

IV. Interrogàtive, *вопросительные*:

aŭ? óre, orĭ? de?-ли?

—

V. Compàràtive, *сравнительные*:

ca şi, какъ-и; cu-câtŭ... cu-atâtŭ, сколь..... столь; cum.... aşa, aşafeliŭ, какъ.....такъ, такимъ образомъ; şi al. и др.

—

VI. Condicionale, *условные*:

dupre-ce....(aşŭ, aĭ, arŭ; amŭ, aţĭ, arŭ, бы) послѣ бы; pânâ-ce.... до того; când.... когда; dacâ.... если; de, если; în-vreme-ce.... тогда-какъ; numaĭ-ce..., только-что; şi al. и др.

—

VII. Conjunctive, *сослагательные*:

sâ, чтобы, да; ca sâ, дабы, пусть; (a — ;) de-a, pentru-a, для того-чтобы; întru-a, въ томъ-чтобы; spre-a. къ тому-чтобы; pânâ-a, дотого-чтобы; fârâ-a, fârâ-de-a, безъ того-чтобы; şi al. и др.

—

VIII. Cedàtive. *уступительные*:

de-şi.... totuşi, însâ: если-же... все-же, но; mâcar-câ... însâ: хотя.... но; fie-câ.... însâ, будь-что.... но; lasŭ; lasŭ-câ.... darâ: пусть, пусть-бы... но; fiindŭ-câ.... însâ: (будучи) поелику.... но; dreptŭ-câ... ïarâ: правда-что.... но; de... încale: если.... однако, все таки; şi al. и др.

—

IX. Adversàtive, *противительные*:

ci, însâ, darâ, ïar, но, однако, таки; totuşĭ, все-же; de-alta-câ, впрочемъ; şi al. и др.

X. *Caŭzale*, *винословные*:

pentru-câ, для того-что; câcĭ, ибо; câcĭ-câ, de-vreme-câ, потому-что; şi al и др.

—

XI. *Successive*, *послѣдовательные*:

numaĭ-ce, только-что; ingrabâ-ce, вскорѣ-какъ; când.... atunce, когда... тогда; pe-urmâ, потомъ; întâĭu (primo), вопервыхъ; a-doŭa (secundo), вовторыхъ; a-treé (terţio), втретихъ; înfine, наконецъ; şi al. и др.

—

XII. *Încheetive*, *заключительные*:

şi-aşa, итакъ; aşa-darâ, слѣдовательно; decĭ, dreptŭ-acéstâ, а потому; urmézâ-dar, слѣдственно; şi al. и др.

—

§ 56.

Tóte aceste classificaţiĭ de conjuncţiĭ se 'mpartŭ încâ în:

Всѣ эти разряды союзовъ раздѣляются еще на:

a) Simple, *простые*:

şi, и; ci, но; sâ... чтобы, да; ş. al. и др.

b) Compuse, *сложныя*:

fiindŭ-câ, такъ-какъ; nu-numaĭ, не-только; în-vreme-ce, тогда-какъ şi al. и др.

c) Conrespunţetive, *соотвѣтствующіе*:

şi... şi, и.. и; atâtŭ.... câtŭ, столь ... сколь; de-şi.... însâ, ежели-и... но; în-câtŭ.... într' atâtŭ, во-сколько.... во-столько; precum....asemene, какъ, каково... такъ, подобно; şi al. и др.

CAPITULŬ XII. / ГЛАВА XII.

INTERJECȚIĬ. / МЕЖДОМЕТІЕ.

§ 57.

* Interjecțiele, alcătuindu-se din feliurite cuvinte, sîntŭ:

Междометія, образуясь изъ разныхъ словъ, бываютъ:

I. *Simple*, *простыя*:

ĭată! вотъ! ĭa-așa! вотъ такъ! da, dară! да, да! aferim! похвально! bravo! браво! ura! ura! ura! ура! ура! ура! a, ah, oh, uf, a, ахъ, охъ, уфъ! vaĭ! ой! увы! amarŭ! горе! ferice! блаженство! fie! быть тому! i! и! e! e! e, e! țss! ți! тсс! ци! haĭ, haide! идемъ! пошелъ! dă! ну! давай! na! e! на! бери! afară! вонъ! ho! ho! го! го! hei! bre! ascultă! гей, послушай! și al. и др.

II. *Compuse*, *сложныя*:

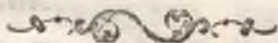
maĭ-așa! еще-бы-нетакъ! de-totŭ-nu! совсѣмъ нѣтъ! vaĭ-de-mine! горе мнѣ! ĭa-vedețĭ! вотъ видите! vezĭ-bine! конечно! da-zeŭ, (дей)! право! ей! ей! na ț' o bună! вотъ тебѣ и на! și al. и др.

III. *Deduse*, *производныя*:

hârștĭ! (a hârști) хвать! troscŭ! (a tresni); хлопъ! plioscŭ (a plesni) пліосъ! troncă! (a trosni) трахъ! și al и др.

IV. *Imitative*, *подражательныя*:

cu-cu! ку-ку! car-car! каръ-каръ! ham! ham! гамъ! гамъ! bâr! bâr! бе-бее-бе! bom! bom! bom! бомъ! бомъ! бомъ! zin! zin! zin! зинь! зинь! зинь! și al. и др.

---

* Interjecțiele sîntŭ cuvinte saŭ idee eliptice, care se rostescŭ sub înrîurire feliuritelorŭ întipărirĭ sufletești.

* Междометія суть слова или доразумѣваемыя мысли, которыя произносятся, подъ вліяніемъ различныхъ душевныхъ впечатлѣній.

CAPITULŬ XIII. / ГЛАВА XIII.

§ 58.

Analisulŭ etimologicŭ de cuvinte.

Lâmurire cuvintelorŭ, dupre tóte regulele etimologice, se numeşte *analisulŭ etimologicŭ de cuvinte.*

Pentru-a analisa cuvintele dupre regulele etimogice, neapârate sîntŭ urmâtórele întrebârĭ primitive:

Этимологическій разборъ словъ.

Объясненіе словъ, по всѣмъ правиламъ этимологіи, называется *этимологическимъ разборомъ словъ.*

Для разбора словъ по правиламъ этимологіи, необходимы слѣдующіе коренные вопросы:

I. La numele substantive: / I. При именахъ существительныхъ:

Ce felĭu de nume?	(§ 14.)	Какое имя? (-часть рѣчи)?
a) în privinţa substanţeĭ?	(a, d, c.)	а) по предмету?
b) în privinţa sfereĭ?	(d, e, f)	b) по кругу дѣйствія?
Formele primitive?	(§§ 15, 16.)	Коренныя формы (начало)?
De ce genŭ?	(§ 17.)	Какого рода?
De ce numêrŭ?	(§ 18.)	Какого числа?
De ce caḑŭ?	(§ 21.)	Какого падежа?
Şi forma declinâreĭ?	(§ 22.)	И формы склоненія?
Deducere (derivaţie) cuvîntuluĭ?	(prin practicâ, практически).	Словопроизводство?

II. La numele adjective: / II. При именахъ прилагательныхъ:

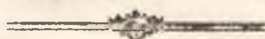
Ce felĭu de nume?	(§ 29.)	Какое имя? (-часть рѣчи)?
a) în privinţa sfereĭ?	(a, b, c, d.)	а) по кругу дѣйствія?
b) în privinţa finaluluĭ?	(§ 30.)	b) по окончанію?
Formele primitive	(§§ 29, 30, Nota.)	коренныя формы?
— Genulŭ?	(§ 17.)	— Родъ?
— Numêrulŭ?	(§. 18.)	— Число?

— Caḑulŭ? (§ 21.)	— Падежъ?
— Forma declinâreĭ? (§ 32.)	— Форма склоненія?
— Gradulŭ de comparaţie? (§ 31.)	— Степень сравненія?
— Deducere (derivaţie) numeluĭ? (prin practicâ, практически).	— Словопроизводство?

III. La pronume:	***III. При мѣстоимен:***
Ce felĭu de pronume?	Какое мѣстоименіе?
— Forma primitivâ? (§ 15.)	— Начало?
— Ce genŭ? (§ 17.)	— Родъ?
— Ce numĕrŭ? (§ 18)	— Число?
— Ce caḑŭ? (§ 21.)	— Падежъ?
— Ce declinare? (-pronumelorŭ.)	— Склоненіе? (-мѣстоимен.)
Deducere (derivaţie) numeluĭ? (practicŭ).	— Словопроизводство? (практически).

IV. La verbe:	***IV. При глаголахъ:***
Ce felĭu de verbŭ? (§ 39.)	Какой глаголъ?
Ce conjug. modificaţie? (§ 50.)	Какое спрягат. измѣненіе?
— Formele primitive? (§ 43.)	— Коренныя формы?
— De ce conjugare? (§ 41. 2.)	— Спряженіе?
— Forma conjugâreĭ (§ 43.)	— Форма спряженія?
— Ce modŭ? (§ 41.)	— Наклоненіе?
— Ce timpŭ? (§ 41. 1.)	— Время?
— Ce persônâ? (§ 42.)	— Лицо?
— Ce numĕrŭ?	— Число?
— Deducere (derivaţie) numeluĭ? (practicŭ)	— Словопроизводство? (практически).

V. La adverbe, prepoziţiĭ, conjuncţiĭ şi interjecţiĭ:	***V. При нарѣчіяхъ, предлогахъ, союзахъ и междометіяхъ:***
Ce felĭu de nume? (§ 51, 53, 55, 57.)	Какое имя? (-часть рѣчи?)
Forma primitivâ? (ficsâ.)	Коренная форма? (неизмѣн.)
a) în privinţa semnânţeĭ?	a) по значенію?
b) în privinţa deducereĭ? (§§ 52, 56, 57.)	b) по производству?
Deducere (derivaţie) numeluĭ? (practicŭ)	Словопроизведеніе? (практически.)

§ 59. ESEMPLE ANALISULUĬ ETI
ПРИМѢРЫ ЭТИМОЛОГИЧЕ

Esemple de analisŭ:	Î N T R E B Â R E L E,			
Omulŭ, maĭcele, ideelorŭ; naţionale, maĭ dulce; cincĭ; mie, li.	Ce feliu de nume?	în privinţa: a) substanţeĭ? b) siereĭ? c) finaluluĭ? d) classificaţieĭ? e) formâreĭ? f) compâraţieĭ?	Formele primitive?	Genulŭ?
	R E S P U N S U R E L E,			
Omulŭ, *человѣкъ*:	subst.	a) simţualŭ b) comunŭ e) simplu.	omŭ, omulŭ; ómenĭ, ómeniĭ	masculinŭ.
maĭcele, *матери*:	subst.	a) simţualŭ b) comunŭ e) simplu.	maĭcâ, maĭca; maice, maĭcele.	femeninŭ.
ideelorŭ, *ідеямъ*:	subst.	a) idealŭ b) comunŭ e) simplu.	idee, ideé; idee, ideele.	femeninŭ.
naţionale, *націо-нальныя*:	adjec. bifinalŭ.	b) possessivŭ c) bifinalŭ.	naţionalŭ, lâ; naţionalĭ, le.	femeninŭ.
maĭ, *болѣе, еще*:	adverb:	e) simplu.	for. ficsâ.	„
dulce, *сладкій, ая*:	adject. monofinalŭ.	b) calitâtivŭ. e) simplu. f) comparativa.	dulce, dulce. dulcĭ, dulce.	eterogenŭ.
cincĭ, *пять*:	adject.	b) numer. card. e) simplu.	for. ficsâ.	eterogenŭ.
mie, *мнѣ*:	pronum.	d) personalŭ. e) simplu.	eŭ, noĭ.	eterogenŭ.
li, *имъ*:	pronum.	d) personalŭ e) simplu-comverbalnicŭ. (-lorŭ.)	elŭ, eĭ.	eterogenŭ.

MOLOGICŬ DE CUVINTE.

СКАГО РАЗБОРА СЛОВЪ.

Вопросы:			
Numĕrulŭ? a) singular. b) plĭuralŭ.	a) cadulŭ? b) persóna? c) modulŭ? d) timpulŭ?	Forma: a) declinâreĭ? b) conjugâreĭ?	Deduceré (derivaţié) numeluĭ? Словопроизведеніе?
Отвѣты:			
a) singul.	nomenativŭ.	definitâ.	ominescŭ; omineşte; umanitate; ominire; a face omŭ; şi al.
b plĭuralŭ	nomenativŭ.	definitâ.	de maĭcâ; maĭcuţâ; maĭceşte; a maĭci (mâmci) - mamcâ şi al.
b) plĭuralŭ	dativŭ.	definitâ.	idealŭ; de idee; idealistŭ şi al.
b) plĭuralŭ	nomenativŭ.	form. adj.	naţie, naţionalnicŭ şi al.
”	”	”	”
a) singul.	nomenativŭ.	form. adj.	dulceţŭ; dulcéţâ; îndulcitŭ; îndulcescŭ şi al.
b) plĭuralŭ	nomenativŭ	form. adj. num.	cincerĭu; a încinci; a cince şi al.
a) singul.	dativŭ.	form. pron.	mie: êmĭ 'mĭ, mi, m. (§ 38).
b) plĭuralŭ	dativŭ.	form. pron.	lorŭ: li, lí. (§ 38)

Esemple de analisŭ: fâ; bineşorŭ; fârâ; ci; şi; zin! zin!	ÎNTREBÂRELE, Ce felĭu de nume? în privinţa: a) substanţeĭ? b) sfereĭ? c) finaluluĭ? d) classificaţieĭ? e) formâreĭ?	Formele primitive?	Genulŭ?
	RESPUNSURELE,		
fâ, *дѣлай*:	verbulŭ: b) activŭ; e) simplu.	facŭ, a face, fâcutŭ.	eterogenŭ.
bineşorŭ, *хорошенько*:	adverb. d) modalŭ; e) simplu.	forma ficsâ.	"
fârâ, *безъ*:	prepoz. d) despârţitivâ e) simplâ.	forma ficsâ.	"
ci, *но*:	conjunc. d) adversat. e) simplâ.	forma ficsâ.	"
şi, *и*:	conjunc. d) împreun. e) simplâ.	forma ficsâ.	"
zin! zin! *зинь! зинь!*	interjec. e) imitâtivâ.	forma ficsâ.	"

Nota. La analisulŭ etimologicŭ de cuvinte neapâratŭ este a trec dela practicâ la teorie şi dincontra — teorie regulelorŭ grammaticale tre bue sâ se 'nveţe nu în altŭ chipŭ, precum prin essersicii practice în lec turâ, în scripturâ dictatâ, în trâducere, şi de-pe una, şi de-pe alta limbâ fragmentelorŭ, ce se cuprindŭ în acestŭ «Cursŭ».

59 — ПРОДОЛЖЕНІЕ.

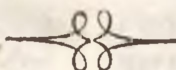
ВОПРОСЫ:			
Numĕrulŭ? a) singular. b) plĭuralŭ.	a) Caḑulŭ? b) persóna? c) modulŭ? d) timpulŭ?	Forma: a) declinâreĭ? b) conjugâreĭ?	Deduceré (derivaţié) numeluI? Словопроизведеніе?
ОТВѢТЫ:			
singularĭu.	b) a-doŭa. c) imper. d) „ –	b) activa.	fâcĕtorĭu; faptâ; fâctorie şi al.
„	„	„	unŭ bine; uâ bunâtate; a îmbunâtâţi resbunare ş. a.
„	„	„	„
„	„	„	„
„	„	„	„
„	„	„	„

Прим. При этимологическомъ разборѣ словъ, необходимо переходить отъ практики къ теоріи и обратно — теорія грам. правилъ должна изучаться не иначе, какъ при практическихъ упражненіяхъ въ чтеніи, въ письмѣ подъ диктовку и въ переводахъ, то на одномъ, то на другомъ языкѣ, отрывковъ, помѣщенныхъ въ этомъ «Курсѣ».

II.

SINTACSA GENERALÂ.

ОБЩІЙ СИНТАКСИСЪ.

Parté a-doŭa.

Часть вторая.

SINTACSA.

СИНТАКСИСЪ.

§ 63.

Introducere.

Введеніе.

Din cuvintele etimologice (vedĭ etim. § 5), unite dupre regulele vorbeĭ, se compunŭ feliurile *idee* şi *judecâţĭ*.

Изъ словъ этимологическихъ (см. этим. § 5), согласованныхъ по правиламъ рѣчи, составляются разныя *мысли* и *сужденія*.

Cuvintele :

Слова :

elŭ, онъ ; *a face*, дѣлать ; *bine*, добро,

ca cuvinte etimologice însemnézâ numaĭ treĭ deosebite înţellegerĭ; ĭar unindu le dupre regulele vorbeĭ, potŭ compune aşa felĭu de *judecâţĭ*:

какъ слова этимологическія, показываюсъ только три различныя понятія; но, соединивъ ихъ по правиламъ рѣчи, могутъ составить такія *сужденія* :

Elŭ face bine, онъ дѣлаетъ добро; eĭ aŭ fâcutŭ bine, они сдѣлали добро; lorŭ lĭ aŭ fâcutŭ bine, имъ сдѣлали добро; faceţi lĭ lorŭ bine, сдѣлайте имъ добро; fâcutu lĭ aŭ lorŭ bine? сдѣлали ли имъ добро? şi alt. и др.

§ 64.

Regulele, care aratâ cum trebue sâ se unéscâ *cuvintele etimologice parţiale* (înţellegerĭ), pentru com-

Правила, которыя показываютъ какъ должно согласовать отдѣльныя этимологическія слова (понятія), для

punere diferitelorŭ *idee* şi *judecâţi*, se numescŭ *regulele sintacsice speciale concordârei* şi *ocârmuireĭ cuvintelorŭ în vorbâ*.

составленія различныхъ *мыслей* и *сужденій*, называются *частными синтаксическими правилами согласованія* и *управленія словъ въ рѣчи*.

§ 65.

Ideele şi *judecâţele*, compuse din cuvinte, dupre regulele sintacsice speciale, se numescŭ *propoziţiĭ grammaticale séŭ frase*.

Мысли и *сужденія*, составленныя изъ словъ, по частнымъ синтаксическимъ правиламъ, называются *грамматическими предложеніями или фразами*.

Nota. Propoziţie póte cuprinde numaĭ uâ idee séŭ judecatâ, ĭar frasa — una saŭ maĭ multe idee (propoziţiĭ):

Прим: Предложеніе можетъ заключать только одну мысль или сужденіе, а фраза — одну или болѣе мыслей (предложеній):

Eŭ vorbescŭ, я говорю (este propoz., предл.). — Eŭ vorbercŭ numaĭ de cele, ce ştiŭ, я говорю только о томъ, что знаю (este frasâ, — фраза).

§ 66.

Regulele, dupre care se cunoscŭ pârţele temeĭnice (subiect. şi pred.) şi formele propoziţielorŭ gram. se numescŭ *regulele sintacsice generale*.

Правила, по которымъ узнаются основныя части (подлежащее и сказуемое) и формы предложеній, называюся *общими синтаксическими правилами*.

§ 67.

Regulele sintacsice *speciale* şi *generale*, dupre care se unescŭ cuvintele

Частныя и *общія* синтаксическія правила, по которымъ слова соединяются въ

în judecăţi şi judecăţele — într' uâ deplină cuvîntare, se numescŭ *sintacsa.*

сужденія, а сужденія — въ одну полную рѣчь, называются *синтаксисомъ.*

§ 68.

Sintacsa de limba rumână, dupre însuşiré şi cuprinderé regulelorŭ, se 'mparte în *sintacsa specială* şi în *sintacsa generală.*

Синтаксисъ румынскаго языка, по свойству и содержанію правилъ, раздѣляется на *частный* и *общій синтаксисъ.*

SINTACSA GENERALĂ.*

ОБЩІЙ СИНТАКСИСЪ.

CAPITULŬ I.

ГЛАВА I.

Părţele temeĭnice şi formele propoziţielorŭ grammaticale.

Основныя части и формы грамматическихъ предложеній.

§ 69.

Propoziţiele se 'mpartŭ în *principale* (absoliute) şi 'n *deplinitive* (incidente).

Предложенія раздѣляются на *главныя* (независимыя) и на *дополнительныя* (придаточныя).

---

* În programma « Cursuluĭ » aŭ întratŭ numaĭ sintacsa generală, neapărată la analisulŭ propoziţielorŭ şi la trăducerele de-pe limba rumână pe cé ruséscă, desluşindŭ la aceste şi sintacsa specială, teorié căreĭ se învaţă în superiórele classe gimnasiale, la trăducerele de-pe limbele streine pe cé rumână.

Въ программу « Курса » вошелъ только общій синтаксисъ, необходимый при разборѣ предложеній и при переводахъ съ румынскаго яз. на русскій, практически объясняя при этомъ и частный синтаксисъ, теорія котораго изучается въ высшихъ гимназическихъ классахъ, при переводахъ съ иностранныхъ на румынскій языкъ.

§ 70.

Pârţele temeĭnice de fie-care propoziţie sîntŭ: *subĭectulŭ* (numele) şi *predicatulŭ* (verbulŭ).

Основныя части каждаго предложенія суть: *подлежащее* (имя) и *сказуемое* (глаголъ).

§ 71.

Subĭectulŭ (numele) este lucrulŭ, despre care se vorbeşte, şi se afla în propoziţie prin întrebârele:

Подлежащее (имя) есть предметъ, о которомъ говорится, и въ предложеніи находится по вопросамъ:

cine? кто? *ce?* что?

§ 72.

Predicatulŭ (verbulŭ) aratâ, ce a-nume se vorbeşte de subĭectŭ (nume).

Сказуемое (глаголъ) показываетъ, что именно говорится о подлежащемъ (имени).

Omulŭ judecâ, человѣкъ судитъ. Timpulŭ trece, время проходитъ: cine judecâ? omulŭ; ce trece? timpulŭ. Omulŭ, человѣкъ; timpulŭ, время, sîntŭ subĭecte, суть подлеж. ĭar judecâ, судитъ; trece, проходитъ, sîntŭ predicate, сказ.

Cuvintele de definire şi de complinire.

Слова опредѣлительныя и дополнительныя.

§ 73.

Pentru-a hotârî şi a îndeplinî maĭ lâmuritŭ subĭectulŭ saŭ predicatulŭ de orĭ-ce propoziţie, se 'ntre-

Чтобы яснѣе опредѣлить и дополнить подлежащее или сказуемое какого-либо предложенія, употребляются ино-

buinţeză une-orĭ alte cuvinte secundare, care se numescŭ *cuvintele de definire* şi *de complinire.*

гда другія второстепенныя слова, которыя называются *словами опредѣлительными* и *дополнительными.*

Omulŭ civilizatŭ şi bunŭ nu vorbeşte reŭ de alţiĭ, человѣкъ образованный и добрый не злословитъ другихъ; «civilizatŭ şi bunŭ» sîntŭ cuvinte de difinire, опред. la subĭect. «omulŭ»; «reŭ de alţiĭ» — de complin. допол. la pred. сказ. «nu vorbeşte».

Propoziţié capitală. (absolĭută.)

Главное предложеніе. (независимое.)

§ 74.

Fie-care idee, saŭ judecată simplă, esplicată prin cuvinte, alcătueşte uă propoziţie temeĭnică (absolĭută).

Всякая мысль, или простое сужденіе, выраженное словами, составляетъ одно главное (независимое) предложеніе.

Linişté cugetuluĭ se dobândeşte prin împliniré dătorielorŭ séle: спокойствіе совѣсти пріобрѣтается исполненіемъ обязанностей своихъ.

Cugetulŭ curatŭ este celŭ maĭ bunŭ judecătorĭu: чистая совѣсть есть лучшій судья.

— Îmbele propoziţiĭ sîntŭ temeĭnice, pentru-că amîndoŭe cuprindŭ doŭe idee absolĭute.

— Оба предложенія суть главныя, потому-что оба заключаютъ двѣ независимыя мысли.

§ 75.

Propoziţiele temeĭnice se numescŭ:

a) *simple*, de cuprindŭ unŭ subĭectŭ şi unŭ predicatŭ:

Главныя предложенія называются:

а) *простыми*, если имѣютъ одно подлежащее и одно сказуемое:

Omulŭ politicitŭ nu defaĭmâ pre nime: человѣкъ образованный никого не безславитъ.

şi b) *compuse*, de se alcâtuescŭ din maĭ multe subĭecte saŭ din maĭ multe predicate:

и b) *сложными*, если составляются изъ нѣсколькихъ подлежащихъ или нѣсколькихъ сказуемыхъ:

Moldova şi Valahié s' aŭ unitŭ în Principatele-Unite — Rumâne de Principele Alecsandru Ioannŭ I Cuza: Молдавія и Валахія соединились въ Соединенныя-Княжества — Румынскія княземъ Александромъ Іоанномъ I Кузою.

§ 76.

Propoziţiele temeĭnice se numescŭ *elliptice*, de li se lasâ subĭectulŭ saŭ predicatulŭ, care, în acestŭ cadŭ, se subînţellegŭ:

Главныя предложенія назыв. *сокращенными*, если въ нихъ бываютъ опущены подлежащее или сказуемое, которыя, въ такомъ случаѣ, подразумѣваются:

Fiĭ înţeleptŭ: будь благоразуменъ. Sub. подл. «tu, ты» se subînţ. подраз.

Mulţemiţiĭ sîntŭ fericiţĭ, nemulţemiţiĭ — nu: благодарные счастливы, неблагодарные — нѣтъ. Pred. «nu sîntŭ fericiţĭ» сказ. «не суть счастливы» se subînţ. подраз.

§ 77.

La propoziţiele elliptice se maĭ reportâ încâ *propoziţiele nepersonale*, care se compunŭ numaĭ din predicatulŭ, în a-treé persónâ:

Къ сокращеннымъ предложеніямъ относятся еще *безличныя пред.*, которыя составляются только изъ сказуемаго, въ 3мъ лицѣ:

tunâ, гремитъ; spulberâ, мятетъ; se luminézâ, свѣтлѣетъ şi alt. и др.

şi propoziţiele *implicite* (compacte), care, numaĭ prin unŭ cuvîntŭ, înfâţişézâ în sine tóte pârţele uneĭ pro-

и предложенія *доразумѣваемыя*, которыя, только по одному слову, обнаруживаютъ въ себѣ всѣ части предложе-

posiţie: — uşa! — pâne! sîntŭ propoziţiĭ implicite, pentru-câ se potŭ inţellege în aşa feliu:

нія: — uşa! двери! — pâne! хлѣба! суть предл. доразумѣваемыя, потому-что могутъ быть поняты такимъ образомъ:

Tu închide uşa: ты затвори дверь. Tu dâ 'mĭ pâne: ты дай мнѣ хлѣба.

Propoziţiele deplinitive.

(incidente.)

Дополнительныя предложенія.

(придаточныя.)

§ 78.

Înloculŭ cuvintelorŭ de definire şi de complinire (§ 73), subiectulŭ şi predicatulŭ propoziţieĭ temeĭnice se 'ndeplinescŭ uneorĭ cu alte propoziţiĭ, care şi se numescŭ *propoziţiele deplinitive* (incidente), fiindŭ-câ maĭ pe-largŭ îndeplinescŭ noima (ideé) propoziţielorŭ temeĭnice, decâtŭ *cuvintele de definire* séŭ *de complinire.*

Вмѣсто словъ опредѣлительныхъ или дополнительныхъ (§ 73), подлежащее и сказуемое главнаго предложенія дополняются иногда другими предложеніями, которыя и называются *дополнительными* (придаточными) *предложеніями*, такъ какъ обширнѣе дополняютъ мысль главныхъ предложеній, чѣмъ *опредѣлительныя* или *дополнительныя слова.*

Omulŭ mulţemitŭ póte cunóşte îndulciré fericireĭ: благодарный человѣкъ можетъ познавать сладость счастья.

Înlocŭ de cuvîntulŭ de definire: Вмѣсто опред. слова:

a) «mulţemitŭ, благодарный»

şi cele de complinire: и дополнительныхъ:

b) «îndulciré fericireĭ, сладость счастья»

se potŭ întrebuinţa întregĭ могутъ употребляться цѣлыя

propoziţiĭ deplinitive: — *дополнительныя предлож:*

a) «care este mulţemitŭ, который благодѣренъ»

b) «îndulciré, care elŭ aduce la fericire: сладость, которая доводитъ его до счастія.»

§ 79.

Propoziţiele deplinitive se 'mpartŭ în *elliptice* şi *analisate* (compuse).

Дополнительныя предложенія раздѣляются на *сокращенныя* и *полныя* (составныя).

§ 80.

Propoziţiele *deplinitive elliptice* se compunŭ: a) saŭ din num. *substantivŭ*; b) saŭ din *participie*; c) saŭ din *gerundie*:

Сокращенныя дополнительныя предложенія состав. a) или изъ *существительнаго*; b) или изъ *причастія* c) или изъ *дѣепричастія:*

a) Cu *întărire* unireĭ, s'aŭ liniştitŭ tótâ ţerra: съ *утвержденіемъ* соединенія, успокоилась вся страна. b) Omulŭ, *fâcêtorĭu*-de-bine, se bucurâ: человѣкъ, *дѣлающій* добро, радуется. c) Ştiinţele împodobescŭ pre omŭ, *luminându 'ĭ* minté: науки украшаютъ человѣка, *просвѣщая* его умъ.

§ 81.

Propoziţiele *analisate* se compunŭ: d) saŭ din *verbulŭ* şi *pronominele*:

Полныя предложенія составляются: d) или изъ *глагола* и *мѣстоименій*:

care, который; *cine*, кто; *ce*, что;

e) saŭ din *verbulŭ* şi *conjuncţiele:*

e) или изъ *глагола* и *союзовъ:*

sâ, ca sâ, чтобы; *câ*, что; *când*, когда.

d) *Cine* 'i *înţeleptŭ* şi *nobilŭ*, nu judecâ nicĭ de ómeniĭ,

pre *care nu 'ĭ ştie*, nici de faptele, *ce nu 'sŭ* de cuviinţâ: *Кто благоразуменъ* и *благороденъ*, не разсуждаетъ ни о людяхъ, *которыхъ не знаетъ*, ни о дѣлахъ, *которыя* неприличны. e) Omulŭ, *ca sâ'şi pótâ pâstra* vrednicié vorbeĭ, trebue maĭ nainte sâ gândéscâ, *când* prepune a vorbi : Человѣкъ, *чтобы могъ сохранить* достоинство своей рѣчи, долженъ прежде подумать, *когда* предполагаетъ говорить.

Propoziţié întrodusâ. **Вводное предложеніе.**

§ 82.

Între pârţele propoziţieĭ capitale se 'ntroduce uneorĭ uâ altâ propoziţie detotŭ particularâ, ca pentru rotundimé ideeĭ câpitale; aşa propoziţie se numeşte *întrodusâ*, pentru câ póte fi şi esseptâ, farâ-a schimba ideé capitalâ :

Между частями главнаго предложенія вставляется иногда совершенно особое предлож., какъ бы для округленія главной мысли; такое предлож. называется *вводнымъ*, потому что можетъ быть и опущено, безъ измѣненія главной мысли :

Elŭ, *mi se pare*, câ 'ĭ omŭ cinstitŭ, pentru câ, *precum ḑicŭ*, n'aŭ adusŭ pre nime la ticâloşie : Онъ, *мнѣ кажется*, честный человѣкъ, потому-что, *какъ говорятъ*, никого не довелъ до несчастія.

§ 83.

Pentru definiré cé maĭ deplinâ şi lâmuriré cuvintelorŭ propre, se 'ntrebuinţézâ une-orĭ, în forma propoziţielorŭ întroduse, cu ale lorŭ cele commune, care se numescŭ «*appoziţie*».

Для болѣе полнаго опредѣленія и поясненія собственныхъ именъ, употребляются иногда, въ видѣ вводныхъ предложеній, нарицательныя ихъ имена, которыя называются «*приложеніемъ*».

Moldova şi Rumânié, *Principatele-unite*, fură din vechime independente.

Sub Mircé I Basarabŭ, *domnulŭ Rumânieĭ*, la 1414, şi sub Bogdanŭ IV, *domnulŭ Moldavieĭ*, la 1512, aŭ începutŭ rumânii să plătéscă tributŭ (dajdie) Turciei, *Porţeĭ Otomane.*

Formele propoziţielorŭ. **Виды предложеній.**

§ 84.

Propoziţiele, în privinţa construcţieĭ, se 'mpartŭ:

a) în *istorice*, care cuprindŭ vr' uă idee séŭ judecată, în forma istorisireĭ simple:

Предложенія, по виду построенія, раздѣляются:

a) на *повѣтствовательныя*, которыя заключаютъ какую нибудь мысль или сужденіе, въ видѣ простаго разсказа:

Dumneḑeŭ *aŭ ziditŭ* ceriulŭ şi pământulŭ: Богъ *сотворилъ* небо и землю.

b) *imperâtive*, când esplică vr' uă poroncă, sfătuire séŭ îndemnare:

b) *повелительныя*, когда выражаютъ какое-либо приказаніе, совѣтованіе или побужденіе:

Lăudaţĭ pre Domnulŭ cu faptele vóstre cele bune! *Хвалите* Господа своими добрыми дѣлами!

c) *interogâtive*, când cuprindŭ vr' uă chestiune séŭ cercetare:

c) *вопросительныя*, когда заключаютъ какой нибудь вопросъ или изслѣдованіе.

Aŭ nu 'sŭ immortalĭ patrioţii ceĭ vrednicĭ, care nu ş' aŭ cruţatŭ nicĭ averé, nicĭ vieţa sa, pentru libertaté patrieĭ? *Не* безсмертны ли тѣ достойные патріоты, которые не пощадили ни имѣнія, ни жизни своей, для свободы отечества?

d) şi *esclamative*, când înfâţişézâ vr' uâ grabnicâ simţire sufletéscâ de bucurie, de spaimâ, imfiorare şi alt.

d) и *восклицательныя*, когда обнаруживаютъ какое нибудь быстрое душевное чувство радости, удивленія, страха, ужаса и др.

Şi tu eşti aicĭ, amico mé! Ce fericire!... sîntemŭ mântuiţi!
И ты здѣсь, подруга моя! Какое счастіе!... мы спасены!

CAPITULŬ II.

ГЛАВА II.

Semnele grammaticale.

Грамматическіе знаки.

§ 85.

Semnele grammaticale, dupre întrebuinţaré lorŭ în cuvinte şi propoziţiĭ, se 'mpartŭ în *etimologice* şi *sintacsice*.

Грамматическіе знаки, по употребленію ихъ въ словахъ и предложеніяхъ, раздѣляются на *этимологическіе* и *синтаксическіе*.

I.

Semnele etimologice.

Этимологическіе знаки.

§ 86.

Semnele etimologice se'ntrebuinţézâ în cuvinte, pentru-a combina saŭ a esсepta unele litere vocale, saŭ pentru-a arâta modificaré unelorŭ litere vocale şi consune.

Этимологическіе знаки употребляются въ словахъ, для слiянія или опущенія нѣкоторыхъ буквъ гласныхъ, или для показанія измѣненія иныхъ буквъ гласныхъ и согласныхъ.

Accentulŭ bivocalŭ (ʹ) se 'ntrebuinţézâ asupra lite-

Удареніе двоегласія (ʹ) употребляется надъ гласными

relorŭ vocale: *e*, *o*, pentru-a le arâta combinate cu lit. *a* în bivocalele:

буквами: *е*, *о*, для показанія ихъ слитыми съ буквою *a* въ двоегласныя:

é *(ea)*, **ó** *(oa)*.

Ac*ea*stâ fl*oa*re 'ĭ am*ea* = acéstâ flóre 'ĭ amé: этотъ цвѣтокъ мой.

2. *Sêmnulŭ micstŭ* (^) se 'ntrebuinţézâ asupra literelorŭ:

2. *Знакъ микстъ* (^) (смѣшенія) употребляется надъ буквами:

î, **â**, **ê**,

care se modificâ, dupre regulele etimologice, în

которыя измѣняются, по правиламъ этимологіи, въ

i, **a**, **e**:

cuv*î*ntŭ: cuv*i*nte, слова; v*î*ndŭ: v*i*nde, продаетъ; d*â*: d*a*ĭ, даю.

Eŭ vêdŭ, câ cuv*î*ntulŭ têŭ e sincerŭ; noĭ vedemŭ, câ cuv*î*ntele vóstre sîntŭ sincere: Мы видимъ, что слова ваши искренни.

3. *Sêmnulŭ finalŭ* (˘) se 'ntrebuinţézâ asupra literelorŭ finale: *ĭ*, *ŭ*, *ĕ*, pentru-a le arâta, saŭ câ se potŭ uni cu successa literâ vocalâ, séŭ câ se perdŭ, în forma literelorŭ semivocale:

3. *Краткій знакъ* (˘) ставится надъ краткими буквами: *ĭ*, *ŭ*, *ĕ*, чтобы показать, что онѣ или сливаются съ послѣдующею гласною буквою, или же теряются, въ видѣ полугласныхъ буквъ:

Elŭ nĭ aŭ disŭ, câ nu lĕ *aŭ* vêdulŭ (елъ нѧў зисъ, кы ну ляў вэзутъ): онъ намъ сказалъ, что не видѣлъ ихъ.

4. *Apostrofulŭ* (') aratâ âsaré litereĭ vocale:

4. *Апострофъ* (') показываетъ опущеніе гласной буквы:

Fiĭ mulţemitŭ, 'ĭ amŭ disŭ, şi veĭ cunóşte, în ce 'ţi

sâ fericiré: Будь благодаренъ, сказалъ ему, и узнаешь въ чемъ состоитъ твое счастіе.

Nota. Apostrofulŭ totŭ-deuna trebue s' însemne esseptiŭ literel, care nicĭ cum nu trebue sâ se audâ la rostiré cuvintelorŭ combinate, pâstrândŭ în aşa cadŭ litera, care este maĭ de trebuinţa, pentru-a înţelege maĭ bine însemnanţa cuvintelorŭ şi ideelorŭ.

Прим: Апострофъ всегда долженъ показывать опущеніе буквы, которая нисколько не должна быть слышна, при произношеніи соединяемыхъ словъ, сохраняя въ этомъ случаѣ букву, которая необходимѣе для того чтобы лучше понимать значеніе словъ и мыслей.

dâ 'mĭ; fâ 'mĭ; ci nu, a ne: d' âmĭ; f' âmĭ: дай мнѣ; сдѣлай мнѣ.

5. *Cedilulŭ* (¸) aratâ modificaré (schimbare) literelorŭ consune:

5. *Седиль* (¸) показываетъ измѣненіе согласныхъ буквъ:

d, **s**, **t**, **c**.

în, въ:

ḑ (z), ş (ш), ţ (ц), ç (ч).

Cre*dŭ*: cre*ḑĭ*, вѣрь; evlavio*sŭ*: evlavio*şĭ*, благочестивые; mul*tŭ*: mul*ţĭ*, многіе; facŭ, facĭ; дѣлаешь и др.

Nota. Litera ḑ se pâstrézâ în tóte cuvintele rumâne, deduse din cele latine, fara-a se modifica în **d**:

Прим: Буква ḑ сохраняется во всѣхъ румынскихъ словахъ, произвед. отъ латинск., не измѣняясь въ **d**:

Dumneḑeŭ (Deus), Богъ; ḑi (dies), день; ḑece (decem), десять; ḑicŭ (dico), говорю, şi alt. и др.

II.

Semnele sintacsice. — Синтаксическіе знаки.

§ 87.

Semnele sintacsice se'ntrebuinţézâ la scrisóre, pentru-a deosebi maĭ puntualŭ

Синтаксическіе знаки употребляются въ письмѣ, чтобы точнѣе отличить ча-

pârţele şi înţelesulŭ discursulŭ şi pentru-a reprezenta maĭ adevĕratŭ şi maĭ nâturalŭ ideele şi simtimentele aŭtoruluĭ.

сти и смыслъ рѣчи и чтобы, при чтеніи, вѣрнѣе и естественнѣе изобразить мысли и чувства автора.

§ 88.

Semnele sintacsice sîntŭ:

Синтаксическіе знаки суть:

Puntulŭ, точка (.); *coma,* запятая (,); *punto-coma,* точка-съ-запятою (;); *doŭe punturĭ,* двоеточіе (:); *interrogâtivulŭ,* зн. вопросительный (?); *esclamativulŭ,* зн. восклицательный (!); *puntaţie,* многоточіе (....); *tire,* тире, (–); *paranteza,* скобки [ ]; *citaţiele,* вносные („ “); *alinié,* алинія [съ новой строки] (—); *paragrafulŭ,* параграфъ (§).

§ 89.

Întrebuinţaré semnelorŭ sintacsice.

Употребленіе синтаксич. знаковъ.

1. *Puntulŭ* [.] se pune la finitulŭ judecâţelorŭ, deplinŭ hotârite şi terminate

1. *Точка* ставится въ концѣ сужденій, вполнѣ опредѣленныхъ и конченныхъ.

2. *Coma* [,] se pune:
a) între doŭe séŭ maĭ multe: subĭecte, predicate, cuvinte de definire şi de complinire, de nu 'sŭ unite prin conjuncţié *«şi»*;
b) înnainté conjuncţielorŭ:

2. *Запятая* ставится:
а) между двумя или нѣсколькими подлежащими, сказуемыми, опредѣлительными и дополнительными слов. если не соединены союз. *«şi,* и»;
b) предъ союзами:

însâ, ĭar, darâ, но; *de, dacâ,* если,

când staŭ între doŭe propoziţiĭ capitale, esplicate înscurtŭ;

когда стоятъ между двумя главными предл., выраженными вкратцѣ;

c) înnainté conjuncţielorŭ: | c) предъ союзами:

séŭ, или; *şi*, и,

de se repetézâ. | если они повторяются.

Nota. Coma nu se pune înnainté conjuncţieĭ **séŭ**, de este întrebuinţatâ între cuvintele de însemnanţa contrarietivâ:

Прим: Запятая не ставится предъ союзомъ **séй** (или), если онъ употребленъ между словами, противоположнаго значенія:

Pentru-a vieţui la Moldova, trebue a şti limba rumânâ séŭ cé francezâ.
Чтобы жить въ Молдавіи, нужно знать румынскій языкъ или французскій.

d) Între come se punŭ propoziţiele de complinire (elliptice şi compuse), propoziţiele introduse, appoziţiele şi cuvintele vocative, aşedate între pârţele propoziţielorŭ capitale.

d) Между запятыми ставятся: дополнительныя предл. (сокращен. и полныя), вводныя предложенія, приложенія и звательныя слова, помѣщенныя между частями главныхъ предложеній.

3. Cu *punto-coma* [;] se despârţescŭ propoziţiele capitale, cârora ideé, esplicatâ înscurtŭ, séŭ lâmuritâ prin propoziţiele de complinire şi cele introduse, nu 'i îndeplinŭ terminatâ, şi se aflâ încâ între ele óre-care atêrnare.

3. *Точкою-съ-запятою* отдѣляются главныя предложенія, которыхъ мысль, выраженная вкратцѣ, или поясненная дополнительными и вводными предложеніями, не вполнѣ окончена, и находится еще нѣкоторая между ними зависимость.

4. *Doŭe-punturĭ* [:] se punŭ la finitulŭ propoziţieĭ (judecâţeĭ) capitale, dupre care urmézâ: séŭ numeraţié substanţelorŭ, despre care se vorbeşte, séŭ nişte cuvinte şi judecâţi, care întârescŭ, adeverézâ şi lumurescŭ ideé, esplicatâ în capitala

4. *Двоеточіе* ставится въ концѣ главнаго предложенія (сужденія), послѣ котораго слѣдуетъ: или исчисленіе предметовъ, о которыхъ говорится, или слова и сужденія (предложенія), которыя утверждаютъ, доказываютъ и поясняютъ мысль,

propoziţie precedintâ.

5. *Sêmnulŭ interrogativŭ* [?] se pune la finitulŭ cuvintelorŭ şi propoziţielorŭ (judecâţelorŭ) interrogâtive.

6. *Sêmnulŭ esclamativŭ* [!] se pune la finitulŭ cuvintelorŭ şi propoziţielorŭ (judecâţelorŭ): de esclamare, de poroncire, de admirare, de bucurie, de îmfricoşare ş. a.

7. *Puntuaţiê* [....] se pune la finitulŭ cuvintelorŭ şi judecâţelorŭ întrerumpte şi neterminate.

8. *Tire* [–] se pune în loculŭ cuvintelorŭ lâsate, însâ totŭ-de-una subînţelese în propoziţiĭ, séŭ pentru-a uni doŭe séŭ maĭ multe silave şi cuvinte.

9. Cu *paranteza* [ ] despârţimŭ: cuvintele şi judecâţele de lâmurire, semne, articole, paragrafe, citaţiĭ şi alt.

10. *Alinié* [—] precede cuvintele şi judecâţele, compuse în forma conversaţiei, ca sâ arâte trecere vorbeĭ dela uâ persónâ câtrâ alta.

11. *Citaţiele* [„ “] deosebescŭ cuvintele şi numi-

выраженную въ главномъ предыдущемъ предложеніи.

5. *Вопросительный зн.* ставится въ концѣ словъ и предложеній (сужденій) вопросительныхъ.

6. *Восклицательный зн.* ставится въ концѣ словъ и предложеній (сужденій), выражающихъ: восклицаніе, повелѣніе, удивленіе, радость, испугъ и проч.

7. *Многоточіе* ставится въ концѣ прерванныхъ и недоконченныхъ словъ и сужденій.

8. *Черта* (едипительная) ставится вмѣсто словъ опущенныхъ, но всегда подразумѣваемыхъ въ предложеніи, или для соединенія двухъ или болѣе слоговъ и словъ.

9. *Скобками* отдѣляемъ: изъяснительныя слова и сужденія, знаки, статьи, параграфы, ссылки и др.

10. *Алинія* (съ новой строки) предшествуетъ словамъ и сужденіямъ, составленнымъ въ видѣ бесѣды, чтобы показать переходъ рѣчи отъ одного лица къ другому.

11. *Вносные зн.* отличаютъ вводныя слова и названія,

rele, înlocate în vorbâ, cu pâstraré şi forma lorŭ cé grammaticalâ.

помѣщенныя въ рѣчи, съ сохраненіемъ и грамматической ихъ формы.

12. *Paragrafulŭ* [§] se pune asupra regulelorŭ vre-uneĭ ştiinţe, aşedemîntŭ, tractatŭ şi alt., pentru-a li arêta numerulŭ şi orânduéla lorŭ.

12. *Параграфъ* ставится надъ правилами какой нибудь науки, устава, договора и проч., для показанія ихъ числа и порядка.

Nota. Tôte aceste régule nu s'aŭ lâmuritŭ prin esemple, anume, pantru-câ întrebuinţaré semnelorŭ sintacsice în scripturâ trebue sâ se lâmureze şi sâ se înveţe treptatŭ, la trâducerele şi analisele grammaticale fragmentelorŭ, ce aŭ întratŭ în cuprinderé «Cursuluĭ».

Прим: Всѣ эти правила не изъяснены примѣрами, именно потому, что употребленіе знаковъ препинанія въ письмѣ должно объясняться и изучаться постепенно, при переводахъ и грамматическихъ разборахъ отрывковъ, вошедшихъ въ составъ «Курса».

CAPITULŬ III.

Intrebuinţaré literelorŭ.

ГЛАВА III.

Употребленіе буквъ.

§ 90.

Literele alfavituluĭ rumânŭ, în privinţa întrebuinţâreĭ, se 'mpartŭ în cele *capitale* (majescule) şi cele *liniale* (miniscule).

Буквы румынскаго алфавита, по употребленію, раздѣляются: на *начальныя* (прописныя) и *строчныя* (малыя).

§ 91.

Literele capitale se 'ntrebuinţézâ: la începutulŭ fie-careĭ idee noŭâ séŭ judecatâ; la fie-care versŭ; la

Начальныя буквы употребляются: въ началѣ каждой новой мысли или сужденія; въ началѣ каждаго стиха; въ

substantivele propre; la substantivele şi adjectivele, de sîntŭ întrebuinţate, în insemnanţa deosebitei titulaţie séŭ numire.

собственныхъ именахъ; въ существ. и прилаг. именахъ, если употреблены, въ значеніи отличительнаго титула или названія.

§ 92.

Literele vocale: *Гласныя буквы:*

î *micstŭ*, **ê** *micstŭ*, **â** *micstŭ*; **ŭ**, **iu** *finalŭ*

se'ntrebuinţézâ: употребляются:

a) **î** *micstŭ* (ы)

la începutulŭ cuvintelorŭ rumâne, d. es.

въ началѣ румынскихъ словъ, на пр:

încâ, еще; *în*, въ; *împlinescĭ*, исполняю, кончаю şi alt. и др.

la finalulŭ şi la mijloculŭ cuvintelorŭ, de se modificâ, dupre regulele etimologice, în *i*:

въ концѣ и серединѣ словъ, если она измѣняется, по правиламъ этимологіи, въ *i*:

cuvîntŭ (cuvinte), слово; vînâ (vine), жила; vînâtŭ (vineţĭ), синій; vîndŭ (vinde), продаю; a oborî (oboritŭ), повалить şi alt. и др.

şi în verbulŭ *sîntŭ* (suntŭ), pentru-a 'lŭ deosebi de adjectivele:

и въ глаг. *sîntŭ* (есмь, суть), для отличія его отъ прилагательныхъ:

sântŭ, *sântâ*, святой, ая.

b) **ê** *micstŭ* (э)

se scrie în tóte cuvintele, în care, dupre regulele etimologice, se póte schimba în *e*:

пишется во всѣхъ словахъ, въ которыхъ, по правиламъ этимологіи, можетъ измѣниться въ *e*:

vêdŭ (vede), вижу; creḑêndŭ (crede), вѣря; pêrulŭ (perie),

волоса; *ê*lŭ, *ê*mĭ; *ê*ĭ (elŭ), его, мнѣ; ихъ (онъ); *ê*şĭ (şie), себѣ; m*ê* (me, te, se), меня; v*ê* (ne, ve, se), васъ şi alt. и др.

c) **â** *micstŭ* (ы)

se scrie în tóte cuvintele, în care, dupre regulele etimologice, se póte schimba în **a**, séŭ remâne, fârâ schimbare:

пишется во всѣхъ словахъ, въ которыхъ, по правиламъ этимол., можетъ измѣниться въ **a**, или остаться, безъ измѣненія:

d*â* (daŭ), дай; f*â* (a face), дѣлай; c*â*ne (canis), собака; p*â*ne (panis), хлѣбъ; s*â*ntŭ, s*â*ntâ (sanctus), святой, ая; c*â*nd, когда; f*â*râ, безъ şi alt и др.

Nota. Fórte regulatŭ arŭ fi, de s'arŭ întrebuinţa litera **â** şi la începutulŭ cuvintelorŭ rumâne, deduse dela râdîcinalele latine şi care se 'ncepŭ cu litera **a**:

Прим: Очень правильно было бы, еслибъ буква **â** употреблялась и въ началѣ рум. словъ, происходящ. отъ коренныхъ латинскихъ и начинающихся буквою **a**:

ângerŭ (angelus), ангелъ; **â**mbiĭ (ambo), оба; **â**mblŭ, umblŭ (ambulo), хожу; **â**ntêĭu (ante), прежде şi alt. и др.

d) **ŭ, ĭu** (ў, ю) finalŭ

se 'ntrebuinţézâ la finalulŭ cuvintelorŭ variabile, pentru-a li deosebi numêrulŭ şi persóna; iar la finalulŭ cuvintelorŭ nevariabile ***ŭ*** nu se scrie:

употребляются въ концѣ измѣняемыхъ словъ, для отличія ихъ числа и лица; въ концѣ же неизмѣняемыхъ словъ ***ŭ*** не пишется: *)

scriitori*u* (sing. един.), писецъ; scriitorĭ (pl. мн.), писцы;

---

*) **Nota.** Ŭ se pâstrézâ şi la finalulŭ cuvintelorŭ nedeclinabile (adv., prep., cônj., interj.), de sîntŭ deduse séŭ formate din cele declinabile:

Прим: Ŭ сохраняется и въ словахъ несклоняемыхъ (нар., пред., союз. и межд.), если онѣ произведены или образованы изъ склоняемыхъ словъ:

decât*ŭ*, нежели; frumos*ŭ*, красиво; tot*ŭ*-de-una, всегда; detot*ŭ* regulat*ŭ*, совсѣмъ правильно şi alt. и др.

puiŭ (sing. ед.), цыпленокъ; puĭ (pl. мн.), цыплята; încuiŭ (pers. лиц. 1), запираю; încuĭ (pers. лиц. 2), запираешь; puiŭ (pers. лиц. 1), ставлю; puĭ (pers. лиц. 2), ставишь; chĭar, точно; în, въ; dĭn, изъ; ĭar, но şi alt. и др.

e) *Literele* **ŭ** şi **ĭ** (effonice) se'ntrebuinteázâ pentru-a îndeplini pronunsaţié effonicâ, la cuvîntaré şi uniré silavelorŭ şi cuvintelorŭ rumân:

e) *Буквы* **ŭ** и **ĭ** (благозвучныя) употребляются для дополненія благозвучія, при произношеніи и при сліяніи слоговъ и словъ румынск:

Vêdulŭ l' aĭ? (vedutulaĭ): видѣлъ ли его? Fâcêndŭ 'ĭ de doŭe orĭ (fâcêndŭĭ de doê orĭ) bine, elŭ dinnoŭ s' aŭ îndreptatŭ: оказавши ему два раза добро, онъ снова исправился.

CAPITULŬ IV.

ГЛАВА IV.

DIALECTELE limbeĭ rumâne.

НАРѢЧІЯ румынскаго языка.

§ 93.

Dupre deosebita pronunsaţie unelorŭ litere rum. vocale şi consune si dupre întrebuinţaré unorŭ cuvinte rumâne, care, dupre dialectŭ, êşi aŭ şi însemnanţa lorŭ, *limba rumânâ* se compune din doŭe temeĭnice dialecte: din *dialectulŭ celŭ valahŭ* (limba bucureşlênâ, munte-

По различному произношенію нѣкоторыхъ рум. буквъ гласныхъ и согласныхъ и по употребленію иныхъ румынскихъ словъ, которыя, по нарѣчію, имѣютъ и свое особое значеніе, *румынскій языкъ* слагается изъ двухъ главныхъ нарѣчій: *валахскаго* (бухарестскій, мунтянскій

néscâ) şi din *dialectulŭ moldavŭ* (limba ĭassiénâ, moldovenéscâ).

языкъ) и *молдавскаго* (ясскій, молдавскій языкъ).

§ 94.

Literele, care se 'ntrebuintézâ, întru deosebiré acestorŭ dialecte, sîntŭ aceste urmâtóre:

Буквы, которыя употребляются, по различію этихъ нарѣчій, суть слѣдующія:

Cele Moldave, молдавскія:		Cele Valahe, валахскія:		Esemple, примѣры:			
a	=	*é*	:	m*a*sâ	=	m*é*sâ	, столъ.
e	=	'	:	d*e* asupra	=	d' asupra	, надъ.
e	=	*é*	:	şerpe	=	ş*é*rpe	, змѣя.
e	=	*â*	:	p*e*	=	p*â*	, на.
â	=	*e*	:	f*â*lie	=	f*e*lie	, кусокъ.
o	=	*u*	:	r*o*mânŭ	=	r*u*mânŭ	, румынъ.
iu	=	*ŭ*	:	cer*iu*	=	cer*ŭ*	, небо.
â	=	*âĭ*	:	p*â*ne	=	p*âĭ*ne	, хлѣбъ.
d	=	*ḑ*	:	cre*d*ŭ	=	cre*ḑ*ŭ	, вѣрю.
t	=	*ç*, *ţ*		po*t*ŭ	=	po*ç*ŭ	, могу.
				scó*t*â	=	scó*ţ*â,	пусть вынетъ

şi alt. и др.

§ 95.

Ĭatâ şi vr' uâ câte-va

Вотъ и нѣсколько словъ,

cuvinte, care, dupre dialectŭ, êşĭ aŭ şi însemnanţa lorŭ: | которыя, по нарѣчію, имѣютъ и свое значеніе:

Cele Moldave, молдавскія:	Cele Valahe, валахскія:		
Curechĭu ,	varḑâ	:	капуста.
Moşu ,	unchĭu	:	дядя.
Bunelŭ ,	moşŭ	:	дѣдушка, дѣдъ.
Ométŭ ,	zâpadâ	:	снѣгъ.
Pepene ,	crastaveţe	:	огурецъ.
Zâmosŭ ,	pepene galbînŭ	:	дыня.
Arbuzŭ ,	arbuzŭ verde	:	арбузъ.
Ghimpŭ ,	ghimpe	:	терніе.
Alâmâe ,	lâmâe	:	лимонъ.
Pâharŭ ,	cupâ	:	стаканъ, бокалъ.
Frumosŭ ,	formosŭ	:	красивый.
Acela ,	êla	:	тотъ.
Dênsulŭ, dênsa,	elŭ, é	:	онъ, она.
Trimetŭ ,	trimitŭ	:	посылаю.
Gândescŭ ,	mê gândescŭ	:	думаю.
Mê pornescŭ ,	pornescŭ, plecŭ	:	ѣду, отправляюсь.
Mê primblŭ ,	mê preâmblŭ	:	прохаживаюсь.
Aicĭ ,	aci	:	здѣсь.
Rês- ,	res-	:	раз-.
Rê- ,	re-	:	пере-.
Pre ,	pré	:	очень.

şi alt. и др.

CAPITULŬ V.

PROSODIE,

seŭ

Accentatie cuvintelorŭ.

ГЛАВА V.

ПРОСОДІЯ,

или

Словоудареніе.

§ 96.

Pentru-a hotărî loculŭ accentaţieĭ în cuvintele rumâne, se potŭ lua în sémâ doŭe regule temeinice:

I) pentru cuvintele, care se 'ntrebuinţéza deosebitŭ, şi

II) pentru cele cuvinte, care alcătuescŭ vr'uă judecată seŭ unŭ discursŭ întregŭ.

Чтобы опредѣлить мѣсто ударенія въ румынскихъ словахъ, могутъ быть приняты два основныхъ правила:

I) для тѣхъ словъ, которыя употребляются отдѣльно, и

II) для словъ, которыя составляютъ какое нибудь сужденіе или же цѣлую рѣчь.

I.

a) Pentru cuvintele, care se 'ntrebuinţéza deosebitŭ şi sîntŭ compuse din doŭe şi maĭ multe silave, accentulŭ (intonaţie) se pune maĭ adesŭ pe silava penultimâ:

а) Въ словахъ, которыя употребляются отдѣльно и состоятъ изъ двухъ и болѣе слоговъ, удареніе (повышеніе голоса) ставится чаще на предпослѣднемъ слогѣ:

amăg**i**re, обманъ; apropi**e**re, приближеніе; închin**a**re, поклоненіе; lucr**a**re, дѣйствіе; avuţ**i**e, имущество; sărăc**i**e, бѣдность; agonis**i**re, прибытокъ; intâmpl**a**re, случай; bărbăţ**i**e, мужество; supăr**a**re, безпокойствіе

şi alt. и др.

b) Verbele de modulŭ nefinitivŭ se accenteză maĭ

b) Глаголы неопредѣленнаго наклоненія ударяются

totŭ-dé-una pe silava ultimâ :

почти всегда на послѣднемъ слогѣ:

a se scul*a*, вставать; a se spâl*a*, мыться; a se 'nchin*a*, молиться, кланяться; a lucr*a*, работать; a mânc*a*, кушать; a cânt*a*, пѣть; a se juc*a*, играться; a şed*é*, сидѣть; a ved*e*, видѣть; a mulţem*i*, благодарить; a vorb*i*, говорить; a dorm*i*, спать; a addorm*i*, засыпать; a trez*i*, разбудить

şi alt. и др.

c) Fie-care cuvîntŭ êşi pâstréză accentulŭ, de şi intră în alcâtuiré vre-unuĭ nume compusŭ:

c) Каждое слово сохраняетъ свое удареніе, хотя и входитъ въ составъ какого нибудь сложнаго имени:

f*a*cere-de-b*i*ne, благодѣяніе; lu*a*re-a-m*i*nte, вниманіе; f*i*e-*u*nde, гдѣ нибудь: *o*ri-şi-c*a*re, каждый; n*i*ci-cac*u*m, нисколько; purt*a*re-de-gr*i*jâ, забота, попеченіе

şi alt. и др.

d) Cuvintele streine, introduse în limba rumână, maĭ adese-ori êşi pâstréză accentulŭ, dupre regulele limbeĭ, dela care s' aŭ introdusŭ cuvîntulŭ:

d) Иностранныя слова, введенныя въ румынск. языкъ, чаще сохраняютъ удареніе, по правиламъ языка, отъ котораго введено слово:

s*i*ntacsa, синтаксисъ; cor*a*bie, корабль; n*a*ţie, нація; umanit*a*te, человѣчество; virt*u*te, добродѣтель; ale*a*nţie, союзъ; cur*a*torulŭ, попечитель şi alt. и др.

II.

e) Pentru cuvintele, care alcâtuescŭ vr' nâ idee séŭ discursŭ, accentulŭ (intonaţie)

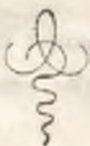
d) Въ словахъ, которыя составляютъ какую нибудь мысль или рѣчь, удареніе

se face maĭ aşeḑatŭ asupra cuvîntului, prin care dorimŭ maĭ lâmuritŭ şi maĭ cu energie sâ esplicâmŭ şi sâ hotârimŭ ideé şi forma judecâţeĭ, pastrândŭ la acésta şi regulele de accentaţie cuvinteloru deosebite.

(повышеніе голоса) производится гораздо тверже надъ словомъ, которымъ желаемъ яснѣе и сильнѣе выразить и обозначить мысль и форму сужденія, сохраняя при этомъ и правила объ удареніи отдѣльныхъ словъ.

Viéţa nóstrâ arŭ fi destulŭ *de lungâ*, ca sâ *deplinimŭ* cele maĭ însemnate şi folositóre *fapte*, de amŭ *şti* s' o întrebuinţêmŭ cu *folosŭ*: *Жизнь наша* была бы достаточно *продолжительна*, чтобы *совершить* самыя замѣчательныя и полезныя *дѣла*, если бы мы *умѣли* употреблять ее, съ *пользою*.

FINITULŬ - КОНЕЦЪ.

(повышеніе голоса) произносится гораздо тверже; нежели словомъ, которымъ желаемъ яснѣе и сильнѣе выразить и обозначить мысль и форму сужденія, сохраняя при этомъ и правила объ ударенія отдѣльныхъ словъ.

se face mai așeḑatŭ asupra cuvîntului, prin care dorimŭ mai lămuritŭ și mai cu energie să esplicămŭ și să hotărimŭ ideé și forma judecăței, păstrândŭ la acésta și regulele de accentație cuvintelorŭ deosebite.

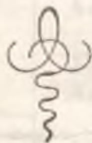
Viéța nóstră arŭ fi destulŭ de lungă, ca să deplinimŭ cele maĭ însemnate și folositóre fapte, de amŭ sci s'o întrebuințămŭ cu folosŭ: *Жизнь наша была бы достаточно продолжительна*, чтобы совершить самыя замѣчательныя и полезныя дѣла, если бы мы умѣли употреблять ее съ пользою.

FINITULŬ - КОНЕЦЪ.

VOCABULARĬU
RUMÂNO-RUSSESCŬ.

СЛОВАРЬ
РУМЫНО-РУССКІЙ,

*для отысканія словъ, при переводѣ статей, вошедшихъ въ составъ «Курса».**

*** Nota.** La aflaré cuvintelorŭ în acestŭ vocabularĭu, trebue sâ se aĭbâ în vedere §§ 31 şi 34 c. III, pentru care lâmurire s' aŭ şi arâtatŭ alfavitulŭ câpitalŭ în îmbele şrifte — celŭ modernŭ, în parallelâ cu celŭ veche.

Примѣчаніе. При отысканіи словъ въ этомъ словарѣ, нужно имѣть въ виду §§ 31 и 34 к. III, къ поясненію коихъ и показанъ заглавный алфавитъ въ обоихъ шрифтахъ — новомъ, въ параллели съ старымъ.

ИЗЪЯСНЕНІЕ СОКРАЩЕНІЙ,

УПОТРЕБЛЯЕМЫХЪ ВЪ СЛОВАРѢ.

Lămurire prescurtărelorŭ.

чл.	членъ.
с. ж. р.	существительное, женскаго рода.
с. м.	существительное, мужескаго рода.
ум.	уменьшительное.
пр. 1.	прилагательное, одного окончанія.
пр. 2.	прилагательное, двухъ окончаній.
ч. к.	числительное количества.
мс.	мѣстоименіе.
мс. спр.	мѣстоименіе сопрягательное.
г. д.	глаголъ дѣйствительный.
г. с.	глаголъ средній.
г. м.	глаголъ мѣстоименный.
( )	показаны коренныя формы глагола.
–	гдѣ нужно повторить тоже слово.
нр.	нарѣчіе.
пр.	предлогъ.
сз.	союзъ.
мжд.	междометіе.

VOCABULARIŬ RUMÂNO-RUSSESCŬ.

РУМЫНО-РУССКІЙ СЛОВАРЬ.

—•—

A = Я.

A, част. неперев. a) опр. чл. ж. р: ар***a***, вода; сливается съ ***e*** въ ***é***: pân***ea*** = pân***é***, хлѣбъ; b) для выраженія числ. порядковыхъ и дробн: ***a***-doua, вторая; treĭ-***a***-patra, ³/₄. c) въ мѣст. прит. употр. въ видѣ предлога, кот. опуск., если мѣст. слѣдуетъ послѣ имени: ***a*** meŭ frate: frate-meŭ, братъ мой. d) – для выраж. неопр. накл. ***a*** vorbi, говорить. e) ***a***, ***aŭ***, имѣютъ. f) въ соединеніи съ другими предл., обращ. въ союзъ: pentru-a, чтобы. g) a! ah! ахъ! межд.

Aba, **-ŭa**; *с. ж.* грубое бѣлое сукно; родъ манты.

***Abanosŭ, -lŭ**; *с. м.* эбеновое дерево, черное.

Abbatere, é; *с. ж.* уклоненіе.

Abbatŭ,¹) *г. д.* (a -te, -bâtutŭ), уклоняю. mê –, *г. м.* уклоняюся, -юсь.

Abbatŭ, **-lŭ**; *с. м.* аббатъ, игуменъ.

Abé (abie, abea), *нар.* едва, еле.

Abecedâ, a; *с. ж.* азбука.

Abecedariu, **-lŭ**; *с. м.* азбука, букварь.

Abondantŭ, â; *пр. 2*, обильный, ая.

Aburŭ, -lŭ; *с. м.* паръ.

Aburire, é; *с. ж.* испареніе.

Abuzŭ, -lŭ; *с. м.* злоупотребленіе.

Absorbŭ ²) (a -bi, -bitŭ), поглощаю, впитываю; пожираю.

Acasâ и **a-casâ**, *нр.* домой; во свояси.

Acaţerŭ, *г. д.* (a -ţa, -ţatŭ), лѣзу; подымаю; забираюсь на верхъ. **mê** –, *г. м.* взбираюсь, тянусь, росту въ-верхъ.

Acaţŭ, *г. д.* (a -ţa, -ţatŭ), цѣпляю; **mê** –, *г. м.* цѣпляюсь; лѣзу; пристаю.

Acestŭ, acéstâ, *м. с.* этотъ, а; сей, сія.

Accesŭ, -lŭ; *с. м.* ударъ, доступъ; припадокъ.

Aci, aici, aice; *нр.* здѣсь.

Acidâ, a; *с. ж.* кислота; кислая соль.

Acolo, colo; *нр.* тамъ, туда. de–, *пр. 1*, тамошній, яя; іе, ія.

Acole, cole; *нр.* здѣсь. de –, *пр. 1*, здѣшній, яя; іе, ія.

Acopêrŭ, *г. д.* (a -ri, -ritŭ), покрываю, накрываю.

Acoperitŭ, â; *пр. 2*. накрытый, ая.

Acoperimîntŭ, -lŭ; *с. м.* крыша.

Acuperişŭ, -lŭ; *с. м.* крышка, покрышка.

Acu, -lŭ; *с. м.* игла, иголка.

Acum, acuma, acu; *нр.* нынѣ, теперь.

Acuaticŭ, â и **apaticŭ, â**; *пр. 2*, водяной, ая; влажный, ая.

Acru, â; *пр. 2*, кислый, ая.

Acruşorŭ, -şorâ; *пр. 2*, кисловатый, ая; кисленькій, ая.

Acrime, é; *с. ж.* кислота.

Actŭ, -lŭ; *с. м.* дѣйствіе; актъ.

Acţiune, é; *с. ж.* дѣйствіе.

Addausŭ, -lŭ; *с. м.* добавокъ; în-addausŭ, въ добавокъ.

---

* При этомъ буква ***ŭ*** (рус. ъ) обращается въ ***u*** (рус. у): abanos***ŭ***, abanos***ul***ŭ; abuz***ŭ***, abuz***ul***ŭ и т. д.

¹) Abbatu, a abbate, abbâtutŭ.

²) Absorbŭ, a absorbi, absorbitŭ и т. д.

Adâpostescŭ, *г. д.* (a -sti, -titŭ), даю пріютъ, убѣжище.
Adâpostŭ, -lŭ; *с. м.* пристанище, пріютъ.
Adâncŭ, â; *пр.* 2, глубокій, ая.
Adâncime, é; *с. ж.* глубина.
Adâugire, é; *с. ж.* прибавленіе.
Adeverezŭ, *г. д.* (a -ri, -ritŭ), удостовѣряю, говорю истину.
Adevêrŭ, -lŭ; *с. м.* истина.
Adesŭ, adese-orĭ; *нр.* часто.
Adinsŭ, -iŭ; *с. м.* точность; în-adinsŭ, нарочно.
Adio! прощай! unŭ adio; *с, м.* прощаніе.
Adicâ и **a. d.**, то есть, т. е.
Adormŭ, *г. с.* (a -mi, -mitŭ), засыпаю, усыпаю.
Adorŭ, adorezŭ; *г. д.* (a -ra, -ratŭ), обожаю.
Adorare, é; *с. ж.* обожаніе.
Adunŭ, *г. д.* (a -na, -natŭ), собираю, совокупляю.
Adunare, é; *с. ж.* собраніе.
Aducŭ, *г. д.* (a -ce, -sŭ), приношу; везу.
Adressezŭ, *г. д.* (a -sa, -satŭ), адресую, надписываю. mê -, адресуюсь, обращаюсь.
Admirŭ, *г. д.* (a -ra, -ratŭ), удивляю. mê -, *г. м.* удивлнюсь.
Admirabilŭ, â; *пр.* 2, удивительный, ая.
Aerŭ, -iŭ; *с. м.* воздухъ.
Aericŭ, â; *пр.* 2, воздушный, ая.
Aerolitŭ, -lŭ; *с. м.* воздушный камень.
Afara, *нр.* вонъ, прочь; внѣ.
Aflare, é; *с. ж.* открытіе, находка.
Aflŭ, *г. д.* (a -la, -latŭ), нахожу, открываю; mê -, *г. м.* нахожусь; поживаю.
Affecţie, é; *с. ж.* притворство, принужденность.
Afferistŭ, -lŭ; *с. м.* аферистъ, предпріимчивый.
Affinajŭ, -lŭ; *с. м.* очистка.
Afionŭ, -lŭ; *с. м.* камфора.
Afundŭ, *г. д.* (a -da, -datŭ) по-

Agatirzii, *с. м.* Агатирзы (назв. народа др. Дакіи).
Agâ, a; *с. м.* ага, полицейскій, полицеймейстеръ.
Agerŭ, â; *пр.* 2, быстрый; ярый, ая.
Agonisire, é; *с ж.* прибыль; выигрышъ.
Agonisescŭ, *г. д.* (a -si, -sitŭ), выигрываю; зарабатываю.
Agricultura, a; *с. ж.* земледѣліе.
Agrişŭ, -lŭ; *с. м.* кружовникъ.
Ajunŭ, *г. с.* (a -na, -tŭ), говѣю; пощусь.
Ajunŭ, -lŭ; *с. м.* канунъ; постъ.
Ajutŭ, *г. д.* (a -ta, -tatŭ), помогаю, пособляю,
Ajunsŭ, de -, *нр.* достаточно.
Ajutoriu, -lŭ; *с. м.* помощь, пособіе.
Albuşŭ, -lŭ; *с. м.* бѣлокъ.
Albescŭ, *г. д.* (a -bi, -bitŭ), бѣлю. mê -, *г. мс.* бѣлѣю.
Alburnŭ, -lŭ; *с. м.* бѣлковина.
Albastru, â; *пр.* 2, голубой, ая; синева неба.
Alaunŭ, -lŭ; *с. м.* кислый камень.
Alamâ, a; *с. ж.* мѣдь.
Alâmâe, é и **lâmâe, é**; *с. ж.* лимонъ,
Alegŭ, *г. д.* (a -ge, -lesŭ), избираю.
Alergu, *г. д.* (a -ga, -gatu), бѣгаю.
Aleajŭ, -lŭ; *с. м.* примѣсь, лигатура.
Aleatŭ, -lŭ; *с. м.* союзникъ.
Altariu, -lŭ; *с. м.* алтарь.
Alinŭ, *г. д.* (a -na, -natŭ), усмиряю.
Altoire, é; *с. ж.* прививокъ.
Altoezŭ, *г. д.* (a -toi, -itŭ), прививаю.
Alungŭ, *г. д.* (a -ga, -tŭ), прогоняю.
Alimentŭ, -lŭ; *с. м.* пища, кормъ.
Alimentariŭ, -tóre; *пр.* 2, питательный, ая; питающій, ая.
Alcâtuescŭ, *г. д.* (a -tui, -tuitŭ)

Alternativŭ, â; *пр. 2*, попеременный, ая; поочередный, ая.
Alfavitŭ, -lŭ; *с. м.* алфавитъ.
Amŭ, *г. с.* (a ave, -vutŭ), имѣю.
Amarŭ, â; *пр. 2*, горькій, ая.
Amantâ, a; *с. ж.* любимица.
Amalatŭ, â; *пр. 2*, больной, ая; разслабленный, ая.
Amalgamŭ, -lŭ; *с. м.* сортучка, смѣсь.
Amâgire, ė; *с. ж.* обманъ.
Amâgescŭ, *г. д.* (a -gi, -gitŭ), обманываю.
Amâgitoriu, -lŭ; *с. м.* обманщикъ.
Amestecŭ, *г. д.* (a -ca, -catŭ), мѣшаю, смѣшиваю.
Ameḑâ, a; *с. ж.* полдень.
Amicŭ, -lŭ; *с. м.* другъ.
Amicâ, a; *с. ж.* подруга.
Amîndoi, -doĕ; *ч.* оба, обѣ.
Amoriu, -lŭ; *с. м.* любовь.
Amuţire, ė; *с. ж.* травля.
Amurţitŭ, â; *пр. 2*, хриплый, ая.
Ambasadorŭ, -lŭ; *с. м.* посолъ, посланникъ.
Ananasŭ, -lŭ; *с. м.* ананасъ.
Animalŭ, -lŭ; *с. м.* животное.
Angelicŭ, â; *пр. 2*, ангельскій, ая.
Anghinarâ, a; *с. ж.* артишокъ.
Anŭ-bisectŭ, *с. м.* високосный годъ.
Anŭ, -lŭ; *с. м.* годъ.
Antimonie, ė; *с. ж.* антимонія, сурьма.
Anticŭ, -lŭ; *с. м.* рѣдкость, древность.
Antichitate, ė; *с. ж.* древность.
Anterâ, a; *с. ж.* оболочка, шаночка въ цвѣтахъ.
Anunsezŭ, *г. д.* (a -sa, -satŭ), возвѣщаю, объявляю.
Anume, *нр.* именно.
Anunsŭ, -lŭ; *с. м.* объявленіе, извѣстіе.
Apâ, a; *с. ж.* вода.
Apaticŭ, â; *пр 2*, водяной, ая.
Apârŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), охраняю, защищаю. mė —, *г. м.* охраняюсь, защищаюсь.
Apârare, ė; *с. ж.* защита.
Apârâtoriu, -lŭ; *с. м.* защитникъ.
Apâsŭ, *г. д.* (a -sa, -tŭ), давлю, тѣсню, стѣсняю.
Apâsare, ė; *с. ж.* давленіе; прижатіе.
Apucŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), хватаю.
Appusŭ, -lŭ; *с. м.* западъ, заходъ.
Appunŭ, *г. с.* (a -ne, -pusŭ), захожу.
Applecŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), склоняю; гну.
Applecare, ė; *с. ж.* наклоненіе, склоненіе.
Applicaţie, ė; *с. ж.* стараніе, прилежаніе.
Aprope, *нр.* близь; возлѣ.
Aprópe, -le; *с. м.* ближній.
Apropiere, ė; *с. ж.* приближеніе.
Aprindŭ, *г. д.* (a -de, -nsŭ), зажигаю.
Arŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), орю.
Aramâ, a; *с. ж.* мѣдь.
Arâtŭ, *г. с.* (a -ta, -tŭ), показываю.
Aruncŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), бросаю.
Aripâ, a; *с. ж.* крыло.
Arie, ė; *с. ж* гумно.
Ariciu, -lŭ; *с. м.* ежъ.
Arcŭ, -lŭ; *с. м.* арка, лукъ.
Artâ, a; *с. ж.* искусство.
Arhitectonicŭ, â; *пр. 2*, строительный, ая.
Arhitectŭ, -lŭ; *с. м.* архитекторъ.
Artificialŭ, â; *п . 2*, искусственный, ая.
Aromaticŭ, â; *пр. 2*, ароматическій, ая; пахучій, ая.
Ardŭ, *г. с.* горю; сожигаю.
Ardėlu, -lŭ; *с. м.* Трансильванія.
Articulŭ, -lŭ; *с. м.* членъ; предметъ.
Arsenicŭ, -lŭ; *с. м.* мышьякъ.
Armâ, a; *с. ж.* оружіе,
Armie, ė; *с. ж.* армія; войско.

Argatŭ, -lŭ; *с. м.* работникъ, чернорабочій.
Argintŭ, -lŭ; *с. м.* серебро.
Arginţĭ, -iĭ; *с. м.* серебрянники.
Arţarĭu, -lŭ; *с. м.* кленъ.
Armasarĭu, -lŭ; *с. м.* жеребецъ.
Arbure, -le; *с. м.* дерево (растущее).
Arbucelŭ, -lŭ; *с. м.* деревцо,
Armonie, ė; *с. ж.* гармонія; согласіе.
Armoniosŭ,-ósâ; *пр.* 2, благозвучный, ая.
Aromatezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), благоухаю.
Aromezŭ, *г. с.* (a -ma, -tŭ), дремлю.
Ardicŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), подымаю.
Ascultŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), слушаю.
Ascultare, ė; *с. ж.* послушаніе.
Ascuţitŭ, â; *пр.* 2, острый, ая.
Ascundŭ, *г. д.* (a -de, -nsŭ), скрываю; mė -, *г. м.* скрываюсь.
Asfinţitŭ, -lŭ; *с. м.* захожденіе (свѣтилъ).
Astâmpârŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), усмиряю; mė -, *г. м.* усмиряюсь; перестаю; a se astâmpâra, успокоиться; перестать шалить.
Aspru, â; *пр.* 2, жестокій, строгій, ая.
Aspie, ė; *с. ж.* заноза.
Asemene, *нр.* также; равно.
Asfârlŭ, *г. д.* (a -li, -tŭ), бросаю, кидаю.
Asficsie, ė; *с. ж.* обморокъ; ударъ.
Asigurezŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), обезпечиваю.
Asinŭ, -lŭ; *с. м.* оселъ.
Asupra, *пр.* на, надъ.
Asudŭ, *г. с.* (a -da, -tŭ), потѣю.
Attacŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), окружаю, нападаю.
Attacâ, a; *с. ж* припадокъ.
Atârnŭ, *г. с.* (a -na, -tŭ), завишу; вѣшаю; цѣпляю.
Attenţie, ė; *с. ж.* вниманіе.
Atingŭ, *г. д.* (a -ge, -nsŭ), прикасаю; mė -, *г. м.* прикасаюсь; обижаюсь.
Atunce, *нр.* тогда.
A-totŭ-puternicŭ, â; *пр.* 2, всемогущій, ая; всесильный, ая.
Aţâ, a; *с. ж.* нитка, нить.
Aţidŭ, â (acidŭ), *пр.* 2, кислый, ая.
Aţido-carbonicŭ, â; *пр.* 2, углекислый, ая.
Aŭ (вспом. глаг. amŭ), имѣютъ; или, ли.
Aurŭ, -lŭ; *с. м.* золото.
Aurire, ė; *с. ж.* позолота.
Audŭ, *г. с.* (a -uḑi, -ḑitŭ), слышу.
Auḑŭ, -lŭ; *с. м.* слухъ.
Audienţie, ė; *с. ж.* слышаніе; засѣданіе; аудіенція.
Avantajŭ, -lŭ; *с. м.* выгода, успѣхъ; преимущество; авантажъ.
Avere, ė; *с. ж.* имѣніе.
Avuţie, ė; *с. ж.* имущество, богатство.
Avurâ, имѣли (отъ глаг. a avė, имѣть).
Avgurŭ, -lŭ; *с. м.* авгуръ (римскій жрецъ, священникъ).
Aḑĭ, adĭ и **astâḑĭ,** *нр.* сегодня, нынѣ.

B = Б.

Babâ, a; *с. ж.* баба, старуха.
Bacâ, a; *с. ж.* бобъ.
Bade, ė; *с. м. ум.* bâdiţâ, слово-прибаутка къ именамъ мужчинъ: badé Iosifŭ, bâdiţa Iancu, братъ Іосифъ, братецъ Янку (Ваня).
Bae, ė; *с. ж.* баня, купальня.
Balenâ, a; *с. ж.* китъ (рыба).
Baltâ, a; *с. ж.* болото, лужа.
Balzamierĭu, -lŭ; *с. м.* бальсаминъ.
Bagŭ, *г. д.* (a -ga, -tŭ), сую, влагаю

Banŭ, -lŭ; *с. м.* Банъ; || деньга.
Banĭ, -iĭ; *с. ж.* деньги.
Barbâ, a; *с. ж.* борода.
Barbarŭ, -lŭ; *с. м.* варваръ; злодѣй; невѣжа.
Batŭ, *г. д.* (a -te, bâtutŭ), бью; mê -, *г. м.* дерусь, сражаюсь.
Batŭ-jocŭ, *г. с.* издѣваюсь.
Bananĭerĭu, -lŭ; *с. м.* баніанъ (родъ индѣйской смоковницы).
Batelelâ, a; *с. м.* вѣтряникъ, -ца.
Bânuire, é; *с. ж.* негодованіе.
Bânuélâ, a; *с. ж.* ропотъ.
Bâuturâ и **bêuturâ, a**; *с. ж.* питье; напитокъ.
Bâtae, é; *с. ж.* битье; драка.
Bâetŭ, -lŭ; *с. м.* мальчикъ; лакей.
Bâtrânâ, a; *с. ж.* старуха.
Bâtrânŭ, â; *пр.* 2, старый, ая.
Bâtrâneţe, -le; *с. ж. м.* старость.
Bâtâlie, é; *с. ж.* баталія, сраженіе.
Bâlae, *ум.* bâlâĭórâ, бѣлокуренькая.
Bârbatŭ, -lŭ; *с. м.* мужъ.
Bârbie, é; *с. ж.* подбородокъ.
Bâltosŭ, -tósâ; *пр.* 2, болотистый, ая.
Bâltagŭ, -lŭ; *с. м.* кистень.
Bântuélâ, a; *с. ж.* тревога, бунтъ.
Bânâţénŭ, -lŭ; *с. м.* житель Баната.
Bere, é; *с. ж.* пиво.
Bestie, é; *с. ж.* бестія, животное.
Betŭ, bétâ; *пр.* 2, бѣдный, ая (у простолюд. ghetu, ghéta).
Beŭ, *г. е.* (a be, bêutŭ), пью.
Beuturâ, a; *с. ж.* питье, напитокъ.
Berbecu, -lŭ; *с. м.* баранъ.
Belcugâ, a; *с. ж.* кольцо.
Beladonâ, a; *с. ж.* красавица (растеніе), ядовитая трава.
Bine, *нр.* хорошо.
Bine, -le; *с. м.* добро; богатство.
Binecuvîntezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), благословляю.
Biruescŭ, *г. д.* (a -rui, -itŭ), побѣждаю.
Biruinţâ, a; *с. ж.* побѣда.
Birtŭ, -lŭ; *с. м.* трактиръ, гостинница.
Biserica, a; *с. ж.* церковь.
Bisericescŭ, -éscâ; *пр.* 2, церковный, ая.
Bisectŭ, -tâ; *пр.* 2, високосный, ая.
Bisanualŭ, â; *пр.* 2, двугодовый, ая.
Boltâ, a; *с. ж.* сводъ.
Boltitŭ, â; *пр.* 2, сводный, ая.
Boluvanŭ, -lu; *с. м.* болванъ; идолъ; груда; шароховатость.
Bou, -lŭ; *с. м.* волъ.
Boababŭ, -lŭ; *с. м.* боабабъ (дерево).
Bobâ, a; *с. ж.* бобъ, косточка.
Boerĭu, -lŭ; *с. м.* бояринъ, баринъ.
Botezŭ, -lŭ; *с. м.* крещеніе.
Botezâtorĭu, -lŭ; *с. м.* креститель.
Botŭ, -lŭ; *с. м.* морда, рыло.
Botişorŭ, -lŭ; *с. м. ум.* рыльце.
Botanicâ, a; *с. ж.* наука о растеніяхъ.
Bólâ, a; *с. ж.* болѣзнь, боль.
Boletu, -lŭ; *с. м.* березовая губа (грибъ).
Bolire, é; *с. ж.* болѣзненность.
Borace, -le; *с. м.* бѣлая соль.
Bordeĭu, -lŭ; *с. м.* хижина, землянка.
Borvisŭ, -lŭ; *е. м.* минеральная вода.
Bubâ, a; *с. ж.* рана, прыщъ.
Bucatâ, a; *с. м. ум.* bucâţicâ, кусокъ, -чекъ.
Bucate, -le; *с. ж. мн.* яства, кушанье; животныя (всякія).
Bucâtarĭu, -lŭ; *с. м.* поваръ.
Bucâtârie, é; *с. ж.* кухня.
Bucurie, é; *с. ж.* радость.
Bucuratŭ, â; *пр.* 2, обрадованный, ая.
Bucurŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), радую; mê -, *г. м* радуюсь.

Bunŭ, â; *пр. 2,* добрый, ая.
Bunŭ, -lŭ; *ум.* bunelŭ, -lŭ; *с. м.* дѣдъ, дѣдушка.
Bunâ, a; *ум.* bunicâ, a; *с. ж.* бабушка.
Bunâtate, é; *с. ж.* доброта.
Bumbŭ, -lŭ; *с. м.* пуговица.
Bumbacŭ, -lŭ; *с. м.* бумага (пряжа; вата.
Bulbosŭ, -bósâ; *пр.* 2, луковичный, ая.
Butașŭ, -lŭ, *с. м.* черенокъ (раст.).
Butcâ, a; *с. ж.* экипажъ, родъ коляски.
Bursucŭ, -lŭ; *с. м.* барсукъ.
Burduhŭ, -lŭ; *с. м* мѣхъ, мѣшковина.
Buzâ, a; *с. ж.* губа; отверстіе, края чего нибудь.
Blanâ, a; *с. ж.* мѣхъ; теплая мѣхомъ подбитая одежда.
Blahoslovescŭ, *г. д.* (a -vi, -tŭ), благословляю.

Blândŭ, â; *пр.* 2, кроткій, ая.
Blândeţe, -le; *с. ж. мн.* кротость.
Blâstemŭ и **blestemŭ**, *г. д.* (a -ma, -tŭ), проклинаю; проклятіе.
Blondŭ, â; *пр.* 2, русый, бѣлокурый, ая.
Blocâ, a; *с. ж.* блокъ.
Bravŭ, â; *пр* 2, храбрый, ая.
Brâvurâ, a; *с. ж.* храбрость.
Bradŭ, -lŭ; *с. м.* сосна (дерево).
Braţŭ, -lŭ; *с. м.* мышца (рука), охапка.
Braţe, -le; *с. ж. мн.* объятія
Brâŭ, -lŭ; *с. м* поясъ; полоса.
Bre! *мжд.* гей! bre, bre: ай! ай!
Briçagŭ, -lŭ; *с. м.* ножичекъ.
Brigadâ, a; *с. ж.* бригада.
Bróscâ, a; *с. ж.* лягушка.
Brumâ, a; *с. ж.* иней, отморозь.
Brutalŭ, â; *пр.* 2, скотскій, ая.
Brunŭ, â; *пр.* 2, чернявый, ая.

Ç = Ч.

Çasŭ, -lŭ; *с. м.* часъ.
Çasornicŭ, -lŭ; *с. м.* часы.
Çasornicarĭu, -lŭ; *с. м.* часовой мастеръ.
Çarâ, a; *с. ж.* воскъ.
Çatâ, a; *с. ж.* отрядъ войска; толпа.
Çafâ, a; *с. ж.* затылокъ.
Çapâ, a; *с. ж.* лукъ, луковица.
Çartâ, a; *с. ж.* ссора; распря.
Çelebrŭ, â; *пр* 2, знаменитый, ая.
Çertŭ (a se -ta, -tŭ) mé -, *г. м.* ссорюсь.
Çercŭ, -lŭ; *с м.* кругъ; обручъ.
Çercŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), пробую, пытаю.
Çerŭ, *г. д.* (a -re, -rutŭ), требую.
Çerere, é; *с. ж.* требованіе.
Çerŭ-sémâ, требую отчетъ.
Çerĭu, -lŭ; *с. м.* небо.
Çerescŭ, -réscâ; *пр.* 2, небесный, ая.
Çerealŭ, â: *пр.* 2, зерновое растеніе (хлѣбныя).

Çercetezŭ, *г. д.* (a -ta, -tatŭ), посѣщаю; произвожу изслѣдованіе, слѣдствіе.
Çernitâ, a; *с ж.* послушница, (одѣтая въ черное платье).
Çercelŭ, -lŭ; *с. м.* сережка.
Çerbŭ, -lŭ; *с. м.* коза.
Çelindru, -lŭ; *с м.* цилиндръ.
Çelulâ, a; *с. ж.* ячейка; щель.
Çelticŭ, â (chelticŭ, a), *пр.* 2, цельтическій, ая.
Çentralŭ, â; *пр.* 2, центральный, ая.
Çentaŭru, -lŭ; *с. м* (pelinŭ), золототысячникъ.
Çetate, é; *с. ж.* крѣпость; городъ.
Çetâţenŭ, -lŭ; *с м.* гражданинъ.
Çestŭ, çestâ (acestŭ), этотъ, а.
Çe, *мс.* что. **Çe?** что?
Çi, *сз.* но, однако, таки.
Çicóre, é; *с. ж.* цикорій.
Çimbru, -lŭ; *с. м.* чеберъ (трава)

Cinâ, a; *с. ж.* ужинъ.
Cinezŭ, *г. с.* (a -na, -tŭ), ужинаю.
Cingâtóre, é; *с. ж.* поясъ.
Cinste, é; *с. ж.* честь, почесть.
Cinstescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ) почитаю; поччую; чту.
Citire, é; *с. ж.* чтеніе.
Citescŭ, *г. с.* (a -ti, -tŭ), читаю.
Chirillicŭ, â; *пр. 2,* кирилловскій, ая (церковный).
Citâtivŭ, â; *пр. 2,* цитатный; вносный, ая.
Citatâ, a; *с. ж.* цитата; выноска; замѣтка.
Civilizaţie, é; *с. ж.* образованіе; цивилизація.
Civilŭ, â; *пр. 2,* гражданскій, ая.
Circunferinţâ, a; *с. ж.* окружность.
Ciripescŭ, *г. с.* (a -pi, -tŭ), чирликаю, щебечу.
Circulŭ, *г. д.* (a -la, -tŭ), теку; вращаюсь.
Circulaţie, é; *с. ж.* обращеніе; теченіе; циркуляція.
Çobanŭ, -lŭ; *с. м.* пастухъ; пастырь.
Çocârlanŭ, -lŭ; *с. м.* жаворонокъ.
Çocoladâ, a; *с. ж.* шоколатъ.
Çuntŭ, â; *пр. 2,* поврежденный, ая; уродливый, ая.
Çudâ, a; *с. ж.* досада; злоба; злость.
Çurŭ, -lŭ; *с. м.* рѣшето.

D — Д.

Daŭ, *г. с.* (a da, -tŭ), даю.
Darŭ, -lŭ; *с. м.* подарокъ, даръ.
Dar, darâ; *сз.* но.
Daunâ, a; *с. ж.* бѣда; вредъ, поврежденіе.
Dacâ, *сз.* если, ежели.
Datinâ, a; *с. ж.* обычай, обыкновеніе.
Damicellâ, a; *с. ж.* дѣвица, дѣвушка.
Dafinŭ, -lŭ; *с. м.* лавровое дерево.
Danţŭ, -lŭ; *с. м.* танецъ.
Dâ (см. daŭ) дай, давай!
Dândŭ, â; (см. daŭ), дая, давая.
Dâruescŭ, *г. д.* (a -rui, -itŭ), дарю.
Dâtoriŭ, -lŭ; *с. д. м.* должникъ.
Dâtâtoriŭ, -lŭ; *с. м.* податель.
Dânsezŭ, *г. с.* (a -sa, -satŭ), танцую; пляшу.
Dâunâdŝ, *нр.* позавчера.
De - (придаетъ существ. значеніе прилагат.) de-omŭ, человѣческій.
De, *пр.* о, объ.
De, *сз.* если, ежели.
Dete, давалъ (отъ гл. daŭ, даю).
Dedicŭ, *г. д.* (a dedica, -tŭ), посвящаю.
De-la и **dela,** *пр.* отъ.
Debilŭ, â; *пр. 2,* слабый, ая.
Decoraţie, é; *с. ж.* украшеніе, убранство.
Decorezŭ, *г. д.* (a -ra, -ratŭ), украшаю, убираю.
Dechemvrie, *с.* м. декабрь.
Decadenţâ, a; с. *ж.* паденіе, разрушеніе.
Decurândŭ, *нр.* недавно.
Defaimŭ, *г. д.* (a -ma, -tŭ), поношу, безславлю.
Defaimâ, a; *с. ж.* поношеніе.
Desfiinţezŭ, *г. д.* (a -ţa, -tŭ), уничтожаю.
Delirŭ, -lŭ; *с. м.* печаль, грусть.
Delicatŭ, â; *пр. 2,* нѣжный, вѣжливый, ая.
Derazŭ, *г. с.* (a -za, -tŭ), завишу; происхожу.
Desŭ, -ésâ; *пр. 2,* рѣдкій, ая.
Desŭ, a-dese-orî; *нр.* часто, много разъ.
De-subt, *пр.* подъ; de-, изъ-подъ.
Desarmŭ, *г. д.* (a -ma, -tŭ), обезоруживаю; mê -, обезоруживаюсь.
Desnâdejduire, é; *с. ж.* потеря надежды, безнадежность.
Desoluţie, é; *с. ж.* разрушеніе.

Deslegŭ, *г. д.* (a -ga, -tŭ), развязываю; разрѣшаю.
Deslegare, é; *с. ж.* разрѣшеніе.
Desemnŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), рисую.
Desertâ, a; *с. ж.* пустыня.
Desfacŭ, *г. д.* (a -ce, -cutŭ), раздѣлываю; mê -, *г. м.* раздѣлываюсь, разлагаюсь.
Desfoiu, (a -foe, -foetŭ), опадаю (листья).
Desfâtatŭ, â; *пр. 2*, восхищенный, ая.
Desfâşurare, é; *с. ж.* развитіе.
Desflorescŭ, *г. с.* (a -ri, -tŭ), отцвѣтаю.
Desfrânatŭ, â; *пр. 2*, необузданный, ая.
Despartŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), раздѣляю; разлучаюся, -сь.
Despârţescŭ, *г. д.* (a -ţi, -tŭ), отдѣляю; разлучаю.
Desprindŭ, *г. д.* (a -de, -rinsŭ), отцѣпляю, снимаю съ чего нибудь.
Despâgubescŭ, *г. д.* (a -bi, -tŭ), отыгрываю; mê -, *г. м.* отыгрываюсь.
Despre, *пр.* о, объ.
Desperatŭ, -lŭ; *с. м.* отчаянный, безнадежный.
Desperaţie, é; *с. ж.* отчаяніе.
Despoiu, *г. д.* (a -poe, -etŭ), граблю, сдираю, опустошаю.
Despicŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), раскалываю; mê -, *г. м.* раскалываюсь.
Destinŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), назначаю, опредѣляю.
Destulŭ, *нр.* довольно, достаточно.
Descadŭ, *г. д.* (a -câde, -ḑutŭ), убавляю, вычитаю.
Descompunŭ, *г. д.* (a -pune, -pusŭ), разлагаю, раздѣлываю.
Descopêrŭ, *г. д.* (a -ri, -ritŭ), раскрываю, открываю.
Descheiu, *г. д.* (a -chee, -tŭ), отпераю.
Deschidŭ. *г. д.* (a -chide, -chisŭ), отворяю, открываю.
Deschisŭ, â: *пр. 2*, ясный, свѣтлый (о цвѣтахъ).
Descriŭ, *г. д.* (a -rie, -risŭ), описываю.
Deslipescŭ, *г. д.* (a -pi, -tŭ), отлѣпливаю, отдираю.
Desnodŭ, *г. д.* (a -da, -tŭ), разъузливаю, развязываю.
Desţeratŭ, â; *пр. 2*, сосланный, ая; ссыльный, отчужденный, ая.
Desţerare, é; *с. ж.* ссылка.
Desvoltare, é; *с. ж.* развитіе, распусканіе.
Desvoltezŭ, *г. д.* (a -ta, -tatŭ), развиваю, распускаю; mê -, *г. м.* развиваюсь, распускаюсь.
Deşteptŭ, *г. д.* (a -ta, -tatŭ), пробуждаю; развиваю; ободряю; mê -, пробуждаюсь; развиваюсь.
Deşertŭ, -şertâ; *пр. 2*, пустой, суетный, ая.
Degrabâ, *нр.* скоро, быстро; îngrabâ, *нр.* вскорости; на-скоро.
Degerŭ, *г. д.* (a -ra, -ratŭ), мерзну, забну.
Degetŭ, -lŭ; *с. м.* палецъ.
Deadreptulŭ, *нр.* прямо, по прямому направленію.
Dealungŭ, *нр.* вдоль.
Deapróре, *нр.* изъ близи, близко.
Deacum, *нр.* отнынѣ.
Deacolo, *нр.* оттуда; тамошній.
Deaice, *нр.* отсюда; здѣшній.
Deosebescŭ, *г. д.* (a- bi, -tŭ), отличаю, отдѣляю.
Decadenţâ, a; *с. ж.* разрушеніе, паденіе.
Decurândŭ, *нр.* недавно.
De-pe, *пр.* съ, со (- в. п.)
Deprindŭ, *г. д.* (a -de, -rinsŭ), пріучаю, привыкаю.
Depânŭ, *г. д.* (a -na, -natŭ), мотаю; mê -, мотаюсь.
Depunŭ, *г. д.* (a -ne, -pusŭ), складываю; отлагаю.
Detunaţie, é; *с. ж.* громъ, разгромленіе.
Deviŭ, devinŭ; *г. с.* (a -ni, -nitŭ), становлюсь, содѣлываюсь.

Devizâ, a; *с. ж.* аллегорическая надпись, девизъ.

Diavolescŭ, -éscâ; *пр. 2,* діавольскій, ая.

Diastimâ, a; *с. ж.* растояніе, пространство.

Diamantŭ, -lŭ; *с. м.* алмазъ

Dictare, é; *с, ж.* диктованіе.

Diminéţâ, a; *с. ж.* утро; de -ţâ. *нр.* съ утра; утренній, няя.

Dinte, -le; *с. м.* зубъ; клыкъ.

Din, *пр.* изъ.

Dinnâinte, *пр. 1,* передній, яя

Denâinte, *пр. 1,* прежній, яя.

Denapoĭ, *пр.* сзади, позади.

De nâpoĭ, *пр.* 1, задній, яя.

Dinderĕtŭ, â; *пр. 2,* задній, яя.

Diversŭ, â; *пр. 2,* различный; различно.

Divizie, é; *с. ж.* дивизія; отдѣленіе; de -, *пр.* 1, дивизіонный, ая.

Dividŭ, *г. д.* (a -da, -datŭ), раздѣляю; me -, *г. м.* раздѣляюсь, ся.

Direcţie, é; *с. ж.* направленіе, дирекція.

[Distillatoria] *лат. сл.* двоезубецъ; двоильный.

Distilare, é; *с. ж.* перегонка.

Discordie, é; *с. ж.* несогласіе.

Diferitŭ, â; *пр. 2,* различный, ая.

Dificultare, é; *с, ж.* трудность, затрудненіе.

Dobândâ, a; *с. ж.* прибыль, выгода; процентъ.

Dobitocŭ, -lŭ; *с. м.* животное, скотъ.

Doborîtŭ, â; *пр. 2,* разрушенный, ая; сбитый, обваленный, ая.

Dorŭ, -lŭ; *с. м.* тоска, сожалѣніе; сильное желаніе.

Dorescŭ, *г. с.* (a -ri, -tŭ), желаю.

Dorinţâ, a; *с. ж.* желаніе.

Doritŭ, â; *пр. 2,* желаемый, ая.

Dormŭ, *г. с.* (a -mi, -tŭ), сплю.

Dosŭ, -lŭ; *с. м.* задъ, задница; pe-dosŭ, *нр.* наизнанку.

Domnŭ, -lŭ; *с. м.* Господь; господинъ; князь.

Dómnâ, a; *с. м.* госпожа; княгиня.

Domniţâ, a; *с. ж.* княжна, княгиня.

Domnescŭ, *г. с.* (a -ni, -tŭ), господствую; владѣю; властвую.

Domnie, é; *с. ж.* господарство; княженіе.

Domnitoriu, -lŭ; *с. м.* властитель, владѣтель.

Domesticŭ, â; *пр. 2,* домашній, ручной, ая.

Domenŭ, -lŭ; *с. м.* царство.

Dovadâ, a; *с. ж.* доводъ, доказательство.

Dovedescŭ, *г. д.* (a -di, -tŭ), доказываю, побораю.

Du, неси; веди; вези.

Duce, -le; вожатый, вождь; герцогъ.

Ducŭ, *г. с.* (a -ce, -dusŭ), несу, веду; mĕ -, *г. м.* отправляюсь, иду; ѣду.

Duhŭ, -lŭ; *с. м.* духъ, запахъ.

Dupre, *пр.* по, послѣ.

Dulce, *пр.* 1, сладкій, пріятный, ая.

Dulcéţâ, a; *с. ж.* сладость, пріятность.

Dulceţŭ, -lŭ; *с. м.* варенье; сладость.

Dulosŭ, -osâ; *пр. 2,* милостивый, жалостливый, ая.

Durerosŭ, -ósâ; *пр. 2,* соболѣзнующій, жалѣющій, ая.

Dughenâ, a; *с. ж.* лавка.

Ductilŭ, â; *пр. 2,* гибкій, тягучій, ковкій, ая.

Durdâ, a; *с. ж.* ружье, карабинъ.

Duminicâ, a; *с. ж.* воскресенье, господній день.

Dumnezeŭ и **Dumneḑeŭ,** Богъ.

Dragoste, é; *с. ж.* любовь.

Dramŭ, -lŭ; *с. м.* драмъ (вѣсъ: $133\frac{1}{3}$ др. = 1 ф.).

Drapâ, a; *с. ж.* родъ толстаго сукна.

Drâguţâ, a; *с. ж.* милочка, душечка.

Drâgulicâ, a; *с. ж.* милашка, душка.

Drumŭ, **-lŭ**; *с. м.* дорога, путь.
Drumeţŭ, **-lŭ**; *с. м.* путешественникъ, прохожій, подорожній.
Drupà, **a**; *с. ж.* костяной плодъ.
Dreptŭ, *пр.* прямо; în dreptulŭ, по направленію; противъ.
Dreptŭ, **â**; *пр.* 2, прямой, ая.
Dreptŭ, **-lŭ**; *с. м.* праведникъ.
Dritŭ, **-lŭ**; *с. м.* право.

E — Є.

E и **este**, *гл.* есть; бери.
E (ea), *мс.* она.
Ezŭ, **-lŭ**; *с. м.* ставъ, прудъ.
Erbâ, **a**; *с. ж.* трава.
Erbâ-de-puşcà, *с. ж. сл.* порохъ.
Ernà, **a**; *с. ж.* зима; *пр.* зимою.
Escà, **a**; *с. ж.* трутъ; пробка.
Ecsistire, **é**; *с. ж.* существованіе.
Ecspeduescŭ, *г. с.* (a -dui, -itŭ), иду походомъ; отправляю.
Economie, **é**; *с. ж.* сбереженіе, экономія.
Ecuatorŭ, **-lŭ**; *с. м.* экваторъ, равноденственный кругъ.
Ecuatorialŭ, **â**; *пр.* 2, равноденственный, ая.
Ecualŭ, **â**; *пр.* 2, равный, ая.
Ecsaltaţie, **é**; *с. ж.* восхищеніе, порывъ.
Ecsteriorŭ, **-órâ**; *пр.* 2, внѣшній, яя.
Ecstreordinarŭ, **â**; *пр.* 2, чрезвычайный, чрезмѣрный, ая.
Ecvinopţie, **é**; *с. ж.* равноденствіе.
Eclerajŭ, **-lŭ**; *с. м.* освѣщеніе.
Ediţie, **é**; *с. ж.* изданіе.
Edŭ, **-lŭ**; *с. м.* козленокъ.
Ederà, **a**; *с. ж.* плющъ (раст.).
Eftinŭ, **â**; *пр.* 2, дешевый, дешево.
Eforie, **é**; *с. ж.* правленіе, судилище.
Effonicŭ, **â**; *пр.* 2, благозвучный, ая.
Elasticŭ, **â**; *пр.* 2, тягучій, эластичный, ая.
Elasticitate, **é**; *с. ж.* тягучесть, эластичность.
Elegie, **é**; *с. ж.* элегія, лирическое стихосложеніе.
Electricŭ, **â**; *пр.* 2, электрическій, ая.
Electricitate, **é**; *с. ж.* электричество.
Elementŭ, **-lŭ**; *с. м.* элементъ, стихія.
Elementarŭ, **â**; *пр.* 2, сокращенный, краткій, ая.
Elevŭ, **-lŭ**; *с. м.* ученикъ.
Elevà, **a**; *с. ж.* ученица.
Ellipsisŭ, **-lŭ**; *с. м.* эллипсисъ.
Ellipticŭ, **â**; *пр.* 2, сокращенный опущеніемъ словъ.
Elveţie, **é**; *с. ж.* Швейцарія.
Elocvenţie, **é**; *с. ж.* краснорѣчіе, витійство.
Embrionŭ, **-lŭ**; *с. м.* зародышь.
Emisserŭ, **-lŭ**; *с. м.* лазутчикъ, опросчикъ, соглядатай.
Energie, **é**; *с. ж.* сила, отвага.
Energicŭ, **â**; *пр.* 2, энергическій, сильный, ая.
Englezŭ, **-lŭ**; *с. м.* Англичанинъ.
Englezescŭ, **-éscâ**; *пр.* 2, англійскій, ая.
Epistolie, **é**; *с. ж.* посланіе.
Epistolà, **a**; *с. ж.* письмо.
Epidermà, **a**; *с. ж.* кожа, оболочка.
Epocà, **a** (epoha); *с. ж.* эпоха, важное происшествіе.
Epure, **-le**; *с. м.* заяцъ.
Esactŭ, **â**; *пр.* 2, точный, исправный.
Esseptie, **é**; *с. ж.* исключеніе.
Esseptezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), исключаю.
Exercitezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), упражняю; mê -, *г. м.* занимаюсь, упражняюсь.
Esistenţà, **a**; *с. ж.* существованіе.

Esenţâ, a; *с. ж.* существо.
Esistŭ и esistezŭ, *г. с.* (a -ta, -tŭ), присутствую, существую.
Eşire, é; *с. ж.* выходъ.
Esoticŭ, â; *пр. 2,* чужеземный, ая.
Esogenŭ, â; *пр. 2,* теплый, южный (климатъ).
Esŭ, *г. с.* (a -şi, -tŭ), выхожу.
Escreţie, é; *с. ж.* изверженіе, истеченіе соковъ.
Esperemintŭ, -lŭ; *с. м.* опытъ.
Espuĭu и espunŭ, *г. д.* (a -pune, -pusŭ), выставляю.
Esplicŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), выражаю; mé -, *г. м.* выражаюсь.
Esplicaţie, é; *с. ж.* выраженіе.
Esprimŭ, *г. д.* (a -ma, -tŭ), выражаю.
Estremitate, é; *с. ж.* оконечность.
Eterŭ, -lŭ; *с. м.* эѳиръ.
Eternŭ, â; *пр. 2,* вѣчный, ая.
Etiopicŭ, â; *пр. 2,* эѳіопскій, африканскій, ая.
Evaporaţie, é; *с. ж.* испареніе.
Evaporezŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), испаряю; mé -, *г. м.* испаряюсь.
Evropienŭ, -énâ; *пр. 2,* европейскій, ая.
Evharistie, é; *с. ж.* причастіе (таинство).

F — Ф.

Fabulâ, a; *с. ж.* баснь, басня.
Fabricaţie, é; *с. ж.* мануфактура; разработка.
Fabricarĭu, -lŭ; *с. м.* фабрикантъ.
Fabricare, é; *с. ж.* выдѣлка, выработка.
Facŭ, *г. д.* (a -ce, -cutŭ), дѣлаю, творю.
Factâ, a; *с. ж.* фактъ; доводъ.
Facultate, é; *с. ж.* способность, смышленность.
Fagŭ, -lŭ; *с. м.* букъ.
Famâ, a; *с. ж.* слава.
Faptâ, a; *с. ж.* дѣло, подвигъ.
Falnicŭ, â; *пр. 2,* славный, ая.
Falcâ, a; *с. ж.* челюсть.
Falâ, a; *с. ж.* слава; похвала.
Fatâ, a; *с. ж.* дѣвка; дочь.
Fantâ, a; *с. ж.* фантъ (въ игрѣ).
Fantasmâ, a; *с. ж.* мечта; идеалъ.
Faţâ (feţâ), **a**; *с. ж.* лицо, особа, ликъ.
Fazâ, a; *с. ж.* фаза, видъ.
Fâ, дѣлай; отъ гл. facŭ, дѣлаю.
Fâcutŭ, â; *пр. 2,* сдѣланный, ая.
Fâcétorĭu, -ore; *пр. 2,* дѣлающій; дѣлатель.
Fârâ, fâr-de, *пр.* безъ, безо.
Fâclie, é; *с. ж.* факелъ, большая свѣча.
Fâgâduescŭ, *г. д.* (a -dui, -tŭ), обѣщаю.
Fâgâduinţâ, a; *с. ж.* обѣщаніе.
Fâinâ, a; *с. ж.* мука.
Fâinosŭ, -óså; *пр. 2,* мучнистый, ая.
Fâptuire, é; *с. ж.* дѣйствіе, дѣло.
Fântânâ, a; *с. ж.* колодязь, источникъ.
Fâţarnicŭ, -lŭ; *с. м.* дѣлатель масокъ; лицемѣръ.
Fâţernicie, é; *с. ж.* лицемѣріе.
Favorizezŭ, *г. д.* (a -za, -zatŭ), покровительствую, благопріятствую.
Fâvorabilŭ, â; *пр. 2,* благопріятный, ая.
Fâvoritŭ, -lŭ; *с. м.* любимецъ, фаворитъ.
Fâvoritâ, a; *с. ж.* любимица, фаворитка.
Feçórâ, a; *с. ж.* дѣва, цѣломудренная дѣвушка.
Femelâ, a; *с. ж.* самка.
Fenomenŭ, -lŭ; *с. м.* явленіе рѣдкое, феноменъ.
Ferbŭ, *г. д.* (a -be, -rtŭ), варю.

Ferbinte, *пр. 1,* горячій, жаркій, ая.

Ferbintelă, a; *с. ж.* жаръ, сильная теплота; зной.

Ferarĭu, -lĭ; *с. м.* кузнецъ.

Ferŭ, -lĭ; *с. м.* желѣзо.

Ferege, e; *с. ж.* папоротникъ.

Fere, fere: *с. ж. мн.* оковы, путы.

Ferecatŭ, ă; *пр. 2,* окованный, ая.

Ferestă, a и **fenestră**; *с. ж.* окно, окошко.

Ferescŭ, *г. д.* (a -ri, -ĭŭ), остерегаю, сохраняю; mĕ -, *г. м.* остерегаюсь, берегусь.

Feritŭ, ă; *пр. 2. д.* сохраненный, ая.

Feroce, *пр. 1.* свирѣпый, звѣрскій, ая.

Ferocitate, e; *с. ж.* свирѣпость, жестокость.

Felŭ и **felĭu**. **-lĭ**; *с. м.* сортъ, видъ, родъ.

Felluritŭ. ă; *пр. 2.* различный, ая.

Felĭurime, e; *с. ж.* различіе. разновидность.

Fiacrŭ, -lĭ; *с. м.* фіакръ, родъ извощичьей кареты.

Fibră, a; *с. ж.* жилка; (Бот.) волокно.

Fibrosŭ, -ósă; *пр. 2,* волокнистый, ая.

Ficsŭ, ă; *пр. 2,* неподвижный, ая, постоянный, опредѣленный, ая.

Ficsezŭ, *г. д.* (a -sa, -tŭ), опредѣляю, прикрѣпляю, назначаю.

Fiçorŭ. -lĭ; *с. м.* сынъ; слуга, лакей.

Fidelŭ, ă: *пр. 2.* вѣрный, точный, ая

Fiorŭ, -lĭ; *с. м.* ужасъ; дрожь.

Fiinţă, a; *с. ж.* существо; пребываніе, присутствіе.

Filcă, a; *с. ж.* дочь.

Fiĭu и **fiŭ, -lĭ**; *с. м.* сынъ.

Fine, -le; *с. м.* конецъ, окончаніе.

Finalŭ, -lĭ; *с. м.* послѣдній слогъ.

Finalŭ, ă; *пр. 2,* конечный, окончательный, ая.

Fină. a; *с. ж.* крестница.

Finŭ, ă; *пр. 2,* нѣжный, тонкій; хитрый.

Fineţă, a; *с. ж.* нѣжность; хитрость; тонкость.

Finicŭ, -lĭ; *с. м.* финиковое дерево.

Finitŭ, -lĭ; *с. м.* конецъ, оконечность.

Fire, e; *с. ж.* природа; характеръ; свойство.

Firescŭ, -éscă; *пр. 2,* природный, натуральный, ая.

Fisionomie, e: *с. ж.* очертаніе лица.

Filetŭ, -lĭ; *с. м.* жилочка, ниточка.

Filamentŭ. -lĭ: *с. м.* волокно; жилка.

Filantropie. e: *с. ж.* человѣколюбіе, филантропія.

Filitmoĭsă, a; *с. ж.* окаменѣлый листъ. филлитъ.

Fildeşŭ, -lĭ; *с. м.* слонъ; de -. *пр. 1,* слоновый; кость слоновая.

Focŭ, -lĭ: *с. м.* огонь; пожаръ.

Foco-vărsatorĭu, -óre; *пр. 2. д.* огнедышащій, ая.

Foe, e; *с. ж.* листъ.

Folosŭ, -lĭ: *с. м.* польза, выгода.

Folosescŭ. *г. д.* (a -si, sitŭ), пользу приношу; mĕ -. *г. м.* пользуюсь.

Folosinţă, a; *с. ж.* польза, выгода.

Fóme, e (fomele, e), *с. ж.* голодъ.

Fontă, a; *с. ж.* плавка. таяніе.

Fontână, a; *с. ж.* фонтанъ. источникъ.

Formă, a: *с. ж.* видъ. форма; образецъ.

Formosŭ, -ósă (frumosŭ), красивый, благовидный, ая.

Formezŭ, *г. д.* (a -ma, -tŭ), образую; даю форму, видъ.

Formaţie, e; *с. ж.* образованіе.

Fórte, *нр.* очень, весьма.

Forţă, a; с. *ж.* сила, напряженіе.

Fosforŭ, -lĭ: *с. м.* фосфоръ, свѣтоносъ.

Fosilă, a: *с. ж.* ископаемое: окаменѣлость.
Fugŭ, *г. с.* (a -gi, -itŭ), ухожу, бѣгу.
Fulgerŭ, -lŭ: *с. м.* молнія.
Fulgerŭ, *г. с.* (a -ra, -tŭ), сверкаю.
Fulgeră. *г. б.* сверкаетъ, молнія блеститъ.
Fulgŭ, -lŭ; *с. м.* хлопокъ; снѣжинка.
Fumŭ, -lŭ: *с. м.* дымъ.
Fumezŭ, *г. с.* (a -ma, -tŭ), курю, дымлю.
Fundŭ, -lŭ: *с. м.* дно.
Funie, é: *с. ж.* вервь, веревка.
Funtŭ, -lŭ: *с. м.* фунтъ.
Funcţie, é: *с. ж.* служба, должность.
Funcţionerŭ, -lŭ: *с. м.* чиновникъ.
Funingene, é; *с. ж.* сажа, дымная копоть.
Furŭ, -lŭ; *с. м.* воръ.
Furŭ, *г. с.* (a -ra, -tŭ), ворую, краду.
Furie, é; *с. ж.* ярость, свирѣпость; *фиг.* злая женщина.
Furiosŭ, -ósă: *пр.* 2, лютый, бѣшенный, яростный, ая.
Furnică, a; *с. ж.* муравей.
Fortună, a; *с. ж.* буря, сильный вѣтеръ.
Frate, -le; *с. м.* братъ.
Fragedŭ, ă; *пр.* 2. свѣжій, нѣжный, гибкій, ая; недавній, яя.
Fragă, a; *с. ж. мн.* земляника, клубника.
Frasinŭ, -lŭ; *с. м.* ясень (дер.).
Frăţie, é; *с. ж.* братство; дружелюбіе.
Frăţescŭ, -éscă; *пр.* 2. братскій, ая.
Frăţiorŭ, -lŭ; *с. м. ум.* братецъ.
Frăţeşte, *пр.* по-братски, дружелюбно.
Frânbie, é; *с. ж.* вервь, веревка.
Frecŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), тереть, растирать; бить, колотить; **mĕ** –, *г. м.* тереться; водиться съ кѣмъ.
Frigurosŭ, -ósă; *пр.* 2, холодный, холодистый, ая.
Frigŭ, -lŭ: *с. м.* холодъ, холодно.
Frigŭ, *г. д.* (a -ge, -riptŭ), жарю.
Friptură, a; *с. ж.* жаркое.
Frică, a; *с. ж.* страхъ.
Fricosŭ, -ósă: *пр.* 2, пугливый; трусъ, -сиха.
Frumosŭ и **formosŭ, -ósă**; *пр.* 2, красивый, красиво, красавецъ.
Frumuşică, a: *с. ж. ум.* хорошенькая, красотка.
Frunzişŭ, -lŭ; *с. м.* листоватость.
Frunză, a; *с. ж.* древесный листъ, листъ (раст.).
Frunte, é; *с. ж.* лобъ, чело; начало.
Flesibilŭ, ă: *пр.* 2. гибкій: податливый, ая.
Flóre, é; *с. ж.* цвѣтъ, цвѣтокъ; -sorelui, *с. ж. сл.* подсолнечникъ.
Floricică, a: *с. ж. ум.* цвѣточекъ.
Florerie, é; *с. ж.* цвѣтникъ; множество цвѣтовъ.
Fluture, -le; *с. м.* бабочка.
Fluerŭ, -lŭ; *с. м.* свирѣль, дудка; голень.
Fluerŭ, *г. с.* (a -ra, -tŭ), свищу, освистываю.
Fluidŭ, ă: *пр.* 2, влажный, сырой.
Fluviŭ, -lŭ: *с. м.* рѣка.

Gh — Г.

Galbinŭ, ă; *пр.* 2, желтый; блѣдный, ая.
Galbinŭ, -lŭ; *с. м.* червонецъ.
Gardŭ, -lŭ; *с. м.* плетень, заборъ.

Gangurâ, a; *с. ж.* переходъ; галерея.
Gata (a fi -), *г. с.* быть готову.
Gata, *пр. 1*, (- de), готовъ, а, о; ы.
Gazdâ, a; *с. об.* хозяинъ, хозяйка (- вал.); квартира.
Gazâ, a; *с. ж.* гасъ; газъ (ткань).
Gâcitóre, é; *с. ж.* гадательница, ворожея.
Gâcescŭ, *г. с.* (a -ci, -tŭ), отгадываю.
Gâinâ, a; *с. ж.* курица.
Gâinârie, é; *с. ж.* курятникъ; множество курей.
Gâlbiorŭ, -órâ; *пр. 2, ум.* желтенькій, ая.
Gâlerie, é; *с. ж.* галерея; переходъ.
Gâmâlie, é; *с. ж.* головка; верхушка.
Gândŭ, -lŭ; *с. м.* мысль, дума.
Gândescŭ, *г. с.* (a -di, -tŭ), думаю.
Gânsacŭ, -lŭ; *с. м.* гусь (самецъ).
Gânscâ, a (gâscâ); *с. ж.* гусь (самка).
Gârófâ, a; *с. ж.* гвоздика.
Gâsescŭ, *г. д.* (a -gâsi, -tŭ), нахожу.
Gâtŭ, -lŭ; *с. м.* горло.
Gâtescŭ, *г. д.* (a gâti, -tŭ), готовлю; mê -, *г. м.* приготовляюсь.
Gâtire, é; *с. ж.* приготовленіе; составленіе (куш.).
Gâzosŭ, -ósâ; *пр. 2*, гасовый, ая.
Ghebosŭ, -lŭ; *с. м.* горбатый.
Ghebósâ, a; *с. ж.* горбатая.
Ghebosŭ, -ósâ; *пр. 2*, горбатый, ая.
Ghemŭ, -lŭ; *с. м.* клубокъ (нитокъ).
Gheţâ, a; *с. ж.* ледъ.
Gherŭ (sherŭ), (a -ra, -tŭ), реву, блею.
Ghiarâ, a; *с. ж.* клыкъ, зубъ; пасть.
Ghidişŭ, -lŭ; *с. м.* гаеръ, шутъ.
Ghimpŭ, -lŭ; *с. м.* уколъ, колотье; терніе.
Ghipsŭ, -lŭ; *с. м.* гипсъ, подмазный камень.
Ghirlandâ, a; *с. ж.* гирлянда, цвѣточный вѣнокъ.
Gonescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), гоню, изгоняю.
Gonitŭ, â; *пр. 2*, изгнанный, ая.
Gubernŭ, -lŭ; *с. м.* губернія; область; управленіе.
Gurâ, a; *с. ж.* ротъ, уста; устье.
Guriţâ, a (guricâ), *с. ж. ум.* ротикъ.
Gustŭ, -lŭ; *с. м.* вкусъ.
Gustŭ, *г. д.* (a -sta, -tŭ), вкушаю, пробую.
Gustare, é; *с. ж.* закуска, кушанье; соусъ.
Gusganŭ, -lŭ; *с. м.* крыса.
Gunoiu, -lŭ; *с. м.* навозъ, соръ.
Guvernezŭ (gubernezŭ), *г. д.* (a -na, -tŭ), управляю, правлю; располагаю.
Grajdiu, -lŭ; *с. м.* конюшня.
Gradŭ, -lŭ; градусъ; степень.
Graciosŭ, -ósâ; *пр. 2*, ласковый, милостивый, пріятный, ая.
Grandiosŭ, -ósâ; *пр. 2*, великій, величественный, ая.
Graminee, é; *с. ж.* злакъ, злаковое растеніе (зернистое).
Grasŭ, â; *пр. 2*, жирный, ая.
Grâbescŭ, *г. с.* (a -bi, -tŭ), спѣшу, тороплю; mê -, тороплюсь.
Grâmadâ, a; *с. ж.* куча, толпа.
Grâdinâ, a; *с. ж.* огородъ, садъ.
Grâdinarĭu, -lŭ; *с. м.* садовникъ.
Grâescŭ, *г. с.* (a -ai, -tŭ), говорю.
Grâŭ, -lŭ; *с. м.* пшеница.
Greŭ, gré; *пр. 2*, тяжелый, ая.
Greŭ (este -), *г. б.* тяжело, трудно.
Greutate, é; *с. ж.* трудность, тяжесть, неудобство.
Greşescŭ, *г. с.* (a -şi, -tŭ), порчу, ошибочно дѣлаю; mê -, *г. м.* ошибаюсь, грѣшу.
Greşélâ, a; *с. ж.* ошибка; грѣхъ.
Grijâ, a; *с. ж.* забота, попеченіе.

Grijescŭ, *г. д.* (a -ji, -tŭ), привести въ порядокъ; причастить; mê -, *г. м.* забочусь, причащаюсь.

Grimasâ, a; *с. ж.* кривлянiе, ужимка; притворство.

Grilâ, a; *с. ж.* рѣшетка.

Griere, -le (-rŭ, -lŭ), стрекоза, сверчекъ.

Grosŭ, -lŭ; *с. м.* острогъ.

Grosŭ, -ósâ; *пр.* 2, толстый, грубый, ая.

Grosietate, é; *с. ж.* грубость, невѣжество.

Grosime, é; *с. ж.* толстота.

Groznicŭ, â; *пр.* 2, грозный, ужасный, ая.

Grópâ, a; *с. ж.* яма; гротъ.

Grupezŭ, *г. д.* (a -pa, -tŭ, группирую, вмѣстѣ собираю; mê -, *г. м.* толплюсь, собираюсь.

Grupâ, a; *с. ж.* куча, группа.

Glasŭ, -lŭ; *с. м.* голосъ; тонъ.

Glandulâ, a; *с. ж.* (Бот.) железка; желѣза (Анат.).

Glandulâ-de-pâmântŭ, земляной орѣхъ.

Globŭ, -lŭ; *с. ж.* глобусъ; шаръ.

Globescŭ, *г. д.* (a -bi, -tŭ), штрафую, налагаю пеню.

Glonţŭ, -lŭ; *с. м.* пуля.

Glótâ, a; *с. ж.* множество; толпа, сборище.

Glodŭ, -lŭ; *с. м.* грязь.

Glumâ, a; *с. ж.* шутка, насмѣшка.

Glumeţŭ, -lŭ; *с. м.* шутъ, насмѣшникъ.

Glumezŭ, *г. с.* (a -mi, -tŭ), шучу, смѣшу; mê -, *г. м.* издѣваюсь, насмѣхаюсь.

H = X.

Haĭdemŭ (отъ турецкаго слова «haĭdâ»: погонять, управлять), идемъ, пойдемъ.

Haĭda! *межд.* пошелъ.

Harŭ, -lŭ; *с. м.* благодать, милость.

Haĭnâ, a; *с. ж.* одежда, одѣянiе.

Harpâ, a; *с. ж.* арфа (инстр. на стр.)

Haritabilŭ, â; *пр.* 2, благодатный; милостивый; благопрiятный, ая.

Hapŭ, -lŭ; *с. м.* пилюля; глотокъ.

Hamŭ, -lŭ; *с. м.* упряжь.

Hartâ, a; *с. ж.* карта.

Haĭducŭ, -lŭ; *с. м.* разбойникъ.

Hâĭducescŭ, -éscâ; *пр.* 2, разбойничiй, я.

Hângerŭ, -lŭ; *с. м.* сабля, мечъ.

Hâsa, ŭa; *с. ж.* миткаль, коленкоръ (ткань).

Hotarŭ, -lŭ; *с. м.* граница, межа.

Hotârescŭ, *г. д.* (a -ri, -tŭ), рѣшаю, опредѣляю; межую; mê -, *г. м.* рѣшаюсь; граничу.

Hoţŭ, -lŭ; *с. м.* разбойникъ; большой воръ.

Hoţie, é; *с. ж.* разбойничество.

Hodorogescŭ, *г. с.* (a -gi, -tŭ), произвожу шумъ; болтаю безъ устали.

Horâ, a; *с. ж.* хороводъ, танецъ, въ которомъ участвуютъ многiе.

Humâ, a; *с. ж.* земля; бѣлая глина.

Hulescŭ, *г. д.* (a -li, -tŭ), хулю, браню, охуждаю.

Hranâ, a; *с. ж.* кормъ, пища.

Hranescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), кормлю, питаю.

Horŭ, -lŭ; *с. м.* хлоръ, сильный усыпит. газъ.

Hiropterŭ, â; *пр.* 2, рукокрылый, ая.

Hirotonicŭ, -lŭ; *с. м.* посвященный, рукоположенный.

J = Ж.

Jalnicŭ, à; *пр.* 2, жалкій, ая.
Jalișŭ, -lĭ; *с. м.* шалфей (трава).
Jertvă, a (jertfă), *с. ж.* жертва.
Jepoĭu, *г. д.* (a -pui -tŭ), сдираю, снимаю кожу; граблю.
Jepuescŭ (см. jepoĭu).
Jidovescŭ, -éscă; *пр.* 2, жидовскій, ая.
Joe, è; *с. ж.* Юпитеръ.
Joĭ, joe, è; *с. ж.* четвертокъ.
Jocŭ, -lĭ; *с. м.* танецъ, забава.
Jocŭ, *г. с.* (a juca, -tŭ), играю, танцую; mê -, *г. м.* играюсь, забавляюсь; a bate-jocŭ, *г. с.* издѣваться, насмѣхаться; поругаться.
Josŭ, *пр.* на землѣ; на полу; долу.
Josŭ, jósă; *пр.* 2, нижній; низкій, ая.
Jócă, a; *с. ж.* игра, забава.
Jucărie, è; *с. ж.* игрушка, игралище (фиг.).
Judecŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), сужу, размышляю, думаю; рѣшаю.
Judecată, a; *с. ж.* судъ, приговоръ; мнѣніе.
Judecătoriu, -lĭ; *с. м.* судья.
Judecătorie, è; *с. ж.* судилище, присутственное мѣсто.
Jumătate, è; *с. ж.* половина.
June, -le; *с. м.* юноша.
Junime, è; *с. м.* юношество, молодежь.
Junie, è; *с. ж.* молодость.
Jurŭ, *г. с.* (a -ra, -tŭ), присягаю; mê -, *г. м.* клянусь, божусь.
Juvăeriu, -lĭ; *с. м.* ювелиръ.
Juvăerurĭ, -rele; *с. ж. мн.* драгоцѣнности, драгоцѣнныя украшенія.

Î = Ѧ.

Îmbătrânescŭ, *г. с.* (a -ni, -tŭ), старѣю, выхожу изъ употребленія; mê -, *г. м.* старѣюсь, становлюсь пожилымъ.
Îmbrățoșezŭ, *г. д.* (a -se, -tŭ), обнимаю, беру въ объятія.
Îmbrăcăminte, è; *с. ж.* одѣяніе, одежда.
Îmbracŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), одѣваю, надѣваю; mê -, *г. м.* одѣваюсь.
Îmblândŭ, *г. д.* (a -di, -tŭ), укрощаю, усмиряю; mê -, *г. м.* укрощаюсь.
Îmbĕtŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), упаиваю, напояю; mê -, *г. м.* упиваюсь, напиваюсь.
Îmbelșugare, è; *с. ж.* обиліе, изобиліе.
Îmbobocescŭ, *г. д.* (a -ci, -tŭ), распускаюсь; зеленѣю.
Îmbiĭ, -bele; *пр. мн.* оба, обѣ.
Îmbunătățire, è; *с. ж.* одобреніе, улучшеніе.
Îmbiŭ, *г. д.* (a -bie, -tŭ), приглашаю, зову.
Împlântŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), погружаю, всовываю.
Împlŭ, *г. д.* (a -le, -lutŭ), наполняю, начиняю; мараю; mê -, *г. м.* наполняюсь; мараюсь.
Împlinescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), дополняю, кончаю, вершаю.
Împăratŭ, -ţĭ (imperatorŭ), *с. м.* императоръ, царь.
Împărățescŭ, *г. с.* (a -ţi, -tŭ), царствую; повелѣваю.
Împărăție, è; *с. ж.* царствіе, царство.
Împărțescŭ, *г. д.* (a -ţi, -tŭ), дѣлю.
Împărțire, è; *с. ж.* дѣлежъ, раздѣлъ, раздѣленіе.

Împetritŭ, ă; *пр.* 2, окаменѣлый, ая.

Împingŭ, *г. д.* (а -ge, -nsŭ), толкаю.

Împodobescŭ, *г. д.* (а -bi, -tŭ), украшаю, убираю.

Împodobire, ĕ; *с. жс.* украшеніе, убранство.

Împrumutŭ, *г. с.* (а -ta, -tŭ), одолжаю, въ займы даю.

Împreuna, *пр.* вмѣстѣ, купно.

Împreunezŭ, *г. д.* (а -na, -tŭ), соединяю, совокупляю; mĕ -, *г. м.* соединяюсь.

Împrejurare, ĕ; *с. жс.* обстоятельство, случай.

Îmmulţescŭ, *г. д.* (а -ţi, -tŭ). умножаю; mĕ -, *г. м.* умножаюсь.

Îmmândrescŭ, *г. д.* (а -ri, -tŭ), украшаю, убираю; mĕ -, *г. м.* горжусь, надмѣваюсь.

Împilezŭ, *г. д.* (а -la, -latŭ), обременяю, отягощаю.

În, *пр.* въ, во.

Înnaltŭ, ă (naltŭ, ă), *пр.* 2, возвышенный, ая; высокій, высоко.

Înnalţŭ, înnălţezŭ, *г. д.* (а -ţa, -tŭ), возвышаю, подымаю; mĕ -, *г. м.* возвышаюсь, подымаюсь.

Înadinsŭ, *пр.* нарочно, именно.

Înainte (nainte), *пр.* прежде, предъ.

Înnaintezŭ, *г. д.* (а -ta, -tŭ), успѣваю; предупреждаю; mĕ -, *г. м.* представляюсь; иду впередъ.

Înnecŭ, *г. д.* (а -ca, -tŭ), топлю, погружаю; mĕ -, *г. м.* топлюсь.

Înnodŭ, *г. д.* (а -da, -tŭ), узломъ вяжу.

Înnoptezŭ, *г. с.* (а -ta, -tŭ), опаздываю ночью, застигнутъ ночью.

Înnoescŭ, *г. д.* (а -noi, -tŭ), обновляю; mĕ -, *г. м.* обновляюсь.

Înnoire, ĕ; *с. жс.* обновленіе.

Înnotŭ, *г. с.* (а -ta, -tŭ), плаваю.

Încalcŭ, *г. д.* (а -ca, -tŭ), нападаю, наступаю; покоряю.

Încalecŭ, *г. д.* (а -ca, -tŭ), сажусь верхомъ.

Încarcŭ, *г. д.* (а -rca, -tŭ), накладываю, нагружаю; обсчитываю (фиг.); mĕ -, *г. м.* нагружаюсь, укладываюсь; (фиг.) обсчитываюсь.

Încarcatŭ, ă; *пр.* 2, нагруженный, навьюченный; обремененный, ая.

Încadrezŭ, *г. д.* (а -ra, -tŭ), окружаю; становлю въ рамы, обрамляю.

Încălzescŭ, *г. д.* (а -zi, -tŭ), согрѣваю.

Încântatŭ, ă; *пр.* 2, обворожительный, ая.

Încăcrezŭ, *г. д.* (а -ra, -tŭ), озлобляю; нападаю; mĕ -, *г. м.* привязываюсь.

Încâtŭ, *сз.* такъ-что.

Încă, *нр.* еще.

Încetŭ, *нр.* тихо, медленно.

Încetezŭ, *г. с.* (а -ta, -tŭ), перестаю, утихаю, медлю.

Începŭ, *г. д.* (а -pe, -putŭ), начинаю.

Încheiu, *г. д.* (а -ee, -tŭ), запираю, заключаю.

Încingŭ, *г. д.* (а -ge, -cinsŭ), опоясываю; mĕ -, опоясываюсь, окружаюсь.

Închinŭ, *г. д.* (а -na, -tŭ), преклоняю; пью; поччуюсь; mĕ -, кланяюсь; молюсь Богу.

Închidŭ, *г. д.* (а -de, -chisŭ), затворяю, заграждаю.

Închişore, ĕ; *с. жс.* заключеніе.

Închisŭ, ă; *пр.* 2, темный, ая (о цвѣтахъ).

Închinăciune, ĕ; *с. жс.* поклоненіе, поклонъ.

Închipuescŭ, *г. д.* (а -pui, -tŭ), представляю себѣ, воображаю

Încredinţezŭ, *г. д.* (а -ţa, -tŭ), удостовѣряю, увѣряю; mĕ -, *г. м.* убѣждаюсь, увѣряюсь.

Încredŭ, *г. д.* (а -de, -zutŭ), увѣряю, ввѣряюсь.

Încrustezŭ, *г. д.* (а -ta, -tŭ), кристализую; mĕ -, *г. м.* кристализуюсь.

Încrustaţie, ĕ; *с. жс.* кристализація.

Încolo, colo, *нр.* тамъ, туда, въ ту сторону.
Încóce, *нр.* сюда.
Încolţescŭ, *г. с.* (a -ţi, -tŭ), прозябаю, пускаю ростки.
Încoronezŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), вѣнчаю, увѣнчиваю; mê -, *г. м.* увѣнчиваюсь.
Încontro? *нр.* куда?
Încontra, *нр.* противъ, напротивъ.
Încunjurŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), окружаю; обѣгаю; mê -, *г. м.* окружаюсь.
Încununŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), вѣнчаю, увѣнчиваю; mê -, *г. м.* увѣнчиваюсь.
Încreţescŭ, *г. д.* (a -ţi, -tŭ), собираю въ складки, дѣлаю сборки; кудрю.
Încreţitŭ, â; *пр.* 2, складочный, сборчатый; кудрявый.
Încuviinţezŭ, *г. д.* (a -ţa, -tŭ), утверждаю, одобряю.
Îndemnŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), побуждаю, склоняю; приглашаю, зову.
Îndemânaticŭ, â; *пр.* 2, удобный, выгодный, ая.
Îndelungŭ, â; *пр.* 2, продолженный; долго.
Îndeletnicire, é; *с. ж.* занятіе, трудъ.
Îndeletnicescŭ, (mê -), *г. м.* (a se -ci, -tŭ), занимаюсь, тружусь.
Îndesŭ, *г. д.* (a -sa, -tŭ), жму, прижимаю, давлю, придавливаю.
Îndeşertŭ, *нр.* напрасно, попусту.
Îndeplinŭ, *нр.* вполнѣ.
Îndeplinescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), дополняю, пополняю.
Îndreptŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), направляю, исправляю; mê -, *г. м.* исправляюсь; выпрямляюсь.
Îndresnescŭ, îndresnezŭ, *г. с.* (a -ni, -tŭ), осмѣливаюсь, рѣшаюсь.
Îndoescŭ, *г. д.* (a -doi, -tŭ), гну, сгибаю; mê -, *г. м* сомнѣваюсь, колеблюсь.
Îndoitŭ, *нр.* вдвойнѣ.
Îndoitŭ, â; *пр.* 2, согнутый, ая.
Îndurare, é; *с. ж.* милость, милосердіе; снисхожденіе.
Îndurŭ (mê -), *г. м.* (a se -ra, -tŭ), умилостивляюсь, сожалѣю.
Înfuriétŭ, -étâ; *пр.* 2, озлобленный, разъяренный, взбѣшенный, ая.
Înfrânatŭ, â; *пр.* 2, обузданный, удержанный, ая.
Înfrânezŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), обуздываю, удерживаю, усмиряю.
Înfruntezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), предшествую, впередъ иду.
Înfrumuseţezŭ, *г. д.* (a -ţa, -tŭ), охорашиваю, украшаю.
Înfluinţâ, a; *с. ж.* вліяніе.
Înfrunzitŭ, â; *пр.* 2, покрытый листьями.
Înfrunzescŭ, *г. с.* (a -zi, -tŭ), покрываюсь листьями.
Înflorescŭ, *г. с.* (a -ri, -tŭ), цвѣту, расцвѣтаю.
Înfâţoşezŭ,, înfâţişezŭ; *г. д.* (a -şa, -tŭ), лично представляю; mê -, *г. м.* являюсь, представляюсь.
Înfocatŭ, â; *пр.* 2, разгоряченный, разсерженный, ая; пылкій.
Înformŭ (mê -), *г. м.* (a se -ma, -tŭ), освѣдомляюсь, узнаю.
Înfioratŭ, â; *пр.* 2, устрашенный, сильно испуганный, ая.
Înfiorâtoriu, -óre; *пр.* 2, ужасающій, ая.
Înfiorâtoriu, -lŭ; *с. м.* страшилище.
Înfibgŭ, *г. д.* (a -gc, -fibtŭ), вонзаю, вкалываю.
Înfine, *нр.* наконецъ.
Îngânŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), соединяю; встрѣчаю; передразниваю.
Îngerŭ, -lŭ; *с. м.* ангелъ.
Îngenere, *нр.* вообще.
Îngeniosŭ, -ósâ; *пр.* 2, геніальный, ая.
Îngenunchetŭ, â; *пр.* 2, колѣнопреклоненный, ая.

Ingemânatŭ, â; *пр.* 2, сросшійся, -шаяся.

Îngrasŭ, *г. д.* (a -şe, -tŭ), утучняю, дѣлаю жирнымъ; mĕ -, *г. м.* утучняюсь, дѣлаюсь жирнымъ.

Îngrâdescŭ, *г. д.* (a -di, -tŭ), ограждаю, ставлю плетень; mĕ -, *г. м.* ограждаюсь.

Îngropare, é; *с. ж.* закапываніе; похороны.

Îngropŭ, *г. д.* (a -pa, -tŭ), закапываю; хороню.

Îngroşezŭ, *г. д.* (a -şa, -tŭ), дѣлаю толстымъ, грубымъ; mĕ -, *г. м.* толстѣю, грубѣю.

Îngrijescŭ (mĕ -), *г. м.* (a se -gi, -tŭ), пекусь, забочусь.

Ingrijire, é; *с. ж.* забота, попеченіе.

Înhamŭ, *г. д.* (a -ma, -tŭ), запрягаю, впрягаю; mĕ -, *г. м.* запрягаюсь, впрягаюсь.

Înjunghîu, *г. д.* (a -ghie, -tŭ), колю, рѣжу.

Înjurare, é; *с. ж.* брань, поношеніе.

Înjugŭ, *г. д.* (a -ga, -tŭ), впрятаю въ ярмо.

Înlesnire, é; *с. ж.* облегченіе; удобство.

Înlucrare, é; *с. ж.* дѣйствіе.

Înrâdîcinezŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), вкореняю; mĕ -, *г. м.* вкореняюсь.

Înriurire, é; *с. ж.* вліяніе.

Însâ, *сз.* но.

Însârcinezŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), обременяю; поручаю; mĕ -, *г. м.* обязываюсь, принимаю на себя обязанность.

Însetezŭ, *г. с.* (a -ta, -tŭ), жаждаю, хочу пить.

Însuşire, é; *с. ж.* свойство, качество.

Însufleţitŭ, â; *пр.* 2, воодушевленный, ая.

Însoţescŭ, *г. д.* (a -ţi, -tŭ). сопровождаю, сопутствую.

Înstreinatŭ, â; *пр.* 2, отчужденный, удаленный отъ отчизны.

Înspâîmântatŭ, â; *пр.* 2, устрашенный, ая.

Înspirare, é; *с. ж.* внушеніе; вдохновеніе.

Însemnŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), замѣчаю. означаю.

Înserezŭ, *г. с* (a -ra, -tŭ), застигнутъ вечеромъ, опаздываю.

Înserézâ, *г. б.* вечерѣетъ.

Însécŭ, *г. с.* (a -ca, -tŭ), высыхаю, изсякаю.

Înscriŭ, *г. д.* (a -rie, -risŭ), вписываю, надписываю.

Înşelŭ, *г. д.* (a -la, -tŭ), обманываю.

Înşelezŭ, *г. д.* (a -şeйa, -tŭ), сѣдлаю.

Întâîu, -tâe, *пр. пд.* первый, ая.

Întâîu, *нр.* прежде, впервые.

Întârescŭ, *г. д.* (a -ri, -tŭ), утверждаю, укрѣпляю.

Întârire, é; *с. ж.* утвержденіе, укрѣпленіе.

Întârtŭ, *г. д.* (a -rta, -tŭ), травлю, озлобляю, раздражаю.

Întâritatŭ (a -fi), *г. стр.* быть озлобленнымъ, раздраженнымъ.

Întâlnescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), встрѣчаю; mĕ -, *г. м.* встрѣчаюсь.

Întâmplare, é; *с. ж.* случай, происшествіе.

Întemeezŭ, *г. д.* (a -mee, -tŭ), основываю; утверждаю.

Întellegință, a; *с. ж.* понятіе, пониманіе.

Înţellegŭ, *г. с.* (a -ge, -lesŭ), понимаю.

Înţeleptŭ, -éptâ; *пр.* 2, благоразумный, мудрый, ая.

Întindŭ, *г. д.* (a -de, -tinsŭ), простираю, расширяю.

Întindere, é; *с. ж.* расширеніе, распространеніе.

Întipârire, é; *с. ж.* впечатлѣніе.

Întinsŭ, -lŭ; *с. м.* пространство; поверхность.

Întindĕtoriu, -lŭ; *с. м.* распространитель.

Întovârâşescŭ, *г. д.* (a -şi, -tŭ), становлюсь товарищемъ, сопровождаю; mê -, *г. м.* содѣлываюсь товарищемъ; дружу.

Întorcŭ, *г. д.* (a -ce, -torsŭ), вращаю; возвращаю; mê -, *г. м.* вращаюсь; обращаюсь; возвращаюсь.

Întunecŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), помрачаю, потемняю; mê -, *г. м.* помрачаюсь.

Întunecosŭ, -ósâ; *пр. 2*, мрачный, темный, ая.

Întunerecŭ, -lŭ; *с. м.* темнота, мракъ.

Înturnare, é; *с. ж.* возвращеніе.

Întrŭ, *г. с.* (a -ra, -tŭ), вхожу.

Întrare, é; *с. ж.* входъ; введеніе.

Întreprindere, é; *с. ж.* предпріятіе; занятіе.

Întreprindŭ, *г. с.* (a -de, -prinsŭ), предпринимаю, начинаю дѣло.

Întrecutŭ, *г. д.* (a -ce, -cutŭ), превышаю, превосхожу.

Întreruŭptŭ, â; *пр. 2*, прерванный, ая.

Întrebuinţezŭ, *г. д.* (a -ţa, -tŭ), употребляю.

Întrebuinţare, é; *с. ж.* употребленіе.

Întrebŭ, *г. д.* (a -ba, -tŭ), спрашиваю, требую.

Întrebare, é; *с. ж.* вопросъ.

Întregŭ, -régâ; *пр. 2*, цѣлый, ая.

Între, întru; *пр.* межъ, между.

Întristare, é; *с. ж.* печаль.

Întristezŭ, *г. д.* (a -ta, -tu), печалю, огорчаю.

Întronezŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), возвожу на тронъ; mê -, *г. м.* сажусь, вступаю на престолъ.

Întronare, é; *с. ж.* восшествіе на престолъ.

Întroducŭ, *г. д.* (a -ce, -dusŭ), ввожу, вношу.

Întrodusŭ, â; *пр. 2*, вводный, ая.

Întrunescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), соединяю въ одно.

Întrupezŭ, *г. д.* (a -pa, -tŭ), соединяю въ одно тѣло; mê -, *г. м.* вочеловѣчиваюсь; обращаюсь въ тѣло; сливаюсь въ одно тѣло.

Învâţŭ, *г. д.* (a -ţa, -tŭ), учу, наставляю; mê -, *г. м.* учусь.

Învâţâtorĭu, -lŭ; *с. м.* учитель.

Învâţâturâ, a; *с. ж.* ученіе, воспитаніе.

Învârtescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ), верчу, кручу; mê -, *г. м.* вращаюсь, кручусь.

Învâlişŭ, -lŭ; *с. м.* покрышка, кровля.

Învâlescŭ, *г. д.* (a -li, -tŭ), покрываю, накрываю; mê -, *г. м.* покрываюсь, накрываюсь.

Învâluescŭ, *г. д.* (a -lui, -tŭ), волную.

Învrâjbitorĭu, -tóre; *пр. 2*, враждующій, ая; озлобитель, -ница.

Învrajbitorĭu, -lŭ; *с. м.* поселяющій вражду, озлобитель.

Învrâjbire, é; *с. ж.* вражда, озлобленіе.

Învestmentatŭ, â; *пр. 2*, одѣтый, ая.

Înveninatŭ, â; *пр. 2*, отравленный, ядовитый, ая.

Înventezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), обрѣтаю, нахожу, открываю.

Învrednicescŭ, *г. д.* (a -ci, -tŭ), удостоиваю.

Învoescŭ, *г. д.* (a -voi, -tŭ), соглашаю, уговариваю; mê -, *г. м.* соглашаюсь, договариваюсь.

Înviezŭ, *г. д.* (a -vi, -tŭ), оживляю, воскресаю.

Înviŭ, *г. д.* (a -ie, -tŭ) оживляю.

Învingŭ, *г. д.* (a -ge, -nsŭ), поражаю, побѣждаю

Înzestrezŭ, *г. д.* (a -tra, -tŭ), одаряю, награждаю приданымъ; обогащаю.

Înzeezŭ, *г. д.* (a -zei, -tŭ), боготворю.

I = Ï.

I, *мс. спр.* ему (luĭ = ĕĭ, 'ĭ, i).
Ĭadŭ, -lŭ; *с. м.* адъ.
Ĭată, *мд.* вотъ.
Ĭar, *сз.* но.
Ĭară, *нр.* опять, еще.
Ĭaponie, ĕ; *с. ж.* Японія.
Ĭanuarie, *с. м.* Январь.
Ĭancu, -lŭ; *с. м.* Ваня, *ум.* отъ Ioannŭ, Иванъ.
Ĭe, ĭa, бери, возьми. отъ *гл. нпр.* eŭ (a lua, luatŭ), беру.
Ioan' ĭ-Botezătoriulŭ, *с. м. сб.* Іоаннъ-Креститель.
Ĭute, *пр.* 1, быстрый; горькій; горячій, ая.
Ĭute, *пр.* быстро; горько.
Ĭuţélă, a; *с. ж.* быстрота.
Ĭubescŭ, *г. д* (a -bi, -tŭ), люблю.
Ĭubire, ĕ; *с. ж.* любовь.
Icónă, a; *с. ж.* образъ; ликъ, лицо.
Iconomŭ, -lŭ; *с. м.* экономъ, домоправитель.
Iconomisire, ĕ; *с. ж.* сбереженіе, уменьшеніе расходовъ по дому.
Idolŭ, -lŭ; *с. м.* идолъ, истуканъ; кумиръ.
Idee, ĕ; *с. ж.* идея; мысль; понятіе; воображеніе; мечта
Idealŭ, -lă; *пр.* 2, идеальный; умственный; химерическій.
Identicŭ, ă; *пр.* 2, тождественный, одинакій, ая.
Idiotismŭ, -lŭ; *с. м.* идіотисмъ; оборотъ, выраженіе, || *мед.* слабоуміе.
Idiotŭ, -lŭ; *с. м.* глупый; глупецъ.
Idrogenŭ, -lŭ; *с. м.* водородъ.
Ignorantŭ, -lŭ; *с м.* безграмотный; неученый; невѣжда.
Ignorantŭ, ă; *пр.* 2, неученый, безграмотный, ая.
Ignoranţie, ĕ; *с ж.* невѣжество; незнаніе; неученость.

Illustru, ă; *пр.* 2, знаменитый, славный, ая.
Imagine, ĕ; *с. ж.* воображеніе; мечтаніе.
Imitaţie, ĕ; *с. ж.* подражаніе.
Imitezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), подражаю.
Imbirŭ, -lŭ; *с. м.* инбирь.
Imnŭ, -lŭ; *с. м.* гимнъ; духовная пѣснь
Importantŭ, ă; *пр.* 2, важный; значительный, ая.
Impressie, ĕ; *с. ж.* натискъ; впечатлѣніе.
Improvizaţie, ĕ; *с. ж.* импровизированіе; не готовясь дѣлать что.
Inŭ, -lŭ; *с. м.* ленъ.
Indigenŭ, ă; *пр.* 2, туземный; природный, ая.
Indienŭ, -lŭ; *с. м.* Индіецъ; индійскій.
Industrie, ĕ; *с. ж.* промышленность.
Industrialŭ, ă; *пр.* 2, промышленный, ая.
Individŭ, -lŭ; *с. м.* существо, лицо; человѣкъ.
Indrişaimŭ, -lŭ; *с. м.* гераній (цвѣтокъ).
Inimă, a; *с. ж.* сердце.
Inelŭ, -lŭ; *с. м.* перстень, кольцо.
Infirmŭ, ă; *пр.* 2, дряхлый, немощный, ая.
Inferiorŭ, -oră; *пр.* 2, нижній; подчиненный, ая.
Instinctŭ, -lŭ; *с. м.* инстинктъ, врожденное побужденіе.
Instrumentŭ, -lŭ; *с. м.* орудіе, снасть.
Instrucţiune, ĕ; *с. ж.* наставленіе, обученіе; предписаніе; справка.
Insectă, a; *с. ж.* насѣкомое.
Insulă, a; *с. ж.* островъ.
Inspirare, ĕ; *с. ж.* внушеніе, вдохновеніе.

Inspirŭ (înspirŭ), *г. с.* (a -ra, -tŭ), внушаю; вдыхаю; научаю.
Interessantŭ, â; *пр.* 2 занимательный, любопытный, ая.
Ipsosescŭ, *г. д.* (a -sosi, -tŭ), смазываю гипсомъ.
Iporborenŭ, -énâ; *пр.* 2, сѣверный, ая.
Isbâvescŭ, *г. д.* (a -vi, -tŭ), избавляю, сохраняю.
Isbândâ, a; *с. ж.* успѣхъ; выгода, польза.
Isbutescŭ, *г. с.* (a -ti, -tŭ), успѣваю, достигаю цѣли.
Isbucnescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), вспыхиваю; пробиваюсь, прорываюсь.
Ispitâ, a; *с. ж.* искушеніе; попытка; проба; экзаменъ.
Issopŭ, -lŭ; *с. м.* иссопъ (растеніе).
Isprava, a; *с. ж.* исправность; успѣхъ; совѣсть.
Isprâvescŭ, *г. д.* (a -vi, -tŭ), оканчиваю, достигаю.
Israilŭ, -lŭ; *с. м.* Израиль.
Istŭ, a; *мс* сей, этотъ, а.
Ismâ, a; *с. ж.* растеніе, похожее на лѣсной тминъ.

Ch = K.

Ca, *сз* чтобы; какъ.
Cacao, *с. ж.* какао, какаовый бобъ.
Cactusŭ, -lŭ; *с. м.* кактусъ (растеніе).
Cadŭ и **caḑŭ,** *г. с.* (a câde, câḑutŭ), падаю, спадаю.
Caḑŭ, -lŭ; *с. м.* падежъ; случай.
Cadâ, a; *с. ж.* кадушка.
Cade, *г. с.* падаетъ; se, mi se –, *г. б.* слѣдуетъ.
Cadaverŭ, -lŭ; *с. м.* трупъ; тѣло.
Cafe, é; *с. ж.* кофе.
Cafeniŭ, ie; *пр.* 2, кофейный, ая.
Cale, é (мн. căĭ, -cle); *с. ж.* путь.
Caldŭ, â; *пр.* 2, теплый, ая.
Calcŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), наступаю, топчу; глажу.
Calcariŭ, -rie; *пр.* 2, извѣстковый, ая.
Calliçŭ, -lŭ; с. *м.* чашечка (въ цвѣт.).
Calitate, é; *с ж.* качество, свойство.
Calŭ, -lŭ; *с. м.* лошадь.
Calligraficŭ, â; *пр.* 2, каллиграфическій, чистописный, ая.
Cam, *пр.* едва.
Camerâ, a; *с. ж.* камера, комната.
Camerâ-de-dormitŭ; *с. ж.* спальня.
Camerâ-obscurâ, a; *с. ж.* камеръ-обскура.
Camaradŭ, -lŭ; *с. м.* товарищъ, пріятель, другъ.
Camaradâ, a; *с. ж.* подруга, пріятельница.
Camforâ, a; *с. ж.* камфора.
Canâ, a; *с. ж.* кружка, кухликъ.
Canarŭ, -lŭ; *с. м.* канарейка.
Canalŭ, -lŭ; *с. м.* проходъ, канелъ.
Capŭ, -lŭ; *с. м.* (capite, во мн.), голова.
Capitulŭ, -lŭ; *с. м.* глава.
Capsulâ, a; *с. ж.* мѣшочекъ, коробочка (въ раст.).
Capriciosŭ, -ósâ; *пр.* 2, капризный, упрямый, ая.
Capitalâ, a; *с. ж.* столица, главный городъ; прописная буква.
Capitanŭ, -lŭ; *с. м.* капитанъ; полководецъ.
Capelariŭ, e; *пр.* 2, волосатикъ (раст.); волосной; тонкій, ая.
Carŭ, -lŭ; *с. м.* возъ, колесница.
Carasŭ, -lŭ; *с. м.* карась (рыба).
Carbonicŭ, â; *пр.* 2, угольный, ая.
Caracterŭ, -lŭ; *с. м.* характеръ.
Caractirisatŭ, â; *пр.* 2, отличичительный (Бот.); сообраэный, ая.

Carpânŭ, -lŭ; *с. м.* грабъ (дерево.)
Carpaţĭ, -iĭ; *с. м. мн.* Карпаты (горы).
Carierâ, a; *с. ж.* каменоломня; поприще; ристалище, бѣгъ; теченіе жизни.
Carte, é; *с. ж.* книга.
Carne, é; *с. ж.* мясо.
Carnajŭ, -lŭ; *с. м.* кровопролитіе.
Carnivorŭ, â; *пр.* 2, плотоядный, ая.
Casâ, a; *с. ж.* домъ, хижина; a-casâ, *пр.* дома, во-свояси.
Ca sâ, *сз.* чтобы.
Casnicŭ, â; *пр.* 2, домашній, яя.
Castorŭ, -lŭ; *с. м.* бобръ.
Castaniŭ, ie; *пр.* 2, каштановый, ая.
Cataplasmâ, a; *с. ж.* припарка, примочка.
Catŭ, *г. с.* (a câta, -tŭ), смотрю, гляжу.
Cautŭ, *г. с.* (a câuta, -tŭ), ищу.
Caŭcazianŭ, â; *пр.* 2, Кавказскій, ая.
Cavalcadâ, a; *с. ж.* верховой поѣздъ, кавалькада.
Cavalerĭu, -lŭ; *с. м.* всадникъ, кавалеристъ; мужчина.
Cavernâ, a; *с. ж.* пещера, вертепъ.
Cazŭ (cadŭ), **-lŭ**; *с. м.* падежъ, случай.
Câ, *сз.* что.
Câsuţâ, a; *с. ж. ум.* домикъ, хижинка.
Câmpŭ, -lŭ; *с. м.* поле.
Câmpie, é; *с. ж.* поляна, поле.
Câne, -le; *с. м.* собака.
Cânepâ, a; *с. ж.* конопель.
Cântŭ, *г. с.* (a -ta, -tŭ), пою.
Cântare, é; *с. ж.* пѣніе.
Cântŭ, cântecŭ, -lŭ; *с. м.* пѣснь.
Cântâreţŭ, -lŭ; *с. м.* пѣвецъ.
Cântârezŭ, *г. д.* (a -ri, -tŭ), вѣшу.
Cântariu, -lŭ; *с. м.* безменъ.
Când, *сз.* когда.
Câlare, *пр.* верхомъ.
Câlâreţu, -lŭ; *с. м.* всадникъ, верховой.
Câldurâ, a; *с. ж.* теплота.
Câtime, é; *с. ж.* количество.
Câtinatŭ, â; *пр.* 2. каштановый, ая.
Câştigŭ, *г. с.* (a -ga, -tŭ), выигриваю.
Câştigŭ, -lŭ; *с. м.* прибыль, выигрышъ.
Cârbune, -le; *с. м.* уголь.
Cârbunarĭu, lŭ; *с. м.* угольщикъ.
Cârtitâ, a; *с. ж.* кротъ.
Cârţelŭ, -lŭ; *с. м.* собачка, зубокъ (въ растеніяхъ).
Câtre, câtrâ; *пр.* къ, ко; предъ.
Cârligŭ, -lŭ; *м р.* крючёкъ.
Cârnosŭ, -ósâ; *пр.* 2, мясистый, ая.
Cârnurĭ, -le; *с. ж. мн.* (carne, é) мяса.
Câte-uâ-datâ, *нр.* иногда.
Câĭ, -le; *с. ж. мн.* (cale, é) пути.
Câescŭ (mê -), *г. м.* (a se -câi, -tŭ), каюсь, жалѣю.
Câcĭ, *сз.* потому-что.
Cârmâ, a; *с. ж.* корма, руль.
Câruţâ, a; *с. ж.* телега, колесница.
Cârjâ, a; *с. ж.* палка, посохъ; пастушескій посохъ.
Câminŭ, -lŭ; *с. м.* очагъ, каминъ.
Câpitanŭ, -lŭ; *с. м.* начальникъ; капитанъ.
Câdere, é; *с. ж.* паденіе.
Câduţiĭ, падшіе (cadŭ, падаю).
Cârâmidâ, a; *с. ж.* кирпичъ.
Câvernâ, a; *с. ж.* пещера, вертепъ.
Chemare, é; *с. ж.* призваніе.
Chemŭ, *г. д.* (a -ma, -tŭ), зову, приглашаю.
Chee, é; *с. ж.* ключъ.
Cheltuélâ, a; *с. ж.* расходъ, издержки.
Chestie, é; (cestie, questie), вопросъ.
Chiar, *нр.* точно дѣйствительно, именно.

Chinovariu, -lŭ; *с. м.* киноварь.
Chipŭ, -lŭ; *с. м.* образъ, лицо, ликъ, видъ.
Chitŭ, -lŭ; *с. м.* китъ (рыба).
Chinezŭ, -lŭ; *с. м.* китаецъ.
Chinâ, a; (kinâ), *с. ж.* китай, хина (раст).
Chinŭ, -lŭ; *с. м.* мученіе, тоска.
Chinuire, ė; *с. ж.* истязаніе, мученіе.
Chinuescŭ, *г. д.* (a -nui. -tŭ). мучу, истязаю.
Coborŭ, *г. д.* (a -ri, -tu). спускаю, сношу, высаживаю.
Codru, -lŭ; *с. м.* дремучій лѣсъ.
Códâ, a; *с. ж.* хвостъ.
Códa-soreceluĭ, *с. ж. сл.* тысячу-листникъ.
Coeŭ, *г. д.* (a -ce, coptŭ), пеку, поспѣваю; mė -, *г. м.* созрѣваю.
Coptŭ, â; *пр.* 2. печеный, спѣлый, созрѣлый, ая.
Coclelâ a; *с. ж.* ржавщина, мѣдная ядовитая окись.
Cocotieriu, -lŭ; *с. м.* кокосовое дерево.
Cocosŭ, -lŭ; *с. м.* кокосовый орѣхъ.
Cordialŭ, â; *пр.* 2. сердечный, ая.
Combustibilŭ, â: *пр.* 2. сгараемый, горючій, ая; топливо.
C mâ, a; *с. ж.* грива, волосы.
Comunicŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), сообщаю; mė -, *г. м.* соединяюсь, сообщаюсь; причащаюсь.
Combinâtivŭ, â; *пр.* 2, соединяющій, удобный къ соединенію, къ смѣси.
Combinaţie, ė; *с. ж.* соединеніе, смѣсь.
Commodŭ, a; *пр.* 2, удобный, выгодный, ая; коммодъ.
Comonacŭ, -lŭ; *с. м.* монашеская шапочка, комонакъ.
Complectŭ, â; *пр.* 2, сложный; полный, ая.
Combatŭ (mė -), *г. м.* (a se -le, -bâtutŭ), сражаюсь.
Compromitezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), унижаю.
Compunŭ, *г. д.* (a -ne, -pusŭ), составляю, сочиню, складываю.
Commerţie, ė; *с. ж.* торговля, коммерція.
Complotŭ, -lŭ; *с. м.* заговоръ, умыселъ.
Compâraţie, ė; *с. ж.* сравненіе, сличеніе.
Communŭ, â; *пр.* 2, общій, свойственный, простой, обыкновенный, ая.
Cojâ, a; *с. ж.* кора, кожа.
Consumaţie, ė; *с. ж.* расходъ; употребленіе.
Comsumezŭ, *г. д.* (a -ma, -tŭ), расходую, употребляю.
Consistŭ, *г. с.* (a -ta, -tŭ), состою въ чемъ, содѣйствую.
Consistinţâ, a; *с. ж.* состояніе; сгущеніе.
Consiliumŭ, -lŭ; *с. м.* совѣтъ.
Consiliu (a ţine), *г. с.* держать, имѣть совѣтъ.
Consilieriu, -lŭ; *с. м.* совѣтникъ.
Conscoleriu, -lŭ; *с. м.* соученикъ.
oncentricŭ, â; *пр.* 2. концентрическій.
Construcţie, ė; *с. ж.* сложеніе тѣла, устройство; || *грам.* порядокъ словъ, конструкція.
Continente, -le; *с. м.* твердая земля, суша, континентъ.
Contactŭ, -lŭ; *с. м.* прикасаніе, прикосновеніе, în-, въ соприкосновеніи.
Conatingere, ė; *с. ж.* соприкосновеніе.
Contribuescŭ, *г. д.* (a -bui -tŭ), употребляю.
Contimpuranŭ, -lŭ; *с. м.* современникъ.
Contrariu, -lŭ; *с. м.* противный, противникъ; вредный.
Contrarisezŭ, *г. с.* (a -sa -tu), противурѣчу, прекословлю.
Contra, *пр.* противъ, вопреки.
Conu, -lŭ; *с. м.* сросшійся видъ, сростаніе.

Convorbire, ė; *с. ж.* разговоръ, бесѣда.
Corolâ, a; *с. ж.* вѣнчикъ (въ цвѣтахъ).
Corbŭ, -lŭ; *с. м.* воронъ.
Corpŭ, -lŭ; *с. м.* тѣло.
Cornŭ, -lŭ; *с. м.* рогъ.
Cortŭ, -lŭ; *с. м.* палатка, зонтъ.
Cortelŭ, -lŭ; *с. м.* зонтикъ.
Córdâ, a; *с. ж.* веревка, струна.
Corticalŭ, â; *пр.* 2. користый, ая.
Cositorĭu, -lŭ; *с. м.* свинецъ.
Cosiţâ, a; *с. ж.* нити въ цвѣтахъ, косичка.
Costezŭ, *г. с.* (a -ta -tŭ), стою, имѣю цѣну.
Coşerâ, a; *с. м.* кошара, загонъ.
Collecţie, ė; *с. ж.* собраніе, коллекція.
Colibâ, a; *с. ж.* шатеръ, хижина; колыбель.
Colóre, ė; *с. ж.* цвѣтъ; краска.
Colŭ, -lŭ; *с. м.* маточный рукавъ.
Columbâ, a; *с. ж.* голубь.
Colonie, ė; *с. ж.* поселеніе, колонія.
Coloratŭ, â; *пр.* 2, цвѣтной, красильный, красящій, румяный (о цвѣтахъ).
Colo (acolo), *нр.* тамъ.
Colnicŭ, -lŭ; *с. м.* холмъ.
Cofâ, a; *с. ж.* коновка.
Cofiţâ, a; *с. ж. ум.* коновочка.
Copacŭ, -lŭ; *с. м.* растущее дерево.
Copilŭ, -lŭ; *с. м.* дитя (мальч).
Copilâ, a; *с. ж.* дитя (дѣвочка).
Copitâ, a; *с. ж.* копыто.
Coporu, -lŭ; *с. м.* щейка (собака).
Coperişŭ, -lŭ; *с. м.* покрышка, крыша, кровля, палуба.
Cotiledonŭ, -lŭ; *с. м.* доля, сѣменодоля, пупочникъ (растеніе).
Cuadrupedŭ, â; *пр.* 2. четвероногій.
Cuadrumanŭ, â; *пр.* 2. четверорукій, ая.
Cu, *пр*; со, съ.
Cucoşŭ, -lŭ; *с. м.* пѣтухъ.
Cucernicŭ, -lŭ; *с. м.* смиренный.
Cucernicie, ė; *с. ж.* смиреніе.
Cucerezŭ, *г. д.* (a -ri, -tŭ), смиряю, покоряю.
Cucutâ, a; *с. ж.* болиголовъ, ядовитая трава.
Cugetŭ, -lŭ; *с. м.* совѣсть, мысль.
Cugetŭ, *г. с.* (a -ta, -tŭ), думаю, мыслю.
Cugetare, ė; *с. ж.* мышленіе, предположеніе.
Cuiu, -lu; *с. м.* чопъ, деревянный гвоздь.
Cuişore, -le; *с. ж. мн.* гвоздика, (прян. кор).
Culme, ė; *с. ж.* верхушка горы.
Culcare, ė; *с. ж.* лежаніе, усыпленіе, ночлегъ.
Culcŭ (mė -), *г. м.* (a -se -ca, -tŭ), ложусь.
Cultŭ, -lŭ; *с. м.* обработка, воздѣлываніе; воспитаніе.
Culturâ, a; *с. ж.* обработываніе (земли), обработка (растеній).
Cultivezŭ, *г. д.* (a -va -tŭ), обработываю, воздѣлываю. mė -, *г. м.* воспитываюсь.
Cultivatŭ, â; *пр.* 2. обработыванный, воспитанный, ая.
Cullegŭ, *г. д.* (a -ge, -lesŭ), собираю.
Cum, *сз.* какъ.
Cum-câ, *сз.* будто-бы.
Cumplitŭ, â; *пр.* 2. жестокій, ужасный, ая.
Cumpârŭ, *г. с.* (a -ra -tŭ), покупаю.
Communicŭ, *г. д.* (a -ca -tŭ), причащаю (св. т). соединяю. mė -, *г. м.* причащаюсь (св. т). соединяюсь.
Communicaţie, ė; *с. ж.* соединеніе, сообщеніе, связь.
Cum-va, *пр.* какъ-нибудь.
Cunoscŭ, *г. д.* (a -şte, -scutŭ), узнаю, познаю. mė -, *г. м.* узнаю, познаю себя.
Cunoştinţâ, a; *с. ж.* знакомство, знаніе.

Cunoscutoriu, -lŭ; *с. м.* знатокъ.
Cununŭ, *г. с.* (a -na, -tŭ), вѣнчаю me -, *г. м.* вѣнчаюсь.
Cununâ, a; *с. ж.* вѣнокъ, вѣнецъ.
Cupâ, a; *с. ж.* бокалъ, стаканъ.
Cuprindŭ, *г. д.* (a -de, -nsŭ), обнимаю, занимаю. me -, *г. м.* обниваюсь, содержусь.
Cuprinsŭ, -lŭ; *с. м.* пространство.
Cuptorŭ, -lu; *с. м.* печь.
Cupru, -lŭ; *с. м.* мѣдь.
Curatŭ, â; *пр. 2.* чистый, ясный, ая.
Curâţescŭ, *г. д.* (a -ţi, -tŭ), чищу, очищаю.
Curiosŭ, -ósâ; *пр. 2.* любопытный, занимательный, ая.
Curiositate, ė; *с. ж.* любопытство.
Cursŭ, -lŭ; *с. м.* теченіе, продолженіе времени, курсъ.
Curgere, ė; *с. ж.* теченіе, истеченіе.
Curgŭ, *г. д.* (a -ge, -rsŭ), теку, протекаю.
Curgêtoriu, -tóre, *пр. 2.* текучій, протекающій, ая.
Curajŭ, *пр.* смѣло, храбро.
Curagiosŭ, â; *пр. 2.* храбрый, смѣлый, ая.
Curajŭ, -lŭ; *с. м.* смѣлость, храбрость,
Curândŭ (de-), *пр.* недавно.
Curâţenie, ė; *с. ж.* очистительное, слабительное.
Curechiu, -lŭ; *с. м.* капуста.
Curmalâ, a; *с. ж.* финикъ.
Curmalŭ, -lŭ; *с. м* финиковое дерево.
Cursieriu, lŭ; *с. м.* лошадь.
Curse, -le; *с. ж. мн.* сѣти
Curte, ė; *с. ж.* господскій домъ, дворецъ.
Curtezanŭ, -lŭ; *с. м.* придворный.
Curte (a face-), *г. с.* ухаживать.
Curvie, ė; *с. ж.* прелюбодѣяніе.
Cutie, ė; *с. ж.* коробочка, ящичекъ.

Cuţitŭ, -lŭ; *с. м.* ножъ.
Cutezŭ, *г. с.* (a -za -tŭ), осмѣливаюсь, дерзаю.
Cutezare, ė; *с. ж.* смѣлость, дерзость.
Cuvîntŭ, -lŭ; *с. м*, слово, рѣчь; проповѣдь.
Cuvintezŭ, *г. с.* (a -ta -tatŭ), говорю слово, рѣчь. Bine-, *г. д.* благословляю. Binecuvîntatŭ, â; *пр. 2.* благословенный, ая
Cuviinţâ, a; *с. ж.* приличіе, одобреніе.
Cuviiţezŭ, *г. д.* (a -ţa -tŭ), одобряю, утверждаю.
Cuviincosŭ, sâ; *пр. 2.* приличный, одобренный, ая.
Crapŭ, -lŭ; *с. м.* коропъ (рыба).
Cracâ, a; *с. ж.* вѣтвь, отростокъ.
Crangâ, a; *с. ж.* вѣтвь.
Craterâ, a; *с. ж.* кратеръ, жерло, горловина (въ огн. гор).
Crâpŭ, *г. с.* (a -pa, -tŭ), трескаюсь, лопаюсь.
Crâpâturâ, a; *с. ж.* щель.
Craiu-noŭ, с. *м. сл.* новолуніе.
Crâşnire, ė; *с. ж.* скрежетъ.
Crâişorŭ, -lŭ; *с. м.* короликъ, (умеиш. и унизаш. видѣ). новолуніе.
Credŭ (credŭ), *г. с.* (a -de -dutŭ), вѣрую. думаю.
Credinţâ, a; *с. ж.* вѣра, вѣрованіе.
Creaţie, ė; *с. ж.* твореніе, созданіе.
Creatorŭ, -lŭ; *с. м.* создатель, творецъ.
Creabilŭ, â; *пр. 2.* творческій, ая.
Creerĭ, iĭ; *с. м. мн.* мозгъ,-ги.
Credare, ė; *с. ж.* вѣрованіе, довѣріе.
Cretâ, a; *с. ж.* мѣлъ.
Crescŭ, *г. с.* (a -şte, -scutu), росту, воспитываю.
Creştere, ė; *с. ж.* рощеніе, воспитаніе.
Crestezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), насекаю, зарубляю.
Creştetŭ, -lŭ; *с. м.* верхушка, хребетъ горъ.

Crengĭ, *с. ж. мн.* вѣтви, отъ **Crėngâ,** или **crangâ,** вѣтвь.
Cristalisezŭ, *г. д.* (a -za, -tŭ), кристализую.
Crimâ, a; *с. ж.* уголовное преступленіе.
Crinŭ, -lŭ; *с. м.* лилія. (цвѣт).
Crivêţŭ, -lŭ; *с. м.* сѣверный вѣтеръ.
Cruce, ė; *с. ж.* крестъ.
Crucefiezŭ, *г. д.* (a -fie, -tŭ), распинаю.
Crudŭ, â; *пр. 2.* сырой, суровый, сердитый, ая.
Cruţime, ė; *с. ж.* жестокость, свирѣпость.
Crustâ, a; *пр. 2.* каменное покрывало, кристалированіе.
Cruntŭ, â; *пр. 2.* кровопролитный, жестокій, ая.
Clapâ, a; *с. ж.* клапанъ, родъ лапы.
Clacâ, a; *с. ж.* даровая работа нѣсколькихъ людей, толока.
Classâ, a; *с. ж.* классъ, разрядъ.
Classificaţie, ė; *с. ж.* классификація, распредѣленіе по разрядамъ.
Clâdescŭ, *г. с.* (a -di, -tŭ), строю, складываю, ставлю нъ порядокъ.
Clâdire, ė; *с. ж.* постройка.
Climâ, a; *с. ж.* климатъ, раствореніе воздуха на извѣстномъ пространствѣ.
Clintescŭ, *г. д.* (a -ti -tŭ), сдвигаю, трогаю съ мѣста.
Clopotŭ, -lŭ; *с. м.* колоколъ.
Clopoţelŭ, -lŭ; *с. м. ум.* колокольчикъ.

L = Л.

L, *м.* его. (elŭ: ėlŭ, 'lŭ, l', его).
La, *нр.* у; къ, ко.
Labâ, a; *с. ж.* лапа, нога (у животныхъ.
Labirintŭ, -lŭ; *с. м.* лабиринтъ, фиг. замѣшательство.
Lacomŭ, â; *пр. 2.* лакомый, прожорливый, ая.
Lâcumie, ė; *с. ж.* лакомство.
Lacrimâ, a; *с. ж.* слѣза.
Lacŭ, -lŭ; *с. м.* озеро, прудъ.
Ladâ, a; *с. ж.* сундукъ.
Lanţŭ, -lŭ; *с. м.* цѣпь.
Lapte, -le; *с. м.* молоко.
Larfâ, a; *с. ж.* маска.
Largŭ, â; *пр. 2.* широкій, обширный, ая.
Lasŭ, *г. с.* (a -sa, -tŭ), оставляю, позволяю, пускаю.
Latŭ, â; *пр. 2.* широкій, ая.
Latrŭ, *г. с.* (a -tra, -tŭ), лаю.
Laturâ, a; *е. ж.* бокъ, сторона; în-laturĭ, *нр.* всторону; de-laturĭ, *нр.* съ боку, сбоку.
Laŭ, *г. с.* (a -la, -lâutŭ), мою голову. mê -, *г. м.* мою себѣ голову.
Laurâ, a; *с. ж.* лавръ.
Laudŭ, *г. д.* (a -da, -tŭ), хвалю.
Laudâ, a; *с. ж.* хвала, похвала.
Lâdiţâ, a; *с. ж. ум.* сундучёкъ, ящикъ.
Lâeşŭ, -lŭ; *с. м.* мужикъ, поселянинъ.
Lâle, ė; *с. ж.* тюльпанъ.
Lâmuritŭ, â; *пр. 2.* ясный, ая.
Lâmurire, ė; *с. ж.* объясненіе, изъясненіе.
Lâmurezŭ, *г. д.* (a -ri, -tŭ), поясняю, изъясняю.
Lâmaiu, -lŭ; (alâmâe, e); лимонъ.
Lânâ, a; *с. ж.* волна, шерсть.
Lângâ, *пр.* возлѣ, подлѣ.
Lâuntru, -lŭ; *с. м.* внутренность; în-, *нр.* внутрь. внутри.
Lâptuce, -le; *с. м.* латукъ, салатъ.
Lâpţĭ, -iĭ; *с. ж. мн.* молоки.
Lecţie, ė; (lecţiune, e); урокъ, лекція.

Le, *мс. спр. ж.* ихъ; (ele, онѣ, ихъ).
Lege, é; *с. ж.* вѣра. законъ.
Legiuire, é; *с. ж.* узаконеніе.
Legislatorŭ, -lĭ; *с. м.* законодатель.
Legŭ, *г. д.* (a -ga, -tŭ), вяжу, связываю. mé -, *г. м.* привязываюсь, опутываюсь.
Legatŭ, â; *пр. 2.* связанный, принятый, (о раст).
Legâturâ, a; *с. ж.* связь, вязанка.
Légânŭ, -lĭ; *с. м.* колыбель, колыска.
Legumenâ, a; *с. ж.* бобъ, стручекъ, овощи.
Lemnŭ, -lĭ; *с. м.* дерево, полѣно.
Lemne, -le; *с. ж. мн.* дрова.
Lemnosŭ, -ósâ; *пр. 2.* древесный, ая.
Lene, é; *с. ж.* лѣность, лѣнь.
Leneşŭ, -şâ; *пр 2.* лѣнивый, ая. лѣнтяй, -ка.
Lepâdare, é; *с. ж.* отставка, увольненіе, оставленіе.
Lepâdŭ, *г. д.* (a -da, -tŭ), бросаю, оставляю.
Lesne, *нр.* легко.
Lespede, é; *с. ж.* плита.
Leturgie, é; *с. ж.* обѣдня.
Letargie, é; *с. ж.* летаргія, фиг. безпечность.
Leu, -lĭ; *с. м.* левъ. (10 к. сер).
Leóĭcâ, a; *с. ж.* львица.
Léfâ, a; *с. ж.* жалованье.
Levandâ, a; *с. ж.* растеніе, леванда.
Li, *мс. спр.* имъ; (lorŭ, имъ).
Liacŭ, -lĭ; *с. м.* лекарство.
Liberŭ, â; *пр. 2,* свободный, вольный, ая.
Libertate, é; *с. ж.* свобода.
Liberezŭ, *г. д.* (a -ra, -tu), освобождаю, отпускаю.
Librŭ. -lĭ; *с. м.* лубъ, лубокъ. (Бот).
Lighianŭ, -lĭ; *с. м.* тазъ.
Licvidŭ, â; *пр. 2,* влажный, жидкій, ая.
Licviditate, é; *с. ж.* жидкость.
Liliacŭ, -lĭ; *с. м.* дикій ясминъ (жасминъ).
Lilie, é; *с. ж.* лилія.
Limpede, *пр.* 1. ясный, свѣтлый, чистый, немутный, ая.
Limbutŭ, â; *пр. 2.* говорливый, болтливый, языковатый, ая.
Limbâ, a; *с. ж.* языкъ.
Limbricŭ, -lĭ; *с. м.* глистъ.
Limonadâ, a; *с. ж.* лимонадъ, напитокъ изъ воды, сахару и лимон. соку.
Linŭ, -lĭ; *с. м.* линъ (рыба).
Linŭ, â; *пр. 2,* тихій, спокойный, *пр.* тихо.
Linişte, é; *с. ж.* спокойствіе, тишина.
Linişititŭ, â; *пр. 2.* спокойный, успокоенный, усмиренный, ая.
Liniştire, é; *с. ж.* тишина, уединеніе.
Linişteztŭ, *г. д.* (a -şti, -tŭ), успокоиваю, усмиряю, утихаю. (mé -), *г. м.* успокоиваюсь, усмиряюсь.
Linialŭ, â; *пр. 2.* линейный, строчный.
Linte, é; *с. ж.* чечевица.
Lingŭ, *г. д.* (a ge, -nsŭ), лижу. mé -, *г. мс.* облизываюсь.
Lingurâ, a; *с. ж.* ложка.
Lipsescŭ, *г. с.* (a psi, -tŭ), исчезаю, недостаю.
Lipescŭ, *г. д.* ,(a -pi, -tŭ), лѣплю, прилѣпливаю. mé -, *г. мс.* прилѣпливаюсь, присоединяюсь.
Lipitóre, é; *с. ж.* пьявица.
Lirâ, a; *с. ж.* лира (инструментъ).
Listâ, a; *с. ж.* списокъ, роспись, реестръ.
Literâ, a; *с. ж.* буква.
Livadâ, a; *с. ж.* садъ (фруктовый).
Locŭ, -lĭ; *с. м.* мѣсто.
Locaşŭ, (lâcaşŭ), **-lĭ;** *с. м.* обитель, жилище.
Locuitorĭu, -lĭ; *с. м.* житель, обидатель.
Lopatâ, a; *с. ж.* лопата.

Lorŭ, *мс.* имъ.
Lovescŭ, *г. д.* (a -vi, -tŭ), ударяю.
Lovire, **é**; *с. ж.* ударъ, ушибъ.
Luare-a-minte, *с. ж. сл.* вниманіе.
Luatŭ, *пр.* 2. взятый, принятый (см. ĭeu, eŭ, беру).
Lucantâ, **a**; *с. ж.* гостиница, трактиръ.
Lucsŭ, **-lŭ**; *с. м.* роскошь, пышность.
Lucsosŭ, **-ósâ**; *пр.* 2, роскошный, пышный, ая.
Lucru, **-lŭ**; *с. м.* дѣло, работа, занятіе, предметъ.
Lucrezŭ, *г. с.* (a ra, -tŭ), работаю, тружусь, занимаюсь.
Lucrâtoriu, **-lŭ**; *с. м.* работникъ.
Lucrare, **é**; *с. ж.* дѣйствіе, работаніе, дѣло.
Lucescŭ, *г. с.* (a -luci, -tŭ), сіяю, блистаю.
Lucéferŭ, **-lŭ**; *с. м.* денница, утренняя звѣзда, Венера (план).
Lucitoriu, **-óre**; *пр.* 2. сіяющій, блестящій, ая.
Luciu, **-lŭ**; *с. м.* гладь, поверхность моря.
Lume, **é**; *с. ж.* свѣтъ, міръ.
Luminâ, **a**; *с. ж.* свѣтъ, освѣщеніе, свѣча.
Luminare, **é**; *с. ж.* свѣча.
Luminezŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), освѣщаю.
Luminatŭ, **â**; *пр.* 2. свѣтлый, ясный, ая.
Lumescŭ, **-éscâ**; *пр.* 2. свѣтскій, мірской, ая.
Lunâ, **a**; *с. ж.* луна, мѣсяцъ.
Lunariu, **-re**; *пр.* 2. лунный, ая.
Lunĭ, *с. ж.* понедѣльникъ,
Luntrâ. **a**; *с. ж.* лодка.
Luntritŭ, **â**; *пр.* 2. построенный на лодкахъ.
Lungŭ, **â**; *пр.* 2. длинный, продолжительный, ая.
Luncâ, **a**; *с. ж.* роща, поляна.
Lupŭ, **-lŭ**; *с. м.* волкъ.
Luptâ, **a**; *с. ж.* борьба, сраженіе.
Luptŭ, (mé -) (a -se -ta, -tŭ), борюсь, сражаюсь.
Lustratŭ, **â**; *пр.* 2. полированный, ая.
Lutŭ, **-lŭ**; *с. м.* глина.

M = М.

M' (*мс. спр*). меня; (mine, mé, m' = меня).
Macŭ, **-lŭ**; *с. м.* макъ.
Magnezie, **é**; *с. ж.* магнезія.
Magazie, **é**; *с. ж.* магазинъ.
Maĭ, *пр.* еще, болѣе.
Maĭu, **-lŭ**; *с. м.* май.
Maĭcâ, **a**; *с. ж.* мать, матерь.
Maĭmuţâ, **a**; (momiţa, a), *с. ж.* обезьяна.
Malŭ, **-lŭ**; *с. м.* берегъ.
Malahitŭ, **-lŭ**; *с. м.* малахитъ.
Malaeŭ, **-lŭ**; *с. м.* малаецъ.
Mamâ, **a**; *с. ж.* мама, тятя.
Mamiferŭ, **â**; *пр.* 2. млекопитающій, ая.
Mamelâ, **a**; *с. ж.* титько, грудь, сосокъ.
Manuscriptŭ, **-lŭ**; *с. м.* рукопись.
Marturŭ, **-lŭ**; *с. м.* свидѣтель.
Martirŭ, **-lŭ**; *с. м.* мученикъ.
Marţĭ, *с. ж.* и *пр.* вторникъ.
Mare, **é**; *с. ж.* море. de -, *пр.* 1. морской, ая.
Mare, *пр.* 1. большой, ая; великій, ая.
Marenimie, **é**; *с. ж.* великодушіе.
Margine, **é**; *с. ж.* край, берегъ.
Marfâ, **a**; *с. ж.* товаръ.
Marcâ, **a**; *с. ж.* гербъ, значекъ.
Masâ, **a**; (mésa, a) *с. ж.* столъ, фиг. обѣдъ.
Mascâ, **a**; *с. ж.* маска.
Maşinâ, **a**; *с. ж.* машина.
Mâcar, *сз.* хотя, хоть.

Mâduvâ, a; *с. ж.* сердцевина.
Mâdulariu, -lĭŭ; *с. м.* членъ тѣла, членъ присутственнаго мѣста.
Mâdamâ, a; *с. ж.* наставница, госпожа.
Mâestru, -lĭŭ; *с. м.* артистъ, художникъ.
Mâestosŭ, -ósâ; *пр.* 2. величественный, ая.
Mâgarĭu, -lĭŭ; *с. м.* оселъ.
Mâgâriţâ, a; *с. ж.* ослица.
Mâgurâ, a; *с. ж.* каменистое мѣсто, подземная скала.
Mâhnire, é; *с. ж.* печаль, скорбь.
Mâĭ! *мд.* ей! гей!
Mâlaĭu, -lĭŭ; *с. м.* печеный хлѣбъ изъ кукурузной муки.
Mâlâenĭ, -iĭ; *с. м. мн.* малайцы.
Mâmâligâ, a; *с. ж.* мымылига, густая кукурузная каша, сваренная на водѣ или на молокѣ.
Mângalŭ, -lŭ; *с. м.* жаровня, жаръ.
Mânecâ, a; *с. ж.* рукавъ платья.
Mânâ, a; *с. ж.* рука.
Mânâşuţâ, a; *с. ж. ум.* ручка.
Mândru, â; *пр.* 2. красивый, гордый, ая.
Mândru, -lŭ; *с. м.* любимецъ, любовникъ.
Mândrâ, a; (*ум.* mândrulicâ), *с. ж.* красотка, любимица, любовница.
Mângâitorĭu, -lŭ; *с. м.* утѣшитель.
Mângâĭu, *г. д.* (a -gâe, -tŭ), утѣшаю. mê -, *г. мс.* утѣшаюсь.
Mângâere, é; *с. ж.* утѣшеніе.
Mântuitorĭu, -lŭ; *с. м.* спаситель, избавитель.
Mântuire, é; *с. ж.* спасеніе, избавленіе.
Mântuescŭ, *г. д.* (a -tui -tu), спасаю, избавляю.
Mânecŭ, (mê -), *г. мс.* (a -se -ca, -tŭ), встаю на зарѣ, очень рано.
Mânâncŭ, *г. д.* (a -mânca, -tu), кушаю, ѣмъ, грызу; обижаю.

Mâncare, é; *с. ж.* кушанье, соусъ.
Mânictŭ, â; *пр.* 2. разсерженный, разгнѣванный, ая.
Mârire, é; *с. ж.* величаніе, величіе.
Mârime, é; *с. ж* величина.
Mârescŭ, *г. д.* (a -ri, -tŭ), величаю, превозношу.
Mârinarĭu, -lŭ; *с. м.* морякъ.
Mârinŭ, â; *пр.* 2. морской, ая.
Mârturie, é; *с. ж.* свидѣтельство.
Mârturisescŭ, *г. д.* (a -risi, -tŭ), свидѣтельствую. mê -, *г. м.* исповѣдуюсь.
Mârturisire, é; *с. ж.* исповѣдь, свидѣтельствованіе.
Mârginescŭ, *г. д.* (a -gini, -tŭ), граничу. mê -, *г. мс.* ограничиваюсь.
Mârşevŭ, â; *пр.* 2. мерзкій, гадкій, испачканный, ая.
Mâsurâ, a; *с. ж.* мѣра.
Mâsorŭ, *г. д.* (a -ra -tŭ), мѣряю, измѣряю.
Mâterie, é; *с. ж.* матерія, вещь, дѣло, вещество.
Mâtuşâ; a; *с. ж.* тетка, тетушка, сестра матери или отца.
Mâturâ, a (mêturâ), *с. ж.* метла.
Mâturŭ (mêturŭ), (a -ra, -tŭ), мету, заметаю.
Mâturitate, é; *с. ж.* спѣлость, поспѣваніе.
Mâterialŭ, -lŭ; *с. м.* матеріалъ, вещество.
Mecanicâ (mehanicâ), *с. ж.* механика, механическая.
Medicŭ, -lŭ; *с. м.* врачъ, лекарь.
Medicinalŭ, â; *пр.* 2. медицинскій, ая.
Medicamente, -le; *с. м.* лекарство.
Megieşŭ, -lŭ; *с. м.* сосѣдъ.
Melŭ, -lŭ; *с. м.* барашекъ.
Meorâ, и; *с. ж.* овечка.
Meluţŭ, â; *с. м. ж. ум.* барашечекъ, ягненочекъ.
Melisâ, a; *с. ж.* мелисса, пчельникъ, маточникъ, (раст).

Melodie, ĕ; *с. ж.* мелодія, пріятный напѣвъ.
Membranâ, a; *с. ж.* перепонка.
Membru, -lŭ; *с. м.* членъ.
Mere (merŭ, mărŭ, яблоко). *с. ж. мн.* яблоки.
Merarĭu; -lŭ; *с. м.* торгующій яблоками.
Mereŭ, *пр.* сплошь, сильно.
Merindâ, a; *с. ж.* съѣстное, съѣстные припасы.
Meritezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), удостоиваю, стою.
Mercuriu, -lŭ; *с. м.* меркурій, ртуть.
Mergŭ, *г. с.* (a -ge -rsŭ), иду.
Meridionalŭ, â; *пр.* 2. полуденный, ая; южный ая.
Mesteců, *г. д.* (a -ca, -tŭ), мѣшаю, смѣшиваю; mĕ -, *г. мс.* мѣшаюсь, смѣшиваюсь.
Mestecâmŭ, -lŭ; *с. м.* родъ березы.
Meserie, ĕ; *с. ж.* занятіе.
Mese (masâ и mesâ, столъ). *с. ж. мн.* столы; обѣды.
Meşterŭ, -lŭ; *с. м.* мастеръ.
Meşteşugŭ, -lŭ; *с. м.* мастерство, искусство.
Metodŭ, -lŭ; *с. м.* метотъ, порядокъ, система; привычка, обычай.
Meteorŭ, -lŭ; *с. м.* воздушное явленіе.
Metane, -le; *с. ж. мн.* чётки.
Metanâ, a; *с. ж.* поклонъ (въ молитвахъ).
Metamorfozŭ, -lu; *с. м.* превращеніе, измѣненіе.
Meḑŭ, -lŭ; *с. м.* середина.
Mezâ, a; *с. ж.* луна, мѣсяцъ.
Meḑâ -ḑi, (in -), *пр.* полдень, въ -, ameḑâ, a; *с. ж.* полдень. de -, *пр.* 1. полуденный, ая.
Mĕ, *мс. спр.* меня, мя, (mine= mĕ).
Mĕrŭ, -lŭ; *с. м.* яблоко, яблонь.
mi, *мс. спр.* мнѣ, (mie, ĕmĭ, mĭ, mi, мнѣ).
Mie, *мс.* мнѣ.
Mie, ĕ; *с. ж.* тысяча.
Miere, ĕ; *с. ж.* медъ.
Micŭ, â; *пр.* 2. малый, младшій, ая.
Micstŭ, â; *пр.* 2. смѣшанный, ая.
Micşurezŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), уменьшаю, убавляю.
Micşune, ĕ; *с. ж.* фіялка.
Microscopŭ, -lŭ; *с. м.* увеличительное стекло.
Micuţŭ, â; *пр.* 2. крохотный, крошечный, маленькій, ая.
Migdalâ, a; *с. ж.* миндаль.
Migdalŭ, -lŭ; *с. м.* миндальное дерево.
Mijlocŭ, -lŭ; *с. м.* середина, средство, поясница.
Mijlocire, ĕ; *с. ж* посредство, ходатайство.
Nijlocescŭ, *г. д.* (a -loci, -tŭ), принимаю посредничество, ходатайство.
Milâ, a; *с. ж.* милость, сострадание.
Milostivŭ, â; *пр.* 2. милостивый, милосердный ая.
Miluescŭ, *г. д.* (a -tui, -tŭ), милую, помилываю.
Miluire, ĕ; *с. ж.* помилованіе.
Militarĭu, -lŭ; *с. м.* военный, солдатъ.
Minescŭ, *г. с.* (a -ni, -tŭ), предвѣщаю.
Minte, ĕ; *с. ж.* умъ, память. ţine minte, *г. с.* помни.
Mintĕosŭ, -ôsŭ; *пр.* 2. умный, ая; умница.
Minâ, a; *с. ж.* мина, подземный ходъ.
Minierâ, a; *с. ж.* рудокопня.
Minierĭu, -lŭ; *с. м.* рудокопатель, минеръ.
Minune, ĕ; *с. ж.* чудо, удивленіе.
Minunezŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), удивляю. (mĕ -), *г. мс.* удивляюсь.
Minunatŭ, â; *пр.* 2. удивительный, чудесный, ая.
Mincinosŭ, -ôsâ; *пр.* 2. лживый, ая; фальшивый, ая; лжецъ.

Minţescŭ, *г. с.* (a -ti, -tŭ), лгу, обманываю.
Mineralŭ, -lŭ; *с. м.* минералъ.
Mineralogie é; *с. ж.* наука о минералахъ.
Mineraĭu, -lŭ; *с. м.* минниральная копь.
Mirŭ, (mê -), *г. мс.* (a se mira -tŭ), удивляюсь.
Mirare, é; *с. ж.* удивленіе.
Miratŭ, â; *пр.* 2. удивленный, ая.
Miraculosŭ, -ósâ, *пр.* 2. удивительный, ая.
Miraculâ, a; *с. ж.* удивленіе, диво, чудо.
Mire, -le; *с. м.* женихъ.
Mirésâ, a; *с. ж.* невѣста.
Mirosŭ, -lŭ; *с. м.* запахъ.
Mirosescŭ, (mirosŭ) *г. с.* (a -rosi, -tŭ), нюхаю (о цвѣтахъ).
Mişcŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), сдвигаю, трогаю.
Mişcare, é; *с. ж.* движеніе.
Mişelŭ, -lŭ; *с. м.* негодный, глупый и жалкій человѣкъ.
Mişelie, é; *с. ж.* шалость, глупостч.
Mititelŭ, -lŭ; *с. м. ум.* малютка.
Mititicâ, a; *с. ж.* малютка, крошечка.
Mitâ, a; *с. ж.* взятка, хабаръ.
Mobilŭ, â; *пр.* 2. подвижной, ая.
Mobile, -le; *с. ж. мн.* мебель.
Mobilezŭ, *г. д.* (a -la, -tŭ), меблерую.
Mocanŭ, -lŭ; *с. м.* мокапецъ (жит. румыніи).
Mocânescŭ, -éscâ; *пр.* 2. мокапскій ая.
Mocâ, (мока) *с. ж.* Мока (городъ) de –, *пр.* 1. мокскій, ая.
Modelŭ, -lŭ; *с. м.* образецъ, модель.
Moderatŭ, â; *пр.* 2. умѣренный, ая.
Modificaţie, é; *с. ж.* измѣненіе, видоизмѣненіе.
Modificŭ, â; *пр* 2. видоизмѣняемый, ая.
Moleabilŭ, â; *пр.* 2, мягкій, мягковатый, ая.
Molipsire, é; *с. ж.* зараза, порча.
Molipsezŭ, *г. д.* (a -psi, -tŭ), заражаю, порчу.
Molipsitoriu, -lŭ; *с. м.* заражающій, заразитель.
Moliftŭ, -lŭ; *с. м.* лиственница.
Moluscâ, a; *с. ж.* молускъ (родъ червей).
Mŏle, *пр.* 1, мягкій, ая.
Moĭ *пр. мн.* мягкіе, ая.
Mŏle, *пр.* мягко.
Molaticŭ, -câ; *пр.* 2. мягковатый, ая.
Moldovâ, a; **Moldavie,** é; *с. ж.* Молдавія.
Moldovanŭ, -lŭ; **Moldovénŭ,** -lŭ; **Moldavŭ,** -lŭ; — Молдованъ. (*с. м*).
Moldovancâ, a; **Moldovéncâ,** a; **Moldavâ,** a; — Молдованка. (*с. ж.*)
Moldovenescŭ, -éscâ; **Moldavŭ,** â; *пр.* 2. молдавскій, ая.
Moldovenşte, *пр.* по-молдавски.
Momiţa, a; (maĭmuţâ, a). *с. ж.* обезьяна.
Mongolicŭ, â; *пр.* 2, монгольскій, ая. татарскій ая.
Monumentŭ, -lŭ; *с. м.* памятникъ.
Monopolie, é; *с. ж.* и **Monopoliu,** -lŭ; *с. м.* монополія, присвоеніе права торговли одному лицу или государсгву.
Monotonŭ, â; *пр.* 2. однозвучный, однообразный, монотонный, ая.
Morŭ, *г. с.* (a -muri, -tŭ), умераю.
Mortŭ, -órtâ; *пр.* 2. мертвый, ая. мертвецъ.
Morte, é; *с. ж.* смерть.
Mormîntŭ, -lŭ; *с. м.* могила.
Moralŭ, -lŭ; *с. м.* нравоученіе.
Moralŭ, â; *пр.* 2. нравоучительныи, ая.
Mŏrâ, a; *с. ж.* мельница.
Moronŭ, -lŭ; *с. м.* бѣлужина.
Moscalŭ, -lŭ; *с. м.* солдатъ.

Moscoică, a; *с. ж.* солдатка.
Moscvâ, a; *с. ж.* Москва.
Moşŭ, -lŭ; *с. м.* дѣдъ.
Moşnégŭ, -lŭ; *с. м.* дѣдушка, старецъ.
Moşie, é; *с. ж.* имѣніе, помѣстіе.
Moştinescŭ, *г. д.* (a -ni -tŭ), владѣю, наслѣдую.
Moşténŭ, -lŭ; *с. м.* наслѣдникъ.
Mucosŭ, -ósâ; *пр. 2,* мокротный, сопливый, ая.
Mugescŭ, *г. с.* (a -gi, -tŭ), реву.
Mugire, é; *с. ж.* ревъ.
Multŭ, â; *пр. 2.* многій, ая.
Multŭ, *нр.* много.
Mulţemescŭ, (mulţumescŭ), *г. д.* (a -mi, -tŭ), благодарю, довольствую. mĕ -, *г. мс.* довольствуюсь, остаюсь довольнымъ.
Mulţemitŭ, â; *пр. 2.* благодарный, ая.
Mulţemire, é; благода[р]ность; удовольствіе.
Mulţime, é; *с. ж.* множество.
Mumâ, a; **mamâ**, *с. м.* мать.
Mutŭ, â; *пр. 2.* нѣмой, ая.
Mutŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), сдвигаю съ мѣста, перемѣщаю.
Mutare, é; *с. ж.* перемѣщеніе, передвиженіе.
Munte, -le; *г. м.* го[р]а высокая.
Muntosŭ, -ósâ; *пр. 2.* гористый, ая.
Munténŭ, -lŭ; *с. м.* горецъ, горный житель, мунтянъ.
Munténcâ, a; *с. ж.* горная жителька, мунтянка.
Muntenescŭ, -éscâ; *пр. 2.* горный, мунтянскій (валахскій). (limba muntenéscâ, валахскій языкъ).
N. B. Молдоване называютъ своихъ собратьевъ, Валаховъ, *Мунтянами,* т. е. горцами.
[M]uritoriu, -lŭ; *с. м.* смертный.
Murâ, a; (murĭ) *с. ж.* ожина (ягода).
Muruĭu, *г. с.* (a -rui, -tŭ), мажу, бѣлю.
Murmurâ, a; *в. ж.* ропотъ, шумъ. журчаніе.
Murmurezŭ, *г. с.* (a -rmura, -tŭ), ропщу, шумлю, журчу.
Musculâ, a; *с. ж.* мускулъ.
Muscâ, a; *с. ж.* муха.
Mustŭ, -lŭ; *с. м.* сладкое молодое вино, мустъ.
Mustosŭ, -ósâ; *пр. 2.* сочный, ая; водянистый, ая.
Musteţâ, a; *с. ж.* усъ.
Musteţe, -le; *с. ж. мн.* усы.
Muştariu, -lŭ; *с. м.* горчица.
Muşchiu, -lŭ; *с. м.* мускулъ, мохъ.
Muşcŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), кусаю. mĕ -, *г. мс.* кусаюсь, свербитъ.
Muşeţelŭ, -lŭ; *с. м.* ромашка.
Mlâdiţâ, a; *с. ж.* отростокъ, побѣгъ (раст).
Mlâdiosŭ, -ósâ; *пр. 2.* моло[д]авый, ая; гибкій, ая; мягковатый, ая.

N = N.

Na, *мд.* на, бери.
Nalbâ, a; *с. ж.* бѣлена.
Naltŭ, a; *пр. 2.* высокій, ая.
Narcissŭ, -ulŭ; *с. м.* нарциссъ (раст).
Nascŭ, *г. д.* (a -şte, -scutŭ), рождаю. mĕ -, *г. мс.* рождаюсь.
Naştere, é; *с. ж.* рождество, рожденіе.
Napiformâ, a; *с. ж.* картовидный, ая.
Nâpoĭ *нр.* назадъ.
Naţie, é; *с. ж.* народъ, нація.
Nâcazŭ, -lŭ; (necazŭ), наказаніе, мученіе.

Nadeide, ė; (nedejde), надежда.
Nâdejduescŭ, *г. с.* (a -dui, -tŭ), mĕ -, *г. м.* надѣюсь.
Nâinte, *нр.* прежде, предо.
Nâitezŭ, *г. с.* (a -ti, -tŭ), упреждаю, успѣваю, иду впередъ.
Nâframa, a; *с. ж.* бѣлое головное покрывало поселянокъ.
Nâlbitorĭu, -lŭ; *с. м.* бѣлильщикъ.
Nâscutŭ, â; *пр.* 2. рожденнюй, ая.
Nâscocitŭ, â; *пр.* 2. открытый, найденный, ая.
Nâstavŭ, -lŭ; *с. м.* наставленіе.
Nâsipŭ, -lŭ; *с. м.* песокъ.
Nâsiposŭ, -ósâ; *пр.* 2. песчаный, ая.
Nâtreţŭ, -lŭ; *с. м.* кормъ, пища.
Nâturalŭ, â; *пр.* 2. природный, натуральный, ая.
Nâturâ, a; *с. ж.* природа, натура.
Nâtareŭ, -lŭ; *с. м.* повѣса, глупецъ.
Nâsdrâvenu, -lŭ; *с. м.* гадатель, предсказатель, знахарь.
Nâzuescŭ, *г. д.* (a zui, -tŭ), надзираю, надсматриваю.
Némŭ, -lŭ; *с. м.* родъ, родственникъ.
Ne (nu), *нр.* не, нѣтъ; насъ.
Nearâtatŭ, â; *пр.* 2. непоказанный, ая.
Neagonisitŭ, â; *пр.* 2. невыигранный, ая.
Neapâratŭ, *нр.* необходимо.
Neapâratŭ, â; *пр.* 2. незащищенный, ая; открытый, ая.
Neadâncŭ, â; *пр.* 2. неглубокій, ая.
Neamicŭ, -lŭ; *с. м.* недругъ, непріятель.
Neamicŭ, â; *пр.* 2. непріятельскій, ая.
Neatinsŭ, â; *пр.* 2. нетронутый, ая.
Neajunsŭ, -lŭ; *с. м.* недостатокъ.
Neaflatŭ, â; *пр.* 2. ненаходимый, ая.
Neavêndŭ, â; (дѣепр. nu amŭ) не имѣя, неимѣющій, ая.
Nebunie, ė; *с. ж.* глупость, шалость.
Nebunŭ, â; *пр.* 2. глупый, ая.
Necuvinitŭ, â; *пр.* 2. неприличная. неприлично.
Nechezŭ, *г. с.* (a za, -tŭ), ржу.
Necesitate, ė; *с. ж.* необходимость.
Necivilizatŭ, â; *пр.* 2. необразованный, грубый, ая.
Necunoscutŭ, â; *пр.* 2. неизвѣстный, ая.
Necunoscutŭ, -lŭ; *с м* незнакомецъ.
Necunoscutâ, a; *с. ж.* незнакомка.
Neclintitŭ, â; *пр.* 2, несдвинутый, нетронутый, ая. съ мѣста.
Nedreptŭ, -lŭ; *м см* несправедливость, неправильность. pe -, *нр.* несправедливо, неправильно.
Nee, ė; *с. ж.* иней, изморозь, снѣгъ.
Neferu, -lŭ; *с. м.* стражъ.
Nefirescŭ, -ėscâ; *пр.* 2. ненатуральный. неестественный, ая.
Negurâ, a; *с. ж.* туманъ, мракъ.
Negurosŭ, -ósâ; *пр.* 2. туманистый, мрачный, ая.
Negoţŭ, -lŭ; *с. м.* торговля.
Negoţitorĭu, -lŭ; (negustorĭu -lŭ), *с. м.* купецъ, торгашъ.
Negrabnicŭ, â; *пр.* 2. нескорый, медленный. ая.
Neghĭobŭ, -lŭ; *с. м.* неловкій, неповоротливый, ая.
Neincetatŭ, *нр.* безпрестанно, непрестанно.
Neîndauratŭ, *нр.* немилостиво.
Neîngrijitŭ, *нр.* безпечно.
Neînţeleptŭ, *нр.* неблагоразумно.
Neîndoitŭ, *нр.* безъ сомнѣнія, несомнѣнно.
Neîmplinitŭ, *нр.* неисправно, недокончено.
Neînvoitŭ, *нр.* несогласно.
Neîncredinţatŭ, *нр.* неувѣрно, недостовѣрно.

Neintrerumptŭ, *пр* непрерывно.
Neintâritŭ, *пр.* неутвердительно.
Neintâritŭ, â; *пр.* 2. неутвержденный, ая.
Neolunie, é; *с. ж.* новолуніе.
Neo-rumânŭ. â; *пр.* 2, новорумынскій, ая.
Nelipsitŭ, *пр.* непременно.
Neliniştitŭ, *пр.* неспокойно.
Nelâmuritŭ, *пр.* неясно.
Nelegatŭ, â; *пр.* 2. несвязанный, ая;
Nemârginitŭ, *пр.* безпредѣльно, неограниченно.
Nemincinosŭ, *пр.* неложно.
Nemuritoriu, -óre; *пр.* 2. безсмертный, ая.
Nemâncate, (pe-) *пр.* натощахъ, неѣвши.
Nemulţemitŭ, â; *пр.* 2. неблагодарный, недовольный, ая.
Nenorocitŭ, â; *пр.* 2. несчастный, ая.
Nenumerabilŭ, â; *пр.* 2. безчисленный, ая.
Neputinţâ, a; *с. ж.* невозможность, безсиліе.
Nepotŭ, -lŭ; *с. м.* внукъ.
Nepótâ, a; *с. ж.* внука.
Neprevêdutŭ, *пр.* непредвидимо.
Neprietenŭ, -lŭ; *с. м.* непріятель.
Nepriinţâ, a; *с. ж.* непріятность, неудовольствіе.
Nesuppusŭ, â; *пр.* 2. непокорный, ая.
Nesuferitŭ, *пр.* нетерпимо, невыносимо.
Nesuferitŭ, â; *пр.* 2. нетерпимый, ая.
Nestrebâtutŭ, â; *пр.* 2. непроницаемый, ая.
Nestimatŭ, â; *пр.* 2. драгоцѣнный, ая.
Neştiinţa, *с. ж.* незнаніе, невѣдѣніе.
Neştiutŭ, â; *пр.* 2. неизвѣстный, ая.
Neştiutŭ, *пр.* неизвѣстно.
Netedŭ, â; *пр.* 2. гладкій, ровный.
Netrebnicŭ, â; *пр.* 2. непотребный, негодный.
Neunitŭ, â; *пр.* 2. несогласный, несоединенный, ая.
Neunitŭ, *пр.* несогласно, раздѣльно.
Neuâ, a; *с. ж.* иней, изморозь.
Nevêdutŭ, *пр.* невидимо.
Nevâtâmatŭ, â; *пр.* 2. невредимый, неиспорченный, ая.
Nevoe, é; *с. ж.* неволя, необходимость, надобность.
Nevoescŭ, *г. д.* (a -voi, -tŭ). принуждаю, заставляю. mê -, *г. м.* нуждаюсь, тружусь.
Nevrednicŭ, â; *пр.* 2. недостойный, ая.
Nicĭ, *пр.* ни.
Nicĭ-de-cum, *пр.* нисколько, никакъ.
Nimicâ, a; *с. ж.* ничтожность, пустякъ.
Nimicŭ, *пр* ничего.
Nimicire, é; *с. ж.* уничтоженіе.
Nimicnicire, é; *с. ж.* ничтожество.
Nimicniceză, *г. д.* (a -micnici, -tŭ), уничтожаю, обращаю въ ничто.
Nimicnicitŭ, â; *пр.* 2. уничтоженный, ая.
Nime, *м.* никто.
Ninge, *г. бз.* снѣгъ падаетъ, снѣжитъ.
Ninsóre, é; *с. ж.* снѣгъ, паданіе снѣга.
Nistru, -lŭ; *с. м.* Днѣстръ.
Nitru, -lŭ; *с. м.* селитра.
Nitrogenŭ, -lŭ; *с. м.* селитрородъ, селитра.
Nobilŭ, -lŭ; *с. м.* благородный, дворянинъ.
Nobilŭ; â; *пр.* 2. благородный, ая; дворянка, благородно.
Nobilitate, é; *с. ж.* благородство.
Nodŭ, -lŭ; *с. м.* узелъ, колѣно въ растеніяхъ.
Noemvrie, *с. м.* ноябрь. la -, *пр.* въ ноябрѣ.
Noĭ, *м.* мы.
Noŭ, nouâ, *пр.* 2. новый, ая.

Nouĭ, noue, *пр. 2. мн.* новые, ая.
Nouĕ, *мс. лч. мн.* намъ, девять.
Nomadicŭ, ă; *пр. 2.* кочующій, ая.
Nópte, é; *с. ж.* ночь.
Nopturnŭ, ă; *пр. 2.* ночной, ая.
Nordŭ, -lŭ; *с. м.* сѣверъ.
Nordicŭ, ă; *пр. 2.* сѣверный, ая.
Norodŭ, -lŭ; (nârodŭ), народъ.
Norŭ, -lŭ; *с. м.* облако.
Noră, a; *с. ж.* сноха.
Norocŭ, -lŭ; *с. м.* счастіе.
Norocire, é; *с. ж.* благополучіе.
Norocitŭ, ă; *пр. 2.* счастливый, благополучный, ая.
Norocescŭ, *г. д.* (a -roci, -tŭ). дѣлаю счастливымъ, благополучнымъ. mĕ -, *г. мс.* дѣлаю себя счастливымъ.
Nostru, a; (a -,) *мс.* нашъ, а.
Notă, a; *с. ж.* примѣчаніе, нота.
Notaţie, é; *с. ж.* замѣчаніе, наставленіе.
Notŭ, (innotŭ) (a -ta, -tŭ), плаваю.
Nu, *нр.* (nu, ne) не, нѣтъ.
Nucă, a; *с. ж.* орѣхъ,-(плодъ).
Nucăsóră, a; *с. ж.* мушкатный орѣхъ.
Nucŭ, -lŭ; *с. м.* орѣхъ,-(дерево).
Nume, -le; *с. м.* имя.
Numescŭ, *г. д.* (a, -mi, -tŭ), называю, именую. mĕ -, *г. мс.* называюсь, имянуюсь.
Numire, é; *с. ж.* названіе, именованіе.
Numerosŭ, -ósă; *пр. 2.* многочисленный, ая.
Nutrescŭ, *г. д.* (a -tri, -tŭ), питаю, кормлю.
Nutrire, é; *с. ж.* питаніе.
Nutrimentŭ, -lŭ; *с. м.* пища, кормъ (на народ. яз. nâtreţŭ).

O = O.

O, *мс. спр.* ее; *мд.* о!
Obrazŭ, -lŭ; *с. м.* лицо.
Obraznicŭ, ă; *пр. 2.* смѣлый, дерзкій, безсовѣстный, ая.
Obraznicie, é; *с. ж.* дерзость, безсовѣстность.
Obeliscŭ, -lŭ; *с. м.* обелискъ.
Obiceĭu, -lŭ; *с. м.* обычай, обыкновеніе.
Obijduescŭ, *г. д.* (a -dui, -tŭ), обижаю.
Obiectŭ, -lŭ; *с. м.* предметъ.
Obştie, é; *с. ж.* общество.
Obştescŭ, -éscă; *пр. 2.* общественный, ая.
Observezŭ, *г. д.* (a -va, -tŭ), разсматриваю, наблюдаю.
Observaţie, é; *с. ж.* разсматриваріе, наблюденіе.
Obscurŭ, ă; *пр. 2.* темный, неясный, мрачный, ая.
Oborŭ, *г. д.* (a -rĭ, -tŭ), обваливаю, разрушаю, скидываю.
Oboritŭ, ă; *пр. 2.* обваленный, разрушенный, скинутый, ая.
Oborire, é; *с. ж.* разрушеніе, обвалина.
Oblicŭ, ă; *пр. 2.* косой, косвенный.
Ocă, a; *с. ж.* око (вѣсъ въ 3 ф.)
Ocnă, a; *с. ж.* соляная копь.
Ocărescŭ, *г. д.* (a -rî, -tŭ), браню, охуждаю, хулю.
Ocară, a; *с. ж.* брань, хула.
Ocârmuescŭ, *г. д.* (a -mui,- tŭ), управляю, правлю.
Ocârmuire, é; *с. ж.* правленіе. правительство.
Ocupaţie, é; *с. ж.* занятіе, друдъ.
Ocârmuitoriu, -lŭ; *с. м.* правитель, властивель.
Ochiu, -lŭ; *с. м.* глазъ, шпбка.
Ochiulŭ-bouluĭ, *с. м. сл.* асгра, звѣздочникъ (цвѣт.)
Ochişorĭ, -iĭ; *с. ж. мн.* яичница, яичное кушанье.
Ochénă, a; *с. ж.* подзорная труба.
Ocsigenŭ, -lŭ; *с. м.* кислородъ.
Occidentŭ, -lŭ; *с. м.* западъ.

Occidentalŭ, â; *пр.* 2. западный, ая.
Octombrie, *с. м.* октябрь.
Ocolescŭ, *г д.* (a -li, -tŭ), обвожу, окружаю, избѣгаю.
Odae, ė; *с. ж.* комната, загонъ.
Odihnâ, a; *с. ж* отдыхъ, отдохновеніе, покой.
Odihnescŭ, *г. с.* (a -ni, -tŭ), отдыхаю, покоюсь. mĕ -, *г. мс.* покоюсь.
Odore, ė; *с. ж.* запахъ, благоуханіе.
Odoratŭ, odorantŭ, â; *пр.* 2, пахучій, благовонный, ая.
Odorŭ, odorezŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), благоухаю, издаю пріятный запахъ.
Odiniórâ, *нр.* нѣкогда.
Oiu, *г. всп.* voiu, для образованія буд. вр. (отъ a voi).
Oiţâ, a; *с. ж. ум.* овечка.
Oftezŭ, *г. с.* (a -ta, -tŭ), вздыхаю, охаю. тоскую.
Ogariu, -lŭ; *с. м.* гончая собака.
Oglindâ, a; *с. ж.* зеркало.
Olanâ, a; *с. ж.* черепица.
Ólâ, a; *с. ж.* горшокъ.
Oleiu, -lŭ; *с. м.* оливковое дерево.
Oltariu, -lŭ; *с. м.* алтарь.
Olteiu, -lŭ; *г. м.* молодой, холостой человѣкъ; юноша; женихъ.
Olteescŭ, *г. с.* (a -tei, -tŭ), веду холостую жизнь, одиночествую.
Oltŭ, -lu; *с. м.* рѣка Олтъ.
Omŭ, -lŭ; *с. м.* человѣкъ, мужъ.
Omnescŭ, -éscâ; *пр.* 2. человѣческій, ая.
Ominire, ė; *с. ж.* человѣчество.
Omêtu, -lŭ; *с. м.* снѣгъ.
Omorŭ, *г. д.* (a -rî, -tŭ), умерщвляю, убиваю.
Omoritu, â; *пр.* 2. убитый, ая.
Ómenî, -iî; *с. м. мн.* люди. (см. omŭ),
Omnipotinte, -le; *с. м.* Всемогущій.
Omnivorŭ, -râ; *пр.* 2. всеядный, ая.
Onóre, ė; *с ж.* честь, почтеніе.
Onorabilŭ, â; *пр.* 2. честный, почтенный, ая.
Onorificŭ, â; *пр.* 2. почтённый, ая.
Operaţie, ė; *с. ж.* дѣйствіе, операція (лек).
Opinie, ė; *с. ж.* мнѣніе, голосъ.
Oprescŭ, *г. д.* (a -pri, -tŭ), запрещаю, останавливаю, удерживаю.
Oprire, ė; *с. ж.* запрещеніе, удерживаніе.
Opŭ, -lŭ; *с. м.* дѣло. сочиненіе, твореніе.
Operezŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), дѣлаю, дѣйствую, творю.
Oranjeree, ė; *с. ж.* оранжерея.
Oraşŭ, -lŭ; *с. м.* городъ.
Orânduescŭ, *г. д.* (a -dui, -tŭ), распоряжаю, распредѣляю, назначаю.
Orânduitŭ, â; *пр.* 2. назначенный, поставленный, ая.
Orânduire, ė; *с. ж.* назначеніе, опредѣленіе.
Orbŭ, -lŭ; *с. м.* слѣпой, слѣпецъ.
Orbâ, a; *с. ж.* слѣпая.
Órâ, a; *с. ж.* часъ, разъ.
Orezŭ, -lŭ; *с. м.* рисъ.
Orizonŭ, -lŭ; *с. м.* горизонтъ.
Orizontalŭ, â; *пр.* 2. горизонтальный, ая.
Originâ, a; *с. ж.* происхожденіе.
Orientŭ, -lŭ; *с. м.* востокъ.
Orientalŭ, â; *пр.* 2. восточный, ая
Orientalistŭ, -lŭ; *с. м.* знающій восточные языки, оріенталистъ
Orî, *сз.* или.
Orî-unde, *нр.* гдѣ бы ни было.
Ordinariu, ė; *пр.* 2. простой обыкновенный, ая.
Ortodocsŭ, â; *пр* 2. православный, ая.
Ortograficŭ, â; *пр.* 2. ортографическій, правописательный, ая

Organŭ, -lŭ; *с. м.* органъ, орудіе.
Organismŭ, -lŭ; *с. м.* организмъ, связь членовъ.
Organisatŭ, â; *пр.* 2, образованъ, учрежденъ, а.
Organisaţie, ê; *с. ж.* образованіе. устройство.
Ornâmentŭ, -lŭ; *с. м.* украшеніе. прикраса.
Orzŭ, -lŭ; *с. м.* ячмень.
Osŭ, -lŭ; *с. м.* кость.
Osândire, ê; *с. ж.* наказаніе, осужденіе.
Osândescŭ, *г. д.* (a -di, -tŭ), наказываю, осуждаю.
Óste, ê; *с. ж.* войска.
Os aşŭ, -lŭ; *с. м.* воинъ.
Ostinescŭ, *г. с.* (a -ni, -tu), утруждаю, изнуряю. me -, *г. мс.* утруждаюсь, изнуряюсь.
Ostinelâ, a; *с. ж.* трудъ, утружденіе.
Óspe, -le; *с. м.* гость.
Ospetŭ, -lu; *с. м.* угощеніе, кушанье. în -, *нр.* въ гости
Ospêtare, ê; *с. ж.* кушанье, закуска, угощеніе, обѣдъ.
Ospetezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), угощаю, кушаю, обѣдаю.
Ospete, -le; *с. м.* гость. (см. ospe).
Otravâ, a; *с. ж.* ядъ, отрава.
Otrâvescŭ, (a -vi, -tŭ), отравляю.
Otelŭ, -lŭ; *с. м.* гостинница.
Ottentotŭ, -lŭ; *с. м.* Готтентотъ.
Oţelŭ, -lŭ; *с. м.* сталь.
Oţetŭ, -lŭ; *с. м.* уксусъ.
Oŭ. -lŭ; *с. м.* яйцо.
Ovalŭ, â; *пр.* 2. овальный, круглопродолговатый, ая.
Ovariu, -lŭ; *с. м.* яичникъ, яичное гнѣздо.

P = П.

Pace, ê; *с. ж.* миръ.
Paîu, -lŭ; *с. м.* соломина.
Paе, -le; *с. ж. мн.* салома.
Pagubâ, a; *с. ж.* убытокъ, убыль, потеря.
Pajurâ, a; *с. ж.* гербъ.
Palidŭ, â; *пр.* 2. блѣдный, ая.
Palmieriu, -lŭ; *с. м.* пальмовое дерево.
Palatŭ, -lŭ; *с. м.* палата, дворецъ
Paloşŭ, -lŭ; *с. м.* мечъ.
Panâ, a; (pena), *с. ж.* перо.
Pantofŭ, -lŭ; *с. м.* башмакъ, туфля.
Papârônâ, a; *с. ж.* макъ.
Paradâ, a; *с. ж.* парадъ, процессія.
Parŭ, -lŭ; *с. м.* колъ.
Parâ, a; *с. ж.* паръ, испареніе.
Parasitŭ, â; *пр.* 2, чужеядный, ая.
Parasimâ, a; *с. ж.* великій постъ.
Parte, ê; *с. ж.* часть, участь.
Particularŭ, â; *пр.* 2. частный
Particicâ, a; *с. ж.* частица.
Parfumŭ, -lŭ; *с. м.* запахъ пріятный, благоуханіе.
Parfumurî, -le; *с. ж. мн.* духи.
Pascŭ, *г. д.* (a -şte, -scutŭ), пасу. me -, *г. мс.* пасусь.
Pasŭ, -lŭ; *с. м.* шагъ.
Pasere, ê; *с. ж.* птица.
Patŭ, -lŭ; *с. м.* постель, диванъ.
Patrie. ê; *с. ж.* отечество.
Patriotŭ, -lŭ; *с. м.* патріотъ, сынъ отечества,
Patriotismŭ, -lŭ; *с. м.* любовь. преданность къ отечеству.
Patimâ, a; *с. ж.* страсть, порокъ, недостатокъ.
Pazâ, a; *с. ж.* охрана, защита.
Pâtimescŭ, *г. с.* (a -mi, -tŭ), страдаю, мучусь.
Pâcatŭ, -lŭ; *с. м.* грѣхъ.
Pâcâtosŭ, -ósâ; *пр.* 2. грѣшный, ая; грѣшникъ, -ца.
Pâcurâ a; *с. ж.* смола, деготь.

Pâcurariu, -lŭ; *с. м.* дегтярникъ.
Pâdure, é; *с. ж.* лѣсъ.
Pâdureţŭ, -lŭ; *с. м.* кислица.
Pâduceiŭ, -lŭ; *с. м.* дикая слива. (crataegus).
Pâgânŭ, -lŭ; *с. м.* язычникъ.
Pâgânitate, é; *с. ж.* язычество.
Pâharŭ, -lŭ; *с. м.* стаканъ.
Pâingŭ, -lŭ; *с. м.* паукъ.
Pâingenâ, a; *с. ж.* паутина.
Pâlârie, é; *с. ж.* шляпа мужская.
Pâmântŭ, -lŭ; *с. м.* земля, страна.
Pâmântênŭ, -lŭ; *с. м.* землякъ, туземецъ.
Pâmântescŭ, -éscâ; *пр.* 2. земной, земскій. ая.
Pân и **pânâ,** *пр.* до.
Pândâ, a; *с. ж.* ловушка.
Pântece, -le; *с. м.* животъ, брюхо.
Pâne (pâîne, é); *с. ж.* хлѣбъ; хлѣба (нива).
Pânzâ, a; *с. ж.* полотно.
Pâpâdie, é; *с. ж.* цикорій, (трава).
Pâpucŭ, -lŭ; *с. м.* бошмакъ, туфля.
Pârâsescŭ, *г. д.* (a -âsi, -tŭ). оставляю, прекращаю.
Pârinte, -le; *с. м.* отецъ, родитель.
Pârinţi, -ii; *с. м. мн.* отцы, родители.
Pârintescŭ, -éscâ; (pârinţescŭ), родительскій, отцовскій, ая.
Pârete, -le; *с. м.* стѣна.
Pâreche, é; *с. ж.* пара.
Pârere, é; *с. ж.* мнѣніе.
Pârere-de-rêŭ, *с. ж.* сожалѣніе, досадованіе.
Pârŭ и **pêrŭ,** -lŭ; *с. м.* дикая груша; волоса.
Pârlitŭ, a; *пр.* 2. обгорѣлый, погорѣлый, ая.
Pâstoriu, -lŭ; *с. м.* пастухъ.
Pâstrezŭ, *г. д.* (a -tra, -tŭ), сберегаю, сохраняю.
Pâşescŭ, *г. с.* (a, -âşi, -tŭ), преступаю, перехожу, шагаю.
Pâtratŭ, â; *пр.* 2. квадратный, ая.
Pâtrundŭ, *г. д.* (a -de, -nsŭ), проникаю, пробиваюсь.
Pâtrunḑitoriu, -tóre; *пр.* 2. прозрачный, проницательный, ая.
Pâtimescŭ, *г. д.* (a -mi, -tŭ), терплю, страдаю.
Pâtimire, é; *с. ж.* страданіе.
Pâţitŭ, -lŭ; *с. м.* страдалецъ, испытанный въ страданіяхъ.
Pâunŭ, -lŭ; *с. м.* павлинъ.
Pâunaşu, -lŭ; *с. м. ум.* павлинчикъ.
Pâzescŭ, *г. д.* (a -zi, -tŭ), храню, сохраняю, берегу, защищаю. mê –, *г. мс.* берегусь, охраняюсь.
Pâzitoriu, -lŭ; *с. м.* защитникъ. хранитель.
Pâzire, é; *с. ж.* защищеніе, храненіе.
Pe, вал. pâ, *пр.* на.
Pedestru, -lŭ; *г. м.* пѣхотинецъ, пѣшеходъ.
Pedestru, â; *пр.* 2. пѣхотный, ая; пѣшій, ая.
Pedestrime, é; *с. ж.* пѣхота.
Pedunculŭ, -lŭ; *с. м.* ножка въ растеніяхъ.
Pedecâ, a; *с. ж.* препятствіе, препона, путы.
Pedepsescŭ, *г. д.* (a -psi, -tŭ), истязаю, мучу, наказываю.
Pedépsâ, a; *с. ж.* мученіе, наказаніе.
Peiu, *г. нпр.* (a pee, peri, -tŭ), погибаю, гибну, исчезаю.
Peire, é; *с. ж.* гибель, погибель, исчезаніе.
Pele, é; *с. ж.* кожа.
Pelcicâ, a; *с. ж. ум.* шкурка.
Pelinŭ, -lŭ; *с. м.* полынь; полынковое вино.
Peliniţâ, a; *с. ж. ум.* полыночекъ.
Peliţâ, a; *с. ж.* плева, тонкая кожица.

Penelŭ, -lĭ; *с. м.* кисть.
Pentru, *пр.* для, ради.
Pepene, -le; *с. м.* огурецъ.
Peptŭ, -lĭ; *с. м.* грудь.
Peptualŭ, â; *пр.* 2. грудной, ая.
Peptenŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), чешу, расчесываю.
Peptene, -le; *с. м.* гребень.
Periantŭ, -lĭ; *с. м.* чашечка, околоцвѣтникъ.
Perigonŭ, â; *пр.* 2. пернатый, ая.
Pericarpŭ, -lĭ; *с. м.* сѣменная плева.
Periferie, é; *с. ж.* окружность (круга).
Perifericŭ, â; *пр.* 2. окружный, ая.
Periculŭ, -lĭ; *с. м.* опасность.
Periculosŭ, -ósâ; *пр.* 2. опасный, ая.
Perdŭ, *г. д.* (a -de, -dutŭ), теряю, трачу.
Perŭ, *г. с.* (a -ri, -tŭ), пропадаю, гибну, исчезаю.
Perire, é; *с. ж.* гибель, погибель, исчезновеніе.
Persicŭ, -lĭ; *с. м.* персикъ.
Persistantŭ, â; *пр.* 2. остающійся, яся.
Persecutoriu, -lĭ; *с. м.* преслѣдователь, гонитель.
Perfectŭ, â; *пр.* 2. совершенный, ая.
Perfecţionare, é; *с. ж.* усовершенствованіе.
Pe-rândŭ, *нр.* по-очереди.
Perinâ, a; *с. ж.* подушка.
Pescuire, é; *с. ж.* рыболовля.
Pescuitoriu, -lĭ; *с. м.* рыболовъ.
Peşte, -le; *с. м.* рыба.
Peşterâ, a; *с. ж.* пещера, гротъ.
Pétrâ, a; *с. ж.* камень.
Petalŭ, -lĭ; *с. м.* лепестокъ.
Petrariu, -lĭ; *с. м.* каменьщикъ.
Petrârie, é; *с. ж.* каменоломня.
Petrecŭ, *г. д.* (a -ce, -cutŭ), провожу, провожаю.
Petrecere, é; *с. ж.* препровожденіе времени.
Petrificaţie, é; *с. ж.* окаменѣлость.
Petrosŭ, -ósâ; *пр.* 2. каменистый, ая.
Petrecicâ, a; *с. ж.* камушекъ.
Pèrosŭ, -ósâ; *пр.* 2, волосистый, ая.
Picŭ, *г. с.* (a -ca, -tŭ), падаю.
Picâturâ, a; *с. ж.* капля.
Picturâ, a; *с. ж.* живопись.
Pictoriu, -lĭ; *с. м.* живописецъ.
Picantŭ, â; *пр.* 2. ѣдкій, ая.
Picurŭ, *г. с.* (a -ra, -tŭ), дремлю.
Pildâ, a; *с. ж.* примѣръ, притча, басня.
Pilafŭ, -lĭ; *с. м.* родъ каши рисовой, пилафъ.
Pinusŭ, -lĭ; *с. м.* сосна.
Pintre, *нр.* чрезъ, между.
Pipâ, a; *с. ж.* трубка.
Pipâiu, (pipuiu), *г. д.* (a -pâi, -tŭ), трогаю, осязаю.
Pipâitŭ, -lĭ; *с. м.* осязаніе.
Piperŭ, -lĭ; *с. м.* перецъ.
Piramidâ, a; *с. ж.* пирамида.
Pistilŭ, -lĭ; *с. м.* пестикъ (въ раст.)
Pismuescŭ, *г. д.* (a -mui, -tŭ), завидую, зависть имѣю.
Piticŭ, -lĭ; *с. м.* карликъ, малоростлый.
Pivniţâ, a; *с. ж.* погребъ.
Pocâescŭ, (mê -), *г. мс.* (a se, -câi, -tŭ), каюсь, покаиваюсь.
Pocâinţâ, a; *с. ж.* покаяніе.
Podŭ, -lĭ; *с. м.* мостъ.-de luntre, luntritŭ, судовой мостъ.
Podóbâ, a; *с. ж.* украшеніе, убранство.
Podobescŭ, *г. д.* (a -bi, -tŭ), украшаю, убираю.
Poezie, é; *с. ж.* поэзія, стихотвореніе.
Poetŭ, -lĭ; *с. м.* поэтъ, стихотворецъ.
Poemâ, a; *с. ж.* поэма, пѣснь, стихотвореніе.
Poftâ, a; *с. ж.* пожеланіе, похоть.

Poftescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ), желаю, прошу, приглашаю.

Poftire, ê; *с. ж.* просьба, приглашеніе.

Pogorŭ, *г. д.* (a -rî, -tŭ), схожу, низвожу, опускаю. mĕ -, *г. мс.* слѣзаю, опускаюсь.

Pogorîre, ê; *с. ж.* опусканіе, слѣзаніе, сошествіе.

Polenŭ, -lĭ; *с. м.* цвѣточная пыль.

Politicâ, a; *с. ж.* политика, гражданство.

Politicescŭ, -éscâ; *пр.* 2. политическій, гражданскій, ая.

Politeţâ, a; *с. ж.* вѣжливость.

Poleiescŭ, *г. д.* (a -lii, -tŭ), золочу, позолачиваю.

Poliiturâ, a; *с. ж.* позолота.

Poloboсŭ, -lĭ; *с. м.* бочка.

Polonie, ê; *с. ж.* Польша.

Polonŭ, -lĭ; *с. м.* полякъ.

Poloanâ, a; *с. ж.* полька.

Polonezŭ, â; *пр.* 2. польскій, ая. полонезъ (танецъ.)

Polŭ, -lĭ; *с. м.* полюсъ.

Polarŭ, â; *пр.* 2. полярный, ая.

Pomŭ, -lĭ; *с. м.*. фруктовое дерево.

Pómâ, a; *с. ж.* виноградъ.

Póme, -le; *с. ж. мн.* ягоды.

Pomenescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), поминаю, воспоминаю.

Pomiculturâ, a; *с. ж.* помологія, разведеніе плодовыхъ деревъ.

Pontŭ, -lĭ; *с. м.* Черное море, Понтъ.

Popâ, a; *с. ж.* попъ, священникъ.

Poporŭ, -lĭ; *с. м.* народъ; приходъ.

Popolŭ, -lĭ; *с. м.* народъ.

Poporénŭ, â; *пр.* 2. приходской, народный, ая.

Popuşoiŭ, -lĭ; *с. м.* пшеничка, попушойка (маисъ).

Portŭ grijâ, *г. с.* (a -purta, -tŭ grijâ), имѣю попеченіе, забочусь, пекусь.

Portŭ, *г. д.* (a -purta, -tŭ), ношу. mĕ -, *г. мс.* веду себя, поживаю.

Pórtâ, a; *с. ж.* ворота.

Portiţâ, a; *с. ж.* форточка, дверцы.

Portocalâ, a; *с. ж.* апельсинъ.

Porţelanŭ, -lĭ; *с. м.* фаянсъ, фаянсовая посуда.

Pornescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), отправляю. mĕ -, *г. мс.* отправляюсь, отъѣзжаю, ѣду.

Pornire, ê; *с. ж.* отправленіе, отъѣздъ, выѣздъ.

Poroncâ, a; *с. ж.* и poruncâ, приказаніе, повелѣніе.

Poroncescŭ, *г. с.* (a -ci, -tŭ), приказываю, повелѣваю.

Porumbŭ, -lĭ; *с. м.* голубь.

Portugezŭ, -lĭ; *с. м.* Португалецъ.

Postŭ, -lĭ; *с. м.* постъ.

Postescŭ, *г. с.* (a -ti, -tŭ), пощу. mĕ -, *г. мс.* пощусь.

Posseserie, ê; *с. ж.* поссессія.

Potŭ, *г. с.* (a -pute, -pututŭ), могу.

Potolescŭ, *г. д.* (a -li, -tŭ), утоляю, прекращаю.

Potolire, ê; *с. ж.* утоленіе, прекращеніе.

Poticâ, a; *с. ж.* дорошка, стезя.

Potrivitŭ, â; *пр.* 2. приличный, сообразный, ая.

Potrivescŭ, *г. д.* (a -vi, -tŭ), соображаю, прилаживаю. mĕ -, *г. мс.* слушаюсь, подражаю, подчиняюсь.

Povâţuescŭ, *г. д.* (a -ţui, -tŭ), руковожу, совѣтую. mĕ -, *г. мс.* руковожусь, направляюсь, наставляюсь.

Povâţuitorŭ, -lĭ; *с. м.* руководитель, наставникъ.

Povâţuire, ê; *с. ж.* наставленіе, руководительство.

Poziţie, ê; *с. ж.* положеніе.

Pozitivŭ, â; *пр.* 2. положительный, ая.

Pozâ, a; *с. ж.* положеніе, манера.

Publicâ, a; *с. ж.* публика, общество, народъ.

Publicŭ, â; *пр.* 2. публичный, ая; общій, ая; публично, народно.

Publicaţie, é; *с. ж.* объявленіе, обнародованіе, изданіе.

Pudŭ, -lŭ; *с. м.* пудъ=13 окъ съ фунтомъ.

Pufŭ, -lŭ; с. *м.* пухъ.

Pufuşorŭ, -lŭ; *с. м. ум.* пушокъ.

Puĭu, -lŭ; *с. м.* цыпленокъ.

Puĭu (punu), *г. д.* (a -ne, -pusŭ), ставлю, кладу. mê -, *г. мс.* сажусь.

Puĭu la cale, *г. д.* наставляю, наставляю на путь.

Puişorŭ, -lŭ; *с. м. ум.* голубчикъ, цыпленочекъ.

Pulbere, é; *с. ж.* пыль, прахъ,

Pulbere-de-puşcâ, *с. ж. сл.* порохъ.

Pulberizezŭ, *г. д.* (a -riza, -tŭ), превращаю въ порошокъ, толку.

Pumnŭ, -lŭ; *с. м.* горсть, кулакъ.

Pumnalŭ, -lŭ; *с. м.* кинжалъ, ятаганъ.

Punŭ, (смотри; puĭu).

Pungâ, a; *с. ж.* кисетъ, кошелекъ.

Puntezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), ставлю, означаю точкою.

Puntŭ, -lŭ; *с. м.* точка, пунтъ, статья.

Purcelŭ, -lŭ; *с. м.* поросенокъ.

Purcedŭ, *г. с.* (a -de, -csŭ), отправляюсь, ѣду.

Purtatŭ, â; *пр.* 2. носимый, водимый, ая. (см. portŭ).

Pururе, *пр.* всегда.

Purŭ, â; *пр* 2. чистый, ая.

Purificatŭ, â; *пр.* 2, очищенный, ая.

Pusŭ, â; *пр.* 2. поставленный, назначенный, ая.

Pustie, é; *с. ж.* пустыня.

Puşcâ, a; *с. ж.* ружье.

Putere, é; *с. ж.* власть, сила.

Putернicŭ, â; *пр.* 2, сильный, ая.

Putredŭ, â; *пр.* 2. гнилой, ая.

Putrezescŭ, *г. д.* (a -zi, -tŭ), гнію, согниваю.

Putinţâ, a; *с. ж.* возможность; сила; власть.

Puţinŭ, â; *пр.* 2. мало, немногій, ая.

Plantâ, a; *с. ж.* растеніе.

Plântezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), сажаю, насаждаю.

Platinâ, a: *с. ж.* платина (мет.)

Platanŭ, -lŭ; *с. м.* вязъ (дерево).

Placŭ, *г. с.* (a -ce, -cutŭ), нравлюсь.

Plângŭ, *г. с.* (a -ge, -nsŭ), плачу.

Plânsóre, é; *с. ж.* плачъ.

Plâcere, é; *с. ж.* удовольствіе, пріятность.

Plâcatŭ, â; *пр.* 2. накладной, ая, апплике.

Plâmânŭ, -lŭ; *с. м.* легкое.

Plâmânĭ, -iĭ; *с. м. мн.* легкія.

Plecŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), наклоняю, склонню, сгибаю, ѣду, отправляюсь. mê -, *г. мс.* покоряюсь, наклоняюсь.

Plecare, é; *с. ж.* покорность, склонность, склоненіе.

Plecatŭ, â; *пр.* 2. покорный, склонный, склоненный, ая.

Plete, -le; *с. ж. мн.* коса, кудри.

Pletosŭ, -ósâ; *пр.* 2 косистый, длиноволосый, ая.

Plinŭ, â; *пр.* 2. полный, ая.

Plinescŭ, *г д.* (a -ni, -tŭ), пополняю, дополняю.

Plinolunie, é; *с. ж.* полнолуніе.

Plóe, é; *с. ж.* дождь.

Plouâ, *г. бзл.* дождитъ, дождь идетъ.

Plopŭ, -lŭ; *с. м.* тополь (дерево).

Plumbŭ, -lŭ; *с. м.* олово; пуля.

Plumulâ, a; *с. ж.* перышко, зародышъ стебля.

Plutescŭ, *г. с.* (a -ti, -tŭ), плаваю.

Practicŭ, -lĭ; *c. м.* практикъ, опытный человѣкъ, практическій.

Practicâ, a; *c. ж.* практика; навыкъ, опытность.

Practisire, é; *c. ж.* упражненіе, занятіе постоянное.

Practisescŭ, *г. д.* (a -tisi, -tŭ), упражняю, постоянно занимаю. mê –, *г. мс.* упражняюсь, постоянно занимаюсь.

Practisitŭ, â; *пр.* 2. опытный, испытанный, практикованный, ая.

Pravilâ, a; *c. ж.* правило; постановленіе, законъ.

Pradâ, a; *c. ж.* добыча, грабежъ.

Prâjinâ, a; *c. ж.* хворостина; мѣра поверхности, нѣсколько больше десятины.

Prânzŭ, -lĭ; *c. м.* обѣдъ.

Prânzescŭ, *г. с.* (a -zi, -tŭ), обѣдаю.

Prâpâdescŭ, *г. д.* (a -di, -tŭ), теряю, трачу. mê –, *г. мс.* разоряюсь, погибаю, пропадаю.

Prâdŭ, *г. д.* (a -da, -tŭ), граблю, опустошаю.

Prâvalŭ, prâvâlescŭ, *г. д.* (a -li, -tŭ), опракидываю, выворачиваю. mê –, *г. мс.* опрокидываюсь, выворачиваюсь.

Prâvalŭ, -lĭ; *c. м.* провалъ, обвалъ, пропасть.

Pre, *пр.* (для выраженія винит. падежа).

Pre и **pré**, *пр.* очень, весьма.

Precurvescŭ, *г. с.* (a -vi, -tŭ), прелюбодѣйствую.

Precum, *пр.* какъ, каково.

Prevêdŭ, *г. д.* (a -de, -ḑutŭ), предвижу, предугадываю.

Preutŭ, -lĭ; *c. м.* священникъ, жрецъ.

Preste, *пр* чрезъ.

Preţiosŭ (preciosŭ), **-ósâ**; *пр* 2. драгоцѣнный, ая.

Prelungire, é; *c. ж.* продолженіе.

Prelungescŭ, *г. д.* (a -gi, -tŭ), продолжаю.

Prezidezŭ (prezidŭ), *г. с.* (a -da, -tŭ), председательствую.

Prezidentŭ, -lĭ; *c. м.* предсѣдатель, президентъ.

Preceptorŭ, -lĭ; *c. м.* учитель, наставникъ.

Pregâtire, é; *c. ж.* приготовленіе.

Pregâtescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ), приготовляю. mê –, *г. мс.* приготовляюсь.

Predaŭ, *г д.* (a -da, -tŭ). предаю, измѣняю.

Prelecţie, é: *c. ж.* урокъ.

Preumblare и **primblare, é**; *c. ж.* прогулка, гуляніе.

Preumblŭ, primblŭ, mê –, *г. мс.* (a -se, -bla, -tŭ), гуляю, прогуливаюсь.

Preţŭ, -lĭ; *c. м.* цѣна, достоинство.

Preţuescŭ, *г. д.* (a -lui, -tŭ), цѣню, дорожу.

Pregetŭ, -lŭ; *c. м.* замедленіе, остановка.

Presviterŭ, -lŭ; *c. м.* священникъ, пресвитеръ.

Presviterâ, a; *c. ж.* жена священника, жрица.

Preunoescŭ, *г. д.* (a, -noi, -tŭ) поновляю, возобновляю.

Precuviosŭ, -ósâ; *пр.* 2, преподобный, благочестивѣйшій, ая.

Presvântŭ, â; *пр.* 2. пресвятой, ая. (уп. и presfântŭ).

NB. (v=f. святой, а не сфятой).

Precuratŭ, â; *пр.* 2, пречистый, ая.

Prejudecatâ, a; *c. ж.* предрасудокъ, предосужденіе.

Primitivŭ, â; *пр.* 2. первоначальный, коренной, ая.

Primejdie, é; *c. ж.* опасность, непріятный случай.

Primejdiosŭ, -ósâ; *пр.* 2. опасный, ая.

Primescŭ, *г. д.* (a -mi, -tŭ), принимаю, получаю.

Prihanâ, a; *c. ж.* порокъ.

Prindŭ, *г. д.* (a -de, -nsŭ). ло-

влю, хватаю. mê —, *г. мс.* берусь, ловлюсь, хватаюсь.

Prinzetoriu и **prindêtoriu, -óre**; *пр.* 2. ловящій, ая; ловецъ; ловушка.

Prinţŭ, -Iŭ; *с. м* князь принцъ.

Princepe, -le; *с. м.* князь, принцъ; государь.

Principŭ, -Iŭ; *с. м.* правило, начало, основаніе, зародышъ (въ Бот).

Primâvarâ, a; *с. ж.* весна.

Prietenŭ, -Iŭ; *с. м.* пріятель, знакомый.

Prietenâ, a; *с. ж.* пріятельница, подруга; знакомая.

Prietenie, é; *с. ж.* дружество, знакомство.

Prieteşugŭ, -Iŭ; *с. м.* знакомство, дружелюбіе.

Pricinâ, a; *с. ж.* дѣло, тяжба; причина.

Prigonire, é; *с. ж.* гоненіе, преслѣдованіе.

Prigonescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), гоню, преслѣдую.

Priinţâ, a; *с. ж.* пріязнь, доброжелательство.

Prifacŭ, *г. д.* (a -ce, -fâcutŭ), передѣлываю, преоброзовываю. mê —, *г. мс.* выдаю себя за кого нибудь; представляюсь.

Prin, *нр.* чрезъ.

Prinosŭ, -Iŭ; *с. м.* приношеніе, даръ.

Prisosŭ, (de —). *нр.* излишне, излишекъ.

Privescŭ, *г. с.* (a -vi, -tŭ), гляжу, смотрю.

Privelişte, é; *с. ж.* зрѣлище.

Privintâ, a; *с. ж.* видъ, зрѣніе; în —, *пр.* въ-отношеніе.

Priveghiu, -Iŭ; *с. м.* бдительность, бодрствованіе, посидѣлки. la —, на посидѣлкахъ.

Producţie, é; *с. ж.* произведеніе; отростокъ.

Productŭ, -Iŭ; *с. м.* произведеніе, плодъ; продуктъ.

Producŭ, *г. д.* (a -ce, -dusŭ), произвожу, раждаю. mê —, *г. мс.* произвожусь, рождаюсь.

Prostŭ, -óstâ; *пр.* 2. простой, ая; глупый, простякъ.

Prostime, é; *с. ж.* простота; низшій классъ людей.

Próspêtŭ, â; *пр.* 2. свѣжій, недавній, ая.

Proporţionalŭ, â; *пр.* 2. соразмѣрный, пропорціональный, ая.

Propoveduire, é; *с. ж.* проповѣдываніе.

Progeniturâ, a; *с. ж*, отродіе, исчадіе, тѣти.

Profunditate, é; *с. ж.* глубина, глубокомысліе.

Profundŭ, â; *пр.* 2. глубокій, ая.

Pronie, é; *с. ж.* провидѣніе.

Promutŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), занимаю, одолжаю. mê —, *г. мс.* одолжаюсь, беру въ займы.

Proprŭ, â; *пр.* 2. собственный; родной, чистый.

Proprietate, é; *с. ж.* свойственность, собственность.

Proprietariu, -Iŭ; *с. м.* владѣлецъ, помѣщикъ.

Protectorŭ, -Iŭ; *с. м.* покровитель, защитникъ; попечитель.

Proţesŭ, -Iŭ; *с. м.* дѣйствіе, тяжба; процессъ.

Provalŭ, -Iŭ; *с. м.* провалъ, пропасть; обвалъ.

Provizie, é; *с. ж.* запасъ, провизія.

Provinŭ, *г. с.* (a -ni, -tŭ), происхожу.

Proverbŭ, -Iŭ; *с. м.* пословица, притча.

Pruncŭ. -Iŭ; *с. м.* дитя, ребенекъ.

Pruncie, é; *с. ж.* дѣтство.

Prunâ, a; *с. ж.* слива.

Psaltire, é; *с. ж.* псалтырь.

Psalomŭ, -Iŭ; *с. м.* псаломъ.

Psaltŭ, -Iŭ; *с. м.* псалмопѣвецъ, псаломникъ.

R = Р.

Racŭ, -lŭ; *с. м.* ракъ.
Raclâ, a; *с. ж.* гробъ. рака.
Radŭ. *г. д.* (a -de, -asŭ) брѣю. скребу, счищаю.
Raiŭ, -lŭ; *с. м.* рай.
Ramurâ, a; *с. ж.* вѣтвь, отрасль.
Rațiune, é; *с. ж.* смышленость, умъ.
Rangŭ, -lŭ; *с. м.* чинъ, степень.
Ranâ, a; *с. ж.* рана.
Rasâ, a; *с. ж.* родъ, поколѣніе, племя.
Razâ, a; *с. ж.* лучъ.
Razimŭ, -lŭ; *с. м.* подпора.
Râbdŭ, *г. с.* (a -da, -tŭ), терплю, переношу.
Râbdare, é; *с. ж.* терпѣніе.
Râbdâtoriŭ, -óre; *пр.* 2. терпящій, ая; терпѣливецъ, страдалецъ.
Rîdŭ, *г. с.* (a -de, -rîsŭ), смѣюсь, надсмѣхаюсь.
Rîsŭ, risŭ, -lŭ; *с. м.* смѣхъ. facŭ -de.., *г. с.* издѣваюсь, надсмѣхаюсь.
Râdiche, é; *с. ж.* рѣдька.
Râdicŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), подымаю, беру на себя.
Râdîcinâ, a; *с. ж.* корень; начало.
Râdicinalŭ, â; *пр.* 2. коренной, первоначальный, ая.
Râmâiŭ, *г. с.* (a -mâne, -masŭ), остаюсь.
Rânduescŭ, *г. д.* (a -dui, -tŭ), назначаю, опредѣляю, наряжаю.
Rândŭ, -lŭ; *с. м.* рядъ, порядокъ, очередь. de -, *пр.* 1. простой, ая. pe -, *нр.* поочередно.
Rândure и **rândune, é**; *с. ж.* ластовка (птица).
Rânescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), раню; счищаю; сгребаю.
Râtâcescŭ, *г. с.* (a -tâci, -tŭ), блуждаю, теряюсь. mê -. *г. ж.* ошибаюсь. заблуждаюсь, теряюсь.
Râtâcire, é; *с. ж.* заблужденіе, ошибка.
Râsâritŭ, -lŭ; *с. м.* востокъ; всходъ.
Râsarŭ, *г. с.* (a -ri, -tŭ), всхожу, прозябаю.
Râsuricâ, a; *с. ж.* улыбка, маленькій, скромный смѣхъ.
Râsunŭ, *г. с.* (a -na, -tŭ), раздаюсь, издаю звукъ отзываюсь.
Râsunare, é; *с. ж.* издаваніе звука, отголосокъ.
Râsplâtire, é; *с. ж.* расплата, награда, вознагражденіе.
Râmure, é; *с. ж.* (во мн. râmurele) вѣточка, отросточекъ.
Râpâ, a; *с. ж.* оврагъ, ровъ; ложбина.
Râpaosŭ, -lŭ; *с. м.* отдыхъ, отдохновеніе.
Râsvrâtescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ), развращаю, порчу нравственность.
Râsvrâtire, é; *с. ж.* развращеніе, порча нравственности.
Râpescŭ, *г. д.* (a -pi, -tŭ), похищаю, хватаю.
Râpire, é; *с. ж.* похищеніе, хватаніе.
Râpitoriŭ, -óre; *пр.* 2. хищный, ая; похитительница.
Râpeḑire, é; *с. ж.* быстрота; стремленіе, скорость.
Râpede и **repede,** *нр.* скоро, быстро.
Râpedŭ, *г. с.* (a -ḑi, -ḑitŭ), устремляю, ускоряю. mê -, *г. ж.* стремлюсь, быстро иду.
Recomândŭ, *г. д.* (a -da, -tŭ), рекомендую, совѣтую; поручаю.

Recoresců, *г. д.* (a -ri, -tŭ), охлаждаю, прохлаждаю. me -, *г. мс.* прохлаждаюсь.
Recire, é; *с. ж.* охлажденіе.
Rece, *пр.* 1. холодный, ая; холодно.
Recélâ, a; *с. ж.* простуда, прохлада.
Recunoștințâ, a; *с. ж.* признательность, благодарность.
Recunoscŭ, *г. д.* (a -ște, -scutŭ), узнаю, удостовѣряюсь. остаюсь благодарнымъ.
Recunoscutoriŭ, -lŭ; *с. м.* знатокъ, узнаватель.
Réclamâ, a; *с. ж.* требованіе, призывъ, протестованіе.
Reducŭ, *г. д.* (a -ce, -dusŭ), отношу, назадъ несу.
Reducâtivŭ, â *пр.* 2. относительный, ая.
Regulâ, a; *с. ж.* правило, порядокъ.
Regulatŭ, â; *пр.* 2. правильный, ая; правильно.
Regulezŭ, *г. д.* (a -la, -tŭ), завожу порядокъ, управляю.
Regnu, -lŭ; *с. м.* царство.
Regionâ, a; *с. ж.* пространство, область, страна, часть.
Religie, é; *с. ж.* религія, вѣра. вѣроисповѣданіе.
Remezie, é; *с. ж.* лекарство.
Repetirŭ, -lŭ; *с. м.* репетирные часы, съ повторительнымъ боемъ.
Repeḑire, é; *с. ж.* быстрота, скорость.
Repetiție, é; *с. ж.* повтореніе.
Republicâ, a; *с. ж.* республика, вольное государство.
Reportŭ, и **râportŭ,** -lŭ; *с. м.* рапортъ, донесеніе. отношеніе.
Reportezŭ и **râportezŭ,** *г. в.* (a -ta, -tŭ), доношу, отношу назадъ, переношу. me -, *г. мс.* отношусь, переношусь.
Reproducŭ, *г. д.* (a- ce, -dusŭ), произвожу, произращаю.
Reproducere, é; *с. ж.* произращеніе, возобновленіе, производительность.
Resbelŭ, -lŭ; *с. м* бунтъ, мятежъ.
Resbunŭ, me -, *г. мс.* (a se, -na, -tŭ), отмщаю, проясняюсь.
Restornŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), опрокидываю, выворачиваю, скидаю, выпоражниваю.
Respectŭ, -lŭ; *с. м.* почтеніе, уваженіе.
Respectezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), почитаю, уважаю.
Respirŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), разсѣеваю, раскидываю, расточаю; дышу.
Respirație, é; *с. ж.* дыханіе.
Resplâtire, é; *с. ж.* (см. râsplâtire). расплата, вознагражденіе.
Respingŭ, *г. д.* (a -ge, -nsŭ), отталкиваю, отбиваю.
Respunsŭ, -lŭ; *с. м.* отвѣтъ, отвѣтствіе, отчетъ.
Respundŭ, *г. с.* (a -de, -nsŭ), отвѣчаю, отвѣтствую, поручаюсь.
Respândescŭ, *г. д.* (a -di, -tŭ), распространяю, растягиваю, разширяю.
Resunŭ, *г. с.* (a -na, -tŭ), издаю, звукъ, отзываюсь.
Resuflŭ, *г. д.* (a -la, -tŭ), даю отдохнуть, перенести духъ. me -, *г. мс.* отдыхаю, переношу духъ.
Reunoescŭ, *з. д.* (a -noi, -tŭ), возобновляю, опять начинаю. me -, *г. мс.* возобновляюсь, снова начинаюсь.
Reverențâ, a; *с. ж.* почтеніе, поклонъ, преподобіе (титулъ).
Rezidențâ, a; *с. ж.* мѣстопребываніе, резиденція, столица.
Rezidŭ, *г. с.* (a -da, -tŭ), жительствую, пребываю, присутствую.
Rêşinâ, a; *с. ж.* смола, деготь.
Rêŭ, reŭ, re; *пр.* 2. злой, худой. ая.
Rêŭ, -lŭ; *с. м.* злой человѣкъ, зло, духъ лукавый.

Rĕutate, ĕ; *с. ж.* злость, злоба.
Rĕmâşitâ, a; *с. ж.* остатокъ, остальное.
Rĕmâĭu, и **rĕmânŭ,** *г. с.* (a -ne, -masŭ), остаюсь, отстою; ограничиваюсь.
Riŭ, -Iŭ; *с. м.* рѣка, потокъ.
Riuleţŭ, -Iŭ; *с. м. ум.* рѣчка.
Robŭ, -lŭ; *с. м.* рабъ.
Róbâ, a; *с. ж.* раба, рабыня.
Robie, ĕ; *с. ж.* рабство.
Robescŭ, *г. д.* (a -bi, -tŭ), порабощаю.
Robustŭ, â; *пр.* 2. сильный, крѣпкій, ая.
Rodŭ, -lŭ; *с. м.* плодъ, плодотвореніе.
Ródâ, a; *с. ж.* урожай, плодъ.
Rodŭ, *г. д.* (a -óde, -osŭ), грызу. жую; съѣдаю.
Rogŭ, *г. д.* (a -ruga, -tŭ), прошу, умоляю, молю. mĕ -, *г. мс.* молюсь, прошусь; пожалуйста.
Rolâ, a; *с. ж.* роль, роля.
Româ, a; *с. ж.* Римъ.
Romanŭ, -lŭ; *с. м.* римлянинъ.
Romanŭ, â; *пр.* 2. римскій, ая.
Românŭ и **rumânŭ, -Iŭ**; *с. м.* румынъ, валахо-молдованъ.
Româncâ и **rumâncâ, a**; *с. ж.* румынка, валахо-молдованка.
Românŭ и **rumânŭ, â**; *пр.* 2. румынскій, ая; валахо-молдавскій, ая.
Rostescŭ, *г. с.* (a -sti, -tŭ), сказываю наизусть, разсказываю.
Rostŭ, rostire, ĕ; *с. ж.* изустный разсказъ. de-rostŭ, *нр.* наизусть.
Rossie и **russie, ĕ**; *с. ж.* Россія.
Rossienŭ, -énâ; *пр.* 2. россійскій, ая.
Roşescŭ, *г. д.* (a -şi, -tŭ), крашу, навожу алою краскою; раскаливаю (желѣзо). mĕ -, *г. мс.* краснѣю, стыжусь, чувствую стыдъ.
Roşŭ, -şie; *пр.* 2. красный, ая; алый; рыжій.
Roşiorŭ, -órâ; *пр.* 2. *ум.* красненькій, аленькій, ая.
Roşieticŭ, â; *пр.* 2. красноватый, аловатый, ая.
Rótâ, a; *с. ж.* колесо; рота; отрядъ.
Rotundŭ, â; *пр.* 2. круглый, ая.
Rotundime, ĕ; *с. ж.* круглота.
Rotilatŭ, â; *пр.* 2. округленный, колесообразный, ая.
Rotescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ), вращаю, обращаю около кого или чего. mĕ -, *г. мс.* вращаюсь, обращаюсь, кружусь колесомъ.
Rouâ, a; *с. ж.* роса.
Rudâ, a; *с. об.* родственникъ, ница.
Ruginâ, a; *с. ж.* ржавчина, ржа, изгара.
Ruginescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), ржавлю, порчу. mĕ -, *г. мс.* ржавѣю, порчусь ржавчиною.
Ruginitŭ, â; *пр.* 2. ржавый, покрытый ржавчиною.
Ruginosŭ, -ósâ; *пр.* 2, ржавистый, ая.
Rugâ, a; *с. ж.* молитва, просьба.
Rugâçune (rugacĭune) **ĕ**; *с. ж.* молитва.
Rugâminte, ĕ; *с. ж.* просьба, упрашиваніе.
Ruinâ, a; *с. ж.* развалина, разрушеніе.
Ruine, -le; *с. м. мн.* развалины.
Rumpŭ и **rupŭ,** *г. д.* (a -pe, -ptŭ), разрываю, срываю, ломаю. mĕ -, *г. мс.* разрываюсь срываюсь, ломаюсь.
Rumânaşŭ, -lŭ; *с. м. ум.* юный, молодой румынъ.
Rumâncuţâ, a; *с. ж. ум.* юная, молодая румынка (румыночка).
Ruminŭ, â; *пр.* 2. краснолицый, ая; красный, алый, ая.
Ruminelâ, a; *с. ж.* румяны.
Ruminezŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), румяню. mĕ -, *г. мс.* румянусь.
Rupturâ и **rumpturâ, a**; *с. ж.* оборванецъ, обрывъ.

Russescŭ, -ésca; *пр.* 2, русскій, ая.

Russŭ, -lŭ; *с. м.* русскій, россіянинъ.

Russcà, a; *с. ж*, русская, россіянка.

Russeşte, *нр.* по-русски.

Ruşine, é; *с. ж.* стыдъ.

Ruşine, *г. бзл.* стыдно.

Rusinosŭ, -ósà; *пр.* 2. стыдливый, ая.

Rusinezŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ), стыжу, пристыживаю. mé -, *г. мс.* стыжусь, имѣю застѣнчивость.

S = C.

S' *ся*, сь. (sine, so, s'=себя, ся, сь).

Sa, *мс. ж.* своя, ся.

Sabie, é; *с. ж.* сабля, палашъ, тесакъ.

Sacŭ, -lŭ; *с. м.* мѣшекъ, куль, сумка.

Sacru, â; *пр.* 2. священный, ая; святой ая.

Sacrificŭ, -lŭ; *с. м.* жертвоприношеніе.

Sago, *с. ж.* саго (питательная крупа).

Sagotierŭ, -lŭ; *с. м.* саговая пальма.

Saltŭ, *г. с.* (a -ta, -tŭ), скачу, прыгаю, подскакиваю.

Saltŭ, -lŭ; *с. м.* скачекъ, прыжекъ.

Salcie, é; *с. ж.* верба (дерево).

Salsolà, a; *с. ж.* сода.

Salatà, a; *с. ж.* салатъ.

Salinà, a; *с. ж.* соляной заводъ, соловарня.

Salpetru, -lŭ; [illegible] селитра.

Samânŭ, *г. с.* [illegible] сѣю, засѣваю; похо[illegible]дство.

Samà, a; *с. ж.* счетъ, расчетъ. facŭ -, дѣлаю расчетъ, расчитываю. êmĭ facŭ -, убиваю, уничтожаю себя. eŭ, ĭeŭ -, обращаю вниманіе, замѣчаю, cu bunà -, непремѣнно, точно, неотмѣнно.

Sameşŭ, -lŭ; *с. м.* счетчикъ, казначей.

Saponŭ, -lŭ; (sâpunŭ, -lŭ), *с. м.* мыло.

Sarà, a и **sérà, a**, вечеръ.

Sarŭ и **Salu,** *г. с.* (a -ri, -tŭ), скачу, прыгаю, встаю, подымаюсь.

Sarŭ, *г. д.* (a -sâra, -tŭ), солю.

Sare, é; *с. ж.* соль.

Satŭ, -lŭ; *с. м.* село.

Saturŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ). насыщаю. утоляю голодъ. mé -, *г. мс.* насыщаюсь.

Saţŭ, -lŭ; *с. м.* сытость, насыщеніе.

Sâ *сз.* чтобы.

Sâŭ, -lŭ; *с. м.* сало, жиръ.

Sâculeţŭ, -lŭ; *с. м.* мѣшечекъ, кулечекъ.

Sâgétâ, a; *с. ж.* стрѣла, часовая стрѣлка.

Sàlaşŭ, -lŭ; *с. м.* обитель, палатка, родъ бесѣдки.

Sàlâşluescŭ, *г. д.* (a -lui, -tŭ), поселяю, низпосылаю, помѣщаю.

Sâlutŭ и **sâlutezŭ,** *г д.* (a -ta, -tŭ), кланяюсь, отдаю честь; салютую.

Sâmâluescŭ, *г. д.* (a -lui, -tŭ), уподобляю, сравниваю, нахожу сходство. mê -, *г. мс.* уподобляюсь.

Sâmbure, -le; *с. м.* косточка (въ плодахъ).

Sâmbâtâ, a; *с. ж.* суббота.

Sânâtate, é; *с. ж.* здоровіе.

Sânâtosŭ, -ósâ; *пр.* 2. здоровый, ая; крѣпкій, ая.

Sâpŭ, *г. д.* (a -pa, -tŭ), копаю, скапываю, рою.

Sâracŭ, â; *пр* 2. бѣдный, ая; нищій, ая.

Sâràcie, é; *с. ж.* бѣдность, нищета.

Sârmanŭ, â; (sârimanŭ), *пр.* 2. бѣдный, ая; сирота.

Sârutŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), цѣлую, лобзаю, прикладываюсь къ чему.
Sârutare, é; *с. ж.* поцѣлуй, лобзаніе.
Sâriturâ, a; *с. ж.* прыжекъ, скачекъ.
Sârurĭ, -rele; *с. ж. мн.* соли (разныя) (см. sare, соль).
Se, *мг.* ся, сь. (sine, se, s'; себя, ся, сь).
Secete, é; (sâcete), засуха, сухота; безводіе.
Secŭ (sâcŭ), (a -ca, -tŭ), засыхаю, осушаю.
Secerŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), жну, пожинаю.
Secerișŭ, -lŭ; *с. м.* жатва.
Secerâtoriu, -óre; *пр. 2.* жнущій, ая; жнецъ, жница.
Secundariu, -re; *пр. 2.* второстепенный, ая.
Secundâ, a; *с. ж.* секунда.
Secretezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), скрываю, держу въ тайнѣ, секретѣ.
Secretŭ, -lŭ; *с. м.* тайна, секретъ.
Secsŭ, -lŭ; *с. м.* полъ (живот).
Securâ, a; *с. ж.* топорикъ, сѣкачъ.
Sérâ, a (sarâ): *с. ж.* вечеръ.
Séra (sara); *пр.* вечеромъ. de -, *пр. 1.* вечерній, я.
Selbaticŭ, â (sâlbaticŭ); дикій. ая.
Semenŭ, -lŭ; *с. м.* подобный себя, схожій; двойникъ.
Semnŭ, -lŭ (sémnŭ); *с. м.* знакъ, признакъ. явленіе.
Sentenție, é; *с. ж.* изреченіе, поученіе, притча, мнѣніе.
Septemvrie, (luna leĭ -), *с. м.* сентябрь. (7-й мцъ).
Serbare, é; *с. ж.* празднованіе, торжество.
Serbâtóre, é; *с. ж.* праздникъ.
Serbezŭ, *г. с.* (a -ba, -tŭ), праздную, торжествую.
Serbalnicŭ, â; *пр. 2.* праздничный, ая.
Serengâ, a; *с. ж.* дикій ясминъ. (деревцо).
Sesilŭ, â; *пр. 2,* сидячій, ая (о цвѣтахъ).
Sevâ, a; *с. ж.* сокъ.
Sêŭ, *мс.* свой.
Sigurŭ, â; *пр. 2.* обезпеченъ, сбереженъ, а.
Siguripsire. é; *с. ж.* обезпеченіе, сбереженіе.
Siguranție, é; *с. ж.* обезпеченіе.
Silescŭ, *г. д.* (a -li, -tŭ), силую, заставляю. mê -, *г. мс.* стараюсь, заставляю себя.
Silintâ, a; *с. ж.* стараніе, принужденіе.
Silitŭ, â; *пр. 2.* принужденъ, вынужденъ, заставленъ, а.
Silicuâ, a; *с. ж.* стручекъ.
Simbure, -le (sîmbure); косточка, сѣмя (въ плодахъ).
Simțescŭ, *г. с.* (a -ți, -tŭ), чувствую, слышу.
Simțire, é; *с. ж.* чувствованіе, ощущеніе.
Simțŭ, -lŭ; *с. м.* чувство.
Simțibilŭ, â; *пр.* чувствительный, ая.
Simțuitoriu, -óre; *пр. 2.* чувствующій, ая; (растеніе) недотрога.
Simplu, â; *пр. 2.* простой, ая.
Simplicitate, é; *с. ж.* простота.
Simpatie, é; *с. ж.* сочувствіе, симпатія.
Simvolŭ, -lŭ; *с. м.* знакъ, символъ.
Sincerŭ, â; *пр. 2.* искренній, ая.
Sinŭ, -lŭ (sînŭ); *с. м.* пазуха. лоно, середина, нѣдро.
Sirmâ, a (sîrmâ); *с. ж.* проволка, метал. нить.
Sistisescŭ, *г. д.* (a tisi, -tŭ), стѣсняю, сгущаю, сдавливаю.
Sistemŭ, -lŭ и **sistemâ, a;** *с. м* и *ж.* система, порядокъ.
Sitâ, a, (sita); *с. ж.* сито, цѣдило.
Sobâ, a; *с. ж.* печь, грубка.
Soborŭ, -lŭ; *с. м.* соборъ; собраніе.

Sobornicescŭ, -éscâ; *пр.* 2. соборный, ая.
Socotélâ, a; *с. ж.* счетъ, расчетъ.
Socotescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ), полагаю, считаю, думаю, расчитываю. mê -, *г. мс.* сосчитываюсь, расчитываюсь.
Socru, -lŭ; *с. м.* тесть.
Sócrâ, a; *с. ж.* теща.
Societate, é; *с. ж.* общество, собраніе.
Sodâ, a; *с. ж.* сода.
Soĭu, -lŭ (rasâ), *с. м.* родъ, видъ, сортъ, поколѣніе, раса.
Solidaţie, é; *с. ж.* плотность, основательность.
Soldatŭ, -lŭ; *с. м.* солдатъ, воинъ.
Solŭ, -lŭ; *с. м.* посолъ.
Solie, é; *с. ж.* посольство.
Solidŭ, â; *пр.* 2. твердый, ая; затвердѣлый, матерой, ая.
Solutiţie, é; *с. ж.* затвердѣніе, укрѣпленіе.
Solzŭ, -lŭ; *с. м.* рыбья шелуха.
Sol ĭ, -iĭ; *с. м. мн.* шелуха, чешуя.
Solstiţie, é; *с. ж.* солнцестояніе.
Somnŭ, -lŭ; *с. м.* сонъ; лососина (рыба).
Sonetŭ, -lŭ; *с. м.* сонетъ (родъ сочиненія.)
Sonorŭ, â; *пр.* 2. звонкій, ая; звучный, ая.
Sorâ, a; *с. ж.* сестра, послушница.
Sórtâ, a; *с. ж.* участь, судьба.
Sorţi, -iĭ; *с. м. мн.* жребій.
Sóre, -le; *с. м.* солнце.
Sortitŭ, â; *пр.* 2. назначенный, судьбою, суженный, ая.
Sosŭ, -lŭ; *с. м.* соусъ.
Sosescŭ, *г. с.* (a -osi, -tŭ), пріѣзжаю, прибываю.
Sosire, é; *с. ж.* пріѣздъ, прибытіе.
Soţie, é; *с. ж.* подруга, супруга, жена.
Soţŭ, -lŭ; *с. м.* супругъ, мужъ, пара. cu -, *нр.* четъ. fârâ de -, *нр.* не четъ.
Saţietate, é и **Societate, é**; *с. ж.* общество, собраніе.
Sub и **subt**, *нр* подъ:
Sublimŭ, â; *пр.* 2. возвышенный, чрезвычайный, ая.
Subterranŭ, â; *пр.* 2. подземный, ая.
Subţire, *пр.* 1. тонкій, ая.
Substanţâ, a; *с. ж.* вещество, предметъ.
Sucŭ, -lŭ (sevâ); *с. м.* сокъ.
Sucescŭ, *г. д.* (a -suci, -tŭ), сучу, скручиваю, выжимаю.
Suciturâ, a; *с. ж.* крученіе, крутильня.
Sucélâ, a; *с. ж.* сученіе.
Sudicŭ, â; *пр.* 2. южный, ая.
Sudóre, é; *с. ж* потъ, испарина.
Sudalmâ, a; *с. ж.* брань, поношеніе.
Suferŭ, *г. д.* (a -ri, -tŭ), терплю, сношу, страдаю.
Suferitoriu, -lŭ; *с. м.* терпѣливецъ, страдалецъ.
Suferitoriu, -óre; *пр.* 2. терпящій, ая; страдающій, ая.
Suflŭ, *г. с.* (a -la, -tŭ), дую, дышу.
Suflare, é; *с. ж.* дуновеніе, дыханіе.
Sufletŭ, -lŭ; *с. м* дыханіе, душа.
Sugŭ, *г д.* (a -ge, -suptŭ), сосу, ссасываю.
Sugêtoriu, -óre, *пр.* 2. сосущій, ая; млекопитающій ая.
Sugrum, *г. д.* (a -ma, -tŭ), душу, давлю, удавливаю.
Suiu, *г. д.* (a -ui, -tŭ), подымаю, всхожу mê -, *г. мс.* подымаюсь, вс. хожу, лѣзу.
Suire, é; *с. ж.* повышеніе, поднятіе.
Sulŭ, -lŭ (sulâ a); *с. м.* игла, шило.
Suleţâ, a; *с. ж.* пика (орудіе).
Sulfŭ, -lŭ; *с. м.* сѣра.
Sulimanŭ, -lŭ; *с. м* сурьма.

Sulíminezŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), сурмлю, крашу лицо или волосы.

Sumeţŭ, -lŭ; *с. м.* гордый, надмѣнный человѣкъ.

Sumeţie, é; *с. ж.* гордость, надмѣнность.

Sunŭ, *г. с.* (a -na, -tŭ), звучу, издаю звукъ; звѣню.

Sunetŭ, -lŭ; *с. м.* звукъ, звонъ, шумъ.

Supărare, é; *с. ж.* безпокойство, затрудненіе.

Supra, *пр.* надъ.

Suprafaţă, a; *с. ж.* поверхность.

Suppuiŭ и suppunŭ, *г. д.* (a -pune, -pusŭ), подставляю, подчиняю, покоряю. mĕ —, *г. мс.* подчиняюсь, покоряюсь.

Suppunere, é; *с. ж.* подчиненіе, покорность.

Supportŭ, -lŭ; *с. м.* подпора, помощь, защита.

Superiorŭ, -óră; *пр.* 2, верхній, ая; высшій, ая.

Suplementŭ, -lŭ; *с. м.* прибавленіе.

Suplementarŭ, ă; *пр.* 2. прибавочный, ая.

Surpŭ, *г. д.* (a -pa, -tŭ), разрушаю, разваливаю, срываю.

Surpare, é; *с. ж.* разрушеніе.

Surpărie, é; *с. ж.* разрушительность, развалина.

Surpătoriŭ, -lŭ; *с. м.* разрушающій, разрушитель.

Surpatŭ, ă; *пр.* 2. разрушенный, ая.

Surgunitŭ, ă; *пр.* 2. гонимый, ая.

Surisŭ, -lŭ; *с. м.* улыбка, усмѣшка.

Suridŭ, *г. с.* (a -de, -risŭ), улыбаюсь, усмѣхаюсь.

Surori, *с. ж. мн.* сестры; (см. soră, a).

Susŭ, *нр.* высоко.

Susuşorŭ, *нр. ум.* высоконько.

Suspinŭ, *г. с.* (a -na, -tŭ), стону, вздыхаю, охаю.

Suspinŭ, -lŭ; *с. м.* стонъ, вздохъ.

Sută, a; *с. ж.* сотня.

Suzerénŭ, -lŭ; (suzeranŭ), начальникъ, правитель.

Suzerenitate, é; *с. ж.* начальство; правительство.

Sborŭ, -lŭ; *с. м.* полетъ, летаніе.

Sborŭ, *г. с.* (a -sbura, -tŭ), летаю, лечу.

Sburătoriŭ, -óre; *пр* 2. летающій, ая.

Sbucnescŭ, *г. с.* (a -ni, -tŭ), вспыхиваю, пробиваюсь, проламываюсь.

Sbucnitură, a; *с. ж.* вспыхиваніе, трескотня, шумъ.

Sberŭ, *г. с.* (a -ra, -tŭ). блѣю, реву (о животныхъ).

Scaunŭ, -lŭ; *с. м.* стулъ, сѣдалище, престолъ.

Sclavă, a; *с. ж.* раба, рабыня.

Sclăvie, é; *с. ж.* рабство.

Scadŭ, *г. д.* (a -scăde, -ḑutŭ), убавляю, уменьшаю, спадаю.

Scapŭ, *г д.* (a -scăpa, -tŭ), опускаю, уроняю, ухожу, спасаюсь.

Scăpare, é; *с. ж.* убѣжище, защита, опущеніе.

Scăpătatŭ, ă; *пр.* 2. обѣднѣвшій. ая; потерявшій состояніе.

Scapărŭ, *г. с.* (a -ra, -tŭ), крешу, сбиваю огонь.

Scapără, *г. бзл.* молнія блеститъ, сверкаетъ.

Scăntee, é; *с. ж.* искра.

Scărbescŭ, *г. с.* (a -bi, -tŭ), скорблю, тужу. mĕ —, *г. мс.* оскорбляюсь, огорчаюсь.

Scărbă, a; *с. ж.* скорбь, горесть.

Scărbie, é; *с. ж.* оскорбленіе, огорченіе.

Scărşnire, é; *с. ж.* скрежетъ, скрежетаніе.

Scenă, a; *с. ж.* сцена, зрѣлище.

Scepticŭ, -lŭ; *с. м.* скептикъ.

Schimbŭ, *г. д.* (a -ba, -tŭ), мѣняю, перемѣняю. mĕ —, *г. мс.* мѣняюсь, измѣняюсь.

Schimbare, é; *с. ж.* измѣненіе перемѣна.

Scotŭ, *г. д.* (a -te, -scosu), вынимаю, вытаскиваю, исключаю.
Scotere, é; *с. ж.* выниманіе, вытаскиваніе.
Scolŭ, *г. д.* (a -scula, -tŭ), бужу, пробуждаю. mĕ -. *г. мс.* встаю, пробуждаюсь, подымаюсь.
Scorţisórà, a; *с. ж.* корица, корочка, корка.
Scopŭ, -lŭ; *с. м.* цѣль, намѣреніе.
Scoposŭ, -lŭ; *с. м.* намѣреніе, стремленіе.
Scuturŭ, *г. д.* (a -ra, -tŭ), трясу, струшиваю, ищу.
Scurgŭ, *г. д.* (a -ge, -rsŭ), выжимаю, сцѣживаю.
Scurtŭ, à; *пр.* 2. краткій, короткій, ая.
Scurtezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), окорочиваю, сокращаю. mĕ -. *г. мс.* окорачиваюсь.
Scumpŭ, à; *пр.* 2. дорогой, ая.
Scumpâtate, é; *с. ж.* дороговизна, расчетливость.
Sculândŭ -se, (см. mĕ scolŭ). вставши, поднявшись.
Scutescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ), освобождаю, увольняю отъ всякихъ налоговъ.
Scutelnicŭ, -lŭ; *с. м.* свободный, вольный человѣкъ.
Sdrobescŭ, *г. д.* (a -bi, -tŭ), раздробляю, разбиваю въ куски.
Sdrobire, é; *с. ж.* раздробленіе, разбитіе въ куски
Sfadà, a (sfedà, a); ссора, распря, споръ.
Sfatŭ, -lŭ; *с. м.* разумъ, толкъ, совѣтъ.
Sfâtuire, é; *с. ж* совѣтованіе, наставленіе.
Sfàrlà, a; *с. ж.* толчекъ, ударъ, щелчекъ.
Sfĕrşescŭ, *г. д.* (a rşi, -tŭ), кончаю, оканчиваю.
Sfĕrşitŭ, -lŭ; *с. м.* конецъ, окончаніе.
Sfeclà, a; *с. ж.* буракъ.
Sfede, -le; (sfedele). *с. ж. мн.* распри. (см. sfadà).
Sferà, a; *с. ж.* сводъ, кругъ дѣйствія, сфера.
Sfielà, a; *с. ж.* робость, застѣнчивость, стыдъ.
Sfiiçosŭ, -ósà; *пр.* 2. стыдливый, ая; робкій, застѣнчивый, ая.
Sfiezŭ, (mĕ -), *г. мс.* (a -se, -sfie, -tŭ), конфужусь, стыжусь, робѣю.
Sfinţitŭ, -lŭ; *с. м.* заходъ, захожденіе солнца, западъ.
Sfinţescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ), освящаю; захажу.
Sfinţie ta, (титулов. священ). ваше преподобіе!
Sfintŭ, à и **sântŭ, à**; *пр.* 2. святой, ая.
Sgardà, a; *с. ж.* ошейникъ.
Sgârcitu, -lŭ; *с. м.* скупой, скряга.
Sgàriŭ, *г. д.* (a -rie, tŭ), царапаю. mĕ -, *г. мс.* царапаюсь.
Sgomotŭ, -lŭ; *с. м.* шумъ, стукотня.
Shólà (şcólà a); *с. ж.* школа, училище.
Sholasticŭ, à; *пр.* 2, схоластическій, ая; схоластикъ.
Sholerĭu, -lŭ; *с. м.* ученикъ, школьникъ.
Slabŭ, à; *пр.* 2. слабый, больной, ая.
Slàbàçune, é; *с. ж.* слабость, болезнь.
Slâbescŭ, *г. д.* (a -bi, -tŭ), ослабляю, теряю силу.
Slâvescŭ, *г. д.* (a -vi, -tŭ), славлю, прославляю.
Slujbà, a; *с. ж.* служба. служеніе, обѣдня.
Slujescŭ, *г. с.* (a -ji, -tŭ), служу, услуживаю.
Slutŭ, à; *пр.* 2. некрасивый, ая; безобразный, уродливый, ая
Smârândelŭ, -lŭ; *с. м.* смарагдъ. (др. кам.)
Smĕntânà, a; *с. ж.* сметана.
Smeurà, a; *с. ж.* малина.
Smeritŭ, à; *пр.* 2. смиренный,

Smintéla, a; *с. ж.* повреждение, ошибка.
Smintescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ), повреждаю, порчу.
Smochinŭ, -lŭ; *с. м.* смоковна.
Smochinâ, a: *с. ж.* инжиръ.
Smolitŭ, â; *пр.* 2. чернявый, ая.
Smolescŭ, *г. д.* (a -li, -tŭ), смолю, мажу смолою, черню.
Smolâ, a: *с. ж.* смола.
Smulgŭ *г. д.* (a -ge, -mulsŭ), срываю, выдергиваю.
Smuncescŭ, (me -), *г. мс.* (a se, -nci, -tŭ), изнуряюсь, тружусь до усталости.
Spadâ, a: *с. ж.* мечъ, шпага, копье.
Spaîmâ, a; *с. ж.* страхъ, ужасъ.
Spasmŭ, -lŭ (spazmâ, a); *с. м.* припадокъ, спазма.
Spatâ, a; *с. ж.* (*мн.* spete, -le), плечо, плечи.
Spaniolŭ, -lŭ; *с. м.* Испанецъ.
Spargŭ, *г. д.* (a -ge, -rtŭ), пробиваю, разбиваю. me -, *г. мс.* пробиваюсь, разбиваюсь.
Spâlŭ, *г. д.* (a -la, -tŭ), мою, вымываю. me -, *г. мс.* моюсь, умываюсь.
Spâlare, e; *с. ж.* мытье, смывка.
Spârietŭ, â: *пр.* 2. испуганный, ая.
Spâimântezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), пугаю, устрашаю. me -, *г. мс.* страшуюсь, устрашаюсь.
Speţâ, a; *с. ж.* видъ, сортъ.
Sperezŭ, *г. с.* (a -pera, -tŭ), надѣюсь, ожидаю.
Speranţâ, a; *с. ж.* надежда, ожиданіе.
Spinare, e; *с. ж.* спина.
Spinŭ, -lŭ; *с. м.* терніе, заноза.
Spinosŭ, -osâ; *пр.* 2. тернистый, ая.
Spintecŭ, *г. д.* (a -teca, -tŭ), порю, распарываю, разрѣзываю.
Spirtuosŭ, -osâ; *пр.* 2. спиртуозный, ая.
Spoéla, a; *с. ж.* полуда, луженіе.
Spoescŭ, *г. д.* (a -pi, -tŭ), лужу.
Sporescŭ, *г. с.* (a -ri, -tŭ), успѣваю, прибавляю, увеличиваю.
Sporiu, -lŭ; *с. м.* успѣхъ.
Sporire, e; *с. ж.* успѣваніе, успѣхъ, добавленіе.
Spurcŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), порочу, оскверняю, оскоромливаю. me -, *г. мс.* порочусь, оскверняюсь, скоромлюсь.
Spurcâcune, e; *с. ж.* порочность, оскверненіе.
Spurcatŭ, â; *пр.* 2. порочный, оскверненный, ая.
Spuiu и spunŭ, *г. с.* (a -ne, -pusŭ), сказываю, говорю.
Spumâ, a; *с. ж.* пѣна.
Spulbere, e; *с. ж.* мятель, вихорь.
Spulberâ, *г. бзл.* мятетъ, вихремъ несетъ.
Stare, e; *с. ж.* состояніе, положеніе; возрастъ; имѣніе.
Statŭ, -lŭ; *с. м.* государство; ростъ, станъ.
Staŭ, *г. с.* (a -sta, -statŭ и stâtutŭ), стою, останавливаюсь.
Stafie, e; *с. ж.* злой духъ, который, по мнѣнію народа, является ночью и душитъ людей.
Statue, e; *с. ж.* статуя.
Stanŭ, -lŭ; *с. м.* олово.
Stâ, стой! (см. staŭ).
Stâlpŭ, -lŭ *с. м.* столбъ.
Stâminâ, a; *с. ж.* тычинка, (въ растеніяхъ).
Stânâ, a; *с. ж.* овчарня.
Stânjenŭ, -lŭ; *с. м.* сажень.
Stâncâ, a; *с. ж.* скала.
Stângŭ, â; *пр.* 2. лѣвый, ая.
Stâpânŭ, -lŭ; *с. м.* владыка, господинъ, хозяинъ.
Stâpânire, e; *с. ж.* владычество, хозяйство.
Stapanescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), владычествую, господствую, хозяйствую.
Stâtornicŭ, â; *пр.* 2, пос... ный, положительный, ая.

Stâtornicie, é; *с. ж.* постоянство.
Starnescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), затѣваю, сгоняю съ мѣста.
Ste, é (steŭa), *с. ж.* звѣзда.
Steluţâ, a; *с. ж.* звѣздочка.
Sterpŭ, -érpâ; *пр.* 2. безплодный, ая; нераждающій, неприносящій ая. плода.
Sterpescŭ, (mĕ -), *г. мс.* (a -se, -pi, -tŭ), перестаю рожать, приносить плодъ, яловѣю.
Sterfŭ, -lŭ; *с. м.* падаль, стервятина.
Stejarŭ, -lŭ; *с. м.* дубъ.
Steclâ, a; *с. ж.* стекло; стаканъ.
Sticlâ, a (вал.) *с. ж.* стекло; бутылка.
Stilŭ, -lŭ; *с. м.* слогъ, стиль.
Stihie, é; *с. ж.* стихія, элементъ.
Stigleţŭ, -lŭ; *с. м* щеголъ.
Stindarŭ, и stindartŭ, -lŭ; *с. м.* знамя, военный значекъ, флагъ.
Stimezŭ, *г. д.* (a -ma, -tŭ), почитаю, уважаю.
Stingŭ, *г. д.* (a -ge, -nsŭ), тушу, устоляю.
Stofâ, a; *с. ж.* матерія, дорогая ткань.
Stogŭ -lŭ; *с. м.* стогъ.
Stomahŭ, -lŭ; *с. м.* желудокъ.
Studiezŭ, *г. д.* (a -die, -tŭ), учу, выучиваю. mĕ -, *г. мс.* учусь, научаюсь.
Studiŭ, -lŭ; *с. м.* ученіе, наука.
Studialŭ, â; *пр.* 2. учебный, ая
Studientŭ и studentŭ, -lŭ; *с. м.* студентъ, ученикъ.
Studientâ и studentâ, a; *с. ж.* ученица, воспитанница.
Stuhŭ, -lŭ; *с. м.* камышъ, тростникъ.
Stratagemâ, a; *с. ж.* военная уловка, хитрость.
Stradâ, a; *с. ж.* улица, проспектъ.
Stratâ, a; *с. ж.* отростокъ, колѣно, кольцо дерева.
Straiŭ, -lŭ; *с. м.* платье, одежа.
Straşnicŭ, â; *пр.* 2. страшный, ужасный, ая.
Strĕbatŭ и strebatŭ, *г. д.* (a -bate, -bâtutŭ), проникаю, прохожу на сквозь.
Strâmbâtate, é; *с. ж.* кривизна, неправильность, несправедливость.
Strâmbŭ, â; *пр.* кривой, ая.
Strâmbŭ, *пр.* криво, неправильно.
Strâmtŭ, â; *пр.* 2. тѣсный, узкій, ая.
Strâmtŭ, *пр.* тѣсно, узко.
Strĕmoşescŭ, -éscâ; *пр.* 2. прадѣдовскій, ая.
Strĕlucescŭ, *г. с.* (a -ci, -tŭ), сіяю, блистаю.
Strângŭ и strîngŭ, *г. д.* (a -ge, -nsŭ), собираю, сжимаю, прижимаю, жму.
Stingŭ и stîngŭ, *г. д.* (a -ge, -nsŭ), тушу.
Strepungŭ, *г. д.* (a -ge, -nsŭ), прободаю, прокалываю, уязвляю.
Strecurŭ, *г. д.* (a, -ura, -tŭ), процѣживаю.
Streinŭ, â; *пр.* 2. чужой, иностранный, ая.
Streinŭ, -lŭ; *с. м.* чужестранецъ, иностранецъ.
Streinâtate, é; *с. ж.* чужбина.
Strepezescŭ (ĕmĭ -), *г. бзл.* терпнетъ. оскомину набиваетъ.
Strĕbunŭ и strĕbunŭ, -lŭ; *с. м.* прадѣдъ, предокъ.
Stricŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), разбиваю, ломаю, порчу, повреждаю.
Stricâçune, é; *с. ж.* повреждеціе, растлѣніе, лишеніе невинности, порча.
Strigŭ, *г. с.* (a -ga, -tŭ), взываю, крычу, зову.
Strigare; é; *с. ж.* взываніе, крыкъ, зовъ.
Strivescŭ, *г. д.* (a -vi, -tŭ), садню, раню, протераю.
Strigoiŭ, -lŭ; *с. м.* оборотень, чудовище, злой духъ.
Strigâ, a и strigoĭcâ, a; *с. ж.* чудовище, злой духъ.

Strimţosŭ и **Strimţerosŭ, -osâ**; *пр.* 2. ободранный, лохмотный, неопрятный, ая.

Struncinŭ, *г. д.* (а -ina, -tŭ), потрясаю, страхиваю; разшатываю.

Strugŭ, -lŭ; *с. м.* виноградная кисть.

Ș = Ш.

Șagâ, a; *с. ж.* шутка, шалость. în -, *нр.* въ шутку.

Șalŭ, -lŭ; *с. м.* шаль, большой платокъ.

Șe, șé и **șeŭa**, *с. ж.* сѣдло.

Ședŭ, *г. с.* (а -de, -ḑutŭ), сижу; живу.

Șeḑutŭ, -lŭ; *с м.* сидѣніе, задъ, задница.

Șeḑetóre, é; *с. ж.* посидѣлки.

Șesŭ, -lŭ; *с. м.* лугъ, поляна.

Șese и **șése**, *ч. к.* шесть.

Șepte и **șépte**, *ч. к.* семь.

Șepte-spre-ḑece *ч. к.* семнадцать.

Șerpe и **șérpe, -le**; *с. м.* змѣя.

Și, -și, *сз.* и

Șinâ, a; *с. ж.* шина, ободъ.

Șindilâ, a; *с. ж.* гонтъ, гонтина.

Șireḑâ, a; *с. ж.* гуртъ, стадо.

Șipŭ, -lŭ; *с. м.* графинъ, бутылка.

Șoimŭ -lŭ; *с. м.* ястребъ.

Șoptescŭ, *г. с.* (а -ti, -tŭ), шепчу, тихо говорю. mê -, *г. мс.* шепчусь.

Șoptâ, a; *с. ж.* шопотъ, шелестъ.

Șórice, -le; *с. м.* мышь.

Șoldŭ, -lŭ; *с. м.* бокъ. (у животныхъ).

Șubâ, a; *с. ж.* шуба.

Ștergŭ, *г. д.* (а -ge, -rsŭ), вытераю, стираю. фиг. краду.

Ștrêngŭ, lŭ; *с. м.* веревка, постромка.

Știŭ, *г. д.* (а -tie, -utŭ), знаю; догадываюсь.

Știre, e; *с. ж.* знаніе; daŭ de -, даю знать, увѣдомляю.

Științâ, a; *с. ж.* знаніе, познаніе, наука.

Ștucâ, a и **ștîncâ, a**; *с. ж.* щука.

T = T.

Ta, *мс. ж.* твоя, ставится послѣ имени: maĭcâ-ta, твоя мать; sorâ-ta, твоя сестра, а если предшествуетъ имени, то принимаетъ пред. **a**: a-ta maĭcâ, a-ta sorâ, и. т. д.

Tabacŭ, -lŭ; *с. м.* табакъ; de -, *пр.* 1. табачный, ая.

Tabârâ, a; *с. ж.* таборъ, военный лагерь, извозчики товаровъ на арбахъ, верблюдахъ, ослахъ и проч.

Tacŭ, *г. с.* (а- tâce, -cutŭ), молчу, умолкаю.

Tactŭ, -lŭ; *с. м.* осязаніе, тактъ; фиг. вѣсъ

Taĭnâ, a; *с. ж.* тайна, секретъ.

Taĭnicŭ, â; *пр.* 2. тайный, ая; таинственный, ая.

Talgerŭ, -lŭ; *с. м.* тарелька, плоская деревянная тарелочка.

Talantŭ, -lŭ; *с. м.* талантъ (вѣсъ золота и серебра); фиг. дарованіе, способность.

Talie, e; *с. ж.* талія, ростъ; станъ.

Talpâ, a; *с. ж.* кротъ, подошва.

Tatâ, a; правильнѣе: tatu -lŭ; *с. м.* отецъ, тятя.

Tâcere, e; *с. ж.* молчаніе, тишина.

Tâciturnŭ, â; *пр.* 2. молчаливый, ая.

Tâĭi, **-lĭi**; *с. м* ставъ, прудъ.
Tâlharĭu, **-lĭi**; *с. м.* разбойникъ, воръ.
Tâmâe, **ė**; *с. ж.* ладанъ,
Tâmâezĭi, *г. д* (a -mâe, -tĭi), кажу, ладаномъ накуриваю.
Tânguire, **ė**; *с. ж.* стенаніе, тоскованіе.
Târgĭi, **-lĭi**; *с. м.* базаръ, мѣстечко.
Târguescĭi, *г. д.* (a -gui, -tĭi), торгую, покупаю. mĕ -, *г. мс.* торгуюсь, схожусь въ цѣнѣ.
Târescĭi, *г. д.* (a -ri, -tĭi), влеку, тяну, тащу. mĕ -, *г. мс.* тащусь, пресмыкаюсь.
Târie, **ė**; *с. ж.* укрѣпленіе, твердыня.
Târḑiĭi, *пр.* поздно.
Târḑiĭi, **-ie**; *пр.* 2 поздній, яя.
Tâvernâ, **a**; *с. ж.* питейный домъ, трактиръ.
Te, *мс.* тебя (tine, te, tĕ.)
Teatru, **-lĭi**; *с. м* театръ.
Teatralĭi, **â**; *пр.* 2. театральный, ая.
Temeĭu, **-lĭi**; *с. м.* основаніе, фундаментъ.
Temere, **ė**; *с. ж.* страхъ, боязнь; ревнованіе.
Temĭi, (mĕ -), *г. мс.* боюсь, опасаюсь.
Temniţâ, **a**; *с. ж.* темница.
Temperatĭi, **â**; *пр.* 2. умѣренный, прохладный, ая.
Temperaturâ, **a**; *с. ж.* температура, раствореніе воздуха.
Tenajĭi, **-lĭi**; *с. м.* цѣпкость, вязкость.
Tenḑreţâ, **a**; *с. ж.* нѣжность, ласка.
Terrenâ, **a** и **terrenĭi**, **-lĭi**; *с. м.* почва, грунтъ, земля, страна.
Terrestrĭi, **â**; *пр.* 2. земной, ая.
Termometru, **-lĭi**; *с. м.* тепломѣръ.
Termalĭi, **â**; *пр.* 2. горячій, ая.
Testamentĭi, **-lĭi**; *с. м.* завѣтъ, завѣщаніе, духовная.
Teleguţâ, **a**; *с. ж.* тележка, повозочка.
Teĭu, **-lĭi**; *с. м.* липа.
Teişorĭi, **-lĭi**; *с. м. ум.* липка.
Tĕĭi, *мс. м.* твой (см. ta).
Ticâlosĭi, **-ósâ**; *п.* 2. несчастный, ая.
Ticâloşie, **ė**; *с. ж.* несчастіе.
Tiescezĭi, *г. д.* (a -csi, -tĭi), стѣсняю, сгущаю; mĕ -, *г. мс.* стѣсняюсь, сгущаюсь.
Tigru, **-lĭi**; *с. м.* тигръ.
Timpĭi, **-lĭi**; *с. м.* время, погода.
Tine, *мс. об.* тебя (см. tu).
Tinerelĭi, **-ricâ**; *пр* 2. молоденькій, ая.
Tinereţâ, **a** и **tinereţe**, **-le**; *с. м.* молодость, юность.
Tinerime, **ė**; *с. ж.* молодежь, юношество.
Tindâ, **a**; *с. ж.* передняя, прихожая комната.
Tipĭi, **-lĭi**; *с. м.* типъ, шрифтъ, изображеніе, очертаніе.
Tipârire, **ė**; *с. ж.* печатаніе.
Tire, *с. ж.* единитный знакъ.
Tînĕrĭi, **â**; *пр.* 2. молодой ая.
Tonĭi, **-lĭi**; *с. м.* тонъ, голосъ, звукъ; значеніе.
Tocma, *нр.* ровно, точь-въ-точь
Tocmescĭi, *г. д.* (a -mi, -tĭi), починяю, исправляю; договариваю. mĕ -, *г. мс.* нанимаюсь, договариваюсь.
Tocmélâ, **a**; *с. ж.* условіе, уговоръ; поправка, исправленіе.
Topescĭi, *г. д.* (a -pi, -tĭi), растапливаю, распускаю. mĕ -, *г. мс.* таю, распускаюсь.
Torridĭi, **â**; *пр.* 2. жаркій.
Totĭi, **totâ**, *мс.* весь, вся (totĭi, все).
Tovarâşĭi, **-lĭi**; *с. м.* товарищъ
Tovarâşie, **ė**; *с. ж.* товарищество.
Tu, *мс. л.* ты.
Tuberculâ, **a**; *с. ж.* шишка, желвачокъ.
Tuberculosĭi, **-ósâ**; *пр.* 2. шишковатый, ая.

Tusâ, a; *с. ж.* кашель.
Tufâ, a; *с. ж.* кустъ, кустарникъ, больная вѣтвь
Tulpinâ, a; *с. ж.* стволъ, (дерева), туловище, основа.
Tulburŭ и **turburŭ**, *г. д.* (a -bura, -tŭ), кручу, мутнымъ дѣлаю, смущаю, буйствую.
Tulburŭ, â; *пр.* 2. мутный, ая.
Tulburaticŭ, â; *пр.* 2. возмутительный, ая.
Tunâ, *г. бзл.* гремитъ.
Tunetŭ, -lĭŭ; *с. м.* громъ.
Tunicâ, a; *с. ж.* туника, хитонъ, подризникъ въ Бот-плева.
Turmâ, a; *с. ж.* стадо.
Turnŭ, -lĭŭ; *с. м.* башня, столбъ.
Turtâ, a; *с. ж.* лепешка, прѣсный хлѣбъ.
Turtescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ), давлю, сплющиваю.
Tuturorŭ, всѣмъ, (см. totŭ).
Tutĭunŭ, -lŭ и **tiutĭunŭ**, *с. м.* табакъ курительный.
Traĭu, -lĭŭ; *с. м.* житье, жизнь, бытъ.
Tractatŭ, -lĭŭ; *с. м.* договоръ, разсужденіе.
Tragŭ, *г. д.* (a -ge, -trasŭ), тащу, везу, вѣшу. mĕ -, *г. мс.* происхожу; дѣлаюсь.
Transpiraţie, ĕ; *с. ж.* испареніе, испарина.
Transpirŭ (mĕ -), *г. мс.* (a se, -ra, -tŭ), испаряюсь, выдыхаюсь.
Transparintŭ, â; *пр.* 2, прозрачный сквозной, ая.
Transplantezŭ, *г. д.* (a -ta, -tŭ), пересаживаю.
Trandafirŭ, -lŭ; *с. м.* роза.
Trâescŭ, *г. с.* (a -râi, -tŭ), живу, проживаю, поживаю. cum maĭ trâeştĭ? какъ поживаешь? aşa sâ trâescŭ (божьба) клянусь жизнью.
Trâsnetŭ, -lĭŭ; *с. м.* трескъ, шумъ, трескотня.
Trâsnescŭ, *г. д.* (a -ni, -tŭ), трещу, шумлю.
Trândavŭ, -lĭŭ; *с. м.* человѣкъ праздный, бездѣльный.
Trândavie, ĕ; *с. ж.* праздность.
Trântescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ), борю, побораю, ударяю, бросаю на -; mĕ -, *г. мс.* борюсь, бросаюсь, кидаюсь на -.
Trebuinţâ, a; *с. ж.* надобность, занятіе, дѣло.
Trebuinçosŭ, â; *пр.* 2. нужный, потребный, ая.
Trebue и **trebuĭ**, *г. бзл.* должно, нужно, слѣдуетъ; aşa 'ĭ trebue, такъ ему слѣдуетъ.
Trebnicŭ, -lĭŭ; *с. м.* требникъ, молитвенникъ.
Trebe, -le; *с. ж. мн.* дѣла (см. trebâ, a).
Trecŭ, *г. д.* (a -ce, -cutŭ), перехожу, прохожу, перевожу, вношу въ списокъ, въ книгу.
Trecâtoriu, -lĭŭ; *с. м* проходящій, прохожій.
Tremurŭ, *г. с.* (a -ra, -tŭ), дрожу, колыхаюсь.
Trezescŭ, *г. д.* (a -zi, -tŭ), бужу, пробуждаю. mĕ -, *г. мс.* бужусь, пробуждаюсь.
Trézŭ, â; *пр.* 2. трезвый, неспящій, бодрствующій, ая.
Trébâ, a; *с. ж.* надобность, дѣло, занятіе.
Treptâ, a; *с. ж.* степень; сословіе; ступень.
Treptalnicŭ, â; *пр.* 2. постепенный, ая.
Treptatŭ, *пр.* постепенно.
Trestie, ĕ; *с. ж.* трость, тростникъ.
Tributŭ, -lĭŭ; *с. ж.* дань, подать.
Tribunalŭ, -lĭŭ; *с. м.* судилище, палата.
Triumvirŭ, -lĭŭ *с. м.* троевластникъ, триумвиръ.
Trierâtoriu, -lĭŭ; *с. м.* молотильщикъ.
Tronŭ, -lĭŭ; *с. м.* престолъ, тронъ
Tropicŭ, â; *пр.* 2. тропическій
Tropicŭ, -lĭŭ; *с. м.* троп...

Trupŭ, -lŭ; *c. м.* тѣло.
Trupescŭ, -éscâ; *пр. 2.* тѣлесный, ая.
Trunchĭu, -lu; *c. м.* стволъ (дерева), стебель, пень.
Trunchĭuleţŭ, -lŭ; *c. м ум.* стволикъ (дерева), стебелекъ съ ножками.
Trufâ, a; *c. ж.* трюфель, (растеніе).

Ţ = Ц.

Ţarrâ, a и **ţérrâ, a**; *c. ж.* страна, земля, государство; село, деревня.
Ţârranŭ, -lŭ и **ţérranŭ, -lŭ**; *c. м.* поселянинъ, мужикъ.
Ţârânâ, a и **ţérnâ, a**; *c. ж.* глина, земля.
Ţermŭ, -lŭ; c. *м.* берегъ, граница.
Ţesŭ, *г. c.* (a -se, -sutŭ), тку.
Ţesuturâ, a; *c. ж.* ткань, тканье; связь. сцѣпленіе.
Ţie, *мс.* tu, тебѣ; пусть держитъ (a ţine).
Ţidulâ, a; *c. ж.* записка, замѣтка.
Ţinŭ, *г. д.* (a -ne -nutŭ), держу, содержу.
Ţinŭ consiliu, держу совѣтъ. совѣтуюсь.
Ţi и **ţ'** *мс.* тебѣ (ţie, êţĭ,'ţĭ, ţi, ţ'.
Ţiindŭ и **ţinêndŭ,** держа, -вши, содержа, -вши.
Ţiitorĭu, -lŭ; *c. м.* содержащій, -жатель.
Ţiitóre, é; *c. ж.* содержанка, наложница.
Ţinutŭ, -lŭ; *c. м* уѣздъ, округъ.
Ţincŭ, -lŭ; *c. м.* цинкъ (металъ).
Ţiţâ, a и **ţiţâ, a**; *c. ж.* сосецъ, грудь.
Ţiţe, -le; *c. ж. мч.* груди, сосцы.
Ţipŭ, *г. c.* (a -pa, -tŭ), пищу, крычу, плачу.
Ţinţarĭu, -lŭ и **ţinţarĭu, -lŭ**; *c. м.* комаръ.
Ţuhalŭ, -lŭ; *c. м.* мѣшокъ; толстое, грубое полотно.

U = Ѹ.

Ucenicŭ, -lŭ; *c. м.* ученикъ.
Ucidu, *г. д.* (a -de, -cisŭ), убиваю, умерщвляю.
Ucidere, é; *c. ж.* убійство, разбойничество.
Ucigașŭ, -lŭ; *c. м.* убійца.
Udŭ, *г. д.* (a -da, -tŭ). мочу, кроплю.
Udŭ, -lŭ; *c. м.* моча, урина.
Udŭ, â; *пр. 2.* мокрый, влажный. ая.
Uitŭ, *г. c.* (a -ta, -tu), забываю. mé -, *г. мс.* смотру, гляжу.
Uitare, é; *c. ж.* забытіе, забвеніе. de -, *пр.* 1. забытый, ая.
Uimescŭ, *г. д.* (a -mi, -tu), удивляю, изумлю, ставлю въ тупикъ.
Uimitŭ, â; *пр. 2* удивленный, яя.
Uimire, é; *c. ж.* удивленіе, изумленіе.
Ultimŭ, â; *пр. 2.* послѣдній, ая.
Uliţâ, a; *c. ж* улица, проспектъ.
Ulmŭ, -lŭ; *c. м.* вязъ (дерево).
Ulcorŭ, -lŭ; *c. м.* кувшинъ, кубышка.
Umanitate, é; *c. ж.* человѣчество.
Umanŭ, â; *пр. 2,* человѣческій, ая; гуманный, ая.
Umbrâ, a; *c. ж.* тѣнь; прохлада.

Umbrosŭ, -ósâ; *пр. 2.* тѣнистый, ая.
Umbrescŭ, *г. д.* (a -bri, -tŭ), осѣняю; набрасываю тѣнь.
Umbrelŭ, -lŭ; *с. м.* зонтъ; зонтикъ; навѣсъ.
Umblŭ и **âmblŭ**, *г. с.* (a -bla, -tŭ), хожу, расхаживаю; трогаю.
Umbletŭ, -lŭ и **âmbletŭ, -lŭ**; *с. м.* походка, ходъ.
Umedŭ, â; *пр. 2*, влажный, ая; сырой, ая.
Umedosŭ, -ósâ; *пр. 2.* влажистый, ая; сыроватый, ая.
Umeḑélâ, a; *с. ж.* влажность, сырость.
Umerŭ, -lŭ; *с. м.* плечо.
Unŭ, uâ (неопр. члены, которые ставятся предъ имен. муж. и жен. ч. е.), нѣкоторый, ая; нѣкій, ая.
Unu, a; *чис. 2.* одинъ, одна.
Undâ, a; *с. ж.* волна.
Unde? *нр.* куда, гдѣ? de -? *нр.* откуда?
Ungarie, é; *с. ж.* Венгрія.
Ungurŭ, -lŭ; *с. м.* Венгръ, Венгерецъ.
Ungŭ, *г. д.* (a -ge, -nsŭ), мажу, вымазываю; бѣлю.
Unghie, é; *с. ж.* ноготь.
Unghii, -iele; *с. ж. мн.* ногти; когти.
Untŭ, -lŭ; *с. м.* коровье масло.
Untŭ-de-lemnŭ, *с. м. сл.* деревянное масло.
Unturâ, a; *с. ж.* жиръ (всякій).
Une-orĭ, *нр.* иногда.
Uneltâ, a; *с. ж.* орудіе; средство; содѣйствіе.
Unelteseŭ, *г. с.* (a -ti, -tŭ), дѣйствую; содѣйствую; принимаю средства, мѣры.
Urare, é; *с. ж.* похвальное слово, привѣтствіе, поздравленіе.
Urâ, a; *с. ж.* ненависть, презрѣніе.
Urîtŭ, -lŭ и **urîtŭ, -lŭ**; *с. м.* скука, тоска; уродливый.
Urîtŭ, â; *пр. 2.* скучный, некрасивый. уродливый, ая.
Urîtŭ, *нр.* скучно; este -, *г. бзл.* скучно (есть); êmĭ e urîtŭ : мнѣ скучно.
Urescŭ, *г. с.* (a -rî, -tŭ), скучаю; ненавижу, презираю.
Ureche, é; *с. ж.* ухо.
Urezŭ, *г. д.* (a -ra, -atŭ), привѣтствую, поздравляю.
Urgie, é; *с. ж.* ненависть, презрѣніе; злоба.
Urgisescŭ, *г. д.* (a -gisi, -tŭ). ненавижу, презираю; имѣю злобу.
Urieşŭ, -lŭ; *с. м.* великанъ, гигантъ.
Uricarĭu, -lŭ; *с. м.* собраніе грамотъ и друг. документовъ.
Urmâ, a; *с. ж.* слѣдъ; послѣдствіе.
Urmezŭ, *г. д.* (a -ma, -tŭ), слѣдую; ищу, отыскиваю по слѣдамъ.
Urmâţorĭu, -óre; *пр. 2.* слѣдующій, ая; послѣдователь, -ница.
Urmare, é; *с. ж.* слѣдованіе; дѣйствіе.
Ursŭ, -lŭ; *с. м.* медвѣдь.
Urletŭ, -lŭ; *с. м.* вой.
Urlŭ, *г. с.* (a -la, -tŭ), вою.
Uscatŭ, â; *пр. 2.* сухой, ая; вялый, ая.
Uscatŭ, -lŭ; *с. м.* суша, материкъ.
Usucŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), сушу, высушиваю; mê -, *г. мс.* сохну, вяну, изсякаю.
Uşâ, a; *с. ж.* дверь.
Uşorŭ, -órâ; *пр. 2.* легкій, ая.
Uşorŭ, *нр.* легко; este -, *г. бзл.* легко (есть); êmĭ e uşorŭ : мнѣ легко.
Uzŭ, -lŭ; *с. м.* употребленіе; ab -, *с. м.* злоупотребленіе.

V = В.

Va, *г. всп.* (*см.* voĭu) хочетъ, желаетъ.
Vacă, a; *с. ж.* корова.
Vaccină, a; *с. ж.* оспа.
Vacanție, é; *с. ж.* каникулы; праздное мѣсто.
Vadŭ, -lĭ; *с. м.* берегъ, край.
Vaĭdă, a; *с. ж.* вайда (растеніе).
Vaĭ, *межд.* увы! горе!
Valŭ, -lĭ; *с. м.* валъ, волна.
Valahŭ, ă; *пр.* 2. валахскій, ая.
Valaho-moldavŭ, ă; *пр.* 2. валахо-молдавскій, ая.
Vale, é; *с. ж.* долина, ложбина.
Vamă, a; *с. ж.* пошлина; таможня.
Vamișŭ, -lĭ; *с. м.* мытарь; собиратель пошлины.
Vampirŭ, -lĭ; *с. м.* вампиръ.
Vaporŭ, -lĭ; *с. м.* пароходъ.
Vaporație, é; *с. ж.* паръ; испареніе.
Vaporezŭ (mê -), *г. ж.* (a se -ra, -tŭ) испаряюсь; выдыхаюсь.
Varŭ, -lĭ; *с. м.* известь.
Vară a и **vêră, a**; *с. ж.* лѣто; племянница.
Vardă a; *с. ж.* капуста.
Vargă, a и **vêrgă, a**; *с. ж.* лоза; розга.
Varietate, é; *с. ж.* разнообразіе, различіе.
Varvarŭ, -lĭ и **barbarŭ, -lĭ**; *с. м.* варваръ; злой; безчеловѣчный.
Varvarŭ, ă; *пр.* 2. варварскій; жестокій; безчеловѣчный, ая.
Vasŭ, -lĭ; *с. м.* сосудъ; бочка; корабль.
Vatră, a; *с. ж.* пепелище, припечекъ.
Vatămŭ, *г. д.* (a -ma, -tŭ) повреждаю, порчу.
Vază, a; *с. ж.* ваза; большой кубокъ.
Vădană, a; *с. ж.* вдова.
Vădovŭ, -lĭ; *с. м.* вдовецъ.
Vânezŭ, *г. д.* (a -na, -tŭ.) достаю, ловлю охотою (на охотѣ.)
Vânatŭ, -lĭ; *с. м.* охота; добыча.
Vânătoriu, -lĭ; *с. м.* охотникъ.
Vâdescŭ, *г. д.* (a di, -tŭ.) вожусь; умножаю; пложу.
mê -, *г. м.* заводжусь; умножаюсь.
Văĭ -le; *с. ж. мн.* (*см:* vale.) долины; ложбины.
Vântŭ, -lĭ и **vêntŭ, -lĭ**; *с. м.* вѣтеръ.
Vânturaticŭ, ă и **vênturaticŭ, ă**; *пр.* 2. вѣтряный, ая;
Vânjosŭ -ósă; *пр.* 2. жилистый; тягучій, ая.
Văpse, é; *с. ж.* краска.
Văpsele, -le; *с. ж.* краски.
Văpsescŭ *г. д.* (a -psi, -tŭ.) крашу, навожу краскою; окрашиваю.
Văruescŭ, *г. д.* (a -rui, -tŭ.) бѣлю; навожу известью.
Vărgatŭ, ă; *пр.* 2. полосатый, пестрый, ая.
Vărsŭ, *г. д.* (a -sa, -tŭ.) лью, проливаю; рву.
mê -, *г. м.* проливаюсь, разливаюсь.
Vărsatŭ, -lĭ; *с. м.* оспа.
Vârstă, a; *с. ж.* возрастъ; верста.
Vârstatŭ, ă; *пр.* 2. полосатый, ая.
Vârtescŭ и **vêrtescŭ**, *г. д.* (a -ti -tŭ.) верчу, кручу; обращаю, mê-, *г. ж.* вечрусь, кручусь.
Vârtosŭ, -ósă; *пр.* 2. крѣпкій сильный, ая.
Vârtute, é; *с. ж.* сила, крѣпость.
Vâscŭ, -lĭ; *с. м.* хмѣль (растеніе).

Vâtavŭ, -lŭ; *с. м.* сельскій прикащикъ; ватага.
Vâtâmâtorïu, -lŭ; *с. м.* повредитель, наносящій вредъ.
Vâtâmâtorïu, -óre; *пр.* 2. вредный, ая.
Vâtâmatŭ, â; *пр.* 2. поврежденный, ая.
Vecŭ -lŭ, и **vécŭ**, -lŭ; *с. м.* вѣкъ, столѣтіе.
Vecie, é; *с. ж.* вѣчность.
Vecinŭ, -lŭ; *с. м.* сосѣдъ.
Vecinâ, a; *с. ж.* сосѣдка.
Vecinâtate, é; *с. ж.* сосѣдство.
Veche, *пр.* 1. ветхій, ая.
Vedere, é; *с. ж.* видѣніе, зрѣніе; видъ.
Vederatŭ, â; *пр.* 2. видимый, ая.
Vederatŭ, *пр.* явно, видимо.
Veĭ, *гл. всп.* (a voi, vroi.) хочешь.
Vegetalŭ, â; *пр.* 2. растительный, ая.
Vegetalâ, a; *с. ж.* растеніе.
Vegetaţie, é; *с. ж.* растительность.
Velniţâ, a; *с. ж.* винокурня.
Verde, *пр.* 1. зеленый, ая.
Verḑuiu, -ḑue; *пр.* 2. *ум.* зелененкій, зеленоватый, аа.
Verdéţâ, a; *с. ж.* зелень.
Versŭ, -lŭ; *с. м.* голосъ; стихъ.
Versificaţie, é; *с. ж.* стихосложеніе.
Vergicâ, a; *с. ж. ум.* лоза; розочка; отросточекъ.
Verme, -le; *с. м.* червь.
Veste, é; *с. ж.* вѣсть; слава; молва.
Vestescŭ, *г. д.* (a -ti, -tŭ.) оповѣщаю, извѣщаю; славлю, прославляю; mê -, *г. мс.* прославляюсь, дѣлаюсь извѣстнымъ, славнымъ.
Vestitŭ, â; *пр.* 2. славный, извѣстный, прославленный, ая.
Vestminte, -le; *с. м.* одѣяніе, одежда, одёжа.
Vestedŭ, â; *пр.* 2. вялый, ая.
Vesteḑescŭ, *г. с.* (a -ḑi, -tŭ.) вяну, увядаю, блёкну; mê -, *г. мс.* увядаю, блёкну.
Vestedire, é; *с. ж.* увяданіе, блёклость.
Veselie, é; *с. ж.* веселіе; радость.
Veselire, é; *с. ж.* увеселеніе; веселость.
Veselescŭ, *г. д.* (a -li, -tŭ.) веселю; радую; тѣшу; mê -, *г. мс.* веселюсь; тѣшусь.
Vespe, é; *с. ж.* оса (насѣкомое.)
Vespertilie, é; *с. ж.* летучая мышь.
Veveriţâ, a и **ververiţâ,** a; *с. ж.* бѣлка.
Veḑĭ, *г. с.* (см. vêdŭ), смотри.
Vezunie, é; *с. ж.* яма; берлога.
Vedŭ, *г. с.* (a vede, vêḑutŭ.) вижу, обозрѣваю.
Vê, *мс.* васъ (voĭ: vê, v').
Vêḑutŭ, â; *пр.* 2. видимый, ая. nevêḑutŭ â; невидимый, ая.
Vi, *мс.* вамъ (vouê: vi, v').
Vibraţie, é; *с. ж.* дрожаніе.
Vicolŭ, -lŭ; *с. м* мятель.
Vicoleşte, *г. бзл.* мятетъ.
Viclenie, é; *с. ж.* хитрость, ухищреніе.
Viclênŭ, â; *пр.* 2. хитрый, ая.
Victimâ, a; *с. ж.* жертва.
Victorŭ, -lŭ; *с. м.* побѣдитель.
Victorie, é; *с. ж.* побѣда.
Vidrâ, a; *с. ж.* выдра (живот.)
Vie, é; *с. ж.* виноградникъ; виноградная лоза.
Viŭ, e; *пр.* 2. живой, ая.
Viŭ и **vinŭ** *г. с.* (a vini, vinitŭ). иду, прихожу.
Vietate, é; *с. ж.* живучесть; животность; живущее.
Vieţuescŭ, *г. с.* (a -ţui, -tŭ.) живу; обитаю.
Vieţâ, a и **viaţâ,** a; *с. ж.* жизнь.
Viitorïu, -óre; *пр.* 2. будущій, ая; приходящій, ая.
Vigóre, é; *с. ж.* сила; крѣп-

Vinŭ, -lŭ; *с. м.* вино; иду, прихожу.
Vinaţe, -le; *с. ж. мн.* вина.
Vină, a; *с. ж.* вина, проступокъ; ступай, иди!
Vinovatŭ, ă; *пр.* 2. виновный, ая.
Vinovăţie, é; *с. ж.* вина, обвиненіе.
Vinovăţescŭ, *г. д.* (a -ţi, -tŭ). виню, обвиняю.
Vinitŭ, -lŭ; *с. м.* доходъ.
Vino! ступай! иди сюда!
Vindecŭ, *г. д.* (a -ca, -tŭ), изцѣляю, излѣчиваю; mĕ -, *г. мс.* выздоравливаю, изцѣляюсь.
Vindecare, é; *с. ж.* изцѣленіе, выздоравливаніе.
Vinde, *г. д.* продаетъ (*см.* vêndŭ.)
Vineţĭ, -nete; *пр.* 2. *мн.* синіе, -нія. (*см.* vînătŭ.)
Vine, .-le; *в. ж. мн.* жилы (*см:* vînă.)
Vine, *г. с.* идетъ, приходитъ. (*см:* viŭ.)
Viniticŭ -lŭ; *с. м* пришлецъ.
Vindĭ, *г. д.* продаешь (*см.* vîndŭ.)
Vinerĭ *с. ж.* (ziuă de vinerĭ), пятница în tótă -ré, *нр.* по пятницамъ.
Virtute, é; *с. ж.* добродѣтель.
Virtuosŭ, -ósă; *пр.* 2. добродѣтельный, ая.
Visŭ, -lŭ; *с. м.* сонъ; мечта.
Visezŭ, *г. с.* (a -sa, -tŭ), вижу сонъ.
Viscosŭ, -ósă; *пр.* 2. клейкій, липкій, ая.
Viţă-de-vie, *с. ж. сл.* виноградная лоза.
Vitalŭ, ă; *пр.* 2. жизненный, ая.
Vitézŭ, ă; *пр.* 2. храбрый, ая; герой,-иня.
Viţă, a; *с. ж.* лоза; отростокъ.
Viţie, é; *с. ж.* порокъ.
Viţelŭ, -lŭ; *с. м.* теленокъ.
Viţică, a; *с. ж.* тѣлка.
Vivace, *пр.* 1. живучій, ая. быстрый, ая.

Vivatŭ! *мжд.* да здрагствуетъ виватъ!
Vidiune, é; *с. ж.* видѣніе; зрѣлище; видъ.
Vizitezŭ, *г. с.* (a -ta, -tŭ), посѣщаю, навѣдываюсь, отдаю визитъ.
Vîndŭ, *г. д.* (a vinde, -dutŭ), продаю; предаю.
Vîndare, é; *с. ж.* продажа: торговля; de -, *пр.* 1. продажный, ая.
Vînă, a; *в. ж.* жила; отрасль; вѣтвь.
Vînătŭ, ă; *пр.* 2. синій, ая.
Vocalŭ, ă; *пр.* 2. вокальный, ая, гласный, ая. (о буквахъ)
Vóce, é; *с. ж.* голосъ.
Vodă, a; *с. м.* воевода; князь; полководецъ.
Voescŭ, *г. с.* (a -oi,-tŭ), желаю, voĭu (vreŭ), хочу, требую.
Voe, é; *с. ж.* воля, свобода.
Voinţă, a; *с. ж.* желаніе, намѣреніе.
Voĭ, *мс.* вы; pre voĭ, васъ.
Voiţĭ, *г. с.* желаете (*см.* voescŭ).
Voiosŭ, ósă; *пр.* 2. веселый, ая; расположенный, ая духомъ.
Voinicŭ, ă; *пр.* 2. сильный, ая; молодцеватый, ая.
Voinicŭ, -lŭ; *с. м.* силачъ; молодецъ; храбрецъ.
Voĭnicelŭ, -lŭ; *с. м. ум.* силачекъ, молодчикъ.
Voĭnicescŭ, -éscă; *пр.* 2. храбрый, сильный; молодцеватый,
Voletilizŭ, *д. г.* (a -za, -tŭ) улетучиваю. mĕ -, *г. мс.* улетучиваюсь.
Volentirŭ, -lŭ; *с. м.* волонтеръ; охотникъ.
Vomŭ, *г. всп.* (*см.* voescŭ, voĭu) желаемъ, хотимъ.
Vorŭ, *г. всп.* (*см.* voescŭ, voĭu). желаютъ, хотятъ.
Vorbă, a; *с. ж.* слово; рѣчь; разговоръ.
Vorbescŭ, *г. с.* a -bi, -tŭ), говорю, разговариваю.

Vorbire, ė; *с. ж.* разговариваніе, говоръ.

Vostru, vóstrâ, *мс.* вашъ, а.

Vuetŭ, -lŭ; *с. м.* шумъ, грохотъ.

Vuescŭ, *г. с.* (а -ui, -tŭ), шумлю, грохочу.

Vulcanŭ, -lŭ; *с. м.* вулканъ.

Vulcanicŭ, â; *пр.* 2. вулканическій, ая.

Vulpe, ė; *с. ж.* лисица.

Vulturŭ, -lŭ; *с. м.* орелъ и коршунъ.

Vulgarŭ, â; *пр.* 2. простой, ая.

Vra и **vré** *г. с.* хочетъ, желаетъ, (см. vreŭ).

Vrabie, ė; *с ж.* воробей.

Vrâjmaşŭ, -lŭ; *с. м.* врагъ, непріятель, лукавый.

Vrednicŭ, â; *пр.* 2. достойный, ая.

Vreme, ė; *с. ж.* погода, время.

Vreŭ, *г. с.* (а -vre, -vreŭ, -vroitŭ), желаю, хочу, требую.

Vrêndŭ, желая (см. vreŭ).

Z = З.

Zacŭ, *г. с.* (а -ce, -zăcutŭ), болѣю, лежу.

Zalâ, a; **salâ, a** и **salonŭ, -lŭ**; *с. ж.* залъ и зала.

Zaluze, ę; *с. ж.* занавѣсъ.

Zaluzele, -le; *с. ж. м.* занавѣси.

Zamâ, a и **zémâ, a**; *с. ж.* родъ щей, борщъ.

Zare, ė; *с. ж.* зарсво, верхушка горы.

Zarzârâ, a; *с. ж.* абрикосъ.

Zâbavâ, a; *с. ж.* забава, развлеченіе, замедленіе.

Zâbâvescŭ, *г. д.* (а -vi, -tŭ), опоздываю, замедляю; забавляю.

Zâharŭ, -lŭ; *с. м.* сахаръ.

Zâmosŭ, -lŭ; *с. м.* дыня.

Zâpadâ, a; *с. ж.* снѣгъ.

Zârafŭ, -lŭ; *с. м.* мѣняло, мѣновщикъ.

Zemurĭ и **zâmurĭ, -le**; *с. ж. мн.* соки (см. zamâ и zémâ.)

Zi, ziŭa и **ḑi, ḑiŭa**, *с. ж.* день, днемъ.

Ziŭa и **ḑiŭa**, *нр.* днемъ. bunа -, *мжд.* добрый день!

Zicŭ и **ḑicŭ**, *г. с.* (а -ce, -ḑisŭ), говорю, сказываю.

Zicere, ė и **ḑicere, ė**; *с. ж.* изрѣченіе, сказаніе.

Zicêndŭ и **ḑicêndŭ**, говоря (см. zicŭ и ḑicŭ).

Zâmislire, ė; *с. ж.* зачатіе.

Zidĭu, lŭ и **zidŭ, -lŭ**; *с. м.* заборъ; стѣна.

Zidire, ė; *с. ж.* зданіе, строеніе, твореніе.

Zidescŭ, *г. д.* (а -di, -tŭ), строю, творю, создаю.

Ziditorĭu, -lŭ; *с. м.* творецъ, создатель, строитель.

Zile, -le и **ḑile, -le**; *с. ж. мн.* дни (см. zi.)

Zimbetŭ, -lŭ; *с. м* улыбка, усмѣшка.

Zimbire, ė; *с. ж.* улыбаніе, зубоскальство.

Zimbescŭ, (mê -), *г. мс.* а se, -bi, -tŭ), улыбаюсь, усмѣхаюсь.

Zinâ, a; *с. ж.* богиня.

Zinoptime, ė и **ḑinoptime ė**; *с. ж. сл.* сутки.

Ziorĭ, -le и **ḑiorĭ, -le**; *с. ж. мн.* разсвѣтъ.

Zĭorĭ-de-ḑi, *с. ж. мн.* разсвѣтъ дня. în-(zorĭ)-*нр.* на разсвѣтѣ дня.

Zodiacŭ. -lŭ; *с. м.* солнечный путь, зодіакъ.

Zoologie, ė; *с. ж.* животнословіе, зоологія.

Zoofitŭ, -lŭ, *с. м.* животно-растеніе, зоофитъ.

Zoe, ė и **zoĭ, -ele**; *с. ж.* помои, обмылки, грязная во

Zonă a; *с. ж.* поясъ, полоса земли.
Zugravŭ, -ĭĭ; *с. м.* маляръ, живописецъ.
Zugrăvescŭ, *г. д.* (a ~-vi, -tŭ), рисую, изображаю.
Zborŭ и **sborŭ** -ĭŭ; *с. м.* полётъ.
Zmeŭ, -ĭĭ; *с. м.* змѣя и змѣй; бумажный змѣй.
Zborŭ и **sborŭ**, *г. с.* (a -bura, -tŭ), летаю, парю.
Zburare, ĕ и **sburare, ĕ**; *с. ж.* летаніе, пареніе.

G = Џ.

Gĭaba, *пр.* даромъ, напрасно. de -, напрасно, напрасный, ая.
Gemŭ, *г. с.* (a -me, -mutŭ), стону, вздыхаю; охаю.
Gemene, -le; *с. м.* близнецъ, двойничникъ.
Genŭ, -ĭŭ; *с. м.* родъ.
Genitalŭ, **ă**; *пр.* 2. дѣтородный, ая.
Geniŭ, -ĭŭ; *с. м.* геній.
Generositate, ĕ; *с. ж.* благородство, великодушіе.
Generalŭ, -ĭŭ; *с. м.* генералъ.
Generalŭ, ă; *пр.* 2. общій, ая. în -, *нр.* вообще.
Georgie, ĕ; *с. ж.* Грузія.
Gerŭ, -ĭŭ; *с. м.* морозъ.
Germanŭ, -ĭŭ; *с. м.* нѣмецъ, германецъ.
Geraniŭ, -ĭŭ; *с. м.* гераній.
Germinaţie, ĕ; *с. ж.* прозябеніе.
Gestă, a; *с. ж.* пантомима, жестъ.
Gĭosŭ, правилнѣе **josŭ, -ósă**; *пр.* 2. низкій, ая. pe -, *нр.* пѣшкомъ.
Gĭosŭ и **josŭ**, *нр.* внизу, долу, на землѣ.
Ginere, -le; *с. м.* зять.
Gingine, ĕ и **gingie, ĕ**; *с. ж.* десна.
Girlandă, a; *с. ж.* гирлянда, виньетка, цвѣточный вѣнокъ.
Giganticŭ, ă; *пр.* 2. гигантскій, ая; огромный, ая.
Gĭuvaerurĭ, -le; *с. ж. мн.* драгоцѣнности (см. juvaerurĭ).
Ghĭulé, -ua; *с. ж.* бомба.

FINE.

